URICARUL

SAU

COLECȚIUNE DE DIFERITE ACTE

CARE POT SERVI LA

ISTORIA ROMÂNILOR.

VOLUM. IX

DE

THEODOR CODRESCU.

IASSI.

TIPO-LITOGRAFIA BUCIUMULUI ROMAN,

= 9. STRADA CODRESCU 9. =

1887.

DOMNILOR CITITORI!

In mijlocul sbuciumărilor vieţei mele mângăierea ce o simţescŭ este, că bunul D-zeŭ imĭ dă putere ca să pot munci. Tinereţa şi bărbăţia am pus'o in lucrările politice, bătrâneţa am consfinţit'o lucrărilor literare (1838) şi istorice. Pururea am urîtŭ trândăvia şi petrecerile lumeĭ. Prin muncă am ajuns de a insemna çeva în ţeara mea. Tot-deauna m'am gândit ca să nu mĕ 'ncurcŭ in daraverĭ de banĭ. Teama cea maĭ mare a fost ca să nu remân datorŭ. Necontenit m'am gândit să'mi plătescŭ datoriile ce le făceam. Viaţia mea o datoresc numai hazarduluĭ şi muncei neobosită. N'am rugat pe nime ca să mi se deie funcţiĭ. O dată în bătrâneţa mea am fost măgulit cu o *inaltă* promisiune, dar trecerea jidanilor m'au luat pe din nainte.

De la 1868 de când m'am retrasŭ din

politică, am făcut mai multe lucrări literare şi istorice, dar nime, nime nu m'aŭ incurajat, dovadă că am doue poduri pline de cărţi. Disperarea nu m'au cuprins, căci munca este viaţa mea. Cu toate documentele ce le-am dat Arhivei Moldovei, şi Academiei Romîne, nu am traficat. N'am trăit in lume, ca ţinta vieţei mele să fie banul; banul l'am considerat ca midilocŭ, ear nu ca scopŭ. Vai de acel ce ajunge de a cere de la altul ajutor, căci i se intoarce dosul.

Ca dovadă de muncă, vĕ oferez volumul al IX-le de Uricariŭ.

Cu ajutorul lui D-zeu, gândesc să publicŭ şi volumul al X-le. In el, poate că voiŭ da o skiţiă, de peripeţiile ce am avut pe la Tribunale, şi cu alte imprejurări, pentru ca viitorimea să aibă o icoană fidelă a timpului de faciă.

Th. Codrescu.

INTIMPINARE

LA

MEMOARUL OPOSITIUNEI BOERILOR

din 1835 *)

. . . .

. . . .

. . . .

Art. 17.

Despre partea judecătorească.

Starea cea ticăloasă în care Domnul aŭ găsit partea judecătorească este obşteşte cunoscută, precum şi îngrijirile înălţimeĭ sale cele de tot minuntul şi trudnicile sale lucrărĭ, pentru a scăpa pe public dintr'un labirint în care era înpins de grămădirea a 29 miĭ dele, ce se afla la toate tribunalurile.

Nicĭ odinioară Domnul n'aŭ oprit pe Adunarea obştească de la înputernicirea sa de a alege treĭ mădulărĭ la Divanul Domnesc. Adunarea

*). In partea a VIII-a a Uricaruluĭ am publicat Memoarul oposiţiuneĭ Boierilor din Moldova, contra luĭ Mihaĭ Sturza Vodă. In acest al IX-le volumŭ, publicŭ o parte din întimpinarea făcută contra acestuĭ Memoriŭ, pre cât am putut să mi-o procurez. Eŭ unul nu'ĭ cunosc autorul, de aceia nicĭ potŭ dice ceva cu certitudine. *Th. C.*

care aŭ dat această dreptate şefuluĭ ocârmuireĭ nu aŭ reclamarisit'o.

Pe lângă aceasta Domnul aŭ găsit pe acest Divan, alcătuit de Ocârmuirea vremelnică, şi n'aŭ făcut alte prifacerĭ, de cât numaĭ cele neaparate. Dacă în curgerea uneĭ singură sesiĭ Obşteştĭ care aŭ urmat de la suirea Domnuluĭ pe scaun, deputaţiĭ, între cariĭ se află şi din pârîtoriĭ ocârmuiriĭ, ar fi voit a întrebuinţa alegirea acelor treĭ mădulărĭ, Domnul negreşit nu ar fi făcut nicĭ o înpiedecare.

Prihănitoriĭ în pârile lor cele deşarte pentru catahrisurĭ de putere în partea judecătorească, nu pomenesc de cât despre două pricinĭ: la care Domnul s'aŭ mărginit cu totuluĭ tot, în atribuţiile ce ĭĭ sînt date de reglement, adecă pricina spatar. Petrachi Roset, în care se afla dizbinare de socotinţă, s'aŭ hotărît în conglăsuire de către Divanul Domnesc, în urmarea observaţiilor pe care înălţimea sa iaŭ făcut, pe temeiul articuluĭ 363 al reglementuluĭ, şi pricina spataruluĭ Gherghel cu sărăimaniĭ copiĭ aĭ cumnatuluĭ săŭ, care judecându-se de către doă mădulărĭ şi treĭ supleanţĭ aĭ divanuluĭ Domnesc, partea ramasă aŭ protestăluit şi s'aŭ jăluit Domnuluĭ despre neregula judecăţiĭ, arătând necuviincioasa amestecare a treĭ supleanţĭ, în locul a treĭ mădulărĭ alcătuitoare a acestuĭ tribunal. Aceste protesturĭ s'aŭ recomenduit de Domnul la luarea aminte a acestuiaş Divan, de la care s'aŭ cerut lămurirĭ asupra cuvintelor priimiriĭ supleanţilor, şi în aşteptarea dovedirilor lămuritoare

a aceştei înpregiurărî, Domnul s'aŭ oprit de a întări acea hotărâre.

Aceasta este aratarea simplă a încungiurărilor în amândouă singure procesurile pe care prihănitoriĭ aŭ putut arata.

Art. 18.

Despre jalobe.

Un obiceiŭ înrădăcinat în deprinderile locuitorilor aceştiĭ ţărĭ, este de a alerga deadreptul la şeful Statuluĭ pentru orĭ ce pricină. Domnul departe de a favorisi întinderea acestuĭ obiceiŭ, care pe de o parte îl îndatoreşte a întrebuinţa la cercetarea jalobilor o vreme preţioasă, şi care pe de alta, pricinueşte jăluitorilor întârziere şi pagube zădarnice, au făcut ce aŭ fost la putinţa înălţimeĭ sale, pentru a îndrepta în legiuite hotare năzuirea cu jalobe deadreptul, la locul de la care atârnă pricina. Cineva poate a se încredinţa despre aceasta, cetind copiea aice alăturată sub litera (*c*) a ofisuluĭ ce aŭ adresuit Sfatuluı ocărmuitoriŭ.

In sfârşit cuprinderea a tuturor jalobilor înfăţoşate Domnuluĭ, de la înturnarea sa de la Constantinopol pănă astăzĭ, se află trecută în condicile ţinute spre acest sfârşit, unde se arată în prejma cuprinderiĭ a fieşte căriea jalobe, copiea buiurdiuluı pusă pe orighinal, care buiurdiurĭ nu cuprind alta de cât recomandaţiĭ către tribunalurĭ „*pentru a păşi în pricină după formele reglementuluĭ, pentru a se*

povăţui cu scumpătate de cuprinderea pravilelor, şi pentru a păzi cu cuget curat dreptatea şi cuviinţa, care trebue să haracterisască pe judecătorii fără părtenire. Dacă o samă de persoane însumeţându-se în poziţiea lor, aŭ voit să scape de lucrarea pravilei şi a întărzie aplicaţiea a hotărârilor date cu desăvărşire; la asemine înpregiurare Domnul s'aŭ găsit datoriŭ a poronci înplinirea judecăţii' fără deosebirea persoanelor de care se atinge. La ce dar ar sluji în adevĕr jărtfirile ţăreĭ întru aşezarea tribunalurilor, dacă judecăţile lor ar rămâne zădarnice şi fără lucrare? toată stăpânirea care ar îngădui slăbăciune în aducerea întru înplinire, ar păşi fără îndoială peste cele maĭ sfinte a sale îndatorirĭ.

Art. 19.

Despre personalul tribunalurilor.

Este îndestul a cunoaşte personalul tribunalurilor, pentru a se încredinţa că s'aŭ făcut cea maĭ bună alegere putincioasă, drept aceia n'aŭ atârnat de cât de la aceştĭ prihănitorĭ a fi mădulărĭ în deosebitele instanţiĭ judecătoreştĭ, dacă fieşte carele dintre dânşiĭ nu ave cugetărĭ a se face ministru. Nu este tăgadă că clevetitoriĭ însoţându-se în intrigile lor cu feţe ne bagate în samă, să ispitesc de a înfăţoşa pe judecătorĭ în poziţiea în care s'aŭ aşezat însuş eĭ, puind iscăliturile lor, alăture cu acele a feţelor, de cea maĭ de pe urmă defăimare.

Prihănitoriĭ n'aŭ de cât a arata macar o singură pildă a vre unuĭ judecătoriŭ depărtat maĭ înainte de termin, afară de demisioane cerută de însușĭ eĭ, din înpotrivă se află o samă ţinuţĭ în posturile lor, și după trecerea terminuluĭ de treĭ anĭ. Fiind că eĭ zic, că pildile depărtărilor din slujbă, sînt așa de înmulţite, ar fi aratat cel puţin macar una.

Art. 20.

Despre sobornicescul Hrisov din 1785.

Este foarte lesne a se încredinţa că sholiile propuse de iurisconsulţĭ, pentru a lumina pe public și pe judecătorĭ asupra cuprinderiĭ hrisovuluĭ din 1785, sînt potrivite cu condica politicească și pravilele în lucrare în ţară. Aceste sholiĭ s'aŭ supus de către logofătul Dreptăţiĭ cunoștinţeĭ sfatuluĭ preziduit atunce de către unul din iscălitorĭ, logofătul Alecsandru Ghica, iar Sfatul după ce liaŭ cercetat, aŭ răportuit Domnuluĭ pentru tipărirea acestuĭ hrisov, cu desvălirile tălmăcitoare, de care toate tribunalurile aveaŭ neaparată nevoe. Drept aceia n'aŭ fost nicĭ cum cuvânt de vre o nouă pravilă, și nu ar pute a se afla nicĭ o potrivire între acest act, și între alcătuirea legiuită și înbracată cu toate formele, care s'aŭ închiet cu logofătul Teodor Balș, și s'aŭ întărit și de consulatul Rosieĭ, pentru că datoriile D-sale Balș, pe care Domnul liaŭ plătit, privea pe un supus rosienesc.

Art. 21.

Despre dispoziţiea pentru hotărârile ce nu sunt supuse uneĭ de iznoavă cercetărĭ.

După aceste când ar pute cineva să găsĭască un abuz de putere în simplă aratarea dispoziţiilor pe care ocărmuirea vremelnicească, pe temeiul unuĭ decret al Curţiĭ Inpărăteştĭ aŭ fost publicarisit, atingĕtoriŭ de hotărârile Domneştĭ ce ar fi fost închiete după forme. Sfatul şi Prezidenţiĭ Divanurilor aŭ fost întru adevĕr chiamaţĭ a se aduna după pilda chipuluĭ urmat de vremelniceasca ocărmuire în asemine împregiurare. Această întrunire n'aŭ avut de pravăţ decât a adeveri formele ce se urma din vechiŭ supt ocărmuirea Domnilor, pentru ca hotărârile înbrăcate de acele forme potrivit cu pomenitul decret, să nu fie maĭ mult supuse uneĭ din noŭ reviziĭ, şi aseminea şi în aceia ce se atinge de hrisovul aratat maĭ sus, n'aŭ fost nicĭ cum cuvînt de vre o din noŭ pravilă, ce numaĭ de o simplă desvălire, care să aĭbă de pravăţ de a apara pe particularĭ de şicană saŭ acolisire, şi de a închide drumul înoireĭ pe toată ziua de procesurĭ. Aşa dar această mĕsură s'aŭ înbrăţoşat de către toţĭ aceĭ cu bune cugetărĭ, şi de către proprietarĭ cu mărturisirea uneĭ obşteştĭ încuviinţărĭ, şi a uneĭ adâncĭ recunoştinţĭ.

De ar fi fost cugetarea Domnuluĭ, precum prihănitoriĭ săĭ aŭ avut obrăznicie a zice, de a scormoli averile şi de a se folosi de prigonirile judecătoreştĭ, Inălţimea sa în loc de a

pune o stavilă la înoirile procesurilor, precum aŭ făcut, ar fi lăsat un curs slobod duhuluĭ de judecățĭ și prigonirilor nesfârșite care ar naște între particularĭ.

Ce însemnează învinovățirea *de poroncĭ date grabnic*, pentru a se aduce în împlinire o hotărîre desevărșită? ... o asemine hotărîre trebuĭe neaparat a se îndeplini, și orĭ ce poroncă dată spre aceasta, este o urmare neaparată a actuluĭ formalnic din care ea purcede.

Art. 22.

Despre ascunderea de acturĭ.

Clevetirea se arată înbracată de forma cea maĭ hîdă în pîra că acturĭ de mare cuviință s'aŭ îndosit din dele la Tribunalurĭ. Nu'ĭ îndoială că paza și cercetarea a 29 miĭ dele, nu ar pute nicĭ de cum privi pe persoana Domnuluĭ, și dacă asemine îndosirĭ ar fi urmat, nu s'ar pute atinge de cât de cinovniciĭ ceĭ maĭ de gios aĭ tribŭnalurilor, și cum părțile asuprite din aceste n'aŭ rădicat reclamațiĭ, și nu aŭ stăruit asupra uneĭ întîmplărĭ așa de lesne a se adeveri? Eĭ nu ar fi avut trebuință a se adresui întru aceasta către Domnul, în vreme când fiește care mădulare a tribunaluluĭ, putea fi chiemat întru o precăutare de asemine fire, iar adănca tăcere a înpricinaților, desființază formalnic niște așa cutezătoare minţirĭ.

Art. 23.

Despre pricina Dorniĭ.

La clevetirea despre rășluire de acturĭ în-

semnătoare din dele, pîrătorii pominesc de pricina Dornii. Pentru a se încredința cineva de adevĕr, nu are de cât a lua sama la împregiurările atingĕtoare de această pricină. Satele Dornii în munții Carpați sînt lŏcuite maĭ bine de treĭ miĭ suflete, care din vreme nepovestită bucurându-se în pace de această proprieta, aŭ fost desbrăcațĭ de dânsa de către Domnul Constantin Ipsilanti la 1800, puind așa stăpănire pe aceste sate, sub pricinuire că se afla o domenie cuvenită țăriĭ, Domnul Ipsilant aŭ făcut'o danie fiuluĭ săŭ, maĭ pe urmă această moșie prin deosebite tocmele, aŭ trecut cu preț de 80,000 leĭ, în stăpânirea familieĭ Bălșeștĭ, care sub toate ocărmuirile ce s'aŭ petrecut în Moldova, în curgere de treĭ zecĭ de anĭ, aŭ cerut în zadar stăpănirea eĭ, din pricina statorniceĭ înpotrivirĭ a locuitorilor acelor părțĭ, cariĭ bizuindu-se întru o stăpănire necurmată de multe veacurĭ și în pozițiea lor prin munțĭ i potice nestrăbătute, s'aŭ ținut în stăpănirea proprietățeĭ lor, ear îndată după numirea Domnuluĭ, frațiĭ Bălșeștĭ aŭ cerut întrebuințarea putereĭ înarmate, pentru a scoate din stăpănire pe aceștĭ treĭ miĭ suflete, și tot cu acest prilejŭ eĭ aŭ pus înaintea Domnuluĭ, ca să priimească acele moșiĭ cu preț de șese miĭ galbenĭ, însă Domnul aŭ depărtat o asemine propoziție, avênd în videre neputința în care s'aŭ aflat toate ocărmuirile de maĭ înainte, de a desbrăca treĭ miĭ de suflete în favorul uneĭ singure familiĭ, precum și pribegirea acelor treĭ miĭ suflete în Bucovina, care se află pe marginea

aceştiĭ proprietăţĭ. In urmare dar înălţimea sa aŭ rânduit prin cerirea a îmbelor părţĭ o comisie îndemnând pe răzăşĭ aş alege vechilĭ, şi toată această gălcevire care se lănţue de treĭ zeci de anĭ, s'aŭ curmat printr'o învoire cu bună priimire, în puterea căriea două spre-zece miĭ de galbenĭ, se da familieĭ Bălşeştĭ, de către locuitoriĭ Dorniĭ, pentru ca să fie stânsă orĭ ce pretenţie în sarcina lor.

După această alcătuire, bieţiĭ locuitorĭ ne avênd de unde plăti cea întăĭ vadea la împlinirea eĭ în sumă de patru miĭ de galbenĭ, Domnul aŭ plătit spre înlesnirea unuĭ norod nenorocit această sumă de la sine, fără vre o dobândă şi în singurul scopos a slobozănieĭ lor. Din această sumă care s'aŭ numărat fraţilor Bălşeştĭ, Domnul până în ceasul acesta are a priimi peste 2000 galbenĭ de la răzăşĭ.

Duhul acel maĭ rêŭ voitoriŭ putea oare să găsĭască clenciŭ de răşluire de acturĭ în această pricină ale căriea împregiurărĭ nu pot fi nicĭ cum tăgăduite? însă oameniĭ nedestoĭnicĭ de un sentiment marinimos, se întunecă de ivala uneĭ fapte pe care demoralizaţiea lor, nu ar pute ca să o înţeleagă.

Art. 24.

Pricina Brateşului.

Clevetitoriĭ îşĭ iaŭ putere de tribunal pentru a da căştigare de pricină unuea din tovarăşiĭ lor, postelnicul Gheorghie Ghica, carele

voeşte cu toată vîrtutea a pune mâna pe o mare întindere de pământ, cuvenită fiscului, în apropiere cu balta Bratişului. Această baltă care după însuşĭ mărturisirea prihănitorilor este o proprieta particularnică, s'aŭ făcut obiectul unor alcătuirĭ legiuite şi formalnice între adevĕraţiĭ proprietarĭ şi Domnul, alcătuirĭ cu atât maĭ temeinice şi sfinte, cu căt nicĭ unul, din vênzătorĭ, după publicaţiile ce aŭ urmat, şi paza tuturor formelor cerşute, nicĭ aŭ gândit macar ca să rădice vre o pretenţie. Cum decĭ nişte persoane cu totul streine de pricină, pot a se rădica ca advocaţĭ, în vreme ce nu se află nicĭ o reclamaţie, şi când nu aŭ nicĭ o împuternicire la mâna lor? Este de cuviinţă a se însemna aice, că Domnul nu aŭ reclamarisit de cât stăpânirea bălţeĭ Brateşuluĭ cu o parte de pământ, aşezat între această baltă şi Dunăre, şi că această parte închipueşte cea maĭ mică întindere a pământuluĭ, ce s'ar cuveni proprietarilor cu documenturĭ temelnice, saŭ în lipsa acestora fiscului.

Proprietariĭ ar pute cu dreptul a se tângui, dacă alcătuirĭ aşa de sfinte ar da pricină de cea maĭ mică jignire.

Art. 25.

Despre impresurari.

Este cu totul neadevĕrată prihănirea de înpresurărĭ, pe care Domnul ar fi făcut moşieĭ unuia din megieşiĭ seĭ. Este adevĕrat că re-

posatul seŭ părinte aŭ rădicat pretenţie pentru înpresurarea moşiceĭ sale, de cătră moşiea Păstrăvenii, şi că tribunalurile competente iaŭ dat sub ocărmuirea vremelnică, aceia ce i se cuvinea, în puterea documenturilor temeinice ce aŭ fost înfăţoşat. Această parte de pămènt aduce d'abia pe an un folos de 20 până la 30 galbenĭ, şi propunerea de orĭ ce lucrare samovolnică, este cu atât maĭ fără temeiŭ, cu cât această gălcevire s'aŭ trăgănat maĭ mult de cât cere formele procedureĭ, şi numaĭ după nenumĕrate chiemărĭ în curgere de mulţĭ anĭ, şi după o însemnătoare trecere de vreme, în urma împlinireĭ tuturor terminelor cerute de reglement. Divanul ţăreĭ de Sus, aŭ rostit cu desăvârşire hotărârea sa, în nefiinţa părţiĭ protivnice, care s'aŭ îndărăptnicit a nu se înfăţoşa, şi de a nu scoate nicĭ documenturile sale.

Art. 26.

Mihăilenii.

Prihănirile atingĕtoare de târguşorul Mihailenii, înfăţoşază o nouă dovadă a cutezăreĭ clevetitorilor, care îndrăznesc a arata înpregiurărĭ fără nicĭ un temeiŭ, şi cu totul minciunoase; este cunoscut că logof. Teodor Balş se află în deplină stăpânire a acestuĭ târguşor, fără vre o reclamaţie din partea locuitorilor, care petrec acolo în linişte şi în pace, în puterea învoelilor cu bună primire, închiete cu proprietarul, şi întărite prin hrisoave a Domnilor de maĭ înainte.

Ce să se zică despre cuviosul jidov, care aŭ zădărît așa de tare duioasa simțire a clevetitorilor? Este adevĕrat, cu toate aceste, că toțĭ locuitoriĭ Mihăilenilor, împreună și cu jidoviĭ aŭ întins nenumerate tânguirĭ în potriva șicanelor și a obijduirilor de tot felul, pe care acel evreŭ nu înceta de a face în acest târgușor. Eĭ aŭ venit până acolo do a arata că vor părăsi locuințele lor, dacă acest om de scandal nu ar lipsi din mijlocul lor. In sfârșit Agenția austrieciască încungiurată de tânguirele îndreptate în potriva acestuĭ evreŭ, aŭ adresuit Domnuluĭ o notă de pe care să alăturează aice copie sub litera D, rugându'l ca să orânduiască o comisie, pentru a curma cu totul gălcevirea între jidov și logofătul Teodor Balș. Drept aceia în toată această pricină nu se află nicĭ o înpregiurare, care să poată privi pe Domnul. Cu acest chip clevetitoriĭ făcêndu-se advocațĭ obștește prin neștiința părților, îșĭ însușesc dritul de a pîrî, de a sprijini și de a da hotărârĭ.

Aceștiea sînt niște areopagițĭ de un feliŭ noŭ, acărora.... în iurisdicție nu cunoaște nicĭ un hotar.

Art. 27.

Despre catahrisuri.

Orĭ ce catahrisis nu poate ave de pravățŭ de cât o lucrare samovolnică, o faptă nelegiuită și o călcare a dreptuluĭ, în favorul ace-

luĭ ce dă. Drept aceia pricinile atingĕtoare de episcopul de Roman, Mihalachi Cantacuzino, fratele seŭ Costachi Cantacuzino, aŭ fost toate hotărâte de Divanul Domnesc, şi Domnul era după reglement îndatorit a le întări, după care Domnul povăţuit de aşezământurile ţăriĭ sale, aŭ întărit toate acele judecăţĭ şi aŭ poroncit aducerea întru împlinire. Cu toate acestea înălţimea sa voind a pătrunde acest lucru, aŭ recomenduit Sfatuluĭ de a chiema de faţă pe d-l Mihalachi Cantacuzino, carele este singur, asupra cărue s'aŭ fost respândit maĭ înainte asemine vorbe, ca să arăte de cumva aŭ făcut vre o oareş care jărtfă în procesul seŭ, şi isprava aŭ fost întovârăşită cu o deplină şi întreagă tăgăduire din partea sa, dar pentru care sfârşit ar fi făcut el vre o jărtfă, într'o pricină ce aŭ sevêrşit'o prin învoială cu locuitoriĭ târguşoruluĭ seŭ? al treile frate Cantacuzino, va fi fără îndoială cu totul în mirare de a auzi că aŭ făcut o jărtfă de una mie galbenĭ, pentru rănduirea sa la Divanul Domnesc, care nu l'aŭ costisit un ban macar. Vine acum desfiinţarea contractuluĭ tutunuluĭ, care nu se atinge nicĭ de cum de hazne, ce de municipalitale, şi cu acest titlu însuşĭ Ministrul din lăuntru de maĭ înainte Alexandru Ghica, aŭ pus la cale cu desevêrşire acest obiect, carele era în atributurile sale, şi Beizade Mavrogheni este slobod a cere de la dênsul, soma ce se zice că s'ar fi dat la aceasta.

Iar încăt pentru pavea, darea eĭ în vênzare aŭ urmat sub vremelniciasca ocărmuire,

şi se vederează din acturĭ formalnice, că Domnul atunce ca un simplu particulariŭ, aŭ dat moşiile sale zălog pentru siguranţiea lucrăreĭ, sub condiţie, de o a treia parte în folosul de peste an; însă după suirea înălţimeĭ sale pe scaunul Domnieĭ, cu toate că ar fi putut fără vre o neîncuviinţare a urma această alcătuire, însă povăţuit de înalte simţirĭ, aŭ îndatorit pe otcupcic ca să deĭe alte siguranţiĭ, şi cu acest chip s'aŭ depărtat de un curat folos de zece miĭ galbenĭ, ce i s'ar fi cuvenit în socotiala anilor următorĭ până la înplinirea terminuluĭ.

Să venim acum la treĭ-zecĭ miĭ de galbenĭ a controbandeĭ de rachiŭ, daţĭ de către o companie de jidovĭ, unde este această companie şi care sunt aceĭ ce o alcătuesc? să se eĭe bine sama că pentru a se apropiea de o asemine somă, trebue a se socoti că maĭ bine de două sute miĭ vedre de rachiŭ s'aŭ adus în ţară, că pentru transportul a uneĭ cătimĭ atât de mare, miĭ de cară aŭ fost întrebuinţate, şi că aŭ trebuit maĭ mulţĭ anĭ pentru a sa consomaţie. In sfărşit pentru a se tăia în scurt aceste minciunĭ vederate, Domnul dă suma de treĭ-zecĭ mii galbenĭ la casele de facere de bine, de vor înfăţoşa clevetitoriĭ dovezĭ, că aŭ luat asupra acestuĭ articol macar treĭ-zecĭ galbenĭ, însă tot într'o vreme înălţimea sa cere ca şi eĭ să fie îndatorіţĭ a da asemine somă la aceste case, de îndată ce nu ar putea a înfăţoşa dovada păreĭ lor. Pe lângă aceste pue în vedere actul în puterea cărue privigherea margineĭ s'aŭ rădicat de la cel de maĭ înainte

Ministru din lăuntru Alexandru Ghica, precum şi de la hatmanul, pentru a se încredinţa Visterniculuĭ, cu toate că precum s'aŭ aratat maĭ sus Alexandru Ghica, aŭ cutezat sub ocărmuirea vremelnică, tot feliul de catahrisis în contrabanda de rachiŭ. Acestuĭ de pe urmă, nu'ĭ şede fără îndoială bine, de a voi a arunca asupra altora catahrisurĭ ne adevĕrate, în vreme când cercetările controluluĭ aŭ pus în ivală că o somă aproape de 170,000 leĭ, orănduită spre plata producturilor pentru armiile împărăteştĭ, s'aŭ sfiterisit de către dênsul, în vreme ce ocârmuea Departamentul. Ear încăt despre clevetirile îndreptate cu acest prilej, asupra d-sale Canta, d-sa nu se înstânjineşte a respunde cu averea sa pentru orĭ ce contrabandă de rachiŭ, ar înfăţoşa acum pârâşiĭ dovezĭ că ar fi făcut deadreptul saŭ lăturalnic; haracterul seŭ şi destoinicica sa i-aŭ învrednicit sub ocărmuĭrea vremelnică posturile de vornic de Aprodĭ, şi de Secretariŭ de Stat la întroducerea reglementuluĭ, şi în sfărşit îndemnarea ce i-aŭ făcut Eselenţiea sa aghiotantul gheneral Kisilev, scriindu-ĭ pentru a fi mădulariŭ Divanuluĭ Domnesc. De la suirea Domnuluĭ pe scaun, acest dregătoriŭ aŭ dat dovedĭ de râvnă şi neinteresateţă, pe care prihănitoriĭ ne fiind în stare a le urma, socotesc că l'ar putea ponegri prin învinovăţirĭ mincinoase.

Asemine şi pentru două spre-zece miĭ de galbenĭ, pe care Domnul Miloş ar fi dat înălţimeĭ sale pentru ocne. Singură cunoştinţa înpregiurărilor care sunt obşteşte cunoscute şi

dovedite, arată cutezarea uneĭ asemine pârĭ. Ocnile s'aŭ vêndut prin mezat obştesc colonelu-luĭ Lăţescu, drept preţul de 700,000 leĭ. După închierea tuturor acturilor, acest cumpărătoriŭ căindu-se, aŭ pricinuit că nu este în stare de a ţine acest rusumat. Ocărmuirea ĭ-aŭ vestit că această împregiurare se atinge cu totul tot de dênsul, că el nu avea de cât a se alcătui cu cine ar pute, pentru ca hazneaua să nu cerce nicĭ o pagubă din soma vêndĕriĭ; şi întru adevĕr, el aŭ lăsat ocnele numituluĭ sardar Opreanul cu preţ de 650,000 leĭ. Drept aceia, ce trebuinţă aŭ putut ca să aibă acest al doile cumpărătoriŭ, de a da în zadar două-spre-zece miĭ galbenĭ, în vreme când rusumatul ocnelor nu era al ocărmuireĭ, şi nu o privea nicĭ cum?

Oare maĭ este de cuviinţă a se sirgui cine-va de a zădărnici aşa de mărşave clevetirĭ, care nu aŭ cât de puţin macar umbră de adevĕr, precum este pricina de judecată între protoiereul Iftime şi visternicul Neculaĭ Roznovanul. Pricină care nu aŭ avut nicĭ odinioară fiinţă, şi alte pârĭ atât de zădarnice cât şi de greţoase, precum soma de treĭ saŭ patru sute de miĭ de galbenĭ încomorate de Domnul. Toate veniturile Principatuluĭ de la suirea sa pe scaunul Domnieĭ, până astăḑĭ nu se sue la această sumă, şi se află anume orânduite prin budget la deosebitele trebuinţĭ, după care aŭ şi fost purure întrebuinţate. Aşa dar, de la particularnicĭ, Domnul ar fi luat acea sumă cumplită, însă în Moldova toţĭ particulariĭ la un loc, ar pute cu greŭ avea patru sute de miĭ

de galbenĭ gata, şi ar trebui să se socotiască că Domnul aŭ scormolit în toate lădile particularilor, şi aŭ răpit cu sălnicie toate capitalurile lor; însă după toate aceste nu se află nicĭ o reclamaţie din partea orĭ şi cuĭ ar fi, afară numaĭ din partea clevetitorilor, între care nicĭ unul nu zice, nicĭ adeverează, că aŭ dat cevaş.

Cu acest chip îndemnaţĭ de demoralizaţie, eĭ aŭ cutezare a zice că destrămarea are îngrijire de a desfiinţa pe toţĭ aceĭ ce pot dovedi vinovăţiea, şi alte multe rostirĭ de asemine fire criminalicească, însă toţĭ aceĭ pomeniţĭ în Memoarul lor, sunt de faţă fără a fi loviţĭ de nici o simptomă de periciune, din înpotrivă eĭ sunt pătrunşĭ de urgie, pentru că aŭ compatrioţĭ, acărora fiinţă este alunecată la toate rălile năravurĭ.

Art. 28.

Pricina Neamţului.

In sfârşit clevetitoriĭ însufleţiţi de o râvnă evlavioasă în priinţa soboruluĭ de la Neamţŭ, la care nu aŭ gândit în vieaţa lor, de cât numaĭ în acest prilej, pentru al face obiectul uneĭ mârşave clevetirĭ, strigă asupra treĭ punturĭ, adecă pentru moşiea Davideniĭ, pentru schimbul Mogoşeştilor şi a Volintireştilor, şi în sfârşit pentru scoaterea stareţuluĭ.

a) Moşiea Davideniĭ este alăturea cu proprietatea reposatuluĭ mareluĭ logofăt Grigorie Sturza, carele în vieaţă fiind, aŭ fost reclamarisit un pământ înpresurat de către zisa moşie,

s'aŭ propus de către stareţ şi sobor a se da această pricină în socotinţa unuĭ compromis, pentru a dovedi adevĕratele hotare pe temeiul documenturilor şi a uniea şi a altiea părţĭ. Domnul aŭ lăsat cu totul pricina la compromisarĭ, care mergênd la starea loculuĭ aŭ aşezat hotarăle, trăgênd o linie cu totul în folosul mănăstireĭ, care după cuprinderea documenturilor ar fi trebuit se întoarcă o mare întindere de pămênt. Prin acest compromis aŭ siguripsit desevêrşit hotarele moşieĭ Monastireĭ, prin întoarcerea unuĭ mic colţ de pămênt al căruia venit nu se sue la cincĭ-spre-zece galbenĭ pe an.

b) Schimbul Mogoşeştilor şi al Volintireştilor, s'aŭ propus în multe restâmpurĭ de către însuş soborul de la o vreme foarte îndelungată, în vieaţă fiind încă stareţul Domestiean, a căruia scrisoare în această pricină se află încă de faţă. Această scrisoare slujeşte a dovedi că mănăstirea da în schimbul uneĭ moşiĭ numită Cioara, alte moşiĭ maĭ marĭ şi cu un venit cu mult maĭ însemnătoriŭ decât acel amânduror moşiilor sus aratate. După suirea Domnuluĭ în scaun, soborul aŭ înoit cererile sale, propozarisind moşiile Mogoşeştiĭ şi Volintireştiĭ în schimb cu moşiea Cioara, de care mănăstirea avea cea maĭ mare trebuinţă pentru ţinerea mulţimeĭ vitelor eĭ, care o costiseşte peste cincĭ-zecĭ miĭ leĭ pe an, precum cerirea formalnică ce se află la Mitropolie, unde ea este adresuită, adevereşte, însă Domnul s'aŭ vĕḑut nevoit de a departa, această

propoziţie, şi de a nu priimi, schimbul pentru cuvintele că moşiea Cioara avea o întindere îndoită de cât aceia a amînduror moşiilor propuse, şi că venitul Cioareĭ era de una mie galbenĭ pe an, în vreme ce acel al Mogoşeştilor şi al Volintireştilor date de mănăstire nu se sue la cincĭ sute galbenĭ.

Aşa dar alcătuirea cerută de mănăstire n'aŭ urmat, şi este vederat că Domnul nu avea trebuinţă nicĭ de silnicie, nicĭ de mijlocire pentru a veni la o ispravă cu totul păgubitoare luĭ, şi care era cerută ca un harŭ de către mănăstire. Depărtat de voinţa de aş înfiinţa folosurĭ cu jignirea soboarelor călugăreştĭ, Domnul încă le hărăzeşte pe tot anul de la sine 6000 miĭ leĭ, spre ajutorul călugăriţelor bătrâne şi neputincioase.

V. Ear departarea stareţuluĭ, care precum aŭ putut cine-va să se încredinţeze din înprejurările sus aratate, nu putea se aĭbă nicĭ o înrudire cu schimbul propus de sobor şi ne priimit' de Domnul. Departarea luĭ vine din aceia, că de la rînduirea sa, el aŭ dat pricină soboruluĭ la jeluirĭ vrednice de a se lua în bagare de samă, şi la drepte tînguirĭ păn într'atâta că toţi călugării aŭ făcut pasurĭ în protiva luĭ, aŭ cerut scoaterea sa, şi aŭ păşit către alegerea altuĭ stareţ, al căruia haractir cuvios şi bunele fapte sînt obşteşte mărturisite.

La aceste Domnul nu aŭ gîndit nicĭ odinioară a se amesteca, precum nicĭ la numirea nicĭ la scoaterea stareţilor. nicĭ la ocărmuirea mănăstirelor, ca nişte pricinĭ ce nu privesc pe

înălţimea sa, şi în sfărşit Adunarea se poate încredinţa de la însuşĭ prezidentul eĭ, de adevĕratele pricinĭ ale scoatereĭ aceluĭ stareţ.

INCHEIERE.

După această în scurt arătare a înprejurărilor, acărora singura fiinţă este îndestula a dărăma acea nepotrivită clădire de minciunĭ precugetate şi de ziceri clevetitoare, poate cineva judeca despre demoralizaţiea clevetitorilor, întrunind în puţine cuvinte ţelul pasurilor şi ţîntirea cugetărilor lor. Intru adevĕr oborând rînduiala statornicită şi bajocorînd legile pe care eĭ le chiamă într'ajutor, eĭ s'aŭ înbracat cu însuşirile Obşteştiĭ Adunărĭ, s'aŭ alcătuit în tribunal înalt, s'aŭ rîdicat ca nişte catigorĭ amarnicĭ aĭ ocărmuireĭ, şi aŭ înfăţoşat ţĕreĭ o pildă neîngăduită de ne orînduială şi de nesupunere. Nicĭ un lucru sfînt nu aŭ scăpat de obraznica lor pornire, păşînd peste toate hotarele slobozenieĭ. Eĭ s'aŭ atins de ocărmuire, de cliros, de Adunare, de tribunalurĭ, şi în sfărşit de orĭ ce într'o societate organizată, trebue a fi încunjurat de respect şi de cinstire. In a lor rătăcire adresuindu-se cătră înalte persoane, eĭ aŭ cutezat a preface firea înprejurărilor celor maĭ vederate, a încurca cu vĕpselĭ urîte faptele cele maĭ lăudate, şi aşa aŭ hrănit nădejdea de a face ca să treacă drept adevĕrurĭ vinovatele lor amăgiturĭ, de a prihăni buna credinţă a representanţilor Curţeĭ înpărăteştĭ, de a întoarce cătră folosul cu-

getărilor lor celor oborâtoare, înalta buna voință ce umbrește soartele aceștei țĕrĭ: această prescriere obrăzuitoare, a sentimentarilor și a scoposurilor hrănite de dênșiĭ, slujește a însemna curat pozițiea în care eĭ s'aŭ pus. După aceste, cum dar s'ar socoti că aceĭ din Deputațĭ, cariĭ s'aŭ făcut părtașĭ la toate aceste meșteșugirĭ, și carii nu se înstînjinesc de a mărturisi prin iscăliturile lor, că aŭ fost smomițĭ și mituițĭ, ar putea în viitorime fi mădulărĭ unuĭ trup legiuitoriŭ, și păzitoriŭ acelor maĭ scumpe interesurĭ ale țĕreĭ. Urmează dar că dacă despre o parte pozițiea și pasurile clevetitorilor, sînt de așa feliŭ, încăt nimică se nu'ĭ poată desvinovăți, pe de alta ocărmuirea se află prin mărturisirea lucrurilor și aceia a obșteștiĭ bune cugetărĭ, așezată maĭ pre sus de toată jignirea.

FĂGĂDUINȚA JURĂMĔNTULUI*)

Eŭ cel maĭ jos numitul, daŭ făgăduință înaintea a tot puterniculuĭ Dumnezeŭ, și mĕ jur înaintea sfinteĭ evanghelieĭ luĭ întru aceasta, că împărăteșteĭ sale mărirĭ, adevĕratuluĭ și firesc

*) Manuscrisul acestuĭ jurământ, eŭ presupun că datează de pe la anul 1815 saŭ 1816, pe când s'aŭ publicat Ucazul impărătescŭ cuprinzetoriŭ într'o carte, în limba română și cea rusască, a tuturor legelor vechĭ, după care avea să se judece locuitoriĭ Basarabieĭ. Eŭ presupun că acest jurământ îl prestaŭ toțĭ impiegațiĭ administrativĭ și judeciarĭ, la intrarea lor în serviciŭ. *Th. C.*

după sînge, prea milostivuluí meŭ mareluĭ Domn Impărat ALECSANDRU PAVLOVICI, singur stăpînitoriuluĭ a toată Rosiea, şi a împărăteştiĭ sale Măririĭ, moştenitoriuluĭ carele va fi aratat spre Tronul a toată Rosiea, voesc şi datoriŭ sînt a sluji cu credinţă şi ne făţărnicie, şi întru toate a mĕ supune, necruţândumĭ vieaţa până la cea maĭ de pe urmă picătură a sîngeluĭ meŭ, cum şi toate de înaltă împăteştiĭ sale Măririĭ, stăpânirea, puterea şi oblăduirea atârnate dreptăţile şi proterimata, ce acum sînt legiuite, şi care şi de aice înainte se vor înlegiui, cu întocma dreaptă înţelegere, vîrtute şi putinţă, am a le păzi şi a le apăra, şi pre lângă aceasta la cea maĭ de pre urmă macar a mĕ sili în toate întâmplările, a face sporirea la toate câte se pot atinge de credincioasa slujbă a împărăteştiĭ sale Măririĭ, şi de folosul împărăţiciĭ. Ear pentru scăderea, stricăciunea şi păgubirea interesuluĭ împărăteştiĭ sale Măririĭ, îndată ce mĕ voiŭ înştiinţa, nu numaĭ că de cu vreme am a face arătare, ce cu toate chipurile silindu-mĕ, am a le depărta şi a nu lăsa ca să se facă unele ca acele, cum şi orĭ ce feliŭ de taină mie încredinţată, cu mare tărie o voiŭ păzi; aseminea şi oficium pus şi încredinţat asupra me, atât după această (gheneralnică cum şi îndeosebĭ) date, şi din vreme în vreme în numele împărăteştiĭ sale Măririĭ, de la ceĭ ce vor fi puşĭ preste mine maĭ marĭ, rănduite hotărîrĭ, instrucţiĭ, regulamenturĭ şi ucazurĭ, am a le sevêrşi deplin cu cel maĭ cuviincios chip, după ştiinţa cugetuluĭ meŭ, cum

şi pentru vre o dobândă a mea, saŭ pentru rudenie, prieteşugŭ orĭ vrăjmăşie, în protiva haracteruluĭ şi a jurămêntului, nu am a o urma, ce cu acel chip am se urmez, şi se mĕ port precum este încuviinţat, şi se cade unuĭ credincios supus împărăteştiĭ sale Măririĭ, şi precum eŭ întru aceasta tot-d'a-una pot ca se daŭ respuns înaintea luĭ Dumnezeŭ, şi înaintea înfricoşateĭ judecăţei lui; aşa domnul Dumnezeŭ drept sufleteşte şi trupeşte se m'ajute. Acum dar spre încheierea acestuĭ al meŭ jurămênt, sărut cuvintele şi crucea Mîntuitoruluĭ meŭ, amin.

EPITROPIEA SCOALELOR NAŢIONALE.

După adresul cinstiteĭ comisiĭ din 19 Iulie 1830 arătătoriŭ jalobeĭ, şi protestuluĭ ecsarhilor sfîntuluĭ munte Aton, asupra scoleĭ naţionale din mănăstirea sfinţilor Treĭ-Erarhĭ, se grăbeşte a respunde: întâiŭ, că această scoală este aşezată aice după cerirea făcută prin anafora din partea Epitropieiĭ scoalelor naţionale către Domnul Ioan Sturza Voevod, şi prin hotărîrea întăriturei Domnuluĭ din 23 April anul 1828, ce zice: întâiŭ, că monastirele pămêntuluĭ închinate părţilor de jos, să deĭe pe an la casa scoaleĭ de odată un mic ajutoriŭ de 25,000 leĭ, urmându-se cu nestrămutare, până când aducêndu-se documenturile ctitoreştĭ ale mănăstirelor, se va pune la cale o adăogire maĭ folositoare pentru aceste scolĭ.

Al doile, aseminea întăreşte Măriea Sa, ca în mănăstirea sfinţilor Treĭ Erarhĭ, unde de a

pururea aŭ fost scoală, pentru învĕţătura tinerilor, întemeietă de însuşĭ ctitorul mănăstireĭ Domnul Vasile Voevod, fără cît de mică întărziere, să se întocmească cu cheltuiala aceşteĭ mănăstirĭ, toată casa ce se află despre ameazăzi a biscriceĭ, ca să fie spre aşezarea şi urmarea învĕţăturilor; apoĭ pentru întemeierea din început a aceştiĭ scolĭ naţionale în această mănăstire, respunde Epitropiea. că la 1640, Domnul Vasile Voevod, ctitorul mănăstirei sfinţilor Treĭ Erarhĭ din Iaşĭ, înzestrând acest Dumnezcesc locaş cu moşiĭ şi alte acareturĭ, aŭ hotărât în ctitoriceştile sale Domneştĭ documenturĭ, ca din venitul zăstrei monastireştĭ, să se sevêrşească multe facerĭ de bine a omenireĭ, şi aceştiĭ patriĭ, precum:

Intăiŭ, să se ţie o trapeză de toate zilele pentru treĭ-zecĭ saracĭ neputincioşĭ.

Al doilea, să se mărite pe tot anul un numĕr de fete sarace, dânduli-se o hotărâtă zestre.

Al treilea, aŭ întemeiet o scoală începătoare şi un gimnaziŭ, în care după modul şi a altor gimnaziĭ ale Europeĭ, să se înveţe literatura limbeĭ latineştĭ, elineştĭ i româneştĭ şi ale altor limbi. Aseminea ştiinţele, precum filosofiea şi legile, în care s'aŭ procopsit mulţĭ fiĭ aĭ Patrieĭ, dintre care spre dovadă este şi d-lui marele logofat al ţĕriĭ Evstratie, traducătorul cărţeĭ de legĭ, alcătuind din orânduirea numitului Domn, în care carte la proimiea, însuş autorul mărturiseşte, că Domnul Vasile aŭ cercat prin multe ţĕrĭ de aŭ găsit oamenĭ procopsiţĭ, dascalĭ, şi filosofĭ în cartea latineas-

că şi elinească, şi că după întocmirea şi nevoinţa Măriei Sale Domnului, datus'aŭ învĕţătură şi luĭ, adecă logofătuluĭ Evstratie, de aŭ alcătuit aceste legĭ pe limba romănească.

Al patrulea, aŭ făcut în aceastaşĭ mănăstire o tipografie, în care s'aŭ tipărit, atât această carte de legĭ politice, precum şi alta de canoane bisericeştĭ în anul 1649, care cărţĭ spre dovadă se află acum în bibliotica scoaleĭ. Documenturile pentru toate aceste înbunătăţite fapte ale ctitoruluĭ Domn, se află în mânele părinţilor proistoşĭ grecĭ, pre care sînt datori ale înfăţoşa Guvernuluĭ. Pentru scoala însă pre care o mărturiseşte şi Doctorul Volf în Istoriea sa: Descrierea Moldavieĭ, tipărită în Sibiŭ la anul 1805, partea a 2-a foaia 138, zicând: „Domnul Vasile pe lângă alte felurite scoale, pentru partea bisericească, şi fiii de boerĭ, la 1644, pentru învĕţăturile latineştĭ aŭ urzit în Iaşĭ, un gimnaziŭ la 1648, o tipografie, o bibliotecă, şi încă o scoală publică." Faţă se află şi această carte, aseminea că în această mănăstire şi acestieaş casă, aŭ fost până în zilele noastre scoală şi tipografie, între alţii este viĭ mărturiĭ, şi bătrânul preot Teodor Efimeriul de aice, carele însuşĭ aŭ stătut profesor până la anul 1821, atât la gimnasie cât şi la începĕtătoarea scoală autendică. Insă dovada ce s'aŭ aflat în anul trecut 1829 la Martie, pentru această scoală a fericituluĭ ctitor Domn Vasilie Voevod, este Documentul Domnuluĭ Grigorie Ghica din 1765 Iulie 6, care Domn întărind anaforaua Divanuluĭ obştesc, făcută

după slobozită ţidulă Domnească, pentru aşezarea veniturilor şcoaleĭ, cuprinzându-le în 4 condeĭe, zice:

„1) Că pe lângă ceĭ doĭ leĭ aĭ scoalelor ce daŭ preuţiĭ pe an, să se lipească şi baniĭ mucaremuluĭ, — al doile

„2) Să se deĭe câte un ban de tot drobul de sare de la ocnă.

„3) Mitropolitul ţĕreĭ, făcênd isvod se pue toate mănăstirele atât a le ţĕreĭ, cât şi acele închinate în jos ale Ierusalimuluĭ, sfânta Agura, Sinaĭ, şi altele, îndatorind să se eĭe de la fieşte care după putinţa venituluĭ seŭ.

„4) Ear mănăstirea Treĭsfetitele, afară de baniĭ ce i se va orândui, să deĭe pentru scoală după eşirea eĭ, ca şi cele-lalte, să se maĭ adaugă peste aceia, earăş ce va socoti Mitropolitul pentru venitul scoalelor, ce aŭ rânduit reposatul Domn Voevod, adecă pentru treĭ sate, pentru feredeŭ, i pentru locul scoaleĭ ce l'aŭ făcut egumenul schimb cu Dima Suiulgiu."

Deci aceia ce zic părinţiĭ ecsarhĭ, că scoala avênd veniturile şi locul eĭ, o aŭ vîrît de la sine Epitropiea în casele mănăstireĭ gătite, pentru locuinţa cliricilor mănăstireĭ, respunde Epitropiea, cum că zisul lor este cu totul depărtat de adevĕr, căcĭ după ce Epitropiea autorizată maĭ întâiŭ de stăpînitorul Domn, vrând a aşaza scoală în Treĭsfetitele, aŭ aflat casele arse de focul tîmplat la 1827, şi după hotărârea Domnească, fiind datoare mănăstirea cu a sa cheltueală aĭ face casele, şi ne urmând, Epitropiea nĕvoită aŭ trebuit ca să le facă cu

a sa cheltuială ce sue peste 15,000 leĭ, precum arată socotelile păstrate în casa scoaleĭ. — Drept aceasta Epitropiea cere : 1) după hotărîrea Domnească a i se respunde acum de către mănăstire toată această cheltuială. 2) Epitropiea în puterea așezămêntuluĭ ctitoricesc aratat în documentul Domnuluĭ Ghica din 1765, cere nu numaĭ cele treĭ sate, feredeul, și locul scoalelor ce se socoate a fi fost locul hanuluĭ ; — dar al 3-le aĭ respunde și toată suma acestor bunurĭ, de când n'aŭ urmat a se da la casa scoaleĭ de către egumen. — Al 4-le fiind-că numițiĭ egumenĭ, n'aŭ urmat așezămêntuluĭ ctitoricesc cu ținerea scoaleĭ, ce înstrăinându'ĭ locul sfetarisindu'ĭ și fundațiea, adecă veniturile celor treĭ moșiĭ, și ale feredeuluĭ, o aŭ stricat, și folosindu-se de înprejurărĭ aŭ ținut documenturile ctitoruluĭ, precum până astăḍĭ ascunse, și călcând condițiéle sub care li s'aŭ dat această beneficie, aŭ stăpânit monastirea cu ră credință, în puterea praviliceștilor dreptățĭ, Epitropiea ca o iconoamă așezămêntuluĭ ctitoricesc, se găsește în drit a face pretenție asupra întregeĭ benefiție. Pentru care până ce Epitropiea va întinde în osebit ale sale pretențiĭ asupra acestor drepturĭ, poftește pe cinstita comisie, a alătura cu raportul seŭ, către Eselențiea sa d-nul prezident, și acest adres al Epitropieĭ în original, pentru a se lua din acesta de odată pliroforiea dreptăților acesteĭ scoale din mănăstirea sfinților Treĭ Erarhĭ.

(Iscălit) ***Veniamin Mitropolit Moldovei.***

Această adresă în copie se află în păstrarea mea. Th. C.

Conservatorului filarmonic al elevilor Moldoveni.

Dumnealuĭ I. Furo prin înscrisul ce aŭ adresuit cătră jos iscălitul, arată că la propoziţiea ce ĭ-aŭ făcut d-luĭ Aga Gheorghie Asachi, de a se parastisi în teatru piesele în limba Moldovinească, aŭ cerut pentru chirie şi cheltuelile celor trebuitoare, să i se deie o a treia parte din baniĭ ce s'ar aduna; că la aceasta d-luĭ Aga Asachi aŭ pus înainte că biletурile de antre la nişte aşa representaţiĭ, urmează a se da gratis; că d-luĭ Furo sprijinit pe acest temeiŭ, şi a osebitelor făgăduinţĭ din partea d-sale Aga Asachi, aŭ dat teatrul cu toate cele trebuitoare pe a sa cheltuealĕ, şi acum sub cuvînt pe de o parte, că ar fi rĕmas înşelat în făgăduinţă, ear pe de altă parte, că biletурile de antre, nu numaĭ nu s'aŭ dat gratis, ce încă s'ar fi vîndut şi maĭ cu mare preţurĭ. Dacă acele de maĭ înainte întorcându-se la cea dintăiŭ tocmală, cere de a i se da o a triea parte din baniĭ ce s'aŭ adunat. Această cerere jos iscălitul Secretar de Stat, de trebuinţă socoteşte a o înpărtăşi aceluĭ Conservator, poftindu'l de a se înţălege cu d-luĭ Furo, spre punerea la cale, după cuviinţă. *N. Suţul.*

No. 289. Anul 1837 Mart 2.

Originalul se află în păstrarea mea.

Th. C.

D-le Referendariŭ Gh. Asaki.

Corposul profesorilor marturĭ aĭ ostenelilor ce a'ţĭ sacrificat întru înfiinţarea scoalelor publice, întru înfiinţarea Gazeteĭ româneştĭ în Moldova, întru înfiinţarea Teatruluĭ Naţional şi cu un cuvênt întru înfiinţarea cultureĭ compatrioţilor, şi a Moldoveĭ patrieĭ tale, carea întru adevĕr, după sentenţia vechiuluĭ filosof al Dacieĭ Anaharsis, se cinsteşte a te ave de al seŭ fiŭ şi cetăţan, marturĭ zic privitorĭ de aproape, căcĭ sub a ta înţeleaptă povăţuire împreună lucrând, te am vĕḑut că întru constituirea literatureĭ şi a lumināreĭ Moldoromânilor, aĭ trebuit nu numaĭ se asuzĭ lucrând cu braţul, sfătuind cu cuvêntul, îndemnând cu pilda, şi înduplecând prin rezultaturĭ, dar aĭ trebuit în sfârşit a te şi lupta parte cu prejudeţiile amăgitoare, parte cu uneltirile răutăţeĭ înşălătorilor, cariĭ prin părute bunurĭ, prigonea binele adevĕrat al patrioţilor, în urma cărora te-am vĕḑut mântuind vasul acesteĭ apostoliĭ a renaştereĭ morale, şi în sfârşit înălţând trofeul biruinţeĭ dreptuluĭ cuvênt.

Drept care mădulările corposuluĭ uniĭ veteranĭ, eară alţiĭ noviţĭ producturĭ a le aşezământuluĭ acestuia, la prilejul desărcināreĭ d-tale de directoratul scoalelor, se mângâe a vĕ înfăţoşa sentimentele de recunoştinţă şi de sevasul ce poartă către asĕminea persoană, însufleţită şi însufleţitoare de ẑilosul patrioticŭ, şi de curata credinţă către Româniea.

Iaşĭ, 1837 Septemvrie 1.

(Subscrişĭ) ***Căminariul Flehtenmaher, Gheorghe Seu-***

lescu paharnic, Vasile Peltechi medelnicer, Teodor Verescu medelnicer, Samoil Botezatu medelnicer, Eustrati Carinos, Vasile Pauline sulger, Neculai Drăghinici, Iancu Stavrat, Vasile Popescu-Scriban.

Acest original sə află în pastrarea mea. ***Th. C.***

NOTICE

SUR L'ÉTAT DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE EN MOLDAVIE 1841.

L'administration et la direction de l'instruction publique, est confiée à une Curatelle composée du Métropolitain, de M. M. le Log. N. Cantacuzène, les Princes Nicolas et Georges Soutzo, et du Référendaire Georges Asaky.

Un comité académique est chargé de veiller à l'exécution des dispositions du Réglement spécial des écoles. La surveillance des écoles des districts est confiée à un Comité d'inspection de trois Boyards. L'instruction publique se compose de: 1 Ecoles primaires, 2 du Collège, 3 des Facultés de la philosophie, 4 de Jurisprudence et de la théologie, qui est enseignée au Seminaire.

Il y a 10 écoles primaires dans les districts de: Jassy, Romano, Houche, Bottochany, Berlad, Fokchany, Bakeou, Galatz, Piatra et Faltichény.

A Jassy une école primaire, une école pour les jeunes filles, le collège, l'Acadèmie

Michel et l'école des arts et métiers, ainsi que le Séminaire Benjamin à Socola.

Les études se font en langue moldave:

Le cours des écoles primaires dure trois années; on y enseigne l'écriture, la lecture, grammaire moldave, religion, morale, principes d'arithmétique, élémens de géographie, lecture latine. Dans la capitale il y a une classe pour ceux qui ne peuvent faire des études supérieures et qui y apprennent en outre l'art épistolaire, la géographie et l'histoire du pays, la tenue des livres, le dessin linéaire, un abrégé d'histoire naturelle.

A l'école de jeunes filles, on enseigne dans quatre années les mêmes objets et encore toutes sortes d'ouvrages de main et le dessin.

Au Collège, dont le cours dure quatre années, on enseigne: Religion, Grammaire latine, géographie spéciale, arithmétique, algébre, géométrie, chronologie, langue grecque. archéologie, mythologie, réthorique, poésie et histoire naturelle.

Les élèves de ces classes peuvent appendre en outre à leur choix, la langue française, russe et allemande.

Dans les facultés de philosophie dont le cours est fixé pour deux ans, on enseigne: la logique. les hautes mathématiques, l'histoire naturelle, la physique théorique et expérimentale.

Les élèves qui désirent se perfectionner dans les langues classiques, fréquentent un cours de littérature latine et hellénique.

Dans la faculté de la Jurisprudence, dont le cours dure trois ans, on enseigne la théorie des lois, la statistique, droit civil de Moldavie, droit penal, procédure civile et pénale, droit commercial, style politique et judiciaire. Dans le cours des Mathématiques appliquées, qui dure trois ans, on enseigne: les mathématiques, geométrie descriptive, dessin linéaire, géodogique et topographique, mécanique, architecture, et la construction des ponts et chaussées, ainsi que la projection des machines.

Dans la classe du dessin, les élèves apprennent le dessin historique et la peinture à l'huile.

A l'école des arts et métiers dont l'ouverture aura lieu le 20 mai prochain, on enseignera six différens métiers à l'objet de former des artisans indigènes et de construire des machines utiles à l'agronomie et à l'économie.

La Curatelle s'occupe du projet d'établir une ferme-modèle aussitôt que les circonstances permettront de le réaliser.

Une bibliotèque de livres choisis, sera bientôt ouverte à l'usage du public; l'instruction publique, possède à Jassy sept édifices, consacrés à cette branche et dans les districts, les écoles ont presque dans toutes les villes, leurs propres maisons.

Dans les pensionnats on entretient aux frais de l'état 145 élèves; au Séminaire Benjamin 60 clercs et à l'école de jeunes filles quatre demoiselles qui deviendront à leur tour institutrices.

Le nombre des élèves qui fréquentent les écoles publiques, est à Jassy de . . . 786
Dans les districts 605
Aux écoles comunales et publiques 1446
Total . . 2837

Il y a en tout professeurs . . . 36
employés . . . 15

Le revenu fixe des écoles, monte à . 200,000 P.
Et le dixième des appointements aproximativement à . . . . . 180,000 P.

Acest act se află în păstrarea mea. *Th. C.*

REGLEMENT

de

L'INSTRUCTION PUBLIQUE EN FRANCE.

§. 1. L'enseignement public se divise en enseignement mutuel, primaire, secondaire et supérieur.

§. 2. Enseignement mutuel: on y apprend à lire, à écrire, à calculer de mémoire, les prières. Les élèves qui sortent de cette école entrent, selon la volonté des parents, dans l'enseignement primaire, ou dans le secondaire.

§. 3. *a)* Enseignement primaire: Il comprend trois classes d'une année chacune. Dans la première année, on apprend la 1 partie de la grammaire du pays, l'histoire sainte, le catéchisme, la géographie, (l'Europe) l'arithmé-

tique jusqu'aux fractions ordinaires inclusivement et le dessin linéaire.

b) Dans la seconde année, on termine et l'on répète le Catéchisme, on continue la grammaire, en répétant la 1ere partie ; la géographie (l'Asie et l'Afrique en répétant aussi l'Europe) la 1ere partie de l'histoire du pays ; on termine l'Arithmétique et on la répète toute. On apprend les 4 premiers livres de géométrie élèmentaire et le dessin linéaire ; on fait des cartes géographiques pour mieux apprendre la géographie. Dans cette année on peut commencer le cours d'agronomie et le terminer dans l'année suivante.

c). Dans la troisième année : on termine et l'on répète la grammaire. On apprend l'Amérique et l'Océanie et l'on répète toute la géographie. On termine la géométrie et on la répète toute ; on termine l'histoire du pays et on la répète toute. On apprend la physique et la chimie élémentaires avec les expériences. On apprend l'Algébre jusqu'aux équations du second dégré inclusivement ; et à résoudre des problemes pour l'Algébre. On apprend le dessin d'après la bosse, l'Académie et le paysage, on apprend aussi l'arpentage et à lever des plans.

d). Les élèves qui ont bien fait ces trois années, peuvent se vouer au commerce, à l'agriculture, à l'industrie mécanique, aux bureaux des chancelleries, à la carière des ponts et chaussées, seulement ces derniers sont obligés de suivre, au sortir de ces classes, les cours de mathématiques concernant la construction et

la tenue des routes et canaux; mais ceux qui ne sont pas assez forts, sont obligés de recommencer cette dernière classe. Les élèves de ces trois classes apprennent aussi les langues suivantes: comme le français, l'Allemand et le Russe. Les cours de ces langues commencent dans la seconde année.

§. 4. Enseignement secondaire: Il comprend sept classes d'une année chacune. Les bases de cette branche d'enseignement sont les langues: latine, grecque ancienne et celle du pays; on y admet en second lieu les langues suivantes devenues indispensables dans le commerce de la vie. Les langues sont: le français, l'Allemand, le Russe et l'Italien. On y apprend toute l'histoire, toute la géographie qui se subdivise en géographie physique, astronomique et politique. Les mathématiques élémentaires, savoir: l'Arithmétique, la géométrie, la Physique et la chimie; l'Algébre jusqu'aux équations du second dégré inclusivement, avec application aux problèmes. L'histoire naturelle. La Rhétorique et la Philosophie proprement dite. Le dessin linéaire; le dessin d'après la bosse, l'Académie, le paysage et la peinture.

§. 5. *Programme des matières que l'on enseigne dans chacune de ces sept classes dans le courant de l'année scolaire qui est de dix mois et demi.*

A. Première classe: On y apprend la partie étymologique de la grammaire du pays et de la grammaire latine. Le catéchisme,

l'histoire sainte, la géographie en général, les quatre premières regles d'Arithmétique. Dans le 1er semestre on fait des déclinaisons, des verbes et dictée, dans le second semestre on commence à traduire l'Epitome de l'histoire sacrée, et l'on fait des thèmes et des versions et analyse grammaticale.

B. Seconde classe : Dans cette classe on répète le catèchisme, et l'on continue les deux grammaires jusqu'aux syntaxes, en répétant les parties étymologiques. On commence la grammaire grecque dont on apprend jusqu'aux verbes: la géographie (l'Europe en détail); l'histoire depuis la création, jusqu'au commencement de l'état Romain ; c'est-à-dire, l'histoire des Hébreux, des Médes, des Assiriens, des Perses, des Egyptiens et des Grecs. On traduit du latin dans la langue du pays: pendant le 1er semestre, de Veris illustribus urbis Romae, Epitome historiae grecae, Cornelius Nepos: dans le 2 semestre on continue les mêmes, et l'on ajoute les fables de Phedre, dont on apprend par coeur; selectae historicae, et en grec les fables d'Esope. On a pour devoir de classe pendant l'année et tous les jours: des themes et des versions alternativement, des dictées, des analyses grammaticales, des compositions (narrations historiques et fables); l'Arithmétique jusqu'aux fractions ordinaires inclusivement avec problèmes et le dessin linéaire.

C. Troisième classe. Dans cette classe on voit la moitié de la syntaxe, des grammaires latines et celle du pays, et l'on répète

tout; dans la grammaire grecque l'on voit jusqu'à la syntaxe générale et on répète le tout. Dans la géographie, l'Asie et l'Afrique avec la répétition de l'Europe. L'histoire Romaine jusqu'à la chute de l'empire Romain d'Occident et l'invasion des barbares. La Mythologie en abrégé. l'Arithmétique jusqu'aux regles de trois simple et composée, inclusivement avec problème On traduit du latin en la langue du pays, pendant le 1er semestre: selectae historicae, Quinte-Curce, les métamorphoses d'Ovide dont on apprend quelques morceaux; du grec les dialogues des morts de Lucien; des passages Moisis d'Elien. Dans le second sémestre: on continue les mêmes auteurs et l'on y ajoute: les commentaires de César, les Catilinaires de Ciceron et Saluste, les guerres de Jugurta. En grec *Plutarque*: vie d'Alexandre, de Marius, de César. On a pour devoir de classe des thèmes latins et grecs et des versions idem des analyses grammaticales et logiques, des compositions (narrations, fables et lettres de famille dans la langue du pays), le dessin linéaire. Les élèves de cette classe, peuvent commencer l'étude des langues vivantes.

D. Quatrième classe. Dans cette classe on termine les deux grammaires, la latine et celle du pays et on les répète; on voit la syntaxe générale de la grammaire grecque, avec la répétition des autres parties. On voit la prosodie latine (ou l'art de faire des vers latins) et l'on commence à en retourner dans le 2 semestre (c'est un devoir de classe); on

voit l'histoire du moyen âge qui commence à 476, ou à la chute de l'empire romain d'Occident et va jusqu'à la prise de Constantinople par les Turcs en 1453. Dans la géographie: l'Amerique et l'Océanie avec répétition des autres parties L'Arithmétique avec la théorie des Logarithmes et des problèmes. On répète la prosodie latine et l'on fait des vers latins. On continue l'étude des langues vivantes que l'on a commencées dans la classe précédente. On traduit les auteurs latins: 1er semestre: Ovide, Metamorphoses, Cicéron le pro Milone, le pro Ligaris; auteurs grecs: Plutarque: vie des hommes illustres; Xénophon: les deux premiers livres des mémoires sur Socrate. 2. Semestre: Virgile les bucoliques, Homère le 1 chant et l'on continue aussi les auteurs du 1er semestre, on en apprend des passages Devoir de classe: thèmes latins et grecs et version idem; vers latins. narrations latines et dans la langue du pays; Analyse logique, Dessin.

E. Cinquième classe: Dans cette classe on apprend dans la grammaire grecque la syntaxe particulière et l'on répète toute la grammaire. L'histoire moderne depuis 1453, ou la prise de Constantinople par les Turcs jusqu'à nos jours. La géographie ancienne et celle du moyen âge. Dans la Géometrie, les 4 premiers livres; les 4 regles d'Algébre. Dans l'histoire naturelle, la minéralogie et la Botanique; on continue l'étude des langues vivantes. On traduit, auteurs latins: 1er semestre, Virgile, les géorgiques, Lucain la Pharsale, Homère le 2

et le 3 chant de l'Iliade, Xénophon le 3ème et le 4ème livre des mémoires sur Socrate. 2 semestre: Cicéron, Songe de Scipion et les Tusculanes. Tacite le premier livre des Annales et la vie d'Agricolas. Sophocle: Oedipe roi. Démosthène les philipiques. Devoir de classe: emplifications en latin et dans la langue du pays; vers latins; problèmes de géométrie et d'Algébre, Dessin. On pourrait ajouter à cette classe la 1er partie du cours d'Agronomie.

F. Sixième classe Dans cette classe on apprend la Rhétorique dans la langue du pays. L'histoire de la littérature. La cosmographie ou astronomie pratique, toute la géométrie et l'Algébre jusqu'aux équations du 2 dégré inclusivement. La physique et la chimie avec des expériences. Dans l'histoire naturelle: la Zoologie et la géologie. La prosodie de la langue du pays avec l'application des regles. On continue l'étude des langues vivantes On traduit, auteurs latins: 1er semestre: Virgile l'Eneide. Horace, les odes, les épîtres et l'art poétique. Pline-le-jeune, panégérique de Trajan. Homère, le 6ème chant. Démosthène les 2. premières Olynthiènnes. Narrations et discours tirés de Quinte-Curce et de Saluste. 2 semestre: on continue les auteurs précédents et l'on ajoute: Platon, Alcibiade premier, Théocrite première idylle. Narrations et discours tirés de Tite-Live et de Tacite. Les discours de Cicéron contre Verres sur les Offices et sur les supplices. Sophocle: Oedipe à Colone; et à l'Hécube d' Euripide. Devoirs de classes: vers latins (et

dans la langue du pays), discours en latin et dans la langue du pays. Problèmes de géométrie, de Physique, de chimie et d'Algébre. Analyse littéraire des auteurs que l'on traduit en classe. Agronomie, Dessin et peinture.

G. Septième classe : Dans cette classe on apprend la Philosophie proprement dite, qui se divise en cinq parties, savoir : la Psychologie, (c'est la partie théorique de la philosophie et dont les autres ne sont que l'application) ; la Logique ; un aperçu général sur l'Esthétique, la morale et la théodicée et l'histoire de la philosophie. On répète l'Arithmétique, l'Algébre, la Géométrie, la Physique et la chimie. Les élèves de cette classe préparent les matières nécessaires pour l'examen de Bachelier-es-lettres. Dessin et peinture. En Philosophie les compositions se font en latin et dans la langue du pays alternativement.

H. Les élèves qui ont fait tous ces cours, peuvent embrasser immédiatement, les uns l'instruction publique, où par une longue expérience et du travail, ils arrivent à la Licence, à l'agrégation et même au doctorat-es-lettres; ou bien, ceux qui ont du gôut et du talent pour les sciences, arrivent aux grades de Bachelier-es-sciences, mathématiques, ou physiques. Mais pour obtenir tous ces titres, il y a une école nommée Normale supérieure, ou faculté pour les belles-lettres et les sciences, et après avoir obtenu le grade de Bachelier-

es-lettres, les élèves qui se vouent à l'instruction publique, et veulent y débuter dans un poste élèvé, vont dans cette école òu ils restent pendant plusieurs années, pour obtenir un ou deux des susdits grades.

I. Mais les élèves qui ne veulent point de l'instruction publique, peuvent, avec le titre de Bachelier, suivre les cours de droit ou de medecine; ou enfin embrasser l'étât militaire; ou devenir simples cultivateurs.

L. Pour préparer les élèves aux écoles militaires, comme pour l'école polytechnique, ou pour celle de St. Cyr, ou pour les écoles des mines et de la marine; il y a dans tous les colléges royaux un cours de mathématiques élémentaires et un de spéciales, ou l'on apprend la géométrie, toute l'Algèbre. la géométrie descriptive, une partie de la géométrie analytique, la trigonométrie rectiligne et sphèrique et la statique. Dans tout établissement littéraire et scientifique, il y a un aumônier, c'est un ministre de la religion, il est chargé des instructions religieuses qu'il fait à tous les élèves deux fois par semaine, outre les leçons de catechisme qu'il donne tous les jours pendant une heure. Les dimanches, les jeudis et les jours de fête, il officie dans l'Eglise où vont tous les élèves ensemble et qui y ont une place reservée et que le public respecte. L'aumônier du collège y fait une instruction religieuse profitable et pour les élèves et pour le public.

§. 6. ***Programme des matières que l'on enseigne dans les classes d'une des langues vivantes.***

(Supposons que ce soit la langue française que l'on étudie), l'étude de cette langue se compose de trois classes d'une année chacune.

a). Première année. Dans cette classe on apprend la grammaire jusqu'à la Syntaxe ; des dialogues ; quelques livres du Télémaque que l'on traduit aussi dans la langue du pays. On fait force thèmes et versions ; beaucoup d'exercices sur les règles de la Gammaire et analyse grammaticale, et pour faciliter l'étude de cette langue, on donne aux élèves à apprendre de mémoire, soit de la Géographie, soit de l'histoire, et on lit pendant la classe dans: la Morale en Action.

b) Seconde année. Dans cette classe, on apprend la syntaxe entière avec l'application des règles. (exercices de Noël) on apprend de mémoire et l'on traduit des fables de La Fontaine ; Télémaque, le petit carême de Massillon. Les fables de Floriant, et d'autres auteurs qu'indique le programme annuel. Devoir de classes : Analyse logique; thèmes et versions et compositions, (narrations, fables et lettres de famille).

c). Troisième année. Dans cette classe tout en répétant la Syntaxe, on commence la Rhétorique française: on explique aux élèves les règles de la versification française; on leur fait apprendre de mémoire des morceaux choisis dans les meilleurs écrivains français 17e et du 18e siecle. Un abrégé de l'histoire de la

Littérature française. On leur fait traduire et analyser littérairement des oraisons funébres de Bossuet, des tragédies de Racine; les meilleures comédies de Molière, des épîtres et l'art poétique de Boileau, et d'autres écrivains du jour. On a pour devoir : versions, compositions, narrations et discours. Analyse littéraire des auteurs que l'on traduit.

Pour activer l'émulation parmi les élèves, il a été arrêté par le Ministre de l'instruction publique et inseré dans le reglement des établissements littéraires et scientifiques, un article qui porte que : tous les Mardis matin il y aura composition dans toutes les classes sur les matières que l'on y enseigne, et suivant l'ordre indiqué par le comité qui surveille l'enseignement dans chaque établissement. Le professeur de chaque classe dicte aux élèves le sujet de la composition, pendant laquelle, toute communication est défendue entre les élèves, qui ne peuvent avoir aucune espèce de livre, où il pourrait se trouver quelques traits de la composition; ils ne doivent s'aider que des moyens intellectuels. Le professeur reste avec les éleves jusqu'à la fin de la composition; il prend leurs copies, les corrige chez lui, et donne les places aux élèves suivant l'ordre arrêté par le mérite de chaque composition. Il tient un régistre de toutes ces places, il y en a aussi chez le censeur des classes à qui le professeur a remis les compositions corrigées. Les places obtenues par les compositions, font donner des prix aux élèves qui ont mon-

tré dans leurs compositions plus de savoir, d'intelligence et de talent. Mais si la conduite de l'éléve, sous le rapport moral est réprochable, il est frustré des prix qu'il peut mériter dans ses études.

Am reprodus acest regulament al învĕţăturilor din Francia, ca să arătăm, năzuinţele Guvernuluĭ de atuncĭ a Moldoveĭ, de a întroduce în scoalele ţĕreĭ sistemul urmat în Francia, cu modificaţiunele cerute de moravurile şi datinele Moldoveĭ. Acest Regulament s'aŭ adus din Francia de către Dl *Maisonab*, directorul superior al Academieĭ Mihailene. El aŭ făcut maĭ multe inovaţiunĭ, în privirea higieneĭ.

Guvernul rusesc aflând despre acest plan, aŭ înriurit foarte mult, ca să nu se introducă sistemul acestuĭ Regulament. El aŭ propus un altul, cu aceasta ca învĕţăturile să se predeie în limba franceză, în Academie, după dorinţa maĭ multor boierĭ marĭ. cariĭ voiaŭ să se deosebiască de clasa societăţeĭ de jos. Această dorinţă s'aŭ pus în lucrare, chiemându-se în fruntea instrucţiuneĭ franceză pe Dl Malgouverné, protegiatul logofĕtuluĭ Scarlat Miclescu. In acest interval limba română aŭ fost înlăturată din toate clasele din Academie, sub cuvînt că ea nu este în stare să esprime cu acurateţă toate ideile înalte ale diferitelor ştiinţĭ.

Acest original se află în pastrarea mea Th. Ç.

STAREA

INVĔŢĂTURILOR IN MOLDOVA LA 1844.

Potrivit cu cererea Secretariatuluĭ de aĭ da ştiinţă de starea scoalelor pe anul scolastic 1843—4, Epitropia cu cinste înpărtăşeşte următoarele :

Preţuind folosul carele derază din înmulţirea elementară pre lângă scoalele din sf. Trei-Erarhĭ, Epitropia aŭ înfiinţat în mahalalele Capitalieĭ alte treĭ scoale începătoare, şi anume: la Păcurarĭ, la Tărguşor şi în Tătăraşĭ. De asemine s'aŭ deschis în Iaşĭ şi la Galaţĭ doue scoale începătoare, pentru subofiţerĭ în care se învaţă a citi, a scrie, catehis şi cele patru speţiĭ de aritmetică.

Afară de aceste după îndemnul Epitropieĭ închiriindu-se de Isprăvnicie la Folticenĭ o casă pentru scoală, s'aŭ deschis şi în acea politie o scoală normală, după cum se află şi pe la alte rezidenţiĭ ţinutale, rămâind Epitropieĭ a afla mijloace spre a pute de asemine a înfiinţa scolĭ la Mihaĭlenĭ, Dorohoiŭ, Herţa, Târgul Ocneĭ, a Neamţuluĭ şi la Fălciŭ. Cursul acestor scoale normale, este de treĭ anĭ, în care pre lângă cunoştinţele elementare maĭ sus însemnate, se învaţă: Istoria sfântă, Gramatica românească pe scurt, Geografiea şi în special a Principatelor. Aritmetica practică cu numere complecse şi fracţiile incluzive, Hronologia, Istoria Moldoveĭ, Biografia oamenilor virtuoşĭ şi caligrafia.

Urmând principiuluĭ de a îndemăna tinerimeĭ mijloace, spre a pute învĕţa cunoştinţe positive, prin care să se facă în practică folositorĭ obştieĭ şi chiar lor, Epitropiea aŭ organizat în Vasiliană un clas pregătitor real, în care tineriĭ ce n'aŭ mijloace de a urma în Academie clasele înalte, vor învĕţa cunoştinţele practice şi maĭ speciale, pentru a lor a-

plicaţie în deosebite trepte sociale, precum: gramaticĭ pe la boerĭ, negustorĭ, iconomiĭ de ţară şi practicanţı la oare care întreprinderĭ de industrie. Pre lângă obiectele ce se învaţa în scoalele normale în acest curs de doĭ anĭ, se învaţă: Stilul feliuritelor compunerĭ, regulele societăţeĭ şi scriptura, geometria practică şi arhitectura cu desenul liniar, şi înalta caligrafie, cunoştinţe pıactice de fizică, himie şi mecanica populară.

. La scoala fetelor este de însemnat că postul de profesorı, în parte îl ţin tinerele care s'aŭ crescut şi aŭ învěţat în acea scoală, şi pentru un asemine scop, se maĭ cresc cu cheltuiala Epitropieĭ alte zece fete.

Intre cursurile claselor Academıeı se deosebeşte acela al legilor în care 13 elevı închee în acest an învěţătura lor, şi după un esamen riguros de Epitropie, se vor recomanda Guvernuluĭ, spre aı pute întrebuinţa în ramul judecătoresc, potrivit cu dispoziţiile într'aceasta înalt întărite.

Pe lângă aceasta pentru practisirea elevilor în limba franceză, afară de profesoriĭ ordinarĭ, s'aŭ maĭ aşezat în institutul academic şi un guvernor francez, îndatorit a repeta şi a esercita pe elevĭ în limba franceză.

Pentru specialitatea matematiceı aplicate unul din elevı s'aŭ înturnat în patrıe, iar altul s'aŭ trimis în locul seŭ la Paris, şi în urmarea esamenuluĭ făcut acolo de ştiinţele pregătitoare învěţate în Academia Mihaileană, acel elev s'aŭ priimit în scoala politehnică.

Un alt elev carele se învrednicisă la Universitatea Vieneĭ, de doctoratul jurisprudenţeĭ, capătă în acest an la Paris şi doctoratul de medecină, şi va pute fi întrebuinţat în unul din aceste ştiinţe înalte. Iar la Minhen şi Roma se ţin doĭ elevĭ, pentru îndeplinirea în arta zugrăvitureĭ.

Scoala de arte şi meşteşugurĭ menită de a înfiinţa un clas de artizanĭ pămîntenĭ, atât de trebuitorĭ în ţară face propăşirĭ dorite, Moldoveniĭ ţin acum locul calfelor streine ce eraŭ întrebuinţate maĭ înainte, 36 ucenicĭ lucrează în şepte atelii. tot feliul de obiecte cu folosul scoaleĭ. care din productul eĭ după ce aŭ acoperit cheltuelile ţinereĭ sale de peste an, aŭ adus, caseĭ scoalelor un folos de 25,000 leĭ în banĭ gata, în lucrurĭ făcute de vendare şi unelte pentru ateliĭ. Nu are cea maĭ mică datorie şi ceia-ce este maĭ mult, aŭ căpătat creditul cuvenit unuĭ asemine aşezământ.

Cu toate aceste aşezămintele sporitoare din venitul scoalelor pe anul 1843—4, s'aŭ cheltuit 434,032 leĭ 75 banĭ. în căt catră capitalul anuluĭ trecut, s'aŭ adaos suma de 42,935 leĭ, în care întră şi venitul moşieĭ Văleniĭ cu parte din Sirbĭ, afară de astă proprietate a caseĭ scoalelor. la 1 Octomvrie 1844, capital era în suma 248,272 leĭ cursul pieţeĭ.

Numĕrul scolerilor în capitalie este de 725, între cariĭ 113 se ţin internĭ cu cheltuala Statuluĭ. Numĕrul scolerilor de la scoalele ţinutale este de 1031, acel ce petrece în ţărĭ

străine este de 4, încăt numěrul total ce învață cu cheltueala Statuluĭ se sue la 1937.

Afară de aceste, se află în capitală 14 pansionaturĭ private de tinerĭ și de fete, ce se povățuesc dupre instrucțiile date, în care 42 învěțătorĭ și pedagogĭ paradosescŭ la 118 tinerĭ și 65 fete.

Elevul care aŭ căpătat la Viena titlul de Doctor in jurisprudențiă, și apoi de la Paris acel de medicină, au fost repos. Anastasie Fětu.

Eleviĭ de la Minhen sunt: Panaiteanu, actualul director școalei de Belle-Arte, și răposatul Lemeni; acel de la Roma este răposatul Nastasanu.

Elevul primit în școala Politecnică este Martino. Despre el, avem la dispoșițiune următoarea corespondențiă:

Cătră cinstita Epitropie a invěțăturilor publice.

In anul trecut aflându-mě la Paris, tânarul Martino pensionar al cinstiteĭ Epitropiĭ, s'a indreptat cătră mine făcêndu-mĭ cunoscut că se afla la inchisoare pentru datoriĭ la Clichy, și cerându-mĭ prietenește aĭ veni intru ajutor.

Cercetând bilanțul sumelor pentru care se află oprit și aflând, de la chiar stăpânul caseĭ unde ședea, precum și de la toțĭ ceĭ-lalțĭ creditorĭ cariĭ ceruseră arestuirea tânăruluĭ student, că viața ce petrecea era foarte regulată, și cu totul aplicată la invěțăturĭ. Am socotit de datoriea omenească a face tot prin putință ca să scape tânărul de la păsul în care se afla. Secondatŭ de d-nul Scarlat Vărnav, am isbutit a lua asupră-ne toate datoriile, plătind și toate cheltuelele de arestuire, judecată, hrană ș. a. încăt a putut tânărul Martino eși de la închisoare.

Acele sume cu toatele, se sue aproape ca la două miĭ francĭ, adecă 170 galbenĭ. Dacă cinstita Epitropie, aprobează purtarea ce am avut într'această împrejurare către pensionarul eĭ, să bine voească a porunci sa se sloboază suma maĭ sus pomenită după socoteala ce lamurit voiŭ așterne, după adeverințele creditorilor ce voiu trimite; acele hărtiĭ aflându-se la Dl Vârnav la Paris, doresc maĭ înainte de a cere sa mi să trimiță, să cunosc dacă cinstita Epitropie încuviințază plata acelor banĭ. Repetez că toată

suma nu trece peste două miĭ francĭ, pentru care o rog să mĕ cinstească cu respuns.

Ion Ghica. *Bucureşti, 1847 Septemvrie 19.*

REZOLUŢIE.

Să se înpărtăşască copie elevuluĭ Martino, dupre această cerire, cerându-se respuns de urmare.

(Iscăliţĭ) *Costachi Mavrocordat. Prinţul Gh. Sutzu.*

1847 Octomvrie 30.

Acest original se află în pastrarea mea. După asigurările ce neaŭ dat verbal însuşĭ fostul principe de Samos Ion Ghica, actualul Preşedinte al Academieĭ Române, Epitropia învĕţăturilor n'aŭ voit al despagubi de soma cu care aŭ scos pe Martino de la închisoarea celor datornicĭ. Th. C.

Patriarhul Tarigradului

Adeverim.

Prin aceste ale noastre pecetluite scrisorĭ, din alcătuire, se face ştiut, că cu bunătatea noastră a 20 mănăstirĭ de la s'ântul Munte, avênd la Moldova în oraşul Iaşiĭ o sfîntă domniască şi stavropitiecească mănăstire, închinată şi dănuită eĭ, prin hrisoave domneştĭ de fericitul întru pomenire ctitorul eĭ, Domnul Vasile Voevod, unde se prăznueşte hramul marilor dascalĭ a sfinţilor Trierarhĭ, şi fiind din învechime rănduealǎ, după aceste înalte hrisoave, şi alte ale bisericeĭ sinodiceştĭ închierĭ, ca ceĭ după vreme egumenĭ şi purtătorĭ de grijă la dênsa, să se triimată din adevĕraţiĭ eĭ fraţĭ părinţĭ, după comuna alegere, spre a o cărmui şĭ a o povăţui. Ni s'aŭ propus, şi s'aŭ cerut de cătră soborul mănăstireĭ sf. Pavel, de la comunitatea noastră a 20 mănăstirĭ, a sfinţilor Trierarhĭ, cà să o deie, sub chizăşiea sfînteĭ mănăstire Pavel, frateluĭ şi înpreună vieţuitoruluĭ Părinte Arhim. Sofronie, se o cărmuească

precuvioşiea sa. Deci fiind că comunitatea noastră cu obştească socotinţă, alegere şi voinţă, au priimit propunerea acestui sobor, aŭ orânduit şi aŭ statornicit deplin egumen, şi adevĕrat purtător de grijă al acestuĭ sfânt locaş din Iaşĭ, a sfinţilor Ireirarhĭ, pe pomenitul părinte arh. Sofronie, de aceia îi şi dă această pecetluită scrisoare de alcătuire cu următoarele condiţii:

1-iŭ. Să egumenească la această comună mănăstire a sfinţilor Trierarhĭ arh. Sofronie Atio-Pavlitul, în termin de 6 deplinĭ anĭ, No. 6, care se vor începe de la 1843 April 23, şi se vor împlini la 23 April 1849, ear maĭ înainte de împlinirea terminuluĭ acestuea, să nu poată comunitatea să-l depărteze, saŭ să'l clintească din egumenie, plătind embaticurile după următorul chip.

Al 2-lea. Să deie pe fieşte care an, ne aparat arh. Sofronie 2500 galbenĭ olando-împărăteştĭ, dintre care 1250 să-ĭ deie la 23 April, ear ceĭlalţĭ 1250 la 26 Octomvrie, trimeţindu'ĭ la mănăstirea Sf Pavel, şi comunătatea noastră va priimi toate câştiurile până la împlinirea protizmieĭ, de la chinoveul sfântuluĭ Pavel, la întâmplare însă de ne îndemănare să se înpăsuească în vade de 30 saŭ 40 ḑile.

Al 3 le. Precuvioşiea sa are toată dreptatea să se folosiască cu toate veniturile aceştei mănăstiri aflate astăḑi de faţă, fără se poată comunătatea noastră a cere oareş care socotială în toată dieastima acestor 6 anĭ, ce orĭ ce căştig s'ar întâmpla, saŭ pagubă, să fie a precuvioşieĭ sale.

Al 4-le. Este dator precuvioşiea sa negreşit să facă casele egumenicĭ, precum au fost şi maĭ înainte de ardere, fără să ceara comunătatea zidirea acestor case să fie maı bună, de cât aŭ fost maĭ înainte.

Al 5-le Precuvioşiea sa nu are voe se vîndă pădurile aflate pe moşiile monastireı, ce are voe numaĭ după obiceiul şi legea pământuluĭ, să taĭe numaĭ cate ar fi de trebuinţă peste an, pentru casele numite boereştĭ şi pentru meremetul din noŭ facerĭ, i acareturilor de pe moşiĭ.

Al 6-lea. Se îndatoreşte precuvioşiea sa negreşit se facă din noŭ vechile danuite dughenĭ de boerul Dracachi Baston, zidindu-le de cărămidă, şi acoperindu-le cu şindilă.

Al 7-le. Dacă (ferească Dumnezeŭ) în terminul acestor. şese anĭ, s'ar întâmpla pojar, saŭ cutremur, şi ar topi ceva din cele din lăuntru şi din afară a mănăstireĭ adecă casă, dugheană, hanul, feredeul bisericeĭ, şi alte acaredturĭ a mănăstireĭ, să fie datoriŭ precuvioşiea sa se înştiinţeze îndată pe comunatate, şi ea să se îngrijască ne întărziet pentru cea din noŭ facere saŭ meremetisirea lor, ne pretenderisând precuvioşiea sa alt venit decât să se scadă din acel an el, cu preţul carele se găsea înposesietă saŭ închirietă arsul acareţ, ear dacă binaoa arsă saŭ biserica ar fi proastă, să nu poată pretinderisi venit, fiind că asemine proaste binale nu aduc venit anual.

După înfiinţarea însă ce ar face, comună-

tatea unor aseminea, dacă s'ar adăogi venitul, să-l tragă.

Al 8-le. Fiind că în toate zilele nasc pricinĭ de judecățĭ asupra moșiilor mănăstireĭ, de aceia se îndatorește Precuvioșiea sa cu toate neaparatele cheltuelĭ ce ar trebui a se face, se fie de la sine, fără să se ceară de la comunătate vre o para, și este ne oprit datoriŭ ca să stărueasca, ca însușĭ noĭ comunătatea, spre căștigarea dreptuluĭ mănăstireĭ; dacă însă ar căștiga vre o bucată loc saŭ și întreaga moșie, să nu aĭbă dreptate comunătatea noastră să'ĭ ceară de la precuvioșiea sa vre un folos pe această bucată de loc, saŭ și pe întreaga moșie, ce căștigul ce ar priimi pentru acele, să fie a precuvioșieĭ sale.

Al 9-le. Preacuvioșia sa nu are dreptate a schimba moșiĭ, saŭ case, orĭ dughenĭ i alte mănăstireștĭ lucrurĭ nemișcătoare, ce este dator a le teslimarisi toate la împlinirea protezmieĭ, după izvodul cu care le ar priimi.

Al 10-le. Este dator preacuvioșiea sa să aĭbă cuviincioșiĭ psalțĭ și ceĭ-l-alțĭ slujitorĭ bisericeștĭ, pentru buna rânduială a sfintelor slujirĭ și celora-lalte neaparate datoriĭ către biserică, ne scumpindu-se a împlini și către sfânta legătură orânduelĭ a fericiților întru pomenire ctitorĭ.

Art. 11. Fiind că de la o vreme încoace, epitropiea de acolo a scoalelor publice, stăpânește în putere cea maĭ mare parte a acareturilor mănăstireĭ din lăuntrul ogrăḑeĭ, precum și din noŭ aŭ zidit pe locŭl mănăstireĭ, casă,

întrebuinţându-le şcoală, pentru aceia precum se nădăjdueşte şi precum după pravile, dreptăţile o haractirisesc pe mănăstire întru aceasta, şi trebue să se deie stăpânirea eĭ după ce s'ar împlini aceasta, atuncea casele cele vechĭ ctitoriceştĭ se vor da preacuvioşieĭ sale, fără să ceară comunătatea noastră de la preacuvioşiea sa vre un adaos anual pentru dênsele, ear cele din noŭ zidite de pământenĭ, dacă ne vor îndatori se plătim materialul lor, cheltueala aceasta o va plăti comunătatea noastră, rămăind casele aceste în stăpânirea eĭ, fără să ne poată cere părintele arh. Sofronie cu cuvênt de dreptate, ca şi când i s'ar cuveni preacuvioşieĭ sale, ce se remâe în deplina dispoziţie a comunătăţeĭ noastre, se facem ce vom voi cu dênsele.

Al 12-le. Dacă în terminul şeseanieĭ aceştiea va afierosi cineva, vre un lucru mişcător, saŭ nemişcător la mănăstire, această dănuire se remâe dreaptă a mănăstireĭ, fără se aĭbă dreptate precuvioşiea sa, să ceară ceva din asemine dănuirĭ, că adecă ar fi date în zilele egumenieĭ sale, asemine şi dacă i s'ar da ceva milostenirĭ pe numele comunătăţeĭ, saŭ pe numele macar a alteĭ mănăstirĭ, să fie datorĭ a trimete la comunătatea noastră.

Al 13-le. Este neaparat datoriŭ preacuvioşia sa, se teslimarisască zisa mănăstire, după împlinirea protismieĭ sale la orănduitul atuncea egumen, de comunătate fără a ave dreptate preacuvioşiea sa, a pricinui cea maĭ mică greutate saŭ oprirĭ la întrarea în egumenie, şi fără se facă cea maĭ mică pretenţie, ear când

preacuvioşiea sa ar urma din potrivă, şi noul egumen ar întimpina greutate la întrarea sa în egumenie, şi ar fi silit a cheltui mult saŭ puţin, atuncea asemine cheltuelĭ să le respundă comunătăţeĭ manăstireĭ Sf. Pavel în chezăşiea căriea se dă pomenita mănăstire a comunătăţeĭ părinteluĭ arh. Sofronie.

Al 14-le. Dacă în această şeseanie s'ar întâmpla moarte (ferească Dumnezeŭ), preacuvioşieĭ sale părinteluĭ arh. Sofronie, atuncea este în dreptate mănăstirea Sf. Pavel, ca o adevĕrată a sa clironoamă, a trimete alt frate spre împlinirea protizmieĭ, ce după cuprinderea aceştiea alcătuirĭ, n'aŭ apucat a înplini zisul frateluĭ lor.

Al 15-le. Este dator preacuvioşiea sa după împlinirea protizmieĭ alcătuireĭ aceştiea, să trădeĭe toate moşiile, dughenĭ, hanurĭ, şi cele-l-alte acareturĭ, slobode către acel de atuncĭ triimes ecsarh saŭ egumen de comunătate, şi nu numaĭ slobode, adecă de a'şi priimi căştiurile de tot anul, ce nicĭ poate să le vîndă venitul la cineva pentru vre o pricină, cu tocmală înscris saŭ neînscris fără voea comunatăţeĭ.

Al 16-le. Fiind că comunătatea trădă astădĭ această mănăstire sfinţilor Trierarhĭ, slobodă de toată datoriea către zisul arh. părinte Sofronie, pentru aceasta dacă la sfârşitul şese anieĭ s'ar afla multe saŭ puţine datorii, saŭ personală pe numele precuvioşieĭ sale, orĭ pe numele mănăstireĭ sfinţilor Trierarhĭ, atuncĭ aşa feliŭ de datoriĭ va plăti cu de la sine, fără se

aĭbă drit saŭ cuvînt de pricinuirĭ către comunătate, ce mănăstirea sf. Pavel, ca o chizașă se respunză această datorie pentru fratele lor părintele arh. Sofronie.

Al 17-lea. Dacă s'ar întîmpla a fi resboiŭ (ferească Dumnezeŭ) și vreme tulburată, în care oamenii să înprăștie, atuncĭ preacuvioșiea sa este dator neaparat să eie înpreună cu sine toate sfintele vase și cele lalte sfinte odoare a mănăstireĭ sfinților Trierarhĭ, și toate scrisorile și documenturile, avêndu-le întru deplină siguranță și sub de aproape luare aminte, și a urma întocma precum și ceĭ-lalțı egumenĭ aĭ mănăstirilor celora-lalte.

Drept aceia s'aŭ făcut această scrisoare de alcătuire sub toate pecețile, și s'aŭ dat mănăstireĭ sf. Pavel, priimindu-se de la aceia ce după rândueala mănăstırească pecetluită chezășie în sf. Munte Aftonul în 25 Iulie 1842.

Toțĭ aflătoriĭ în obșteasca adunare proistoșĭ și deputațĭ a 20 sfinte împărăteștĭ și dumnezeeștĭ locașurĭ a sf. Munte Atonul.

Iscălit de întocmaı cu original. *C. Manoliu.*

Tălmăcirea decretuluĭ Patriarhieĭ și aceloralalte sf. mănăstirĭ, cu care arhimandritul Sofronie este rânduit egumen sfinteĭ monastirı Treĭsfetitelor și a averilor eĭ, și înputernicit a dispozarisi averea cum va voi întru folosul mănăstireĭ. 1844 Iunie 20.

(Iscălit) *Capșa Sulger.*

Acest act tradus se află în păstrarea mea. **Th. C.**

Copie de pe adresul Epitropieĭ învĕţăturilor publice cătră Comisia cercetătoare semilor caselor obşteşti din 4 Martie 1844, sub No. 147.

Cinstita comisie reveduind socotelile înfăţoşate de cătră Epitropiea învĕţăturilor publice pe anul 1843, va vide că ele se întind numaĭ pe 9 lunĭ, adecă de la 1 Ianuarie pănă la 1 Octomvrie 1843, epoha deschidereĭ cursuluĭ după vacanţia de vară. Epitropia aŭ socotit de neaparat a cere încuviinţarea prea Inalţatuluĭ Domn, ca de acum înainte anul finanţial, să înceapă odată cu anul scolastic pentru că numaĭ la închierea cursurilor, se poate cu de amănuntul prevede strămutările trebuitoare pentru anul următor, şi regula budgetul fără a maĭ fi supus la niscaĭva schimbărĭ neprevĕḑute, saŭ fără să fie Epitropiea nevoită a întărzie cu înbunătăţirile cerşute, şi care nu s'ar fi aflat trecute în budget, tot-odată Epitropiea pătrunsă de trebuinţa de a întroduce în principiele şi modul învĕţăreĭ, oare care facerĭ folositoare, s'aŭ îndeletnicit despre aceste cu mare sirguinţă în cursul anuluĭ trecut, din care parte precât s'aŭ putut le-aŭ şi pus în lucrare cu începutul anuluĭ scolastic.

La prilejul acesta, cinstita comisie se va pute încredinţa de adînca bagare de samă, ce povăţueşte pe această epitropie întru întrebuinţarea sumelor menite pentru învĕţătura publica, dorinţa fiind numaĭ ca prin sporul iconomiilor putincioase în partea materială, şi de pe cît se va pute da o maĭ multă întindere

învĕţăturilor, ce din ḑi în ḑi cer o maĭ mare desvoltare.

Epitropiea cunoaşte bine că partea finanţială, întră numaĭ ca un obiect secondar în îndatoririle sale, şi de aceia am dori ca să poată de asemine pune sub ochiĭ cinstiteĭ comisiĭ şi a Obşteştiĭ Adunărĭ, principiile ce ea aŭ priimit în direcţiea învĕţătureĭ. reformele ce s'aŭ chibzuit şi acele ce în parte saŭ şi pus în lucrare de către ea, întru încredere că rezultaturile dorite a unor asemine mĕsurĭ, nu vor întărzie a respunde nădejdele sale, însă aceasta este pe atîta cu anevoe, Epitropiea, adecă de a înfăţoşa şi ea zisele reforme în toate amănunţimele lor în totul şi în parte, precât este cu neputinţă cinstiteĭ comisiĭ şi Obşteştiĭ Adunărĭ de ale preţui, fără de o cercetare specială, urmată cu de aproape luare aminte într'o curgere de vreme maĭ îndelungă.

Decĭ Epitropiea cu stăruinţă cere o asemine cercetare, pentru că într'o administraţie ce înfăţoşază tot feliul de greutăţĭ, atât în practică cât şi în priimirea teorielor felurite, ce să desbat încă, chiar în staturile cele maĭ înaintate în civilizaţie, ar fi aratat o sumeţie vinuitoare, dacă ea s'ar încrede numaĭ în părerile şi în vredniciea eĭ, o cercetare atingĕtoare despre sistema urmată în învĕţătură din partea unor persoane, ce ar fi în stare a se îndeletnici cu aceasta, ar da Epitropieĭ prilej de a înainta cu nemerire către sfârşitul mântuitor al chemăreĭ sale, saŭ cel puţin ar înbărbăta-o şi ar înputernici-o în lucrările sale.

Aşa dar Epitropiea cu cinste pofteşte pe comisie, ca să propue Obşteştiĭ Adunărĭ de a orândui câte va mădulărĭ din sinul seŭ, care pe de o parte să se puĭe în relaţie cu Epitropia învĕţăturilor, pentru ca în cursul anuluĭ acestuia, să se poată lămuri cu deplinătate despre principiele priimite în învĕţătură, se urmeze de aproape aplicaţia lor, şi se preţuiască rezultaturile. Ear pe de alta să se înţăleagă cu Epitropiea, pentru reformele ce s'ar socoti de cuviinţă a se maĭ întroduce, raportul ce se va da Obşteştiĭ Adunărĭ, în cea viitoare, de către ace comisie, va fi singurul mijloc îndestulător, de a se încredinţa de starea cea adevĕrată a învĕţătureĭ publice.

Acest actŭ se află în pastrarea mea. *Th. C.*

Domniei-sale Referendarului învĕţâturilor publice Postelnicului Gheorghie Asachi.

Comisiea înjghebată din sinul Obşteştiĭ obicĭnuiteĭ Adunărĭ, după adresele Secretariatului de Stat No. 3051, pentru regularisirea atingătoare de scoale, pe temeiul jurnalurilor închiete de ea, aŭ găsit de cuviinţă a pofti pe dumneta, ca unul ce te afli în însărcinarea de referendariŭ, încă de la urzirea scoalelor, şi care ne apărat trebue să cunoştĭ şi toate neîndeplinirile ce ar sta pedecă propăşireĭ învĕţăturilor, şi creştereĭ morale, a le înpărtăşi comisieĭ înscris cu lămurire, şi cu alăturare

de ideia dumitale, asupra mĕsurilor pe care le aĭ socoti pe viitoriŭ, că sunt maĭ bune şi maĭ nimerite întru statornicirea propăşireĭ învĕţătureĭ, aseminea aĭ trimite şi o listă de toate cărţile în ramurile învĕţăturilor ce vor fi tipărite şi manuscrise.

(Iscăliţĭ) *Balş Vornic, Sturza Vornic, A. Sturza Vornic, Asldn hatman, V. Beldiman, Cost. Negruzzi.*

Nó. 4.

Iaşĭ, 1845 Ghenar 25 zile.

La această adresă repos. G Asaki aŭ trimis comisiuneĭ Adunăreĭ toate lămuririle cerute în 5 Martie 1845. Acest act original se află în dispoziţiea mea.

Th. C.

Către cinstita obştească obicĭnuită Adunare.

In sesiea anuluĭ trecut, la prilejul cercetăreĭ semeĭ caseĭ scoalelor, cinstita Adunare, potrivit cu atributele sale, îngrijindu-se de starea învĕţăturilor publice, şi dorind a lor îmbunătăţire, aŭ ales din sinul eĭ o comisie, însărcinându-o a se îndeletnici în cursul anuluĭ, împreună cu Epitropia despre mĕsurile cele maĭ nimerite pentru dobândirea aceluĭ scop dorit. Anul se apropie a se închee, şi scoalele nu s'aŭ învrednicit a fi vizitate de ace comisie, încât Epitropia aŭ fost nevoită prin adresele din 28 Dechemvrie 1844, aĭ înprospătă punerea la cale a cinstiteĭ Adunărĭ şi toc-

maĭ în 25 Ghenar 1845, comisia înjghebându-se, aŭ cerut de la Epitropie oare-care știință asupra scoalelor, precum și de la referendarul, acăruia lucrare încuviințată și de Epitropie, s'aŭ dat comisieĭ împreună cu un proect de înbunătățirea scoalelor, cerut de esperiența a maĭ multor anĭ, adecă: a reorganiza scoalele începătoare și gimnaziale, tot în limba patrieĭ, a îndemăna traducerea și tipărirea cărților scolastice în limba romănească, și în loc de a trimite peste hotar tinerĭ, pentru de aĭ forma acolo în epanghelma de Profesorie, a aduce aice cățĭ-va bunĭ profesorĭ din Franța și Germania, ceruțĭ de la guvernurile respective, numaĭ pe un termin hotărât, care aceștĭ învĕțațĭ în deosebite specialitățĭ, să fie însărcinațĭ nu numaĭ de a forma sub ochiĭ Guvernuluĭ profesorĭ din pămăntenĭ în ramurile lor, ce încă a paradosi a lor știință în public, și la alțĭ fiĭ de boerĭ.

Ne îndestulându-se cu aceasta, comisia aŭ cerut socotință asupra scoalelor și de la șese profesorĭ, cariĭ propuind că punerea în lucrare a proectuluĭ de maĭ sus, ar pute fi lor de vătămare prin înscrisurĭ date formal comisieĭ, restălmăcind țintirea proectuluĭ, nu numaĭ că s'aŭ degradat pe sine, ce încă aŭ cutezat a atinge și pe Direcția învĕțăturilor, care prin reglementul organic și al scoalelor, este încredințată Epitropieĭ. Această lucrare a comisieĭ răzemată numaĭ pe științele capitale, de la uniĭ din aceĭ profesorĭ, ear nu cercetată la fața locuĭ, aŭ înpărtășit cinst. Adunărĭ numaĭ de-

fecturile, fără a propune măsurile pentru a lor înlăturare şi înbunătăţirea scoalelor, şi din care pricină nicĭ s'aŭ iscălit de toate mădulările comisieĭ.

Drept aceia fiind că comisia nu aŭ fost următoare însărcinăreĭ date de cinst. Adunare, nicĭ Epitropia nu se poate uni cu acea lucrare, ca una care nu respunde la aşteptarea cinstiteĭ Adunărĭ.

No. 145.
1845 Mart 23.

Acest actŭ se află în pastrarea mea. *Th. C.*

ANAFORA.

1) In urma catastrofeĭ de la anul 1821, pe temeiul anaforaleĭ din 1 Ianuarie 1828, întărită de Domnul Ioan Sturza, Epitropia învĕţăturilor rădicând din ruine zidirile Domnuluĭ Vasile Lupul, adăogând şi altele din noŭ, aŭ restaurat în monastirea sfinţilor Treĭ-Erarhĭ scoala publică, înfiinţată şi înzestrată de ctitorul acesteĭ monastirĭ la anul 1644.

2). In asemine încungiurărĭ, egumenul numiteĭ monastirĭ şi ecsarhiĭ munteluĭ Aton, aŭ pârît pe Epitropie la Ecselenţia sa fostul Prezident al Principatelor D. general-adiutantul Pavel Kisilev, propuind că cu ne dreptul şi cu de la sine înputernicire, Epitropiea ar fi deschis scoala în acea monastire, cerând să se scoată din cuprinsul ogrădeĭ acest aşezămênt.

3). Indreptându-se jaloba ecsarhilor către obşteasca Adunare a divanurilor, cu adresa d-luĭ vice-prezident generalul Mircovicĭ, dată în 10 Noemvrie 1830, s'aŭ luat în tratație pâra Ecsarhilor în ființa representanților îmbelor părțĭ, şi chiar din documentele înfățoşate de vechiliĭ monastireĭ, si anume: 1° din actul de la 7149 Aprilie 15, cu carele cumpără Domnul Vasilie VV. de la comisul Mihaiŭ Fortună, locul unde aŭ zidit scoala. (aice vine de însemnat că egumeniĭ n'aŭ scos şi actul, prin carele Domnul Vasilie VV. aŭ dat monastireĭ Treĭ-Erarhilor acest loc cu scoala zidită pre el, ca să nu se vădească). 2° din hrisovul Domnuluĭ Ilieş de la 7174, August 20, prin care întăreşte aceste case monastireĭ, arătând numitul că ctitorul monastireĭ le aŭ cumpărat de la Com. Fortună, aŭ zidit scoala, care zice că era şi atuncea, şi aŭ supus'o monastireĭ; 3° din acel hrisov de la d-nul Antonie Roset dat la 7270 Septemvrie 19, repetuitorŭ şi întăritor celuĭ de maĭ sus; 4° din mărturia hotarnică a vornicilor de poartă Stefan Popescul şi Tănase Meleghe, de la 7263 Januar 28. 5° din actul de schimb ce face Dima Suingiul la 7269 Iunie 30, cu egumenul monastireĭ dând un loc peste uliță de la poarta monastireĭ, şi luând locul pre carele fusese scoalele Domneştĭ, ce era acum arse de 37 anĭ.

Din asemine documente, dovedindu-se că casele şcoaleĭ publice, întemeete de ctitorul monastireĭ Domnul Vasilie VV., aŭ fost pe locul de lângă Feredeul cel mare, şi că acea

şcoală aŭ avut a sa fiinţă, până în zilele Domnuluĭ Mihail Racoviţă la 7232, în curs de 80 anĭ, când arzând casele, Egumeniĭ nu s'aŭ maĭ îngrijet după testamentul ctitoruluĭ, de a ţine scoala în fiinţă, dar aŭ vîndut şi locul eĭ luĭ Dima Suingiul. Pe temeiul acestor documente, Obşteasca Adunare a Divanurilor, prin al eĭ act din.... aŭ hotărât: ca Egumeniĭ, datorĭ fiind după testamentul ctitoruluĭ, a pastra în fiinţă scoala, aŭ pe locul unde aŭ fost, aŭ pe altul potrivit pentru un asemine aşezământ, să zidească case încăpătoare dupre cum sunt acele restaurate şi redicate de Epitropie în monastire, şi atuncea să se strămute scoala întru acele case nouă 6°. Apoĭ fiindcă din documentele ce i-aŭ înfăţoşat şi Epitropia, şi anume din Anaforaua Mitropolituluĭ Gavriil, şi a boerilor ţăreĭ întărită de Domnul Grigorie Alecsandru Ghica, din 1765 Iunie 6, prin care hotăreşte Domnul, ca pre lângă dările preoţilor, şi analogul luat de la toate monastirele, atât pămînteştĭ precum şi cele închinate locurilor din gios, mănăstirea Trierarhilor, să deie şi analogul venituluĭ scoalelor ce aŭ rânduit reposatul Dom.ı Vasilie VV. adecă pentru feredeŭ, pentru treĭ sate, i pentru locul unde aŭ fost scoala, şi l'aŭ făcut schimb egumenul, cu Dima Suingiul, s'aŭ dovedit că ctitorul Domn, nu numaĭ că aŭ zidit casele aceleĭ scoale, dar aŭ şi înzestrat'o cu treĭ moşii şi cu feredeul, şi că Egumeniĭ precum aŭ dosit documentele atingătoare de zidirele scoaleĭ, de asemine aŭ tăĭnuit şi acturile atingătoare de zestrea aceleĭ

scoale, încredințată de ctitorul purtărilor de grijă, ca unor Epitropĭ pe temeĭul că: paguba urmată prin viclenia uneltită din partea cuiva, să socoate pururea în dauna uneltitoriuluĭ, maĭ vârtos în cele atingătoare de Epitropiĭ, și încă de averĭ publice, și ne împlinirĭ a unor astfel de îndatorirĭ, aŭ hotărât ca potrivit cu așezământul ctitoruluĭ, pe de o parte se respundă la casa scoalelor publice acea zestre, adecă feredeul cu treĭ moșiĭ, care întru neștiința numeluĭ satelor s'aŭ însemnat Copoul, Trușeniĭ și Agiudeniĭ i Răchiteniĭ, păn la descoperirea acelor adevĕrate sate, care apoĭ din hrisovul Domnuluĭ Gheorghie Stefan de la 1656 April în 2, s'aŭ dovedit că sunt Răchiteniĭ, Tămășeniĭ și Iuganiĭ, din pămêntul cărora trupurĭ astăzĭ s'aŭ înstrăinat o parte mare. ear pe de alta, aŭ hotărât să deie monastirea samă Epitropieĭ învĕțăturilor, de veniturile acesteĭ zestre a scoalelor publice, de la înființarea lor. Și pentru că din glăsuirea documentelor maĭ sus arătate, se dovedește că Egumeniĭ sf. Trierarhĭ îndatorițĭ de ctitorul, a ține în bună stare scoala publică, nu numaĭ că nu s'aŭ îngrijet de aceasta, dară aŭ înstrăinat până și locul eĭ, îndosind și ființa și documentele încredințate lor, ca unor Epitropĭ formal, i-aŭ îndatorit ca până la sf. Gheorghie a anuluĭ 1830, adecă în diastimă de 6 lunĭ, se înfățoșeze Divanuluĭ toate documentele fundamentale, atingătoare de înzestrarea scoalelor, îndatorire pre care egumenii n'aŭ îndeplinit'o nicĭ până astădĭ.

4). Această hotărâre a divanurilor s'aŭ

recomenduit atuncea de D. Prezident al Principatelor, Domnuluĭ viitoriŭ. Drept care Epitropiea la 1835 Aprilie, cerând prin anaforaua sa de la Inălţimea Voastra, ca sa poruncițĭ a se aduce întru împlinire dreptăţile caseĭ scoalelor, căştigate prin hotărârea actuluĭ pomenit, Inălțimea Voastră, prin înalta rezoluţie din . . a'ţĭ recomenduit divanuluĭ Domnesc ca să facă lucrările cuvenite. pentru aducere întru împlinire a hotărîreĭ Obşteştiĭ Adunărı a Divanurilor.

5). La acest prilej Epitropia descoperind în o veche condică ce se păstrează în arhiva sf. Mitropoliĭ, un hrisov al D. Gheorghie Stefan din 7164 April 2, l'aŭ înfăţoşat Divanuluĭ. Acest hrisov, în copie alăturat, este întăritoriŭ. Divanul, abătându-se de la rostirea înalteĭ rezoluţiĭ, fără a lua în băgare de samă că prin actul Obşteştiĭ Adunărĭ a Divanurilor, Egumeniĭ ca Epitropĭ, în mâna cărora s'aŭ încredinţat de ctitorul documentele scoaleı Vasiliene, spre păstrarea şi punerea în lucrare a glăsuireĭ lor, au fost datorĭ a înfăţoşa şi documentele, cum le-aŭ fost înfăţoşatŭ şi Domnuluı Gheorghie Stefan Voevod, a da şi samă de administraţia acesteĭ case obşteştĭ până în şase lunĭ, adecă până la 23 Aprilie 1831, şi iĭ n'au fost următorĭ, drept care, urma a încheıe hotărârea întemeıetă chiar şi pe ne urmarea egumenilor, dupre îndatorirea pusă asupra lor, să înbunătăţască hotărârea judecăţeı Obşteşteĭ Adunărĭ, şi prin anafora, să o supue Inălţimeĭ Voastre, spre întarirea şi

întocmaĭ aducerea întru împlinire. Divanul aŭ vrut să între în fondos, şi aŭ cerut ca nu Egumeniĭ, dar Epitropiĭ să înfăţoşeze documentele pre care ctitorul le-aŭ încredinţat Egumenilor, şi la care s'aŭ vĕḑut după vreme, şi in sinul cărora de bună samă se păstrează până astăḑĭ.

6). O asemine judecată a Divanuluĭ Domnesc, protestuită de Epitropie, fiind *a*) cu totul abătută de la rostirea înalteĭ rezoluţiĭ, *b*) înprotiva glăsuireĭ legilor atingătoare de dreptul înzestrărilor hărăzite la casele publice, *c*) în protiva îndatoririlor cărora să supun Epitropiĭ, şi ocărmuitoriĭ unor ast-feliŭ de averĭ publice, cumŭ se dovidescŭ a fi Egumeniĭ sf. Trierarhĭ, *d*) înprotiva glăsuireĭ documentelor ce are casa scoalelor i a hotărâreĭ Obşteşteĭ Adunărĭ a Divanurilor, *e*) şi în protiva rostireĭ art. 419 din Regulamentul Organic, carele sfinţeşte înzestrarea scoalelor de treĭ moşiĭ dănuite de Domnul Vasilie Voevod.

Acéstă Epitropie plecat rógă pe Inălţ. Vóstră, să bine-voiţĭ a lua în trataţie această pricină sub prezidenţia Inălţimeĭ Voastre, pentru a se putea folosi casa scoalelor în viitor de dreptăţile ce i s'aŭ dat prin hotărârea obşteştiĭ Adunărĭ a Divanurilor, spre vecĭnică pomenire şi a Inălţimeĭ Voastre, restauratorul unor astfel de aşezăminte mântuitoare, întemeete de fericiţiĭ procatohĭ aĭ Inălţimeĭ Voastre, şi apoĭ de împrejurările asupritoare a timpurilor înmormântate, ca să se bucure şi sufletul feri-

citului ctitor şi patriot, prin asemine al vostru Domnesc act de dreptate şi facere de bine.

No. . . . *Iaşi Fevruar 1 anul 1846.*

Rezultatul acestei Anaforale aŭ fost că Mihai Sturza Voda, aŭ prezidat Divanul Domnesc, şi după desbaterile urmate în ființa mai multor fețe streine, s'aŭ datŭ dreptate Epitropiei scoalelorŭ. Toți cei presenți, între care am fost şi eŭ, aŭ fost deplin mulțamiți, de luarea averei scoalelor din administrația călugărilor greci.

Această Anafora în copie se află în păstrarea mea. **Th. C.**

EPITROPIEI SCOALELOR,

Prin înțălegere cu comitetul scolastic acelui ținut, va pune în lucrare a se zidi în vara viitoare, la târgul Huşii, casa scoalei, pentru care se va alcătui şi smetul fără cheltuiele de prisos 9 Dechemvrie 1847.

(Urmează şahul saŭ parafa Inălțimei Sale).

PREA INALȚATE DOAMNE,

Obştia acestui oraş, plină de recunoştință pentru îndurarea cu care Inălțimea Voastră, întru simțiri adevărat patriotice şi filantropice, încă de la suirea pe Tron, fără a cruța sănătate şi mijloace, v'ați jărtfit pentru fericirea Patriei noastre, spre care scop a'ți înființat aşăzămintele de învățătură, puind Principatul nostru în rândul staturilor civilizate, şi făcênd a răsări soarele luminei şi preste orizonul nostru, îndrăzneşte a supune la treptele Tronului Inălțimei Voastre, că încă din anul 1844 de când prin focul tâmplat în politia aceasta Huşii, s'aŭ prefăcut în ruine şi casa scoalei publice, în care tinerimea noastră să renaşte moraliceşte, bântuiți de pedepsele dumnezeeşti

care aŭ certat ţinutul acesta de câţĭ va anĭ încoace, obştia acestuĭ oraş nicĭ până astădĭ nu s'aŭ putut îndemâna, spre a contribui la rezidirea scoaleĭ.

Mulţămită Inălţimeĭ Voastre, sub acăruia bună şi înţăleaptă ocărmuire, tinerimea noastră nu s'aŭ întrerupt de la învĕţătură, prin mĕsurile ce intru a Voastră îndurare, v'aţĭ milostivit a lua. Insă fiind că numaĭ cu zidirea scoalei, s'ar putea maĭ bine şi maĭ cu desevîrşire scopul acestuĭ aşezământ împlini, obştia aceşteĭ politiĭ supune Inălţimeĭ Voastre nevoia în care se află, rugându-vĕ ca întru a Voastră milostivire luând în privire lipsa mijloacelor, de care este încunjurată, se vĕ milostivițĭ a pune la cale zidirea aceşteĭ scoale din Casa scoalelor. Fapta Voastră va cuprinde o filă în Istoria Patrieĭ, ear obştia aceasta va întipări în inimele sale nemuritoare recunoştinţă către Inălţimea Voastră, pentru întemeiarea acestor aşezăminte, menite a forma credincioşĭ supuşĭ ocărmuireĭ şi cetăţenĭ folositori Patrieĭ.

1847 Dechemvrie 7.

Ai Inălţimeĭ Voastre prea plecate şi credincioase slugĭ.

Costachi Teodoru aga, N. Cerchez spatariŭ, Butucea ban, Costachi Cerchez comis, Costachi Şendrea paharnic, Costachi Dabija paharnic, V. Tutov caminar, Dimitrache Lupaşc sulger, Miler pitariŭ, Ioan Nică şatrariŭ, Vasile Petrov, Petrachi Trifan, Atanasi Mahovicĭ, Pavel Neculaŭ, I. Neagu, Hagi Gheorghie Cibanu, Hagi Irimia Ghibănu, N. Staiu, Dănilă Dinu, Radu Chiruvici, Gh. Dobre, Panaite Velicu, Dobre sin Gheorghe, Ioniţă Buznea, Gheorghe Buznea, Mihail Cojocariu, Gheorghie Dimitriu, Panaite Frunză, Gheorghie Gavru, Todorachi Zanfir, Dumitru Neculaŭ, Stefan Obreja, Răducanul I-

săcescul, Vasile Isăcescul, Ioniţă Suceavă, Donică Heruvin, Neculaĭ Golaş, Vasile Gavoazde, Stoian Balecciu, Vasile Mileghe, Gheorghie Maiadul polcovnic, Tudurachi Giurcăneanu, Toader Costachi, Sava Doncio, Gheorghie Paladi, Vasile Paladi, Dimitrie Cişman, Stoian Dobrovicĭ, Miron Dobriu. (Urmează încă câte-va iscăliturĭ ce nu se pot descălci, fiind scrise reŭ şi cu multe aruncăturĭ).

Acest original se află în pastrarea mea Th. Ç.

Jurnalul Comitetuluĭ privitor la îmbunătăţirea boerescului.

Anul 1849 Dechembre 31. Comitetul în urmarea încheiereĭ sale din 10 a trecuteĭ lunĭ, intrând cu pătrundere în cercetarea reciprocilor îndatorirĭ, între proprietariŭ şi lucrătoriul de pământ, statornicite prin legiuirea Reglementuluĭ, şi acele în urmă a obşteştii Adunărĭ, pentru locuitoriĭ de munte, şi dijmă; aŭ venit întru încredinţare, că lucrătoriul de pămînt nu este nicĭ cum asuprit, în acelea din partea sa îndatorirĭ pentru locul de hrană ce primeşte de la proprietar, socotindu-se acel loc a se acoperi îndestul capitalul locuitoruluĭ, adecă munca care el depune proprietarului, cu deosebirea unor localităţĭ, ce nefiind destul de locuite, locul de hrană este maı puţin scump, şi altele care fiind destul de locuite, scumpetea loculuĭ este covârşitoare. Dar aceste deosebirĭ dacă s'ar lua în privire, ar desvăli poate trebuinţă de a se face şi osebite legiuirĭ, pentru fieşte care ţinut, saŭ pentru fieşte-care ocol. De aceea comitetul aŭ luat de bază la cercările sale, pentru locurile ce se daŭ locuitorilor un preţ de mijloc, ear pentru lucrul cu

care el despăgubeşte pe proprietar, mijlocul macsimuluĭ preţurilor politicite, şi preţăluindu-se cu aceste, cu ḑilele de pont (numire nenorocită, care aŭ dat lumeĭ o părută dreptate de a socoti pe proprietarul moldovan împilătorul locuitoruluĭ, sub pretecstul că cu numire de doue-spre-zece zile, l'ar pune a lucra o muncă hotărâtă la care nicĭ întreitŭ numĕrŭ de ḑile n'ar ajunge), dar însuşĭ cătimea munceĭ ce să face de către locuitor, aŭ venit la rezultatul că după pământul ce el priimeşte de la proprietar, se plăteşte lucrul locuitoruluĭ; şi spre a dovedi lămurit că cu legiuitele îndatoririĭ ale locuitoruluĭ către proprietar sunt izvorul înbrîncireĭ lor în cădere, se cuvine a întoarce maĭ întâĭ luarea aminte asupra stăreĭ locuitorilor răzeşi, care fiind singurĭ proprietarĭ de pământ, nu sunt supuşĭ la lucrul boerescului, dar se găsesc cu mult maĭ în proastă stare de cât locuitoriĭ satelor celoralalţĭ proprietarĭ.

Ne depărtându-ne dar de principiul dreptăţeĭ, şi de acel consfinţit astăḑĭ în toate părţile lumeĭ, că proprietatea trebue a fi respectată, spre a nu se răsipi legăturile sociale, comitetul nicĭ s'ar socoti în dreptate a propune vre o scădere, cu atâta maĭ vârtos, că în nevătămarea cugetuluĭ, poate declara, că nu îndatoririle locuitorilor către proprietarĭ, i'aŭ adus în netăgăduita de nimene ticăloşie în care se află, ce abuzurile întrebuinţate asupra lor în tot chipul acum de la o vreme.

Prin abuz, locuitoriĭ aŭ ajuns a plăti ca-

pitaţiea lor întreită şi împătrită; întâi: prin nedreptele catagrafii în care se încărcă până şi copiĭ nevrâsnicĭ, să încărcà de două şi trei ori un nume; se scutea din comunele săteştĭ aceĭ maĭ instăriţĭ, trecându-se prin mituire în numĕrul nedajnicilor, fără a se lua în băgare de samă tânguirile şi reclamaţiile satelor, când îndrăsnea a le face; al doile: prin adăogirĭ încărcate la legiuita luĭ capitaţie, a banilor slujitoruluĭ; al treile: prin plata foarte însemnătoare a recrutuluĭ, şi în sfărşit prin plata foilor săteştĭ, pe care ei le plătesc fără a şti saŭ a pute ceti, prin plata demerliilor, a peceţilor, şi altele, şi altele.

Prin abuz cutiea sătească, menită spre ajutorul satelor în plata capitaţiei morţilor de la o catagrafie până la alta, nu era de ajuns în cheltuelile ce era strîmtorite a face satele cu zapciĭ, ce să purta prin ele spre a lor osînda.

La înfiinţarea Reglementuluĭ s'aŭ fost rădicat toate havalelele, remăind locuitorul a plăti numaĭ capitaţia, şi a lucra la drumuri, care lucru, după cea din urmă dispoziţie a cărmuireĭ, s'aŭ mărginit în şese ḑile pe an de fieşte-care locuitor; abuzul însă nu numaĭ aŭ adus pe locuitor a face aceste întreite şi împătrite, după necumpănirea ecsecutivă, şi întrebuinţându-se ele de multe ori în interesuri private, ba încă s'aŭ îndatorit de multe orĭ la alte nenumĕrate havalele, despre care pravila l'aŭ fost apărat: aşa s'aŭ îndatorit el a căra materialurile trebuitoare antreprenorilor pavelelor din Iaşĭ, când aceştia în condiţiile lor,

eraŭ mărginiţı a'şĭ năĭmi lucrătorĭ şi cărăuşĭ, cu bună învoire, ear administraţia aŭ silnicit pe locuitorĭ la aceasta, sub numire de plată, care tot deauna era de o cătime defăĭmătoare, şi ne respunzând nicĭ la a treia parte a vremeĭ, ce bietul muncitor era silit a perde.

Asemene s'aŭ silnicit locuitoriĭ în cărăturĭ de sare, pentru care tot deauna s'aŭ lepădat în casele lor banĭ cu deasâla, şi când nevoile, ear maĭ vìrtos neputinţa sarcineĭ, nu'ĭ erta a o face, să împlinea de la dênşiĭ, nu baniĭ ce li se lepădase, dar preţul cu care sarea s'ar fi vêndut la locul unde era se o ducă.

Abuzul aŭ adus pe locuitor a lucra şi pentru uniĭ din posesorĭ, poate şi pentru uniĭ din proprietarĭ, prin restălmăcirea legiuireĭ, mult mai mult decât ea îl îndatoreşte, une orĭ sub numire de învoială, care după pravilă, trebuea a fi de bună voe, ear în adevěr era silnicită, saŭ meşteşugită, alte orĭ sub numire că locuitorul, nu poate lăsa pănea boerească în perzare pe câmp, şi îndatorit a lucra peste datoria luĭ cu plată, atuncea când pânea luĭ era în aceiaş primejdie; alte orĭ cu prefacerea lucruluĭ în banĭ, şi din banĭ earăş în lucru; alte orĭ cu prefacerea din praşila popuşoilor, în lucrarea cartofelor, fără scădere analoghică cu greutatea ce se sporea, asupra cărora administraţia închide ochiĭ, saŭ le şi învoea, şi le sprijine.

Prin abuz, privighitoriĭ de ocoale, meniţĭ după alegere de către sate, a fi scutitoriĭ ceĭ maĭ de aproape a dreptăţilor lor, era nu numaĭ lipitoarea cea maĭ sugătoare a locuitoruluĭ,

dar păşind la cele maĭ marĭ abuzurĭ, şi sfetarisind chiar baniĭ Visterieĭ, să îndatore pe sate a respunde, pentru că pecetea lor figura pe forma alegereĭ, de şi privighetorul era rânduit, ear nu ales; câte încă alte nedrepte respunderĭ aŭ prilejit satelor pecetea sătească, ar fi cu neputinţă a se înşira aice!

Abuzul încuĭbându-se şi în ramul judecătoresc în loc de a fi apĕrătorul dreptăţiĭ, s'aŭ făcut adese împilătorul eĭ prin nematerialnica responsabilitate, şi ne practica judecătorilor ce se rândue, şi prin multele de la o epocă încoace întroduse contradictoare pravile, şi forme ce încurcă şi învăluesc pe împricinaţĭ.

Abuzul aŭ adus cea de istov dărămare a credituluĭ, şi prin urmare negoţul întreg pătimeşte, ear locuitorul sufere nu puţin, făcêndu se pradă uzureĭ la nevoile sale, când din protivă negoţul, ca una din cele maĭ vitale chestiĭ, ar fi trebuit închizăşluit, şi îndemnat prin toate mijloacele, pentru că a luĭ înflorire aduce cu sine belşugul şi fericirea tuturor locuitorilor ţereĭ.

De şi pravila aŭ îngrijit pentru învĕţatura publică, abuzul însă aŭ făcut pe toate treptele să nu aĭbă parte din ea, încât că astădĭ maĭ ales ţaranul se găseşte ca o fiinţă între om şi între vită, căcĭ împilarea şi earăş împilarea din partea cărmuireĭ trecute, i'aŭ întunecat chiar şi fireasca înţălegere, şi religioasa luĭ simţire. ne aflând macar în preuţĭ, păstorul ce ar fi în stare al lumina, şi aĭ întregi moralul, pentru că şi învĕţătura tagmeĭ

bisericeştĭ prin degetul abuzuluĭ, aŭ fost abă-tută de la adevĕrata eĭ chemare.

Comitetul dar pătrundêndu-se pe de o parte că spre împlinirea pusă asupră'ĭ, ar trebui să întindă pătrunzătoarea sa cercetare în toate ramurile legislaţieĭ, spre a urmări abuzul, care nicĭ una din ele n'aŭ respectat, al dovedi, şi a propune modificaţiile cele maĭ potrivite spre al înlătura, ear pe de alta cunoscând că vremea de la 6 Noemvre, până la sfârşitul luneĭ luĭ Dechemvrie, ce i se însemnează prin Domnescul ofis, şi aceea mărginită numaĭ în câte treĭ seanţe pe septămână, abie de ar ajunge spre descoperirea şi enumerarea abuzurilor tuturora, care aice sunt numaĭ pe deasupra a-tinse, silit se vede a mărturisi că este cu neputinţă în îngrădirile ce-ĭ sunt prescrise, a respunde cu cerşuta acurateţă, chiemăreĭ sale; şi în lipsă de aceasta, se mărgineşte a declara că răul din care isvorăsc, şi netăgăduita ticăloşie a locuitorilor, şi pătimirea tuturor clasurilor, sunt abuzurile, şi prin urmare, că cea maĭ întâĭ şi ne apărată trebuinţă a ţĕreĭ este închizăşluirea sistematică despre dênsele, care nu se poate nădăjdui de cât prin o statornică, şi ne prihănită privighere întru neclintita păzire a pravilelor plivite de neghina întrodusă în ele, căcĭ fără ea, orĭ ce pravilă, cât de bună, nimica nu foloseşte, ce încă degenerează în abuz.

Comitetul decĭ pe nepărtinitoarea ştiinţe câte aŭ putut aduna, şi în curăţenia cugetuluĭ ce l'aŭ povăţuit în toată această lucrare, aŭ aşternut alăturatul proĭect.

Ear apoĭ ceea ce se atinge de toate înbunătăţirile privitoare la obştescul folos, la care cu păzirea condiţielor prescrise, îl chiamă luminatul ofis al înjgebăriĭ sale, comitetul cunoscând atât importanţa unor aşa lucrări însemnătoare, ţîntitoare maĭ cu samă la stărpirea abuzurilor maĭ sus arătate,* recunoscute şi de însuşĭ art. al 2-le şi al 3-le al Convenţieĭ de Balta Liman, şi preţuind nevoea uneĭ aseminea ne urnite întocmirĭ, dar tot-odată mărginit de scurtimea terminuluĭ lucrărilor sale, ce nu l'aŭ ertat a întra în cercetare, desbatere şi regularea chestiilor vitale, a acărora reaşezare pre calea adevěrateĭ lor ţintire, singur pot întemeia înflorirea ţăriĭ. Dar toate aceste s'aŭ recunoscut că asemine lucrărĭ, nu pot fi maĭ bine operate şi închizeşluite, de cât la vreme de o obştească Adunare, chiar organizată pe toate bazele în modul alegereĭ, precum prin înţeleapta şi părinteasca îngrijire a augustelor Curţĭ, art. 2 a pomeniteĭ Convenţiĭ, aŭ consfinţit, ca un vechiŭ drit, întărit prin tratalurĭ şi hatişerife.

Indată după întronarea luĭ Gr. Ghica Voda, s'aŭ rânduit un Comitet care sa chibzuiasca îmbunătăţirile ce aveaŭ a se întroduce în relaţiunele dintre proprietariĭ de moşiĭ şi clacaşĭ. Acest Comitet, avênd în vedere Memoarul făcut de Prinţiĭ fraţĭ Neculaĭ şi Gheorghie Suţu, unul logofět al Dreptăţeĭ, şi altul Visternic Mare, aŭ servit de bază în redactarea unuĭ proiect, care s'âu prefacut în lege, după ce maĭ întâiŭ au căpătat asentimentul canţelaruluĭ Neselrod şi al viziruluĭ Reschid Paşa.

Acest Jurnal în copie se află în păstrarea mea. *Th. C.*

TABLOŬ

DESPRE

STAREA SCOALELOR IN PRINCIPATUL MOLDOVEĬ PE ANUL 1837—8.

NUMIREA SCÓLELOR	OBIECTELE INVĔȚĂTUREĬ	*No. și feliul scolerilor următori.*
Clasele organizate de la anul 1828, când s'aŭ înființat de noŭ scoalele naționale în Moldova, se împărțescŭ în următoarele : *a*) Clasul elementarŭ No. I. *b*) Clasul normal No. II. *c*) Clasurile Gimnaziale, cu clasurĭ ordinare și extraordinare, pre-	*A. SCOALA LANCASTRICĂ* Clasele No I. Clasul elementarŭ. *a.* Citirea. *b.* Din Catihisŭ învĕțătura credințeĭ. *c.* Din Aritmetică, calculul de rost, num. și subtr. *d* Scriere după înadinse modelurĭ. No. II *B. IN SCOALA NORMALĂ* Clasul I Normal. *a.* Din gramatica românească, partea etimologică.	Pe cheltuiala Statuluĭ : 42 elevĭ în Academie. 59 st. la inst. gimnaz. 101 *Esterni.* 118 în scoala lancastră, 68 în scoala normală.

cumŭ se arată la No. III şi IV.

De aceste în capitalie se află :

1. Vasiliana în mănăstirea sf. Treĭ-Erarhĭ, intemeeată de ctitorul eĭ Domnul Vasile Voevod, la anŭl 1644, unde sînt aşezate clasurile de maĭ sus, şi un institut pentru creşterea fiilor sărăĭmanĭ.

2. In mănăstirea sf. Ilie, Inst. pentru învĕţătura fetelor, unde sînt 3 clase element. şi clase politehnice, No. V.

b. Din geografia, preliminările.
c. Citirea latină şi scrierea.
d. Din Aritmetică : Adunarea, subtragerea, înmulţ. şi împărţirea.
e. Din testamentul vechiŭ, Istoria sfântă.

38 în clasa I.
30 în clasa II.
68

Clasul II Normal.

a. Gramatica romănească : partea sintactică.
b. Din Geografie : Europa, Asia, Africa în general.
c. Declinaţia limbeĭ latine.
d. Din fracţiĭ, adunarea, subtragerea şi împărţirea, asemenea şi din numere complecse.
e. Din catihis, tălcuirea simboluluĭ credinţiĭ, a rugăciuniĭ Domnuluĭ.

NUMIREA SCOLELOR	OBIECTELE ÎNVĔȚĂTUREĬ.	*No. și feliul scolerilor următori.*
3 Academia Mihaileană, către care sîntŭ adăogite 4 clase și umanioare, și clasele estraordinare No. 3.	No. III. *IN SCOALA GIMNASIALA*	*Gimnazii*
	Clasul I.	42 la clasa I.
	a. Limba latină, etimologia de la verburĭ păn la interjecțiĭ.	
4. Facultatea filosofieĭ anul I.	*b.* Geografia specială, Imperiul Austriac și toate statele.	
	c. Aritmetica: despre fracțiĭ comune incluzive.	
5. Șese scoale elementare și normale, înființate pe la ținuturĭ, și anume:	*d.* Caligrafia.	
	e. Hronologia.	
	Clasul II.	
	a. Limba latină: sintacul păn la regim. norm.	17 Clasa II.
1. Roman 67		
	b. Hronologia de la căderea Imp. Roman păn după Cruciațĭ.	
2. Hușĭ 78		

3. Botoşanĭ 83	*c.* Geografia despre statul Prusieĭ în special şi a le confederaţieĭ germane.	
4. Bărlad 113	*d.* Aritmetica: regula de treĭ, a societăţeĭ şi a dobânzeĭ.	
5. Focşanĭ 78	*e.* Caligrafia.	
6. Galaţĭ 125	Clasul III a Umaniorilor I.	13 clasa III.
şi Peatra sub privigherea Epitropieĭ.	*a.* Hronologia de după Cruciade păn la pacea Vestfalică.	
Insemnare.	*b.* Ritorica toată. Invenţia.	
	c. Geografia Moldoveĭ în special.	
De la anul 1828, Epitropia are în această trebuinţă, în a eĭ proprietate următoarele case:	*d.* Limba latină: sintacsa până la regim. nom.	
	e. Algebra până la ecvatiĭ de treapta întăia.	
	f. Istoria naturală.	
a. Vechea Gimnazie Vasiliană.	Clasul IV al Umaniorilor II.	10 în clasa IV.
	a. Geometria elementară.	

NUMIREA SCÓLELOR	OBIECTELE ÎNVĔȚĂTUREĬ.	No. și feliul scolerilor următori.
b Alăture un Institut.	*b.* Mitologia.	
	c Ist. literatureĭ și poezia.	
„ altul „	*d.* Limba lat. despre principiele poezieĭ.	
d. Casele in care se află Academia.	*e.* Hronologia de la pacea Vestfalică până în zilele noastre.	
	f. Geografia veche, Europa și Africa.	
e In prijma acestora Institutul.	*g.* Limba Elină.	
f. Lângă sf. Ilie pentru Scoala Fet	No. IV. *FILOSOFIA*	26 în Filosofie
	a. Logica.	
	b. Matematica.	
g La Roman pentru scoala cumpărată de la D. post. G. Sturza.	*c.* Istoria universală rezonata.	
	No. V. *Clasurile Estraordinare.*	159 în clasurile estraord.
	1. Desemnul linear.	

h. La Bărlad, cumpărate de D. spat. Negri.	2. Zugrăvitura.	
	3. Limba rosiană	
	4. — elină.	
	5. — germană.	
i. La Galaţĭ se pregătesc a se zidi de noŭ.	6. Literatura elinească.	
	7. Limba franceză cu 3 clasurĭ	
La Focşanĭ.	No. VI. *Scoala pentru fete la Institutul Sf. Ilie.*	111 în clasa fetelor.
	a. Clas elementar.	
	b. Clas normal.	
	c. Lucrul de mână.	
	No. VII. *Scoalele ţinutale în numĕr de 6, urmează ca acele din capitală.*	544 la ţinuturi
	Peste tot . .	1208

Acest tablou în original se afla în pastrarea mea. *Th. C.*

Litera A

Foaia Cărţilor şi a Manuscriptelor după care se paradosesc obiectele în scoalele publice.

CLASELE GRADULUI I

1 *Abecedar Românesc*, saŭ întăicle cunoştinţe de litere şi ideĭ, compus cu învoirea cinst. Epitropiĭ, a doua ediţie la anul 1836, de paharn. Gh. Seulescu.

2. *Mic Catihis*, saŭ învĕţăturile creştinescĭ şi Istoria sfântă, pe scurtŭ, după învoirea Preaosfinţituluĭ Mitropolit, tipărit la anul 1836, de Aga G. Asachi.

3 *Aritmetică*, pentru începătorı. Elementele Aritmeticei până la proporţii, cu aplicaţii practice, manuscris, de Aga G. Asachi.

4. *Gramatica Românească*, saŭ pe scurt învĕţătură a Etimologieĭ şi Sintaxul românesc, după învoirea cinstiteĭ Epitropiĭ la 1837, tipărită de Paharnicul Gh. Seulescu.

5. *Geografia*, pe scurt cu introducere, compusă şi tipărită la anul 1834, cu învoirea cinstiteĭ Epitropiĭ. de reposatul Paharnic V. Fabiean.

6. *Abecedar latin românesc*, tipăritŭ după învoirea cinstiteĭ Epitropiĭ, la anul 1837, de Prof. N. Drăghinicĭ.

7. *Caligrafia*, după modelurile Profesoruluĭ P. Antonoo.

CLASUL II REAL

8. *Mica Geografie a Moldoveĭ, țĕreĭ Româneşti*, alcatuită şi tipărită, de Pitarul V. Scriban.
9. *Stilul epistolar*, compilat (manuscris), de Profesorul I. Stavrat.
10. *Istoria Naturală*, pe scurt compilată (manuscris) de Prof. C. Zefirescu.
11. *Desenul liniar*, dupre manualul alcătuitŭ (manu-scris), de Aga Gh. Asachi.

La Scoala fetelor se adaoge.

12. *Istoria sfântă.*
13. *Istorioare morale,* ce se propunŭ a se paradosi şi a se tipări, de Ermiona Moruzi.

CLASELE GRADULUI II.

In clasele Colegiale.

14. *Catihisul*, pentru cele doue clasurĭ colegiale de pe a Mitropolituluĭ Moscveĭ Platon, de Inalt Preasfinţitul Mitropolit Veniamin.
15. *Istoria Scriptureĭ Vechiului şi Noului Testament*, pentru al doilea şi al patrulea clas colegial, de părintele Mitropolit Veniamin.
16. *Gramatica latina*, tipărită după învoirea cinstiteĭ Epitropiĭ, pentru clasul întăiŭ şi al 2-le colegial, de Sulgerul V. Paulini.

17. *Sintacsul latin*, cu Hristomatia, manuscript, învoit de cinstita Epitropie, a se tipări pentru al 2 le şi al 4-le clas colegial, de Prof. N Drăghinicĭ.

18. *Aritmetica*, tipărită, după învoirea cinstiteĭ Epitropiĭ la anul 1836, de Aga Gh. Asachi.

19 *Geografia Universala*, compilată după a luĭ Balbi şi Hofman. remâne de făcut.

20. *Istoria Hronologica*, dupre autoriĭ clasicĭ, tipărită cu învoirea cinstitei Epitropii la anul 1837, de Paharn. Gh. Seulescu.

21. *Istoria Naturala*, tipărită după învoirea cinstiteĭ Epitropiĭ. de Doctorul Iacob Cihac.

22. *Ritorica*, după manu-scriptele compilate de cei mai aleşĭ autori, de Paharn. G. Seulescu.

23 *Elementele Algebrice*, tipărita dupa învoirea cinstiteĭ Epitropiĭ, de Aga Gh. Asachi.

24. *Elementele Geometrice*, tipărita dupa învoirea cinstiteĭ Epitropii, idem.

25. *Mitologia*, compilată din carţĭ scolastice, (manuscript), de Paharn. Gh. Seulescu.

26. *Antichitaţile*, manuscript, compilat de Prof. Drăghinici.

27. *Abecedar Greco-Romănesc* } manuscripte alcătuite de Profesorul C. Evnomie
28. *Gram. şi Hristom-Elina* }

INVÊŢATURILE INALTE.

29. *Filosofia*, compilată din autoriĭ Crug, Ver-

ner şi Şedius. de Doct. P. M. Cămpeanu, manuscript.

30. *Istoria Rezonată*. dupre cartea tipărită şi manuscriptele autorılor clasicí, încuviinţaţĭ în Austria, de Paharn. Gh. Seulescu.

31. *Inalta Matematică*. Manuscripte, după autorii Cnara, Salamon, Bihmiler, Baumgartner, Pope, de D. Th. Stamate.

32. *Fizica*.

33. *Geometria practică*. | alcătuite manuscripte de autorii clasicĭ,
34. *Arhitectura*, | Neto, Ştamprer, Gherstner, Hristian, Rondelt, Renmand.

35. *Mecanica*, | alcătuite de pe auto-
36. *Himia Pract. Tennolog*. | rul Maĭzner, de Profesorii A. Costinescu şi C. Zefirescu.

Pentru învĕţătura limbeĭ Franceze

37. *Abecedar Româno-Francez*, tipărit, de Doctorul Th. Stamate.

38. *Intăile cunoştinţe*, tipăritŭ, de Pitarul V. Scriban

39. *Carte elementară*, Româno-Franceză, tiparită, de Aga Gh. Asachi.

40. *Gramatica Româno-Franceză*, manuscris, alcătuit, de Profesorul Jourdan.

Invĕţătura limbeĭ Rosiene,

41. *Abecedar Române Rosian*, tipărit, de Medel. V. Pelteki.

42. *Gramatica Români-Rosiană*, compusă (manuscript), idem.

Limba Germană

43. *Abecedar German*, din cele tipărite în Austria, de Medeln. Samoil Botezatu.
44. *Gramatica Română-Germană*, manuscript de Medeln. S. Botezatu.

Această listă de cărțĭ scolastice, parte tipărite, parte în manuscripte, se află în paștrarea mea. ***Th. C.***

PROGRAMA

OBIECTELOR PRECUM AŬ A SE URMA IN CLASELE GRADULUI II ȘI III, PE ANUL SCOLASTIC 1844 5.

Clasul 1.

RELIGIA. Semestrul I *) Din Catihisul cel mare, încheetura 1, 2, 3.

Din Istoria sfântă de la facerea lumeĭ până la Agar și Ismail.

Semestrul II. Din Catihis, încheetura a 4, 5, 6, 7, 8.

Din Istoria sfântă de la jertfa luĭ Avraam până la scoaterea luĭ Moïsi din apă. (Catihisul tipărit la sfânta Mitropolie, Iașĭ).

---

*). In tot cuprinsul acestuĭ Program numerile I și II, înseamnă Semestrul întâiŭ și al doilea. *Th. C.*

Clasul 2.

I. Din Catihis, încheetura 9, 10, 11, 12. Din Istoria sfântă de la Israilteni în pustie, până la Samson şi Filisteni.

II. Din Catihis, partea a doua şi a treia. Din Istoria sfantă de la Samoil, până la templul luĭ Solomon. (Istoria sfântă de D-na Ermiona Asachi).

Clasul 3.

I. Din Istoria sfântă de la desbinarea Samarieĭ, până la Macaveĭ.

II. Naşterea luĭ I. Hristos şi din Minunele luĭ.

Clasul 4.

I. Din Istoria sfântă, Minunele luĭ Hristos, până la inalţarea sa la cerið.

II. Tălcuirea Evanghelieĭ, două capite. (tălcuirea Evanghelieĭ după Teofilact arhiep. Bulgarieĭ, tradusă).

Clasul 5.

I. Tălcuirea Evanghelieĭ, doue capite.

II. Tălcuirea Evanghelieĭ maĭ departe, (Pr. Gheorghie Ionescu).

GRAMATICA ROMÂNA.

Clasul 1.

I. Din Gramatica până la verburı, incluziv, esercițiĭ.

II. Urmarea cu analis gramatical. (Loga, Pop şi Seulescu).

Clasul 2.

I Din sintax pănă la sintaxul verburilor.
II. Urmarea, cu analis.

ANTICELE ROMANE.

Clasul 3.

I. Din antice păna la Ministriĭ celor sfinte.
II. Urmarea. (Bojinca şi Bernard).

MITOLOGIA

Clasul 4.

I. Mitologia Grecilor şi a Romanilor pănă la Zeii subalternĭ.
II. Urmarea. (Geruez şi S. Capăţineanu, Prof. D. Lăzărescu).

GEOGRAFIA NOUA ŞI VECHE.

Clasul 1.

I. Moldova, Valahia, Serbia şi Turcia.
II. Imperiul Austriacŭ, Rusia, Polonia şi rep. Cracovia. (Balbi. Croza, Lalemand, Meisas şi Miselo, Ansard).

Clasul 2.

I. Regatele: Prusia, Danimarca, Norvegia cu Svedia, Olanda, Belgia, Confederaţiunea Germană şi Republica Sviţereĭ.
II. Grecia, Italia, Anglia, Franţia, Spania cu Republica Andora, Portugalia şi Republica Ionică.

Clasul 3.

I. Asia modernă.
II. Africa, America şi Oceania.

Colegia IV.

I. Introducerea şi Asia veche.
II. Africa şi Europa veche. (prof. D. Gusti).

Colegia V.

I. Din Geografia statistică. (Pr. I. Stavrat).

ISTORIA PATRIEI.

Clasul 1.

I. Introducerea Istoriei Universale, şi din Istoria Patrieĭ până la suirea pe Tron a familieĭ Movileştilor. (I. Albineţ)

II. De la Movileştĭ pâna la întroducerea Regulamentuluĭ Organic.

ISTORIA UNIVERSALA

Clasul 2.

I. Istoria năvălireĭ neamurilor cu înfiinţarea Staturilor de astădĭ. Istoria Turcieĭ şi a Rusieĭ.

II. Istoria Polonieĭ, a Staturilor nordice şi a Prusiei.

Clasul 3.

I. Istoria Imperiei Romano-Germane, a Italiei, a Elveţieĭ şi a descoperirelor.

II. Istoria Angliei, Spaniei, Portugaliei şi a ţerilor de jos. (după Miler)

Clasul 4.

I. Istoria Franţiei

II. Istoria staturilor Asiatice şi Americane.

Clasul 5.

I. Istoria Eghiptuluĭ, Persieĭ, Grecieĭ şi Macedonieĭ până la căderea eĭ sub Romanĭ

II. Istoria Romanilor până la sfărmarea Imperiuluĭ Bizantin. (Prof. I. Albineţ).

LIMBA LATINA.

Clasul 1.

I. Din gramatica latină: numele, pronumele şi eserciţiĭ.

II. Verbum et 14 Praecepta, traducerĭ şi fabule (de V Paulini).

Clasul 2.

I. Din Gramatică: genurile, declinaţiunele regulare şi iregulare, omissiones, traducerĭ din Aurelius Victor.

II. Conjugationes irregulares, formaţiile numeluĭ şi verburilor, ablativĭ absoluţĭ şi syntaxis concordatiae, traducerĭ din Eutropius, (traducerĭ din Aurelius Victor, Eutropius, Plinius Minor, Cornelius Nepos, Cicero, Ovidius, Virgilius et Horatius).

Clasul 3.

I. Syntaxis Regiminis, traducerĭ din Cornelius Nepos.

II. Syntaxis Ornata în compendie, traducerĭ din Plinius Minor, Cicero.

Clasul 4.

I. Prosodia şi scanziile versurilor, traducerĭ: o oraţie din Cicero şi patru Elegiĭ din Ovid.

II. Compendia poeziei, traducerî din Virgilius şi Horatius, de prof. D. Stoica.

MATEMATICA.

Clasul 1.

I. Din Aritmetică pană la fracţiile decimale.

II. Fracţiile decimale şi patratele, de D. Gh. Asachi, după autorii Reino, Fursi.

Clasul 2.

I. Din aritmetică de la patrate până la regula dobânzeĭ.

II. De la dobânzĭ până în sfârşit.

Clasul 3.

I. Din Algebră, până la Ecvaţiile de gradul I.

II. Progresiile şi logaritmii.

Clasul 4.

I. Din Algebră Ecvaţiile de gradul II şi puterile, de Prof. Vasiliu (Lazarini).

II. Din Geometria Elementară până la Steriometrie, după Solomon prof. de înaltă matematică la scoala politehnică din Viena.

Clasul 5.

I. Steriometria, idem.

II. Trigonometria plană şi sferică, după Burg prof. de înaltă mecanică la scoala politehnică din Viena.

Anul I al Filosofieĭ.

I. Matematica înalta, teoria Ecvaţiilor,

șirurile, logaritmiĭ funcțiilor trigonometrice, calculul probabilitățeĭ.

II. Geometria analitica în plan și spațiŭ.

Anul II al Filosofieĭ.

I. Geometria descriptivă

II. Calculul diferențial și integral, după Burg de prof. A. Costinescu.

RITORICA.

Clasul 3.

I. Introducerea, invenția, dispoziția și esercițiĭ.

II. Elocuția. acția și esercițiĭ, după Filon et Louis-Gabriel Taillefer.

POEZIA.

Clasul 4.

I. Versificația română și poeziile ușoare sau fugitive, de Seulescu și Gusti.

II. Poemele micĭ și poemele marĭ (l'abbé Gomien, traité de littérature) Prof. D. Gusti.

ISTORIA NATURALA.

Clasul 3.

I. Funcțiile hrăneĭ, funcțiile relațieĭ, clasificația regnuluĭ animal; din mamifere: ordinul bimanilor, patrumanilor, carnasierilor, marsupialelor.

II. Ordinul rozătoarelor, nedințatelor, pahidermilor, rumegătoarelor, cetacee. Paserile cu toate ordinele lor. (Zoologia dupa Edwards

et Comte, membre de l'Institut, professeur au museum d'hist. naturelle.

Clasul 4.

I. Clasa târîtoarelor, peştilor, tipul moluştelor, a articulatelor, a zoofitelor. (Botanica după Jussieu, membre de l'Institut, prof. au jardin du Roi).

II. Botanica.

Clasul 5.

I. Mineralogia, gazolitele.

II. Mineralogia, metalele, botanica descriptivă (Minéralogie par Beaudant, membre de l'Inst. inspect. général et prof. à l'Université) de Prof. I. Ionescu.

LIMBA ELINA.

Clasul 2.

I. Citirea, scrierea, gramatica până la numele contrase, fabulele Esopice.

II. De la numele contrase până la pronume. Anecdote filosofice, (după gramatica ce se propune în gimnasiul din Viena).

Clasul 3.

I. Pronumele, formaţia timpurilor, tălmăcirĭ.

II. Forma activă şi pasivă a verbuluĭ variton *τύπτω*, prepoziţia, adverbia, conjuncţia şi interjecţia, tălmăcirĭ. (Cristomatia luĭ Iacob din Berlin).

Clasul 4

I. Verburile contrase, tălmăcirĭ din Lucian.

II. Verburile în $\mu\iota$ tălmăcirĭ din Csenofon.

Clasul 3.

I. Continuarea verburilor în $\mu\iota$ tălmăcirĭ din Csenofon.

II. Verburile neregulate, sintacsul. Csenofon (profesor Evnomie).

ELEMENTE DE FISICA.

Clasul 3.

I. Despre trupurĭ îndeobşte, despre trupurile solide, despre fluide şi despre trupurile solide în unire cu cele fluide. (după manualul luı Cris).

II. Despre atragerea himică, despre trupurile simple ponderabile, despre sărĭ şi pămênturĭ, despre apă, gazurĭ, lumină, foc. electricitate, magnet, despre univers şi despre împărţirea pămêntuluĭ matematiceşte, despre însuşirea cea fizică a pămêntuluĭ, despre fenomenele aerice, de prof. T. Stamati.

FIZICA.

Anul I al Filosofieĭ.

I. Trupurile ponderabile, despre materie în general, despre mişcare, statica şi mehanica solidelor, idrostatica şi idraulica, aerometria, aerostatica, pnevmatica, acustica, producerea sunetuluĭ, proplântarea sunetuluĭ, maĭ departe a legilor atragereĭ.

II. Despre imponderabiliĭ, căldura, lumina, optica proprie. catoptrica, dioptrica, dis-

persia luminei colorate, plecarea luminei, dupla eĭ frângere, polarizația luminei, iscarea colorilor în păturı subțirĭ, umbre colorate, coloruri subiective, teoria fenomenelor optice, instrumente optice, camara optică, camara obscură și clara. camara lucidă, ochiul, ochene-microscop, după Munke, Pouillet și Baumgarten.

Anul II al Filosofieĭ.

I. Electricitatea și galvanismul. magnetismul, termospecticitatea. magnetismul prin electricitate.

II. Fizica aplicată, Geografia matematică și fisică, treptele prifacereĭ pămêntuluĭ, de prof. D. T. Stamati.

HIMIA.

Anul I.

I. Introducerea: despre metaloide și acrimĭ.

II. Despre sărĭ și metalurĭ, de Veler, Berzelius; profes. D. T. Stamati.

ANTROPOLOGIA.

Clasul 5

I. Somatologia.

II. Psihologia. (Verner, Burdah și Vasicĭ, de prof. P. Câmpeanu).

FILOSOFIA

Anul I, al Filosofieĭ.

I. Filosofia fundamentala, și din logica partea întâia.

II. Din logică, partea a doua. (Crug, Verner şi Trentovschi).

Anul II al Filosofieĭ.

I. Gnozoologia şi estetica.

II. Filosofia morală, de profes. P. Câmpeanu.

Dritul firesc şi principii ale poliţieĭ ingrijitoare de siguranţa din năuntru a Statului.

Anul I de Legĭ.

I. Istoria dritului firesc, şi partea I despre driturile fireştĭ ecstra-sociale. (Crug, Viroşin, Sibenlist şi Bortenhaim).

II. Partea a II a. Driturile sociale, driturile gintelor şi poliţia îngrijitoare de siguranţa din lăuntru a Statului, (prof. Doctorul Câmpeanu).

DREPTUL ROMAN.

Anul II de Legĭ.

I. Istoria dreptuluĭ civil roman, şi precunoştinţele dreptuluĭ şi a legelor în genere. Din partea I, despre drepturile persoanelor. Despre drepturile lucrurilor până la capul al 4-le. Despre amanet exclusiv.

II. Din partea II-a. Despre amanet până la despre dreptul îndatoririlor exclusive. (Sibenlist).

CODICA CIVILA.

Anul III de Legĭ.

I. Din partea a 2-a. De la capul 7, tit-

lul 2, despre căştigarea moştenireĭ, până la sfârşit. Din partea 3. Despre drepturile îndatoririlor până la capul 2. Despre îndatoririle din fapte rele exclusive.

II. Din partea 3. De la capul 2. Despre îndatoririle din fapte rele, până la sfârşitul Drituluĭ civil roman.

Tălmăcirea codiceĭ civile a Principatuluĭ Moldoveĭ şi practica eĭ aplicaţie, de banul Dam. Bojinca senior prof.

LIMBA GERMANA.

Anul I.

I. Citirea, scrierea, traducerĭ şi gramatica până la numerale.

II. Numeralele şi pronumele, traducerĭ, citire şi scriere.

Anul II.

I. Gramatica de la verburĭ până în sfârşit, traducerĭ şi scriere.

II. Ortografia, dictele şi analis gramatical, de Filipescu Leon.

Anul 1.

I. Din sintax până la sintaxul verburilor, eserciţiĭ şi traducţiĭ.

II. De la verburĭ până în sfârşit, eserciţiĭ şi traducerĭ. (Deutsche Sprachlehre für Schüler der 3-ten und 4-ten Classe der Hauptschulen in den k. k. Staaten. Wien 1842).

Anul 2.

I. Construcţiile participiale, înlocaţia cuvintelor, eserciţiĭ.

II. Cunoaşterea autorilor clasicĭ, de Samoil Botezatu

LIMBA FRANCEZA. Clasa I.

Anul I, Secţia I.

I. Citirea, cuvinte, dialogurĭ, traducerĭ, verburile auxiliare şi cele 4 conjugaţiĭ, (Cărţile: Dialogurĭ, gramatica şi analis, lucrate de D. Th. Codrescu)

II. Din gramatică Etimologia pănă la verburi, cuvinte, dialogurĭ, memorizaţiĭ, traducerĭ, secţia II.

I. Dialogurĭ, cuvinte, traducerĭ, secţia I.

II. Etimologia toată, fabule, traducerĭ, secţia II. de Th. Codrescu.

LIMBA FRANCEZA Clasul 2.

Anul 2. 1ère *Division.*

I. Enseignement. Syntaxe et difficultés grammaticales Notions de Grammaire générale. Eléments de Rhétorique.

Devoirs. Exercices sur la Syntaxe et les difficultés, narrations, discours littéraires.

Leçons. Résumés de Rhétorique. Morceaux choisis en prose et en vers

II Enseignement: Complément du cours de Rhétorique. Littérature générale. Devoirs. Exercices sur les difficultés de Syntaxe et autres narrations, discours. Leçons. Résumés de Rhétorique, Morceaux choisis

2.e *Division*

I. Enseignement, première partie de la

gram. ou Lexicologie. Syntaxe depuis l'analyse logique jusqu'aux pronoms (incl.) Devoirs; Exercices sur la lexicologie et la Syntaxe. Leçons. Grammaire de Noël et Chapsal. Morceaux choisis de littérature.

II. Enseignement: Complément de la Syntaxe, figures grammaticales. Developpements sur les observations particulieres. Revue rapide de la 1er partie de la Syntaxe et de l'enseignement du semestre précédent. Devoirs: Exercices sur la syntaxe et sur les observations particulières. Leçons: Grammaire de Noël et Chapsal, Morceaux choisis. (Profes. Armand Loisel).

LIMBA ROSIANA.

Anul 1.

I. Citirea, scrierea, cuvinte, dialogurĭ Secţia 1.

Gramatica până la verburĭ şi traducerĭ Secţia 2.

Gramatica până la verburile neregulate, analis şi traducerĭ, Secţia 3.

Sintaxul tot, până la ortografie.

Analis sintactic şi traducerĭ, (Marţela, Vostocov, Bulgarin, Caramzin, Batiuşcov).

II. Cetirea, scrierea, cuvinte, dialogurĭ, Secţia 1.

Gramatica până la verburile neregulate şi traducerĭ, Secţia 2.

Etimologia toată, analisŭ şi traducerĭ. Secţia 3.

Ortografia, eserciţiĭ, memorizaţiĭ şi traducerĭ din românește în rusește. Secţia 4. (P. Costandachi).

Acest Program se află în păstrarea mea. Th. C.

BUDGETUL

CASEI SCOALELOR PE ANUL SCOLASTIC INCEPĂTOR DE LA 1 Oct. 1844 PÂNĂ LA 1 Oct. 1845.

Scoalele Departamentale.

........Huşĭ, 3333 leĭ.

Sulgerul Ioan Viţul, Galaţĭ 5500 leĭ.

Profesor Scoaleĭ începătoare pentru militarĭ la Galaţĭ 1500 leĭ.

Medelnicer Ioan Zăhărescu, Bârlad 3333 leĭ.

Stoln. V. Paulini, Botoşanĭ 4000 leĭ.

Sulgerul Ioan Zamfirescu, Roman 3333 leĭ.

........Focşaniĭ 3333 leĭ.

Sulgerul C. Platon, Bacăŭ 3333 leĭ.

Sulgerul Gh. Nicoleanu, Tecucĭ 3333 leĭ.

Stolnicul N. Drăghinicĭ, Vasluĭ 3333 leĭ.

........T. Frumos, 2400 leĭ.

Sf. sa catihetul V. Elad, adjunct profesor la Peatră, 1333 leĭ.

10 suplenţĭ dintre care cel de la Galaţı cu 720 leĭ pe an. 5720 leĭ.

........Folticenĭ 3333 leĭ.

Mihailenĭĭ, Dorohoiŭ, Hârlăŭ, Fălciŭ.

Total 47,117 leĭ.

Scoalele elementare din capitalĕ.

D. N. Măcărescu profesor la Lancastru, 3333 leĭ.

D. C. Nanu, idem, 3000 leĭ.

Stoln. Gh Stihi, profesor de Gramaticĕ și Biografie, 3333 leĭ

Stoln V. Peltechi, profesor de Aritmeticĕ și Geografie, 3333 leĭ.

Stoln. A. Parteni, Caligrafia, leĭ 2400 leĭ.

Sfinția sa catihetul Ioan Poenariu, Religia, 2666 leĭ.

Șef pedagogul Inst. Vasilian Gh. Stihi, 2500 leĭ.

Treĭ pedagogĭ repetitorĭ, 2400 leĭ.

D. Gh. Filipescu profesor scoaleĭ începătoare pentru militarĭ, 1500 leĭ. Total 24,132.

Clasul Real. (Religia)

D. Leoñ Filipescu, Aritmetica, Registru și Istoria Naturalĕ, 3000 leĭ.

D. Panaite Cristea, Stilul și Istoria Principatelor, 3000 leĭ.

D. Neculaĭ Ionescu, Gramatica română și Geografia, leĭ 1500 leĭ. Total 78,749 leĭ.

Scoalele începătoare din mahalale.

D. Dimitrie Nanu, în Tatarașĭ, 1500 leĭ.

D. I. Praja, în Păcurarĭ, 1500 leĭ.

D. M. Luponi, în Târgușor, 1500 leĭ. Total 4500 leĭ.

Scoala Fetelor.

Director și ca profesor camin. S. Botezatu, 3000 leĭ.

Sf. sa catihetul Ioan Poenariu, religia, 600 leĭ.

D-neĭ Catinca Fabian, învĕţătoare şi pedagoagă. 1500 leĭ

Două învĕţătoare, 1800 leĭ.

D. Stavschi de desen, 2000 leĭ.

Ţinerea a 10 fete interne, 5400 leĭ, total 14.300 leĭ

Gimnaziile.

Sf. sa catehetul Gh. Ionescu, 2666 leĭ.

D. Dimitrie Lăzărescu, Gramatica Română, Anticele romane şi Mitologia, 4500 leĭ

D. Dimitrie Stoica, limba latină, 4500 leĭ.

D. Stoln. I. Albineţ, Istoria Universală şi a Patrieĭ, 4500 leĭ.

D. Sard. D. Gusti, Ritorica şi Poetica, 4500 leĭ.

Idem, Geografia veche şi nouă, 4500 leĭ.

D. Gheorghie Vasiliu, Matemateca in toate clasele, 4500 leĭ.

D. Cam. K. Evnomie, limba Elină, 4500 leĭ.

D. Sard. Ioan Ionescu, Istoria Naturală, 3000 leĭ.'

D. Paharn. T. Stamati, Fizica poporană, 3000 leĭ, total 40,166.

Facultăţile.

D. Paharnic. T. Stamati, Fizica şi Himia 6000 leĭ.

D. Camin. P. Campanu, Filosofia, Teoria legilor şi ştiinţele, despre siguranţa obştească, 9000 leĭ.

D. Banul Damaschin Bojinca, Dreptul civil roman şi al Moldoveĭ 9000 leı.

D. Paharnic A. Costinescu Matemateca, 6000 leĭ.

D. Sard. Ioan Ionescu, Agricultura, 3000 l.

Un suplent la Fizică D. N. Bojinca 1000 l. total 34,000 leĭ.

Limbĭ străine.

D. Pitar. Th. Codrescu, clasul I al limbeı Franceză, 3000 leĭ.

D. A. Luazel, clasul II, al limbeĭ franceza, 6000 leĭ.

D. Camin. Sam Botezatu, limba Germana, 2336 leĭ.

D. Petru Costandachi, limba Rosiană, 2666 leĭ, totalul 14,002 leĭ.

Direcţia şi personalul.

D. Posteln. Gheorghie Asachi, referendar, 6666 leĭ.

D. Sard. Gh. Caliman, secretar şi casier, 5500 leĭ.

Treĭ lucrătorĭ la cancelarie, 4000 leı.

D. Gheorghie Rozali revizor, 3600 leĭ.

D. Camin. P. Campanu Inspector Instit. Academ. şi Vasilian, 3000 leĭ

D. Sard. Dimitrie Gusti, şef pedagog Instit. Academic, 2500 leĭ.

Un bibliotecar, T. Codrescu, 2000 leı. (Apoĭ au urmat D. Popp).

Treĭ repetitorĭ, 2400 leı.

D. Doctorul Aga C. Vărnav, 3333 leı.

D. Inspectorul scoalelor din mahalele, G. Stihi, 600 leĭ.

Slugele la Academie, 8652 leĭ.

Sluga la Bibliotecă, 600 leĭ.

Ceasornicarul, 240 leĭ.

Vatavul şi slugele la Institutul Vasilian, 7932 leĭ.

Treĭ rândaşĭ la scoalele de prin mahalale, 1500 leĭ. Total 51,123 leĭ.

Personalul Institutuluĭ Fetelor.

Vătavul N. Popovicĭ cu mâncarea luĭ, 1000 leĭ.

Un rândaş cu mâncarea luĭ, 480 leĭ. Total 1480.

Pensiile.

Văduva Elisaveta a reposatuluĭ profesorŭ Pahar. Fabian, 2400 leĭ.

Văduva Elena, a reposat. profesor Pitarŭ Nanu, 1000 leĭ.

Maĭca Sosana, 300 leĭ, total 3700 leĭ.

Scoala de măestriĭ.

Maestriĭ şi calfele, 34,403 leĭ.

Directorul D. Paharnicŭ A. Costinescu, 9000 leĭ.

Profes. de cunoştinţele Elementare 1500 leĭ.

Profes. de desen, 1200 leĭ.

Contoristul, 3500 leĭ.

Comisionerul, 2000 leĭ.

Sluga cancelarieĭ, 840 leĭ.

Doĭ rândaşĭ, 1200 leĭ. Total 53,643 leĭ.

Cheltuiala ţinerii Institutурilor.

Menajul, 66,000 leĭ.

Lemnele, 140 stânjenĭ, 9525 leĭ.

Cheltuiala cancelarieĭ Epitropieĭ, 900 leĭ.

Ţinerea tinerilor prin ţărĭ străine, 17,500 leĭ. Total 93,925 leĭ.

Ajutor la Cabinetul Natural, 6666 leĭ.

Ajutor la Comitetul central, 3600 leĭ.

Cheltuele estraordinare, tipărirea cărţilor şi reparaţiĭ, 30,000 leĭ.

Adecă patru sute trei ḑecĭ şi una miĭ cinci sute opt-ḑecĭ şi şepte lei, cursul pieţeĭ.

Acest original se află în pastrarea mea. Th. Ç.

Onorabiluluĭ Boer Mare Postelnic şi Cavaler Domnulu Gheorghie Asachi.

Desvělindu-se trebuinţa de o marcă pentru capitala Iaşiĭ, care să serveze pentru toate autorităţile orăşăneştĭ, ca unele ce ele nu potŭ să întrebuinţeze nicĭ marca ţěreĭ, nicĭ a ţinutuluĭ, şi în încredere că Dv. ca părintele literatureĭ române, veţĭ avea maĭ deplină cunoştinţă, despre marca ce aŭ avut din învechime astă politie, Sfatul Municipal cu onor vě pofteşte se bine-voiţĭ aĭ înpărtăşi esplicaţia uneĭ aseminea mărcĭ, şi desenul eĭ în doue esemplare, întemeet de este cu putinţă, pe o

autenticitate, remăind a vě fi şi în aceasta publicul recunoscător.

Prezident, *N. Istrati.*

N. Tacu, Hristachi Ioan, Iacov Gatovnin.

Secretar, *Ivanovici.*

Şef Secţieĭ, *Pilatov.*

Secţia I. No. 148. Iaşı, 1851 Ghenar 20

Originalul este în pastrarea mea. **Th. C.**

Marca Moldovei.

Nestatornica politică şi arbitrariul, la care eraŭ supuse dregerile din lăuntru ale Moldoveı, de când puterea Domnieĭ, încăpusă în mânĭ streine, aŭ desnaturat caracterul naţional al locuitorilor, şi aŭ părăginit titlurile, i acturile, pe carele se rezemaŭ drepturile Patrieı. Aseminea soartă avu şi Marca Ţěreĭ, în cât de la bourul, ce odinioară păşcea, între flamurile legioanelor, rămasă de paza coloniilor Romane în Dacia, astă Marcă ajunsă a fi representată, prin un cap de boŭ dumesnic.

Nu vom vorbi despre toate fazele, prin care astă Marcă petrecu, până ce ajunsă a fi însoţită de soarele şi de luna, din epoca turco-fanariotă, însemnând ĕncă şi nările bouluı, în verigă cătuşită. Uricele şi dresurile cele maı vechĭ, ale luĭ Bogdan al 2-le 1373, Iuga 1400, Alecsandru 1402, şi a luĭ Stefan al 5-le 1458, poartă în sigilul lor capul bărbos, al bouruluĭ cu stea între coarne, la care capŭ, maĭ în urmă din neghibăcia artiştilor, ce nu cunoşteaŭ

fiinţa unui bour, ci numai pre boul dumesnic, barba o prefăcură, în un feliŭ de ornament arabesc, ce şi astădĭ se înseamnă pe la mar cele mezo-moderne, de şi mărturia cea mai puternică, este chiar numele, căcĭ nu numai documentile şi cărturarii, ce chiar ţăraniĭ, vorbind de Marca ţăreĭ, o numesc bourul (Bos-urus). Cantemir încă, ne încredinţază, ca pe zidul cetăţei Hotin, şi chiar pe aceia, a bisericei sf. Dimitrie de la Suceava, se vĕdu în timpul seŭ la Marca Moldovei, bourul cungiurat de duoi Delfini. Cum că astă din urmă Marcă era acea oficială a glorieĭ Moldovei, mărturisesc, monede din Domnia lui Stefan cel mare, în care pe de o parte e figurată efigia Domnuluĭ, ear pe de alta bo-urul între doĭ delfinĭ. *)

Nu mai puţin vrednic de ştiinţă este că astă Marcă, aŭ fost a Daco-Romanilor, precum să mărturiseşte, de o monetă de argint, avênd despre o parte efigia Marcu Aurelie (de Antonio adoptat în junie la 161 înaintea lui Hristos) ear pe de alta, capul bouruluĭ între duoi Delfinĭ. **)

---

*). O aseminea monetă de aramă aŭ găsit'o la Piatră boeriul Mirişescu, care spre ştiinţĭ s'aŭ litografisit.

**). Astă monetă de argint, este proprietatea D-sale Gh. Asachi, şi se vede reprodusă în litografie, sub Harta Dacieĭ, destinată pentru unŭ tabloŭ hronologicŭ al Moldoveĭ.

Acest original se afla în pastrarea mea. **Th. C.**

CAÏMACAMIA
Principatului Moldovei.

D sale Post. Gheorghie Asachi.

Pe temeiul ofisuluĭ meŭ cu data de astădĭ No. 16 adresat Sfatuluĭ Administrativ, restatornicindu-se acuma așezământul din 18 Noemvrie 1848, atingĕtoriŭ de presă, eŭ am găsit de cuviință a numi și numesc pe Dv în calitate de censor, împreună lucrătoriŭ cu d-luĭ Vorn. Costachi Negruți, și vĕ însărcinez ca, avênd în vedere zisul așezământ, cum și dispozițiile cuprinse în depeșa ministerială, ce este alăturată pe lângă sus citatul meŭ ofisŭ, să pășițĭ către lucrările atingĕtoare de cenzură, împărțindu-le între Dv., dupre cum vețĭ găsi cu cale, spre înlesnirea trebuințeĭ.

Secretariul Statuluĭ, *A. Sturza.*

D. D. A. Fotino. (L. S.) No. 7.

Secția I din Secretariatul de Stat No. 18.

în 8 Septemvrie 1856.

Jurnal.

Anul 1856, Septemvrie 9, în urmarea oficiilor Es. Sale D. Caimacam No. 17 și 18, însărcinându-se pe sub iscălițiĭ cu lucrările censureĭ, acum de odată următoarele dispozițiĭ s'aŭ luat.

Eŭ Post. Asachi voiŭ cenzura Fóea „Steaua Dunăreĭ", cărțile scolastice și piesele teatrale franceză saŭ italiene.

Eŭ Vornicul Negruți voiŭ cenzura foile,

„Zimbrul şi Nepărtinitorul“ precum şi osebitele scrierĭ originale, şi traducţiĭ româneştı.

Toate celelalte lucrărĭ, după legiuirea publicată prin Buletinul No. 90 din anul 1848, se vor face de către noĭ amândoĭ.

Se va invita pe onor. Secretariat de Stat de a insemna un amploiat al seŭ. spre ţinerea registrelor şi espeduirea hărtiilor.

Gh. Asachi, C. Negruţi.

Acest Jurnal in original se află în păstrarea mea, precum şi ofisul Caimacamului Todiriţă Balş. ***Th. C.***

CUVÎNT PRONUNŢAT

de

D. Neculai Rosetti Roznovano

in sala Primărieĭ, in ziua de 29 Martie 1866.

Prea tânăr, şi nedeprins încă a vorbi în faţa unuĭ public numeros, ertaţimă dacă sînt silit a citi ceea ce dorim din gură a vě esprima.

Intâmplările de astăḑĭ m'aŭ silit, ca un fiŭ al Patrieĭ, a întra în viaţa publică, şi nădăjduind că prin fapte, faptul din 11 Fevruarie, Ocărmuirea aclamată de norod, va veni să descurce situaţiunea nenorocită în care se găsesc ţerile noastre, am acceptat şi un serviciŭ public, ca se arăt cu câtă căldură vroesc se'mĭ îndeplinesc îndatoririle mele de cetăţan.

Astăḑĭ, věḑênd nişte oamenĭ triimeşĭ in numele Ocărmuireĭ pentru a ne lumina asupra

drumuluĭ ce avem a urmări, am avut onoare a publica atât propunerile D lorsale, precum și respunsul ce am socotit de a me sf. datorie de a le da, adecă: că dacă ar fi vre o nădejde, vre o speranță pentru a căpăta un Prințŭ străin, spre a se sevêrși faptul Unireĭ, prin care fapt să se poată statornici politicește drepturile națiuneĭ Române, atuncea mĕ vor găsi pe mine împreună cu toțĭ prietiniĭ meĭ politicĭ, gata de a face orĭ ce jertfă, pentru dobândirea aceluĭ țel.

Aud că s'aŭ confundat acest respunsu al meŭ, cu credința mea, adecă, dacă se poate saŭ nu, a se realiza acest vis! în înprejurările de astădĭ; Domnilor, nu pot se nu espuĭ și eŭ, neîncrederea ce am de a vide acest vis realizat, și ca unŭ visŭ, socot că nu merită a se face nicĭ o jertfă din partea noastră.

Astădĭ toate mișcările noastre, după mine trebue se tindă numaĭ la scaparea nenorociteĭ noastre Patriĭ „Moldova“ de un jug maĭ crud și maĭ rușinos de cât orĭ care, de jugul acelor care din gură se numesc, îndrăznesc a se numi frațiĭ noștriĭ, ear prin faptele lor, aŭ demonstrat în deajuns că, n'aŭ alt scopŭ de cât a se sluji de noĭ ca de robĭ, a suge puținul avut care ne-aŭ remas, a suge până și sîngele nostru, a ne sacrifica, ca niște victime nevinovate, desfrănateĭ lor ambițiunĭ.

Astădĭ Domnul străin fiind o imposibilitate politică, nu ne maĭ remâne de cât a invoca reîntrarea în convențiunea de la 58, și prin urmare a da deputaților care se vor alege,

nădăjduescŭ, pe basisul uneĭ legĭ conforme Sta(tu)tuluĭ politic a ţěreĭ, consacrat de puterĭ la 58; ear nu de legea fabricată şi creată la 2 Maĭ, pentru a uşura consfinţirea tuturor nelegiuirilor făcute de Guvernul luĭ Cuza, a le da zic mandatul imperativ, ca înainte de orĭ ce, trebue să se constitue ca Adunarea Naţională a Moldoveĭ în vechea Capitala noastră.

Neculai Rosetti Rosnovanu.

Acest actŭ tipărit, in tipografia A. Berman, se află în pastrarea mea. *Th. C.*

PRINCIPATELE-UNITE ROMÂNE.
1866 Aprilie 14. — No. 461.

COPIE.

In Numele Legeĭ şi al Locotenenţiĭ Domneştĭ.

Noĭ V. Călinescu Judecătorŭ de Instrucţiune la Tribunalul Iaşiĭ, măndăm şi ordonăm la toţĭ Agenţiĭ putereĭ publice de a aduce înaintea noastră, conformându se legeĭ pentru ḑioa de 15 April curent, la 10 ore de dimineaţă pe inculpatul Gheorghie Asachi, din acest oraş Iaşiĭ, despărţirea 3, pentru ca să fie ascultat asupra factuluĭ de rebeliune de la 3 Aprilie sub care este căḑut.

Chiemăm pe toţĭ depozitariĭ putereĭ publice, de a da mână de ajutoriŭ în caz de trebuinţă, spre esecuţiunea acestuĭ mandat, pentru care 'l am iscălit şi sigilat cu sigiliul nostru.

Copie de pe acest mandat, se va lăsa în priimirea numituluĭ.

Dat în oraşul Iaşiĭ.

Judecător Instructore, *V. Călinescu.*
Conform, *Ianoliu.*

Acest original se află în păstrarea mea.

Trebuie să mărturisim, că pe la acea epohă vêntul bătea a separatismŭ, probă este discursul publicat mai sus al d-lui Neculaĭ Roznovanu. Nu scimŭ până la ce punt reposatul Gh. Asaki au luat parte la rescoala de la 3 Aprilie 1866. Este in interesul istorieĭ ca să se cunoască adevĕratele motive a le acesteĭ imprejurărĭ. Numaĭ oameniĭ iubitorĭ de a spune curatul adivĕr, pot să ne deie o relaţiune esactă despre toate apucăturile acestei cărnosirĭ de pe stradele Jaşilor. Eŭ unul în frica luĭ D-zeŭ mărturisescŭ pe consciinţa mea, că fiind oficer al stăreĭ civile în despărţirea a III, am fost chemat la Palat, unde se afla locotenenţa Domnicscă, de la care am primit ordin să constat numĕrul morţilor, ce se adunase de pe strade, şi să înşirase în maneja din ograda Palatului. Acole am aflat numai ***nouĕ*** cadavre, despre care dresând prescript-verbal am eliberat permisiune de îmmormîntare. — Dl. Stefan Mandre, ca Directore Mitropolieĭ, în acel timpŭ, ar pute să ne deie o relaţiune despre părtăşia ce au făcut reposatul Mitropolit Calinic Miclescu, în acea manifestaţiune politică. Cunoascem ĕncă şi pe dl. Nicu Ceaur-Aslan care cu pana sa cea măieastră ar putea să ne deie cu esactitate şi cele mai micĭ amănuntimĭ a le acestei mişcărĭ, căcĭ dupre căt ni s'aŭ spus, d-sa au luat o parte activă în această manifestaţiune politică. Eŭ nu pot să arătŭ nimicŭ cu siguranţiă, căci multe am auzit, dar probe pipăite n'am avut. Despre făcĕtorul meŭ de bine Gh. Asaki, sub auspiciile căruia am păşit în lume, îmi vine greu a crede că el ar fi luat o parte activă, tocmai în vrîsta sa înaintată. Noĭ tineriĭ moldoveni ne

deprinseserm a vedea întrânsul pe zeul nostru, ear nu pe ***inculpatul Gheorghe Asaki ca să fie ascultat asupra factului de rebeliune de la 3 Aprilie sub care este căzutŭ.***

Ca proba, reproducem felicitarea adresată din partea tinerimeĭ, luĭ Gh. Asaki. de dl. N. Voino, astazi ajuns deputat de mai multe orĭ în Cameră, fost ministru al Justiţieĭ, orator distins şi avocat emerit.

LA DIOA ONOMASTICA

a d-sale Post. şi Cavaler

Gheorghie Asachi.

— —

Tu ce'n astă ţară adus'aĭ
Maĭ întăĭ gustul ştiinţeĭ,
Tu ce vărsta'ţĭ consacrat'aĭ
Pentru luminarea minţeĭ.

Lucrând cu necontenire
Ca să facĭ la ist popor,
Un secol de înflorire,
Pentru timpul viitor.

Ţie Moldova'ĭ datoare
Monument a înalţa,
Ear Româniĭ spre adorare
Calea'ţi cu roze-a smalta.

Ţie-cela ce făcuta'ĭ
Cultura de-a propăşit,
Domnul D-zeŭ păstreze'n urna'ĭ,
Fericiţĭ anĭ de trăit.

Bucurându-te de roduțĭ
Ca ş 'albina 'n al seŭ fagurŭ,
Vĕḑênd că acum poporu'țĭ
Aŭ ajunsŭ de-a fi matur.

Trăeşte mulțĭ anĭ, trăeşte!
Pentru țeara ta lucrând,
Ce precum veḑĭ se grăbeşte
Spre cultură, tot păşind.

Fiĭ sigur că 'n avenire
Urmaşiĭ te vor cânta
Căcĭ orĭ ce, după peire
Incepe-a se căuta.

Eĭ mergênd pe a ta cale
Vor fi mândri de-al tăŭ nume
Şi plângêndu-te cu jale
La mormânt cununĭ ț'or pune.

Trăeşte mulțĭ anĭ, trăeşte
Bun renume'țĭ pregăteşte.

1855 Aprilie 22. ***N. Voino.***

Pană se va rădica unŭ monumentŭ spre a se eterniza memoria luĭ G. Asaki, al mecenatuluĭ cultureĭ Moldoveĭ, s'ar fi cuvenit ca casele sale zidite n Iaşĭ la 1834, sub a sa de aproape privighere, să se vîndă Statuluĭ saŭ uneĭ case publice ca aceia a Spitaluluĭ Sf. Spiridon, spre a se face o scoală pentru copiĭ eşițĭ din orfelinatul Grigorian, păstrându-se cu sfințenie fruntila pusă de reposatul Asaki pe frontonul caseĭ sale: „*Lucrul şi al meŭ repaos.*" Casele s'aŭ vîndut, cu un prețŭ de nimică, pentrŭ o datorie neînsemnată. Nimĕ, dar nime nicĭ că s'aŭ gândiț ca să eternizeze memoria luĭ G. Asaki.

Th. C.

Bucuresci 22 Maiŭ 1869.

MINISTERIUL CULTELOR ȘI AL INSTRUCȚIUNEI PUBLICE

Divisiunea Scólelor No. 6399.

Domnul meŭ,

Am onóre a rĕspunde la hărtia ce ațĭ adresatŭ Ministeriuluĭ că, pănă când Statul va putea dispune de fondurĭ pentru imprimarea și scóterea la lumină a operilorŭ repausatuluĭ Ionŭ Buday, a cărora desmormăntare o datorim cu recunoscință numaĭ neobosituluĭ D-vóstră zelŭ și activitâțĭ, acele preciόse manuscrise s'aŭ depus in Biblioteca centrală din Bucurescĭ, spre a se consulta de erudițiĭ și literațiĭ, cari se ocupă cu scrutărĭ limbistice și Istorice, in interesulŭ limbeĭ și Istorieĭ naționale.

Primițĭ, Domnule, asecurarea osebiteĭ mele considerațiĭ.

Ministru, *Al. Crețiescu.*

Capul Divisiuneĭ, *G. Bilciurescu.*

Domnieĭ Sale D-luĭ G. Asachi, la Iașĭ.

Acest actŭ se află în pastrarea mea; cred că este bine să arăt că din operele luĭ *Buday*, am reprodus întroducerea și cele 12 cânturĭ a le *Țiganiadeĭ* în tomul I și al II-le al Revisteĭ Literare „Buciumul Român.“ Ar fi de dorit ca și celelalte precioase manuscripte să se deie la lumină, fiind că Ministerul de Instrucție și Academia Română, dispunŭ de fondurĭ suficiente spre realisarea unuĭ atare scopŭ. ***Th. C.***

LISTA

Persoanelor ce au a asista in Biserica Sf. Nicolai la sacrul Inălţimei sale Grigorie Alex Ghica Voievod Duminică in 2 Oct. 1849.

No. pers.	
50	Clerul bisericesc cu cântăreţii.
7	Adiotanţi aĭ Inălţimei Sale.
2	Ofiţeri de ordonanţi.
6	Consuli.
2	Generali Rosieneşti.
6	Adiotanţi Rosieneşti.
1	General-Inspector.
4	Adiotanţi aĭ Excelenţiei sale.
6	Ministrii aĭ osebitelor departamente.
4	Ştabĭ ofiţări Rosieneşti.
12	Secretari şi Dragomani.
2	Coloneli comandiri.
6	Directori.
1	Prezidentul Epitropiei Sf. Spiridon.
2	Prezidenţi aĭ Divanurilor.
1	Prezidentul Tribun. criminalicesc.
6	Cilenuri aĭ divanului domnesc.
4	Cilenuri aĭ Divanului apelativ.
1	Prezidentul comisieĭ Epitropiceşti.

2 Prezidenţii judecătoriilor ţinutale.
3 Prezidentul Eforiei, Vorn. de Aprozi şi şeful Poliţiei.
1 Ispravnicul ţinut. Iaşii.
2 Arhivistul statului şi referendariul scoalelor.
2 Profesori.
1 Controlorul statului.
26 Deputaţi de pe la ţinuturi.
6 Cucoane a consulilor.
6 Cucoane a amploiaţilor Rosienesti.
1 Directorul curţii.
5 Paji.
1 Protomedicul.
1 Doctorul Ştabului.
2 Din doctorii comisiei doctoreşti.

182. Persoanele mai sus cuprinse au a asista la ceremonie in biserică, iar pentru celelalte câte vor mai dori a veni la biserică, precum şi damele, îşi vor procura biletul de la însercinaţii cu păzirea rânduelii după programă, fără care nu le va fi slobodă intrarea.

Din suplementul estraordinar al Buletinului Oficial No. 77 din 29 Sept. 1849. **Th. C.**

SURET

după arătarea Consulului rusesc, cătră Măria Sa Vodă.

A eĭ mărire a toateĭ Rosieĭ: General-Consul, al Moldavieĭ, al Vlahieĭ şi al Basarabieĭ, are cinste ca să arăte, pre luminatuluĭ Domn al Moldaveĭ, acea peste mĕsură şi fără cale dare de dajdiĭ, care aŭ adus sevêrşire stricăciunei Moldoveĭ. Aŭ ajuns şi la auzul Măririeĭ luĭ a pre milostivuluĭ Impărat, silindu-se de a sa bună milă, pentru ticăloasa stare aĭ celor de o credinţă cu elŭ. Bine-voeşte Impărăteasca luı mărire, ca să arăte acea părinţască ocrotire, pentru uşurarea acestuĭ pământ.

„Pentru aceasta peste cele obicĭnuite porunci, şi îndreptărĭ, spre ocrotirea noroduluĭ, pentru toate greutăţile, acestŭ maĭ jos iscălit, are de iznoavă poruncă, ca să cercetez toate greutăţile, şi poruncele de dat bir, care cu răŭ jafŭ, aŭ întrat din vreme de când să dieafintepsescŭ aceste doue Principaturĭ, cu legătura sfântuluĭ tractat, care hotăreşte privilegiurile lor şi uşurare, fiindŭ întărite cu hatişerifŭ a măririeĭ otomaniceştiĭ Porţĭ, întru care anume se hotăreşte, dajdie pe fieşte ce anŭ.

„Acea puţină sumă a dàjdeĭ este ştiută bine de Măriea Sa. Cunoscut este, deci că nicĭ într'un chip, nu este spre sarcina noroduluĭ, şi de tot neasemănată, cu cele grele sarcinĭ, cu care acum îĭ chinuescŭ, aşa fără nicĭ o ascultare spre resuflarea lor.

„Toate aceste, acele vechĭ, şi de iznoavă

dajdiĭ, şi fără cale orânduele, neunite, şi ne asemănate, cu tractatul pământuluĭ acestuea, nu trebue să aĭbă locul lor, de ce că ceĭ maĭ jos iscălit are poruncă, de acum înainte să se înpotrivască, la toate cele de maĭ sus zise, de isnoavă aflărĭ şi iscodirĭ, şi pentru aceasta face şi Măriei Sale arătare după datoriea luĭ, cu câtŭ ar fi fost cu putinţă, ca să cunoască din cele scrise, a Domnilor de maĭ înainte.

„Acest maĭ jos iscălit aŭ găsit, că maĭ înnaintea tractatuluĭ, a păceĭ de la Cainargic, să strângea pe anŭ: optŭ sferturĭ, fieşte care sfertŭ de şase-ḑecĭ miĭ de leĭ, şi o ajutorinţă de earnă, de: patru sferturĭ; apoĭ D-nul Constantin Moruz, aŭ scos şi altă ajutorinţă de vară. După aceasta din vreme în vreme, crescândŭ de la următoriĭ Domnĭ, aŭ ajuns păn la patru-zecĭ şi doue sferturĭ.

„Lasŭ ca să judece luminatul Domn, dacă suntŭ aceste creşterĭ: asemenea cu aşezarea tractatuluĭ; către aceste ieŭ de la locuitorĭ grâŭ, orz, malaiŭ, plătindu-le cum le va fi voea, şi de multe orĭ ne prătindu-le nimica.

„Acest obiceiŭ răŭ, urmează din vremea luĭ Calimah Voevod, precum este cunoscut în tot pământul cu numele de sursatŭ, şi ca un lucru în silă, şi că rădică vrerea cea bună a locuitorilorŭ la plugărie, însuşĭ Măriea Sa cunoaşte, în tărie trebue să se poprească, după întărirea hatişerifuluĭ. Zaherelile trebue să fie cumpărate cu slobod preţŭ, şi pentru ca să nu fie popriţĭ locuitoriĭ, de trebuinciosul lor lucru, şi să nu piarză şi dobitoacele lor, cu

ducerea zaherelelor la Galaţĭ, şi ca să nu li se facă strîmbătate la descărcatul zahereleĭ, remâne la bună voinţa Măriei Sale, ca să pue la lucrare, cele maĭ uşoare măsurĭ şi chipurĭ, pentru osteneala şi cheltuiala a saracilor locuitorĭ, să nu se tae preţul zaherelelor la Galaţi, dar să le lase slobode, ca se vêndĕ aceea care le va rămâne, cu preţŭ slobod, nicĭ să fie siliţĭ, în locŭ de banĭ să meargă la ocnă să eĭe sare, la care, că numaĭ mergerea lor păn acolo, îĭ ţine maı scumpŭ, de cât face sarea, încă uniĭ nu aŭ ce face cu dânsa. Acestŭ obiceiŭ s'aŭ aflatŭ, de ceĭ maı dinainte Domnĭ, Mihail Suciu şi Calimah.

„Şi fiindŭ că este în potriva poruncilor, a singureĭ aceştia otomaniceştĭ mărirĭ, care hotăreşte să plătească cu banĭ gata, chiriea zaherelelor, care se pogoară la Galaţĭ, nicĭ într'un feliŭ nu se póte să se lasă, ca să rămâe acest obiceiŭ, şi o silă ca aceasta aĭ duce la cea desevêrşită împrăştiere, şi pagubă loculuı.

„Locuitoriĭ aŭ ajuns la acest feliŭ de desnădăjduire, la care de multe orĭ în nevoe şi în silă samănă ţarinele lor, macar că nicĭ vreme îndestulată nu le remâne, ca să se grijască pentru hrana caselor lorŭ, fiind însărcinaţĭ cu multe feliurĭ de orânduele, tocmaĭ la vremea lucruluĭ, când cu caratul cherestelei, când cu meremetul cetăţilor, cândŭ cu strânsul fânuluĭ pentru grajdiul Domnesc, şi pentru poşte.

„Cunoscut este că hatişeriful porunceşte, ca tăerea cherestelelor, să fie plătite cu banĭ pe şin, dar ticăloşiĭ locuitorĭ, nemică nu ĭeŭ

pentru zăbava lorŭ, și pentru ostenelile lor, și nu numaĭ pentru trebuințele Porțiĭ și a miniștrilor, dar și pentru casele celor de la Fanar boerilor grecĭ, suntŭ siliţĭ ca să care.

Pentru meremetul cetaţilor, afară de salahorĭ, și cară ce să daŭ, se maĭ adună pe fieşte ce anŭ, și deosebită dajdie în banĭ, această dajdie cu nume, omade, orănduită pentru întâmplărĭ, și pentru în vremea meremetului când se vor strica cetăţile, care cetăţĭ fiindŭ odata meremetisite. nu cere trebuința, de o dajdie mare ca aceasta, de o sută șapte-zecĭ și cincĭ miĭ de leĭ.

„Dar ceĭ maĭ dinainte Domnĭ, și singur Măriea Sa, nu urmează dreptŭ, la adunarea aceșteĭ dajdiĭ, cu nume: cheltueala Visterieĭ.

„Afară din cosirea fânuluĭ pentru grajdiul Domnesc, încă maĭ strângŭ banĭ peste 30 leĭ pentru fieşte care stog. care se face o sumă de şase-zecĭ miĭ de leĭ. așișdere și pentru poște, să adună maĭ mulţi banĭ, de cât cere trebuința să ţie poşta.

„Asemine şi pentru untul care să aruncă în ţară prin sate, să strânge câte doue-zecĭ parale pe ocă, toate aceste care se aruncă, cu prisos să cerŭ de la ispravnicí și alţĭ slujbașĭ, este o mare greutate a norodului. și suntŭ de isnoavă aflărĭ şi chipurĭ, a luĭ Mihaĭ Voevod și Calimah, fiindŭ numaĭ pentru trebuința şi ţinerea, pentru hrană a grecilor, din care Domnii aduc o mulţime cu dênșiĭ, cariĭ grecĭ suntŭ de totŭ nepricepuţĭ a pricinilor locului, şi 'ĭ

orânduescŭ la slujbe şi trebĭ, depărtândŭ cu totul pe ceĭ pământenĭ.

„Aceştĭ streinĭ ne temându se de Dumnezeŭ, şi ne ruşinându se de oamenĭ, apucă, ĭeŭ, şi jăfuesc pe norod, şi îl prăpădescŭ fără milă, adunândŭ şi strângândŭ bogăţie, şi eĭ asemine sume de banĭ, întocma cu venitul unuĭ Domn.

„Luatul oilor de beilic, nu este maĭ puţină greutate, şi sarcină peste cele-lalte greutăţĭ, dece că întăiŭ era cumpăratul oilorŭ cu preţŭ slobod, şi cu tocmală cu aceĭ cariĭ aŭ de vîndare. Acum dar strângĕtoriĭ de oĭ peste totŭ locul, ieŭ în silă oĭ, alegêndŭ cele maĭ bune, sa plătiască unŭ prea puţinŭ preţŭ; spre această pagubă, fură, golindŭ pe locuitorĭ, omorânduĭ, şi făcând totŭ felulŭ de răutăţi.

„La unele ca aceste dajdiĭ, aceste două principaturĭ, iscălite de Vizirul, la 28 Dechemvrie 1783, cum la al 26 pont al hatişerifuluĭ se dice, că Domnii cariĭ se vor întâmpla, în scaunul acestŭ de Domnie, şi aceĭ cariĭ se vor orândui, să plătiască haraciul şi havaetul, după obiceiul vechiŭ, şi această dajdie să nu se ceĭe de la locuitorĭ, dar să se deie de la visteriea Domnilor, care să ĭeŭ, de la ocnă şi vamă, şi alte veniturĭ.

„Pentru aceasta dar se arată o mare pricină, la veniturile şi cheltuiala Moldoveĭ. De ce că luminata Poartă, nu le numeşte toate veniturile, ca să fie a Domnilor, dar anume însemnează şi le arată, pe care după vrere potŭ să le metahirisască la cheltuelele lorŭ. Dar, prin înprotivă, Domniea, la sîneş adună

toate veniturile de la locuitorĭ, şi le metahirisăscŭ spre a căştiga Domniĭ, şi spre întăritură, şi bună statornicie la această Domnie, din care aŭ venit aceasta, (spre mare stricăcíune a pământuluĭ), adecă schimbările din vreme în vreme, nebăgândŭ samă cea desăvărşit prăpădeniea noroduluĭ.

„Această înscurtŭ arătare a tuturorŭ celorŭ răle urmărĭ, care sântŭ inpotrivitoare, la cea aşăzată tocmală a tractatuluĭ, pentru acestŭ locŭ. Apoĭ acestŭ maĭ josŭ iscălitŭ, din trimisele poruncĭ, are cinste ca să arăte Măriei Sale, ca sa apuce cele cu bună cuviinţă măsurĭ, ca să rădice, şi să stângă, şi să puíe locul la maĭ bună aşăzare, şi statornicie, şi pentru toate să roagă, să aĭbă înscris respunsŭ.

Copie după Nota ce aŭ dat către Caimacanĭ.

——

„A eĭ împărăteştiĭ mărirĭ, şi imperator a toată Rusia, general-consul al Moldaveĭ, Vlahieĭ, şi al Basarabieĭ, are cinste ca să arăte boerilor Caĭmacanĭ, luândŭ deosebită poruncă, ca să se împotrivască la toate, cele vechĭ şi nouă încărcăturĭ, şi ne unite orânduelĭ, după tocmala tractatuluĭ, pentru acestŭ pământŭ al Moldaveĭ, aŭ închipuitŭ toate acele împotrivitoare urmărĭ, cu cătŭ aŭ pututŭ să se înştiinţeze, şi să le arăte în faţă la această notă, cătră luminatul Domnŭ. Apoĭ să roagă cel maĭ

josŭ iscălitŭ, că această notă, cu cât maĭ în grabă, şi fără greş să se trimată

La Iaşĭ 6 August 1804.

Acest document se află în păstrarea mea. Este de luat aminte, că pentru prima oară vĕd că diplomaţia rusască întrebuinţază în afacerile diplomatice espresiunea: General-Consul al Moldoveĭ, al Vlahieĭ şi al ***Basarabieĭ***. Noĭ am ştiut că laturea Basarabieĭ, aŭ făcut tot deauna parte întregitoare a Moldoveĭ. Acest semn, cu opt anĭ maĭ înainte de răşluirea Basarabieĭ, era prevestitor celor ce voiaŭ să se pricéapă, de soarta ce avea să aştepte Moldova, după ciuntirea Bucovineĭ. Vaĭ de ceĭ ce se află între doĭ puternicĭ!!. Th. C.

Beilicuri.

Pasniciĭ şi Vorniciĭ satuluĭ Toporăştiĭ am făcut arătărĭ stăpânuluĭ nostru, de câte clăcĭ am dat privighitoriuluĭ de ocolul Racoveĭ, pe anul 1836 şi anul 1837, anume:

No. Zileĭ.	
6	pluguri de arat.
27	de ḑile la prăşit şi la plivit în anul trecut.
7	plugurĭ la arat în doue rândurĭ, pe anul acesta
14	la prăşit.
10	oamenĭ la desfácat popuşoĭ.
10	cară aŭ încărcat popuşoĭ din satul Armăşoaeĭ şi i-aŭ dusŭ la satul Huşeniĭ,

pentru ca să nu ducemŭ cincĭ stânjenĭ de lemne. la Vasluĭ la giudecătorie.

Al 2-le, eŭ vornicul am suferitŭ o bătae de la Dl privighitoriul, zicând că suntem ne-

supuşĭ, de ce nu i-am dat zapisŭ ca să'ĭ facem clăcĭ.

Earŭ cându amŭ mersŭ cu cisla satuluĭ ca să o iscălească, am dat căte un sorocovăţ pe cisla, pe anul trecut; una după ce s'aŭ slobozitŭ ţarina moşieĭ Foporăştiĭ şi de privighitoriŭ.

Ear fiind rădicat tot şi la d-luĭ, şi aŭ prins cincĭ boĭ, care doĭ boĭ i-aŭ ţinut o săptămană de ḑile, şi aŭ rămas omul lipsit de arătură de toamnă.

Aceste de sus numite le-am dat privighitoriuluĭ, şi am arătat adevărat pentru aceasta, am pus numele, degetele şi pecetea sătească.

1837 Octomvrie 20

● Eŭ Dumitru Lăzurau, pasnic.
● Eŭ Ştefan Şălar, pasnic.
● Eŭ Manoli Chiper, pasnic.
● Eŭ Ioan-Rotariu, vornic. (L. P.)

Pentru întocmaĭ cu originalul. *Handoca.*

Această mărturie, în copie a liverită, se păstrează la mine. Th. C.

DOCUMENTE

Іѡн Кѡнстантін Міхаі Цехан Раковіцъ Воевод, Божіѧ міλостіѧ Господар Валахскії.

Ібвіторіба де оамені Дѹмнезеба нострѹ, ші зідіторіба а тоатъ фъптбра, амеар възѹте ші не възѹте, пріи скріптбрі чеа кѹ тотѹа сфѫнтъ, ші Дѹмнезееаскъ, пріи чеа веке, ші пріи чеа ноаъ, тотдеаѹна не ѫвъдеамнъ, не ѫнваць, ші не повъцѹеще

ка сѫ кълѫторім пре калеа чеа мѫнтвітоаре де сѫфлет.

Мъкар кѫ ші прін алте міжлоаче де фапте, ші плѫкѫте лѫі ѩе ѩндеамнѫ, еар маі алес прін мілостеніі, пентрѫ кѫ зіче: мілостеніе воеск, еар нѫ жѫртфѫ. ші еарѫш кѫ мілостеніїле сѫ кѫрѫцѫскѫ пѫкателе.

Ші осебіт де ачестеа ші де алтеле мѫлте ѩе ѩндеамнѫ, ші ѩе порѫнчеще Домнѫл Дѫмнезеѣ прін векіѫл тестамент, еар прін чел ноѫ ѩнсѫш Стѫпѫнѫл Хрістос прін Еѵангелістѫл Матеі зіче: фіці мілостіві, прекѫм ші пѫрінтеле востру чел дін черіѣ есте мілостів, ші еарѫш: феріціці чеі мілостіві кѫ ачееа сѫ вор мілѫі. Ші аша кѫ ачест кѫвѫнт ѩе бѫкѫрѫ, ші ѩе ѩнкредінцазѫ зікѫнд: кѫ де вом да ші ѫн пахар де апѫ рече кѫі ліпсеще, ничі ачела нѫл ва лѫса сѫ піарѫ фѫр де платѫ.

Дар де време че ачеаста, ші алтеле асеменеа сѫнт плѫкѫте, ші біне пріімітe ѩнаінтеа лѫі Дѫмнезеѣ, ші респлѫтіреа лор ле есте бѫнѫтѫціле челе череші ші вечініче: оаре кѫ кѫт маі вѫртос сѫнт пріімітe мілеле, ші адаосѫріле че сѫ даѣ ші сѫ адаог ла сфінтеле ші Дѫмнезеещіеле лѫкашѫрі ші мѫнѫстірі, ѫнде тотдеаѫна, ші ѩе ѩнчетат, сѫ лаѫдѫ. ші сѫ слѫвеще нѫмеле марелѫі ші а тот пѫтерніkѫлѫі Дѫмнезеѣ.

Ачестеа дар ші ка ачестеа дін сфінтеле скріптѫрі аѫзіндѫле, ші кѫ інімѫ здробітѫ ші смерітѫ але ѫрма порѫнчіндѫне. Кадесѫ ші ноѫ а սокоті челе пентрѫ Дѫмнезеѣ ші пентрѫ сѫфлет, ка сѫ ѩе пѫтем ѩнвредничі ші ноі а аѫзі дѫлчеле, ші кѫ тотѫл пліn де бѫкѫріе глас ал Домнѫлѫі Дѫмнезеѣ: Віно, слѫгѫ бѫнѫ ші кредінчоасѫ, ѩнтрѫ бѫкѫріеа Домнѫлѫі тѫѣ. Еатѫ ші еѣ робѫл марелѫі ші пре ѩналтѫлѫі Дѫмне-

ѕеȣ ноі Константін Міхаі Цехан Раковіцъ Воевод, кȣ міла ші дарȣл лȣі Дȣмнеѕеȣ Домн. облъдȣіторіȣ а тоатъ цара Ромънеаскъ, рѫдікѫндȣмі мінтеа ші кȣцетȣл ла черіȣ. ші кȣ гѫнд кȣрат дін інімъ воіоасъ, авѫнд маре евлавіе кътръ сфінтеле ші Дȣмнеѕееціле лъкашȣрі. Сокотітам Домніеа меа пентрȣ сфѫнта мънъстіре че съ нȣмеще Рȣсіко де ла сфѫнта гора, ȣнде съ чінстеще ші съ пръѕнȣеще храмȣл сфѫнтȣлȣі марелȣі мȣченік Пантелеімон: ла каре сфѫнтъ мънъстіре ші сфінтеле моаще капȣл сфѫнтȣлȣі Пантелеімон афлѫндȣсъ, аȣ възȣт аічеа ла Домніеа меа ші ꙟншȣші кълȣгърії де ла ачеастъ сфѫнтъ мънъстіре, адȣкѫнд ші сфінтеле моаще Капȣл сфѫнтȣлȣі, ші кȣ маре жале арътѫндȣне слъбъчіȣнеа ші мȣлта ліпсъ, че де ꙟнтѫмплъріле времіаор, ші маі алес ші ла мȣлта даторіе ꙟнтрȣ каре съ афлъ ачеастъ мънъстіре, ка о корабіе ꙟнвълȣітъ де фȣртȣнъ. Ші чершінд де ла Домніеа меа мілъ де ажȣторіȣ, рѫвнінд ам рѫвніт Домніеа меа ка кȣ оаре каре адаос де ажȣторіȣ, ші де ꙟнтъріре, ші спре мѫнгѫереа Пърінцілор кълȣгърії че съ афлъ ла ачастъ мънъстіре, а ажȣта ші а мъ фаче ктітор ноȣ ла маі сȣс нȣміта мънъстіре ꙟнтрȣ поменіре вечінікъ. Ші поінтр'ачест чінстіт ал Домніеі меле Хрісов ам ꙟнтъріт: ка ꙟн тоці аніі съ аібъ а лȣа ачеастъ сф. мънъстіре де ла Окніле марі: 250 талері. каре бані съ се деа не ліпсіт пе тоці ані ла мѫна кълȣгърілор, чі вор вені де ла ачеастъ мънъстіре, ла ѕіоа сфѫнтȣлȣі марелȣі мȣченік Пантелеімон, адекъ ла 27 де ѕіле а лȣі Іȣліе.

Дȣпъ кȣм асемінеа мілъ ам фъкȣт Домніеа меа ачещеі сфінтеі мънъстірі ші де ла цара Молдовеі, кȣм аратъ хрісовȣл Домніеі меле, пентрȣ каре

міла че ам рѫндꙋіт Домніеа меа сѫ се деа де ла Окніле марі ꙟн тоці аніі ла ачеастъ сфѫнтъ мѫнѫстіре, аішіждереа ші ꙟн ꙋрма Домніеі меле пре карелє ва рѫндꙋі Домнꙋл Дꙋмнезеꙋ шіл ва ꙟнвреднічі а фі Домн, ші обладꙋіторіꙋ цѫрії Ромѫнещі, ꙟл рꙋгѫм сѫ ꙟнтѫреаскѫ міла ачаста ші прін хрісоавеле Домніілор сале Ка сѫ се деа міла ачеаста не ѕѫтікніт ла ачеастъ сфѫнтъ мѫнѫстіре Ка ші але Домніілор сале хрісоаве ші міле че вор фаче сѫ фіе ꙟн ꙋрмѫ цѫнꙋте ші не стрѫмꙋтате де кѫтрѫ алці Домні, ꙟнтрꙋ ачееа Домніеа меа ам ꙟнтѫріт хрісовꙋл ачеста кꙋ тоці чінстіції ші кредінчіошії Боері Діванꙋлꙋі Домнеі меле. Пан Барбꙋл Вѫкѫрескꙋл, Пан Константін Нестꙋрел вел-Бан, Пан Константін Бранковеанꙋ вел спѫтар. Пан Щефан Вѫкѫрескꙋл вел Логофѫт, Пан Константін Стрѫмбеанꙋл вел-Вістернік, Пан Радꙋл Крецꙋлескꙋ вел Клꙋчер, Пан Іордакі Джанет вел Постелнік, Пан Дімітракі Гіка вел-Пѫхарнік, Пан Дрѫгічі Гречеанꙋ вел Столнік. Пан Ласкаракі Цані вел-Коміс, Пан Бадеа Щірбеі вел Слꙋцер, Пан Іордакі Караце вел-Пітар, Ісправнік Пан Щефан Бꙋгѫескꙋ вел-Логофѫт: ші сꙗꙋ скріс хрісовꙋл ачеста ꙟн анꙋл дін тѫіꙋ а Домніеі меле аіче ꙟн цара Ромѫнеаскѫ ла аніі де ла ѕідіреа лꙋмії 7262: еар де ла Нащереа Домнꙋлꙋі Дꙋмнезеꙋ ші Мѫнтꙋіторꙋл ностръ Ісꙋс Хрістос 1753 Октомвріе ꙟн 20 ѕіле. Де Попа Флореа Даскалꙋ Слꙋвінеск

Ioі Константін Воевод.

Іон Константін Раковіцѫ Воевод	Божіеіꙋ мілостііꙋ Господар Влахскії.

Щефан Вѫкѫрескꙋл Вел Логофѫт Прочітох.

S'aŭ reprodus din Cartea intitulată: Actele din mănastirea sf. Gora, pag. 474, tipărită la Kiev in 1873. Th Ç.

„Фачем щире тꙋтꙋрѡра кꙋ а'частѫ карте а сме-
ренїеи ноастре. пентрꙋ с(фъ)нта мънъстирѣ ноастрѫ
Побрата. карии асте фъптꙋра де ла ꙟнчепꙋтꙋл цъ-
рѫи де сахастри кꙟнд пре ачаѧ лꙋкꙋри е'ра дешерт
ши сау ꙟнчепꙋт депрѣтꙋнча. прекꙋм съ вѫд дира-
селе кꙟнд е'ра вълѣтꙋл моцꙋ Стефан вꙋдѫ ши фра-
теле сꙋ Алеѯандрꙋ водѫ ачеѧ де д(ꙋ)мн(е)зъꙋ поме-
ницїи д(о)мни де ла ичепꙋтꙋл цържи. чаꙋ дат Бꙋ-
дещїи ши Тътърꙋшїи адевъратїи сале мънъстири
Побратїи. аша ꙁѫче ꙟн ꙋрик, дадꙋх томꙋ истин-
номꙋ нашемꙋ монастирю. ѿт полꙗни ꙗже 'ест междꙋ
шꙋмꙋѯꙋ побратовѣм потокꙋм двѣ селѣ. 'единѡ иа
и ма бꙋдинци. а'дрꙋгꙋе выше тѡго, татареи. деꙋи
аꙋ тръит 'ачѣ с(фъ)нтѫ мънъстире пререꙟнд ꙟнтъ-
риндꙋѡ д(о)мнїи. пънъ ла Щефан вѡд(ѫ) чел бꙋн чаꙋ
фъкꙋт Пꙋтна. ши векиндꙋсѫ. аꙋ фъкꙋтꙋѡ де иѯ-
новавѫ 'ачела де дꙋмн(е)зъꙋ поменитꙋл д(о)мнь Ще-
фан вѡдѫ чел бꙋн. ши ꙗꙋ ка маи дат сате ши
ꙋдѡрѫ 'апои кꙟнд аꙋ фост пъесте п҃ де 'ани къꙁꙟнд
бесꙟрика, ꙗръ митрополитꙋл Григѡрїе Рѡшка върꙋл
лꙋи Пътрꙋ вꙋдъ Рареш дин вѡрѡнец де постриг кꙋ
невѡинца са аꙋ ꙟндемнат пре Пътрꙋ вѡдѫ де саꙋ
дат ктитѡр ла Побрата. шаꙋ фъкꙋт бесѣрика де
иѯнѡꙁѫ ка маи гиздавѫ ши маи ꙟнфрѫмшатѫ. шаꙋ
ши маи ꙟнтъритѡ кꙋ сате. шаꙋ прімигꙋꙋ съи фіе
де 'нгрѡпъчюне кара прѣтꙋнча нꙋмаи ла Бистрицѫ
ши ла Пꙋтна 'ера д(о)мнїи де съ ꙟнгропа и токма
ла мънъстири ши сау ꙟнгрѡпат ꙗпъѡсатꙋл Пътрꙋ
водѫ Рареш ꙟн с(фъ)нта бесарикѫ ꙟн поманик. ши
чинстита са д(о)амнѫ 'Єлена фата лꙋи дїспот ꙟм-
пъратꙋл де Сервїѧ. ши фїю сꙋ Щефан вѡ(д)ѫ чаꙋ
д(о)мнит пре ꙋрмъи. ши алаць кѡкѡни ши сау цѫ-
нꙋт с(фъ)нта мънъстире кꙋ чинсте мар(е) атъта

кѫт деѡсъби де еп(и)ск(о)пи ши в҃ митрополици. аꙋ стътꙋт дин Побрата Георгїе фра҃теле Иримїии водъ ши леѡдѡсїе Барвѡвскі, карїи фачерѫ Сꙋчевица. маи 'апои пре врама вълѣтꙋлꙋи ҂зр҃л. сѫ стрикасѫ, ѡбнаюла чел бꙋн а с(фе)нтеи мънъстири ꙟтратѫта кѫт кълꙋгърїи чеи ръи аꙋ бъгат тълхарїи дѣꙋ жекꙋит тѡатѫ авара бꙋѧрилор цържи дин вистѣрюл мънъстирии де юꙋ сържчит ши де атꙋнче аꙋ стътꙋт мънъстира 'ꙋрътѫ тꙋтꙋрѡр ши ниме наꙋ маи къѡтат де невѡа еи ши ѡ аꙋ априньс кꙋ бецжиле дѣꙋ арсь 'ача с(фъ)нтъ мънъстире че да кꙋвїинцѫ ꙟн тѡатѫ цара. дѣꙋ стътꙋт в҃ 'аи дескѡперитѫ. ши фїинд д(о)мнѣскѫ ниме нꙋ кꙋтеза сѫ сѫ факѫ ктитѡр сѫ ѡ акопере. пънѫ даде вое василїе в(о)д(ѫ) дꙋмнисале Іѡргъи постелникꙋл върꙋлꙋи сꙋ де ѡ аꙋ 'акѡперит. юръ трипъзърите аꙋ вѫндꙋт кълꙋгѫрїи кꙋ събарꙋл ꙋн мꙋнте дꙋмисале лꙋи Георгїе пъхарникꙋл маре фрателе лꙋи василїе в(о)д(ѫ) дꙋм(не)зъꙋ сѫл поменѣскъ. нꙋ пре бани че пентрꙋ сѫ дерѣгѫ трипъзърите чале де дирес. ши чале де нꙋ нѡавѫ сѫ ле факѫ. юаꙋ апꙋкат дѣꙋ лꙋкрат ѡ самѫ. ши наꙋ истовит. ши трекꙟнд врама кꙋ дешерт, кꙟнд аꙋ фост пре ла Дабижа в(о)д(ѫ) дꙋмн(е)зъꙋ сѫл поменѣскѫ, юрѫ мꙋнтеле ꙋнде 'ра вѫндꙋт ши дат данїе саꙋ пїердꙋт. ши с(фъ)нта мънъстире ръмъинд виноватѫ саꙋ ѡприт в҃ сате 'а с(фе)нтеи мънъстири Побратїи пентрꙋ 'ачел мꙋнте ши не'афлꙟндꙋсѫ ниме сѫ сѫ пꙋе пентрꙋ невѡа с(фе)нтеи мънъстири къ ши маинте ла вълѣтꙋл зрмз. аꙋ лꙋат сатꙋл с(фе)нтеи мънъстири Михълъшанїи пре Башеꙋ. Шолдан вѡрникꙋл кꙋче аꙋ 'акѡперит клисарницꙋ ши ꙋн тꙋрнь. ши Смеренїа нꙋастра фїинд ла Роман 'еп(и)ск(о)пь ам плътит кꙋ банї мънъстирїи Скитꙋлꙋи пентрꙋ мꙋн-

теле ’ачела, шам ръск8мпърат с(фъ)нтъ мънъстире дин винъ ачѣа дин тоатъ. ши прекът ера л8кр8л алм фък8т тот. кам дешкис трепъѯара шам ѯидит тот че ’ера ръст8рнат ши ръсъпит. шам фък8т ши трипъѯара де варъ къ перїа к8 пивницъ к8 бечюри к8 тоат8л. ши алтъ дин че мїа8 фост п8тѣра ам фък8т вешминте. шам спреженит8л пънъ кънд ам къз8т ла маѯїлїе, ’ат8нча ’афлънд враме непрїинторюл л8и д8м(не)зъ8 л8 дат ръсъпъ маре ша8 п8рчес к8 ръ8. Пентрачаа ам сокотит шам ънкинат с(фъ)нта мънъстире Побрата постриг8л мїе8. ши невоинца ма с(фъ)нт8л8и мормънт8л8и л8и д(8)мн(е)зъ8, 8нде ’изворъще вїаца ши л8минъ престе тоатъ л8ма къ ’акоаши лок8л чел с(фъ)нть ши маи с(фъ)нть декът ън тоатъ л8ма, ’аколо сънт ънчепът8риле спъсънїеи род8л8и ’оменескь. ’акоал асте сион8л м8нтеле ши чине н8 юбеще сион8л.

Οἱ μισοῦντε Σιὼν γενηθήτωσαν δὴ πρὶν ἐκσπασθῆναι ὡς χόρτος συγκόψει γαρ χ(ρηστο)ς αὐχένας αὐτῶν τομὴ βασάνων.

’Аша дар д(8)х(8)ль с(фъ)нть съ се р8шинезе ши съ се въртежаскъ ънапои тоц(и) чеа че н8 ю’бъск сион8л. къ ’акоали с(фъ)нта четате а мареле ъмпърат8л х(ристо)с. акоал са8 п8горът дин чери ши дин д(8)х(8)ль с(фъ)нть дин фичоара пр(ѣ)-с(фъ)нта Марїа са8 ънтр8пат: акоали виолеем8л 8нде са8 нъск8т. ши наѯарет8л 8нде а8 лъкѣит ши ’аколоши цара Палъстина ши Галилеа пре8нде а8 ъмблат дѣ8 л8минат. ’акоали їо’рдан8л ’апа 8нде са8 ботезат ши м8нтеле олеонѣл 8нде ша8 арътат слава ши дин чери са8 мърт8рисит де ла пъринтеле фїю юбит ши ка съл ’аск8лтъм. ’акоаши Голгота

ѹнде саѹ рѫстигнит ши мормѫнтѹл ѹнде саѹ ѫнгропат. шаѹ ѫмвис шаѹ петрекѹт дѹпѫ мвїере м̃ де ѹжле 'адасе ворѡвинд кѹ 'ап(о)с(то)лїи. 'акѡлѡи Ѳлеѡнѹл мѹнтеле ѹнде саѹ сѹит д(о)мн(ѹ)ль х(ристо)с кѹ 'апостолїи тѡц(и) ши маре нѫрод де 'ѹчиничи(и) адекѫ де крещини. ши кѹ пр(ѣчи)нс(ти)та са маикѫ ши де денаинта лѡр саѹ сѹит ѫн чери ла пѫринтеле. 'акѡлѡи ѫн Сиѡн ши каса ѹнде саѹ погорѫт д(ѹ)х(ѹ)ль с(фѫ)нть 'ѹчиничилѡр. 'аколѡс ши каселе лѹи Давид ѹнде вѡр шедѣ скаѹнеле ла џюдец. ши ва вени д(о)мн(ѹ)ль христ(о)с кѹ славѫ ши кѹ пѹтѣре мѹлтѫ де с(фе)нць де ва џюдека лѹма ши ва плѫти кѫрѹаш дѹпѫ невоинцѫ. челѡр бѹнии дѫндѹле ѫмпѫрѫцѫа черюлѹи, іарѫ стрѫмбїи сор дѹче ѫн мѹнкѫ вѣчникѫ. Пентрачаа смеренїа ноастрѫ ам ѫнкинат слѹжба ноастрѫ с(фѫ)нта мѫнѫстире Побрата с(фѫ)нтѹлѹи мормѫнт 'а лѹи х(ристо)с пентрѹ с(ѹ)флетеле рѫпосацѫлѡр 'ачеа д(о)мни 'Алеѯандрѹ водѫ чел бѫтрѫн ши Стефан водѫ чел бѫтрѫн. ши Іліа водѫ. ши Стефан водѫ чел бѹн. ши Богдан водѫ кѫ ле сѫнт пѫнѫ астѫзь 'ѹричиле ши сателе ши ѡдѡрѫле. ши Пѫтрѹ водѫ Рареш. ши Ѳлена фата лѹи деспот ѫмпѫрат. ши Стефан водѫ чел тѫнѫр. ши пентрѹ с(ѹ)флетеле тѹтѹрѡр д(о)мн(и)лѡр, ши алалць ктитѡри митрополиц(и). ши боѡри. ши пентрѹ сѫнѫтатеа мѫріии сале д(о)мн(ѹ)лѹи ностру Іѡан Антѡнїе Рѹсит воевода ши чинстита са д(оа)мнѫ ѯои ши 'а лѡр юбиц(и) фїи 'Алеѯандрѹ воевода. 'Ѳнаки воевода. Геѡргїе воевода. ши 'алалць д(о)мни бл(а)гочѫстиви чеи ва бл(аго)с(ло)ви дѹмн(е)зѹ. ши пентрѹ сѫнѫтата д(ѹ)м(и)лѡр сале чинстицилѡр боѡри мари ши челѡр мичи ша тѹтѹрѡра. маи 'апои ши пентрѹ с(ѹ)фл(е)тѹл мїеѹ 'ѹнѹи смерит ши маи мик де тѡц(и).

ши ам дат пре мѫна с(фе)нцїии сале пѫринтеле нѡстрꙋ прѣ феричитꙋл Пѫтриархꙋл де с(фѫ)нта четате Iерꙋсалимꙋл ши тоатѫ палестина Кир досоѳеи ка сѫ фїе данїе вѣчникѫ с(фе)нцїии сале патриаршь. ла с(фѫ)нтꙋл мормѫнтꙋл лꙋи дꙋмн(е)зѫꙋ. ши пентрꙋ маи маре крединцѫ мьам пꙋс ши печата ши 'искѫлатꙋра. ши мам рꙋгат ши дꙋмилѡр сале чинстицилѡр боарилѡр маре а цѫрѫи дѣꙋ искѫлит ши дꙋмнѣлѡр ка сѫ ле фїе поманѫ ꙟн вѣч(и) сѫ сѫ поменѣскѫ кꙋ ктитѡрїи чеи маре ши дꙋмнѣлѡр. ка сѫ фїе стѫтѫтоаре ꙟн вѣч(и). Iарѫ чине кѫндва са 'испити сѫ стриче 'ачастѫ данїе. ачела сѫ фїе стрикат ши лепѫдат дин катастихꙋл вїецїи, ши дин парта с(фе)нцилѡр. ши сѫ фїе сꙋб ꙋрџїа лꙋи дꙋмн(е)зѫꙋ ка каин ѕавистникꙋл фрателꙋи ши ꙋчигашꙋл. ши гїезїи ши скарашцьи. Iарѫ кареле ва нтѫри ши ва дерѣџе. ачела сѫ фїе кꙋ с(фе)нцїи ꙟн парта дирепцилѡр ши ꙟн лꙋмина с(фе)нтеи троице ꙟн вѣч(и) бꙋкꙋрѫндꙋсе кꙋ д(о)мнꙋль нѡстрꙋ i(сꙋ)с х(ристо)с амин.

пис 'ꙋ иас лѣ(т) ҂зрпе (1677)

(Л. П.) Досоѳеи Митрополит Сꙋчавскын
Iѡѡн Епископѫ Романскын.
СЕРАФИМ епископь Радовскїи.
КАЛИСТРꙊ Епископꙋ Хꙋшкии.

Мирон костѫн вел лог(офѫт).
Бꙋхꙋш Хатман.

Prea Inălţate Doamne!

Dacă pronia Inălţimeĭ tale cea părintească privind cu ochiĭ milostivireĭ şi purtând grijă pentru odihna şi folosul obştieĭ supuşilor, a liniştiteĭ oblăduirĭ a Inălţimeĭ Tale, iar maĭ vêrtos pentru acele sărace maĭce călugăriţe ce petrecea în schitul Văraticul întru o adâncă sărăcie şi lipsă, le aŭ miluit cu sfânta Monastire Agapia, spre odihna şi mulţemirea atât lor cât şi altor călugăriţe, care vor vrea cu totdeadinsul a căuta mântuirea sufletelor lor, avênd numita monastire bună orênduélă la tóte, adică şi la cele duhovniceştĭ după rânduéla şi aşeḑĕmêntul a sfinţilor părinţĭ, cât şi la cele ce se ating de iconomie; de unde avênd de ajuns şi de cele ce sînt de nevoie vieţiĭ aceştia, maĭ cu lesnire se pótă ajunge la sĕvêrşirea scopuluĭ lor celuĭ spre mântuire. Aşa şi pentru alte dóue schiturĭ de călugăriţe tot din ţinutul Némţuluĭ, supuse povăţuireĭ Sfinteĭ Mitropoliĭ aceştia, unul cu numele Gărcina şi altul Vĕnătoriĭ-Petriĭ, care măcarŭ că schitul Vĕnătoriĭ-Petriĭ are oareşcare puţin folos de pre nişte micĭ bucăţele de moşie ce le are ale sale, dar fiind prea aprópe lângă Târgu-Petriĭ, cum şi schitul Gărcina nu numaĭ fiind îngrădit pe streină moşie, şi încă în mijlocul satuluĭ, şi venit de nicăirea nu are, fără numaĭ din ajutoriul şi mila creştinilor, de unde călugăriţele cele maĭ de multe orĭ avênd petrecerea lor cu partea mirenească, pentru milostenie şi alte ajutorurĭ, şi maĭ vêrtos, că la schi-

tul Gărcina aflânduse și o icoană veche a présfinteĭ de Dumnedeŭ Născĕtóreĭ, carea la óreșcare vreme, scósă fiind de preoțĭ și de călugărițe, în adunare făcênd arĕtare noroduluĭ, precum că acea sfântă icónă se închină, atât din acéstă povestire, de închinăciunea icóneĭ, pricinuinduse o mare defăimare tagmeĭ ceĭ duhovniceștĭ, cât și din pricina petrecerii lor maĭ mult printre partea mirenească, se făcea mult scandal între norod. Drept aceea de vreme că foarte cu necuviință este tagmeĭ ceĭ duhovniceștĭ a avea locuință și petrecerea împreună cu partea mirenească, și maĭ ales spre a se păzi buna orânduială, și spre a înceta și catigoria cu carea până acum se defăĭma tagma aceasta duhovnicească, de către noĭ așa s'aŭ socotit, dacă și a Inălțimeĭ tale va fi bunăvoință și milostivirea și asupra acestor maĭce călugărițe, de la aceste doue schiturĭ, că bine este ca să se rădice și acestea și să se mute la mănăstirea Agapia. Insă călugărițele de la schitul Gărcina, împreună și cu sfânta icoană a preacurateĭ de Dumnedeŭ Născătoareĭ, ear Biserica, de vreme ce este în mijlocul satuluĭ, cu toate ale eĭ cele bisericeștĭ, să remâe biserică de mirŭ. Eară celalalt schit, ce se numește Vênătoriĭ-Petriĭ, să remână metohŭ al monastireĭ Agapieĭ, unde să aĭbă a'șĭ căuta rânduita iconoamă de acel puțin venit de pe moșie pentru folosul mănăstireĭ. Noĭ, prea Inalțate Doamne, am socotit pentru aceste maĭce călugărițe de la aceste doue schiturĭ Vĕnătoriĭ Petriĭ și Gărcina, spre o adunare deplinŭ de

sobor la un loc, eară cea desĕvêrşitŭ hotărâre remâne la înalta înţelepciunea Inălţimeĭ tale. A Inălţimeĭ tale cătră Dumneḑeŭ smerit rugătoriŭ Veniamin Mitropolitul Moldoveĭ.

Prea plecată slugă Constantin Balş vel Logofăt. 1803 Sept. 23.

Resoluţia Domnească pusă pe anaforaua de sus a Mitropolituluĭ :

Cu mila luĭ Dumneḑeŭ Noĭ Alexandru Constandin Moruz vvd Domn ţereĭ Moldoveĭ.

S'aŭ cetit anaforaua aceasta înaintea Domnieĭ mele, şi fiind că pentru odihna şi folosul obştieĭ, maĭ ales pentru maĭcele călugăriţe ce petrec în schitul Văraticul, întru acea adâncă sărăcie şi lipsă cu obştească adunare întărită, şi de cătră Domnia noastră s'aŭ pusŭ la cale şi s'aŭ hotărât ca sfânta monastire Agapia, să fie spre odihna şi mulţemirea atât a celor câte se află până acum, cât şi a altora călugăriţe ce vor năzui acolo, şi vor căuta cu tot deadinsul mântuirea sufletelor lor, avênd lesnirea buneĭ orânduele la toate, adecă şi la cele duhovniceştĭ şi la cele ce ating de iconomie. Decĭ dacă şi cele doue schiturĭ ce aŭ fost earăşĭ de călugăriţe, Gărcina şi Vĕnătoriĭ-Petreĭ care sînt supuse povăţuireĭ sfinteĭ Mitropolie, după vreme nu pot fi acum de a lor bună petrecere, hotărîm dar şi Domniea mea, ca şi călugăriţile ce aŭ fost la aceste doue numite schituri, să se ridice şi să se mute iarăşĭ la Monastire Agapiea, unde impreună să ducă şi sfânta icoană a preasfinteĭ de Dumnezeŭ

Născĕtoareĭ şi pururea fecioară Maria, ce până acum a fost la schitul Gărcina şi să se aşeze acolo, şi Biserica din Gărcina, de vreme ce este în sat, cu toate ale eĭ cele bisericeşci, va rămânea biserică de mirŭ. Eară schitul Vănătoriĭ-Petriĭ să fie metocŭ mănăstireĭ Agapieĭ, căruia rânduita iconoamă îi va căuta de venitul ce va fi avênd, pentru folosul şi agiutoriul mănăstireĭ. Drept aceea preaosfinţia ta părinte Mitropolite, după rândueala arătată veĭ pune la cale, întărindu-se anaforaua aceasta şi cu a noastră domnească pecete. 1803 Septem. 27. (Subscris): Alexandru Constantin Moruz vvd.

Cu mila luĭ Dumneḑeŭ noĭ Stefan Voevoda Domnitoriŭ ţĕreĭ Moldavieĭ.

Facem cunoscut şi cu această foae a noastră tuturor celor ce vor videa saŭ vor auḑi cetindu-se, cum că acest adevĕrat şi credincios al nostru pan Oană Ureacli, a slujit înaintea reposatuluĭ întru sântitate tatăluĭ nostru, drept şi credincios: eară astăḑĭ slujeşte nouă dreptŭ şi credinciosŭ. Deci noĭ vĕḑênd a luĭ dreaptă şi credincioasă slujbă către noĭ, l'am dăruit cu o deosebită milă a noastră, şi 'i-am dat din pămêntul nostru al Moldavieĭ satele de pe Putna, anume unde a fost panul Haţăban, unde a fost casa luĭ Radu, şi Andriaşŭ, maĭ sus de Andriaş Caliman. Toate acele maĭ sus scrise, să 'ĭ fie luĭ de la noĭ uricŭ cu tot venitul, luĭ, copiilor luĭ şi fraţilor luĭ şi nepo-

ţilor luĭ şi strănepoţilor luĭ şi restrănepoţilor luĭ, şi tot neamuluĭ luĭ, care va fi maĭ de aproape, nestricat nicĭ odată în vecĭ.

Eară hotarul acelor sate să fie pe vechiul hotar, pe unde din vecie aŭ apucatŭ. Eară la aceasta este credinţa Domnieĭ mele maĭ sus scrisuluĭ Stefan Voevodŭ, şi credinţa boerilor noştri, credinţa panuluĭ Neagoe logofetul, credinţa panuluĭ Petru Hudicĭ şi a copiilor luĭ, credinţa panuluĭ Negrilă şi a copiilor luĭ, credinţa panuluĭ Dumeĭ dvorniculuĭ Braevicĭ şi a copiilor luĭ, credinţa panuluĭ Iorghicĭ, credinţa panuluĭ Simon logofetul, credinţa panuluĭ Oancea logofetul, credinţa pan. Ivan Balceanu, credinţa pan. Stanciul Ponicĭ; credinţa panuluĭ Dienişŭ spatariul, credinţa pan. Duma Dulcicĭ şi a frateluĭ seŭ pan. Lacociŭ, credinţa panul. Crăstea, credinţa panuluĭ Costea Vistiarnicul, credinţa panuluĭ Porcea păharnicul, si credinţa tuturor boerilor noştri marĭ şi micĭ. Eară după viaţa noastră cine va fi Domnŭ ţĕreĭ noastre, dintre copiĭ nostri saŭ dintre fraţiĭ noştri, saŭ din seminţia noastră, saŭ fie orĭ pe cine va alege Dumneḑeŭ să fie Domn al ţĕreĭ noastre, acela să nu'ĭ strice dania noastră, ci să 'i-o întărească şi împuternicească, pentru dreapta şi credincioasa luĭ slujbă. Eară spre maĭ mare tărie la toate cele maĭ sus scrise, poruncitam credinciosuluĭ nostru panu Mihail logofetul să scrie, şi să atârne pecetea noastră la această foaie a noastră. Scris'a Iliaşŭ în Suceava, în anul 6953. August. 8. (1445).

„Cu mila luĭ Dumnedeŭ Noĭ Ieremia Movilă, Voevod, Domnŭ ţereĭ Moldaveĭ. Facemŭ ştire cŭ acest hrisov al nostru, tuturor cariĭ vor căuta pe dênsul saŭ cetindu-se 'l vor audi, precum căică aŭ venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boerilor noştriĭ aĭ Moldaveĭ, celor marĭ şi micĭ, kneaghina Anna a reposatuluĭ Ioan Golia Logofăt, cu fiiul seŭ Mihail, de a lor bună voie, de nime siliţi nicĭ asupriţĭ, aŭ dat şi aŭ închinat pre cea din noŭ zidită Biserică a lor, unde este hramul Inălţarea Domnuluĭ Dumnedeŭ, şi Mântuitoriuluĭ nostru Isus Christos, ce este în târgul Iaşuluĭ, pre care o aŭ ziditŭ reposatul Ioan Golia Logofătul, împreună cu soţia sa, ca să fie sfinteĭ Monastirĭ Vatopeduluĭ, ce este în sfântul Munte al Athonuluĭ, unde este hramul Cinstiteĭ Buneĭ Vestirĭ a prea sfinteĭ şi prea curateĭ şi prea blagosloviteĭ stăpâneĭ noastre Născĕtoareĭ de Dumnedeŭ şi pururea fecioareĭ Marieĭ, ca să fie sub ascultarea acesteĭ de maĭ sus scrisă Monastirĭ, până când va sta această de maĭ susŭ scrisă Biserică, şi cu tot venitul ce se va aduna de la dênsa, şi altul nimene să nu aibă putere şi oblăduire pre această de maĭ sus scrisă Biserică, de câtŭ numaĭ sus pomenita Biserică a Vatopeduluĭ, şi părinţiĭ ce se vor trimite de către soborŭ şi de către egumenul a maĭ sus scriseĭ Mănăstirĭ. Şi după aceasta asemenea a venit înaintea noastră şi înaintea sfatuluĭ nostru, atât celuĭ duhovnicesc, cât şi celuĭ mirenesc, sus pomenita cneaghină Anna a susscrisuluĭ Ioan Golia Logofăt, cu fiul seŭ Mihail,

de nimene siliţĭ nicĭ asupriţĭ, şi aŭ dat şi aŭ miluit pe aceastaşĭ de maĭ sus scrisă Monastire a Vatopeduluĭ, ce este în sfântul munte al Atonuluĭ, pentru sufletul reposatuluĭ soţuluĭ eĭ Ioan Golia Logofătul, şi pentru sufletul eĭ, şi pentru sufletele fiilor lor, Maria şi Solomia şi Lazăr şi Grigorie şi Dumitru marele Logofăt, şi soţia sa Christina şi fiiul lor Stefan, şi pentru sufletul a maĭ sus scrisuluĭ Mihail, şi pentru sufletele părinţilorŭ lor, boiaruluĭ Lazăr Golia, şi a soţieĭ sale Eleneĭ, şi a boĭariuluĭ Dimitrie şi a soţieĭ sale Antimia: cu satulŭ Rujinţiĭ pe Ciuhur, şi cu locŭ de moară pe Ciuhur, şi jumătate de sat din Golăeştiĭ şi cu loc de moară pe Botna, şi jumătate de sat din Terchileştĭ şi cu locŭ de moară pe Sarata, şi jumătatea satuluĭ Ruşiĭ cu locŭ de moară pe Botna; a treia parte din satul Turceştiĭ şi cu loc de moară pe Bărlad, şi satul Burnareştĭ pe Bucŭ şi cu loc de moară pe Bucŭ, şi cu unŭ locŭ de prisacă în Branişte, şi cu livedĭ şi cu loc de sădit pe Prut, şi cu alt locŭ earăşĭ de prisacă, ce se numeşte Valea-Cotoveĭ, şi tij un loc de casă în tàrgul Iaşiĭ unde aŭ fost casele Logofătuluĭ Boĭariul Ioan Golia reposat, şi cu loc de dughene ce aŭ fost de cumpărătură, şi unŭ locŭ de berărie în târgŭ, şi şase fălcĭ de vie pe dealul domnesc, şi cu pivniţă de peatră şi patru fălcĭ de vie din târgul nostru Vasluĭ cu crămĭ şi livedĭ, şi sălaşe de ţiganĭ, anume: Făsia cu femeea şi cu copiiĭ lor, şi Cristea Jurul cu femeea şi copiiĭ lor, şi Marco cu femeea şi cu copiiĭ lor, şi Simeon cu

femeea şi cu copiiĭ lor, şi Râncea cu femeea şi copiiĭ lor, şi Mamuda cu femeea şi copiiĭ lor, şi Raoa Zlatar, cu femeea şi cu copiii, şi Procopie Blasie fratele luĭ, şi Condrea Ciurea cu femeĭ cu copiiĭ lor, şi Elena fiĭca luĭ Murea şi sora eĭ Nastasia, şi Vasile fratele lui Ciurea cu femeea şi cu copiiĭ lor, şi Ciopârcă cu fiĭca sa Stana, şi Ana fiĭca Liundeĭ şi Sofronia şi fiul eĭ Ioan şi sora eĭ Calea, şi Ionaşcu Tremuricĭ, şi Andreica şi Malanca, şi Odochia, şi Ieremia, şi Irina şi Ghinea cu femeea şi cu copiiĭ lor.

Decĭ dar noĭ vĕḑênd a lor de bună voie dănuire, ce eĭ aŭ dat şi aŭ miluit şi aŭ întărit pe cea de maĭ sus zisă Monastire a Vatopeduluĭ, pentru aceea să fie toate acestea de maĭ sus scrise sfinteĭ Monastirĭ, şi de la noĭ uricŭ şi otcine cu tot venitul nestrămutat nici odinioară, în vecĭĭ de vecĭ, până când va sta sfânta Monastire.

Ear părinţiĭ din acea de maĭ susscrisa sfântă Monastire să aibă a face câte doue pomenĭ marĭ pe an, din an în an, până când va sta sfânta Monastire; o pomenire să fie a doua ḑi după dumnezeeasca arătare a Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi Mântuitoruluĭ nostru Isus Cristos, eară ceealaltă pomenire a doua ḑi după Inălţarea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi Mântuitoruluĭ nostru Isus Cristos, cu paraclisurĭ şi cu colivĭ, şi prin dare fraţilor părinţĭ de bĕutură la trapeză, şi să pomenească deapururea toate acestea de maĭ sus scrise suflete la sfântul dumnezeesc jertfelnicŭ în toată vremea, până când

va sta Sfânta Monastire. Decĭ maĭ sus scrisa kneaghina Ana Goleeasa, întru acest chipŭ aŭ aşezat şi s'aŭ alcătuit înaintea noastră şi înaintea sfatuluĭ nostru, cu maĭ sus scrişiĭ părinţĭ dintr-acea de maĭ sus disa Monastire, socotind ea şi vĕdênd că ar veni întru un feliŭ de sărăcie saŭ va cădea în vre o boală, atuncĭ părinţiĭ dintr'acea Monastire să aibă a o căuta şi aĭ purta de grijă, până la darea sufletuluĭ eĭ, şi să'ĭ facă şi câte doue rândurĭ de haine, unul de earnă şi altul de vară, şi a o căuta pre dânsa şi cu bucate din ceea ce Dumnedeŭ va da şi va întări pe Sfânta Monastire, din toate să aibă aĭ da eĭ, şi aĭ purta de grijă, cândŭ va fi cu înlesnire părinţilor şi sfinteĭ Bisericĭ. Eară hotarul acestor de maĭ sus dise sate, şi jumătăţĭ de sate şi părţĭ de otcine, să le fie lor hotarele din toate părţile dupre însuşĭ ale sale vechĭ hotare, pe unde din viacŭ aŭ apucat. Ear la aceasta este credinţa Domnieĭ noastre a maĭ sus-scrisuluĭ Noĭ Ieremia Movilă Voevodŭ, şi credinţa a prea iubiţilorŭ din inimă Ioan Constantin vv., Ioan Alexandru Voevod, Ioan Bogdan Voevod, şi credinţa boiarilor noştri: credinţa panuluĭ Ureche Marele Vornic al ţereĭ de jos, credinţa panuluĭ Cristea Vornicŭ de ţara de sus, credinţa panuluĭ Grigorie părcălabul Hotinuluĭ, credinţa panilor Gheorghie şi Ionaşcu părcălabiĭ Neamţuluĭ, credinţa panilor Manole şi Radne părcălabiĭ Romanuluĭ, credinţa panuluĭ Oruşŭ Hatmanŭ şi părcălab Suceveĭ, credinţa panuluĭ Barnovschi postelnicul, credinţa panuluĭ Veveriţă spă-

tariul, credinţa panului Caraiman păharnicul, credinţa panului Grigorie Stolnicul, credinţa panului Simeon Stroici Vistiar, credinţa panului Vorontariu comisul, şi credinţa tuturor boiarilor noştri mari şi mici." (Urmează apelul către Domnii următori, de a nu strica această aşeḑare, apoi blestemul obicinuitŭ, şi inchee): poruncitamŭ credinciosului nostru şi cinstitului boiariŭ panului Stroici, Marele Logofăt să scrie şi pecetea noastră să o lege la acest adevĕrat hrisov al nostru. „Scris-a Drăgan Tăutul în Iaşi, la anul 7114, Mart 30." (1606).

(Subscris) „*Ioan Ieremia Movilă Voevod.*"

„Cu mila lui Dumneḑeŭ, Noi Ioan Duca Voevod Domn ţărei Moldovei. Facem ştire cu acest hrisov al nostru, tuturor carii pe dênsul vor căuta, saŭ cetindu-se îl vor auḑi, că aŭ venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boiarilór noştri ai Moldovei, a mari şi mici, credincioşii noştri şi cinstiţii boiari Grigoraşcu Hăbăşescu Marele Vornic al Ţărei de sus, şi soţia sa Safta, fiica lui Maftei fostul marele biv vel vistiarnic, şi fraţii sei Alecsandru şi Kiriac Sturza biv vel Jitniceriŭ, şi Ilie Sturza biv vel stolnic, şi Toderaşcu Sturza biv vel spatariŭ, şi Andriaş biv vel şătrariŭ şi jupâneasa lui Marinuţa fiica visterniculuí Sturza, de a lor bună voe, de nimene siliţi nici asupriţi, şi s'aŭ dat şi s'aŭ închinat cu Biserica lor, unde este hramul sfinţilor Verchovnici Apostoli Petru şi Pavel, ce este în târgul Iaşii,

zidită şi făcută de reposatul Bărboiŭ biv vel vornic, fratele moşuluĭ lor Hatmanul Sturza, şi împreună cu jupăneasa luĭ, ca de acum înainte această Biserică să fie Monastire, şi să aibă a fi supusă şi să fie metohŭ al Sfinteĭ Monastirĭ Vatopeduluĭ, carea este în Sf. Munte al Athonuluĭ, şi unde este hramul Buneĭ vestirĭ a prea sfinteĭ şi prea blagosloviteĭ stăpâneĭ noastre de Dumnedeŭ născătoareĭ şi pururea-fecioareĭ Marieĭ. Această suscrisă Monastire din târgul Iaşiĭ, cu tot venitul ce va trage, să fie sfinteĭ monastirĭ Vatopedul şi Monahilor ce se vor trimite de la Soborul şi egumenul maĭ susscriseĭ monastirĭ Vatopedul. Aseminea şi boĭariĭ noştri maĭ sus-scrişĭ aŭ dat şi aŭ miluit sfânta monastire din târgul Iaşuluĭ cu jumătate sat din Socanĭ la Prut şi cu balta de peşte şi cu tot venitul, carea această jumătate de satŭ le este lor otcină de la moşul lor Sturza Hatmanul, şi un iaz pe părăul Ciriculuĭ lângă târgul Iaşiĭ, din josulŭ iazuluı monastireĭ luĭ Aron Vodă, care acest iazŭ le este otcină de la moşul lor Bărboiŭ Vornicul; aseminea şi treĭ fălcĭ vie la Urşile, care acea vie este danie sfinteĭ Monastirĭ de la Bărboiŭ Vornicul. Aseminea şi doue fălcĭ de vie din Şorogarĭ, ce ş'aŭ cumpărat-o boĭariul nostru Grigoraşcu Hăbăşescu de la nepoţiĭ Băneştĭ, şi aŭ dat-o iarăşĭ sfinteĭ Monastirĭ. Şi iarăşĭ boĭarul nostru Ilie Sturza, Marele Stolnic, aŭ miluit pre sfânta Monastire cu o pivniţă şi cu loc de casă, ce ş'aŭ cumpărat de la Alesandru Lisiţa Seoariul, şi cu alt locŭ de casă ce şi-aŭ

cumpărat boĭarul nostru Ilie Sturza de la neamul Cismariul, care este lângă pivniță, care locurĭ și cu pivnița sînt aproape de sfânta Mănăstire, și aŭ fost pe aceste locurĭ deasupra pivniței trapezarea sfinteĭ monastirĭ. Aseminea și toate părțile de otcine din satulŭ Urzeștiĭ în ținutulŭ Soroceĭ, câte aŭ cumpăratŭ boĭarul nostru Ilie Sturza Stolnicul, și cu doue morĭ gata la Răut, și cu tot venitul. Aseminea aŭ dat și aŭ miluit boĭariul nostru Ilie Sturza Stolnicul pre sfânta monăstire cu a eĭ dreptĭ robĭ țiganĭ, anume: Buculsaĭ cu femeea și copiiĭ lor, cari aceștĭ țiganĭ ĭĭ sînt danie de la Grigorie Ghica Voevod (domnul țăreĭ munteneștĭ). Așa dar, noĭ vĕḑênd a lor de bună voe danie, ce eĭ aŭ dat și aŭ miluit și aŭ întărit sus ḑisa Monastirea Vatopeduluĭ, de aceea să fie toate aceste sus-scrise sfinteĭ Monastirĭ și de la noĭ uric și otcină cu tot venitul nestrămutat eĭ nicĭ odinioară în vecĭ de vecĭ, până când va sta sfânta monastire. Iar monahiĭ de la aceste sus-scrise doue sfinte monastirĭ, să aibă a le face lor câte doue pomenirĭ marĭ pe anŭ, din anŭ în anŭ, până când stau amândoue sfintele monastirĭ: o pomenire, când este hramul sfinteĭ monastirĭ Vatopedul; eară cea laltă pomenire, când este hramul sfinteĭ monastirĭ din târgul Iașilor, cu paraclise și cu dare de băutŭ fraților la trapeze, și să pomenească deapururea toate sus-scrisele suflete la sfântul dumneḑeescul jertfelnic în toată vremea, până când staŭ amândoue monastirele. Eară la aceasta este credința Domnieĭ mele a maĭ sus-scrisu-

luĭ Ioan Duca Voevodă, şi credinţa boĭarilorŭ noştri: Credinţa d-sale Miron Costin, marele vornic al ţăreĭ de jos, şi credinţa d-sale Grigoraşcu Hăbăşescu marele vornic al ţăreĭ de sus, şi credinţa d-sale Nicolaĭ Racoviţă Hatman şi Părcălabŭ Suceveĭ, şi credinţa d-sale postelniculuĭ Stamati, şi credinţa d-sale Dumitraşcu şi a d-sale Constantin Jora părcălabiĭ Hotinuluĭ, şi credinţa d-sale Ieremia Ciocărlie, şi credinţa d-sale Grigoraşcu Arapul — părcălabiĭ de Neamţ, şi credinţa d-sale Iacob şi a d-sale . . . . părcălabiĭ de Romanŭ, şi credinţa d-sale Mihalachi portariŭ de Suceava, şi credinţa d-sale Gavriil Costachi spatariŭ, şi credinţa d-sale Lupaşcu Buhuşŭ paharnic, şi credinţa d-sale Ursaki visternicŭ, şi credinţa dumisale Ilie Sturza stolnicŭ, şi credinţa d-sale Ioan Racoviţă comis, şi credinţa tuturor boĭarilor noştri mariĭ şi miciĭ. (Urmează apelul la Domniĭ următorĭ, ca să nu strice acest actŭ; apoĭ blestemul obicinuit). Eară pentru maĭ mare tărie şi întăritură a tuturor celor de maĭ sus scrise, poruncitam credinciosuluĭ nostru şi cinstituluĭ boĭariŭ Solomon Bărlădeanul, marele Vornic, de a scrie şi pecetea noastră să lege la acest adevĕrat hrisov al nostru.

Aŭ scris Strătulat Rugină, în Iaşĭ la anul 7177 Martie 12 ḑile. (1669).

Subscris: Ioan Duca Voevodŭ.

In numele Tatăluĭ şi al Fiuluĭ, şi al sântuluĭ Duh, Treime una şi nedespărţită.

Iată eŭ servitorul Domnuluĭ nostru Isus Cristos şi închinătoriul Sânteĭ Treimĭ, Radu Voevod, Domn al toateĭ ţereĭ Moldaveĭ, amŭ bine-voit cu deplină şi liberă voie, şi cu inimă curată şi luminată, şi cu tot sufletul meŭ, cu ajutoriul luĭ Dumneḑeŭ şi cu bine-cuvêntarea sânţilor noştri părinţĭ moldoveneştĭ prea sfinţiele lor: Theofan Mitropolitul Suceveĭ, Atanasie episcopul Romanuluĭ, Efrem episcopul Rădăuţilor, şi Mitrofan Episcopul Huşilor, şi în acord cu credinciosul meŭ divan, vĕḑêndŭ şi cunoscênd starea sfinteĭ monastirĭ Galata, unde se prăznueşte înălţarea Mântuitoriuluĭ nostru Isus Cristos, de curând fundată de către unchiul meŭ Petru Voevod de fericită memorie, cum că se află în mare lipsă, fiind că edificiele construite împrejur aŭ fost dărămate, şi obiectele şi vestmintele sfinte, cu care unchiul meŭ, *îmmormêntat aicĭ, dimpreună cu soţia sa Doamna Maria*, o înzestrase, fură împrăştiate, aşa feliŭ în cât nicĭ un singur taler (talger) de argintŭ *) nu se maĭ găseşte aicĭ din atâtea argintăriĭ şi scule sânţite, despre care însăşĭ fiĭca reposatuluĭ Petru Voevod aŭ mărturisit că aŭ fost, precum şi sate, morĭ, iazurĭ, viĭ, producte şi veniturĭ ce aparţineaŭ monastireĭ, şi care toate fură împrăştiate, încâtŭ nu maĭ e de ajunsŭ pentru călugărĭ, şi toate acestea din causa marilor calamităţĭ şi oştirĭ şi neamurĭ streine ce devastară ţara, şi din cau-

---

*). In traducerea din 1845, se ḑice, că din argintăriĭ au remas numaĭ o tipsie de argint.

za releĭ credinţe a călugărilorŭ, ce se găsiaŭ aice, şi cariĭ, ne avêndŭ frica luĭ Dumneḑeŭ, aŭ neglijat şi aŭ administrat reŭ, şi aŭ răsipit toate productele şi veniturile monastireĭ. Vĕḑênd deciĭ această stare de lucrurĭ, şi cunoscênd lipsa în care se afla Monastirea, o amŭ luat din mâna călugărilor ce se găsiaŭ în ea, şi cu voia *Doamneĭ Marieĭ, fiĭca reposatuluĭ Petru Voevod*, am făcut donaţiune această Monastire cu tot ce posedă din pămênturĭ, iazurĭ, morĭ, viĭ, etc. Sântuluĭ Mormênt al Domnuluĭ Isus Hristosŭ din Ierusalimŭ, cetate cinstită a toată lumea, unde este hramul Invierea *) Domnuluĭ, şi unde cărmueşte vestitul şi Marele Patriarhŭ Teofan. Şi de aicĭ înainte părinţiĭ ce vor fi în sus ḑisa monastire vor trebui a îngriji veniturile ce în fie-care an se vor produce din pămênturĭ, viĭ, etc. . . . şi a le întrebuinţa la subsistenţa şi întreţinerea monastireĭ spre pomenirea ctitorilor. Eară tot prisosul, egumenul monastireĭ va trebui al vinde, şi să trimită suma totală a prisosuluĭ în numerariŭ la Ierusalimŭ, prin concursul şi sub pecetea sântuluĭ nostru părinte Mitropolitul Suceveĭ, spre a fi înmânate fericireĭ sale Patriarhuluĭ, carele în urmă va trebui, împreună cu toţĭ preoţiĭ şi călugăriĭ ce sunt la Ierusalimŭ, să facă necurmate rugăciunĭ, ḑiua şi noaptea pentru repaosul sufletuluĭ unchiuluĭ meŭ

(*) Aicĭ am cores dupre traducerea vechie, că in cea de pe urmă grecească se zice: „unde s'aŭ făcut înălţarea Domnului„.

reposatul Petru Voevod, şi al părintelui şi mumeĭ sale, şi pentru sănătatea mea şi a soţieĭ mele şi a fiilor meĭ, şi să înscrie numele noastre în pomelnicul cel mare şi să ne facă pomenire anual în ḑiua sântuluĭ şi mareluĭ proroc Ilie Tesviteanul, până când vor esista aceste locurĭ. Să fie stabile cele ce s'aŭ ḑis maĭ sus. Drept care noĭ am confirmat: Eŭ Radul Voevod şi prea iubitul meŭ fiŭ Alexandru Voevod, şi toţĭ boeriĭ moldoveneştĭ marĭ şi micĭ, (urmează apelul la Domniĭ viitorĭ, şi apoĭ blestemul obicĭnuit). Spre întărirea tuturor acestora, poruncitam cinstituluĭ şi credinciosuluĭ boeruluĭ nostru Ionaşcu Ghenghea, mare logofăt, să scrie acestŭ chrisovŭ al nostru şi să-lŭ învestească cu pecetea noestră Domnească. Scrisŭ în Iaşĭ, la 26 Martie, 7126 (1618).

(Subscris) Radu Voevod.

Ilie Ianachi vel spătariŭ şi cu soţia mea Tofana, fata luĭ Ion Racoviţă, ce aŭ fost vornic mare, facemŭ ştire tuturor cuĭ se cade a şti, pentru o bisericuţă, care din munca şi osteneala noastră amŭ făcut'o de peatră, unde întâiŭ şi din început aŭ descălecat şi aŭ făcut biserică de lemnŭ tatălŭ meŭ Ianachi, ce aŭ fostŭ clucerŭ mare. Acum în urma părinteluĭ nostru, miluindu-ne Dumneḑeŭ, noĭ amŭ maĭ silit: una pentru focŭ, alta pentru traiŭ; că lemnul petrece viaţă maĭ scurtă, ear peatra viaţa maĭ lungă. Deci avênd noĭ şi un cucon din trupul nostru, anume Gavriil, carele 'lŭ

lăsămŭ să fie slugă şi paznic bisericeĭ aceştia, ce-ĭ numele Răchitoasa, şi hramul Adormirea Maĭceĭ Precista, ce este la ţinutul Tecuciuluĭ, pe o despărţitură a Zeletinuluĭ. Cum şi noĭ pe urma părinteluĭ nostru cu acele ce s'aŭ venit am făcut, aşa şi el în urma noastră, şi după a noastră viaţă. să facă şi să întărească, şi pe orĭ ce moşie s'ar întêmpla de ale noastre, să are plugurile Monastireĭ, nimenea zeciuealǎ să nu'ĭ ea. Şi încă şi eŭ am socotit din moşiele mele şi amŭ datŭ Sânteĭ Monastirĭ satul Motoşeştĭ, ce-sŭ la ţinutul Tecuciuluĭ, pe apa Bărladuluĭ; înse la vadul moreĭ, ce este in Bărladŭ, să nu aibă treabă; căcĭ este in hotarul Seseşcilor vadul moreĭ, şi este a Seseştilor. . . .

De s'ar prileji fiiuluĭ nostru luĭ Gavriil moarte, şi să n'aibă feciorı să-ĭ rămâe în urma luĭ, la moşiele mele ce-sŭ de pe tatăl meŭ, să n'aibă treabă ruda mea de pe tatăl meŭ a se amesteca. Aşijderea şi la moşiele ce-sŭ de pe maica mea, se n'aibă treabă ruda mea de pe maică, a se amesteca. Aşijderea şi pe moşiele ce am cumparat eŭ în viaţa mea, iarăşĭ nime să nu se amestice. Aşijderea şi la moşiele soţieĭ mele, a Tofanei, ce va fi partea mea, să n'aibă treabă fraţiĭ seaŭ rudele mele. Şi când ne ar pedepsi Dumnezeŭ cu aceasta maĭ sus pomenită, toate moşiele noastre să fie a sfinteĭ monastirĭ a Rechitoaseĭ; că aceea ne remâne de aci Fecioară. Ear cine s'ar amesteca a strica a noastră tocmeală şi aşezare ce am făcut, să fie tricletŭ şi proclet afurisit.

Aşijderea şi pe toate casele mele punŭ epitropŭ pe soţia mea Tofana, să aibă a o asculta pănă va fi şi ea vie. Aşijderea şi din odoară şi alte ale caseĭ agonisele iarăşĭ toate să fie pe sama soţieĭ mele Tofana. ca să aibă a griji sufletul meŭ şi al eĭ, şi a istovi zidul la Monastire, şi un rând două, seaŭ câte a putea să fie nevoitoare să facă chiliĭ de piatră, vrând Dumnezeŭ şi dându-ĭ putinţa. Ear rudele mele la nimică să nu se amestice, căci fecior las pe Monastire. Ear pe Tofana şi pe copilul şi casa mea o las pe ajutoriul Măriei sale luĭ Michaiŭ Voevod, să le poarte de grijă, şi sântei Monastirĭ tij. Şi pentru ca bună şi credincioasă să fie această diată a mea, ce am făcut la boala mea şi la moartea mea, am iscălit şi eŭ şi soţiea mea Tofana. Insă şi soţia mea Tofana să nu se mărite în urma mea, ci cu cinste să petreacă ca şi alte jupănese, deosebit pentru cinstea caseĭ ce este. Eară cine ar eşi dintr'această aşeḑare şi tocmală, cum şi maĭ sus am ḑis, să fie blestemat de Domnul Dumneḑeŭ, şi de toţĭ sânţiĭ, amin. Şi eŭ singur cu mâna mea am scris. Let 7212, Maiŭ 16. (1704)

Subscrişiĭ: „Ilie Ianachi vel spătariŭ. Tofana spătăreasa."

---

*) Scrisurile domnesci, reproduse de la pagina 129 şi pănă aice sunt luate din broşura întitulată: „Noţiţe istorice şi archeologice adunate, de pe la 48 monastirĭ şi biserici antice din Moldova, de Melhisedec, „episcopul de Roman" ***Th. C.***

INSCRIPȚIUNEA
DE PE
PEATRA MORMÎNTALĂ A LUI RADU VODĂ
DE LA
CURTEA DE ARGEȘ

Traducerea:

Răposat-aŭ robul luĭ Dumnezeu și mult milostivul Ioan Radul mare Voevod și domn a toată țara Ungro-Românească și a părților Dunărene, fiul mareluĭ, preabunuluĭ Radul Voevod, în anul 7037 (1529) luna Ghenarie 4 zile, cursul soareluĭ 7, indiction 3.

„In scire sĕ vă fie voă rĕsboaele ce voesc să vi le spun, cele ce am purtat eu: 1, lupta cu Agareniĭ; 2, la Glu(bavĭ); 3, la satul Stefeniĭ pe Néjilov; 4, la C(lejanĭ); 5, la Ciocăneștĭ; 6, la cetatea Bucureștĭ; (7 la Tîrg)oviște; 8, la riul Argeșel, 9, la (satul Plata).... (10 la A)limăneștĭ pe Teleorman, (11 și cel maĭ iute și cel maĭ vîrtos de cât toate resboaiele) la Grumazĭ (cu 7 sângeacurĭ); (12) la Nicopoli; 13 la Șiștov; (14 sub cetatea Poienarilor cu Horaniĭ; 15 la Gher(ghița); 16 iar la (Bucurestĭ); 17 la orașul Slatina; 18 la (cetatea Bucureștilor) cu Vladislav Vodă; 19 (la satul Rucăr); (20) la Didrih. Atuncĭ am fost dăruit (de Dumnezeŭ cu împărăție și schiptrul) m'aŭ încins iar cu brîŭ și cu porfiră, (și cu cunună m'aŭ incoronat, și cu cinstea) bogățieĭ și cu multă mărire de dar aducătoare, și cu mulțimea oștimeĭ fiind încungiurat, și multora am întins mâna de ajuto-

rinţă, la toţĭ am respândit mila, iar acum zac in acest mic mormînt singur, aşteptând glasul Arhanghelului, cea maĭ de pe urmă trâmbiţă, a toatei lumĭ înviere, a stihiilor prememire, şi rog pe ceĭ ce Dumnezeu va voi să vină după noĭ, să păstreze acest loc mic de odihnă şi casă a oaselor mele ca să fie neclintit".

Cu mila luĭ Dumnezeŭ Ioan Constantin V. V. şi Domn ţereĭ Româneştĭ, scrie Domnia meu,[1]) ţie Necşule care eştĭ vatah de Plaiu, *din jud.*[1]) Muscel; către aceasta îţı fac Domnia mea in scire că aicĭ la Domnia mea spus'aŭ părintele Egumenuluĭ de la Argeş, dicênd că avînd nişce rumânĭ*) din satul Corbiĭ, carii sînt rumânĭ sfintei mănăstirĭ, şi fiind de atâta vreme şezetorĭ, în satul mănăstireĭ Flămândeştiĭ, incă de sînt 15 anĭ de când aŭ eşit din Corbĭ; iar tu acum te scolĭ şi mergĭ de-ĭ jăfueştĭ în toţĭ timpiĭ, de le ieĭ ce găseşti, pentru şoim şi pentru şindilă, şi alte mâncăturĭ ale voastre, precum eştĭ obicĭnuit, pentru care lucru, iată că-ţĭ poroncesc Domnia mea, să cauţĭ să te fereştĭ de acum înainte de aceĭ oamenĭ şi bună

---

[1]) cuvintele slavoane în original.

*) Prin cuvîntul de *rumâni*, în Valahia, să inţelegea aceea ce n Moldova eraŭ *veciniĭ*, adică jumatate de *robi*, cariĭ raŭ cu totul supuşĭ şi atârnaţĭ de stăpânul lor.

Th. C.

pace să le daĭ, pentru că fiind eĭ rumânii sfintei mănăstirĭ, le-am fost făcut Domnia mea cartea Domnieĭ mele încă maĭ de înainte vreme, ca să aibă voia părintele Egumenul, să-ĭ ducă în sat în Flămânḑeştĭ, ca să fie de posluşanie şi ajutoriul sfintei mănăstirĭ; şi fiind eĭ şăḑătorĭ acolo, îşĭ trag nevoile lor ce sînt împreună cu alţĭ saracĭ de acolo. Iar tu să te fereştĭ şi întru nimic să nu-ĭ maĭ bântueşti, ci să aibă bună pace de către tine, ca să nu mai vie la Domnia mea jalobă pentru tine, că vei petrece mare nevoe, şi cu tine să va părăsi toţi *ciocoiĭ* de a maĭ face jaf saracilor; într'alt chip nu va fi *atât scrie Domnia mea*[1]]. Ghenarie *13 ḑile anul 7201*[1] *(1693) Constantin Voevod* (Pecetea domn.) cu mila lui Dumnezeu domn[1])».

«Cu mila lui Dumnezeŭ Ioan Basaraba Voevoda şi Domn. Scrie domnia mea multă sănătate bunilor prietinĭ aĭ domniei mele, Pârgarilor din Braşov. Şi după aceea vă daŭ în ştire prietiniilor voastre, cum că în afacerea pe care am tractat'o cu Domnia Voastră şi am vorbit maĭ dinainte şi am jurat, eŭ mă ţin de ea şi persist în aceea de atuncĭ şi până astăzi. Şi aşa ţinem, ca să fie o ţară ca şi ceealaltă, şi orĭ câtă, marfă soseşte din ţara turcească în ţara noastră, fie piperiŭ, fie matasă, fie orĭ-ce altă marfă, iar noĭ nimic nu oprim, şi nu reţinem de la voĭ, ci totul să ajungă in mânile voastre,—şi apoĭ şi din ţara noastră fie peşce, fie ceară, orĭ ce, nimic nu vom opri de la voĭ, după cum am vorbit şi după cum

am jurat, Eŭ aşa ţin şi aşa stau până acum. Iar voĭ nu sciu de ce lucraţĭ altfeliu, oprind şi scuturile, şi arcele, şi ferul, şi orĭ-ce armă, şi toate mărfurile. Nu ştiu ce faceţĭ şi ce doriţĭ. Vreţĭ oare să faceţĭ o resmeriţă? Ce vă gândiţĭ. nu ştiŭ. De aceea dar, ca să poată fi aşa, după cum aţĭ jurat şi după cum aţĭ vorbit, aşa să fie, dacă nu cugetaţĭ a face contra legeĭ. Voĭ respundeţĭ de ceea ce faceţĭ, şi să ne daţĭ de ştire, ca să ştim şi noĭ ce să facem. Iar dacă vă gândiţĭ, ca să fie între noĭ traiŭ şi lucrurile dupre cum am convenit şi am jurat să le ţinem, şi să trăim ca buni oamini şi vecini, şi oaminii să se hrănească în voe şi in libertate. Si după aceea acel om al nostru, Dumitru din oraş, el ş'a cumparat nişce scuturĭ şi a dat arvonă, şi după aceea a trimis pe omul seŭ, anume Constantin. Pe acesta voi să-l lasaţĭ să'şĭ scoată acele scuturĭ în libertate, orĭ-câte ar fi, dar dacă nu veţĭ lasa, şi eu să ştiŭ şi voĭ să ştiţi. Şi Dumnezeŭ să vă bucure".

Originalul acestui preţios document să păstrează în arhiva Academieĭ Romane.

Documentele de la pagina 152 şi până aice, sunt reproduse din broşura Bisericeĭ „Curtea de Argeş".

Th. C.

NOI MIHAI RACOVIŢĂ VOEVOD

Bojiio Milostiio Gospodar Zemli Moldovskoi.

Facem ştire cu această carte a Domnieĭ mele, tuturor cui se cade a şti. Eată dară în a treia Domnie a Noastră, miluindu ne Dumnezeŭ

a veni în ţara Noastră în Moldova, întru acelaş an 7224, începutaŭ războiŭ Nemţiĭ cu puterniciĭ stăpâniĭ noştriĭ cu Turciĭ, şi dând Dumnezeŭ biruinţă Nemţilor, asupra stăpânilor noştrii, ear o samă de boerĭ şi mazilĭ de ţară, văzind izbânda Nemţilor asupra stăpânilor noştriĭ, îndată s'au umplut de gândurĭ răle asupra Domnieĭ Noastre, şi asupra ţăriĭ, între cariĭ cel mai întăiŭ începătoriŭ şi povaţă fostaŭ Vasilie Ceaurul Biv Vel Stoln. plăcânduĭ aşĭ face nume tălhăresc, mersaŭ singur în ţara Ungurească, de s'au închinat la Generalul de Braşău, şi ş'au luat nume de Grof, cât şi pământul ţăreĭ noastre l'au închinat Nemţilor, până întră apa Siretiuluĭ. şi cuibul seŭ ş'au pus în Mănăstirea Caşinuluĭ, care adunând cătră sine, şi pre alţĭ boerĭ şi mazili, şi ficiorĭ de boerĭ de ţară, s'au tras de acolo şi la cetatea Neamţuluĭ de au apucat, prădând şi jăcuind pre toţi. şi mănăstirĭ şi boerĭ, şi pre cineşĭ afla fără de nicĭ o milă, şi socoteală, şi fiind şi Turcĭ neguţitorĭ prin târguri, trimetea podgheazurĭ, acest începător de fapte răle, Vasilie Ceaurul, de robea pre Turcĭ, şi'ĭ ducea poclon Generaluluĭ de Braşăŭ, ca să'şĭ mărească cinstea sa, care fapte înţălegând stăpâniĭ noştriĭ, n'au putut suferi, ce cu ră urgie, s'au scărbit asupra ţăriĭ noastre,* că era să dea toată ţara în robie şi în sabie, încăpênd şi Domniea Me la prepus, cum că şi Noi am fost agiunşi cu dânşiĭ, numaĭ Dumnezeŭ vrând să descopere dreptatea Noastră, şi nu până în sfârşit să se prăpădească acest pământ, sfătuitaŭ dară Va-

silie Ceaurul, şi cu soţiı luĭ, de au trimes două podgheazurĭ, cu unul singur Ceaurul, au mers de au robit pe sora Noastră Mariea, răposatuluĭ Constandaki Vel Stolnic, şi au dus'o de au închinat'o Generaluluĭ de Braşău, eară cu alt podgheaz sau pornit Franţăj Capitanul din cetatea Neamţuluĭ, de au venit asupra Noastră aicea în Iaşĭ, să ne ıea şi pre Noı în robie, şi pre Boeriĭ cariĭ se aflaŭ pre lângă Noĭ, săĭ omoare, şi casele lor să le jăcuească, şi să'ĭ robiască, cât şi Sfintele Monastirĭ, şi pre neguţitorĭ să'ĭ prade, şi să'ĭ jăcuească de tot ce ar ave, şi în vremea ce ne au încungiurat podgheazul în curtea Domnească, Ghenar în 10, Joi, unde eram cu puţinteı boerinaşĭ de curte şi cu copiĭ din casă, şi din boeriĭ ceĭ marĭ, s'au tâmplat cu noĭ în curte, Dumnealuĭ Dumitraşco Racoviţă Hatmanul, fratele Domnieĭ Mele, şi Dumnealuĭ Darie Donicĭ, vel vornic dolneĭ zemli, şi aşa bătândune noĭ cu dânşiı, am eşit până la mănăstire la Cetaţuea. Intru aceeaună vreme ne aŭ sosit şi o samă de Tatarĭ întru ajutoriŭ, şi cu ajutoriul luĭ Dumneḑeŭ biruinduĭ, precum s'aŭ şi văḑut, că şi Franţăj Căpitanul aŭ căḑut în măĭnele noastre, atuncea şi noĭ amŭ eşit dintr'acel prepus de către stăpânĭ, numaĭ după isbânda ce am facut, pornindu-ne cu Tătariĭ, ca să'ĭ spargem şi cuĭbul din cetatea Neamţuluĭ, macar că l'am şi spart, cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ, însă Tatariĭ cum aŭ trecut Siretiul, aŭ şi început a prăda, şi a robi ţara, până în munte, care robie şi pradă, nu se va pute uĭta în vecĭ. Şi nicĭ cu

atâta nu s'aŭ părăsit acel făcător de răŭ, Vasilie Ceaurul, ce earăşĭ aŭ început a face podgheazurĭ, şi a prăda până şi spre Prut la ţinutul Covurluiuluĭ, şi al Fălciuluĭ, de ajungea podgheazurile luĭ pretutindene de aŭ jăcuitŭ, şi aŭ pradatŭ, pre bieţiĭ pământenĭ, fără de nicĭ o milă, şi cuĭbul lor era la Mănăstirea Caşin, şi la mănăstirea Mira. Unde şi acolo din porunca puterniciĭ Împărăţiĭ, în doue rândurĭ am mers, cu mulţime de Tatarĭ asupră-le, de i-am scos din Caşin şi din Mira, şi am răsipit şi zidurile mănăstirilor acestora, cu porunca stăpânilor, şi earăşĭ nespusă pradă, şi robie s'aŭ făcut, nevinovaţilor locuitorĭ, pentru spurcata luĭ faptă. Decĭ voimŭ să arătăm pentru aceĭ boerĭ şi mazilĭ, ce aŭ făcut acea zarvă, care cu faptele lor, aŭ adusŭ ţăreĭ mare peire, şi robie nespusă, cum nicĭ unul dintre dânşiĭ, nicĭ o nevoe saŭ strâmbătate despre Noĭ n'aŭ avut, numaĭ eĭ ca nişte oamenĭ din fire ră, nesocotind la ce ar veni lucru. cu faptele lor, aŭ adus ţăreĭ stângere cu robiea ce aŭ făcut. Carele întăĭ aŭ fost Vasilie Ceaurul, cumpărând de la noĭ desetina de stupĭ a ţinutul Bacăuluĭ, pentru 1750 unghĭ, din care somă neaŭ dat 1570, ear 180 unghĭ cu baniĭ chimieriĭ, n'aŭ vrut să ni'ĭ deĭe. fiind venitul nostru, ce cu aceia banĭ aŭ adunatŭ către sine talharĭ, cum s'aŭ pomenit maĭ sus, din care nicĭ noĭ, păgubaşĭ n'am vrut să fim, ce cu judecata Arhiereilor, şi a toată boerimea, i-am luat treĭ sate a luĭ, anume: Buciuleştiĭ la Neamţŭ, şi Hălăuceştiĭ la Suceava, şi Spi-

noasa la ţinutul Hărlăuluĭ pre Bahluiŭ, pentru baniĭ ce ne-aŭ luat. Dintre care moşiĭ, eaca Domniea Noastră m'am milostivit, de le-am dat şi am miluit, pe cinstitŭ şi credincios boeriul Nostru, Dumnealuĭ Dumitraşco Racoviţă Hatmanul, brat znami, cu satul Buciuleştiĭ, cu veciniĭ, cu vadŭ de moară, şi cu tot venitul de pre tot hotarul. Iară satul Hălăuceştiĭ, l'amŭ dat Dumisale luĭ Darie Donicĭ vel vornic. Iară satul Spinoasa ot Hărlăŭ, l'am dat Dumisale luĭ Constantin Costaş Vel Vist, pentru a lor dreaptă slujbă, ce ne-aŭ slujit cu credinţă, cu mare osărdie, şi cu multă ostineală, la acelea vremĭ cumplite. Ca să-ĭ fie de la Domniea Me Dumisale luĭ Dumitraş Racoviţă Hatmanul, acel sat ce s'aŭ numit maĭ sus, anume: Buciuleştiĭ de la ţinutul Neamţuluĭ, dreaptă ocină şi moşie, şi uric de miluire cu tot venitul, stătătoriŭ în vecĭ, luĭ şi ficiorilor luĭ, şi nepoţilor luĭ, şi strănepoţilor luĭ cu tot hotarul, precum scriem maĭ sus. Drept aceea şi în urma noastră, pre cariĭ va milui Domnul Dumneḑeŭ, cu Domniea ţăriĭ noastre a Moldoveĭ, poftim ca să nu surpe daniea, şi miluirea noastră, căcĭ pentru a luĭ dreaptă slujbă, l'amŭ miluit. Ce maĭ vărtos ca să aĭbă aĭ da, şi aĭ milui, şi aĭ întări, pentru a sa vecĭnică pomenire. Iar de s'ar şi afla vre uniĭ vre odată, a îndrepta pe vre uniĭ, ca aceştĭ viclenĭ, adeverind că şi de altă dată saŭ maĭ prilejit întru acest chip, dară încăt stângere şi istovŭ, precum s'aŭ tâmplat din spurcata faptă, a acestuea, nicĭ odinioară ţăreĭ noastre nu s'aŭ în-

tâmplat, precum Letopisiţile sunt faţă, să vaĭ, că nu am socoti să se afle nime îndreptătoriŭ, unora ca acestora, ear cine s'ar afla îndreptătoriŭ, eată că şi acela este doveditŭ, că eaŭ fost tovarăş la vicleniea acestuea, şi pustiitor pământuluĭ, şi sfintelor monastirĭ, decĭ să n'aĭbă în vecĭ a să răspunde cătră această moşie. Căcĭ şi în zilele altor luminaţĭ şi reposaţĭ Domnĭ, cariĭ s'aŭ rădicat cu sabiea în mână asupra Domnuluĭ, pururea ş'aŭ perdutŭ, uniĭ ca aceia moşiile sale în viclenie, precum eam adeverit întru tot. Pentru aceea dară poftimŭ pe prea luminaţiĭ Domnĭ în urma Noastră, ca săĭ întărească asemenea, şi milostivul Dumneḑeŭ săĭ întărească Domniea luĭ cu mare linişte, despre toţĭ vrăjmaşiĭ luĭ, eară cariĭ ar lăcomi să strice, această danie a Noastră, să fie treclet şi blestemat de Domnul Dumneḑeŭ, şi de Maĭca Precista, şi de 4 Evangeliştĭ, parte să aĭbă cu Iuda Iscarioteanul, şi cu rodul cel necredinciosŭ al Jidovilor, cariĭ aŭ strigat asupra Domnuluĭ Hristos. Sîngele luĭ pre dînşiĭ şi pre feciorii lor, şi să fie Anaftema, şi altul nime să nu aĭbă a se amesteca. *Preasim lilostom gatvacsiĭ.*

Ѡлаci влеато 7225. (1717) Декемврie.

(Urmează subscrierea Domnuluĭ.) *Io Mihaĭ Racoviţă VV.*

Acsintie Uricariŭ.

Acest document l'am reprodus din calendarul Albinei Românesci din anul 1852, împărtăşitŭ de reposatul N. Istrati, de pe originalul, ce ḑice, că se afla în disposiţiunea sa. Acum avênd în vedere cele trei do-

cumente din Convorbirile Literare, 1885, am văzut că documentul de la pag. 766, este întocmai cu acel de la pagina 315 al volum. IV din Uricarŭ; ear cel de la pagina 769, este o variantă marcantă, cu tecstul documentuluĭ de mai sus. Nĭ mărginim a arăta, că nu se vede izvorul de unde s'aŭ luat aceste treĭ acte spre publicare. Th. C.

Inaintea incheiereĭ Păceĭ de la Passarovici din 21 Iulie 1718 şi după ce Principele Eugenie de Savoia, încorporase pe contul Austrieĭ Oltenia, boerii Olteni ceruseră prin scrisorĭ reiterate, adresate Principeluĭ „ca acesta să trimiţă un corp de armată suficient, pentru a lua în stăpânirea împărătească toate locurile de-a stânga Dunărei până în Brăila, ca singurul mijloc de a conserva şi Oltenia; şi ca să li se dea de către împărăţie de Domn pe Georgie Cantacuzino, care se va bucura de a fi cu întreaga ţară sub dominaţiunea Augusteĭ Case austriace.“ Georgie Cantacuzino fu numit în 15 Septembre 1719 de către Principele Eugenie de Ban al „Valahieĭ Cisalutane.“

Boerii însă, neastêmparaţĭ şi intriganţĭ ca tot-deauna, nu stătură liniştiţĭ. Unii lucraŭ în contra altora. In 6 Septembre 1720, boierii Oltenĭ, în număr de 69, a-

dresară din Târgu-Jiuluĭ Principeluĭ Eugenie următoarea suplică:

„Cu multă plecăciune ne închinăm Măriei Tale, noĭ toţĭ boieriĭ de aicĭ Oltenĭ, *carĭ cu multă dorire a inimeĭ noastre, am asceptat bună venirea Măriei Tale, ca să ne mântueştĭ* din jugul şi din obiceiurile tirăneştĭ. care am avut, *şi se ne îndreptezĭ* la cele obicinuite bune obiceiurĭ creştinescĭ. Numaĭ cu mare mâhnire şi jale ne este, audind: că viind Măria Ta, vreĭ să ne puĭ stăpânitorĭ pre aceĭ boierĭ *Baleanu şi Stirbeiu*, carı nu numaĭ noĕ, ci şi patrieĭ lor aŭ fost vrăjmaşĭ de moarte. *De vreme ce şi pre Domniĭ şi Stăpâniĭ seĭ, şi pre alţĭ boiarĭ i-aŭ dat morţeĭ, şi alte stricăciunĭ n'aŭ lipsit a face:* şi aşa şi de acum înainte ne temem, că maĭ rĕŭ vor face. Ci noĭ, carĭ am fost credincioşĭ împăratuluĭ, cu casele noastre, carĭ avem să trăim de la noĭ, iar nu din jafurile săracilor (că aicea ne sunt moşiile, casele, dobitoacele şi aşezământul nostru), ne-am strâns aicĭ la Têrgul-Jiuluĭ, ca să aducem către Măria Ta plecată rugăciunea noastră, care ne rugăm cu toţiĭ să primescĭ Măria Ta şi să socotescĭ Măria Ta, că Băleanul şi Stirbeiŭ şi cu alţiĭ aĭ lor, *carĭ sunt numiţi spre răutate, sunt aceştia singurĭ, carĭ aŭ vândut în mânele păgânilor pe Constantin Vodă Brâncoveanul cu toată familia Cantacuzineşcilor prin mijlocirea Golesculuĭ*, pentru că *Golescul au făcut cu voia şi indemnarea celor maĭ sus dişi, aŭ dat in mâinele lui Neçulae Vodă cărţile cele cesariceşci,*

spre plinirea voieĭ Băleanuluĭ și a păgânilor. Din care pricină nu numaĭ aŭ *adus moartea acelor maĭ sus numite familiĭ, ci și a altor boiarĭ ai țĕreĭ din patria lor.* Că prin mijlocirea lor pre uniĭ i-aŭ omorât păgâniĭ, iar pre alțiĭ i-aŭ închis Neculae Vodă, și i-aŭ jefuit de toate ce aŭ avut, negăsindu-le alte pricinĭ, fără numaĭ căcĭ aŭ fost sub ințelegerea cesaricesceĭ mărirĭ: încă și aceĭ închișĭ n'ar fi scăpat de moarte, de n'ar fi venit oastea împărătească de i-aŭ scos; și când aŭ fugit Neculae Vodă peste Dunăre, eĭ i-aŭ aflat de aŭ mers cu dânsul, și pentru aceasta i-aŭ înălțat la dregătoriile cele maĭ marĭ ale țĕreĭ.

„Să socoteștĭ Măria Ta, că acesta singur Băleanul, acestea le face acum în dragostea luĭ Neculae Vodă, fiind fiu-sĕŭ Comis Mare, și văru-sĕŭ Vornic Mare; și stăpânesce toate moșiile, cari sunt spre partea turcească, și'șĭ ia toate veniturile moșiilor numai el. Iar alțĭ boierĭ dincoace, carĭ sub stăpânirea cesariceșteĭ mărirĭ, împreună și cu mănăstirile, nu'șĭ iaŭ nicĭ un venit depe moșiile lor: și încă trimițênd tot-dea-una oamenĭ pentru pricina fiu-sĕŭ suntem osândițĭ, că nu numaĭ are ințelegerĕ cu el, ci și leafă are de la Neculae Vodă.

„Această rea voire la prea înălțata împărăție aievea o aŭ arătat, viind de la Becĭ aĭ luĭ bunĭ și credincioșĭ prietenĭ aicĭ la monastirea Hurezuluĭ, ne aŭ strâns, și ne aŭ pus să iscălim o carte, care o aŭ făcut Băleanul și cu Știrbeiŭ, de rebelĭ.' *La care vrea să ne*

leage, să nu putem la vreme de trebuinţă să mergem să ne jeluim, nicĭ la Prea Inălţatul împărat, nicĭ la Măria Ta, nicĭ la alţĭ oficerĭ împărătesci. cu multe felurĭ de laude, că se vor pedepsi, cariĭ vor merge să se jeluiască la Nemţĭ, şi va fi toată casa luĭ de jaf.

„Acest cap neastâmparat, poate cu meşteşugurile luĭ să aducă la mare primejdie patria noastră şi robie, şi la mare ocară neamul nostru, şi la mare pagubă sfintele mănăstirĭ şi casele boierescĭ. Că noĭ şi din gura luĭ am audit dicênd: că vrea să nevoiască în tot chipul să lase toate obiceiurile rele asupra noastre, că de la noĭ le aŭ venit pustiirea caselor, căcĭ am mers cu oştile împărătescĭ de le am luat Domnul lor şi aŭ lipsit şi eĭ de patria lor. Şi iar aŭ dis: că nu vor sta vremile aceste, ci schimbându-se vor merge la pămêntul lor; şi încă iar aŭ dis, că de ar avea puterea pe noĭ Olteniĭ ne ar scoate ochiĭ, că noĭ am adus Nemţiĭ în ţară. Şi încă şi asupra sfintelor monastirĭ iar cu răutate s'au arătat, dicênd: că vor să silească în tot chipul să strice milele monastirilor, care aŭ de danie de la mulţĭ vechĭ întru Dumnedeŭ răposaţĭ Domnĭ. Care audind, toţĭ părinţiĭ s'au întristat, şi cu multă plecăciune se roagă Măriei Tale, să nu fie in voia lor.

„Pentru aceste pricinĭ ce s'aŭ dis maĭ sus, să socotescĭ Măria Ta, cum va putea trăi cu dênşiĭ Măria sa Georgie Cantacuzino, *pre carele milostiva împărăţie ni l'aŭ dat să ne fie stăpân, de vreme ce eĭ sunt marĭ vrăjmaşĭ a acestui*

neam, precum faptele îĭ arată; că fiind totdea-una cu câţĭ-va de aĭ lor oamenĭ neastâmparaţĭ, pre carĭ 'ĭ aŭ tras spre partea lor, pot să supue şi gândul celor bunĭ aĭ patrieĭ noastre, a'ĭ trage spre partea lor.

„Patroane al nostru ales şi de bine făcător! *De vreme ce aĭ venit aicĭ, ca să desrădăcinezĭ strâmbătatea şi să puĭ la bună stare ţara noastră:* (măcar că aceştĭ vrăjmaşĭ aĭ împăratuluĭ, dic: că n'aĭ Măria Ta nicĭ o putere, ci toate de la eĭ spânzură), iar noĭ hotărît credem, *că vom lua tot felul de mângâere din mâna cea tare a Măriei Tale. La care prea lăudată dreptate a Măriei Tale alergăm plecaţĭ Măriei Tale şi credincioasele slugĭ ale prea puterniceĭ împărăţiĭ.* Să nu ne întristezĭ şi să răceştĭ inimile tutulor boiarilor, mânăstirilor şi clirosuluĭ pentru voia acelor maĭ sus numiţĭ vrăjmaşĭ aĭ noştri.

„In Măria Ta, carele arăţĭ obrazul prea puterniculuĭ împărat, găsesce vindecare noă şi patrieĭ noastre, pentru bună chivernisirea ţăreĭ: şi aceea va fi spre lauda augustisimuluĭ împărat. *Noĭ, Măria Ta, boiariĭ Oltenĭ, suntem bucuroşĭ să fim chivernisiţĭ de Măria Ta, ca de un iubit al nostru patron, şi de Măria Sa Georgie Cantacuzino, care ni s'a dat să fie stăpân,* împreună şi cu aĭ noştri boiarĭ Oltenĭ, care veĭ socoti Măria Ta. Iar să nu fim chivernisiţĭ de vrăjmaşiĭ noştri şi atuncĭ vom cunoasce, *că desăvârşit suntem sub împărăteasca clemenţă, şi noĭ vom fi odihniţĭ de mila împărăţieĭ, şi credinţa noastră va fi cea făgăduită, şi slujba fără*

de vicleşug se va cunoasce: întru care am fi stăruitorĭ ne legam şi ne făgăduim.

„Aceste prea plecate rugăciunĭ aducem la Măria Ta, nădăjduind întru dreptatea şi înțelepciunea Măriei Tale, că vom fi odihnițĭ şi mângàiațĭ."

După ce Cneazul Alexandru Galitzin fu salutat in Iulie a anului 1769 in lagărul de la Hotin de bună venire, de către amăndoue ţările, şi după ce Ruşii aŭ luat posesiunea de amăndoue principatele, poruncindu-se„ ca tot norodul de obşte să dea credinţa lor cu jurământ către prea puternica impărăţie, trimiţându-se scrisorile de jurământ" spre dovadă a executărei ordinului, s'aŭ trimis deputaţii din Bucuresci şi din Iaşi la Petersburg. Aceste deputaţiĭ aŭ fost primite de impărăteasa Ecaterina in 28 Martie 1770.

Boerii aŭ rostit atuncı dinaintea împărătesei un cuvânt, care nu e alta de cât un extract din rugăciunile adresate către Maica Domnuluĭ. Iată acel cuvânt:

„Scim că nicĭ Ţie, nicĭ Măriei Tale, nicĭ un cuvênt de laudă nu'ţĭ trebueşte, de vreme ce întru toate laudele escĭ îmbelşugată şi împodobită nu numaĭ cu faptele cele bune, ci

şi cu înţelepciunea ca a luĭ Solomon, escĭ de Dumnedeŭ dăruită. Ce noĭ aducênd semnul osârdieĭ noastre, învrednicindu-ne a sta înaintea stăpânireĭ ceĭ făcĕtoare de bine a împărăţieĭ tale, îţĭ închinăm mulţumirile noastre cele smerite şi nevrednicĕ. Pentru că tu singură n'aĭ suferit pentru milostivirea milei Tale, a vedea pre neamul creştinesc necăjindu-se de pismăreţiĭ vrăjmaşĭ aĭ credinţeĭ noastre. Tu ne aĭ isbăvit de sub cumplitul jug al robieĭ. Tu ne aĭ primit sub acoperemêntul sceptruluĭ tăŭ celuĭ împărătesc. Tu ca o maică milostivă, ne aĭ lăsat întru toate orânduelile şi obiceiurile cele vechĭ ale noastre. Vom mărturisi şi bunătatea, vom vesti mila Ta. Nu vom tăinui facerea ta de bine. La tine cădem, ţie iarăşi cu deadinsul ne rugăm, să nu ne părăsescĭ, nicĭ să ne laşĭ ca să venim întru cea desăvêrşită peire; şi să nu ne ruşinăm întru nădejdea isbăvireĭ noastre, ce am pus după Dumnezeŭ, la prea Inalta împărăţia ta; ce orĭ cu ce chip va găsi înţelepciunea şi milostivirea ta să fim mântuiţĭ până în sfîrşit. Ca şi noĭ şi toată obştiea ţăreĭ noastre să ne numărăm în rândul altor robĭ şi supuşĭ aĭ împărăţieĭ Tale.»

Când in urma tratatuluĭ de Balta-Liman din anul 1849, Poarta şi Rusia se inţelesese să numiască in fie-care din Principatele de atuncı. căte un Domn pe

şepte anĭ, unŭ boerŭ mare din Valahia candidat şi el la Domnie, trimise representantelui din Constantinopol, următoarea epistolă:

„Dacă îndrăznesc a mĕ adresa Escelenţeĭ Voastre într'un moment din cele maĭ critice pentru mine, reclamândŭ puternica voastră protecţiune în favoarea mea, mi se pare că mărinimia caracteruluĭ vostru de o parte, şi penibila mea situaţiune de altă parte, autorisă şi scusă pasul ce fac. Aflu într'un mod positiv, că în ultimele conferinţĭ ce aŭ fostŭ la Constantinopol, duoĭ candidaţĭ s'aŭ propus de Domn al Valahieĭ. Unul este Domnul Stirbeiŭ, şi cel-l'alt sunt eŭ. Dar în acelaş timp am aflat earăşĭ într'un mod cert, că Domnul Stirbeiŭ, obţinând sprijinul a unora din misiunile streine la Constantinopol, şi însărcinând cu interesele sale pe un oare-care...., arman de naştere. a putut obţine preferinţa ministeruluĭ otomanŭ, şi că numele meŭ nu figurează de căt ca o simplă formalitate.

„Avocat al intereselor mele personale, îmĭ este interzis de a întra în consideraţiunĭ politice, privitoare la numirea Domnuluĭ Stirbeiŭ. consideraţiunĭ, pe carĭ Excelenţa Voastră maĭ bine de cât orĭ cine poate cunoaşte şi aprecia: însă nu mĕ pot dispensa de a vĕ supune, că mi-ar fi foarte penibilŭ de a mĕ vede înlăturat, în urma nevoinţilor ce mi-am dat în circumstanţe foarte grele, şi când, îndrăsnesc a ḑice, integritatea purtăreĭ mele şi

devotamentul meŭ către Rusia mĕ făceaŭ să sper o soartă maĭ bună.

„Ast-fel fiind, nu mĕ pot adresa la altă protecţiune de cât la protecţiunea voastră, căcĭ simţesc că sprijinul ce'ţĭ va plăcea să'mĭ daĭ şi pe care voiŭ căuta să'l merit prin un zel neobosit, şi prin un devotament nemărginit, poate singur să mĕ scape din posiţiunea în care mĕ aflu.

„Un cuvênt favorabil din partea voastră pus pe lêngă ministerul otoman, ar putea să înlătureze nenorocirea, de care sunt ameninţat, şi recunoscinţa mea nu va avea alte marginĭ, de cât aceea a insistenţeĭ mele.

„Indrăsnesc a supune Escelenţeĭ Voastre cu această ocasiune, că...., însărcinat cu susţinerea intereselor mele la Constantinopoli, ar pune, sunt sigur, maĭ mult zel în favoarea mea, dacă Escelenţa Voastră ar bine-voi a'ĭ spune în favoarea mea un cuvênt de incurajare.»

Actele de la paginnle 161 până aice, le-am reprodus, după ḑiarul **Voinţa Naţională** No. 547 din 4 Iunie 1886.

Th. C.

Relatie asupra scoalelor Moldovei din 1838.

In această zi solenelă, în care tinerimea scolastică aŭ avut onoare a înfăţoşa *rodul îndeletnicirilor* eĭ de peste an, se serbează şi e-

poca zece-aniei de când s'aŭ urzit, iar în Moldova, în limba patrieĭ învăţăturile publice, epocă lungă însemnată de necontenite ostenele, de statornicie plină însă de nădejde a cărora împlinire este menită a se înfiinţa în periodul următor în carele noĭ am întrat.

Atuncĭ când toate ţerile Europeĭ, înţelegând adevarata sistemă folositoare a învăţăturilor publice, de demultŭ culege rodul organizaţieĭ scoalelor în limba lor naţională, Moldova purta povoara uneĭ sisteme de educaţie publică în limba elenică, care pentru greutăţile sale şi neaplicaţia în viaţa socială, era urmată numaĭ de tinerimea familiilor înavuţite.

Lesne se înţelege, că în mijlocul unor asemine împregiurărĭ, limba naţională, nu numaĭ că nu aŭ putut face propăşirĭ, ce încă, înterită fiind din cariera literară, să înapoia vederat de la punctul la care o adusăse, cu două secole maĭ înainte, învăţatul Mitropolit Dosofteĭ şi prinţul Cantimir. Părăsirea educaţieĭ publice, în interesul naţieĭ, era în acea epocă întru atâta, încât abia să pastrase oarecare aducere aminte, chiar de locul în care fusăse odinioară aşeḑate scoalele naţionale, întemeiate de Domniĭ ceĭ vechĭ.

Dar pe la începutul veaculuĭ al noue-spreḑecele un luceafăr maĭ priincios aŭ lucit asupra orizonuluĭ patrieĭ. Preosf. nostru Arhipăstor *Veniamin Costachi*, însufleţit de simţirĭ evlavioase şi patriotice, înţelegênd cum că clerul invaţat este acel întăiŭ temeiŭ de educaţie şi de morală al unuĭ popor, ce se povăţueşte de

pildele şi de cuvântul păstorilor săĭ, întemeează în anul 1804 la mânăstirea Socola aeca întăĭ Seminarie, pentru creşterea şi învăţătura clriricilor, rânduind a li se preda după principiĭ, limba Românească, Istoria, Aritmetica, Geografia şi Teologia.

Nevoia de a avea ingînerĭ pământenĭ pentru necontenitele hotărâturĭ ale moşiilor, aŭ fost îndemnat pe Domnul Scarlat Calimah, de fericită aducere aminte, de a aşaḑa pe lângă scoala elenică. o catedră de învăţătura acestuĭ ram, şi D. G. Asaki, întăia oară, aŭ predat în limba naţională la anul 1814, un curs de Matematică Teoretică cu aplicaţie practică de Geodosie şi Architectură, din care la 1819 au eşit câţĭ-va tinerí, ce până acuma împlinesc in ţară practice lucrărĭ de inginerie.

Sporindu-să dorinţa Preosfinţieĭ-Sale de a vedea maĭ îmbunătăţită Seminaria şi în stare de a respunde binefăcătoruluĭ scopos, la 1819 aŭ făcut al seŭ Sin-Epitrop pe Pre-I. Domn. Acest aşezământ, carele primise atuncĭ o nouă organisaţie, ar fi produs până acuma fericite resultate, dacă întâmplările anuluĭ 1821 pe mulţĭ anĭ nu ar fi desfiinţat atâtea nedejdĭ.

Din acea epocă ţara au ramas văduvită de aşăḑământurĭ de învăţătură publică, şi focul anuluĭ 1827 aŭ nimicit până şi zidirea scoaleĭ elenice.

Insă prefacerile politice, urmate în ţară, aŭ favorit planurilor Onor. Epitropiĭ care nu li-aŭ putut pune în lucrare de cât la 1828. Lipsit de fondos bănesc, de cărţĭ elementare

până şi de un local pentru aşăḑarea scoaleĭ naţionale, ba încă în mijlocul unor vătămătoare prejudeţe, care pe atuncea se purta asupra sistemeĭ de învăţătură publică în limba patrieĭ, Epitropia, povăţuită de sfinţenia însărcinăreĭ sale, n'aŭ obosit întru lucrările eĭ, ea aŭ avut norocire a vede dorinţele sale încununate de cele maĭ folositoare rezultaturĭ, prin aflarea unor vechĭ documenturĭ care închizăşluia vechiuluĭ Gimnaziu o însămnătoare dănuire, făcută la 1644 de fericitul întru aducerea aminte D. Vasile VV. şi uitată aproape de un secol.

Pe temeiul acestor documenturĭ, întărite de D. Sandul Sturza VV. s'aŭ restatornicit la 1 Ianuarie 1828. pe locul eĭ cel de baştină, Gimnaziul naţional, pe care întru mulţămitoare aducere aminte a Domnuluĭ Vasile VV. a eĭ urzitor, s'aŭ numit *Vasiliană.* La această scoală Onor. Epitropie, prin întărire Domnească, aŭ rânduit de profesorĭ pe Sfinţia-Sa păr. Iconom Ioan Silvanu, pe D. Pah. V. Faqian şi D. Pah. Gheorghe Seulescu. iar pe D. Aga G. Asaki de Referendar al învăţăturilor publice.

Pentru de a asigura întemeerea aceste scoale naţionale, s'aŭ aşăḑat acolo pe cheltuiala statuluĭ 12 tinerĭ, cu nume de stipendişti, aleşĭ prin talent şi sirguinţă.

Cursul regulat a le acestor învăţăturĭ peste puţin s'a fost întrerupt de epidemia anuluĭ 1829 şi acea a holereĭ anul 1831. Cu toate acestea aŭ fost cu putinţă, în luna Septemvrie al aceluĭ an, de a se începe cursul învăţăturilor Gimna-

siale, hotărâte pe 4 anĭ, pe lângă care s'au adaus şi un clas pentru informare de profesorĭ şi repetitorĭ.

Pe atunci să tipărise: 1) Gramatica şi Sintacsul Rom. a D. Pah. G. Seulescu. 2) întăile cunoştinţe de acelaş. 3) Geografia mică a D. Pah. V. Fabian 4) Catihismul 5) intăile cunoştinţĭ Române şi Francese.

Prin întroducerea aşeḑământuluĭ Organic, la 1832, primind casa scoalelor un statornic venit însemnător, Onor. Epitropie aŭ putut da ramuluĭ de învăţătură o nouă întindere. Şese scoale începătoare s'aŭ aşazat atuncea la politiile departamentale Roman, Huşu, Bêrlad, Galaţĭ, Focşanĭ, Botoşanĭ, cătră care se adăugisă scoala comunală de la Piatra, şi aceste aşezemânturĭ începusă a înflori acum sub guvernul provizornic carele ne hărăza o protecţie specială.

La anul 1834 un număr de elevĭ încheind în Vasiliană cursul de Umaniore, Onor. Epitropie aŭ ales dintrânşiĭ şese carĭ, avênd ştiinţă de limba latină şi germană, s'au trimis la Viena spre a se aplica întru învăţătura deosebitelor ramurĭ speciale, şi anume: D. T. Stamati la ştiinţele Matematico-Fisice. D. Anton Velini la Logică şi Metafisică. A. Costinescu la ştiinţele Inginerieĭ. C. Zefirescu la Mineralogie, Anast. Fătu la Jurisprudenţie, Leon Filipescu la Agronomie, şi al şeptelea D. Popovi pentru literatura Franceză s'aŭ trimes în Franţa.

Inzăstraţĭ cu ştiinţele pregătitoare, adunate în scoalele noastre, şi adeverite prin e-

samene care aŭ depus la Viena, şase dintre aceştĭ tinerĭ s'aŭ primit la universitate, urmând pre lângă aceste fieşcare în particular, cursul către carele era menit, iar al şeptelea urmeadă la Lunevil literatura francesă.

Relaţiile din partea D. Popp, (*) carele întru a sale vrednice de laudă sentimente, s'au fost însărcinat cu purtare de grijă a tinerilor noştri, şi raporturile oficiale despre a lor învăţătură, aŭ urmat a fi pururea din cele maĭ înpăcătoare.

O nouă îmbunătăţire în ramul învăţăturilor publice aŭ însemnat epoca suireĭ Inălţimeĭ Sale D. Mihail Sturda pe scaunul Domnieĭ. Cunoscând înriurirea ce aŭ mumele asupra creştereĭ tinerimeĭ, s'aŭ aşedat în 8 Noemvrie 1834, o scoală publică pentru creşterea fetelor, unde de atunce ele urmează a învaţa folositoare cunoştinţĭ şi felurite manufacturĭ.

Sistematica urmare şi închiere a cursuluĭ de Umaniore, aŭ cerut adăugirea unor noue clasurĭ maĭ înalte. Decĭ, în urmarea legiuirilor Reglementuluĭ Organic, atingĕtoare de întemeerea Academieĭ, On. Epitropie aŭ supus Pre Inălţatuluĭ *Domn* un proect de organizaţia acestuĭ învăţat aşădământ, carele după înbunătăţirele primite, căpătând şi a sa întărire în 16 Iulie anul 1835, s'aŭ serbat solenela Inauguraţie a Academieĭ, pe care Epitropia aŭ numit'o *Mihaileană*, ca o mărturisire a cunoştinţeĭ publice către al eĭ strălucit Intemeetor.

(*). Dl. Popp era in Viena corespondentul tinerilor moldovenĭ cu Epitropia scoalelor. **Th. C.**

Câţĭ-va profesorĭ însămnaţĭ s'aŭ fost *adus* din ţărĭ streine pentru cursurile înalte, şi in anul următor s'aŭ adaus predarea de Logică, Metafizică, Istoria Pragmatică, Istoria Naturală, Literatura Elenică, acea Franceză, învăţătura limbeĭ Rosiene, şi aceleĭ Germane. Către clasul de desenul liniar, topografie şi de arhitectură, s'aŭ adaus şi un clas de desen istoric şi de zugrăvitură.

In acest timp s'aŭ publicat aice şi al doilea şir de cărţĭ elementare în limba românească, precum: Istoria Universală în 2 tomurĭ a D. Pah. G. Seulescu, Istoria Naturală cu figurĭ a D. Doctor Cihac, Aritmetica şi Algebra şi Tabla hronologică, a D. G. Asachi, Mica geografie a patrieĭ de Pitar Popescu-Scriban. La esamenul anuluĭ trecut s'aŭ înfăţoşade Profesoriĭ Moldovenĭ şi de elevĭ 31 bucăţı de cărţĭ folositoare, între care maĭ cu samă sunt de însemnat: Biografia slăviţilor barbaţĭ a luĭ Fenelon de D. Pitar I. Ionescu Cornelius Nepos a D. Popescu Scriban de pe Latină, Macroviotica de D. Ioan Albineţ de pe Germană, Recreaţia tinerimeĭ, a Sulg. G. Caliman de pe Franceză, precum şi numărul însemnător de desenurĭ şi litografiĭ, mărturisesc propăşirea elevilor şi în acest ram al frumoaselor arte, iar astăzĭ să înfăţoşadă acesteĭ adunărĭ, următoarele nouă lucrărĭ literare:

1. Dialogurile morţilor a luĭ Fenelon, de pe limba Franceză, de Pitar. V. Popescu — Scriban.
2. Viaţa luĭ Socrat şi

3. Socrates, Dramă a luĭ Volter de D. Scriban.
4. Galeria morală şi politică de Contele Seguir, partea întăĭa, tradusă de Alecsandru Grigoriu.
5. Nestatornicia noroculuĭ de pe Germană a luĭ Şiler, de Ioan Albineţ.
6. Haractirurile luĭ Teofrast, de pe a lui Koray din limba Elină, tradusă de Grigori Romalos.
7. Erast, dramă păstorală, după a luĭ Gesner, de D. A. Cuza.
8. Scoală militară de pe a luĭ Berche, tradusă de D. G. Cuza.
9. Estella, pastorală a luĭ Florian, tradusă de pe Francesă, de D. Costachi Strat.
10. Principiĭ moralice în dialogurĭ, de Mad. Guizo de acelaş.
11. Zgârcitul comedie in 3 acte de Molier, de acelaş.
12. Cuvêntul luĭ Masilion, de N. Măcărescu.
13. Istoria ţereĭ Româneştĭ a D. Ad. Cogălniceanu, tradusă din Francesă de C. Jan.
14. Geografia de pe limba Germană, prelucrată de sub-Lent. D. Asachi.
15. Manual a desenatoruluĭ liniar cu figurĭ, de către acelaş.
16. Cornetul, piesă dramatică de pe Germană, de M. Vitlimescu.
17. Ruinarea Ierusalimuluĭ, tradusă de pe Francesă, de D. Iancu Cantacuzin.
18. Critica scoaleĭ femeilor a luĭ Molier, de G. Iamandi.

19. Istorisirĭ frumoase pentru tinerĭ de pe francesă, de A. Manu.
20. Corespondenţa tinerilor cu aĭ lor părinţĭ, culeasă din deosebiţĭ autorĭ, tradusă din francesă, de I. Stavrat.
21. Istoria Romanilor traduse din limba francesă, de Cadetul A. Asachi.
22. Noua Biserică Catedrală din Iaşı, mic poem de I. Poni.

Pre lângă aceste se tipăreşte în româneşte Geometria de G. Asachi, şi o hartă a Europeĭ.

Către aceste cărţĭ, o tânără damă au trimes traducerea în limba română, tomul I-iŭ de Paralele ale lui Plutarh cu note.

Zugrăvelile cu oleu se înfăţoşadă aice în No. de 6, litografiĭ de 5, Desenurĭ istorice de 82, acele de Arhitectură şi topografie de 12 bucăţĭ.

In cursul acesteĭ epoce de zece anĭ, Onor. Epitropie aŭ pregătit şi aŭ cumparat opt case pentru întrebuinţarea aşedământurilor de învăţătură precum: treĭ didirĭ în cuprinsul M-reĭ Sf. Treĭ-Ierarhĭ, unde se ţin şi 60 stipendiştĭ cu chieltuiala Statuluĭ, acea a Academieĭ în care urmeadă, clasele şi sunt aşedate cabinetele de Istoria Naturală şi de instrumente de Agronomie, o casă din prijma Academieĭ, pentru ţinerea a 60 Elevĭ, casa de la Sf. Ilie pentru Institutul Scoaleĭ de fete, o casă de scoală la Roman, şi alta în Bêrlad.

De la înfiinţarea scoalelor Naţionale au urmat la învăţătură, după condicile oficiale, 6578 scolerĭ şi 255 stipendiştĭ şi elevĭ.

In anul acesta se află, cu cheltueala statuluĭ 60 elevĭ, şi 60 stependiştĭ. La scoalele incepătoare din ţară, urmează 1078, iar la Academie 126 scolarĭ.

Treĭ din tineriĭ Moldovenĭ aŭ închiet la Viena cursul învăţăturilor. Dl. Teodor Stamati s'aŭ învrednicit a capata gradul cu Diplomă de Doctor al Universităţeĭ de *Viena*, şi mădular al societaţiĭ învăţate din acea capitală; el face o calătorie învaţată prin Franţia şi Germania şi în luna Septemvrie se va înturna aice cu D. D. Velini şi Costinescu. Atuncea se va începe cursul de înalta Matematică şi Fisică, cursul de Geometrie practică, de Arhitectură, Mecanică, Idraulică. spre informarea Inginerilor, etc. Pre In. *Domn* aŭ bine-voit a rândui o sumă însemnătoare pentru cumpărarea de cărţı, de instrumente de fisică şi de matematică. precum şi de agronomie, din care o parte de noue unelte, aduse de la Paris, se afla aşadate în un înadins Cabinet. Onor. Epitropie are scopos a adăugi pe la scoalele ţinutale câte un clas deosebit pentru formarea de geometri şi mecanicĭ, îndată ce se vor îndeplini aice profesorĭ vrednicĭ pentru aseminea obiecte. Aşa dar sistematiceşte treptelnic păşind de la scoalele începătoare, am ajuns acuma la Filosofie. şi numaĭ după închierea aceştia, se va putea cu temeiŭ începe în Sept. 1839, cursul întreg al legilor. spre formarea corposuluĭ atât de folositor de legiştĭ pământenĭ.

Deci petrecênd în scurt istorisirea lucrărilor de zece anĭ, ne putem ferici despre is-

prăvile sale. Inaintea acelei epoce, noi nu am avut nici gramatică în limba patrieĭ, şi ideia scoalilor în limba naţională, astăzĭ cu ajutorul cercsc, protecţia Guvernului, sub înţăleapta povăţuire a On. Epitropiĭ, şi cu sirguinţa corposuluĭ Academic, avem carţĭ elementare în limba noastră, şi Profesorĭ pămênteniĭ, cari precum On. Adunare astăzĭ aŭ putut a se încredinţa, garantează o creştere sistematică de gradul intaiŭ şi al doile, şi care este o publică mărturisire în favorul acestuĭ aşezământ

Indemnată de adevărul acestor fapte, tinerimea, văzind ca numaĭ prin o statornică urmare, să poate căpăta asemine stabile rezultaturĭ, care garantează o carieră şi protecţie din partea Guvernuluĭ, se va folosi de aşezemânturile publiceĭ învăţăturĭ, spre a cunoaşte datoriile creştineştĭ, de ştiinţe şi măestriĭ prin a cărora practisire, cetăţeniĭ şi patria vor ajunge la acel grad de fericire individuală şi publică, ce este ţintirea nouluĭ aşezământ, hărăzit de augusta Curte Suzerană, şi acea Protegĕtoare, şi scoposul lucrărilor a Prea Inalţatului Domn.

Această descriere a şcoalelor o am reprodus după ziarul: „Albina Romănească“ din anul 1838. **Th. C.**

CU MILA LUI DUMNEZEŬ, NOI MIHAIL GRIGORIU STURZA VV.

DOMN ŢĂRII MOLDAVIEI.

De vreme ce lucrătoriĭ faptelor bune, acelor dupre rânduiala şi întocmirea dumne-

zeeştilor poronci, să fac vrednici a mari resplătiri în veacul acesta şi în cel ce nu are sfârşit. Apoĭ cu atâta mai vârtos să fac vrednicĭ acestora când eĭ pun în lucrare şi săvârşesc cea mai întâiŭ şi cea mai mare din acele poroncĭ, adecă: „A iubi pre Dumnezeŭ şi buna „rânduială a caseĭ lăcaşuluĭ mărireĭ sale întru „care deapururea se săvârşăşte Jertva cea de „Taină". Şi carele pe lângă aceasta este menit a fi adăpostul şi limanul călătorieĭ către Impărăţiea ceriuluĭ şi moştenirea slaveĭ ceĭ vecinice.

Drept aceia Domnia Noastră, din fierbinte răvnă şi dorinţă ce avem către calea cea adevărată a dumnezeeştilor poroncĭ, cădênduse a împlini cu fapte bune şi datoriea mulţemireĭ către Atotputernicul Dumnezeŭ, din acăruia milă şi pronie, ni s'au încredinţat Domnia acesteĭ pravoslavnice ţări a Moldavieĭ, şi cu ne adormită privighere aflândune pentru toate cele plăcute lui Dumnezeu, după alte lucrurĭ şi bune aşezământurĭ la care cu tot cugetul nostru este plecat, şi pre cât au fost nouă cu putinţă după vreme, ne am sârguit ale împlini. Am întors a noastră luare aminte şi asupra aşezământuluĭ pentru statornicirea rânduelii Soboruluĭ sfintelor Monastirĭ Neamţul şi Secul, întemeerile şi rostirea luĭ, care sunt aceastea:

Potrivit cu îmvăţătura Mântuitoriuluĭ, al Apostoleştilor şi Sinodiceştilor canoane, precum şi a cărţilor sfinţilor Părinţĭ; soboarăle tagmeĭ Monahiceştĭ au fost menite şi povăţuite de Duhul Sfînt, către treĭ marĭ sfârşiturĭ mîntuitoare omenireĭ. 1). A fi Lăcaşul mântuireĭ su-

fleteştĭ. 2). A fi adăpostul şi limanul celor ce au nevoe de milă, şi de îndurare. 3). A fi pildă aceĭ adevărate vieţuirı Dohovniceşti, din care, ca razele uneĭ luminĭ, să se răspîndească aceasta fără încetare asupra credincioşilor.

Fericitul întru pomenire prea Cuviosul Arhimandrit şi stareţ Paisie, pátruns fiind de aceste înalte adevărurĭ, şi avînd mai înnainte dată pre Cuvioşieĭ sale şi Soboruluĭ ce avea pre lângă sine adunat, încă din sfintul Munte al Atonuluĭ, sfînta Monastire Dragomirna, de unde după ce s'au luat locul acela întru care se cuprindea şi acea Monastire, supt austriiceasca stăpînire, viind aicea în pământul Moldavieı, din Dumnezeescul năstav, i s'au dat de către ocărmuirea politicească şi bisericească, întăiŭ Monastirea Secul, apoı nu după multă vreme s'au socotit de cuviinţă a i se da şi Monastirea Neamţul, pentru că este mai de evlavie la norod, avînd şi sfânta Icoană a Maiceĭ Domnuluĭ făcătoare de Minunĭ, la care năzuesc mulţi spre folos şi vindecare, la orĭ ce boale şi necazurĭ. Pentru cà se făcusă cunoscută vieaţa cea înbunătăţită a acestui Cuvios Părinte, petrecerea cea încuviinţată a Soboruluĭ său, şi rugile ce cu necontenire urma întocmai dupre duhul aşezământurilor sfinţılor Părinţi ce s'au arătat mai sus. Aşa dar avênd amândoue Monastirile aceste întru deplină a sa cărmuire, şi purtare de grijă, au aşezat întrănsele rânduială cu prea bună cuviinţă, atât pentru slava şi lauda lui Dumnezeŭ prin sfintele Bisericĭ, cât şi pentru părinţiı şi fraţiĭ adunaţĭ, ca supt ascultarea

chipuluı călugăresc, se petreacă vieaţa de obşte la aceste Monastirĭ, urmând întru toate şi supuindusă povăţuitorilor, şi poroncilor cuviosuluĭ aceluia bărbat. Şi era de multă evlavie pricinuitoare, şi pildă de mare laudă, petrecirea Părinţilor unii cu alţiĭ, şi întru ale lor purtărı orı unde se trimitea în ascultărĭ, încît nu numaĭ în pămîntul acesta era cunoscută şi plăcută vieaţa lor cea de obşte, care acum se întemeiase şi se înrădăcinasă cu tot dinadinsul, dar şi prin multe alte streine ţări, de pre unde cu necontenire năzuia, şi se da la cea de obşte vieaţă întru aceste sfinte Monastirĭ, în care înfloria buna rânduială şi liniştea, urmîndusă de către toţĭ de obşte întocmaı dupre aşezămîntul sfinţilor Părinţi. Apoĭ pomenitul Stareţ Paisie, pentru ca şi în urma sa să se păzească aceiaşĭ rânduială ce au fost aşezat, întru aceste două monastirĭ, încredinţate lui, şi între părinţiĭ şi fraţiĭ ce vor petrece întrănsele, au făcut rugătoare cerere către fericitul întru pomenire Mitropolitul Gavriil Calimah, ca se bine voească a întari acel Sobor, cu un aşezământ dupre ponturile închipuite de pre Cuvioşiea sa. Dar fiind că aŭ urmat curând după aceia trecerea din vieaţă a acestui Mitropolit, şi nu după multă vreme s'au deschis războiu între înpărăţiĭ, nu s'au împlinit atuncea cererea sa. Eară după încheierea păciĭ, în zilele fericituluĭ întru pomenire Mitropolit Iacob, după stăruirea Soboruluĭ, s'au întărit rînduelele Cuviosuluĭ Stareţ Paisie, spre a sluji de aşezemînt statornic acestor Monastirĭ, aflânduse aratatele

rînduelĭ întru o copie a pomenitei mai sus ale sale scrisori din 1778, către Mitropolitul Gavriil Calimah, scrise cu slova lui Ghenadie Cocoreanul, logofătul acestui stareţ, şi mărturisită de însuşĭ fostul Mitropolit Veniamin Costachi, că eşţe intocmai cu cea orig'nala pierdută din pricina întâmplărilor... Care aşezământ în vremea turburărilor de la anul 1821, mutîndu-se de la Monastirea Neamţul, la aceia a Seculuĭ spre mai bună păstrare, cu alte multe docomenturi şi hrisoave, între care şi acel al Domnuluĭ Constantin Moruz Voevod, ce uneşte pentru totdeauna aceste două Monastirĭ, ca in veci se fie nedespărţite, s'au topit dinpreună cu însuşi Monastirea în focul întâmplat atuncea.

Soborul însă a acestor Monastirĭ, întru a căruia cuget şi inimă, era adânc sădite înţeleptele rânduele ale cuviosuluĭ seŭ întemeitoriŭ. n'au încetat a-le păzi ca un scump odor, şi a le urma cu neabatere, încât slabei omenirı este cu putinţă. Dar de la o vreme încoace mulţĭ din aceĭ Părinţĭ, carii au fost crescuţĭ şi însufleţiţi de acest pre cuvios bărbat, mutându-să din această vieaţă către cea vecinică, învăţăturile şi obiceiurile cele mântuitoare, ca nişte predaniĭ ce eraŭ numaĭ în aducerea aminte a acelora trecătorĭ, au început a slabi, şi alunecânduse la câte puţine abateri, care apoĭ au tras după sine multe necuviinţĭ. acărora. sporire, precinuită din felĭurite împrejurărĭ, îngrozea surparea aceluĭ dumnezeesc lăcaş. La anul 1839, Stareţul vremeĭ aceleia şi Soborul au fost siliţĭ să le supue prin jalbă Domnieĭ

noastre cu plecată rugăminte, de ale hărăzi un aşezământ statornic întemeitoriŭ a sus pomenitelor rînduele. spre stărpirea vătămătoarelor pricinĭ şi liniştita petrecere a acestui Kinovion.

După care, fostul Mitropolit Veniamin Costache, închipuind un aşezămînt cu osebire, din rânduelele pomenite, carele urmânduse în curgere aproape de patru anĭ. n'au respuns către scopusul înfiinţăriĭ luĭ. Deci, Domniea noastră întru părinteasca îngrijire ce avem pentru binele obştesc, cercetând şi încredinţindune despre asemenea nepriincioase urmărĭ, am bine voit prin ţidula din 18 Fevruarie 1843. Nom. 10. către preosfinţitul Arhiereŭ Meletie Stavropoleos, a învoi acestui Sobor de a'şĭ alcătuĭ un aşezământ ntemeiat pe ades pomenitele rândueli ale pre cuviosului Paisie, spre aĭ sluji de pravilă.

Drept aceia, Obştiea acestor Monastirĭ, adunânduse în Soborniceasca Biserică, şi dînd laudă prea puternicului Dumnezeŭ pentru mare mila ce au întors asupra eĭ, au închipuit prin aleşiĭ seĭ Duhovnici şi părinţĭ, un aşezământ pre carele s'au supus nouă prin jalba din 16 Martie. Iară Domniea noastră cugetând la mărimea aceştiĭ lucrărĭ, şi cu răvnă dorind ca se fie potrivit cu sfintele apostoleştile şi soborniceştile canoane, şi în cât se poate mai de săvârşit, am chiemat pre rugătoriul nostru Preosfinţiea sa Episcopul de Roman Kir Meletie, şi am încredinţat pomenita închipuire la ştiinţele duhovniceştĭ şi la îndelungata ispită a numituluĭ Episcop, carele povăţuit de înda-

toririle haracterului și a chiemărei sale, sfătuinduse și cu alte fețe duhovnicește, și după o pătrunzătoare luare aminte și chibzuire, aflândul potrivit, au adus la știința noastră pomenitul așezământ cu oareșcare cuviincioase îndreptări. Pre care iată prin acest al nostru Domnesc Hrisov îl statornicim și îl întărim spre a se păzi legiuit și în deobștie rânduială pentru Soborul sfintelor Monastiri Neamțul și Secul în tot cuprinsul lui, precum urmează:

RAMUL DUHOVNICESC.

1. Ori carele va năzui de a sa bună voe și dorință spre viețuirea în Soborul acestor Monastiri cu sufletul și cu trupul seu, supt jugul cel bun al Dumnezeeștii ascultări cei martu-risite de sfînta Scriptură, și hotărîte de sfinții Părinți, după puterea poroncilor lui Dumnezeu. se numai fie stăpân de sineși, și insuși rînduitoriu de sineși, și se nu aibă întru nimic a sa osăbită voință și socotință, ci întru toate cele dupre Dumnezeu și de suflet folositoare se fie supus și plecat până la moartea sa, și nici un lucru măcar bun de ar fi, după părerea sa, se nu facă fără știrea și blagosloveniea Starețului, carele pe neascultători după canoanele sfinților Părinți îi va canonisi. Și pentru că acest Sobor însămnătoriu, carele până acum au fost foarte lăudat și cinștit în toate țările pravoslavnicilor creștini, se fie și în viitoriu întrupat numai de petrecători cuvioși și cu purtări pilduitoare. Eară pre părinții cât și pe frații carii după sfătuirile, ascultările și ispitirile la care

vor fi supuşĭ, n'ar făgădui că vor putea ajunge a fi vrednicĭ chiemăriĭ lor, să'ı depărteze din sînul aceştiĭ obştiĭ.

2. Aceı cariĭ vor veni la Monastire spre vieaţa monahicească, vor putea fi primiţĭ numaĭ cu înscris beagoslovenie a Mitropolituluĭ, încredinţătoare, după cercetarea ce va fi facut, pentru aceĭ de loc, că nu sînt supuşi biruluĭ, nicĭ din miliţie, că nu se află învăluiţı în niscareva împrejurărĭ de vinovăţie, şi că au ajuns vîrsta de 18 anĭ, eara nu maĭ jos, şi pentru aceĭ streinĭ, după încredinţare, că nu au nicĭ o oprire, ce ar împiedeca primirea lor. Eară apoĭ chipuluĭ monahicesc nicı de cum nu se vor învrednici, de cât la înplinirea vîrsteı de 24 anĭ, după ispitirea vremiĭ hotărâte de sfinţiĭ Părinţĭ, acăruia scurtare sau prelungire, va atîrna de la Duhovnicul uceniculuĭ şi de la Stareţul, şi când după o desăvârşită încredinţare, pre cât înţelepciuneĭ omeneştĭ este cu putinţă a o dobîndi, Stareţul ar găsi pe vre unul sau mai mulţĭ din fraţi, vrednicĭ aceştiĭ shime, îşĭ va lua maĭ întâiŭ blagoslovenie de la Kiriarhul ţăriĭ spre aĭ călugări după canoanele bisericeĭ. Asemenea şi pentru aciea pre cariĭ Stareţul cu Duhovniciĭ ıı vor socoti vrednicı de hirotonie, va face rugăminte Kiriarhuluĭ, spre aĭ săvârşi diaconı, şi preoţĭ, sau duhovnicĭ.

La primirea în Monastire, se vor îmbrăţoşa maĭ cu samă aceĭ ce pre lângă dorinţa către vieaţa monahicească, ar arăta şi plecare la cetirea şi învăţarea sfintelor Scripturĭ, po-

trivit cu pontul al 5-le, din aşezămîntul prea cuviosului Paisie. Cum şi bărbaţii carii prin a lor talente şi vredniciĭ, ar fi arătat slujbe folositoare statuluĭ, şi cariĭ obosiţĭ de sarcina vieţiĭ ar dori îmbrăţoşarea shimei monahiceştĭ ca un adăpost mântuitoriŭ.

3. Nimenea din ceĭ cariĭ se vor da spre vieţuire în Soborul acestor sfinte Monastiri, se nu fie nicĭ de cum volnic a ţinea la sine nimica din cele cu care va fi venit, nicĭ bani, nicĭ odoară, nicĭ alt feliŭ de lucrurĭ scumpe, pentru multe nerînduele ce se pot întâmpla. Eară de nu va voi se le dee se fie de obşte, este mai întăiu datoriŭ, îndată ce va veni, să le arăte toate Stareţuluĭ, şi apoi prin ştirea acestuia, şi în fiinţa Duhovniculuĭ la carele va fi rînduit, se le depue spre păstrare şi siguranţie în cămara monastireĭ. Pentru aşa lucrurĭ, să va ţinea o condică osebită şnuruită, şi pecetluită cu pecetea Monastirei, în care toţĭ aciĭ cariĭ vor încredinţa lucrurile lor cămăriĭ, vor înscrie însuşĭ şi vor iscăli în ce zi, şi ce lucrurĭ au dat anume, şi pentru acel care n'ar şti a scrie, va îndeplini aceasta Duhovnicul săŭ, eară cămăraşul va fi datoriŭ se dee încredinţătoriuluĭ adeverinţă cu întocma rostire a condiceĭ. Şi în câtă vreme nuoiĭ începătorĭ vor petrece în sinul acestui Sobor ca fraţi, se nu poată lua nimică din cele depuse la camară, afară numaĭ pentru niscaiva bine cuvîntate trebuinţe, prin ştirea Duhovniculuĭ, şi cu blagosloveniea Stareţuluĭ, dând cămăraşuluĭ pentru orĭ ce vor primi contra chitanţie.

Eară dacă, neîmpăcînduse cu vieţuirea de obştie, ar voi se easă din monastire, îşĭ vor lua toate până la cel mai mic lucru ce vor fi dat spre păstrare. Acela înse carele se va fi învrednicit după rînduiala Soboruluĭ chipuluĭ monahicesc, este slobod aşĭ lua şi a face cu ale sale ce va voi, dar tot prin ştirea stareţuluĭ. Toţĭ trăitoriĭ în sinul acestui sobor, nu vor putea se lese nimăruia spre moştenire acele câte vor ave ale lor în cuprinsul monastirilor, nicĭ vor putea face testament pentru ele, ci vor rămâne avere a obştieĭ; chiliile înse ce vor fi drepte ale lor, sînt volnici a le lasa după moarte, orĭ căruia din părinţiĭ acolo petrecătorĭ, pentru pomenirea lor.

4. Toţi părinţiĭ şi fraţiĭ sînt datorĭ pre ades, eară aceĭ noĭ începătorĭ negreşit în toate zilele, după pavecerniţă să se mărturisască, şi se descopere fieşte carele la duhovnicul seŭ, nu numaĭ cele prin lucru a lor greşale, ci şi gîndurile lor şi ale inimei taine, ne îndrăznind a ascunde nimică, pentru că fără de cea deasă mărturisire, primire de învăţătură şi mustrare, nu este nicĭ decum cu putinţă se dobîndească îndreptarea sufletuluĭ, şi povăţuire la calea mîntuireĭ. Duhovniciĭ sînt datorĭ însuşĭ ades aĭ cerceta, şi cu neadormire a privighia ca fiecare se împlinească această neapărată datorie.

5. Toate sfintele posturi, cele hotărîte şi aşezate de sfinţiĭ Apostolĭ, şi de sfînta sobornicească biserică, să se păzască peste tot anul fără nicĭ o strămutare sau scădere cît de puţin. Aşijderea şi pravila bisericeĭ să se păzască în

toată vremea întocma după tipicul, şi după rînduiala ce s'au păzit şi până acum, fără a fi ertat nicĭ o dată încătă vreme va milui Dumnezeŭ de a sta aceste sfinte monastirı, să se scadă, orĭ să se prefacă cel mai mic lucru. Numaĭ puţin şi pravila cea osebită prin kiliĭ, fie-care se o păzĭască cum au rînduit sfinţiĭ părinţĭ. Şi duhovniciĭ sînt datorĭ a avea de aproape luare aminte asupra ucenicilor lor, ca se o împlinească. Datorĭ fiind cât şi părinţiĭ cariĭ se trimit în ascultărĭ se o urmeze când slujba îĭ va îngădui.

6. După făgăduinţa ce au dat înnaintea prea puterniculuĭ Dumnezeŭ fie-care ce s'au învrednicit chipuluĭ monahicesc, şi după legătura dragosteĭ ceĭ Dumnezăeştĭ, vecĭnică şi nedeslegată, este datoriŭ se petreacă până la moarte cu soborul fraţilor celor adunaţĭ, pentru care dau şi făgăduinţă în numele luĭ Hristos la tunderea călugărieĭ, fiindule cu totul oprit după aceasta a se abate în alte căı, sau a primi orĭ ce altă chemare li se va face prin orĭ ce îndemnare şi închipuire ca se ease de la monastirea metanieĭ sale, unde este datoriŭ se rabde şi se sufere până la mormînt toată strîmtorirea vieţeĭ, pentru împărăţiea ceriuluĭ. Asemenea răbdînd cu vetejie toate ispitele, şi defăimările, după învăţeturile sfinţilor părinţi, prin care, ca aurul în foc, se lămureşte smereniea călugăruluĭ, însuşĭ pre sine totdeauna prihăninduse, şi mustrînduse în cugetul săŭ, şi întru toate avînd pre sine vinovat, şi ca robul cel cumpărat, după putinţa sa, se slujască

pre toţĭ trupeşte şi sufleteşte, cu multă osîrdie, cu smerenie, şı cu frica luı Dumnezeu, nu ca oamenilor ci ca fraţilor luĭ Hristos şi lui Hristos însus.

7. Părinţiĭ ce au fost de folos aceşteĭ Dumnezeeştĭ case, adecă aceı cariĭ din averile lor vor fi făcut ajutoriu monastirilor, şi aceı carii în tinereţele lor vor fi săvârşit cu vrednicie slujbe, şi ascultărı, şi ajunşĭ la bătrîneţe, sau cuprinşi de boale şi slabăciune, se fie căutaţĭ cu multa îngrijire şi ajutaţĭ cu toate cele de mângâere. Asemenea şi pentru aceĭ din fraţĭ carii vor fi maĭ gingaşĭ, şi mai slabi, se aibă luare aminte stareţul aĭ rîndui la măsurate ascultărı, purtând de grija, asemenea şi pentru ale îmbrăcămintei şi a hraneĭ lor, ca nu din multa asprime şi strîmtorire, se fie siliţĭ a se întoarce în lume, căcĭ multă vătămare se poate pricinui dintru aceasta unora ca acelora. Eară osebire de neam şi de treaptă, se nu fie nicĭ decum, pentru că toţĭ sînt de o potrivă înaintea prea Puterniculuĭ Dumnezeŭ, şi numaĭ sporirea întru faptele cele bune îĭ deosebeşte.

8. Adunările pre la kiliĭ şi ospeţile în tovărăşie, nicĭ decum sînt ertate, pentru că din acestea se nasc împărecherĭ şi sfaturĭ necuviincioase spre surparea dragosteĭ cei în Dumnezeŭ, se stârnesc vorbe deşarte şi glume, din care apoĭ izvorăsc patimile şi tot răul. Pentru aceasta fie-care părinte când va avea vreme slobodă, va fi îndatorit. pentru mîntuitoarea sa petrecere, a ceti cărţi folositoare din biblioteca monastireĭ, şi numaĭ când va ave trebuinţă de

vr'o tâlcuire, este învoit a merge la cei mai bătrâni, sau mai învaţaţi, spre al lămuri întru nedumeririle sale, căci numai acest feliu de petrecere poate fi adevarat folositoare. Asemene şi mâncarile cele neîngăduite de tipicul bisericei pentru călugari, între care mai ales mîncarea de carne, sînt deistov neertate, precum şi întrebuinţarea de tiutiun şi de tăbac, sînt cu totul oprite părinţilor şi fraţilor, nu numaĭ când petrec în lăuntrul monastirilor, şi pre la skiturile unde sînt aşezaţı, ce şi când se afla trimeşi în ascultări pe afara vremelnicesti, sau pentru mai îndelungată vreme. Stareţul şi duhovniciĭ vor avea încă cea mai de aproape îngrijire prin pildă, prin sfatuire, şi prin mustrare, ca se stârpiască întrebuinţarea a tot feliul de băuturĭ, afară numaĭ de orînduita băutură ce se dă la trapeză.

9. Eşirea atît a părinţilor cât şi a fraţilor din cuprinsul monastirilor şi a skiturilor, se fie cu totul oprită, nicĭ măcar până la tîrgul Neamţuluĭ, căcĭ este neîncuviinţat lucru, şi multora poate se aducă mare vătămare sufletului, a se purta prin lume aceia cariĭ s'au dat vieţeĭ de obşte, şi numaĭ cu înscris blagoslovenіea stareţuluĭ se poată eşi în ascultărĭ, sau pentru niscaiva de mare nevoe a lor împregiurărĭ, pe o vreme înscris hotărâtă. Dar nicĭ de la o monastire la alta, precum nicĭ de la un skit la altul, se nu fie ertaţĭ a umbla fără înscris voia proestoşilor. Călcarea acesteĭ rînduele se va socoti una din cele mai însamnătoare greşelĭ.

10. Acest sobor, adunat în numele Domnuluĭ, fiind de multe naţiĭ de oamenĭ întrupat, precum de Moldovenĭ, Rosianĭ, Romînĭ, Grecĭ, Sîrbĭ, şi alţiĭ, dar pravăţul lor cel duhovnicesc fiind unul şi acelaşĭ, mântuirea sufletuluĭ, sînt datorĭ a petrece cu dragoste adevărată dupre asemănarea obştieĭ ceĭ întâiŭ a pravoslavieĭ, şi a se socoti că toţĭ dupre însuşĭ graiul Apostoluluĭ, una sunt întru Hristos. Şi nu este jidov nicĭ elin, nu este schitŭ, nicĭ varvar, nu este rob nicĭ slobod, pentru aceĭ adunaţĭ şi înscrişĭ supt steagul mântuireĭ. Precum şi sfîntul Ioan Hrisostomul prin cuvîntul al 3-le, către credinciosul părinte, pentru a nu opri pre fiĭ de la vieaţa monahicească, zice: „De vreme „ce vieaţă îngerească au ales, întru nimic maĭ „răĭ de cît aceia, trebue şi eĭ a fi, că precum „întru aceia nu este vre-o nepotrivire, nicĭ uniĭ „întru îndestulare, ear alţiĭ în cele de lipse, ce „toţĭ într'o pace, într'o bucurie şi într'o slavă." Aşa dar, şi acolo din Kinovion nimenea să se prihănească pentru sărăcie, şi nimenea să se laude pentru bogăţie, zicerea: „Al meŭ şi al tăŭ", ceia ce pre toţĭ strică şi turbură, cu totul se lipsască. Toate se fie lor de obştie, şi masa şi lăcuinţa şi îmbrăcămintea, şi se nu se pară de mirare, pentru că însuşĭ sufletul unul şi acelaşĭ trebue a fi. Că toţĭ cu aceiaşi cinste sînt cinstiţĭ, cu aceiaşĭ robie robĭ, cu aceiaşĭ slobozenie slobozĭ, acolo tuturor o bogăţie este cea cu adevărat bogăţie, o slavă cea cu adevarat slavă, că nu întru numire, ci faptele sînt bunătăţile lor, o îndulcire, un dor, o nă-

dejde la toţĭ, şi ca un îndreptariŭ oare care, şi de o cumpănă, toate să se îndrepteze. Eară nerînduele nicĭ una se fie, ci buna rînduială şi desăvîrşita unire, (şi mai jos:) „Că numai „acolo intru acest chip aceasta se poate vedea „curat, aiurea înse nicăire nu numai de a „trece cu vederea pre cele de faţă, (adecă de-„şertăciunile lumii) ci şi tot prilejul al tăia al „turburăreĭ şi al gâlceviĭ, şi a fi lor strălucite „nădejdile, pentru cele ce vor se fie, şi a so-„coti cele ce se întâmplă fieşte-căruia orĭ măh-„nitoare, orĭ veselitoare, că sînt a le tuturora de obştie.“ Decĭ îndatorit este stareţul a avea neadormită privighere, de a nu'şĭ da părinţiĭ porecle unul altuia, ca nu prin aceasta să nască între eĭ urăciune şi dezbinare. Eară mai cu osebire a fi însuşĭ chip şi pildă a smereniеĭ, a dragosteĭ şi a blândeţeĭ.

11. Pentru înlesnirea punerilor la cale a pricinilor celor tainice duhovniceştĭ, va face alegere stareţul de treĭ sau şese părinţi duhovnicĭ, cariĭ şi împreună cu stareţul, şi fără de stareţul, vor cerceta asemenea pricinĭ, şi le vor pune la cale. Inse acele ce se vor cerceta în nefiinţa stareţuluĭ, i se vor aduce la cunoştinţă, şi uninduse vor rămânea sfîrşite, eară neîmpăcânduse la niscaiva pricinĭ, ce ar trebui mai cu deadinsul luate în băgare de samă, acelea se vor cerceta de aldoilea, în fiinţa şi a stareţuluĭ, ca să le facă îndreptarea cuviincioasă.

12. Pentru toate cele din protivă urmărĭ ale orĭ căruia din vieţuitoriĭ în Soborul acesta, cerând trebuinţă a se canonisi, atit pentru în-

dreptarea luĭ, cât şi pentru pilduirea celoralalţĭ, este deplin puternic stareţul, dupre faptă să'ĭ orînduiască potrivit canon. Pentru greşalele mai însămnătoare, ce pot fi supărătoare cârmuireĭ caseĭ, orĭ prícinuitoare de scandilă fraţilor, va trimete pe vinovaţĭ şi pre la skiturile acestor Monastirĭ, supt osebită privighere a Egumenuluĭ, pe vreme hotărâtă sau şi pe vieaţă, dupre cum va fi şi fapta pentru care se canonisesc. Eară dacă vinovăţiea a vre unuia ar fi atât de grea încât se nu o poată suferi Soborul, nicĭ erta, atuncea prin ştirea Kiriarhuluĭ, după hotărârea sfinţilor părinţĭ, unul ca acela să se depărteze din sinul Soboruluĭ, ca nu cumva rămăind, şi pre celalalt trup al Soboruluĭ să'l vatăme, ca nişte oĭ răĭoase. Şi numele acestora cu a lor greşală, precum şi a fraţilor cariĭ se vor fi depărtat, să se scrie întru o condică osăbită, spre ştiinţă şi a stareţilor după vremĭ.

13. La întâmplare de săvîrşirea Stareţuluĭ, sau de tragerea a vre unuia, împlinirea tuturor datoriilor duhovniceştĭ va atârna asupra acelor părinţĭ aleşĭ de Stareţul, spre aĭ fi de ajutoriu, pentru care s'au vorbit la pontul al 11. Acestia dinpreună cu cârmuitoriĭ interesurilor monastirilor, adecă : Dikiul, Cămăraşul, şi logăfătul, vor fi respunzetorĭ pentru orĭ ce sminteală s'ar face pănă la punerea nouluĭ Stareţ, şi tot eĭ sînt îndatoriţĭ, pre de o parte a înştiinţa pe Mitropolitul ţăriĭ, despre împregiurarea care nevoeşte alegerea unuĭ Stareţ, şi pre de alta, după ce vor primi respunsul Mitropolituluĭ întovărăşit de cartea Domnească, a păşi atuncea cătră

alegere după chipul mai jos aratat, având de aproape priveghere ca rânduelele aşezate întru aceasta, să se păzască cu sfinţenie, căcĭ la din protivă vor ave a da samă, atât prea Puternicului şi Dreptuluĭ Judecătoriŭ, cât şi stăpînireĭ pentru cea mai mică aLatore, sau prefacere din cele scrise.»

14. Stareţul acestor monastiri Neamţul şi Secul, se fie deapururea ales din părinţiĭ Soboruluĭ amînduror monastirilor, fără să se pótă nicĭ o dinioară supt nicĭ un cuvânt a se rîndui, dar nicĭ macar a se alege la această vrednicie vre un părinte venit sau adus de aiurea. Acel carele s'ar rîdica la această treaptă, trebue se fie barbat cu neprihănită vieaţă, sporit întru cele duhovniceştĭ, şi în cunoştinţa Dumnezeeştiĭ Scripturĭ, iscusit întru cele iconomiceştĭ, călugărit în monastirele acestea, hirotonisit pentru ele, şi nelipsit se fi petrecut în sinul acestui Sobor, căcĭ întru alt feliŭ, cum l'ar putea şti părinţiĭ, că este vrednic a le fi povăţuitoriŭ şi cărmuitoriŭ.

15. Alegerea să se facă totdeauna după cum prea cuviosul Paisie au cerut a se întemeia. în chipul următoriŭ. După trecerea din vieaţă a Stareţuluĭ, orĭ după a sa tragere, se va urma precum la pontul al 13 se arată, şi după primirea dezlegăreĭ, se va da de ştire prin clopotul cel mare ca se fie toţĭ gata spre săvîrşirea celor cu umilinţă sfinte rugăciunĭ cătră Dumnezeŭ, ca să se milostivească a le alege povăţuitoriŭ vrednic chiemăreĭ sale. După această de toată noaptea priveghere, să se adune

toţĭ Duhovnicii, Ieromonahiĭ şi Monahiĭ bătrânĭ, atât aceĭ aflătorĭ în monastirele acestea, cât şi ceĭ de pre la skiturĭ, în casa trapeziĭ, unde fiind pe masă Sfânta Evanghelie şi cinstita Cruce, maĭ întâiŭ să se scrie pre o foae de hârtie numele tuturor părinţilor aflătorĭ de faţă, după care îndată se păşască către alegerea Stareţuluĭ cu mare luare aminte, încuviinţare şi frica luĭ Dumnezeŭ, ca uniĭ ce cunosc pre fieşte carele, şi cine ce poate, şi cum se sileşte pentru întemeerea acestui Sobor. Şi alegênduse şi numinduse un părinte înzestrat cu însuşirele cerute spre a fi stareţ, atuncea pe loc să se scrie numele alesului pre o altă foae în care după rândueala ce s'au păzit până acum, şi toţĭ ciţĭ se vor uni la această alegere, să meargă pe rând spre a se iscali întrînsa, şi aşa se va numi Stareţ acel către carele cea mai numeroasă parte a Soborului va atârna cu dragoste. Eară când pentru cel întâiŭ propus, nu ar covârşi numărul glasurilor în priinţa sa, atuncea se va propune pe un altul, până când s'ar sfeti barbatul pentru orânduirea căruia s'ar uni cele mai multe glasurĭ a alegĕtorilor. In urmă se va face îndată ştiut Mitropolituluĭ ţăriĭ alegerea nouluĭ stareţ, trimiţindusă tot odată şi pomenita foaie a alegeriĭ, soborniceşte rugândul ca se fie şi a pre sfinţieĭ sale bună voinţă la aceasta, despre care prea sfinţiea sa va face împărtăşire Domnuluĭ, şi după întărire, se trimită a sa blagoslovenie prin vre un Arhiereŭ eparhialnic înputernicit, ca pre alesul Stareţŭ după bisericeasca urmare obicinuită să'l hirotonisas-

că Arhimandrit, cu țiremonie și după rânduiala ce s'au păzit până acum în această sfîntă Lavră.

16. Arătata alegere să se facă cum s'au zis cu multă luare aminte. încuviințare și frica luĭ Dumnezeŭ, puindușĭ fieşte carele în gând, că cel mai de căpitenie lucru al aceluia este, se povățuiască un mare numar de suflete ce i se încredințază. Pentru aceia se cuvine să se aleagă Stareț acela, dupre cum scrie prea cuviosul Paisie, carele multă vreme ar fi petrecut supt cea desăvârșit ascultare, fără toată prihana, și prin ascultarea și tăerea voei sale, ar fi câștigat adâncă smerenie în sufletul seu, şi prin smerenie, s'ar fi învrednicit darului socotelei ceĭ drepte şi ar fi dobândit dragostea luĭ Hristos către toțĭ frațiĭ de o potrivă, și pace adâncă, și răbdând toate ispitele și defăimările prin multă vreme, și ocărîndusă de apururea pre sine, ar fi scăpat cu totul de iuțime și mânie, și ar fi câștigat blîndețele cele întemeete în sufletul săŭ. Și în scurt, prin cea fierbinte lucrare a poruncilor luĭ Hristos Dumnezeŭ, și a sfinților părințĭ, ar fi scăpat de toate patimile, și ar fi câștigat și ceia desăvârșit răbdare, prin care ar pute se sufere toate neputințele cele sufleteștĭ a le tuturor părinților. Unul ca acesta dar alegênduse din Soborul părinților, va pute cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ și povățuirea învățăturilor sfinților părințĭ, a rândui și a povățui sufletele părinților la calea poruncelor lui Dumnezeu şî cu lucrul și cu cuvântul, și a păzi și așezământurile sfinților părințĭ, cele întocmite în Sobo-

rul părinţilor, neclătite, şi nemişcate cât de puţin. Pentru aceia nu este ertat nicĭ decum a se alege Stareţ prin părtinitoare înpărecherĭ, pentru că o aşa uneltire n'ar putea ţinti la alt sfîrşit de cât a înlesni în urmă părtinitorilor, dregătoriĭ şi folosurĭ, care vor fi neapărat în nepriinţa obştimeĭ. Nicĭ se poate vre odată ca alegerea Stareţuluĭ să se facă prin dare de mită, măcar orĭ cătră cine, căcĭ pentru nişte aşa urâte şi luĭ Dumnezeŭ şi oamenilor neplăcute lucrărĭ cu vânzare de suflete omeneştĭ, supunem atât pe aşa alesul, cât şi pe mijlocitorĭ, hotărâreĭ sfintelor Sobornniceştĭ Canoane. Aşişderea şi monahiĭ cariĭ se vor lipsi pentru vre o vinovăţie din Sobor, eară în urmă căindusă ar veni earăşĭ la locul metanieĭ lor, se fie primiţĭ. Eară uniĭ ca aceştia însă de se vor fi hirotonisit Diaconĭ saŭ Preoţĭ aiurea, nu vor lucra cele sfinte aice în Sobor, dupre predaniea fericituluĭ Paisie, nicĭ să se poată a se râdica vre odată la treapta stăreţieĭ, şi aceia cariĭ din împrotivă s'ar ispiti, prin orĭ ce chip, să se înnalţe la această treaptă, se fie căzuţĭ din preună cu sprijinitoriĭ lor supt asprimea aceloraş sfinte Canoane.

17. Stareţul carele se va alege după cuprinderea ponturilor 15 şi 16. va fi neeşit din bunul obiceiŭ al Soboruluĭ, ce cu nestrămutare se păzeşte de la toţĭ Stareţiĭ de maĭ înnainte adormiţĭ până astăzĭ, adecă: Nu se va osebi nicĭ cu îmbrăcămintea mai pre sus de cât s'au obicinuit, nicĭ cu mese şi băuturĭ, nicĭ cu altele, afară din buna rânduială a acelor de mai înnainte.

Toţĭ Stareţiĭ după vremĭ, decum vor fi chemaţĭ la această treaptă, să se pătrundă de sfinţeniea datoriilor lor, şi să'şĭ iee de pildă pe începătoriul şi întemeitoriul acestui Sobor, a căruia toată vieaţa au fost o neîncetată jertfă pentru obştescul bine al fraţilor seĭ. Stareţuluĭ nu'ĭ este ertat se aibă nimic deosebit al său mai mult de cât ceialalţĭ părinţĭ. Nu poate se strângă nicĭ se iee ceva pentru sine dintru cele ale obştieĭ, nicĭ banĭ, nicĭ lucrurĭ. precum nicĭ a dărui sau prin iconomie a vinde la rudele, neamurile sau prietiniĭ săĭ, cel mai mic lucru. El trebue ca un bun părinte, se caute cu multă durere pe toţĭ sermaniĭ aceştia ca se fie mîngâeţĭ cu toate cele trebuitoare. mai ales despre ale hraneĭ şi ale îmbrăcămintei din cele cuvenite lor, şi apoĭ şi din străinĭ, pre aceĭ vrednici de milă va ajutora, cu cât închipuirile monastirelor îl vor erta.

18. Stareţul este deplin puternic poruncitoriŭ, si cârmuitoriŭ Soboruluĭ acestor monastirĭ Neamţul şi Secul; dar fiind că numaĭ Stareţul singur nu poate cuprinde a privighe pentru toate spre buna rânduială a Soborului, pentru aceia va ave orânduiţĭ priveghitorĭ tainici pe acei ce va socoti din părinţĭ cariĭ se fie vrednicĭ, liniştiţĭ şi neclivititorĭ, ca se iee sama şi obşteşte în Sobor, şi cu osebire asupra orĭ cui i s'ar părea că petrece cu neîncuviinţare. Şi aceia simţind că se urmează vre o neorânduială despre cineva, se arăte Stareţuluĭ, şi Stareţul se facă punere la cale spre îndreptare cu chip duhovnicesc, eară unde va covîrşi

răul, apoĭ va şi canonisi pe vinovat, dupre puterea ce are, precum la pontul 12 s'au aratat.

19. Monastirea Secul, care încă din vremea fericituluĭ întru pomenire Domn Constantin Moruz Voevod, şi a prea sfinţituluĭ Mitropolit Gavriil Kalimah, s'au unit cu monastirea Neamţul, şi s'au întemeet de atuncea un Sobor şi o obştie întru amândouă aceste monastirĭ, statornicinduse Stăreţiea ale amândurora monastirilor în Neamţ, aşa şi rămân pentru deapururea nedezbinate, şi povăţuite de aceiaşĭ legiuire, orânduinduse la Secul un vechil cu nume de Igumen. Vechilul acesta, de şi s'au obicinuit aşĭ ave numire de Igumen, dar este şi rămâne supus Stareţului întru toate, cerând şi primind de la el povăţuire în cuprinderea aşezământuluĭ acestuia, de pre care i se va şi da întocmaĭ copie adeverită de Stareţul, şi Igumenul acesta va fi din mijlocul Soboruluĭ, ales de Duhovniciĭ şi Ieromonahiĭ bătrânĭ, ale amândurora Monastirilor, şi întărit de Stareţul, făcêndul cunoscut şi Kiriarhuluĭ de Igumen, mădulariŭ al Soboruluĭ şi cel întăiŭ după Stareţul.

Pre Monahiĭ ceĭ vrednicĭ de hirotoniĭ în trebuinţa Soboruluĭ, îĭ vor face cunoscŭţĭ Stareţuluĭ, şi acesta împreună cu Duhovniciĭ găsindui vrednicĭ, şi cu vârsta legiuită, adecă: Diaconul de 25 de anĭ, şi Preotul de 30 de anĭ. Atuncea va face cerere pentru aceia Mitropolitului, spre aĭ hirotonisi.

RAMUL ICONOMICESC.

20. Stareţul va cârmui averile mişcătoare şi nemişcătoare ale acestor monàstirĭ, spre folosul lor cu chipul şi după rànduiala ce au fost aşezate de prea cuviosul Paisie, adecă: va rândui cu sfatul Duhovnicilor pe Dichiul cel mare, pe Cămăraşul cel mare, şi pe Logofătul, cariĭ sunt cârmuitoriĭ interesurilor monastirilor supt povăţuirea sa, datorĭ fiind aceştiea aĭ cere dezlegare pentru toate, fară se îndrăznească a face nimică de la sine în întîmplărĭ neprevăzute, ce se fie datorĭ aĭ da ascultare împlinind ale sale poroncĭ fără de nicĭ o abatere, asemenea el va rândui pre Nacalnici la skiturĭ, pe iconomĭ la mitoace şi la moşiĭ, precum şi la toate celelalte slujbe şi ascultărĭ, atàt în lăuntrul monastirilor cât şi pe afară.

21. Pentru căutarea folosuluĭ monastirilor şi ale feliuritelor pricinĭ, interesurĭ şi judecăţĭ ce au acestea, se va urma precum din vechíu prin sfàtuirea Stareţuluĭ cu părinţiĭ ceĭ mai cuvioşĭ, vrednicĭ, ispitiţĭ şi cu ştiinţă despre cele politiceştĭ şi iconomiceştĭ, după a cărora punere la cale, fie care din părinţiĭ Soboruluĭ va fi datoriŭ, poruncile şi povăţuirile ce va primi de la stareţul ale împlini cu toată osârdiea, şi râvna pentru folosul monastirilor, fără cruţare de sine sau privire către vre un particularnic înteres, ca o datornică ascultare. Vechilĭ stăruitorĭ în pricinĭ de judecăţĭ pe la instanţiĭ, nu este ertat nicĭ o dinioară supt nicĭ un cuvînt a se rânduĭ din Monahĭ, ci numaĭ din mirenĭ a se alcătui oamenĭ ispitiţĭ, cu chizeşie şi frica luĭ Dumnezeŭ, avênd şi însuşirile cerute de pravila aceia pentru vechiliĭ din 1839, Iunie 11 No. 1127, publicată prin Foaea Săteascĭ din acelaşĭ an, No. 46.

Orĭ care din aceĭ părinţĭ căruia s'au încredinţat o slujbă vremelniceşte, sau pe maĭ îndelungă vreme, şi se va dovedi că au fost călcătoriŭ poruncilor şi povăţuirilor ce au priimit, că au păgubit pre monastirĭ orĭ din lenevire, sau din nepurtarea de grijă, sau din ajungerea cu alţiĭ, sau pentru al săŭ particularnic folos, Stareţul nu este în dreptate al erta, ci datoriŭ a face

Sobor cu părinţiĭ Duhovnicĭ, şi judecândul după toată asprimea, să'l canonisască potrivit. Se hotărăşte că Stareţul nu poate erta pre unul ca acela, pentru că vinovatul n'au greşit luĭ nicĭ părinţilor cariĭ îl judecă, ci obştieĭ pentru a cărora bine sufletesc şi materialnic, eĭ sunt respunzetorĭ.

22. Stareţul va cârmui şi va povăţui toate dupre chipul arătat în ponturile de maĭ sus, eară vânzările în posesie a moşiilor atât a celor din Moldova, cât şi a celor de preste Prut nu le va putea săvârşĭ singur, dar nicĭ măcar cu unirea duhovnicilor, ci trebue se le arândăluiască prin formalnice mezaturĭ. Mai întâiŭ înse va osebi acele câte se vor socoti trebuitoare pentru casnica iconomie, pentru care să se îngrijască de a se gospodărĭ bine, unde şi monastirele şi skiturile se fie îndestulate cu toate cele de trebuinţă, fără se vie în nevoe de a cumpăra nicĭ un feliŭ de product, şi pornínd de la cel întâiŭ an roditoriŭ, prisosul se n'ul vînză ci să'l păstreze ca o rezervă, care sporită cu prisosul a acelor următorĭ, se poată siguripsi îndestularea Soboruluĭ pe treĭ anĭ, şi numaĭ după întemeerea uneĭ aşa rezerve, să se vândă pre tot anul prisosul cât ar fi, desfăcând, se înţelege totdeauna producturile cele maĭ vechĭ. Apoĭ pentru acele moşiĭ câte vor rămânea spre înposeseere, la începutul anuluĭ de pre urmă a orĭ căruia contract de moşie sau de acaret, Stareţul va înştiinţa pre Mitropolitul, pre Departamentul din lăuntru, ca să se publice prin Buletin şi Foile Săteştĭ, însemnînd un termen de treĭ lunĭ, pentru acele din Moldova, şi de sese lunĭ pentru acele de preste hotar, ca doritoriĭ la o zi hotărâtă să se adune în târgul Neamţuluĭ.

Până a nu se urma mezatul, stareţul dinpreună cu cârmuitoriĭ interesurilor monastirilor, şi unoĭ din părinţi ceĭ mai ispitiţĭ în asemenea trebĭ, vor alcătui cu multă lămurire condiţiile cu care moşiea orĭ acaretul ce are să se strige, se dă în posesie sau se închiriază.

Apoĭ la ziua hotărâtă, vor merge la târgul Neamţuluĭ cârmuitoriĭ interesurilor monastirilor, aceĭ cariĭ vor fi slobozi, dechiul înse neaparat, şi treĭ patru din cei mai aleşĭ părinţĭ, pre cariĭ stareţul îĭ va însărcina cu

aceasta, şi adunânduse cu toţiĭ în mitocul ce au monastirile în acel târg, mai întâiŭ să se citească condiţiile pomenite, care vor fi iscălite de stareţul, cu hotărâre că acestea rămîn nestrămutate, şi că aterdisitoriĭ nu vor putea în urmă cere nicĭ o prefacere, cât de mică. După aceasta se va începe strigarea care pentru moşiiĭ, se va urma treĭ zile de rând, şi a treia zi se vor harecĭlui asupra aceluia carele va da preţul cel mai folositoriŭ, şi chizeşie respunzetoare îndatoririĭ lor. Eară pentru acareturi, mezatul se va sfîrşi întru o singură zi, şi în urmă după cuprinderca condiţiilor pomenite, se vor face contracturile, dar numaĭ pe treĭ anĭ pentru acele din ţară, şi pănă la şese anĭ pentru acele de preste hotar, şi iscălinduse de stareţul cu pecetea monastireĭ, precum şi de către cumpărătoriŭ, se vor încredinţa dupre legile statornilite de către tribunalul ţinutal. Orĭ ce contracturĭ s'ar face în alt feliŭ, se vor socoti ca neînfiinţate, şi baniĭ ce ar apuca muşterei a da, li se vor întoarce, fără se poată eĭ râdica vre o pretenţie supt nicĭ un cuvînt, căcĭ aşezămîntul acesta fiind publicat, nu le rămâne dreptate că nu ar fi avut ştiinţe.

23. Nu este ertat nicĭ unui călugăr din acest Sobor a lua în posesie moşiĭ, sau acareturĭ pentru dânsul, nicĭ de ale monastirilor, dar nicĭ streine, precum nicĭ a avea tovărăşie cu cineva, nu numaĭ la moşiĭ şi acareturĭ, dar nicĭ la un feliŭ de spiculaţiĭ, şi nicĭ măcar a aterdesi în numele altuia.

24. Aceste monastirĭ sînt oprite cu totul şi pentru totdeauna supt orĭ ce cuvînt sau închipuire, de a vinde de vecĭ mosiĭ, acareturĭ, viĭ, sau robĭ. Orĭ carele din stareţiĭ sau părinţiĭ acestui Sobor, ar îndrăzni împrotiva afierosirilor ctitoreştĭ se săvârşască o aşa nelegiuire, se fie căzuţĭ dinpreună cu îndemnătoriĭ şi părtaşiĭ la asemenea faptă, supt blestemurile acelor şapte a toată lumea Soboare. Eară frăţimea obştieĭ aceştiea este datoare a stărui prin toate mijloacele putincioase pentru sfărămarea eĭ. Asemenea acest Sobor de mare număr, dupre însuşĭ a sa cerere, este oprit deacum înainte de a mai face schimburĭ, de şi pravelele slobod

acestea când este de folos. Aşijderea nu le este ertat supt nicĭ un cuvânt, şi după nicĭ o împrejurare, să se îndatorească cât de puţin, şi dar nicĭ să se zălogiască moşiĭ, acareturì sau altă avere orĭ lucru de ale monastirilor. Eară când vre o estraordinară întâmplare sau nevoe (de care se ne ferească Dumnezeŭ), lar sili se facă vre o împrumutare, stareţul cu soborul duhovnicilor şi a celor mai bătrâni părinţĭ, va cere mai întâiŭ voe, cu arătarea tuturor împrejurărilor, prin kiriarhul ţăriĭ de la Domnul, şi numaĭ după dezlegarea ce va priimi, va putea săvârşi împrumutarea trebuitoare.

25. Veniturile atât acele regulate ale posesiilor, cât şi acele neregulate, precum, din embaticurĭ, vanzări de vite, producturĭ, şi imaşuiĭ de la moşiele oprite în căutarea monastirilor şi altele de asemenea, toate au a se priimi prin ştirea stareţuluĭ de către cămăraşul sau dichiul, pentru a cărora respundere, stareţul va ave de aproape îngrijire a se ţinea două condice şnuruite şi pecetluite cu pecetea monastireĭ, în care se vor trece regulat fără scăpare din vedere până la cea mai mică somă ce s'ar priimi şi s'ar cheltui. Apoi la sfârşitul a fieşte căru a an, alcătuinduse lămurită samă, şi iscălind'o stareţul, dichiul, cămăraşul, şi logofătul, fiind că toate primirile şi daturile prin mâinele lor se petrec, şi patru din duhovnicĭ, o va trimite împreună cu doĭ părinţĭ la Mitropolitul ţăreĭ, carele împreună cu episcopiĭ cercetânduo, părinţiĭ trimişĭ vor da lămuririle ce li se vor cere, şi după ce se va căuta şi încredinţa de către trustreĭ Arhiereiĭ care înfiinţază pe înnaltul cliros al ţăriĭ, se va întoarce ca să se păstreze în arhiva monastireĭ.

Stareţul şi cu orânduiţiĭ în slujbe, sunt datori a cumpeni cu mare luare aminte toate cheltuelele până la cea mai mică, şi a închipui cele trebuitoare cu toată cruţarea putincioasă, pentru ca nicĭ o dată cheltuelele se nu covârşiască veniturile, ci din protivă se fie încă silitorĭ a iconomisi pre tot anul un prisos, pentru niscaiva estraordinare cheltueli şi întâmplărĭ neprevăzute, care prisos să se păstreze în o ladă de fier cu două cheĭ, din care una va sta la stareţul, şi ce'alaltă la cămăraşul.

26. Lefe hotărâte de la cămară nicĭ decum se nu se deie părinţilor, de cât cu aceia ce stareţul va socoti că se cuvine se mângâe şi se ajutoreze pre bolnaviĭ şi pre obosiţiĭ de bătrâneţe şi de slujbe; este slobod a le da câte ceva din vreme în vreme, potrivit nevoilor lor.

27. Nicĭ unul din călugărĭ precum nicĭ însuşĭ Stareţul, nu au voe de a ţinea caĭ sau alte vite a lor, pentru că în viaţa cea de obştie, nimenea pre cât să poate, nu trebue să aibă al seu în de osebĭ, căcĭ, pentru trebuinţa Soboruluĭ, la cele bine cuvântate, iconomia Monastirilor, este datoare a ţinea un număr de ajuns de caĭ şi de vite, şi a da trăsură aceluia carele cu blagoslovenia Stareţuluĭ, s'ar duce pentru particulară orĭ a Soboruluĭ treabă.

28. Cumpărărĭ şi vânzărĭ în Sobor unul de la altul, nicĭ de chiliĭ, nicĭ de alte lucrurĭ, nicĭ de cum se nu se îngăduiască, precum nicĭ rucodelele ce uniĭ din părinţĭ obicinuesc a lucra, nimene nu are voe a le vinde pre la târgurĭ, ci sânt mai întâiŭ datorĭ a le duce la cămară monastireĭ, de unde se li se dee de împrotivă ceva din cele lor de nevoe, eară câte nu vor trebui cămăriĭ, prin ştirea duhovniculuĭ sânt sloboz a le vinde streinilor la poarta monastireĭ. Pentru aceasta toţĭ aceĭ ce vor întâmpina greutatea în cetirea şi învăţarea de carte, vor fi îndemnaţĭ de către stareţul a se deprinde la lucrurile de mână, ca nu cumva din şederea în zădar, să se dee la gândurĭ rele, şi se cadă în ispită. Spre acest sfîrşit se va pune în lucrare pontul al 9, din aşezământul fericituluĭ întru pomenire stareţul Paisie, ce glăsueşte, că s'au aşezat şi aceasta în soborul părinţilor, ca după hotărârea sfinţilor părinţĭ, se lucreze însuşĭ fraţiĭ feliurĭ de feliurĭ de meşteşugurĭ, şi lucrurĭ de mână, ca se nu aibă pentru acele nicĭ o nevoe a eşi în lume, ci singurĭ se împlinească cea neocolită nevoe a lor cu toată liniştea şi nerăsipirea sufletuluĭ.

29. Băuturĭ spirtoase se nu se poată nicĭ decum vinde în lăuntrul monastirilor, sau pre la chiliele de afară, orĭ pre la skiturĭ, şi în veci se nu fie ertat a se face cârciume cu apropiere de monastiriĭ sau de skiturĭ.

Nicĭ la praznicile monastirilor se nu fie îngăduițĭ nicĭ învoițĭ streiniĭ ce vin, a urma vânzare de băuturĭ tarĭ, căcĭ norodul se adună spre închinăciune, şi nu ca se facă bețiĭ, mai vârtos când fieşte carele este slobod aşĭ aduce cu sineşĭ băutura ceĭ poate fi trebuitoare.

30. Bolnița să se aducă în cea mai bună stare, aşezînduse întru toate, rânduiala ce întru un spital bine înjghiebat trebue a se păzi ; să se alcătuiască o bună spițerie, supt un spițeriŭ iscusit, şi un doftor de ceĭ învoiți de cometetul senătățeĭ a practisi ; bolnaviĭ, se aibă cu îndestulare toate cele trebuitoare, hrană, îmbrăcăminte, şi schimburĭ, şi se fie rânduit un număr deajuns de posluşnicĭ, cariĭ se caute şi se slujască pre bolnaviĭ lor frațĭ cu toată râvna, răbdarea şi dragostea, acele poruncite de Domnul nostru Isus Hristos, ținând deapururea cea mai mare curățenie, în bolniță. Starețul este neapărat datoriŭ, de nu în toate zilele, măcar pe săptămână o dată, a merge la bolniță şi a cerceta pre fie care bolnav în deosebĭ, spre a se încredința de este căutat precum se cuvine, şi în zilele când n'ar putea se meargă însuşĭ, de orĭ ce pricină împiedecat, se trimită pre unul din ceĭ mai credincioşĭ părințĭ, carele se facă această revizie, şi săi aducă respuns. Osebit că, doctorul trebue se fie îndatorit ca în toată vremea să'i aducă raport atât pentru starea bolnițeĭ, cât şi pentru căutarea bolnavilor.

31. Asemenea şi bolnița celor lipsițĭ din păcatele lor de minte, şi muncițĭ de lupte grele, să se ție deapururea în cea mai bună stare, fiind aceşti nenorocițĭ vrednici de o îndoită milă şi îngrijire, ca uni ce sînt şi pătimaşĭ şi în neputință de a se căuta însuşĭ şi a se îngriji cu cele de nevoe. Aşa dar starețul este datoriu a căuta pre aceştia cu mai multă osârdie încă de cât pre acei bolnavi numaĭ, şi aĭ cerceta de o potrivă şi însuşĭ, şi prin părinți de toată nădejdea. Se fie luătoriŭ aminte, pre de o parte a fi căutațĭ trupeşte şi pre de alta sufleteşte, făcândulise deapururea în toată Vinerea sfintele Masle, şi osebit un duhovnic din ceĭ mai cuvioşĭ, carele având numaĭ această bolniță în sarcina sa, se fie datoriŭ în toate zilele aĭ cerceta, ai mângâia

pre cât starea lor iartă, şi ale ceti Molitvele sfîntuluĭ Vasilie, dupre cum din vechiu au fost aşezat, şi în vremea de înnainte s'au păzit. Toamna se li se dee îmbrăcămintea şi încălţămintea trebuitoare pentru vremea cea aspră, şi primăvara luânduse hainele de earnă, se li se dee altele potrivite timpuluĭ, întru un cuvânt, se nu fie lipsiţĭ de nimică. Părinţiĭ şi fraţiĭ cariĭ se rânduesc să'i păzească şi să'i slujască, să se aleagă dintre ceĭ mai vredniciĭ şi ispitiţi prin multa ascultare întru tăerea voeĭ lor, milostivĭ, îndelung răbdătorĭ, căcĭ carele cu tot sufletul, şi din toată inima lor, caută pe aşa nenorociţĭ, mare dar vor dobândi înnaintea Domnuluĭ nostru Isus Hristos, şi mare li va fi resplătirea.

32. Tipografiea ce este aşezată în monastirea Neamţul, să se întemeeze, şi în puterea dreptuluĭ ce şi reglementul iau întărit, se urmeze a tipări şi a vinde orĭ la cine, fără nicĭ o oprire despre nimenea, toate cărţile bisericeştĭ câte au dobândit o dată voia Kiriarhuluĭ de a se întrebuinţa în ţara aceasta. La întâmplare înse unde ar voi se scoată la lumina o carte, de şi bisericească, ce nu va fi fost încă tipărită în Moldova, stareţul va cere maĭ întâiŭ blagoslovenia Kiriarhuluĭ, şi apoi numaĭ va slobozi tipărirea eĭ.

Stareţul este datoriŭ se aibă osebită luare aminte a se ţinea această tipografie totdeauna în cea mai bună stare înnaintitoare, şi a se tipări neîncetat cărţile acele bisericeştĭ, ca din asemenea să se adaogă, şi se sporească bibliotica monastirilor, de unde fieşte carele părinte are dritul a priimi supt a sa iscălitură cărţi spre cetire, pre care apoi este îndatorit a le întoarce bibliotecaruluĭ luânduşĭ adeverinţa dată.

33. De cea mai neocolită nevoe fiind a se lua cele mai nemerite măsurĭ pentru învăţătura în cele bisericeşti a tinerilor acestui Sobor, stareţul se va îndeletnici cu tot dinadinsul ca se facă căzuta spre acest sfârşit punere la cale, în cea mai scurtă putincioasă vreme. Aicea se vor învăţa carte moldovinească şi rusască, tot o dată se vor paradosi şi acele ştiinţe pregătitoare, care sînt de neapărat şi de mântuitoriŭ folos vieţeĭ monahiceşti, după cel înnadins reglement pre ca-

rele stareţul împreună cu duhovnicii îl va alcătui potrivit cu duhul pontuluĭ al 5, din aşezemântul prea cuviosuluĭ Paisie ce zice: Ca părinţiĭ cei cărturarĭ cu mare râvnă, cu credinţă şi cu dragoste, se citească învăţăturile sfinţilor Părinţĭ care povăţuesc spre dreapta înţelegere a sfintelor scripturĭ, şi spre cunoştinţa dogmelor credinţeĭ ceĭ pravoslavnice a Bisericeĭ cei soborniceştĭ, prin care învăţeturĭ cu ajutoriul lui Dumnezeŭ poate se cunoască şi voia lui Dumnezeu, şi puterea poruncilor lui Dumnezeŭ, celor mântuitoare de suflete, şi ca în o oglindă priveşte toată aşezarea sufletuluĭ săŭ, şi prin acelea şi prin cea desăvârşit ascultare şi tăerea şi omorârea voeĭ sale, poate cu ajutoriul lui Dumnezeŭ, povăţuit se fie la dreaptă şi neabătută nicĭ în dreapta nicĭ în stânga socoteală a Dumnezeeştiĭ Biserici, care este mai de nevoe de cât toate spre mântuirea sufletuluĭ. Se hotăreşte cu nestrămutare că numai tinerimea soboruluĭ acestuia va putea asculta arătatele învăţeturĭ la care nu va fi nicĭ decum ertat, nicĭ se va putea face silă despre nimenea, a se primi mirenĭ, orĭ preoţĭ de mir, sau călugărĭ de pre la alte monastirĭ. Stareţul dinpreună cu duhovnicĭĭ vor alege pre acei din monahĭ şi fraţĭ pre cariĭ îĭ vor cunoaşte mai râvnitorĭ asupra ştiinţelor celor mântuitoare.

34. Igumenul monastireĭ Seculuĭ, precum întru cele duhovniceşti, aşa şi întru cele iconomiceşti este supus stareţuluĭ de la carele va lua povăţuire pentru orĭ ce treabă, şi va fi datoriŭ aĭ da samă de toate priimirile şi cheltuelile ce prin trânsul se vor urma, de banĭ, vite, producturĭ şi lucrurĭ, orĭ când, i s'ar cere.

35. Odoarăle, argintăriile, veşmintele şi toate celelalte care cu anume arătătoare catagrafie se vor încredinţa Igumenuluĭ supt a sa iscălitură, este datoriŭ a le păstra totdeauna în cea mai bună stare, având el a respunde pentru toate.

36. Schiturile, Săhăstria, Sihla şi Nifon, vor rămânea întru purtarea de grijă a Egumenului, rânduinduse de către stareţul la dânsele proistoşĭ din părinţiĭ cei mai încuviinţaţi ai Monastiriĭ aceştia Secul, dupre rânduiala păzită încă din zilele prea cuviosului Pai-

sie, supt acăruia stăriţie s'au unit pentru totdeauna aceste două monastiri. Şi când la această monastire nu s'ar afla părinţi pentru aşa vrednicie, se vor rândui din cei de la Neamţ. De asemenea din Secul cei mai tineri părinţi şi fraţi, vor fi rânduiţi în Neamţ să inveţe sau la lucruri de mână, sau la Tipografie, sau la învăţeturile rânduite, fieşte carele dupre plecarea sa, spre a se putea face prin aceasta o mai mare frăţie încă şi unire între amândoa Monastirile.

37. De vreme ce s'au găsit de folos, ca monastirele Neamţul şi Secul să fie împreunate, şi Soborul lor, să alcătuiască în veci un trup şi un suflet, ne aparat urmează, ca şi cârmuirea materialnicêlor interesuri, precum şi povăţuirea celor duhovniceşti, să fie una şi aceiaşi. In urmare, stareţul este dator să aibă necurmată luare aminte, ca obşteasca iconomie să îndestuleze pe părinţiĭ şi fraţiĭ de la monastirea Secul şi de la Schituri cu toate cele trebuitoare, ca şi pre acei de la monastirea Neamţul, fără nici o deosebire sau scădere întru nimic. Sa le trimită în vremi cele spre hrană, şi hainele trebuitoare şi să'i îngrădească înprejma lor cu vitele, gradinile, argaţiĭ, şi toate câte se cer pentru numărul vieţuitorilor acolo, ca nici o lată şi nici întru o zi măcar, să nu ducă lipsă de nimică din cele cuvenite, căci o din protivă urmare ar fi păcat şi o strâmbatate mare, când această monastire s'au făcut un trup cu acea a Neamţului.

38. Peceţile amânduror monastirilor, să fie deapurure în păstrare la stareţul; şi egumenul de la Secul, pentru trebuinţa corespondenţiei ce urmează a ţinea cu Stareţul sau şi alte feţe, îşi va face a sa particularnică pecete.

39. Pentru pomeniţiĭ la pontul 20, cârmuitori şi toţi cealalţi câţi să rânduesc în slujbe statornice, stareţul dinpreună cu părinţi cei mai practisiţi, va alcătui pentru fieşte carele, instrucţie atingĕtoare de slujba ce i să încredinţază, ca avĕndule purure în vedere, să împlinească în toată vremea datoriile lor fără a să putea apăra cu cuvânt de neştiinţă sau uitare.

40. Stareţul va avea îngrijire a se ţinea tot deauna o condică şnuruită şi pecetluită în care să fie anume însămnate odoarele, argintăriile, veşmintele, cărţile, şi toate lucrurile bisericeşti, atât acelea ale Monastirilor, cât şi a Schiturilor atârnate de ele, pentru care să ie izvod foarte lămuritor despre ori ce lucru de la egumenii, proestoşii şi slujitorii ce va avea rănduiţi, supt iscălitura lor. In aratata condică, să vor trece incă, toate altele asemene odoară şi lucruri, câte dupre vremi să vor adăogi, cu osebită arătare pentru acele ce s'ar preface, sau învechindu-se, nu ar mai putea fi de slujbă. Aşijderea se va ţinea o altă osăbită condică, şi cu aceastaşi rânduială, pentru toate lucrurile; şi uneltele, ale iconomiei şi gospodăriei.

41. Ori carii din stareţi, egumeni şi părinţi întrebuinţaţi, în slujbe statornice ori vremelnice, în ştiinţa ar călca datoriile lui, şi rănduelele cuprinse in acest aşezământ, şi din această abatere, s'ar pricinui Soborului rătăcire, vătămare, ori pagube, şi vinovatul nu ar îndrepta greşala sa, să fie tras supt judecata şi canonisirea Soborului, făcând ştiut de aceasta şi Kiriarhului.

42. Acest aşezământ sa se tipărească, şi impărţindu-se pre la toate schiturile şi metoacele monastirilor acestora, să se statornicească pentru tot deauna, ca de patru ori pe an, la zile hotărâte, după săvârşirea sfintei liturgii, să 'se cetească în auzul a toată frăţimea, pentru ca prin adesa aducere aminte, toţi să se pătrundă de datoriile lor, şi fieşte carele în parte de ale sale, şi în unire să fie silitori şi staruitori pentru împlinirea lor.

In sfîrşit acest sfînt sobor, împlinind legiuirele aşezate va respunde cu ajutorul lui Dumnezeu la cele înnalte a începutului temeiuri, statornicite pe nestrămutata rânduială a sfintelor aşezăminturi ale Bisericei. Şi va pute ajunge aceea mântuitoare rostire a Domnului nostru Isus Hristos ce zice: Că, casa părintelui mieu, casă de rugăciune şi de învăţetură este! Potrivit glasului celui ce strigă în pustie, gătiţi calea Domnului, şi celelalte a sfântului Ioan Botezătorului, carele să trasă la munţi pentru a lăsa învăţetură celor din lume,

pildei căruia apoi au urmat toţi Sihastrii şi Pustnicii vremilor vechi şi mai nouă, de asemenea şi lavrel• cele mai vestite.

Şi dar cu mila şi darul Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Hristos s'au scris hrisovul acesta la s'aunul Domniei în oraşul Iaşi, în anul al 10, al Domniei noastre.

(Iscălitura Domnească)

(L. P.)

1843 Mai 1. No. 175.

Stefan Catargiu vel Logofăt.

Supt dictaţia mea a jos iscălitului s'au scris,

Iacovache Veisa Spătar.

Aceste acte domneşti le-am reprodus de la pag ina179 dintr'un caiet imprimat la Monastirea Neamţului.

Th. C.

FELICITARE

La ocazia alegereĭ I. S. Domnitoruluĭ Alexandru Ioan Cuza, D-lui Aga Teodor Codrescu, Prezedentul Municipalităţeĭ de Iaşĭ, au rostit următoarele :

Pre Inalţate Doamne !

In urma uneĭ crunte bătaliĭ care au insîngerat faţa Europeĭ, aŭ venit pacea, din sinul păceĭ aŭ isvorât tratatul de Paris, din tratat Convenţiunea din 7 (19) August 1858, din Convenţiunea aceasta legămîntul Principatelor-Unite şi Adunarea Electivă, eară din mizlocul Adunăreĭ Alesul şi Domnul Moldoveĭ.

O sută cincĭ zecĭ de anĭ au trecut, de când drepturile autonome ale noastre, se videaŭ ştirbite. Domnii nu erau maĭ mult aleşiĭ ce impuşiĭ ţeriĭ; mulţămită dară şi de treĭ orĭ

mulţămită puterilor garante, căcĭ astăzĭ în ziua de 5 Ianuarie 1859, poporul poate ura în faţa Domnuluĭ pe Alesul Adunăreĭ şi al ţerii.

Intre vuetul cel solemn al clopotelor, între bubuitul cel sgomotos al tunurilor, glasul poporuluĭ este maĭ străbătătoriŭ, el este maĭ puternic, pentru că purcede din inimă; acest glas este glasul Ţeriĭ întregĭ, şi capitala Moldoveĭ prin organul Municipalităţeĭ eĭ, se simte fericită putênd a ura în persoana Domnuluĭ, prosperitatea Ţeriĭ şi a Inălţimeĭ Voastre. Astăzĭ aŭ picat privilegiul acela, pe când Domnul, maĭ întăiŭ la marginea Ţeriĭ se saluta, căcĭ vinea din afară de ea; astăzĭ el se aclamează în inima Ţeriĭ, şi în capitala eĭ maĭ întăiŭ se urează.

Pre Inălţate Doamne! este obiceiŭ, şi obiceiul vechiŭ al ţeriĭ este bun şi sfînt; după acest obiceiŭ vi se aduce înainte pâne şi sare, semnul bogăţieĭ pămîntuluĭ nostru. Rumpeţĭ şi gustaţĭ din pânea aceasta, ca să vi se întărească inima în iubirea Patrieĭ şi să împărţiţĭ cu poporul hrana pe care ea ne-o dă.

Treacă de acuma aniĭ sbuciumărilor noastre, întoarnesă pacea în sinul familiilor noastre şi a Ţeriĭ, renvieze simţimîntul naţionalităţei romîne, şi aşa plinĭ de bucurie din capitală până în marginile Ţereĭ, va resuna strigarea de bucurie: *că cu noĭ este Domnul.*»

Am reprodus această *urare* din suplementul la No. 24 al Monitoruluĭ oficial al Moldovei, din 16 Ianuarie 1859.

Th. C.

Tabloŭ Hronologic

din

Istoria veche și nouă a Moldovei,

dupre manuscrisele Patriei și cele streine.

orânduit de Gh. ASACHI.

PERIODUL I.

Istoria Antica.

Anii în. de Hrist.	
	Țara, care astădĭ se numeşte Moldavia saŭ Moldova, despărțea din învechime Tracia de Scitia, și se numea: Deşertul Ghetic, fiind domnit de Gheţĭ.
510	Darius Istaspŭ, împăratulŭ Persilorŭ, trece pe aice asupra Scitilor. Davii saŭ Dacii, locuitorii țereĭ, prin astuparea fântânilor, îl nevoesc a se retrage.
345	Atias împăratul Scitilor, și după acesta Alexandru Macedonul, supun pe Davĭ. Zamolcsis reformatorul lor și în urmă zinŭ.
341	Grecii întemeează aice colonii comerciale.
314	Drahintis învinge pe Macedonĭ, prinde cu toată armia pe riga lor Lisimah, prin marinimie 'l mântue de moarte și închee cu el aliație.
171	Orolos bate resboiŭ cu Bastarnii și perzându-l, pe ostașii Davĭ ii osîndește se facă trebĭ femeeștĭ, până la ștergerea acesteĭ defăimărĭ.

110 După subjugarea Macedoniei, Romanii s'apropie de Daví. Minuțius aŭ fost cel întăiŭ Roman ce aŭ oștit cu dânșii.

56 Boerbist, domnitor mare al Davilor, subjugă țerile împrejur de la marea Neagră, până în Austria, cu 200,000 Daví învinge pe Antonie proconsulul Macedoniei, și steagurile apucate de la Romani, le așază în cetatea Genucla. Imperia Davilor se desparte în staturi mici.

30 Statilius Taurus și Licinius Crasus, respingŭ pe Daví peste Dunăre. Iasighii vin de la Caucaz și se așază în o parte a Daviei.

Anii după Hr st.

DECEBAL se înalță pe tronul Davilor.

89 Impăratul Romei Domițian purcede cu oaste asupra luí Decebal. Apius Sabinus și consulul Fuscus se învingŭ de Decebal, ear Iulian îl bate Spre semn de pace, Domițian îi triimete o diademă, feliuriți meșteri și o somă de bani.

100 TRAIAN cu 60,000 ostași trece Dunărea, în luna Septemvrie, învinge pe Decebal în o bătălie cruntă, în care rumpe chiar mantiea sa, spre a lega ranile ostașilor sei.

103 In al doile an Traianŭ, după multe crunte bătălii, întră în Sarmisagetusa, închee pace, și oastea Romană remâne prin cetățile Daciei.

105 Decebal cearcă se scuture jugul Romanilor şi deschide noŭ resbelŭ. Traian vine eară în Dacia, arhitectul Apolodor face un podŭ peste Dunăre între Severin şi Cerneţ. Romaniĭ străbat în Dacia. Decebal moare bând venin, asemine se omoară toţĭ curtezaniĭ seĭ şi ceĭ maĭ marĭ aĭ ţereĭ, o parte a naţiei se stârpeşte, alta se disţerează la Rocsolanĭ, rămăşiţa se amestecă cu Romaniĭ. Dacia se împoporează de coloniştĭ aduşĭ din Italia, se declarează provinţie romană, cu un guvernator numit: Pro-pretor şi cu un senat. Sarmisagetusa, capitala se numeşte: Ulpia Traiană, pretutindene se fac temple, palaturi şi drumurĭ pietruite, din care unul, pe la Maros Vasarheĭ duce în Moldova, unde

110 spre pază remâne Legeonul XIII, numit Geamăn saŭ a Iasienilor, cariĭ întemeiază cetăţuea numită: Municipium Iassiorum, adecă politia Iasilor. Romaniĭ prelucrează mine de aur în Dacia, dincolo şi dincoace de Carpaţĭ, şi tae monete cu semnele ţereĭ pe ele.

125 Adrian surpă podul luĭ Traian, spre a feri Dacia de incursia barbarilor, şi întăreşte Dacia cu nouă legeoane romane.

160 Antonius filosoful, trimete în Dacia nuoĭ coloniştĭ din Italia.

246 Impăratul Filip alungă pe Goţĭ din

Dacia. Puterea Romeĭ scade, barbariĭ resbat în Dacia.

274 Imparatul Aurelian, Daciul, strămută din Dacia în Misia, pe partea dreaptă a Dunăreĭ, miliţia şi administraţia ţereĭ. O mare parte din proprietarĭ şi ţeranĭ remân în Dacia maĭ ales între strâmtorĭ şi munţĭ, unde petrecând, ajung a păstra naţionalitatea lor, şi sunt strămoşiĭ Moldo-Românilor, guvernându-se de aĭ lor naţionalĭ Domnitorĭ.

374 La incursia gintelor, Moldova se cuprinde de Goţĭ, cariĭ maĭ în urmă se alungă de Hunĭ.

453 Hernac şi Denghesic, fiiĭ luĭ Atila, întemeează în Moldova unŭ noŭ statŭ numit Hiunvar.

468
560 Cutrigurii capătă domnia ţereĭ, se învingŭ de Avarĭ, şi eară se interescŭ de Anţĭ.

616 Cuprat, riga Cutrieţilor, se face patriciŭ Visantinŭ. Fiul luĭ Ansprah domnează în Moldova. Fiiĭ luĭ Crunus împart imperia Româno Bulgară.

884 Nouă incursie a barbarilor. Pacinaţiĭ se aşază în Moldova, care iea numele de: Atel-Cusu. Tuhutum învinsŭ de iĭ trece în Panonia.

910 Gelu, prinţul român din Transilvania domneşte şi preste Moldova.

1000 Pacinaţiĭ, Besiĭ trecŭ şi domnesc pe rândŭ.

1049 Religia creştină se îmbrăţoşează aice în parte de Cumanĭ cariĭ domnează.

1159 Pre lângă multe staturĭ, în care era Moldova împărţită, statul Bărlad se întemeează aproape de vechea Sucidava. Această republică se întinde, domneşte până pe ţermurile măreĭ Negre şi se face faimoasă prin piraterie. Supune până şi Oleşia, politie la gura Nipruluĭ.

1182 CRIŞ, Domnŭ Românilor din Misia, capătă ajutor de la Româno-Moldovenĭ, cu cariĭ merge asupra Constantinopoluluĭ.

1225 Statul Cumanieĭ micĭ se desface de Batus-Han; liniştea se aşază în Moldova Galaţiĭ, Chilia, Cetatea-Albă, Hotinul şi Teghina, se colonizază de negustorĭ Grecĭ şi Italienĭ din Raguza şi Genua.

1226 După moartea împăratuluĭ Românŭ Ioan Asan, din Misia, usurpând Frurilă tronul românescŭ, Ioan fiulŭ luĭ Asan, scapă în Moldova, de aice înturnându-se cu oaste, bate pe Frurilă şi pre împăratul Teodor Comninul, pre carele'l prinde.

1229 Papa rândueşte pe Teodoric Episcopul de Cumania, spre a creştina poporul.

1249 Cavaleriĭ Germanĭ (de Malta) zidesc cetatea Neamţul, spre a apăra ţara de barbarĭ.

1259 Oarde tatare a luĭ Nogaĭ pradă şi stârpesc ţara.

1284 Românĭĭ se concentrează maĭ cu sa-

mă în Maramureş sub un domnitoriŭ.

1294 Mongolul Toctaĭ pradă ţara.

1308 Alanii vin de la Caucaz.

1324 Tatariĭ în numĕr de 120,000 tăbărăsc în Moldova. o pradă şi o stârpesc.

1344 Casimir riga Poloniei învinge pe Tatarĭ la Lublin.

1352 Andrei domnul Transilvanieĭ, cu ajutorul Românilor din Moldova, învinge aice pe Tatarĭ, cariĭ se trag peste Nistru la Crâm.

PERIODUL II.

Istoria Veche.

1350 BOGDAN, din familia Dragoş, Domn al Românilor din Maramurăş, trece cu o colonie dincoace de Carpaţĭ, şi a doua oară întemeiază aice un stat Român ne atârnatŭ, numit Moldavia, supuind sub Domnia sa toate celelalte staturĭ, în care era ţara împărţită. Zideşte cetatea Baia şi restaurează alte politiĭ. După doĭ anĭ moare şi este îngropatŭ în biserică la Olăuţŭ.

1352 STEFAN I, supranumit Sas, fiul luĭ Bogdan, domneşte 6 anĭ şi lasă pe fiiĭ seĭ: Stefan şi Petru.

1359 STEFAN II. domneşte 6 lunĭ. Petru ne voind a se supune fratelui maĭ mare 'ĭ râpeşte domnia şi 'l alungă din ţară. Stefan cere ajutorŭ de la Poloni.

1359 PETRU I, sfarmă oastea polonă a luĭ Cazimir, care cu Stefan încăpusă în codru Plonic a munteluĭ Sepeneţ, unde prinde pe toţĭ generalii Polonĭ. El domneşte 9 anĭ.

1370 LASCU fiul luĭ Petru I, înbrăţoşază religia catolică. Papa Urban V. rânduește la Siret Episcop, înse fără spor de prozilitismŭ între Moldovenĭ. Doamna remâne credincioasă religieĭ Ortodocse. Lascu domneşte 11 anĭ. In epoca luĭ se aşază mulţĭ catolicĭ în Moldova.

1382 BOGDAN II Muşat, fiul luĭ Lascu. In acest period o partidă alege de Domn pe polonul Gheorghie Coriatovicĭ, pe care'l omoară şi'l îngroapă la Vasluĭ. Bogdan domneşte 5 anĭ.

1387 PETRU II Muşat, fiul luĭ Bogdan, face 'o alianţie cu Polonia, şi la 8 Dechemvrie 1389, boerul Duga încheie la Radon cu Vladislaŭ şi Mircea o alianţie asupra luĭ Sigismund al Ungarieĭ. Petru după 3 ani de domnie moare.

1390 Roman I, fratele luĭ Petru II, bărbat fără cunoştinţe militare, iea de ajutor pe maĭ micul seŭ frate Stefan şi aprinḑêndu-se resboiŭ cu Unguriĭ, după doue lunĭ abdică domnia în favorul aceluĭ frate. El întăreşte politia Roman, şi are de fiĭ: 1) pe Alecsandru, 2) pe Stefan, 3) pe Bogdan, 4) pe Mihail, 5) pe Iuga şi 6) pe Alecsandru. din cariĭ domnesc al 2—5, şi al 6-le.

1390 STEFAN III, fratele luĭ Roman, iea domniea în împrejurărĭ grele. La 15 Noemvrie 1390, se face congres de alianție la Suceava între Vladislaŭ, riga Poloniei, şi Mircea domnul țereĭ Româneştĭ

Sigişmund, riga Ungarieĭ, spre a resbuna alianția întreită, cu mare oaste şi greutate resbate în Moldova. Lipsit de ajutorul Polonieĭ şi a țereĭ Româneştĭ, Stefan se vede nevoit a se lepăda prin jurământŭ de acea alianție, după care Ungurii se trag din țară. Această întâmplare invită duşmănia Polonilor asupra luĭ Stefan, carele, după o conjurație, se vede nevoit a lăsa domnia frateluĭ seŭ Roman.

1393 ROMAN I, suindu-se a doua oară pe tron, se uneşte cu Polonii, trimete oaste în ajutorul luĭ Teodor Coriatovicĭ asupra luĭ Vitold, carele bate oastea aliată. După 2 anĭ, Roman abdică domnia, şi pe tron se sue iarăşi Stefan.

1395 STEFAN III, închee asupra Ungurilor alianție cu Stefan, Voevodul Transilvanieĭ şi cu Mircea, Domnul țereĭ Româneştĭ. Desbinare în țară. Tatariĭ şi Turcii fac incursie. Iĭ pradă maĭ ales locurile Catolicilor, încât Papa Bonifație IX proectează aice asupra păgânilor resboiŭ de Crucierĭ. Stefan duce creştinilor oaste de ajutor în Bulgaria, şi împreună cu armia franceză, sub Contele

Nevers, se osteşte la 18 Septemv. 1396 în nenorocita bătălie de la Nicopoli. Domneşte ear 4 anĭ. Lasă pe fiiĭ seĭ Petru şi Stefan.

1399 PETRU III, desbinându se de fratele seŭ, acesta'i apucă domnia. Stefan cu o samă din boerĭ cere ajutor la Cazimir riga Poloniei. Polonii resbat în ţară. Petru moare.

1399 STEFAN IV, fratele celuĭ de sus, urmează în scurtă domnie, căcĭ după el se sue pe tron:

1400 IUGA fiul luĭ Roman I. Acesta aşază pe celŭ întâiŭ Mitropolitŭ în Moldova, zideşte politiĭ şi înformă călarime regulată, asemene face multe dănuirĭ boerilorŭ vrednicĭ şi oamenilorŭ de oaste. După 2 anĭ se retrage la Mircea.

1400 ROMAN II, fiul luĭ Petru III, după o domnie de 2 anĭ, face loc luĭ:

1401 ALECSANDRU I cel Bunŭ, fiul luĭ Roman I, acesta, tânăr iea cu mână puternică cârma guvernuluĭ, restatorniceşte liniştea în lăuntrul ţereĭ prin aliaţie cu Iagelon al Poloniei şi cu Domnul ţăreĭ Româneştĭ, şi asigurează acea pe dinafară.

1403 Aducerea relicviilorŭ (moaştelor) Sf. Ioan de la Trapezunda la Suceava. Legile ţereĭ le îndreaptă dupre codica Vasilicalelorŭ. Intemeiază Episcopiile de Roman şi de Rădăuţĭ, zideşte şi înzăs-

1411

trează multe biserici și monastiri, precum Moldovița și Bistrița.

Prin prelucrarea minelor înfloresc finanțele. In resboiul Ungurilor cu Iagelon, acesta se împrumută de la Alecsandru cu 1000 taleri argint, dând în ipotecă provinția polonă numită Pocuția, din care urmează multe resboae între aceste doue nații.

1418 Pretendatorii: Roman II și Stefan IV, se înlătureazĕ. Armenii, fugind de jugul Turcilor, emigrează din Patriea lor, și se așază în Moldova.

1421 După moartea doamnei, ce'i născu pre Ilieș, Alexandru, în a doua cununie, se însoțește cu prințesa Ringala, sora lui Iagelon.

1423 Un corpus de călărime moldovană merge în ajutorul lui Iagelon, pe țermul mărei Baltice, asupra Cavalerilor Crucieri, unde la Marienburg, prin bravură și nouă stratagemă, poartă biruință strălucită.

1425 Imparatul Ioan Paleologul, înturnându-se din Ungaria, trece prin Moldova, Alecsandru 'l trătează cu strălucire, și'l conduce până la portul Chiliei.

După ce nu se nimerește cercarea a uni biserica de Răsărit cu acea de Apus, Mitropolitul Teoctist, de nație Bulgar, întroduce în Moldova cu clirosul Slav și buchele Kiriliene, spre a feri pe tinerime de a adopta ideile Latinilor.

1428 Faraoniĭ seaŭ Ţiganiĭ, în cete numeroase, vin în Moldova.

1429 Congresul de Luţcŭ între Imparatul Sigismund şi Iagelon, în care se maĭ asigurează neatârnarea Moldoveĭ.

Impăratul Ioan, făcându-se singurŭ domnitorŭ. triimete luĭ Alecsandru, prin o solie, titlu de despot cu hlamida şi corona regală, şi face Mitropolia Moldoveĭ neatârnată de cea a Ohrideĭ.

1430 In resboiul Polonilor, Alecsandru iea partida luĭ Svidrigelo, fratele luĭ Iagelon. Poloniĭ chieamă în ajutor pe Tatariĭ de la Volga.

1431 ALECSANDRU se întoarnă în favorul Polonilor, învinge pe Svidrigelo, iea cetatea Braţlav şi o dă luĭ Iagelon.

1432 ALECSANDRU struncinat de ostenelile resboaelor, moare, după o domnie de 32 anĭ, 8 lunĭ, şi se îngroapă în monastirea Bistriţa.

1432 ILIEŞ, fiiul luĭ Alecsandru, dupre voinţa părinteluĭ urmează în domnie. Mastiga sa Ringala favorează pe fiul eĭ Stefan. Ilieş o îneacă. Stefan fuge în ţara Românească şi se întoarnă cu ajutorŭ de oaste, dar la Soloneştĭ se înfrânge oastea luĭ Ilieş carele, fugindŭ din ţară, năzueşte la Vladislaŭ al Poloniei.

1433 STEFAN V, cu vredniciĭ maĭ alese

de câtŭ fratele seŭ. se îmbrăţoşează de toată boerimea. Elŭ ca şi fratele seŭ trimete ambasadorŭ la Vladislaŭ, juruinduĭ alianţie, încăt Vladislaŭ, de şi Ilieşŭ iĭ era cumnatŭ. preferează pe Stefan, carele bate în Podolia pe Tatarĭ, şi dă luĭ Vladislaŭ cetatea Braţlaŭ; acesta i dă moşiĭ în Polonia, şi luĭ Ilieşŭ o aşeḑare, cu condiție a nu se mai amesteca în trebile Moldovei; însă Ilieşŭ se depărtează. resbate in Moldova şi la Dărmăneştĭ este învinsŭ de însuşĭ Stefanŭ.

1435 Inturnându se în Polonia, îlŭ închidŭ în cetatea Seradin. de unde după moartea luĭ Vladislaŭ, scăpândŭ întră a treia oară în Moldova, şi din noŭ Stefan Vodă, îlŭ înfrânge în 4 Maĭ la Podraga, precum şi maĭ în urmă la Pipereştĭ, Vladislaŭ II, urmând părinteluĭ seŭ în guvernŭ, împacă pe fraţĭ la Liovŭ prin împărţeală, Stefan ĭea ţara de josŭ cu cetatea Albă şi Chilica; eară Ilieşŭ, ţara de sus cu Iaşiĭ, Suceava şi Hotinul.

1435 DUCA SFIDRIGHELO, fuge din Polonia în două rândurĭ pe ascunsŭ în Moldova, unde petrece păscândŭ oĭ, până la anul 1440, când capătă iarăşĭ Domnia de Luţcŭ.

1439 Tatariĭ resbatŭ în Moldova şi pradă o parte.

1444 STEFAN V, chiemândŭ la o întâlnire pe Ilieşŭ, îlŭ orbeşte şi'lŭ despoae de

I'omn'e. Ilieşŭ moare după un anŭ, lăsândŭ fiĭ pe Alecsandru şi Romanŭ. Stefanŭ domneşte în Moldova singurŭ de şi'lŭ tulbură pretendatorul Alecsandru.

1446 STEFAN V, încheie aliaţ'e cu Ioan Huniadŭ. şi cu Danu Domnul ţereı Româneşti, trimete agiutorıŭ asupra luĭ Vladŭ II, (Dracul). Elŭ se uc'de de nepotul seu.

1447 ROMAN III, fiiul luĭ Ilieşŭ, se sue pe tronul Moldoveĭ.

1448 PETRU IV, fiiul luĭ Stefan V, năsueşte la Ioan Huniadŭ şi cu agiutorul Ungurilorŭ alungă pe Roman. Pentru pregătirea resboiuluĭ cu Turc'ĭ, Ioan Huniad aşaze garnisonŭ în cetatea Chilia. Petru IV, se însoţeşte cu sora luĭ Huniad Corvinusŭ. Roman cere agiutorŭ de la unch'ulŭ seŭ Casimirŭ, dar nu târḑiŭ moare înveninatŭ.

1449 Petru g'urueşte Poloniei aliaţie, dă marinimoasă ospitalitate em'grantuluı Prinţŭ Polon Mıhail, pe carele nu vre sâ'l deie trimişılorŭ Poloni. După moartea luĭ urmează tulburărĭ, în care pe rând domnescŭ Stefan şi Ciubărŭ. Alecsandru II, num t Ilihnonŭ de 14 anĭ, fiiul celŭ maĭ tênărŭ a luĭ Ilieşŭ. se înalţă pe tronŭ sub ep tropia mumei sale Maria Bogdan, ce se ḑ'ce fiiŭ firescŭ a luĭ.

1450 ALECSANDRU I, îlŭ învinge la Turnăşenĭ, şi Alecsandru fuge în Polonia. Oastea luĭ Casimir îlŭ reaşează, dar elŭ

iar este alungatŭ. Poloniĭ cu mare armie ducŭ pe Alecsandru în Moldova. Bogdanŭ încheie pace cu condiţie se fie epitropŭ luĭ Alecsandru, despre altă parte loveşte pe Poloni la Crasna, unde omoară pe cele maĭ alese trupe şi pe doĭ Mareşalĭ.

1452 PETRU-ARON, ce se zice, dar nu este fiŭ naturalŭ a luĭ Alecsandru I, propune se apere pe Alecsandru II. Prin uneltirĭ, ucide pe Bogdan la Ruseni şi râpeşte Domniea luĭ Alecsandru, carele fuge la Polonĭ. Aceştia 'l reaşează în Moldova Desfrânarea luĭ Alecsandru întartă ura boerilor. Petru-Aron se întoarnă cu oastea şi bate la Movilenĭ pe Alecsandru, carele fuge la cetatea Albă, unde moare.

1453 Mohamedŭ supune Constantinopolul.

1456 PETRU-ARON se înalţă de boerĭ la Domnie în mijloculŭ desbinărilorŭ urmate în Ungaria şi Poloniea. Elŭ trimete pe ascunsu ambasadorĭ la Mohamed II, a câruia oaste se înaintise în Bulgaria.

1458 Asprimea sa îl face urât în ţeară. După 3 anĭ Stefan cel mare, fiiul luĭ Bogdan, cu oaste Moldo-Română, bate la Doljeştĭ pe Siretiŭ în 21 April, anume în Joia mare şi la Orbicŭ, pe Petru, carele fuge în Polonia. Boerimea şi clerul înalt se adună la Direptate, unde cu mare pompă

îlŭ proclameazǎ de Domn Moldoveĭ sub nume de:

1458 STEFAN VI, îndatǎ la început prin întocmirea oasteĭ aratǎ plecarea sa cǎtrǎ resboiŭ. Elŭ cere de la Polonĭ a i se da îndĕrept Petru-Aron ucigaşulŭ pǎrinteluĭ seŭ. Neurmând accasta, Stefan intrǎ în Polonia, pradǎ în Podolia, şi Rusia-Roşie

1459 Polonii trimetŭ ambasadorĭ spre a se împaca cu cond ţii favoritoare. Logof. Dobroşŭ, încheie tratatŭ cu Casimirŭ. Tirania luı Vladŭ Ţepeşŭ, îndeamnǎ pe boeriĭ Românĭ a cere de Domnŭ pe Ste-

1462 fan, drept care elŭ lucreazǎ a întruni sub Domnia sa toatǎ România. Pe Polonia o adimineazǎ cu înlesnirea catolicismuluĭ; se uneşte cu Mohamed II, asupra 'luı Matiasŭ Corvinusŭ; Stefanŭ iea de la Unguri cetatea Chilia şi înfrânge pe Vladŭ; uneşte cǎtrǎ Moldova ţinutul Putneĭ. Dupǎ aceasta supune şi cetatea Albǎ, o întǎreşte şi lasǎ comandant pe Buhte.

1463 Incursia Moldovenilor în Transilvania.

1465 STEFANU, se însoaţǎ cu Evdochia Princesǎ visantinâ, sora impĕratuluĭ Simion.

1466 Cu Casim rŭ încheie o alianţie.

1467 Mate ŭ Riga Ungarieĭ, spre a'şĭ resbuna perderea Chilieĭ şi invitatŭ de Petru Aronu, strǎbate iarna prin Oitusŭ în Moldova, arde Bacǎul şi Romanulŭ,

Stefanŭ îlŭ lovește noaptea la Baia, căriea 'ĭ dă focŭ. Ungurii se învingŭ, Mateiŭ este rânit și se trage în Ungaria. Furtuna amenințătoare despre Turci, im-

1468 pacă pe Stefan cu Mateiŭ, carele 'ĭ dăneuește în Transilvania cetățele Balta și Chiuchiulo. Stefan învinge pe Tatarĭ la Nistru, prinde pe Hanul Harținŭ. Spre a mulțemi luĭ D-zeu zidește Monastirea Putna, unde strămută biserica luĭ Dragoșŭ de la Olăuțĭ.

1469 PETRU-ARON, ce petrece în Transilvania, se adiminește de inscrisul unorŭ boerĭ de a veni în Moldova, și se învinge.

1470 Resboiul cu Româniĭ, Radul se învinge la Sociŭ.

1471 La amează în 29 August cutremurŭ mare în Moldova.

1474 Noŭ resboiŭ cu Radu, Stefan vrea se așeze pe Basarabŭ în țara Românească, o cruntă bătălie de treĭ zile, în care Radulŭ este de tot învinsŭ. Stefan intră in Târgoviște, îea toată Visteria și pe Doamna Maria cu fiica sa Vochița; lasă de Domnŭ pe Basarabŭ; bate oastea Ungurească, ce ajuta pe Vladŭ și supune cetatea Telesna, pe acărea garnisonu îlŭ omoară, iar pe femeile trimete în Moldova, împreună cu o mulțime de familiĭ de țiganĭ. Armia Ungurească resbate în Moldova, Stefan o învinge și pradă țara Secuilorŭ. Radul cu ajutorul Turcilorŭ

alungă pe Basarabŭ pănă în Moldova. Stefanŭ din apropierea Turcilorŭ se împacă iar cu Mateiŭ care 'ĭ trimete ajutor. Mahomed II, intră în Moldova cu 120,000 Turcĭ. Moldoveniĭ stârpescŭ proviantul. Stefan, întimpină pe duşmanŭ lângă lacul Racoveĭ cu 40,000 Moldovenĭ şi 5,000 Secuĭ.

1475 La 5 Ianuarie, urmează bătălia cea maĭ cruntă, în care Turciĭ de tot s'aŭ înfrântŭ; 4 paşĭ. 100 steagurĭ săĭaŭ, şi puţinĭ scapă peste Dunăre. La 13 Ghenarie, bate la Râmnic o nouă Armie Turco-Română sub Radulŭ; se împacă cu Radulŭ şi pe Milcov se statorniceşte marginea acestorŭ două Principate. Spre mulţemirea biruinţeĭ, Stefan zideşte la Vasluĭ biserica Sf. Ioan; trimete trofee la Papa, la Casimir şi la Mateiŭ. Cazaciĭ resbat în Moldova, Stefan îĭ bate la Grumăseştĭ, prinde pe şeful lor Lobodă şi pentru aceasta zideşte biserica Sf. Necolaĭ din Iaşi şi a Sf. Dimitrie în Suceava. unde intră cu triumf, şi văduvoiŭ fiind, se cunună cu Vochiţa. Cercările luĭ Stefan şi a Poloniei de a împăca pe Mahomedŭ, remân zadarnice. Turciĭ supun Cafa, ucigând pe toţĭ neguţitoriĭ Moldovenĭ, şi se înaintează pe malul măreĭ la cetatea Albă, pe care o supunŭ. Stefan se răpede şi recapătă

cetatea, ucigând garnisonul și alungând pe Tatarĭ până la Nipru.

1476 Mahomedŭ trece pe 5 podurĭ Dunărea cu o armie foarte mare, Stefan în zadar așteptând ajutorŭ de la Ungurĭ, se apără și se trage spre munțĭ; Mahomedŭ încungiură pe Stefan, și în 26 Iulie se face la Valea-Albă o cruntă bătălie, în care se înfrângŭ Moldoveniĭ. Hotinul și Suceava se apără. L'astă înfrângere istorisesc manuscrisele despre fapta cea marinimoasă a Doamneĭ Elena, care împedecă fiiuluĭ seŭ Stefan intrarea în cetatea Neamțu, după care Stefan se întoarnă și alungă pe Turcĭ stârpițĭ de foame și de epidemie. Radul îndemnat de Mohamed calcă hotarele Moldoveĭ, Stefan alungă pe Voichița și se însoțește cu a treia femee Maria de la Magopŭ. In aliație cu Unguriĭ, aflătorĭ sub comanda luĭ Stefan Batori, bate oastea Turco-Română, întereşte pe Radul, și așează pe Tron pe Vlad-Țepeșŭ.

1477 Mitropolitul Teoctistŭ și Maria de la Magopŭ morŭ; iar Stefan intărește din noŭ cetatea Chilia.

1479 La 25 Iulie morŭ: Bogdan fiiul întăi născut și a patra soție, după care se însoară cu o princesă din Moscva.

1480 Moare al doile fiŭ Petru.

1481 Stefan se desbină de Țepeșŭ, carele ținea in ascuns cu Turciĭ, la Râmnic îl înfrânge de tot, îl ucide și așează în țara

Românească de Domn pe călugărul Vlad. In acea bătălie se arată luĭ Stefan vedenia Sf. Procopie, căruia după biruință 'i zidește o biserică la Bădăuțĭ.

1483 Zidește la Roman, cetatea Smerodava. Baezet. după moartea luĭ Mohamed, supune Chilia și cetatea Albă cu ajutorul luĭ Vladŭ. Pentru a arăta legătura strânsă între Moldova și Polonia, Casimir se intâlnește cu Stefan la Colomeea, unde acesta cu mare pompă 'ĭ giurueşte credința și aliație.

1486 Rebelul Moldovan Craiut este învins și ucis la Scheie lângă Siretiu.

1488 Mihail Pleçiev, ambasador a luĭ Ivan Vasilieviçĭ, marele Țar al Moscveĭ, vine în Moldova ca pețitoriŭ Eleneĭ fiica luĭ Stefan, de soție pentru moștenitoriul Rosieĭ. Cununia se face la Moscva în 6 Ianuarie, însă această însoțire fu nefericită.

1492 Alecsandrŭ, al treilea fiu a luĭ Stefan, moare și după moartea luĭ Casimirŭ, Stefan dupre indemnul amiculuĭ seŭ Stefan Batori, se leagă cŭ Ungariea spre a face o generală lovire asupra Turcilor. Matei moare, Vladislaŭ și Ioan Albrecht rigă Poloniei, facu intr'ascuns convenție spre a împărți Moldova.

1497 Sub cuvênt de campanie asupra Turcilor: Ioan Albreht cŭ o puternică armie de 80,*000* lovește în Iunie Suceava,

asalturile remân zadarnice, Stefan prin harţă stârpeşte pe Polonĭ, cariĭ se sparie de un rĕu ogurŭ, şi cearcă in 19 Octomvrie o negociaţie de pace. Armia se retrage în Polonia, trecând prin Bu·covina, şi anume prin pădurea Coţiman. Stefan, deşi pătimea de podagră, loveşte pe duşman, carele era foarte înfricoşat. Aicea pere floarea magnaţilor, şi regele lăsând toată tabăra cu odoare, abiea scapă peste Nistru. Manuscrisele zic că: Stefan au înjugat 20,*000* Polonĭ prinşĭ, şi cu iĭ au arat şi au samanat pădurea, ce maĭ în urmă se numi: Dumbrava-Roşie.

1498 Primăvara resbat Moldoveniĭ în Polonia, o pradă şi stârpesc până dincolo de Leopold. Prin mijlocirea luĭ Vladislau al Ungarieĭ, Stefan încheie pace cu Polonia sub condiţiĭ ca, tustrele puterĭ se fie unite asupra Turcilor. Turciĭ resbătând în Polonia cu 80,000, parte pier de ger, parte fug prin Moldova. Moldoveniĭ îmbrăcaţĭ in strae Polone stirpesc pe fugarĭ.

1499 In April se închee noul tratat ofensiv şi defensiv cu Polonia.

1501 Stefan cere de la Polonĭ estradarea luĭ Petru-Aron ameninţind cu resboiŭ. Albreht pune a se tăea capul luĭ Aron în fiinţa ambasadorilor luĭ Stefan. După moartea luĭ Albreht suinduse pe tron Alecsandru, Stefan supune toată Pocu-

ţia. Rugat de boerĭ a nu începe nuou resboiŭ, şi pătimind de podagră, Stefan trage oastea din Pocuţia.

1504 Adunarea cleruluĭ şi a boerilor, în care Stefan proclamă testamentul politic. Stefan moare la Hotin în 2 Iulie, şi cu plăngerea a toată ţara se îngroapă în Monastirea Putna. El au domnit 47 anĭ 2 lunĭ şi 3 septămânĭ, după ce prin evlavie, inţelepciune şi triumful armelor, adusă pe Moldova în cel maĭ înalt grad al faimeĭ şi al independenţeĭ.

1504 Iulie. BOGDAN IV, cel maĭ mic din patru fiĭ a luĭ Stefan, urmează în domnie.

1505 Prin ambasador, se asigurează de pace cu Sultanul Soleiman. Propune regeluĭ Alecsandru de Polonia, a lua pe Elisabeta sora sa şi nepoata Impĕratuluĭ Albert, cerând a i se lasa Pocuţia.

1506 Neprimindu-se propunerile, pentru cuvêntul că el era orb la un ochiŭ, Bogdan cuprinde Pocuţia, se înaintează în Polonia. Poloniĭ sânt nevoiţĭ a încheie la 19 August tratat, si a giurui implinirea condiţiilor luĭ Bogdan. Vladislau trimete Ambasadorĭ în Moldova. Asemine şi senatul Polonieĭ.

1507 Radul Vodă, cuprinde ţinutul Putneĭ, Bogdan resbate în ţara Românească, şi înfrânge oastea Românilor. Radul (călugărul) trimete soli se încheie pace, învoindu-se cu marginile statornicite de Stefan Vodă.

1509 Bogdan, înoeşte Poloniei propunerea însoţireĭ cu Elisabeta şi neprimindu-se, se însoară cu o Moldovancă; el străbate in Polonia, supune Haliciul, cu mâna sa sfarmă porţile cetăţiĭ Liovul, clopotul cel mare se transportă la Suceava. Sigismund se apropie cu mare oaste, Bogdan se întăreşte în munţiĭ Moldoveĭ. Poloniĭ se trag îndărăpt; avangarda Moldovenilor îĭ loveşte pe Nistru şi perde bătălia.

1510 Prin mijlocirea Ungarieĭ se încheie intre Moldova şi Polonia tratatŭ de pace, iscălitŭ de Hodociŭ Marşalul Polonieĭ şi logofătul Ioan Tăutu. Ambasadoriĭ Moldoveĭ se ducŭ în Transilvania la congresŭ, pentru a se face o espediţie generala asupra Turcilor. Incursia Tatarilor în Moldova.

1511 Maria muma luĭ Bogdan moare.

1512 Sporirea matereĭ Turceştĭ, scăderea acelei a Polonilor şi a Ungurilor, îndeamnă pe Bogdan, de a trimete pe Logofĕtul Tăutu la Soleĭman spre a trata despre suzeranitate. Soleĭman hărăzeşte Tăutuluĭ darul adus, şi acesta zideşte biserica de la Blăjeştĭ. Nouă incursie a Tatarilor, şi cercarea luĭ Bogdan de a face o espediţie asupra Turcilor.

1513 Ambasada luĭ Bogdan trimişă către ţarul Vasilie.

1514 Rebelul Trifăilă, se prinde lângă Vasluĭ, şi se ucide.

1517 După o domnie strălucită de 12 anĭ şi 9 lunĭ, Bogdan moare la Huşĭ în 18 April, şi se îngroapă cu întristarea țereĭ la Putna, lăsînd doĭ fiĭ: pe Stefan şi pe Petru.

1518 STEFAN VII, sau cel tânăr, fiul seu brav, dar foarte crunt, urmează în domnie, trimete darurĭ luĭ Soleĭman şi încheie aliație cu Polonia. Tatariĭ, cariĭ resbat în Moldova, se înving de tot la Şerbanca, pentru care biruință, urmează la Hârlău mare serbare, în care Stefan se însoară.

1521 Se înoeşte cu Poarta convenția suzeranităţeĭ.

1523 Hatmanul Arbore, crescătorul luĭ Stefan, se discăpăţinează la Hârlău pentru pripus de necredință.

Maĭ în urmă sufăr o asemine soartă şi doĭ fiĭ aĭ seĭ.

1524 Conjurația de la Roman se nimiceşte prin tăerea unuĭ număr de boerĭ, şi prin disțerarea multor altora.

Tatariĭ şi Turciĭ se înving.

1526 Stefan resbate în țeara Românească, unde la Tîrgovişte se împacă cu Radul. Unŭ corpus de Moldovenĭ osteşte asupra Turcilor la nenorocita bătălie de Mohaciŭ, în care peri Ludovic Craiul Ungurilor. Stefan înveninat de Doamna sa, moare la Hotin, după o domnie de 9 anĭ şi 9 lunĭ. *Cu acest Domn se încheie periodul Suveranilor neatărnați aĭ*

Moldoveĭ, care în documentele diplomatice streine se numeşte : Regnum (Rigatu, Crăie).

IAR TITLUL DOMNILOR ERA :

IO ROMAN, cu mila lui Dumnezeu Voevod mare si singur Domnitor ţerei Moldovei, de la plaiuri până la Marea &. &. &.

*)

PERIODUL III. (**)

Istoria Mijlocie.

1527 Cu moartea luĭ Stefăniţă V, înveninatŭ la 14 Ianuarie 1527 în Hotin de soţia sa, se precurmă dinastia Dragoşiḑilor. Pe când Adunarea Naţională desbătea causa alegereĭ, Doamna se presentează cu fiul eĭ Petru; carele spre a nu fi omorât, fu crescut între pascarĭ: dânsa îmfăţoşeasă un document prin care se adıverează că fiul eĭ Petru, supranumit Rareş, este fiu al luĭ Stefan cel Mare; drept care se declară de moştenitor al Tronuluĭ Moldoveĭ. (Veḑĭ Petru-Rareş, dramă Istorică de G. Asaky.)

Petru Rareş Domnia I. El se sue pe Tron la 20 Iunie 1527, Regele Ferdinand I, trimete luĭ Petru pe Gheorghe Raihersdorfer de ambasador.

1527 Dechemvrie 13. Incheie cu Polonia tratat de pace şi de aliaţie ofensivă şi defensivă în contra Tatarilor şi altor inamicĭ.

*). Acest tablou s'au tipărit la 1842, având charta Moldovei din in vechime, in mijloc. Th. C.

**). Urmarea acestui tablou hronologic, se vede in calendarul Albinei Românesci pe 1865. Th. C.

1528 Pe când Regele I, Zapolya petrecea în Polonia, Petru trimete acolo ambasadorĭ.

1528 Iunie. Petru trimete ambasadorĭ Regeluĭ Ferdinand la Praga; el resbate în Transilvania prin Pasul Gergenĭ spre a pedepsi pe Secuĭ, carii prădase pe Moldovenĭ, şi la începutul luĭ Fevruarie, încarcat cu multă pradă, pe la Bistriţa se înturnă la Suceava, unde au zidit o Monastire din productul contribuţiilor Secuilor.

1529 Fevruarie. Regele Ferdinand ţiind la Buda o adunare a Statuluĭ, Petru trimete acolo în doă rândurĭ ambasadorĭ cari fură cu onor şi bine primiţĭ. Ferdinand cedează luĭ Petru cetăţile mărginene Kiukiuleo şi Czicio.

1529 Pe temeiul tratatuluĭ de aliaţie cu Regele Zapolya, Petru intră a doua oară în Transilvania, în o mare şi cruntă bătălie; la 22 Iunie 1529 lângă Marienburg (?) invinge armia Austro-Sacsonă, şi 'ĭ ea toată artileria; apoĭ cu triumf se înturnă în Moldova şi zidi Monastirea Probota. Ioan Zapolya, trimite formala ambasadă la Petru spre aĭ mulţemi şi aĭ cere agiutoriŭ ca se capete Domnia Ungarieĭ şi a Transilvanieĭ. In urma acesteĭ ambasade a luĭ Zapolya, carele se plângea despre plecarea Saşilor către Austria, Petru se pregăti la o nouĕ espediţie.

1529 Octomvrie. Petru strebate ear în Transilvania, arde în 17 Octomvre cetatea Prasmar, asediaze Braşovul în 19 Octomvrie, arde cetatea, trece pe la Rodna, redică de acolo tot productul de argint al minelor; şi aşează garnisona în cetatea Bistriţa, pentru care învan a tratat ca să se cedeze Moldoveĭ.

1529 Septemvrie şi Octomvrie. Pe când Sultanul Soleĭman asedia cetatea Viena, Petru a intrat cu dânsul în trataţiĭ prin ambasadorĭ. In privirea încungiurărilor, dupre consfătuirea cu Adunarea Naţională, Petru se decise a se supune de bună voe sub suzeranitatea Turcieĭ, pe condiţiĭ acceptabile.

Logofĕtul Tăutu merge la Buda, unde încheie condiţiile Suzeranităţiĭ. Turciea se aibă de a pururea supra Domnie peste Moldova, sub următoarele condiţiĭ: 1) Constituţia, Religia şi veniturile Statuluĭ, se fie libere fără a se amesteca Suzeranul, 2) Domnul Moldoveĭ, pururea se fie ales de boeriĭ ţereĭ, 3) Sultanul tot-dea una se fie îndatorit al intări, şi nicĭ o dineoare pe un Domn neales se nu'l impuie ţereĭ, nicĭ se înlătureze pe un ales de naţie, 4) Moldova se nu se unească nicĭ o dată cu inamiciĭ Turcieĭ; ci maĭ vârtos un corp aucsiliar de Moldovenĭ se întărească oastea Turcească, 5) Ţara se trimată un dar anual de 4000 galbenĭ şi 24 şoimĭ. (Prinţul D. Cante-

mir cetise acel document. Dar la 1686, Regele Poloniei Ioan Sobiesky când intră în Iassy, arse ist document proclamând: Eaca în ce mod, Regele liberă pe Moldova de jugul Turcesc.)

1530 Petru, a întimpinat la Sofia pe Soleiman, carele se întorcea dela a sa zadarnică espediție la Viena. La astă ocasie, Sultanul a octroat Domnitorilor Moldoveĭ privilegiĭ regeștĭ și s'a îndatoritŭ a le observa; de asemenea Sultanul 'ĭ dădu patru ofițerĭ din a sa gvardie și musica Imperială, un steag și dignitate de pașă. Logofătul Tăutu, a pus de a se construi la Constantinopol un palat pentru residența agenților Moldoveĭ și descălecarea ambasadorilor estraordinarĭ.

1531 Petru strebate în Polonia spre a recapata Pocuția, provinție mărgineană: asupra căria Moldova avea din vechime drepturĭ pentru o sumă de banĭ, împrumutată Poloniei încă de Alecsandru cel Bun; drept care, Petru ocupă politiile Sneatinŭ, Colomea, Tismenița până la Halish.

La 26 August, armia Polonă sub Hatmanul Tarnovsky, învinge în bătălia de la Obertin pe un corpus de Moldovenĭ, în care se afla și Petru și carele căpătă două rănĭ. Un corp de Polonĭ ce întrase în Moldova, s'aŭ învins la Teracauțĭ, unde între alțĭ, periră 200 nobilĭ din

gvardia Regească. In 1 Maĭ prin mijlocirea Regeluĭ Zapolya, se încheie pace între Moldova şi Polonia.

1532 Fevruarie 22. La adunarea naţională de la Petricov, se înfăţoşă ambasadorul Griti din partea Sultanuluĭ, spre a mijloci pacea între Moldova şi Polonia.

1534 Griti, cu 7000 Turcĭ, intră în Transilvania. Petru şi Transilvanul Mailat, bat cu o oaste, şi asedieazo pe Griti în cetatea Mediaşĭ. Prin o strategemă, el se ademeneşte şi ese din cetate; Petru 'i taie capul, şi pe fiĭ seĭ 'ĭ trimete în Moldova prisonierĭ.

1535 Petru resbate ear în Pocuţia. In adunarea dieteĭ Polone de la Petricov, s'a debatat questia, ce ar fi de făcut spre a asigura ţara din partea Moldoveĭ. Pe cînd urma astă desbatere, Regele capătă la Vilna ştre că Petru se pregătea a resbate ear în Polonia. La Vilna în Litvania, veni un ambasador a luĭ Petru spre a invita pe Regele la un congres în Hotin, care înse nu se realisă.

1536 Trupele Moldovene făcu harţe în Pocuţia, şi împedecă pe Polonĭ a cultiva acolo pământul.

1537 Dieta Polonă a decretat a face o espediţie în Moldova. Regele, purcese din

Cracovia şi adună oastea la Leopol; dar tabăra militară, din intrigĭ şi sfezĭ, se împrăştie în luna Septemvre. Un corp sub Teizinsky făcea harţe pe marginea Moldoveĭ despre Botoşanĭ şi Cernăuţĭ, care se stirpeau de Polonĭ, ear Pocuţia se cutriera de Moldovenĭ.

1538 Poloniĭ se preparaŭ a asedia cetatea Hotinul, înse după astă demonstraţie se încheie o pace între Petru şi Polonia la încheierea istuĭ an, care tratat se află la Dogiel cu următoarele puncturĭ: Pocuţia, ca maĭ nainte, se remâe a Polonieĭ, marginele cele vechĭ între ambele Staturĭ să se înoească; nicĭ un Moldovan fără ştirea Polonieĭ, să nu se poate aşeza în Pocuţia; toate tratatele cele vechĭ să se înoească, şi să 'se restatornicească stipulaţiile atingĕtoare de desertorĭ şi de vămĭ. Petru cu Consiliul seŭ a întărit aceste condiţiĭ. Astă condescendenţă o făcu Petru nu atât pentru teamă despre Polonĭ, ci pentru că încă de la 1534, Petru petrecea în desbinare cu Zapolya şi cu al seŭ locotenent Mailat. Se descoperise că, Petru a solicitat la Regele Ferdinand a 'ĭ se întări posesiea cetăţilor Czicio, Kiukiuleo, Balranios şi cetatea Bistriţa; şi că, Ferdinand în privirea posiţieĭ sale ceĭ critice 'ĭ au şi întărit acea posesie prin un document din 17 Ianuarie 1535.

1538 Soleiman trece Dunărea cu o armie

puternică asupra luĭ Petrŭ, protestând tânguirile boerilor asupra acestuĭ Domn şi maĭ cu sèmă spre a certa pe Moldovenĭ, cariĭ la ocasia uneĭ sfèzĭ pentru o pădure de la Chilia, ucisese un mare numer de Turcĭ. La astă ocazie, Petru se împăcă cu Poloniĭ cariĭ asèdiau Hotinul. După astă împăcare, Petru împreună cu Domnul țereĭ Muntene şi cu Zapolya se pregătea a se opune Turcilor; dar. desbinarea cu boeriĭ şi congiurația lor asupra luĭ Petru, îl nevoi să fugă. spre a nu încăpea în mâna lor, şi el trecu Prutul şi Siretiul prin locurĭ necalcate, străbătu în Transilvaniea, perdu doĭ cai şi câte purtá cu sine, şi se întâlni cu Secuiĭ cariĭ îl condusă la cetatea sa Czicio în 20 Septemvre 1538. Ioan Zapolya, spre a îndatori pe Turcĭ şi a recapata cetățile, a ordonat luĭ Martinius de a asedia pe Petru în cetatea Czicio.

1538 Soleiman resbate până în Suceava unde apucă tesaurul cel privat a luĭ Petru, şi multe alte odoare prețioase, adună pe boerĭ în acea Capitală cariĭ, aleg de Domn pe Stefan supranumit Lôcustă, carele cedeasă Turcilor cetatea Albă (Moncastrum), cu teritoriul în giurul eĭ numit Raya, ce s'a colonisat de eĭ, precum maĭ în urmă la 1592, se înființă rayaua de Bender, şi la 1702 acea de Hotin.

1539 Se întăreşte alianţia cu Polonia, dar Stefan se face nesuferit prin a luĭ tiranie. După un asediu de 4 lunĭ, garnisona moldovană, lipsită de proviant, capitulează cu condiţie de a putea Petru resida în cetate în însuşime de ambasador al luĭ Zapolya. Petru merge la Constantinopolĭ şi se îndreptează înaintea Sultanuluĭ, prin a căruia mijlocire se reaşează în Domnie. Arbitrarul cu care guverna Domnul Stefan, impositele grele şi foametea întâmplată aŭ provocat asupra luĭ o congiuraţie a căria şefi eraŭ Hatmanul Mihul şi Trotuşanu, cari l'au şi omorât.

1540 Poporul cerea pe Petru, dar boeriĭ cari se temeaŭ de el, au alesŭ pe Alecsandru Cornea. Petru ce uneltea la Constantinopoli de a recapata Domnia, aŭ trimes pe ascuns ambasadorĭ la Impĕratul Carol V, îndatorindu-se a aduna o armie de 40,000 oştenĭ, a cerut şi de la el un ajutor de 10,000, cu cari voea a se opune putereĭ Otomane. Impĕratul ocupat în Germania, nu l'a putut ajuta. Dar în ist interval, Petru recăpătă Domnia Moldoveĭ, ear boerĭ cari alesese în Moldova pe Cornea, spre a se recomenda luĭ Petru, omoară pe alesul lor.

1541 Petru Rareş, chear la începutul Domnieĭ a doua, a pus a se ucide mulţĭ din boerĭ, cari alesese pe Cornea, şi recheamă din cetatea Czicio pe Doamna şi pe fiĭ

seĭ. El împreună cu Domnul ţereĭ Muntene, asediease pe rebelul Ungur Mailat, şi prin o strategemă îl omoară, ear pe fiĭ luĭ 'ĭ conduce prisonierĭ în Moldova.

1542 La încheierea istuĭ an, Petru dupre o convenţie cu Turcia, resbate în Transilvania prin pasul Boḑa cutrieră provinţiile Bîrseĭ şi a Saşilor, şi pe la Bistriţa se întoarnă în Moldova.

1546 A prorupt serioase certe între Moldova şi Polonia. Vilamosky ambasadorul Poloniei care fu trimes spre a le împăciui, fu reţinut de Petru sub cuvânt că Polonia se deie Moldoveĭ satisfacţie pentru strâmbătăţile, prăḑile până şi moartea ce ambasadoriĭ Moldoveĭ au suferit în a lor călătorie la Moscva. In cursul acestor debataţiĭ şi corespondenţiĭ, demnul fiŭ al luĭ Stefan cel Mare, Petru a murit în luna luĭ August.

1552 ILIEŞ fiul luĭ Petru, urmează în Domnie. El guvernează cu verşunare şi cruḑie, şi urît fiind de popor, după o Domnire de 5 anĭ turbată şi neferice, se aruncă în ceata Mahometană. Sultanul a trimes sicarĭ cariĭ uciseră pe Ilieş. După ista, urmă în domnie Stefan fratele luĭ Ilieş, pe care l'aŭ ales boeriĭ creḑind, că soarta frateluĭ 'i va fi de învĕţătură. Acesta la început se purtă bine, dar după ce s'a întărit în Domnie, dădu drum disfrănăreĭ sale, storcea banĭ şi disonora femeĭ şi fete. După legătura

ce avu cu Sultanul, Stefan străbătu în Transilvania cu o armie de 40,000 ostașĭ, prădă Prasmar, și era aproape se subgiuge și Brașovul ce fu aparat de Contele Arco. In urma cruziilor ce făptuea Stefan, mulțĭ boerı se refugiră, unĭ în Transilvania și alțiĭ în Polonia. Intre aceĭ fugarĭ fu ales de Polonĭ Petru Lôpușneanu, carele la 6 Septembre 1552, se proclamă sub nume de Alecsandru de Domn al Moldoveĭ și al țereĭ Muntene, sub protecția Polonieĭ, îndatorindu se, ca la cas de resbel a aceluĭ Stat cu alte puterĭ, se aibe aı fi de agiutoriŭ cu un corp de armie de 7000 oamenĭ, ear boeriĭ emigrațĭ, încheeră o congiurație, dupre care Stefan pe când dormea fu omorât la Țuțora, împreună cu muma și cu fiĭ seĭ. Prin ist omor, s'a stins ramul legiuit și nelegiuit al Dragoșiḑilor, și s'a început un șir de turburărĭ sub care a gemut țara, pentru că nu se afla un barbat carele prin familie și gen u se întreacă pe alțiĭ; în cât, în curs de câteva lunĭ se alegeaŭ și se resturnaŭ maĭ mulțĭ candidațĭ de Domnie.

1552 Alecsandru Lôpușneanu, spre a anobli familia sa, se însoți cu despota Rocsanda, fia luĭ Petru Rareș, cu care el avu doĭ fiĭ, Bogdan și Petru. Prin înrîurirea luĭ Castaldo, în van s'a încercat a se sui pe tron pretendentul Aron.

1553 Moldoveniĭ strebat în Transilvania pe la 10 Iunie, de unde au răpit şi au adus în Moldova pe Generalul B. Lazar.

1556 Ca alieaţĭ a pretendenteĭ Regina Isabela, 8000 de Moldovenĭ resbat în Transilvania şi cu oastea Muntenească, asedieazà cetatea Mare-Varadin, şi întâlnindu-se cu Isabela, a reaşeḑat'o la Cluj pe tronul Domnieĭ.

1557 Cu agiutorul oasteĭ Moldovene s'au eliberat asediatu Muncaciu cetate Ungurească. Alecsandru a zidit atât Monastirea Slatina cât şi o alta în onorul Sântuluĭ Dimitrie, spre rescumpararea cruḑiilor sale fă ute asupra supuşilor.

1558 Iacov Basili aventurier ghibacĭ şi învăţat, după ce a studiat la Virtemberg, cercă a apuca Tronul Moldoveĭ prin ajutorul magnaţilor Polonĭ. Prin documente falşe el se ḑicea din familia Eraclidilor Despotul de Samos. Prin serviţiile sale el capătă de la Imperatorul Carl V, întărirea actuluĭ de adoptaţie publică, pe 2 coale pergament, tragerea sa de la Ercules, şi făcu a se crede că, el este vĕr al Rocsandeĭ, soţia luĭ Alecsandru. Descoperit fiind în a sale intrigĭ, el fugi în Polonia, unde a găsit un agiutoriu în câţi-va ofiţerĭ, şi maĭ ales în Francesul Ruselle. Spre a nu fi descoperit în planul seŭ, ist aventurierŭ se declară de mort, şi la Kermase un altul fu înmormântat în locul seu, ear el

cu volintiri, soldați veterani adunați din
1561 toate națiile, la 10 Noembre intra în Moldova. Trupele luĭ Alecsandru fură învinse, ear el cu familia și cu tesaurul seŭ se repeḍi la Constantinopol, spre a cere agiutorŭ. Iacov a ordonat a se varsa monedă cu cifra sa și a se zugrăvi astă bătălie în Suceava. După un asemine succes Turciĭ recunoscură pe Iacov de Domnitor. Prin legĭ aspre, el a cercat a introduce în Moldova regnul moralitățeĭ, maĭ ales în causă de căsătorie. Dar, a luĭ reforme și relațiĭ cu streiniĭ și crearea uneĭ scolĭ publice la Cotnar cu profesorĭ Germanĭ, protestanțĭ, produse prepusul, că el ar fi inimic al Ortodocsieĭ. Scopul seŭ politic era a'șĭ supune Transilvania, drept care, a pus a se fabrica treĭ coronĭ, și a declarat că i s'a arătat în vedenie treĭ îngerĭ, menitorĭ că va guverna treĭ țerĭ, și în ḍiua de Crăciun, însușĭ cu mare ceremonie ș'a pus pe cap o coronă, și a bătut talerĭ cu efigia sa, și cu nume de I-iŭ Domnitorŭ. Toate aceste demonstrațiĭ nu a alinat nemulțemirea publică, ci maĭ ales a ocasionat o resculare asupra Pseudo-Despotuluĭ și a partisanilor seĭ, cari fură omorâțĭ cu a lor femeĭ și copiĭ, pentru că aceștia ar fi făcut rugăciunĭ pentru Despotul. Pe când el fu asediat, boeriĭ aleseră de Domn pe Tomșa cu nume de Stefan. După treĭ lunĭ de

asedie în Suceava, garnisona strimtorită,
1563 nevoi pe Despot la 1563 a capitula şi a eşi din cetate la 9 Noemvre. Venind în faţa luĭ Tomşa, acesta îngiurându-l cu ocărĭ, îl lovi cu busduganul şi 'l oborâ la pământ; ne aflându-se calău, un Tatar 'ĭ tae capul, ear corpul vîrît în un sac, fu înmormântat. El muri în etate de 40 anĭ şi în al doilea an al Domnieĭ sale.

1564-1566. Alecsandru a doua Domnie. Acesta purcesese asupra tabereĭ luĭ Iacov, dar oşteniĭ nu aşteptară lovirea ce se respândiră, şi însuşĭ Tomşa fugi. Alecsandru după ce a dat voe oştenilor să prăde ţara de gios, a întrat în Suceava, a disgropat pe Despotul şi l'a aninat de spânḑurătoare. El invită pe boerĭ la un ospăţ, şi în mieḑul cântuluĭ de musică, omori pe toţĭ, precum şi pe ciĭ ce'lŭ resturnaseră de pe tronŭ. După cererea sa, Regele Polonieĭ au ordonat a se descăpăţina la Leopol emigraţiĭ: Tomşa, Moţocŭ şi Stroicĭ.

Până la această dată am găsit tablonul cronologicŭ după care scolariĭ aŭ învĕţat pe scurt câteva fapte din Istoria Moldoveĭ, propusă de mine. La esamenul de vară, urmat la Academie, asistenţiĭ au remasŭ prea mulţiămiţĭ, de propăşirea scolarilor.

Th. C.

TABLOUL OSTAŞILOR

DIN AL

IV-le CORP DE ARMATA,

DIVIZIA VII, REGIMENTUL VII DE LINIE,

căzuţĭ in resboiul Independenţeĭ din 1877—1878.

Compania I.

1. D. LEMNEA DIMITRIE, sub-locoten. din comuna Sacoşniţa, plasa Dorohoiŭ, distr. Dorohoiŭ, de 27 anĭ. 2. Strămbeanu Andreĭ, caporal, comuna Cislăŭ, plasa Buzeŭ, district. Buzeŭ, de 24 anĭ. 3. Telian Dimitrie, soldat, comuna Corbeascâ, plasa Berheciŭ, distr. Tecucĭ, de 23 anĭ. 4. Bostan Gheorghie, soldat, din comuna Şoroneştĭ, plasa Mijloc, districtul Vasluĭ, de 25 anĭ. 5. Creţu Necolaĭ, soldatŭ, comuna Şoroneştĭ, plasa Mijlocul, distr. Vasluĭ, de 25 anĭ. 6. Nichifor Dimitrie, soldat, comuna Parpaniţa, plasa Fundurĭ, distr. Vasluĭ, de 25 anĭ. 7. Teacă Mateĭ, soldat, comuna Beneştĭ, plasa Zeletin, distr. Tecucĭ, de 24 anĭ. 8. Cristian Alecu, soldat, comuna Grădeştĭ, plasa Berheciŭ, districtu Teciuciŭ, de 23 anĭ. 9. Marin Gheorghie, soldat, comuna Grădeştĭ, plasa Berheciŭ, distr. Tecuciŭ, de 23 anĭ. 10. Balaurŭ Neculaĭ, soldat, comuna Puntişenĭ, plasa Sinila, distr. Tutova, de 24 anĭ. 11. Dumitru Ioan, soldat, comuna Blajanĭ, plasa Slănic, district. Buzeŭ, de 23 anĭ. — 12. Stan Radu, soldat,

comuna Zeleşteanu, plasa Slănic, distr. Buzeŭ, de 23 anĭ. 13. Ferariu Ioan, soldat, comuna Bogda, plasa R. Sarat, distr. R. Sarat, de 23 anĭ. 14. Filipoĭ Stoĭca, soldat, comuna Roşiorĭ, plasa Buzeŭ, distr. Buzeŭ, de 23 anĭ. 15. Pricopie Eftimie, soldat, comuna Sasca, plasa Moldova, distr. Roman, de 21 anĭ. 16. Constantin Dimitrie, soldat, comuna Sasca, plasa Moldova, distr. Roman. de 21 anĭ. 17. Ionescu Gheorghie, soldat, comuna Onceştĭ, plasa Berheciŭ, distr. Tecucĭ, de 25 anĭ. 18. Condurache Necolaı, soldat, comuna Bradac, plasa Stevnicŭ, district. Vasluı, de 24 anĭ. — 19. Sargu Dimitrie, soldat, comuna Grădeştĭ, plasa Berheciŭ, distr. Tecucĭ, de 23 anĭ. — 20. Tudor Simion, soldat, comuna Pogana, plasa Simila, distr. Tutova. de 24 anĭ. — 21 Radu Stan, soldat, comuna Vintila, plasa Voda,distr. Buzeŭ, de 23 anı. — 22. Neacşu Grigore, soldat, comuna Lungeştĭ, plasa Cordu, district. Tutova, de 24 anĭ. — 23. Berdeuţanu Teodor, soldatŭ, comuna Peţcanĭ, plasa Bistriţa, distr. Bacăŭ, de 24 anĭ. — 24. Ioan Cioabă, rezervistŭ, de 21 anĭ. — 25. Marin Gheorghe II, rezervist. — 26. Alecsandru Dumitru, rezervist. — 27. Olăescu Sava, rezervistŭ. — 28. Ion Nastase. rezervist. — 29. Purcaru Ilie, rezervist

Compania II.

1. D. GANESCU DIMITRIE, capitan, comuna Bucureştĭ, pl. Mah. Bart. noŭ, distr. Ilfov, de 43 anĭ. — 2. Anghel Ioan, sergent, comu.

na Ţigăne,tĭ, plasa Barlad. distr. Tecucĭ, de 24 ani. — 3. Ignatescu Vasile, soldat, comuna Filipenĭ, plasa Berheciŭ, distr. Tecuciu, de 21 anĭ. — 4. Cristea Ioan, soldat, comuna Beneştı, plasa Zeletin, distr. Tecuciŭ, de 24 anı. — 5. Pamfiliu Ioan, soldatŭ, comuna Lunca, plasa Zeletin, distr. Tecuciŭ, de 33 anı. — 6. Purice Manolache, soldat, comuna Răchitoasa, plasa Zeletin, distr. Tecucĭ, de 23 anĭ. — 7. Pintilescu Teodor, soldat, comuna Gohor, plasa Berheciŭ, distr. Tecucĭ, de 23 anĭ. — 8. Amorţitu Gheorghie, soldat, comuna Lunca, plasa Berhcciu, distr. Tecucĭ, de 23 anĭ. — 9. Mărgeanu Dumitru, soldat, comuna Jidenĭ, plasa R. de Sus, distr. R. Sarat, de 24 anı. — 10 Caloianu Constantin, soldat, comuna Tamboeştĭ, plasa R. Sarat, distr. R. Sarat, de 23 anĭ. — 11. Corneanu Neculaĭ, soldat, comuna Trestia, plasa Parşcov, distr. Buzeŭ, de 23 anı. — 12. Gheor. Gheorghe, soldat, comuna Vinireĭ, plasa Corod, distr. Tutova, de 23 anĭ. — 13. Dumitru a Stefaneĭ, soldatŭ, comuna Zolenĭ, plasa Tărgu, distr. Tutova, de 23 anĭ. — 14. Dobrea Mihaĭ, soldat, comuna Ploeştĭ, plasa Tăgşorĭ, distr. Prahova, de 23 anĭ. — 15. Palaghie Vasile, soldat, comuna Preuteştĭ. plasa Şomuz, distr. Suceava, de 21 anĭ. — 16. Fonea Neculaĭ, soldat, comuna Ciutureştĭ, plasa Moldova, distr. Roman, de 21 anı. — 17. Pasat Vasile, soldat, comuna Bohotin, plasa Poduluĭ, distr. Fălciŭ, de 26 anĭ. — 18. Geanta Stefan, soldat, comuna Patraşcanĭ, plasa Simila, distr. Tutova, de 23 anĭ. — 19. Diacu Petru, soldat,

comuna Dolgeştĭ, plasa Moldova, distr. Roman, de 21 anĭ. — 20. Crăşmariu Theodor, soldat, comuna Cristeştĭ, plasa Şomuz, distr. Suceava, de 21 anĭ. — 21. Catu Ioan, soldat, comuna Şomusca, plasa Bistriţa, district. Bacău, de 21 anı. — 22. Mihaĭ Dumitru, rezervist. — 23. Neculaĭ Păun, rezervist. — 24. Tataru Barbu, rezervistŭ. — 25. Ioan Ilie, rezervistŭ. — 26. Ciocacianu Niţa, rezervistŭ. — 27. Dimitriu Dumitru, rezervist.

Compania 3.

1. Bobocea Gheorghe, soldat, comuna Perceştĭ, plasa Bărlad, distr. Tecuciŭ, de 24 anĭ. — 2. Ojaru Andreĭ, soldat, comuna Oţelenĭ, plasa Berheciŭ, distr. Tecuciŭ, de 24 anĭ. — 3. Morariu Neculaĭ, soldat, comuna Tigheciŭ, plasa Tigheciŭ, district. Cahul, de 24 anĭ. — 4. Vatavu Constantin, soldat, comuna Negrileştĭ, plasa Tigheştĭ, distr. Cahul, de 24 anĭ. — 5. Stan Radu, soldat, comuna Diteştĭ, plasa Filipeştĭ, district. Rahova de 27 anĭ. — 6. Marchidan Dumitru, soldat, comuna Salcienĭ, plasa Corodu, distr. Tutova, de 23 anĭ. — 7. Caradana Dumitru, soldat, comuna Tamboeştĭ, plasa R. Sarat, distr. R. Sarat, de 23 anĭ. — 8. Barbu Oprea, soldat, comuna Tamboeştĭ, plasa R. Sarat, distr. R. Sarat, de 23 anĭ. — 9. Anton Manole, soldat, comuna Certeştĭ, plasa Corod, distr. Tutova, de 23 anĭ. — 10. Polişoreanu Ioan, sergent, comuna Bucureştĭ, plasa Dămboviţa, distr. Ilfov. — 11. Croitoriu Gheor-

ghe, soldat rezervist. — 12. Sarcaţă Ioan, soldatŭ rezervistŭ. — 13. Paşcanu Părou, soldat rezervist.

Compania 4.

1. Croitoriu Gheorghe, soldat, comuna Stelineştĭ, plasa Prutu, distr. Fălciŭ, de 25 anĭ. — 2. Mozoranu Ioan, soldat, comuna Coroeştĭ, plasa Pereschiv, distr. Tutova, de 25 anĭ. — 3. Lungu Ioan, soldat, comuna Bardeştı, plasa Stevnic, distr. Vasluĭ, de 26 anĭ. - 4. Petrache Enache, soldat, comuna Popenĭ, plasa Tărgu, distr. Tutova, de 23 anĭ.—5. Zmău Petrachi soldat, comuna Popenĭ, plasa Tărgu, distr. Tutova de 23 anĭ — 6. Ungureanu Ioan, soldatŭ, comuna Popenĭ, plasa Targu, distr. Tutova, de 24 anĭ. — 7. Miron Vasile, soldatŭ, comuna Dragoşenĭ, plasa Fundurĭ, distr. Vasluĭ, de 25 anĭ. — 8. Preotu Constantin, soldat, comuna G. Aninos, plasa Părscov, distr. Buzeŭ, de 23 anĭ. — 9. Ion Ioan, caporal, comuna Patarlage, plasa Buzeŭ, distr. Buzeŭ, de 23 anĭ.

Compania 5.

1. Balţatu Ioan, caporal, comuna Huşĭ, plasa Prut, distr. Fălciŭ, de 25 anĭ. — 2. Mafteĭ Grigore, caporal, comuna Cabeştĭ, plasa Pereschiv, distr. Tutova, de 24 anĭ. — 3. Mun-

teanu Dimitru, soldat, comuna Gahor, plasa Zeletin, distr. Tecuci, de 23 ani. — 4. Tătărăşanu Dimitrache, soldat, com. Lozinca, pl. Berheciŭ, distr. Tecuci, de 23 anĭ. — 5. Onofreĭ Costache, soldat, comuna Plopana, plasa Simila, districtul Tutova, de 23 anĭ. — 6. Tatu Gheorghe, soldat, com. Gura Tegi, plasa Buzeŭ, distr. Buzeŭ, de 23 anĭ. — 7. Dinu Vasile, soldat, comuna V. Bouluĭ, pl. Cricov, distr. Prahova de 23 anĭ. — 8. Negoescu Stoica, soldatŭ, comuna Berta, plasa Teleagiu, distr. Prahova, de 23 anĭ. — 9. Cuitac Ioan, soldat, comuna Isvoarele, plasa Şerbăneşti, distr. Oltu, de 23 ani. — 10. Niţă Ioan, soldat, comuna P. de Munte, plasa Dâmboviţa, distr. Dâmboviţa, de 21 anĭ. — 11. Dolhescu Ioan, soldat, comuna Vascanĭ. plasa Somuz, distr. Suceava, de 21 anĭ. — 12. Boca Vasile, soldat, comuna Filipenĭ, plasa Bistriţa, distr. Bacăŭ, de 24 anĭ. — 13. Popa Dumitru, soldat, comuna Tupilaţĭ, plasa Moldova, distr. Roman, de 21 anĭ. — 14. Costan Ioan, soldat, comuna Preuteştĭ, plasa Somus, distr. Suceava, de 21 anĭ. — 15. Danilă Gheorghe, soldat, comuna Lespezí, plasa Somuz, district. Suceava, de 21 ani. — 16. Gheorghe Vani, soldatŭ rezervistŭ. — 17. Buca Scarlat, soldat rezervist. — 18. Coman Mateĭ, soldat rezervist. — 19. Chirciu Marin, soldat rezervist.

Compania 6.

1. D. MACARESCU NECULAI, capitan din comuna Iaşĭ, Desp. I, distr. Iaşĭ, de 40 anĭ.

— 2. Gabară Mihail, sergent, comuna Chilienı, plasa Pereschiv, distr. Tutova, de 25 anı. — 3. Diaconu Vasile I. soldat, comuna Stăuneştı, plasa Pereschiv, distr. Tutova, de 24 anı. 4. Grădinam Zavu, soldat, comuna Poiană, plasa Crasna, distr. Vasluĭ, de 24 anĭ. — 5. Avrămescu Gheorghe, soldat, comuna Chiojdi, plasa Buzeŭ, district. Buzeŭ, de 23 anı, — 6. Gosman Gheorghe, soldat, comuna Poiană, plasa Crasna, distr. Vasluĭ, de 22 anĭ. — 7. Dumitru Ioan, soldat, comuna Tărtăul, plasa Tigheciŭ, district. Cahul, de 24 anı. — 8. Veti Toder, soldatŭ, comuna Nerţeştĭ, plasa Zeletin, distr. Tecucĭ, de 24 anĭ. — 9. Parti Theodor, soldat, comuna Pueştĭ, plasa Pereschiv, distr, Tutova, de 24 anĭ. — 10. Pastramă Vasile. soldat, comuna Bogdăneştı, plasa Suceava, district. Suceava, de 21 anĭ. 11. Enache Dumitru, soldat, comuna Brusturĭ, plasa Moldova, distr. Roman, de 21 anĭ. — 12. B. A. Dimitrie, soldat, comuna Podurele, plasa Bistriţa. distr. Bacăŭ, de 21 anĭ. 13. Iliescu Ioan, soldat, comuna Borseştĭ, plasa Bistriţa, distr. Bacău, de 21 anĭ. — 14. Ştiuleĭ Ioan, soldat rezervist. — 15. Radu Marin, soldat rezervist. — 16. Munteanu Ioniţă, soldat rezervist.

Compania 7.

1. Faniberg Iancu, sergent, comuna Tecucĭ plasa Oraşul, distr. Tecucı, de 23 anĭ. — 2. Băra Toader, soldat, comuna Bărlad, plasa Oraşul, distr. Tutova, de 26 anĭ. — 3. Bucur

Ioan, soldat, comuna Iveştĭ, plasa Oraşul, district. Tutova, de 24 anı. — 4. Voicu Ioan, soldat, comuna Iveştĭ, plasa Oraşul, distr. Tutova, de 24 anĭ. — 5. Văduva Dumitru, soldat, comuna Oprişor, plasa Câmpu, distr. Mehedinţĭ, de 30 anĭ. — 6. Gorjan Darie, soldat, comuna Iveştĭ, plasa Bărlad, distr. Tecucĭ, de 24 anĭ. — 7. Pruteanu Mihaiŭ, soldat, comuna Corodu, plasa Bărlad, distr. Tecucĭ, de 24 anĭ. — 8. Stroe Constantin, soldat, comuna Sibiciu, plasa Buzeŭ, distr. Buzeŭ, de 23 anĭ. — 9. A Găinărițeĭ Ioan, soldat, comuna Tupilaţĭ, plasa Moldova, district. Roman, de 21 anĭ. — 10. Creţu Vasile, soldat, comuna Bana, plasa Siret de jos, distr. Roman, de 21 anĭ. — 11. Zaharia Ioan, soldat, comuna Miclauşenĭ, plasa Roman, distr. Roman, de 21 anĭ.

Compania 8.

1. Stratulat Gheorghe, soldat, com. Corbeştĭ, pl. Berheciŭ, distr. Tecucĭ, de 24 anĭ. — 2. Pohribeŭ Niţă, soldat, com. Gahor, plasa Zeletin, distr. Tecucĭ, de 23 anĭ. — 3. Neagu Iordachi, soldat, comuna Lunca, plasa Berheciŭ, distr. Tecucĭ, de 23 anĭ. — 4. Manolache Stan, soldat, comuna Adâncata, plasa Cricov, distr. Prahova, de 23 anĭ. — 5. Davidoea Gheorghe, soldat, comuna Paşcanĭ, plasa Somuz, district. Suceava, de 21 anı.

Compania A. R.

1. Bolocan Ioan, sergent muzică, din comuna Tecuci, plasa Nicoreştĭ, distr. Tecucĭ, de

28 anĭ. — 2. Ionescu Vasile, sergent muzică, comuna Galaţĭ, plasa Siret, distr. Covurluĭ, de 20 anĭ. — 3. Melac Polde, sergent, comuna Galaţĭ, plasa Siret, distr. Covurluĭ, de 29 anĭ. — 4. Niţa Mihalache, soldat, comuna Tişeiŭ, plasa Sărata, distr. Buzeŭ, de 23 anĭ.

Acest tabloŭ este reprodus de pe un imprimat oficial.

Th. C.

TABLOUL OSTAŞILOR

DIN AL

IV-le CORP DE ARMATA

DIVIZIA VII, REGIMENTUL XIII DOROBANŢI.

căzuţĭ în resboiul Independenţei din 1877—1878.

1. VASILESCU GR. CERNEA sub-locot. rănit.—2. LELESCU GHEORGHE sub-locot. rănit. — 3. VASILESCU IOAN sub-locot. rănit. — 4 SCARLATESCU FLEXI sub-locot. rănit. — 5. RENESCU IOAN sub-locot. rănit.

1. A Butnăriţei Ioan, soldat mort, comuna Bobeni distr. Iaşi. — 2. Ţurcanu Toader soldat mort, comuna Bădeni distr. Iaşi. — 3. Ţintilă Gheorghe sergent mort, Iaşi. — 4. Sârbu Stefan soldat mort, comuna Ciurea distr. Iaşi. — 5. Iuraşcu Neculai soldat mort, comuna Dragşani distr. Vaslui. — 6. Atecle Dumitru soldat mort, comuna Coseşti distr. Vaslui. — 7. Răşchitor Vasile soldat mort, comuna Doagele distr. Vaslui. — 8. Faur Gheorghe soldat mort, comuna Bădeşti distr. Vas-

lui. — 9. Calenciuc Vasile caporal mort, Vaslui. — 10. Ciobanu Ioan soldat mort, comuna Tomeşti distr. Iaşi — 11. Piruş Apostol soldat mort, comuna Dragşani distr. Vaslui. — 12. Rusu Ioan soldat mort, comuna Ipate distr. Vaslui. — 13. Cojocea Ioan soldat mort, comuna Bărleşti distr. Iaşi. — 14. Mează Noapte Costache soldat mort. — 15. Obreja Gheorghe soldat mort, comuna Parpaniţa distr. Vaslui. — 16. Morariu Simion soldat dispărut, comuna Selepra distr. Vaslui. — 17. Ilaşcu Neculai soldat dispărut comuna Zapoveni distr. Vaslui. — 18. Liţă Gheorghe soldat mort, comuna Codăeşti distr. Vaslui. — 19. Pricope Vasile soldat rănit, comuna Sârca distr. Iaşi. 20. Hrişcu Stefan soldat rănit, comuna Dobrovăţ distr. Vaslui. - 21. Enache Constantin soldat rănit. — 22. Budac Mihai soldat rănit comuna Gropniţa distr. Iaşi. — 23. Apostoaea Teodor soldat rănit, comuna Mogoşeşti distr. Iaşi. — 24. Bujor Teodor soldat rănit comuna Mogoşeşti distr. Iaşi. — 25. A Mihăesiĭ Ioan soldat mort, comuna Cucuteni distr. Iaşi. — 26. Hadarag Ilie caporal mort, comuna Cucuteni distr. Iaşi. — 27. Onofrei Vasile soldat mort, comuna Holboca distr. Iaşi. — 28. Pădurariu Costache soldat rănit, comuna Golăeşti distr. Iaşi. — 29. Căruntu Andrei caporal rănit, comuna Bivolari distr. Iaşi. — 30. Gavriluţă Ilie caporal rănit, comuna Bivolari distr. Iaşi. — 31. Sturdza Ioan soldat mort, comuna Epureni distr. Iaşi. — 32. Vrănescu Constantin soldat mort, comuna Epureni distr. Iaşi. —

33. Gorban Mihail soldat mort, comuna Epureni d'str. Iași. — 34. Chiratcu Vasile sergent rănit, comuna Sculeni d str. Iași. – 35. Petrilă Ioan soldat rănit, Iași. — 36. Aprod Neculai soldat răn t, comuna Cosmești d str. Vaslui.— 37. Simion Nastasă soldat rănit, comuna Cosești dis r. Vaslui. — 38. Mitrar Gheorghe caporal mort, comuna Laza distr. Vaslui. — 39. Stehacă Vasile soldat mort, comuna Pungești distr. Vaslui.—40. Spiridon Grigore soldat mort comuna Lipova d'str. Vaslui. — 41. Cojocariu Gheorghe soldat mort, comuna Voinești d'str. Iași. — 42. Văleanu Gheorghe soldat mort, comuna Miroslava d str. Iași. — 43. Păunaș Gheorghe soldat rănit, comuna Ciurea d'str. Iași. — 44. Arhip Ioan soldat dispărut, comuna Hermeziu distr. Iași. — 45. Cărăușu Cozma soldat rănit, comuna Bivolari distr. Iași. — 46. Sutac Gheorghe soldat dispărut, comuna Bivolari d str. Iași. — 47. Sutac Dumitru caporal rănit, comuna Vlădeni distr. Iași. — 48. Matei Constantin sergent mort comuna Hermeziu distr. Iași. — 49. Constantin Costache soldat mort, comuna Hermeziu d'str. Iași. — 50. Păltinel Vasile soldat rănit, comuna Cârniceni distr. Iași. — 51. Martin Ioan soldat rănit, comuna Misești distr. Iași. — 52. Balaur Dumitru soldat rănit, comuna Delești d'str. Iași. — 53. Vițelariu Neculai soldat mort, comuna Lungani distr. Iași. — 54. Țibichi Dimitrie caporal mort. — 55. Mărgineanu Vasile soldat mort, comuna Târgu-Frumos distr. Iași. — 56. Bârsan Ioan soldat dispărut, comuna Popești distr.

Iaşi. — 57. Matachi Vasile soldat dispărut, comuna Brăeşti distr. Iaşi. — 58. Sucilă Gheorghe soldat mort, comuna Bucşiţi distr. Iaşi. 59. Filip Neculai soldat ranit comuna Tàrgu-Frumos distr. Iaşi. — 60. Dohonică Ioan soldat disparut, comuna Brăeşti distr. Iaşi. — 61. Ciobanu Teodor soldat rănit, comuna Valea ră distr. Iaşi. — 62. Perju Neculai soldat mort. —63. Scărlătescu Leon sergent mort, comuna Georgeşti distr. Suceava. — 64. Kitic Ioan soldat rănit, comuna Buda distr. Suceava. — 65. Gimpea Petrachi soldat mort, comuna Deleşti distr. Suceava. — 66. Anton Ioan caporal mort. —67. Ianegariu Neculai caporal mort, comuna Dobrovăţ distr. Vaslui. — 68. Antohi Gheorghe soldat mort, comuna Ciorteşti distr. Vaslui. — 69. Toma Nastasă soldat mort, comuna Dobrovăţ distr Vaslui. — 70. Hâncu Ioan soldat dispărut, comuna Lipovăţ distr. Vaslui.— 71. Iordachi Ioan soldat rănit, comuna Dobrovăţ distr. Vaslui. — 72. Ciubuc Vasile soldat mort, comuna Cotnari distr. Iaşi. — 73. Lupu Irimia soldat rănit, comuna Podu-Iloae distr. Iaşi. — 74. Iordachi Ioan soldat mort, comuna Crasna distr. Iaşi. — 75. Păslariu Stefan soldat mort, comuna Probota distr. Iaşi. — 76. Ursache Tudosie soldat rănit, comuna Probota distr. Iaşi. — 77. A Savei Petrachi soldat mort, comuna Stânca, distr. Iaşi. — 78. Posdudur Paraschiv soldat mort, comuna Holboca distr. Iaşi. — 79. Chitariu Spiridon soldat rănit, comuna Gropniţa distr. Iaşi. — 80. Rusu Mihai soldat mort, comuna Gropniţa distr. Iaşi. —

81. Ştirbu Costachi soldat dispărut, comuna Gropniţa distr. Iaşi. — 82. Ciobanu Carp soldat rănit, comuna Rediu-Mitropoliei distr. Iaşı. —83. Balan Maftei soldat rănit, comuna Epurenii distr. laşi. — 84. Onofraş Mihalachi sergent rănit, comuna Hermeziu distr. Iaşi.—85. Iftime Neculai soldat rănit, comuna Costuleni distr. Iaşi. — 86. Fastei Ioan soldat rănit comuna Bălteni distr. Iaşi. — 87. Mihail Costachi sergent rănit, comuna Borşa distr. Iaşi.— 88. Cazacu Gheorghe soldat mort, comuna Scoposeni distr. Fălciu. — 89. Agachi Ioan soldat rănit, comuna Cărunţii distr. laşi. — 90. Gorovei Neculai soldat rănit, comuna Copou distr. laşi. — 91. Dimitriu Mihalache soldat rănit, comuna Bivolari distr. Jaşi. — 92. Gherman Ioan soldat mort, comuna Bivolari distr. laşi. — 93. Miron Vasile soldat mort, comuna Hermeziu` distr. laşi. — 94. Cululuc Toader soldat rănit, comuna Miseşti d'str. laşi. — 95. Bivolariu Ioan soldat mort, comuna Belceşti distr. Iaşi. — 96. Andrei Petru soldat mort, comuna Şipotele distr. Iaşi. — 97. Cojocia Constantin soldat mort, comuna Sineşti distr. laşi. — 98. Prisacariu Neculai soldat rănit, comuna Valea Ră distr. Iaşi. — 99. Ritcu Vasile soldat mort, comuna Soloneţ distr. Iaşi.—100. Ciurariu Iordachi soldat rănit, comuna Dărmăneşti distr. Iaşi. — 101. Alexandru Gheorghe soldat mort, comuna Iovăneşti distr. Iaşi. —102. Vătămănescu Vasile soldat rănit, comuna Valea Ră distr. Iaşi. — 103. Cernea Nastasă soldat dispărut, comuna Savărneşti distr.

Iaşi. — 104. Sofian Vasile soldat mort.—105. Iacob Ioan soldat dispărut comuna Dărmăneşti distr. Iaşi. — 106. Iftimie Ioan soldat mort, comuna Şeleprea distr. Iaşi. — 107. Enachi Ioan soldat dispărut comuna Ciorteşti distr. Iaşi. —108 Luca Gheorghe soldat mort, comuna Dobrovăţ distr. Vaslui. — 109. Pârău Ioan soldat mort, comuna Lipovăţ distr. Vaslui. — 110. Mititelu Petru soldat dispărut, comuna Tacu distr. Vaslui.—111. Angheluţă Vasile soldat dispărut, comuna Mînjeşti distr. Iaşi.— 112. Busdugan Teodor soldat mort, comuna Lipovăţ distr. Vaslui. — 113. Braniştia Gheorghe soldat rănit, comuna Soleşti distr. Vaslui. — 114. Damian Apostol soldat rănit, comuna Cotoeşti distr. Vaslui. — 115. Mardari Constantin soldat mort, comuna Lipovăţ distr. Vaslui. — 116. Gheţu Ioan soldat mort, comuna Lipova distr. Vaslui. — 117. Manta Neculai soldat mort, comuna Lipova distr. Vaslui. —118. Gorgan Gheorghe soldat mort, comuna Găneşti distr. Vaslui. — 119. Caliapa Gheorghe soldat rănit, comuna Sineşti distr. Vaslui. — 120 Morariu Gheorghe soldat mort, comuna Prisecani distr. Iaşi. — 121. Irimia Ioan soldat mort, comuna Cristeşti distr. Iaşi.—122. Toma Alexandru soldat mort, comuna Cristeşti distr. Iaşi. — 123. Năstuţă Costachi soldat mort, comuna Medeleni distr. Iaşi. — 124. Ursachi Gheorghe soldat mort, comuna Belceşti distr. Iaşi. — 125. Neohita Neculai soldat rănit. — 126. Dumbravă Vasile soldat mort, comuna Tăuteşti distr. Iaşi. — 127. Motocia Vasile sol-

dat mort, comuna Gropniţa distr. Iaşi. — 128. Brânzoi Dimitrie soldat mort, comuna Zaboloteni distr. Iaşi. - 129. Baciu Tanasă sergent mort, comuna Moreni distr. Iaşi. — 130. Surugiu Ioan soldat rănit, comuna Moreni distr. Iaşi. — 131. Burlacu Mihai soldat mort, comuna Comarna distr. Iaşi. — 132. Bogoş Vasile soldat mort, comuna Bosia distr. Iaşi. — 133. Ţopău Ioan soldat mort, comuna Chişarăi distr. Iaşi. — 134. Iosep Gr gore soldat mort, comuna Holboca distr. Iaşi. — 135. Simion Ioan soldat răn t. — 136. A Lupului Toader soldat mort, comuna Comarna distr. Iaşi.— 137. Gavan Grigore soldat rănit, comuna Cărniceni distr. Iaşi. — 138. Ciolanu Ioan soldat rănit, comuna Gropniţa distr. Iaşi. — 139. Pungă Dumitru sergent mort, comuna Gropniţa distr. Iaşi. — 140. Spiridon Gheorghi soldat mort, comuna Movileni distr. Iaşi. — 141. Baltariu Ioan soldat mort. — 142. Simionescu Toader soldat mort, comuna Tăuteşti distr. Iaşi. — 143. Ursu Gheorghe soldat rănit, comuna Gropniţa distr. Iaşi. — 144. Luca Gavril soldat dispărut, comuna Costuleni distr. Iaşi.— 145. Pintilii Dumitru soldat mort, comuna Ruseni distr. Iaşi. — 146 Costescu Gheorghi caporal rănit, Iaşi. — 147. Cojocariu Neculai soldat rănit, comuna Hermeziu distr. Iaşi. —148. Mihai Gheorghi caporal rănit, comuna Laza distr. Vaslui. — 149. Bârnovianu Vasile caporal rănit, comuna Codăeşti distr. Vaslui.— 150. Diaconu Gheorghi caporal rănit, comuna Codăeşti distr. Vaslui. — 151. Cosmânca Ghe-

orge soldat rănit, comuna Valea Ră distr. Vaslui. — 152. Ciobanu Neculai soldat rănit, comuna Telejna distr. Vaslui. — 153. Bucatariu Gheorge soldat rănit, comuna Voroneşti distr. Vaslui. — 154. Cotruţă Constantin soldat rănit, comuna Sororeşti distr. Vaslui. — 155. Nechita Dumitru soldat rănit, comuna Dărmăneşti distr. Vaslui. — 156. Chiorsa Lupu soldat rănit, comuna Telejna distr. Vaslui. — 157. Baciu Ioan soldat rănit, comuna Sevaneşti distr. Vaslui. — 158. Caras Gr. Teodor soldat rănit, comuna Valea Ră distr. Vaslui. — 159. Tihandru Neculai soldat rănit, comuna Telejna distr. Vaslui.—160. Iftimi Costachi soldat rănit, comuna Dobrovăţ distr. Vaslui. — 161. Frenchel Smil soldat rănit, comuna Munţii de sus distr. Vaslui. — 162. Branuştia Gheorghi caporal rănit, comuna Mânjăşti distr. Iaşi.—163. Macovei Costantin soldat rănit, comuna Codăeşti distr. Vaslui. — 164. Nistor Lazar soldat mort, comuna Tomeşti distr. Iaşi. — 165. A Frăsinei Despa Ioan soldat mort, comuna Tomeşti distr. Iaşi. — 166. Dascalu Nastasă soldat mort, comuna Prisacani distr. Iaşi. — 167. Bărbieru Neculai soldat dispărut, comuna Ghergheleni distr. Iaşi. — 168. Sandu Neculai soldat dispărut, comuna Tăcuta distr. Vaslui.— 169. Cucoş Vasile soldat dispărut, comuna Tăcuta distr. Vaslui. — 170. Bozie Anton soldat dispărut, comuna Negreşti distr. Vaslui.—171. Iancu Strul soldat dispărut, comuna Cosmeşti distr. Iaşi. — 172. Gaman Vasile soldat dispărut, comuna Doagele distr. Iaşi. — 173. Gri-

gore Dumitru soldat disparut, Iaşi. — 174. Grünfeld Moisă soldat rănit, Iaşi.—175. Bercu Iancu soldat dispărut, Iaşi. — 176. Ilie Isdrail soldat dispărut, Iaşi.—177. Finchelştain Moisă soldat dispărut, Iaşi.—178. Burada Vasile soldat mort, Iaşi.—179. Angheluţă Vasile soldat dispărut, comuna Valea Ră distr. Vaslui.—180. Tosin Toader soldat mort, comuna Valea Ră distr. Vaslui.—181. Alexandrescu Al. sergent mort, idem.—182. Pârău Ion soldat mort.

Acest tablou s'au imprimat in Tipografia Buciumului Român, după dispoziţiunea d-lui colonel Teleman, comandant al Regim. 13 de Dorobanţi. **Th. C.**

TABLOUL OSTAŞILOR

DIN REGIMENTUL AL 8-le DE LINIE

a acelor ce au murit pentru apararea Patriei pe câmpul de onoare şi dobândirea Independenţei din 1877—1878.

Căpitani .

1. D. Valter N. Mărăcineanu, comuna Bucuresci distr. Ilfov. — 2. D. Panu Nicolae districtul Iaşi.

Locotenenţi

1. D. Şurcă Mihail comuna Baltacele distr. Mehedinţi.

Sub-Locotenenţi

1. D. Nancovici Niculae comuna Bucuresci distr. Ilfov. — 2. Ulescu Constantin comuna Bucuresci distr. Ilfov. — 3. Horcea Vasile comuna Soririesci distr. Neamţ. — 4. Şerbă-

nescu Dimitrie comuna Ismail distr. Ismail. 5. Ghenoiŭ Alexandru.

Sub-oficeri

1. Petrachi Stan comuna Brăila d'str. Brăila. — 2. Olaşcu Constantin comuna Bălesci distr. R.-Sărat. — 3. Băloşoi Marcu comuna Stargoceava distr. Mehedinţi. — 4. Dimitrescu Constant. com. Brăila — 5. Baḑacu Stoica com. Brăila distr. Brăila. — 6. Caranfil Budurea com. Ismail distr. Ismail. — 7. Anton Alexandru comuna Ismail distr. Ismail. — 8. Poḑoiŭ Dimitrie comuna Cotesci distr. R.-Sarat. — 9 Vasilie Constantin comuna Bălesci distr. R.-Sarat. — 10 Duda Caranfil comuna Drăgoşani distr. Covurlui. — 11 Velic Constantin comuna Brăila distr. Brăila. — 12 Petrachi Stănescu comuna Serarga distr. Buzău. — 13. Vasiliu Stoica comuna Vitesci distr. Brăila. — 14 Bodoru Stoica comuna Viziru distr. Brăila. — 15 Mihai Niţă Pădure comuna Arimoasa distr. Buzău. — 16 Angheluţă Ioan comuna Iaşi distr. Iaşi.

Caporali

1. Bejenariu Iorda comuna Serarga distr. Buzău. — 2. Moise Brumă comuna Stargoseava distr. Mehedinţi. — 3. Nică Neculai comuna Pozogi distr. R.-Sărat. — 4. Petrachi Paraschi comuna Pozogi distr. R.-Sărat. — 5. Marin Vasile comuna Leova distr. Cahul. — 6. Iordachi Petrachi comuna Leova distr. Cahul. 7. Dinu Teodorie comuna Vultureni distr.

Tecuci. — 8. Buzdugan Ioan comuna R.-Vâlcea distr. R.-Vâlcea. — 9. Lungu Ioan comuna Teleorman distr. Turnu. — 10. Munteanu Alex. comuna Gologani distr. R.-Sărat. — 11. Hodoroga Tudosie comuna Pelea distr. Teleorman. — 12. Dobru Stan comuna Brăila distr. Brăila. — 13. Mocan Dimitr. comuna Costesci distr. Dămbovița. — 14. Dinu Stan comuna Giurgiuoeni distr. Tecuci. — 15. Zaharia Gheorghe comuna Galați distr. Covurlui. — 16. Luca Barbu comuna Tomșari distr. Prahova. 17. Gheorghiță Ioan comuna Leova distr. Cahul. — 18. Ferariu Gheorghe comuna Taslău distr. Neamț. — 19. Baluță Mihai comuna Grădiștea distr. Mehedinți. — 20. Grigorie George comuna Dolhasca distr. Suceava.— 21. Ionița Ioan comuna Tomșari distr. Prahova.

Soldați

1. Moise Brumă comuna Bogojan distr. Covurlui.— 2. Nică Neculai comuna Bogojan distr. Covurlui. 3. Petrachi Paraschiv comuna Smulț distr. Covurlui.—4. Marin Vasilie comuna Ionesci distr. Tecuci.— 5. Iordache Petrache comuna Piatra distr. Neamț.— 6 Dinu Theodor comuna Racova distr. Bacău —7. Busdugan Ioan comuna Racova distr. Bacău.— 8. Lungu Ioan comuna Rechitusa distr. Tecuci.— 9. Munteanu Al. com. Oncesci dist. Tecuciŭ. — 10. Hodoroga Gheorghe comuna Odăile distr. Buzău.— 11. Mocanu Dimitrie com. Crevedia dist. Vlașca. 12. Dinu Stan comuna Bolontin distr. Ilfov. 13. Zaharia Gheorghe comuna Rechița distr.

Tecuci.—14. Luca Barbu comuna Adăncata distr. Prahova.—15. Gheorghiţă Ioan comuna Răchitoasa distr. Tecuci.—16. Ferariu Gheorghe comuna Singer distr. Prahova.—17. Baluţă Mihai comuna Corc'oveni distr. Tecuci.—18. Grigorie Georghe comuna Lunguleasa distr. Dâmboviţa. — 19. Apostol Constant. comuna Lunguleasa distr. Dîmboviţa. — 20. Andronic George comuna Orba de sus distr. Putna.—21. Niţă Ioan comuna Orba de sus distr. Putna.—22. Imalţu Năstasie comuna Râşcani distr. Covurlui.—23. Marcu Petrache comuna Horincea distr. Covurlui.—24. Petrea Neculai comuna Horincea distr. Covurlui.—25. Burneia Radu comuna Hor'ncea distr. Covurlui.—26. Gârlea Theodor comuna Horincea distr. Covurlui.—27. Ioan Manea comuna Horincea distr. Covurlui.—28. Matei Stefan comuna Horincea distr. Covurlui. 29. Ilie Ilie comuna Ciasna distr. Ilfov.—30. David Vasil:e comuna Paşcani distr. Ilfov.—31. Ioniţă Neculai comuna Crivdiai distr. Ilfov.—32. Ghiţă Neculai comuna Găieşti distr. Dîmboviţa.—33. Stanciu Ioan comuna Leova distr. Cahul.—34. Teroinu Mihai comuna Grădesci distr. Mehedinţi.—35. Calan Gheorghe comuna Glumpaţi distr. Vlaşca. 36. Enache Dimitrie comuna Dolhasca distr. Suceava.—37. Neacşu Zamfir comuna Olteniţa distr. Olteniţa.—38. Catană Constantin comuna Naeni d'str. Buḑău.—39. Spinu George comuna Ocna distr. Vâlcea.—40. Preda Niţă comuna Popesci distr. Ilfov.—41. Radu Marin comuna Crevedia distr. Vlaşca.—42. Niţă Iftimie co-

muna Drăgomir distr. Dîmbovița.— 43. Stoica Sandu comuna Drobtesci distr. Teleorman.— 44. Neculai Drumea comuna Dîmbovița distr. Ilfov.—45. Mindirigiu Vasile comuna Darabani distr. Dorohoi.—46. Dimitriu Ion comuna Galați distr. Covurlui.—47. Dobrea Stan comuna Stanca distr. Ilfov.—48. Popa George comuna Mocești distr. Prahova.—49. Boengiu George comuna Unții distr. Mehedinți.— 50. Guia Barbu comuna Salin distr. Prahova.—51. Enea Dimitriu comuna Bălteni distr. Ialomița.—52. Stan George comuna Domnești distr. Ilfov.— 53. Cojoc Vasile comuna Sprea distr. Tecuci. 54. George Nistor comuna Galați distr. Covurlui.—55. Vasile Marin comuna Orbeni distr. Putna.—56. Mocanu Petru comuna Boțești distr. Roman.— 57. Romanaș Theodor comuna Vifora distr. Dîmbovița.—58. Dumitru Oprea comuna Vifora distr. Dîmbovița.—59. Chiriță Iancu comuna Brehoesci distr. Botoșani.—60. Minteanu Niculai comuna Smultz distr. Covurlui.—61. Dumitru Stefan comuna Bovad distr. Dîmbovița.—62. Stan Lambru comuna Bălteni distr. Ialomița.—63. Constantin Chiriac comuna Galați distr. Covurlui.— 64. Andronic George comuna Orbeni distr. Putna.— 65. Ioniță Tudor comuna Sàftica distr. Covurlui.— 66. Stan Mihai comuna Camșan distr. Dîmbovița.—67. Liga Ioan comuna Mălușeni distr. Covurlui.—68. Fanariu Tudosie comuna Corod distr. Tecuci.— 69. Arteni Neculai comuna Racova distr. Bacău.—70. Moise Gheorghe comuna Potorlaga distr. Buzău.—71. Fundățea-

nu George comuna Glogona distr. Buzău.—72. Anton Ioan comuna Glogona distr. Buzău.—73.—Dociu Ioan comuna Obedeni distr. Ilfov. 74. Dudurache Oprea comuna Cioran distr. Prahova.—75. Mandachi Teodor comuna Cioran distr. Prahova.—76. Beţivu Niţă comuna Singer distr. Prahova. 77. Ion Ion com. Gruin distr. Ilfov.—78. Opre aDimitrie comuna Rosvod distr. Dîmboviţa.—79. Ion Vintilă comuna Rosvod comuna Dîmboviţa.—80. Sârmă Mihai comuna Taslău distr. Neamţ.—81. Fevoi Mihai comuna Grădişte distr. Mehedinţi.—82. Neamţu Ursachi comuna Dolhasca distr. Suceava.—83. Radu Neculai comuna Baleton distr. Teleorman.—84. Ion Ionache comuna Galaţi distr. Covurlui.—85. Lalău Radu comuna Glămpatz distr. Vlaşca —86. Neagu Andrei comuna Gaisanca distr. Tecuci. 87. Sudit Petrea comuna Suceava distr. Suceava.—88. Ionache Dimitrie comuna Dolhasca distr. Suceava.—89. Chenola Costachi comuna Suceava distr. Suceava.—90. Bejenariu Mathei comuna Adonaţi distr. Vlaşca.—91. Mocanu Petrea comuna Adonaţi distr. Vlaşca.—92. Enea Iordachi comuna Netoţi distr. Teleorman.—93. Lăcătuşĭ Anton comuna Nănesci distr. Bacău.—94. Romanaş Teodor comuna Fundu distr. Roman. 95. Ariton George comuna Bucsesci distr. Bacău.—96. Andrei Bitrineaţă comuna Puesci distr. Bărlad.—97. Badea Ion comuna Cămpu mare distr. Oltu.—98. Dimitriu George comuna Sf. Tanase distr. Prahova.—99. Sbârnea Vasile comuna Bărlad distr. Tecuci.—100. Iorgu Te-

odor comuna Nicoresci distr. Tecuci.—101. Antohi Pocană comuna Gohor distr. Tecuci.—102. Radu Chironcea comuna Giurginoeni distr. Tecuci.—103. Alecu Paraschiv comuna Brohoşeşti distr. Tecuci.—104. Nestor George comuna Niculesci distr. Tecuci.—105. Filip George comuna Onceşti distr. Tecuci.—106. Stefan Ciubuc comuna Gonciono distr. Tecuci.—107, Paraschiv Ioan comuna Bădeşti distr. Tecuci.—108. Fasolă Nicolai comuna Bogogeni distr. Covurlui.—109. Grindei Alecu comuna Corn distr. Tecuci.—110. Păun Ioan comuna Cucueşti distr. Teleorman.—111. Panait Alexandru comuna Goriciona distr. Tecuci.—112. Vijireanu Stefan comuna Dugu distr. R. Sarat. 113. Petrescu George comuna Roman distr. Roman. - 114. Viper Andronie comuna Brehoesci distr. Tecuci.—115. Tudor Stefan comuna Bogdănesci distr. Bacău.—116. Ticoran Constantin comuna Măgura distr. Buzău.—117. Lefter Costachi T. Adjud distr. Putna.—118. Ioan Radu comuna Teleorman distr. Teleorman.—119. Moise Vasilie comuna Moneşti distr. Prahova.—120. Radu Florea comuna Tirguliu distr. Teleorman.—121. Stefan Matache comuna Tancalesci distr. Ilfov.—122. Ioniţă Tudor comuna Seftica distr. Ilfov.—123. Stoica Mincu comuna Croceşti distr. Ilfov. — 124. Anea Ioniţă comuna Corlici distr. Prahova.—125. Gligori George comuna Lunguleţi distr. Dîmboviţa.—126. Androni George comuna Orba de sus distr. Putna.—127. Panu Neculai comuna R. Sarat distr. R. Sarat.—128. Diţă

Ioan comuna Talpa distr. Neamţ.—129. Ion Riză comuna Brăniştea distr. Dimboviţa.—130. Marin George comuna Oltenia distr. Teleorman.—131. Emandache George comuna Berceşti distr. Covurlui.—132. Tincă Vasilie comuna Berceşti distr. Covurlui.—133. Cibotariu George comuna Berceşti distr. Covurlui.—134. Ionaş Nastase comuna Paşcani distr. Covurluĭ.—135. Popa Dimitrie comuna Tuşcani distr. Covurlui.—136. Jurescu George comuna Dischet districtul Covurlui.—137. Iordache Nicolai comuna Horincea distr. Covurlui.—138. Marin Paraschiv comuna Horincea distr. Covurlui.—139. Catelă Ghiţă comuna Brăila distr. Brăila.—140. Dumitru Ioan comuna Fundeni distr. Tecuci.—141. Ciruţă Tudosie comuna Liesci distr. Tecuci.—142. Matei Barbu comuna Oltenia distr. Teleorman.—143. Balinti Januş comuna Calbeni distr. Bacău.—144. Nistor Januş comuna Năneşti distr. Bacău.—145. Vlaşcu Ioan comuna Grădiştea distr. Bacău.—146. Stan Radu comuna Tataraşi distr. Teleorman.—147. Constantin Ioan comuna Bolintinean distr. Buzeu.—148. Ioniţă Ioan comuna Moceşti distr. Vlaşca.—149. Anghelutza Ioan comuna Iaşi distr. Iaşi.—150. Marin Ion comuna Crosno distr. Mehedinţi.—151. Şărbănescu Dimitrie comuna Ismail distr. Ismail.—152. Petrache Stănescu comuna Brăila distr. Brăila.—153. Vasiliu Stoica comuna Viteşti distr. Brăila.—154. Bodoru Stoica comuna Viziru distr. Brăila.—155. Dimitrescu Ion comuna Costeşti distr. Dîmboviţa.—156.

Niculai Pricopie comuna Giurgiuve distr. Tecuci.—157. Dudu Avram comuna Galaţi distr. Covurlui.—158. Ioniţă Ioan comuna Tomşari distr. Prahova.—159. Stanciu Ioan comuna Leova distr. Cahul.—160. Sârmă Mihai comuna Taslău distr. Neamţ.—161. Ferariu Mihai comuna Gradiştea distr. Mehedinţi.—162. Mocatu Ursachi comuna Dolhasca distr. Suceava.—163. Patlagică Ioan comuna Ţinteşti distr. Buzău.—164. Dăscălescu Dimitrie comuna Dorohoi distr. Dorohoi.—165. Jurati Dimitrie comuna Cornu distr. Botoşani. 166. Ion Constantin comuna Parata distr. Buzeu.—167. Niţă Zamfir comuna Budeşti distr. Dîmboviţa. 168. Ion Costachi comuna Turnu distr. Teleorman. 169. Neculai Stancu comuna Cărbuneşti distr. Prahova.—170. Apă-Rece Ioan comuna Gologan distr. R. Sărat.—171. Gălbinariu Dobre comuna Radovan distr. Ilfov.—172. Pădurariu George comuna Boloteşti distr. Ilfov.—173. Gheorgi Balan comuna Coşuraţi distr. Mehedinţi.—174. Dragomir Constantin comuna Roşvad distr. Dîmboviţa. — 175. Constantin Niculai comuna Fântănei distr. Botoşani.—176. Petrea Stan comuna Graţia distr. Vlaşca—177. Vlădilă George comuna Burdujeni distr. Ialomiţa.—178. Zelnicu Neculai comuna Dersca distr. Dorohoi.—179. Vizitiu Vasilie comuna Răscăutz distr. Dorohoi.—180. Dănilescu Ioan comuna Honesci distr. Dorohoi.—181. Iacov Ioan comuna Tataru distr. Dîmboviţa.—182. Iordan Vasilie comuna Tataru distr. Dîmboviţa.—183. Dimitriu George comuna Drau-

şeni distr. Vaslui.—184. Dobrea Vasilie comuna Drauşeni distr. Vaslui.—185. Leordeanu Constantin comuna Singer distr. Vlaşca.—186. Ion Manea comuna Ploşca distr. Teleorman. 187. Vasile Stoica comuna Vitesci distr. Brăila.—188. Vozoru Stoica comuna Brăila distr. Brăila.—189. Preda Voicu comuna Garaniţa distr. Dîmboviţa.—190. Arseni Ioan comuna Vuteoni distr. Vaslui.—191 Ion Alexandru comuna Piatra distr. Teleorman—192. Imbrea Anton comuna Mihot distr. Bacău.—193. Ionea Dimitru comuna Domneşti distr. Ilfov.—194. Olteanu Paraschiv comuna Crevedea distr. Ilfov.—195. Oberschi Ion comuna Dorohoi distr. Dorohoi.—196. Ion Manea comuna Teleorman distr. Teleorman.—197. Mihai Pădura comuna Anunosa distr. Buzeu.—193. Vasile Marin comuna Junăsesti distr. Tecuci.—199. Constantin Ioan comuna Porinză distr. Buzău.—200. George Balan comuna Delinţa distr. Dorohoi. 201. Niculai Stan comuna Cărbuneşti distr. Prahova.—202. Stoean Anghel comuna Tecuci distr. Tecuci.

Tabloul acesta l'am reprodus după originalul oficial imprimat.

Ar fi bine dacă s'ar face o colecţiune de toate tablourile de morţĭ şi rôniţĭ din Regimentele de toate armele, pentru ca viitorimea să cunoască cu precisiune numele tuturor acelora ce s'au luptat vitejesce pentru România, servind de icoană urmaşilor.

Th. C.

Sigiliul Politiei Iaşilor.

Istoria mărturiseşte că mai înainte de descălecarea Romanilor in Dacia, părţile răsăritene ale acestei provinţiĭ, şi mai cu samă rîpele rîului Ierasus (sau Porata, Prutu) erau locuite de un popor resbelic numit Jassiensi, Iaşeni (Iazigi). Dupre sistema militară a Romanilor, legioanele ce erau in garnizoanele provinciilor supuse, purtau numele lor, au după a'i lor faimoşi comendanţi, au dupre locul unde stau in garnizon, precum Legio Claudia, Legio Galica, de asemene s'au denumit Jassiensis, aceĭea ce sta in garnizonă in Dacia Transilvană, pe malul Prutului, adecă in Iaşi, unde era intemeetă, sau şi de Romani sporită politie, ce mai in urmă se întitulă Municipium Iasiorum, precum din vechile documente şi mai ales din harta Peutengeriana se adeverează. După datina Romanilor, legioanele erau in timp de pace întrebuinţate de a lucra, sau a povăţui lucrările cetăţilor, a drumurilor publice, şi acele ale băilor minerale. In cursul petrecerei Romanilor în aceste locurĭ, o ceată a legioaneĭ Iaşene s'au întrebuinţatŭ la minele de la Baia, unde comendantul eĭ Claudius au înălţat în onorul Impăratuluĭ Adrianŭ-Antoninŭ şi a soţieĭ sale Ania Faustina, o coloană ce până astăzi se păstrează în muzeul de la cetatea Albă (Karlsburg) în Transilvaniea, a căriea înscripţie este următoarea :

EX—VOTO. XXX

Magno et invicto Imp: Caes.
F: Aelio Hadriano. Antonino.
Pio. Aug: Pont: Max. Ţrib: Pot:
XVI: Cos: III: P: P: pro salute et.
Felici: Pont: Max; et Anniae.
Favstinae Aug: Coniugi C: Clod.
VI Praef: M: Dacorum. Jassior:
Hanc Statuam in Avraria.
Numinibus Maiest. Q: Eorum.

Deci fiind astă coloană un monument autentic, rămas de la locuitorii antici ai Iaşilor, cu drept este al onora şi ai conserva simbolul, adoptând'o drept stemă a capitalei şi prin urmare ca sigil al Municipalităţei sale.

G. Asaki.

Acest articul l'am reprodus din calendarul Albinei Româneşti pe anul 1853. Să se vadă invitaţiunea Eforiei din Iaşi din 20 Ianuarie 1851, înserată în acest volum de Uricar la pagina 105.—Până la dovadă contrară, susţinem opiniunea emisă mai sus. Lesne este de a critica numai după supoziţiuni, fără de a i se arăta dovezile pipăite pe care se bazază părerile lor. Ḑicemŭ aceasta pentru că am auḑit combaterile acestuĭ sigiliu, de către Dl. A. X. într'o adunărică Istorică, care din nenorocire s'au kircit, şi s'au desfăcut. Th. C.

CORESPONDENȚIE

Intre doi amorezi

SAU LIMBA ROMÂNEASCĂ LA ANII 1832, ŞI 1822.

I.

CUCONIȚĂ

In sfârşit nu am putere să mai fiu obijduit,
Ş'aceasta printr'o zapiscă eu de mult'ţam doslosit.
Că făcând sprafcă în mine, în acest amar predmet,
Din povodul dumitale, m'am trezit cu rană'n pept.
Dar dumneta prin povescă 'mi ai făcut aspru ponos,
Vrând cu mine peripiscă, şi cerând să'ţi daŭ dopros.
Ascultămă. Cuconiţă: eată'ţi docladarisesc,
Că jaloba mea nu zice de cât cum că pătimesc,
Şi vipisca ce'ţi trimisem nu merita vigavor;
Căci din hodul dealiĭ mele se vede numai amor.
Dumneta bagă de samă la opisul ce'ţi am dat,
Şi'ĭ vedea că sînt un liude cu sufletul prea curat,
Drept aceea eu o cnigă scripisită şi cu şnur,
'Ţi o predstavlisesc, stăpână, cu ahotă şi ogur,
Cerând podpiscă anume la otnoşenia mea;
Căci şi eu voiŭ da rospiscă, orĭ când dumneta veĭ vrea.
Nu mĕ ovolni din gându'ţi, sau vr'un nadpis să'mi întorci,
Căcĭ eu jărtfesc pentru tine, cer, pămînt, lume, iproci.
Raspolojenia încă nu eartă a nastoji
Pe un dvorenin ce iubeşte şi cere a se iubi,
Pe un pameşnic ce'n dejurstfă de multe orĭ s'au primit,
La presudstviĭ ca pomoşnic cu credinţă au slujit.
In multe comandirofce tot cu cinste am îmblat,
Şi sledsviĭ pe la zastave de multe ori am lucrat;
In otpusci cu podorojne eu ca alţiĭ n'am eşit,
Sau ostanofce la slujbe în veac n'am pricinuit;
Samovolnicie earăşĭ nici cum nu am săvârşit,
Ci nagrajdeniĭ primitam, ca un cinovnic cinstit.
Nacazaniĭ pentru slujbă nici odată n'am avut,
Şi zdelci a lucra ca mine altul nu s'au mai văzut.
Din Stolo-nacealnic astăzi spre cilen sunt pomăzuit,
Pentru că cunosc pareatca; l'asta m'aŭ înaintit,
Nu crede deci la donosurĭ, nu'mi lua al tăŭ favor,
Şi nu uita că mĕ chiamă. . . . . *** sîn ***

II.

BEIKAKIMU

Paraponu ce'mi făcuseşi, File, eu 'lam priimit;
Ostoson nu ai cuvinte, Fosmul meu cel mult iubit.

Ti tafelis, eu agamu, oriste îțĭ hărăzesc,
Şi eu malista, psihimu, eu îțĭ spun că te iubesc.
Titeriazi, lipon, a'mĭ scrie ş'a'mĭ bănui ?
Când arhonda, țelebimu, eşti sigur că te-oiŭ iubi,
Tipotes nu am în lume, parigorie nu văd,
Dar când mĕ aflu cu tine, beimu 'n raiu mĕ cred.
Neshe, de la Pendedeca, de când noi ne-am tot iubit,
Spune'mi, lasă zeflimeaoa, telos panton te-am vândut.
Orismosas când ai vrut, kirie n'am şi oftat ?
Căci te iubesc astfel tare, ca şi cum m'ai fărmăcat.
Polacala îmi pare bine, că tu te-aĭ pomăzuit,
Cilen sau loghiotatos ca s'ajungi ai nimerit.
Acsafna cu duioşie, te rog mult a m'asculta,
Să nu faci skepsis, tortipuri, neroziĭ, ketalipa.

Astăzĭ aceste două feliurı de limbă se înțăleg încă ; dar poate că strănepoțiĭ nostri vor fi aşa de norociţĭ să'şi facă întrebarea, ce dialecturi tracice şi sauromatice sînt aceste, neputânduse închipui că ar fi limba Romănească, dreaptă fiică a limbeĭ latine. Pentru acestiĭ, şi ca să nu dăm filologilor viitorĭ pricină de nesfîrşite sfezĭ, socotim de cuviință să alăturăm un mic lecsicon de toate cuvintele îmbogățitoare şi ciuntătoare limbiĭ noastre, cu tălmăcirea lor în vedere.

BILETUL AMOREZULUI.

Обіждвіт	—	asuprit.
Запіскъ	—	bilet.
Дослошіт	—	descoperit.
Спрафкъ	—	observație.
Предмет	—	obiect.
Поводвл	—	îndemnul.
Побескъ	—	poroncă.
Понос	—	împutare.
Перініскъ	—	corespondență.

Допрос — protocol.
Доклад — referat, propunere.
Жалобъ — cerere, petiţie.
Вiпiскъ — ecstract.
Вiгавор — bănat.
Ходѹл — cursul.
Деллъ — lucrare.
Опiс — însemnare.
Лiѹде — omu.
Кнiгъ — condică.
Скрiпiсiт — numărat.
Шнѹр — sfară.
Представлен'е — recomandaţie.
Подпiскъ — adeverinţă.
Отношенiе — notă
Роспiскъ — reţipise.
Оволнiре — departare.
Надпiс — refuz, înturnare.
Іпрочї — şi celelalte, ect.
Ръсположенiе — aşezămintul.
Постожiре — închidere, curmare.
Дворенiн — nobil.
Памешнiк — proprietar.
Дежѹртсфъ — sala de aşteptare.
Пресѹдствiе — sala de primire.
Помешнiк — practicant, ajutător.
Командiрофкъ — însărcinare.
Следствiе — cercetare.
Заставъ — trecătoare, graniţă.
Отпѹскъ — concedie vremelnică.
Подорожнъ — bilet de postă.
Останофкъ — stingherire.
Самоволнiчiе — faptă în putere.

Награжденіе — mulţemire băneascâ.
Чіновнік — amploiat.
Наказаніе — înfrănare.
Сделкъ — alcătuire vremelnică.
Столо начелнік — şef de masă.
Член — mădular, asesor jud.
Пол зȣіт — menit.
Пареатка — regula, forma.
Донос — pîră.
Сꙑн — fiiŭ.

RESPUNŞUL AMOREZEĬ.

Беікакімȣ — domnişorul meŭ.
Парапон — tânguirea.
Філе — prietine.
Остосон — cu toate aceste.
Фосмȣ — lumina mea.
Тітафеліс ce vreĭ.
Ягамȣ — boĭerul meŭ.
Орісте — poftim.
Малістa — mai ales.
Псіχімȣ — sufletul meŭ.
Тітеріазі — ce se potriveşte.
Челебімȣ — cuconul meŭ.
Тіпотес — nimică.
Парігоріе — mângâĭere.
Беімȣ — domnul meŭ.
Несχе — dar.
Пендедека - Eterist vestit de la 1821.
Зефлімелоа — şaga.
Телос пантон — în sfàrsit.
Орісмосас — poftim.
Кіріе — Doamne.

Полакала	—	tare bine.
Логіотат	—	titlu ce se da la profesorĭ.
Аксафна	—	deodată, dendată.
Скепсіс	—	treabă.
Тертіпурĭ	—	iscodirĭ.
Кеталіпа	—	şi celelalte.

Narrateur Identique.

Această corespondenţă o am reprodus din calendarul „Cantoreiĭ Foieĭ sătesci," pe anul 1844. Autorul acestei scrieri este Neculai Istrati, care îşi publică articuliĭ seĭ sub pseudonimul „Narrateur Identique". Cu această ocasiune vom zice câte ceva despre „Neculai Istrati" căruiea iam dat lecţiune de limba franceza pe la 1842—43. Iordaki Gane lua parte la aceste lecţiuni. N. I. nu facuse nici un studiu regulat. El cunoscea ciaslovul, vieţile sfinţilor şi psaltirea. El avea o agerime pătrunzetoare, era diştept, avea plăcere de a sci toate, se amesteca in toate afacerile politice, critica muşcând pe acei ce nu'i placea, asta se tâmplă şi amicilor sei, cum au păţit'o reposatul G. Seulescu. Intr'o ḑi după masa, vara, in curtea Naziriei, ce se afla, unde'i acum gradina Primariei, fiind N. I. Director sub Nazirul Racoviţă, frate cu vladica de la Sf 'Spridon, se adunase mai multă lume la scolarul meu. Vorba se deschisă, asupra formărei cuvintelor în românesce, ca gîto-leaga, pînto 'n cingă, şi altele, de fabricaţiunea lui Seulescu. Eu stam la o parte, nu discutam nimica. Cu toţiĭ îşi dau parerile bune rele, după cum se pricepeau. Seulescu sciŭ că era hărţuit cu gramatica lui cu tot, cu fabulele lui. Discuţiunea era generală. Atunci me-am ḑis in sine-mi, oare ce s'ar tĕmpla, daca hazardul ar face ca Seulescu să intre pe uşiă. Parcă am fost nasdrăvan, eată că şi Seulescu se arată in casă cu talia lui cea sveltă şi naltă, cu surtucul pană peste genunchi, ca să'i acopere picioarele fiind puţin leucaşŭ. Atunci Istrati se repezi la el, începu al seruta, şi al nineri, ca şi cum nu se vorbisă nimică despre el. Cu toţii tacură, imitând gazda. Eu însă am ţinut pururea minte, astă scenă, şi pănă la moarte, am fost in rezervă cu el.—Cu ocasiunea esilului mitropolitului Veniamin Kostaki, Istrati me-au insinuat că ar fi foarte bine ca prin scolariĭ de la Academie să se facă o mare manifestaţiune in favoarea esilatului. Eu am remas mutu. Totuşi eu stimam şi iubiam pe N. I. căci era neadormit, insinuator, îndrăzneţ, biciuia in scrieri pe toţi, şi cu toate acestea n'au vĕḑut *Durăul*, ca mulţi alţi scriitori. Lumea ḑicea că Istrati in copilăria sa era sufleţelul lui Frideric Balş, care ş'au dat toată averea lui Mihai Sturza Vodă, numai ca sa'l facă *Baş-Boier*, şi că prin o tămplare nepricepută, ar fi pus el mîna pe testamentul lui Balş.

Nu pot sa afirm pănă la ce punt astă aserţiune era adivĕrată, tot ce sciu este ca Istrati se parea nepăsător. Nime nu'i ḑicea nimica. Toţi vorbiau că fabula „capra şi sarea“ din Calendarul Albinei pe 1855 era făcută contra lui Bezede Iorgu Suzzu, care, ca visternic dasă prin mezat veniturile ocnei lui Çiokan.—Istrati au jucat cel mai mare rol sub căimăcămia lui Todiriţă Balş şi acea a lui N. Vogoride. El era stegarul separatismului. Toţi aristocraţiĭ Moldovei, faceau ḑilnic visite lui Istrati, ba şi consuliĭ Austriac şi rusesc, nu lipsiau din corŭ.—El are o mulţime de scrieri, din care şi eu posed vr'o câte-va manuscrise. In Foaia pentru Minte de la Braşov, se află o mulţime de articule, in foiletonul Albinei Românesci, in calendarele Institutului Albinei, şi in Broşuri.—Mult bine ar face fiiul seu Titus, ca sa'şi deie osteneală, de a aduna toate scrierile părintelui seu, şi ale publica intr'o colecţiune, însoţita de portretul seu cu o biografie veridica, pentru ca viitorimea să cunoasca cine au fost Istrati, şi ce rol au jucat el in ţeara lui.

Pe când murisa Istrati, eu propusesem unui Domn Romaşcu ca să starne pe lânga socia reposatului, D-na Biţa Istrati ca să cheltuiasca vr'o 3—400 galbeni, spre a se putea face o atare colecţiune. Pe atunci mie îmi era lesne de adunat, căci cunosciam mai tot ce scrisese Istrati. **Th. C.**

Bucuresci 1887, Fevruarie 4 (16) ḑile.

ACADEMIA ROMÂNA.

No. 3593.

Domnul meu!

Academia a primit în şedinţa eĭ de la 23 Ianuarie a. c., colecţiunile ce aţi bine-voit ai dărui, constând în 10 volume tipărite, 5 foi volante tipărite, 7 volume manuscrise, 13 fragmente şi insemnări manuscrise, şi 69 (*) do-

(*). Aceste documente impreună cu condica Statisticei, se cuprind in parţile a 7-a şi a 8-a a Uricaruluĭ, de asemine şi Glosarele lui Seulescu, in cele trei volume a le Revistei Arheologice

cumente istorice din intăia jumătate a secolului present, care toate sunt specificate în lista subscrisă de d-voastră.

Avem onoare a vě exprima cele mai viĭ mulţămiri ale Academieĭ, pentru acest preţios dar.

Primiţi, Domnul meu, asigurarea deosebitei nóstre consideraţiuni.

p. Preşedinte, **T. Maiorescu**.

Secretar G-ral, *D. A. Sturdza.*

D-sale d-lui Th. Codrescu, Membru corespondent al Academiei Române.

„Buciumul Român". Cele-lalte sunt manuscrise vechi. Charta Dunărei Moldovei cu talvegul ei, autentificata de boerii Sfatului Administrativ ai Munteniei, este de o mare importanţa, mai cu sama in faţa tratatului din Londra. Mi s'au însinuat că o atare charta ar valora 12,000 franci. N'am voit sa fac speculaţiĭ, caci nu le-am făcut nici cu donaţiunea de 42 pergamente mari, originale, cum şi o condică cu feliurite aşezăminte, ce le-am hărăzit Arhivei Moldovei in anul 1856. Am arătat numai, ca dorinţa mea este ca sa mi se deie de tiparit, fiind că Tipografia Buciumului Român, care odinioara se pronumia a *Unirei*, din causa multelor broşuri şi lucrări ce se faceau gratis, in cestiunea causei Române, este cu totul părăsita, de şi are patru maşini, teascuri şi material in deajuns, costând mai multe miimĭ de galbeni.—Regret că sunt cu totul uitat; eu pe cât am putut, am servit, indatorit şi ajutat pe mulţi, viaţa mea; acum la batrâneţa, numai unul şi-au amintit de mine, la viderea volumului al 7-le de Uricar, şi acela este Dl. Al. Kalimah-Papadopulo, caruia îi mulţămesc, şi pe care îl rog, ca la ocasiune, să nu mě deie uitarei.—Eu cred ca toţi acei ce pricep munca literară, pot să aprecieza, ca de şi nu am fost de **nimine** ajutat nici moral, nici material, totuşi am facut ceva; in faţa tuturor lucrarilor mele literare, şi mai cu seama cu cele opt volume dě Uricariŭ, in mana, pot a mě fali, ca nu am trait ca un trântor, dar am scociorit, adunat şi publicat documente care pot servi la înjghebarea unei istoriĭ naţionale.

Acum la 68 de ani, věd ca *„este amar de a fi străină între ai sei."*

(Estras din No. 15 a Gazetei de Iaşi din 3 Fevruarie 1887.)

Th. C.

DISCOURS

Prononcé en roumain à l'occasion de l'ouverture de l'ASSEMBLÉE GÉNÉRALE EXTRAORDINAIRE de VALACHIE, le 10 Mars 1831.

Par S. E. Monsieur de Kisseleff.

Président Plénipotentiaire des Divans de Moldavie et de Valachie, Lieutenant-Général, Aide-de-camp Général de S. M. L'EMPEREUR de toutes les Russies, Chevalier grand croix de plusieurs ordres.

Les grands événements, amenés par la paix d'Andrinople, et qui vous réunissent M. M. dans cette enceinte, sont le résultat d'une longue suite d'années et de vicissitudes politiques. Vos pères ont soupiré après ce moment, vous l'avez appelé vous-mêmes de tous vos voeux, et ces voeux sont enfin exaucés.

Appelé par les ordres de S M. L'EMPEREUR à présider cette Assemblée, je ne saurais trop vous exprimer les sentimens de vive satisfaction que cette solennité m'inspire.

Descendens d'un peuple valeureux, vos ancêtres avaient joui d'un gouvernement national qui disparut pour faire place à une administration étrangère, faible et précaire. Au milieu des améliorations qui viv fient la grande famille européenne, les peuples habitans ces deux provinces demeurèrent stationnaires; réclamés par la civilisation, ils ne pouvaient rester plus long tems étrangers à leurs destinées; remercions le Ciel, M. M. qui a permis que cette transit'on, ordinaire-

ment marquée de bouleversemens et de calamités publiques, so t uniquement dûe aux généreuses intentions de l'Auguste Dynastie, qui, depuis Pierre le Grand, n'a cessé de signaler par des constans bienfaits la vive sollic:tude que ce pays inspire à la Russie. Ses Traités avec la Porte ont consacré cette généreuse tendance, dont celui d'Andrinople doit, à juste titre, être considéré comme le complément et le corollaire.

La Porte Ottomane elle-même se prêta avec bienveillance à toutes les démarches faites en votre faveur, et si l'inobservance de traités a fait que vetre pays ait traversé des époques difficiles, cette circonstance ne doit être attribuée qu'à des causes secondaires, et à des événemens indépendans de la volonté de la Puissance suzeraine. L'absence de l'influence tutèlaire de la Cour Protectrice amenée par les terribles commotions qui affligèrent l'Europe, avait fait naître parmi vous de grandes calamités. Des maladies contagieuses, des famines, la destruction de vos villes, et la reduction en esclavage d'une partie des habitans de ce pays par les troupes insurgées de Paswandoglu; des discordes intestines, des occupations militaires, furent les fléaux qui affligèrent tour à tour ces deux provinces. D'un autre côté, une administration toujours renaissante ayant un but ouvertement opposé à la prospérité publique, était forcée de perpétuer les abus.

Cet état de choses imposa plus d'une fois,

et notamment, en 1802, 1816, 1817, et 1821, aux Boyars bien pensans des deux Pays, le devoir d'adresser à la Cour Impériale, les plaintes et les doléances de la nation, et de signaler les méfaits d'une administration viciée, dans toutes ses parties. En effet, la Police générale, sans force et cédant au torrent des déprédations; la finance sans système, livrant toutes les productions d'un sol riche à la rapacité de quelques oppresseurs subalternes; les Tribunaux n'offrant presque aucune garantie, et menaçant par la, même les fortunes des particuliers, la magistrature mal retribuèe, livrée aux caprices d'une administration vénale, voilà, M. M. l'état sur lequel les hommes éclairés des deux provinces appélaient successivement l'attention de la Cour de Russie.

Ces plaintes réitérées à plusieurs reprises révélèrent à la Puissance protectrice une indication importante, c'est que le besoin d'une réorganisation du régime intérieur de votre pays était profondément senti. Un désir aussi juste, un besoin aussi pressant devait être pris en considération, il motiva d'abord le Hatti-Cheriff de 1802, plus tard, les réglemens administratifs accordés par les Hospodars aux deux Principautés sur les réclamations de Comte de Stroganoff, représentant de l'Empereur à Constantinople, et dernièrement, une partie des stipulations de la convention d'Akkerman. Le Traité d'Andrinople étant venu compléter finalement l'oeuvre de la sollicitude de la Cour Impériale, et commencer une nouvelle ère d'existence

politique pour ces pays, il était devenu dès lors nécessaire de mettre la réorganisation projetée en rapport avec vos besoins toujours croissants et avec votre position nouvelle. L'affranchissement plein et entier du territoire Moldavo-Valaque, la liberté du commerce et de la navigation sur le Danube, un hospodarat à vie, le droit de créer une milice nationale, celui d'élever par une ligne de quarantaines une barière contre le fléau de la peste, sont en effet autant de nouveaux objets réclamant de nouveaux réglements organiques.

Ainsi, d'une part, nécessité de reformer une administration vicieuse, et de l'autre, beso n de donner au pays des institutions en harmonie avec sa nouvelle position; tels sont M. M. les deux principes qui ont reclamé la confection d'un nouveau réglement. L'institution du comité spécial, au milieu du fracas de la guerre, doit sa naissance au premier de ces motifs. Formé des boyards Moldaves et Valaques, que le choix des Divans respectifs, et la confiance du Gouvernement rendaient aptes à proposer les améliorations nécessaires, vous avez vu, M. M. ce comité, guidé par les instructions du Ministère Impérial, qui n'avait pour base que vos plaintes mêmes, et entouré de toutes les lumières que pouvait lui fournir le contact immédiat de ses membres avec les différentes classes de la population, terminer enfin ce projet du réglement organique qui vous est présenté. Elles ont retenti dans vos coeurs les paroles de sollicitude que S. Majesté

l'EMPEREUR a daigné adresser à l'un d'entre vous, M. M.—Dépositaire de ses hautes volontés, je ne saurais assez vous répéter, qu'en prenant sous ses auspices l'organisation intérieure des deux Principautés, Sa Majesté a eu uniquement en vue le bien-être de leurs habitans Il désire voir l'administration de ces pays établie sur des bases aussi fortes, aussi permanentes que les garanties qui leur sont assurées par le Traité d'Andrinople, et, dans cet unique but, plusieurs modifications ont complété à St-Petersbourg l'ensemble des dispositions réglementaires formant le dépôt de lois livré à votre examen.

Réunis en Assemblée extraordinaire, d'après les anciens usages du pays, vous aurez, M. M. à reviser ce travail divisé en IX, chapîtres et dont je crois devoir vous présenter ici un exposé rapide.

Le chapitre premier sous le titre de *l'Election du Hospodar*, renferme les regles à suivre pour la formation d'une Assemblée générale à laquelle est dévolue, conformément à la convention d'Ackerman et au Traité d'Andrinople, l'élection du Hospodar. Les élémens dont ces Assemblées seront composées, leş qualités requises pour être électeur ou éligible, celles qui seront indispensables pour les candidats au hospodarat. des mesures de précautions contre la fraude et la prévarication dans le choix des électeurs, et de formalités concernant l'élection du Prince, telles sont les principales dispositions de ce chapître.

Le chapitre II, sous le titre de *l'Organisation et des attributions de l'Assemblée Générale ordinaire* a pour objet la formation d'une Assemblée générale ordinaire, qui sous la présidence du Métropolitain sera composée des évêques diocésains, d'un nombre déterminé de boyars et des députés élus dans chaque district. Les membres de cette assemblée exerceront leurs fonctions pendant cinq ans; elle sera convoquée par le Hospodar dans la capitale chaque, année au commencement de Décembre et sera prorogée par lui après qu'elle aura réglé les affaires de sa compétence, qui seront purement legislatives et administratives. La révision des comptes de la Vistiarie et de toutes les autres caisses, la conservation des propriétés publiques, l'encouragement de l'agriculture et de l'industrie, l'entretien des écoles, hospices et autres établissemens de bienfaisance, l'inspection des quarantaines, enfin, le droit de soumettre au Prince par des anaphoras les griefs et les doléances du pays, font partie des attributions de cette Assemblée.

Le chapitre III, sous le titre de *Réglement des finances* embrasse tout ce qui se rapporte à cette branche du service public.

Toutes les redevances préjudiciables aux imposés, comme les droits reunis appelés *Rousoumates*, les corvées de toute espèce, les fournitures et réquisitions quelconques en nature, les douanes intérieures, les droits abusifs, et revenans bons, attachés aux différens emplois,

enfin, les Scoutelniks et Posluchniks(*) ont été abolis par les dispositions de ce chapître. Quant aux revenus destinés à être versés dans une seule caisse générale. à la Vestiarie, pour couvrir les dépenses de l'Etat, ils se composent d'une capitation payable par famille de paysans, et facile à supporter par les contribuables les moins aisés, et de la taxe qui a été de tout temps imposée aux maziles; d'un droit de patente très modique que les classes des commerçans et industriels sont appelées à payer; d'une part des revenus ecclésiastiques à affecter aux établissemens de bienfaisance et d'utilité publique; enfin du produit des salines, pécheries et douanes extérieures. Dans ce même chapître, sont statués: un recensement septennal embrassant toutes les classes des contribuables, un prèlevement d'impôt régulier et uniforme, des mesures de comptabilité, enfin les droits et les obligations réciproques des laboureurs et des propriétaires fonciers.

Le chapitre IV. Sous le titre de *conseil administratif*, traite d'un conseil qui sera composé de trois membres suivans: d'un Boyar ministre de l'intérieur et de la Police, d'un Boyar ministre des finances (Vistiar) et d'un Boyar secrétaire d'Etat, Directeur de la chancellerie particulière du Prince. Chacun des boyars susmentionés aura un département spécial

(*) On désigne sous la dénomination de Skoutelniks, les paysans payant tribut aux Boyars, et sous celui de Poslouchniks, ceux jouissant d'exemption de tribut et affectés à l'économie rurale des propriétaires fonciers.

divisé en sections; les attributions et les dévoirs respectifs de ces trois fonctionnaires sont spécifiés dans ce chapître.

Le chapître V, sous le titre de *réglement de commerce* a été rédigé sur la base de la liberté commerciale, dont les Principautés sont redevables à la haute sollicitude de la Cour Protectrice. Les ports et échelles du Danube appartenant aux deux Principautés, seront désormais ouverts au commerce étranger, l'échange et l'exportation des productions territoriales et industrielles, ainsi que la navigation du Danube, seront libres. Des mesures de précaution pour assurer la subsistance du peuple, des dispositions concernant les voies et communications par terre et par eau, pour la facilité des transports, enfin l'encouragement des entreprises commerciales entre les habitans des Principautés, sont spécialement recommandés dans ce chapître.

Le chapître VI, sous le titre *de quarantaines*, concerne l'établissement d'un cordon, et l'organisation de quarantaines sur la rive gauche du Danube; tout ce qui peut mettre les deux pays à l'abri du fléau de la peste, offrir des facilités au passage des marchandises et des voyageurs, assurer l'administration intérieure et la discipline sanitaire, a été pris en considération dans la rédaction de ce chapitre.

Le chapître VII, sous le titre de l'organisation d'une gendarmerie nationale, pose les régles pour la formation d'une force armée indispensable au service des quarantaines et

douanes, à la sureté des frontières, au maintien du bon ordre dans les villes et les campagnes. aussi bien qu'à la levée des impôts et à l'exécution des ordres du gouvernement.

Le chapitre VIII, sous le titre de *l'ordre judiciaire* régle tout ce qui a rapport à cette importante partie du service public. La classification de l'ordre judiciaire, les attributions et la compétence de chaque tribunal, la fixation du terme à observer et des formes à suivre dans les appels, le service public judiciaire, l'enregistrement des dettes hypothécaires, et des contrats dotaux, le principe d'un arpentage général pour mettre fin à une foule de litiges sans cesse renaissans, la tenue des archives, la conservation et la régularisation des actes qui assurent aux citoyens la jouissance de leurs droits civils, sont autant de dispositions adoptées, par ce chapître, dans le but de bannir, à jamais, du sanctuaire de la justice, la chicane, les prévarications et le désordre, qui y ont régné jusqu'à présent.

Le chapître IX et dernier sous le titre des dispositions générales, embrasse tout ce qui concerne les titres et droits de la noblesse, les nominations aux divers emplois, le mode d'administration des biens du clergé, l'instruction publique, enfin, les principes d'indigénat et le droit de cité reciproquement admis pour les habitans des deux principautés; la repression de l'abus des titres honorifiques, les formes à suivre dans le choîx des fonctionnaires publics, la régularisation de la régie des biens relévant

des Saints Lieux ; tels sont en général les principaux objets renfermés dans ce dernier chapître du réglement organique.

En appréciant les motifs qui ont présidé à la confection de ce travail, vous aborderez, M. M. les importantes questions qui s'y rattachent, avec tout le calme que la gravité du sujet exige.

La recherche de la vérité est facile, lorsque, se dépouillant de l'influence des intérêts personnels, on parvient à se pénétrer de la sainteté des devoirs que la chose publique impose ; guidés par ces principes, il vous sera facile de montrer dans cette épreuve les vertus du bon citoyen, d assurer au peuple que vous êtes appelés a représenter, une place parmi les nations civilisées de l'Europe, et de mériter ainsi le respect et la reconnaissance publique.

Après avoir exposé les motifs importans, qui vous réunissent, M. M. après avoir sommairement indiqué et la tâche honorable qui vous est reservée, et les devoirs qu'elle vous impose, je crois pouvoir mettre à profit cette heureuse occurence pour vous offrir un apperçu rapide des améliorations introduites dans le régime des Principautés, pendant le cours de l'administration provisoire qui m'a été confiée, et de vous entretenir, en même tems, des projets de réglemens spéciaux, qui, rédigés dans un but d'utilité générale, devront être présentés à votre examen.

Je ne vous parlerai point de la sollici-

tude constante du Gouvernement pendant les dernières campagnes, et de ses efforts pour alléger, au milieu des ravages de la guerre, le poids qui en résulte nécessairement pour les peuples. Mais lorsque, à la suite de la paix glorieuse d'Andrianople, une nouvelle ère de prospérité pour ces pays vint offrir au Gouvernement la possibilité de s'occuper de l'organisation intérieure des Provinces, d'une manière efficace, loin de s'arrêter par l'état, on ne peut plus décourageant, du provisoire, constante dans son but, l'administration porta successivement son attention sur toutes les branches du service public. Elle ne se laissa point accabler par le nombre et le genre des difficultés qui s'opposaient à sa marche, et n'eût en vue que le moyen de les surmonter et d'accomplir les devoirs qui lui étaient imposés.

La maladie contagieuse qui affligeait, depuis si longtems, les Provinces, céda à des efforts multipliés ; un système de précaution suivi avec une exactitude de tous les instans, réussit à éteindre les derniers et rares effets du mal, et l'institution des arrondissemens de surveillance sanitaire, qui, comme mesure d'une utilité incontestable, a trouvé place dans le réglement organique, continuera, il faut l'espérer, à assurer pour toujours, la conservation de la santé publique.

L'Etat de guerre avait fourni de prétextes à l'avidité : les nombreux abus, qui envahissaient les revenus de l'Etat et pesaient sur les

habitans, furent arretés; des commissions de révision formées de Boyars, que la confiance des Divans avait indiqués, parcoururent le pays: 3877 familles de colons contribuables, et 873 Ludis soustraits à la connaissance du Gouvernement furent rétablies sur les cadres de la Vistiarie, 534,328 piastres, reversibles au trésor public, et 1,360,277 piastres, illégalement perçues sur les populations des campagnes, furent constatées, avoir été le partage des concussionaires, qui sentirent le frein d'un Gouvernement, incapable de transiger avec ses devoirs.

Vous partagerez M. M. les espérances d'une prospérité croissante pour l'avenir, en vous rappelant les succès, qui ont accompagné mes efforts pour augmenter les recettes des fermes publiques; l'article des salines et douanes qui naguère figurait pour 1,600,000 piastres, atteignit le chiffre de 5,402,000, en même tems que des avantages importans furent reservés aux différentes classes de la population: les habitans riverains du Danube acquirent simultanément le droit de faire librement le commerce du sel.

Les douanes intérieures ont été complétement abolies; l'extraction des goudrons ne paya plus d'impôt, et en général, le paysan demeura exempt de tout espèce de travail obligé au profit du fermier. Les produits des campagnes, affranchis des droits, purent être transportés sans entraves dans les marchés de la capitale; il n'y a plus de redevances à payer

pour le bétail egaré, et avec l'abolition des perceptions abusives. furent aussi supprimés les percepteurs dont l'existence était devenue si onéreuse pour le paysan.

Les encouragemens que l'administration provisoire ne manqua point de donner aux bulgares émigrés, ne reussirent pas à arrèter le mouvement de rémigration vers leurs anciens foyers. L'exemple des gouvernemens méridionaux de l'empire Russe, où ces populations laborieuses ont formé des établissemens florissans montre assez au gouvernement futur, de quel intérêt il serait pour ce pays de leur accorder une administration coloniale, dont les avantages puissent les fixer à jamais sur le sol de la principauté.

Le rétablissement de la paix permit bientôt au gouvernement de s'occuper de la mise en évidence des comptes, résultant des consomations de l'armée pendant la guerre: conformément au principe magnanime adopté par S. M. l'Empereur de ne point augmenter les charges inévitables que la guerre impose aux peuples par le système des réquisitions militaires, des sommes suffissantes sont dejà allouées pour cette opération, et devront servir à la liquidation de ces dettes après l'apurement définitif des comptes.

Vous remarquerez d'ailleurs M. M. que si des inconvéniens momentanés ont été amenés par la guerre, au moins de grands avantages sont venus y mèler leur influence; telle est la hausse considérable des produits des

terres, qui en assurant d'un côté aux propriétaires des revenus bien plus élevés, facilita, de l'autre au cultivateur le payement de l'impôt ordinaire. Cette augmentation de la valeur des produits est uniquement dûe à la circulation abondante de numéraire que le gouvernement Russe versa dans les principautés, et qui a été calculé à plus de 60,000,000 de piastres.

L'administration porta de même son attention sur le commerce frauduleux des monnaies. Elle arrêta le cours odieux des spéculations de l'agiotage, et en adoptant un système monétaire fixe, elle sauva le crédit public, assura les transactions individuelles, et éloigna ainsi une crise qui menaçait à la fois, et la prospérité générale et les fortunes des particuliers.

L'organisation municipale des villes de Braila et de Giurgevo, première application d'un système inhérent à toute bonne administration intérieure, et la renovation de ces villes devinrent tour à tour l'objet de la sollicitude du gouvernement. Ces villes que de tristes et chètives cabanes faisaient à peine remarquer autre fois, offrent dejà, sur un plan de fondation régulière, différens ètablissemens publics et des monumens, qui, consacrés au culte de notre sainte religion, sont destinés à perpétuer le souvenir des événemens qui les ont produits, et bientôt elles ne tarderont point de prendre une importance commerciale. Deux réglemens municipaux pour ces villes et un

troisième pour l'assainissement et l'embellissement de la capitale, renferment les régles suivies par le gouvernement dans la conduite de ces différens travaux.

Plusieurs autres réglemens, dejà confirmés par le Divan, ont reçu des nombreuses applications. Le commerce de pharmacie, et la manière de l'exercer, les secours de la médecine offerts aux pauvres, et une surveillance à exercer sur l'état sanitaire de la ville, d'après des regles fixes, sont autant d'objets dévolus à l'inspection d'un conseil médical permanent.

L'apurément des comptes de la régie des établissemens d'utilité publique, qui comprend les écoles, les hôpitaux et les différens hospices, restés sans révision depuis trois ans, l'extinction des dettes dont ils se trouvaient grévés, des distributions pécuniaires faites à la classe indigente, des projets de réglemens spéciaux, renfermant les principes, d'après lesquels ces différens établissemens devront être organisés et maintenus dans la suite; la réparation des voies publiques, et la mise en bon état de l'une des principales routes du pays, enfin la construction, d'après les principes de l'art, de plusieurs ponts, doivent également être signalés à votre attention.

En attendant les intérêts des sciences ne furent point oubliées. Des commissions spéciales scientifiques ayant été établies à cet etfet, les unes se sont livrées à des recherches d'Archéologie systèmatique propres à éclaircir diffé-

rens points de la géographie et de l'histoire ancienne du pays, tandis que d'autres s'occupent encore dans ce moment, soit à analyser les eaux minérales de toute espèce, qui font partie des richesses de votre sol, à constater la bienfaisante influence, et à établir leur spécialité; soit à faire des recherches minéralogiques propre à révéler l'existence des mines dont le Gouvernement futur pourra probablement tirer partie.

Une branche des plus importantes du service public, l'administration de la justice a offert dans ce même intervalle des résultats qu'il importe de vous signaler M. M. La réunion des pouvoirs exécutif et judiciaire, étant une source continuelle de conflits et de désordres, le Gouvernement provisoire crut, dès lors, devoir opérer une séparation salutaire, et dans ce but, il se fit une régle de ne point s'immiscer dans l'administration de la justice, et de laisser entièrement aux magistrats la liberté d'agir, dans les procès civils, d'après les régles et leur conscience. Cependant, pour suppléer à l'absence des jugemens des Hospodars, il forma une Cour de justice suprême sous le nom de Divan princier, posa des régles sur la marche à suivre pour les causes et les moyens d'appel à ce tribunal, et ne se réserva que l'unique surveillance de formes à observer. Aussi, et malgré l'état de guerre, qui, pendant près de deux ans avait presque entièrement absorbé l'attention du gouvernement, la marche de la justice n'en fut point ralentie;

et grâce à l'activ'té que les magistrats déployèrent dans l'exercice de leurs fonctions, le gouvernement a eu la satisfaction de voir, au commencement de l'année courante, le nombre des procès pendans, réduits, pour le divan judiciaire à 7, et pour le divan princier à 47.

D'un autre côté la procédure criminelle ne parut plus entourée de cette odieuse pénalité, qui repugne aux principes de l'humanité. Guidé par le systême pénal suivi dans mon pays, je me suis fait un devoir de suspendre la peine de mort, et de la remplacer par la déportation, ou les travaux à perpétuité. En même tems j'abolis la torture dont l'usage, loin d'atteindre le but que la justice se proposait par ce terrible moyen, avilissait et dégradait l'humanité, et il serait à désirer que la législation pénale du pays consacrât, pour l'avenir, ces principes, dont l'application, par la diminution qu'elle a opéré dans le nombre des délicts, a déjà produit les plus heureux résultats. Des améliorations furent également introduites dans le régime des prisons. La classification des détenus d'après leurs délits, la séparation des deux sexes, dont le mélange amenait la dissolution. là, où la reformation morale devait être le fruit du repentir; l'établissement d'hôpitaux dans l'enceinte même des prisons, la gradation des peines, mise en rapport avec la gravité des délits, et la construction des deux nouvelles prisons dans les villes de Giurgewo et Braila, où les coupables expient dans les travaux publics, le mal et l'in-

quiétude qu'ils ont causés dans la société; enfin l'amélioration de l'état des déportés dans les mines de sel, sont autant d'objets différens, qui, se rattachant à cette partie du service public, fixèrent successivement l'attention du gouvernement.

En matière de Police administrative, j'ai pensé que la meilleure manière, le moyen le plus sûr de connaitre et d'apprécier les besoins des habitans du pays, était de se mettre en contact direct avec les hommes de toutes conditions, et en recevant personnellement leurs plaintes, aviser aux moyens d'y faire droit. Un rélevé présenté, en dernier lieu, par la commission des pétitions, a mis en évidence que 11,087 requêtes m'ont été adressées dans le cours de 16 mois, et que renvoyées, soit à des commissions de révision extraordinairement établies, soit aux tribunaux ordinaires, toutes ont été examinées et ont reçu un cours légal.

A cette occasion je ne saurais refuser le tribut d'éloges dû à la discipline et aux vertus de mes compagnons d'armes; et je me sens heureux de pouvoir solennellement déclarer, dans l'enceinte de cette Assemblée, qu'il n'y a eu dans un nombre de pétitions aussi considérable, que neuf réclamations contre les militaires Russes; tandis que de nombreux actes de reconnaissance de la part des autorités locales et des habitans des deux pays, témoignèrent hautement d'une conduite exemplaire de ces braves, qui au retour de la paix, surent rehausser,

par une conduite honorable, l'éclat des lauriers qu'ils ont cueillis durant la guerre.

Mais ici une autre série de faits se présente encore; je parle des conséquences immédiates du Traité d'Andrinople, monument de la gloire de l'illustre capitaine, dont le nom attestera à jamais, les hauts faits; cet acte marqué, en tout ce qui est relatif aux Principautés, du sceau de la haute sollicitude de votre Auguste Protecteur. a consacré des dispositions qui méritaient de devenir l'objet d'une attention toute particulière.

Le Gouvernement provisoire, appréciant ce qu'il y avait d'important dans la démarcation de votre frontière du Danube, donna tous ses soins à l'accomplissement de cette stipulation, et réussit à la terminer en fort peu de tems. Quatre-vingt-huit îles, dont quelques unes habitées, présentent une surface de 2,000 verstes carées; les eaux du chénal, sur une étendue de 600 verstes, et tous les limans compris dans cette ligne, furent restitués aux Principautés. Les avantages incalculables. que présentent ces nouvelles acquisitions, devront, à n'en pas douter, se reproduire en foule, dans votre avenir et à mesure, que le Gouvernement futur s'attachera à améliorer l'administration intérieure du Pays. D'un autre côté, une commission chargée d'examiner les droits des particuliers, sur les terres et les pêcheries restituées, s'occupe activement de la séparation des propriétés particulières d'avec celles qui reviennent au domaine de l'Etat.

L'établissement d'une ligne de quarantaines, sur le Danube, a eu le plus grand succès. Les quarantaines de Braila, de Piopetri, de Zimnitza et d'Isvoréle ont été construites, à peu de frais, dans le courant de l'été passé ; et des constructions analogues, commencées sur différens autres points, choisis à cet effet, touchent à leur fin ; les employés indigènes attachés à ces établissemens, ont eu le tems de s'instruire dans leurs devoirs, sous la direction des employés russes. Ainsi cette importante institution assurée, par l'observation scrupuleuse, des lois sanitaires promet bientôt, tout en remplissant son principal but, de faire naître et d'entretenir la confiance des états voisins et de contribuer, par là, à ouvrir des débouchés avantageux, fermés, jusqu'à présent, au commerce des Principautés.

Le Gouvernement provisoire n'apporta pas moins de soins et d'activite pour assurer aux Principautés le droit qui leur est accordé d'entretenir une milice nationale. Des résultats réellement heureux couronnèrent ses efforts, car il a suffi de quelques mois pour organiser cette troupe, la faire instruire dans la connaissance de ses devoirs, et lui former un état major. La partie économique, dirigée avec une scrupuleuse exactitude, a pu dejà présenter des épargnes considérables. L'institution de la milice nationale vous garantit M. M. l'inviolabilité de vos frontières ; elle maintiendra le bon ordre intérieur, sans intervention de force étrangère, en même tems qu'elle ouvre

une carrière nouvelle à la noblesse, consacrée pendant la paix à servir utilement la patrie.

Ayant indiqué sommairement, et ce qui a été fait d'utile sous l'administration provisoire du pays, et les améliorations qui peuvent encore être introduites dans son régime intérieur, mes dernières paroles doivent exprimer M. M. l'intime conviction où je suis, que les utiles résultats dont je vous ai entretenus, sont principalement dûs à la coopération active des fonctionnaires, dont je n'ai fait que diriger l'expérience et le zèle pour l'utilité de la chose publique.

Les services rendus par les employés Russes, seront signalés à la haute sollicitude de S. M. L'EMPEREUR. Quant aux employés de la principauté, je dois leur témoigner au milieu des notabilités réunies dans cette enceinte ma vive satisfaction, et, en m'acquittant avec plaisir de ce devoir, les assurer que je me croirai obligé de faire parvenir leurs noms à la connaissance du Gouvernement futur, et de les recommander à sa particulière attention.

Le besoin de vous entretenir, M. M. des actes de l'administration provisoire, comme d'un acheminement aux nouvelles institutions, m'ayant en quelque sorte entraîné hors de l'objet principal, j'y reviens pour vous rappeller, que le réglement organique livré à votre examen, renferme les principes les plus analogues à votre situation sociale actuelle. Il ne présente aucune de ces théories, qui considérées dans leur abstraction, ne manquent pas d'avoir un

but d'utilité reconnu, mais qui dans l'application restent bien souvent en défaut en entraînant au de là des limites que la civilisation actuelle, et les habitudes nationales sont seules en droit de marquer.

Plusieurs principes de droit et d'économie politique meconnus ou repoussés jusqu'ici, ont été consacrés par les nouvelles institutions et promettent dans leur developpement progressif, des avantages inappréciables pour le pays. Je crois d'autant plus devoir vous en donner, M. M, l'assurance formelle, que, pendant tout le cours de mon administration, j'ai tâché de ne point m'écarter de ces principes conservateurs. Il en advint même que les hommes les plus éloignés d'en reconnaître l'utilité, leur rendirent hommage, en applaudissant aux résultats, sans en distinguer probablement la source, ils s'empressèrent d'avouer, qu'un Gouvernement, qui garantssait les droits de tous, était bien plus préférable à une administration dépourvue de tout système préservateur.

Oui, M. M. je ne saurais trop le répéter, les nouvelles institutions qui vous sont offertes doivent hâter l'époque de la régénération du peuple que vous représentez.

Pénétrés de vos devoirs, et n'ayant d'autre but que l'utilité générale, vous introduirez dans le travail, qui vous est présenté, les améliorations dont vous reconnaitrez l'utilité; et en consolidant ainsi le nouvel édifice social, vous mériterez la reconnaissance de vos con-

citoyens et la haute approbation de l'Auguste et Puissant Monarque qui vous protège.

Acest discursŭ l'am reprodus după un imprimat oficial, făcut la Tipografia Valbaum, în Bucuresci, într'o broşurică.

Th. C.

NOI GRIGORIE ALEXANDRU GHICA VOEVOD, CU MILA LUI DUMNEZEU DOMNU ŢEREI MOLDAVIEI.

Sfânta monastire Neamţul, zidită de către fericitul intru amintire Domnul Moldaviei Alexandru cel Bun, şi intemeeată de către Domnul Stefan cel Mare, într'un şirŭ neintrerupt mai mult de patru veacuri potrivit actelor ctitoricesci, au fost purure chinoviu de părinţi, slobod, neatărnat şi neinchinat, nici Mitropoliei ţăriĭ, nici la ori ce altă parte de loc. Iară in timpul Domnului Constantin Moruz Voevod şi a pre sfinţitului Mitropolit Gavriil Kalimah, dupe propunerea fericitului intru aducere aminte pre cuviosul arhimandrit şi stareţ Paisie, Monastirea Secului unindusă cu monastirea Neamţului, de atunci s'au intemeeat un sobor şi o obştie intru amândoă aceste monastiri, supt ocârmuirea unui stareţ, ales de către sobor din sinul său, care aşezământ s'au intărit şi cu hrisovul Domnului Moruz. Toţi Domniĭ următori au proteguit pe această monastire, cea intăiu a ţăriĭ, şi iau sprijinit dreptăţile hărăzite ei, prin atâţa străluciţi Domnitori şi fericiţi intru amintire

ctitori. La introducerea regulamentului organic, privilegiele sfintelor monastiri Neamţul şi Secul, au primit o nouă intărire, şi i s'au asigurat dreptul cărmuireĭ sloboda administrare a moşiilor, şi neatârnata intrebuinţare a veniturilor, prin capul 3, secţia 3 § 4; Legiuirea intărită in 28 Aprilie din anul 1835, au sfinţit de asemene neatărnarea acestor sfinţite lăcaşuri. Iară la anul 1839 Aprilie in 19, Sfatul administrativ supt preşidenţia fericitului intru aducere aminte răposatul părintele nostru marele logofăt şi cavaler Alexandru Ghica, prin anaforaua cu No. 788, oborând streina influenţie ce de cât-va timp să intinsesă asupra monastirilor şi a averilor sale, au mijlocit către al nostru anticesor Domnul Mihail Sturza Voevod, inlăturarea pentru tot deauna a acestei inriurirĭ, supt cuprinsul următor: „Că in cât „să atinge de administrarea din lăuntru a aces„tor sfinte lavre şi păzirea legiuirilor ce le in„grădesc, fiind acesta obiectul cel mai insăm„nat, la care precum inălţimea voastra, che„maţĭ a Sfatului luare aminte, ar trebui să ţin„tească priveghierea ocărmuirei. Sfatul încre„dinţândusă că monastirele Neamţul şi Secul „nici odinioară n'au fost inchinate, sau supuse „Mitropoliei, ori la alt loc, ce Kinoviu de pă„rinţi, slobod in administraţia averilor după cum „şi organicul reglement, la capul 3 secţia 3 § „4, cu indestulă lămurire cunoaşte neatăr„narea pomenitelor monastiri. Asemene şi legea „din 28 Aprilie, 1835, socoteşte că maĭ ales „intru aceasta, să se facă o regulată şi stator-

„nică imbunătăţire, pentru ca şi veniturile şi „buna rânduială, să respundă intocma scopu- „lui acestui sfinţit aşezământ: fără să se poată, „de acum inoi imprejurări ca acestea ce Sfatul „leau aflat, şi care ar meni răsipirea unei case „Dumnezeeşti, ce deapururure au fost slava şi „cinstea pămantului. Un aşa de dorit zel, Sfa- „tul socoteşte că se va putea ajunge prin hărăzi- „rea unui hrisov. cu care să se statornicească „potrivit legiuirilor, buna ocărmuire a acestor „monastiri."

Asemene propunere a Sfatului primind incuviinţarea Domnului Mihail Sturza Voevod, în urmă au şi intărit'o cu hrisovul seu din anul 1843 Mai in 4 subt No. 175, prin care s'au sfinţit neatărnarea acestor sfinte monastiri, şi tot odată s'au statornicit şi aşezemântul ocărmuirii lor. Deci aşa precum hrisovul acesta au fost şi este pănă astăzi, pentru aceste Dumnezeeşti lavre un indemn de bună rănduială şi de propăşire in cele duhovniceşti şi materiale: O piatră de multă mântuire la timp de vifori grele, şi precum in el se vede sprijinul viitorului acestor monastiri, ca unul ce păstrează dreptăţile ctitoriceşti, şi inţeleptele rănduели ale fericitului stareţ l'aisie. Domnia noastră pe aceste temeiuri şi in privirea inscris cererii ce ne au făcut, pre cuviosul arhimandrit Neonil stareţul sfintelor monastiri Neamţul şi Secul, din preună cu intreg soborul, prin hrisovul de faţă, întărim toate cele cuprinse in hrisovul anticesorului nostru Domnul Mihail Grigoriu Sturza Voevod, din anul 1843 Mai in

4, spre păstrarea neatărnăriĭ şi a bunei rănduele in aceste Dumnezeeşti lavre.

S'au dat hrisovul acesta in politia Iaşĭ, reşedenţia Domniei, la anii de la mântuirea lumei, una mie opt sute cinci zeci, luna Mai in doue zeci şi şepte zile, şi s'au intărit cu a noastră suptscriere şi sigilul Domnesc.

(Iscălit) *Noi Grigorie Alexandru Ghica VV.*

(L. P.) Pentru Ministru *D. D P. Casimir.*

Nom. 659. secţia a 2, din Departamentul averilor bisericeşti şi al invăţăturilor publice,

Şef secţiei *G. Dulcescu.*

No. 2215, anul 1350. luna Mai in 27 zile. Iaşii.

NOI GRIGORIE ALECSANDRU GHICA VV CU MILA LUI DUMNEZEU DOMN ŢEREI MOLDAVIEI.

Prea sfinţiei sale părintelui Mitropolitul.

Alăturând prea sfinţiei voastre ofisul ce am găsit de cuviinţă a face Monastirilor Neamţului şi Secul, vĕ autorizăm pentru întocmai implinirea a acestui ofis, a insărcina şi pe o persoană duhovnicească, cu insuşirele corespunzătoare la misia de faţă, care să meargă la monastirea Neamţul şi Secul, şi adunănd soborul, in mijlocul adunăriĭ, şi în fiinţa stareţului să citească acest al nostru domnesc ofis, şi prin

sfătuiri duhovnicești să se silească a face să înțeleagă pe fie care datoriele lor.

Prea sfinția voastră ca chiriarhul imputernicit dupre canoanele bisericești, și dupre așezăminte a priveghe de aproape prin toate monastirele țării de a se păzi cu sfințenie orânduiala și așezămintele statornicite, veți fi cu ingrijire pentru indreptarea tuturor abaterilor din așezământ, făcându-ne cunoscut pe viitorime ori ce urmare din improtivă.

Prea sfinția voastră veți face cunoscut soborului și stareţului său, cu punerea în lucrare a articului 33, pentru înființarea seminariului cuvenit, precum și îndeplinirea articulului 31. Pentru înființarea ospitalului celor smintiți la minte, au tras din partea noastră cea mai serioasă luare aminte și că așteptăm până intr'un termen de trei luni, pășirea către îndeplinirea citatelor articuli 31 și 33. Veți porunci tot odată a se tipări în Tipografia Monastirii, Domnescul nostru ofis cu numeru 618, in alăturare cu așezemântul din 1843. Și făcênduse mai multe esemplare se vor impărți tuturor schiturilor și monastirilor atârnate de monastirea Neamțul. precum tot odată se va trimite un numer de esemplare deosebitelor noastre ministeruri, pentru ca de acolo să se împartă la toate instanțele respective spre a ave în vedere așezemântul monastirelor la toate cazurile atingĕtoare.

(Isc.) *Noi Grigorie Alexandru Ghica VV.*

(L. P.)

Secția I, No. 617, 1855 Ianuarie 30.

NOI GRIGORIE ALEXANDRU GHICA VOEVOD, CU MILA LUI DUMNEZĔU DOMNU ȚEREI MOLDAVIEI.

Prea cuvioşiei sale stareţul Natanail, al sfintelor monastiri Neamţul şi Secul.

La anul 1835. statornicindusă legea organică atingĕtoare de averile monastirelor pamânteşti, supuse în privirea administraţieĭ, departamentuluĭ averilor bisericeştĭ şi învĕţăturei publice, s'au cuprins întru această lege la articulul opt, pentru monastirele Neamţul şi Secul cu schiturele lor, că vor fi apărate de ori ce dare pentru greutatea soboruluĭ ce au, şi pentru spitalul care ţin nu numaĭ pentru ceĭ din lăuntrul monastireĭ, dar şi pentru lăturalniciĭ pătimaşĭ ce năzuesc acolo, şi că încâtă vreme această sfântă lavră va păzi o asemene bună şi încuviinţată orânduială, precum astăzĭ, vor fi neatârnate întru trebuinţa veniturilor lor, şi vor întrebuinţa întru orăndăluirea moşielor, închipuirea ce să va socoti mai de priinţă pentru monastire, de către stareţul şi dicasteria, alcătuită de duhovnicĭ. Patru anĭ după aceasta la anul 1839, Soborul sus numitelor monastirĭ împreună cu stareţul lor au adus la cunoştinţa procatohuluĭ nostru abaterile ce dupre timpurĭ se întrodusese în aplicaţia învăţeturilor şi aşezămintelor măntuitoare, pe carele fericitul întru pomenire prea cuviosul Paisie, stareţul fundator al acesteĭ lavre, aşezase drept regulă şi instituţiĭ acolo, spre stavilarea abuzurilor. Kinoviul împreună cu stareţul au

cerut de la procatohul nostru a li să hărăzi un aşezământ statornic, întemeetor bunelor rânduele lăsate de fundator. Aşa la anul 1843 s'au dat şi s'au întărit soboruluĭ sfintelor monastirĭ Neamţul şi Secul aşezământul cuvenit.

De la suirea noastră pe scaunul acestei de Dumnezeu păzite ţărĭ, propunându-ne drept unica ţintire fericirea patrieĭ, am căutat în toate ramurele administraţiei. ca legile sa aibă ne abătuta lor lucrare, şi ca deosebitele instituţiĭ ce contribuesc la fericirea fizică şi morală a ţăriĭ, să propăşască pe calea îmbunătăţireĭ şi să respunză la scopul pentru care sunt menite.

Religia, ca ceĭa ce leagă pre om cu Dumnezeu, fiind unul din harurile cele maĭ preţioase pe care Făcatorul au trimis lumiĭ din cerurĭ, noi deapurure am stăruit a se dezvolta în patrie, şi a se intemeia pre piatra credinţeĭ prin îmbunătăţirea sfintelor lăcaşurĭ, şi prin respîndirea virtuţii şi a învăţeturiĭ evangelice in duh şi în adevăr.

Monastirele Neamţul şi Secul ca sihăstriĭ întru care cuvioşia parinţilor petrecătorĭ acolo, ce au strălucit prin nevoinţĭ monastice şi prin sfintele rugăciuni, au tras evlavia şi umilinţa inimiĭ fie căruĭ adevárat creştin, ne au îndemnat a socoti de sfântă datoria noastră, apărarea lor de orĭ ce nedreaptă lovire, dorind ca chinoviul acestor monastirĭ, să propăşiască ca dintru inceput pe scara desăvârşirei morale la care este chemată, şi stând şi aice făclia adevăruluĭ ceresc, să se poată zice şi de această lavră, aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor,

ca văzând faptele voastre cele bune, să laude pre tatăl vostru cel din cerurĭ. Insă cu părere de rău ne înştiinţăm că rânduelele şi aşezământul statornicit, au ramas în nelucrare, şi că interesul în parte şi voinţa numai a unora, ademenite de consideraţii personale, dau direcţie lucrurilor, acărora resultat în privirea administraţieĭ averilor, precum şi a aplicaţiei lor, s'au depărtat de scopul la care au ţintit aşezământul, dorinţa nóstră şi aşteptarea publicului.

Inima noastră s'au umplut de durere la auzirea acestora.

De a noastră dar datorie socotind îndreptarea lor, pe deoparte am chiemat păstoreasca îngrijire a pre sfinţieĭ sale Mitropolitului ţăriĭ, chiriarhul împuternicit dupre canoanele Bisericiĭ şi dupre aşezăm'nte, a privighea de aproape prin toate monastirele ţării de a se păzi cu sfinţenie orănduiala şi aşezămintele statornicite, iară pe de alta punem înaintea soborului şi stareţului acelor monastirĭ următoarele:

1). La mezatul din vara trecută a moşiilor monastiriĭ s'au aflat închiete zdelce în particular cu deosebite feţe, pentru înposesierea unora moşiĭ, care pentru formă numaĭ să afla publicate, spre a se împosesia prin licitaţie. Asemene urmare este o abatere de la unul din principiile cele mai pozitive ale aşezământului monastireĭ. Nici stareţul care după articul 17, este îngrădit pentru toate cele ce sînt ale chinoviuluĭ, nicĭ unirea duhovnicilor după articulul 22, nu poate face împosesuirea moşiilor, de cât prin formale mezaturĭ cu numele şi cu fapta.

2). Imposăsuirea prin licitaţie urmează a se face pe temeiul condiţiilor dezbătute şi alcătuite de stareţul împreună cu ocărmuitoriĭ intereselor monastiriĭ, şi cu uniĭ din părinţiĭ ceĭ maı ispitiţi în asemene trebĭ. Pe temeiul acestor condiţiĭ urmează a să face licitaţia, şi pe cuprinderea acestor condiţiĭ trebue să se facă şi contractele. La vànzările făcute în vara trecută ne-am încredinţat că pentru unele din moşiĭ, altele au fost condiţiele publicate, şi altele acele pe temeiul cărora s'au slobozit contractele.

3). Pentru deosebitele acareturĭ ce are Monastirea în deosebite locuri, vânzările să fac în particular, când aşezământul cu totul opreşte aceasta.

4). Moşia Munţiĭ care se afla împosesuită cu 4000 galbenĭ anual, în loc să fie strigată la mezat de la acest preţ, s'au strigat de la 3000 galbeni. Şi s'au dat peste suma de 3000 galbeni cu un spor numaĭ de 15 galbenĭ. Această urmare pre cât este o mare abatere din aşezământ, pe atâta aduce şi o mare pagubă averiĭ acelor case. Feţele dar părtaşă la o astfel de necuviinţă şi păşire din aşezământ, nu vor fi cruţate de asprimea respundereĭ morale şi materiale. Prea sfinţitul mitropolit în temeiul articulului 25, la cercetarea semelor anuale va lua în de aproape priveghere împrejurarea de faţă. Şi despre cele descoperite ne va face cunoscut, pentru ca să nu rămàe averea monastirelor irosită, şi făptuitoriĭ scutiţi de respundere.

5). Articul 24 hotărăşte, că este cu totul

oprit de acum înainte a se maĭ face schimburi, de şi legile civile slobod aceasta când este de folos. De la acea monastire însă s'au înaintit lucrărĭ pentru a schimba casele ce le are în târgul Eşiı, cumpărate de la reposatul Aga Tomazikĭ cu alte case ale comisului Şişcanu. Cum de s'au făcut astfel de càlcare a aşezământului, lovitoare in unul din principiile fundamentale, ţintitoare la păstrarea şi întregitatea averiĭ acestor monastiri?

6.) După domneasca noastră rezoluţie, pusă pe anaforaua părintelui Mitropolit din anul 1851, urmează hotarâtor, ca stareţul să fie cu mai multă băgare de samă în ocărmuirea averilor monastirei, şi în privirea feluritelor împrejurări şi interese atingetoare de monastire, să nu treacà alăturea cu chiriarhia ierarhică a ţăriı, ci pentru unele să ceară povăţuirea cuvenită, iara pentru altele mijlocire unde va fi de cuviinţă, urmare prescrisă prin articul 24. Stareţul însa să descopere că în vara trecută s'au întins a ţinea corespondenţe şi pentru obiecte şi imprejurărĭ care n'au fost nicĭ de competenţa sa, nicĭ în înţelesul şi datoriile ce privesc pre stareţul unei monastirĭ pământene, cum este Neamţul. Stareţul ca cea întâĭ persoană duhovnicească şi cap măreţului chinoviu ce petrece în această sfântă lavră, trebue să se pătrundă adânc de mărimea chiemăriı sale, de sfera întru care trebue a mărgini lucrările îndatorireĭ sale duhovniceştĭ. Trebue sa cugete la respunderea ce'l priveşte, şi înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor. El este chemat

a povăţui pe calea mântuirei numeroasa turmă cuvântătoare, prin jertfirea de sine, prin afirosirea sa întru totul lui Dumnezeu, prin ascultarea şi supunerea la legile Bisericei şi a ţăriĭ, prin păzirea cea dupre cunoştinţă a aşezământuluĭ monastiriĭ sale, ne scăpând din vedere respunderea la care îl supune articul 24 şi 41.

7). Punerea în lucrare a articului 33, aflându-să încă lăsată în părăsire, de şi este una din cele mai mântuitoare, pentru că ţinteşte la renaşterea morală a fiilor Bisericiĭ şi a patriceĭ, deschizânduse uşele învăţătureĭ, la care Biserica prin rostul înţelepciunei sale chiamă cu înaltă strigare: Să pune îndatorire stareţului şi soborului, ca fără mai multă intărziare să eie măsuri pentru înfiinţarea scoalei hotărâte prin acest articul, alcătuind programul cuvenit şi trimeţindul la Departamentul cultului şi al instrucţiei publice pentru al cerceta şi al încuviinţa.

8). In privirea articuluĭ 31, atingĕtorŭ de ospitalul celor lipsiţi de minte, luând ştiinţă că s'au alcătuit de către stareţul împreună cu protomedicul, planul cerut spre înfiinţarea unui institut cuvenit, să pune îndatorire a se grăbi lucrarea unei deregeri ca aceasta filantropă, în acăriea azil să se poată adăposti nenorociţiĭ smintiţi de minte; intreţinându-se în cea mai bună stare, şi ospitalul făcut în tărgul Neamţul, în cuprinderea articului 30, şi întărit cu domnescul nostru hrisov.

Aceste dar puinduse în vederea soborului şi stareţului său, prin deosebit al nostru domnesc

ofisŭ, am autorizat pe prea sfinţia sa părintele Mitropolitul ţăriĭ Sofronie, ca să însercineze pe o persoană dohovnicească cu însuşirele corespunzătoare la misia de faţă, ca mergênd la monastirea Neamţul şi Secul să adune soborul şi în mijlocul unei asemenea adunări şi în fiinţa stareţului, să cetească acest domnesc ofis, şi prin sfătuiri duhovniceşti sa se silească a face se înţeleagă pe fie care datoriile sale. Pre sfinţia sa să va îngriji pentru îndreptarea tuturor abaterilor din aşezământ, făcândune cunoscut pe viitorime ori ce urmare din protivă.

Monastirele Neamţul şi Secul cu schiturile lor să vor folosi de aşezământul dat şi de protecţia noastră, pe câtă vreme vor pazi cu sfinţenie instituţiile acestea, care singure o fac a merita deosebirea escepţională între celelalte monastiri.

Dorim dar ca sfinţenia vieţii monastice, podoaba Bisericei ,lumina învĕţaturei, facerea de bine şi faptele filantropice să afle în această sfântă lavră o urmare luminătoare înaintea lumei. In cât evlavia credincioşilor să depue la treptele altarului ca oare când tributul prosferărilor sale materiale şi morale, ca nu pilda pomului neroditor al evangeliei să ne nevoĭască cu multă părere de rău a desfiinţa aşezământul din 1843, şi a aplica şi pentru aceste chinoviĭ legiuirea din 1835.

Noi Grigorie Ghica VV.

(L. P.)

No. 38. Şeful departamentului bisericesc şi al instrucţiei publice. *D. Ralet.*

Director departamentului, *L. Ghica.*

Secţia I, din departamentul cultelor şi al instrucţiei publice.

No. 618. Pentru şef secţiei, *Iancu Gane.*

1855 Genarie 30 zile.

PRE CUVIOŞIEI SALE ARHIMANDRITULUI ANTONIE EGUMEN. MONAST. BOGDANA.

Intemeindune pe bunele recomendaţiĭ ce ne-au dat părintele Mitropolitul despre prea cuvioşia voastră, v'am însercinat cu îndeplinirea domneştilor noastre ofisuri, pentru ca să stăruiţi, de împreună cu părinţiĭ hotărâţi prin aşezământul monastirei, întru îndreptarea alunecărilor ce din vreme în vreme s'au întrodus în aplicaţia aşezământului Monastirei, stăruind cu deosebire pentru înfiinţarea seminariei cerută de aşezământ, şi pe care noi o socotim de neapărată, ca un mijloc pentru formarea adevăraţilor bărbaţi duhovniceşti şi luminarea clerului, de la care să aşteaptă îndeplinirea Dumnezeeştilor învăţeturi ale sfintei noastre religiĭ. Ocupănduvă dar pentru grabnica înfiinţare a seminariei, precum şi pentru neîntărziata punere în lucrare a tuturor domneştilor noastre dispoziţiĭ cu care v'am însercinat, pre cuvioşia voastră, despre toate veţi încunoştiinţa pe prea sfinţia sa părintele Mitropolitul şi dea dreptul pe noi, fără a vĕ mai adresa întru nimic cătrâ Departamentul bisericesc.

Aşteptăm de la pre cuvioşia voastră ca se justificaţi încrederea ce v'am dat, arătându-vă vrednic de domneasca noastră bună voinţă.

Al prea cuvioşiei voastre iubitor,

(Iscălit) *Grigorie Ghica VV.*

1855 Martie 2.

Toate ofisele de la pag. 302 şi până aice, le-am reprodus dintr'un caiet imprimat in Monastirea Neamţul

Th. C.

НОІ ДȢКА ВОЕВОДА, Божію милостію господаръ ѕемлі молдавскою.

Ѧдекъ аȣ веніт ꙟнаінтѣ ноастръ ші ꙟнаінтѣ а лор ноштрі молдовенещії боерї ші марі ші мічі, Іленала Комісоае, фата ръпосатȣлȣї Гавріλаш че аȣ фостȣ логофът, де аȣ мъртȣрісіт ꙟнтрачеста кіп: тъмплѫндȣсъ а ръмѫнѫ сърак де џȣпѫнȣ сѫȣ Ѧндрюаш комисȣл, ші не авѫндȣ ѫ кȣконі дін трȣпȣл еі, нъѕȣітаȣ ла дȣмнѣлȣі кȣмнатȣл еі ла Іордакіе Спътарюл, еа о аȣ пріміт ка пре о сорȣ а лȣі ші о аȣ цінȣт ла чінстѫ ші немік наȣ авȣт апърат саȣ осібіт дін каса лȣі ꙟнтрȣ віюцаа лȣі пѫнъ аȣ фост віȣ, че аȣ шеѕȣт ші саȣ одіхніт ка ші ꙟн каселе сале, аШіждѣрѫ ші дȣпъ моартѣ лȣі Іордакіе Спътаріȣ іаръші саȣ цінȣт кȣ сорȣса Ѧлександра џȣпѫнѣса лȣі Іордакіе спътарюл ꙟнтрȣн лок, ші дѣла дѫнса іаръш наȣ авȣт немік апърат саȣ осъбіт че саȣ цінȣт амѫндоѫ ꙟнтрȣн лок. Пентрачеіа ші ѫ въѕіндȣ атъта біне ші чінстѫ дѣла дѫншії, аȣ сокотіт е сінгȣръ де бȣнъ вое еі де

шаȣ дат тоате очініле, ші вії ші цігані, ші бȣкатѫ, ші одоарѫ, ші арџінтȣ, ші хаінѫле чаȣ авȣт, сȣрорії сале Ꙗлександрей џȣпѫнѣсеі лȣі Іордакіе Спѫтарюл, ші Кȣконілор еі. Ші дȣпѫ моартѫ еі тоате сѫ хіе а еі, нȣмаї сѫ аібѫ а о гріжі ші а о комѫнда, ші сѫі факѫ паменіці кȣм есте обічеюл реџінескȣ, іарѫ де сѫ ва тѫмпла сȣрорісала моарт ... інтѫ еі, іарѫ е тот сѫ аібѫ а се цінѫ кȣ непоції еі, кȣконії сȣрорісала Ꙗлександрей спѫтѫроеі ꙟн віаца еі. Іарѫ дȣпѫ моартѫ еі, іарѫш сѫ рѫмѫѫ ачесте тоате че се скрісȣ маі сȣс непоцілор еі, фічорії сȣрорії сале Ꙗлександрей спѫтѫроаеі че се скрісȣ маі сȣс, іарѫ алці непоці саȣ алте рȣдѣ а еі, німе сѫ наібѫ трѣбѫ кȣ ачесте очіні ші одоарѫ ші арџінтȣ, ші хаіне, ші бȣкате, фѫрѫ нȣмаі сȣрȣса Ꙗлександра ші кȣ фічорії еі, - пентрачеѫ ші домнꙗ ме дакѫ ам вѫꙁȣт де а еі бȣнѫ воѫ даніе вѫꙁȣтѫ де ла дѫнса де лȣ дат кȣ воіа еі сȣрорісале Ꙗлександрей спѫтѫроеі ші кȣконілор е', домніꙗ мѣ ꙟнкѫ ам дат ші ам ꙟнтѫріт се ціе сорȣса Ꙗлександра спѫтѫроае ші кȣконії еі тоате ачеле моშії ші одоарѫ ші арџінтȣ, ші хаіне, ші бȣкате че ва аве, нічі сѫ наібѫ трѣбѫ дін тралці непоці саȣ алте рȣдѫ, фѫрѫ нȣмаї Ꙗлександра спѫтѫроаіе ші кȣ фічорії еі ка сѫ ле хіе лор дрѣпте моშії не клѫтіт нічі о дѫнꙁоарѫ ꙟн вечі ꙟнаінтеа кѫрції домніеі мѣле.

Сам господінѫ велѣл.	(л. п.)	Белеато 7178 (1670).
Ноі Дȣка-Воевода.		месец ген 1 ден.

Această carte domniască, o am tipărit după originalul manuscris ce se păstrează de mine. Am făcut acest imprimat spre a mulţiămi şi pe filologi.

Th. C.

CONTELE P. D. KISSELEV
ŞI
EPOCA SA (*).

Kisseleff contelui Nesselrod.

Bucharest 8 Mars, 1832.

Conformément au rapport que j'ai eu l'honneur d'adresser à V. Exc. en date du 30 septembre dernier sub No. 220, l'administration russe ne s'étant réservée, depuis l'introduction des règlemens organiques dans les Principautés, que la haute surveillance des diverses branches administratives, judiciaires et financières de ces pays, confiées désormais aux autorités constituées d'après la nouvelle organisation, j'ai dû présenter au gouvernement Impérial, par l'entremise de m-r le secrétaire d'état Dachkoff, un état des dépenses et des recettes pendant l'administration russe, depuis le 1 mai 1828 jusqu'au moment de la mise en vigueur des règlemens.

Ce rapport, basé sur des données positives acquises, et à la suite de l'examen et de la révision faits par la commission du contrôle russe établie à Bucharest, est en même tems accompagné de circonstances qui expliquent l'état des ressources du pays, au moment où je fus appelé à la tête de son administration, et les résultats obtenus depuis cette époque, et à la suite de mes mesures adoptées à cet égard.

(*) Urmare din vol. al VIII-le din Urícariŭ, pag. 400.

Th. C.

Persuadé de l'intérêt avec lequel vous prendrez connaissance, m-r le comte, de ces aperçus, je crois devoir vous en soumettre également un résumé.

Votre Exc. n'ignore pas que, d'après les arrangemens pris lors du commencement de la campagne de 1828 et au moment de l'occupation des Principautés, les vivres et toutes les autres réquisitions en nature pour les besoins de l'armée, ont été fournis soit au moyen de remboursemens effectifs, soit contre quittances dont la valeur devait être payée.

C'est sur cette base que l'approvisionnement des troupes, l'etablissement des magasins et des hôpitaux, ainsi que les communications nécessaires avaient été organisés dans le pays.

La nécessité de faire face à tous ces besoins indispensables et les embarras pécuniaires de l'administration avaient engagé le comte Pahlen à faire un emprunt de 100 m. ducats de Hollande, qui réunis à d'autres déficits, formèrent une masse de dettes s'élevant au moment de mon entrée en fonction à 3.760,635 piast.

En outre, indépendamment de l'obligation de satisfaire aux dépenses courantes pour les besoins des troupes qui avaient hivernés dans les Principautés en 1830, l'administration devait payer les quittances qui avaient été délivrées pour une valeur de 3.920,426 piast. 98.

Tel était l'état des affaires au moment où je fus placé à la tête de l'administration de ce pays.

Au milieu de l'épuisement dans lequel je trouvais le trésor public, je devais non seulement couvrir les dettes des années 1828 et 1829 mais prendre en même tems des mesures convenables pour réduire d'une somme de 1 592,759 piast. l'impôt sur les *Birnici*, ou laboureurs, pendant l'année 1830.

A ces difficultés essentielles se joignaient le retour des troupes qui avaient fait la campagne au delà des Balkans, l'accroissement du nombre des malades dans les hôpitaux, les ravages de la peste, la mauvaise récolte qui avait caractérisé les deux dernières années, ainsi que l'épuisement des ressources du pays, produit par le séjour des troupes impériales. Toutes ces circonstances malheureuses rendaient infiniment embarrassantes ma position, et je dois avouer que je n'aurais pas crû devoir accepter la tâche qui m'était confiée, si je n'y avais été invité par feu le maréchal comte Diebitch Zabalkansky, à la suite d'un ordre exprès de S. M. l'Empereur.

Je nè crois pas devoir arrêter l'attention de V. Exc., sur les dispositions adoptées pour ramener la confiance publique, pour relever le crédit, pour réveiller dans toutes les classes une noble emulation en faveur des vues du gouvernement; je m'abstiens également de vous entretenir, m-r le comte, des moyens employés, à l'effet de purger le pays du fléau de la maladie contagieuse, d'engager les paysans à reprendre le cours de leurs paisibles occupations, d'introduire l'ordre et la clarté dans les affai-

res de l'administration. Je me bornerai seulement à vous offrir ici l'assurance que tous mes efforts ont été couronnés d'un succès qui a dépassé mes attentes.

La diminution des impôts, celles des dépenses de l'état, l'augmentation au double des revenus des fermes publiques, le payement des dettes, et une somme assez considérable restée en réserve au profit de notre gouvernement,— tels ont été les résultats qui suivirent immédiatement la première année de cette administration.

Les rapports adressés à cet égard au gouvernement Impérial, présentent entres autres, les faits suivants:

Pendant l'administration de mes prédécesseurs les revenus versés dans les caisses publiques pour les années 1828 et 1829 se montaient à . . 19.700 014 piast. 117 $^1/_3$ asp.

Ces mêmes revenus ont présenté pour les années 1830 et 1831 le montant de 39,608,765 piast. 102$^1/_2$ asp.

Indépendamment de cette augmentation qui a doublé la recette après avoir satisfait à toutes les réquisitions militaires, payé les dépenses du pays, ses dettes envers le gouvernement Russe et les particuliers, et racheté les quittances délivrees précédemment; il restait dans le trésor public soit en espèces, soit en créances la valeur de 5.129,300 piast. 59$^1/_2$ asp.

A ce total il faut ajouter une somme payée par les Principautés pour le compte de l'Intendance-générale de l'armée, s'élevant a 161,405 piast. 41 asp.

D'un autre côté, à la suite de l'examen et des rapports faits par la commission du contrôle établie à Bucharest, il résulte que sur la totalité des revenus des Principautés, il a été affecté aux besoins du gouvernement russe 29.525,129 piast. 106 asp. – que la fourniture des matériaux nécessaires à l'armée d'occupation, la réduction des prix des vivres et des objets de consommation à un taux infiniment au dessous de celui qui a cours actuellement, et plusieurs autres opérations avantageuses sont évaluées a 30.046,103 piast. 56 asp. et que par conséquent, dans le cours de quatre années d'occupation, les Principautés ont contribué aux dépenses et aux sacrifices du gouvernement Russe, soit en espèces soit en matériaux pour une somme de 59.511,296 piast.

En signalant ces résultats, obtenus pendant les deux dernières années, je dois ajouter que le payement de nos dettes et celui de nos quittances a été affecté sans qu'il en est résulté le moindre embarras, pour le service des diverses branches de l'administration et que, sous ce rapport, tous les articles de la dépense, de l'une et de l'autre Principauté, ont été acquittés avec la plus scrupuleuse exactitude.

D'un autre côté, l'augmentation de la recette de chaque province, augmentation qui a permis d'aller au devant de toutes ces exigences, bien loin de porter la moindre altération à la quantité des impôts sur les habitans, a marché de pair avec la diminuation des charges publiques. C'est ainsi que la ferme des sa-

lines s'organisait d'une manière stable et régulière et que, d'un autre côté, disparaissait la perception des droits de douanes et autres taxes dans l'intérieur, onéreuses pour les particuliers, tandis que le système prohibitif suivi pour le commerce du sel avait été aboli dans les endroits, qui ne jouissaient pas de la faculté de rendre ce produit.

Si, à la suite de toutes ces dispositions, les redevances et les obligations des paysans ont été élevées; elles ont été en revanche précisées d'une manière invariable et les charges innombrables et abusives, auxquelles ils étaient naguère assujettis, sont remplacées par un impôt régulier de 30 piast,. dont la mise en vigueur a été accueillie avec des transports de la plus vive reconnaissance.

C'est ainsi, qu'en assurant le bien-être et la tranquillite intérieure de ces pays, on les préservera des désordres et des perturbations dont les abus de l'ancien régime entretenaient les germes, et qui menaçaient de compromettre le repos des provinces limitrophes, et d'amener de nouvelles conflagrations politiques.

Après avoir rendu compte à V. Exc, des principaux résultats qui se rattachent à l'administration des Principautés, il ne me reste qu'à appeler votre sollicitude, m-r le comte, sur les employés du gouvernement Impérial qui ont partagé mes travaux et qui retournent maintenant en Russie, par suite de l'accomplissement de leur tâche.

C'est à V. Exc, dont les sages directions

m'ont éclairés dans le cours de la nouvelle organisation des Principautés, que je dois surtout rendre un juste témoignage du zèle, du noble dévoûment qui recommandent mes dignes collaborateurs à la munificence de S. M. l'Empereur.

J'ose par conséquent vous prier, m-r le comte, de vouloir bien appuyer de votre intercession les recommandations que j'ai crû devoir adresser à cet égard aux diff'rents ministères, dont ces employés relèvent, et honorer particulièrement de votre bienveillant intérêt, celles que je me suis empressé de soumettre à V. Exc. en date du 18 Janvier No. 10.

Agréez etc.

Kisseleff contelui Nesselrod

Bucarest, 8 Mar 1832

Monsieur le comte, parvenu à l'accomplissement de la tâche, qui m'était confiée, relativement à la nouvelle organisation des Principautés, et dans un moment où les intérêts de ces pays se discutent à Constantinople, je crois devoir soumettre à V. Exc. une notice sur l'utilité et la nécessité des règlemens, ainsi que sur l'importance que la cour Impériale doit, ce me semble, attacher à leur prompte ratification et à leur maintien.

Les aperçus, qui se trouvent cons'gnés dans cette notice, me parraissent propres à éclaircir la question, et sont surtout destinés à

réfuter l'opinion, que le sort et le bien-être à venir des Principautés sont d'un intérêt secondaire, ou entièrement étranger à la politique de notre cabinet.

En vous présentant, monsieur le comte, cet exposé qui n'est que le résultat de l'expérience et des notions acquises par suite de mon séjour et de ma position dans ces pays, je crois remplir un devoir de conscience, dont un silence prolongé pourrait faire peser sur moi toute la responsabilité.

Heureux si je puis ainsi contribuer à la solution de la question importante à laquelle se rattachent l'exécution de nos traités et tout l'avenir des peuples placés sous la protection de notre Auguste Maître, j'ose réclamer pour ces considérations que j'ai l'honneur de vous soumettre, le bienveillant intérêt et l'indulgence de V. Exc.

Veuillez agréer etc. etc.

Respuns la Depeşa din 1832 Martie 8.

Les négociations entamées à Constantinople concernant les ratifications des règlemens de la Moldavie et de la Valachie, sont d'un si haut intérêt qu'il ne serait peut-être pas sans utilité d'examiner ici rapidement les principaux motifs de la nouvelle organisation de ces pays, le but que l'on se propose par cette organisation et les raisons qui dictent à la Porte sa conduite équivoque et dilatoire à l'égard de la ratification dont elle doit revêtir les règlemens.

Les motifs qui engagent la Russie d'intervenir dans les affaires d'administration intérieure des Principautés semblent être de deux natures.

Les uns résultent de ses transactions avec la Porte Ottomane, et sont la conséquence nécessaire du système politique qu'elles lui ont tracé depuis le traité de Kainardjy jusqu'à celui d'Andrianople ; les autres sont puisés dans l'intérêt même et la sollicitude que la Russie doit à ses provinces méridionales, limitrophes des Principautés.

Les premiers de ces motifs doivent, par conséquent, la déterminer à fixer le bien-être à venir des habitans des Principautés, et à donner par les effets de leur nouvelle organisation, aux peuples chrétiens de l'Orient, une preuve morale de la générosité de sa protection qui doit maintenir son influence sur eux ; les derniers leur imposent le devoir de préserver une partie de ces provinces de la contagion des désordres et de l'anarchie, dont un régime vicieux entretenait les causes dans les Principautés.

Jusqu'à la convention d'Ackerman, l'on a cru à la possibilité d'assurer le repos de ces pays en stipulant des avantages partiels en leur faveur.

Mais à cette époque on avait acquis la certitude :

1-o. Que la Porte Ottomane continuerait à éluder, autant qu'elle le pourrait, l'observation des Traités.

2-o. Que le gouvernement des Hospodars était usé au point de ne plus pouvoir garantir même la tranquillité du lendemain.

3-o. Que la masse des habitans, écrasés par les privilégiés, et parvenue au dernier degré de misère, commençait à remuer, poussée par l'instinct de sa conservation.

4-o. Qu'enfin il était urgent de prévenir des désordres, qui pourraient avoir une influence dangereuse sur les pays limitrophes, et amener des nouvelles conflagrations politiques.

Toutes ces considérations rendirent impérieusement nécessaire une amélioration administrative.

Les causes qui ont servi d'obstacle à l'exécution de cette partie de la convention d'Ackerman sont connues.

La Porte Ottomane n'y ayant pas franchement adhéré, lui suscitait des entraves en se servant de la classe privilégiée, qui persistait dans le maintien d'un ordre de choses qu'elle exploitait à son profit.

Les efforts de nos Consulats, chargés de tenir la main à l'exécution du traité, se trouvèrent ainsi complètement paralysés.

Ces difficultés augmentèrent encore, au moment de la déclaration de la guerre, la certitude de la vérité, que vouloir le repos futur des Principautés, c'était réorganiser entièrement et dans toutes ses parties leur administration intérieure.

Les instructions datées de Varsovie sur la formation du comité spécial, avaient en effet

embrassé dans tous leurs détails les améliorations projetées: préciser les droits et les devoirs de toutes les classes d'habitans, imposer le sacrifice des abus en respectant les droits acquis, abolir les corvées et les contributions en nature, simplifier la perception de l'impôt, organiser la partie judiciaire en l'isolant des fonctions administratives, établir une gendarmerie pour la conservation de l'ordre intérieur, former des quarantaines sur la ligne du Danube et accorder la liberté du commerce. C'était reconstruire de fond en comble l'édifice croulant des vieilles institutions, mais aussi ce n'était qu'à cette seule condition que l'on pouvait travailler efficacement à la prosperité et à la tranquillité intérieure des Principautes.

L'acte séparé du traité d'Andrinople établit, par conséquent, les bases de cette nouvelle organisation à laquelle se rattachaient des intérêts d'une aussi haute importance.

Il serait possible que sous le rapport des détails, les Reglemens Organiques offrent des dispositions dont le tems et les observations suivies, feront connaître, les défectuosités. Mais, considérés dans leur ensemble, ces codes sont un véritable bienfait, et d'ailleurs leur mise à exécution prouve mieux que tout autre raisonnement, que la masse de la population sait apprécier une réforme qui est toute à son avantage, et qu'il fallait se hâter de l'opérer pour prévenir les désordres que nous avons signalés plus haut, et dont les mouvemens insurrectionnels de 1821 avaient révélé tous les dangers.

La classe des privilégiés était bien loin de prévoir toutes les conséquences de cette réforme, qu'elle croyait devoir se borner à de simples concessions, dont elle reconnaissait d'ailleurs toute la nécessité. Les proclamations incendiaires de Wladimiresko, les malheurs de l'émigration, la diminution de l'influence turque, décourageaient les plus hardis zélateurs d'un systême qui tombait de corruption et ne trouvait plus d'appui nulle part. Mais il n'entrait point dans la pensée de cette classe, qu'elle se trouverait tout à coup réduite aux proportions d'une aristocratie assez largement partagée pour un état régulier, mais impuissante pour exercer cette exploitation exclusive des abus du pouvoir hospodarial, qu'elle multipliait à l'infini.

La classe des privilégiés ne peut donc que vouloir le maintien, plus ou moins intégral, de l'ancien ordre des choses. Elle doit fonder ses espérances sur l'intervention de la Cour Suzeraine. Elle lui est liée par la puissance des intérêts matériels, et bien qu'il existe à cet égard des exceptions honorables, cette observation doit néanmoins lui être généralement appliquée.

Venons à la masse des habitans: les améliorations nouvelles par cela même qu'elles étaient faites pour ramener l'ordre dans le pays, devaient plaire surtout aux parties lésées.

Cette classe qui figurait pour le 99 centièmes de la population, commençait à désirer de sortir de l'état de misère et d'abjection où

elle se trouvait réduite. Elle haïssait les boyars en proportion de leurs empiètemens, et cette haine et ses motifs dûrent être bien grands puisqu'on avait dejà eu recours à la violence.

La masse des habitans vient maintenant d'acquérir des droits précieux. Elle paye, à la vérité, à la noblesse directement les droits seigneuriaux, elle lui paye indirectement les pensions et les traitemens, puisqu'elle supporte exclusivement tout le poids des charges publiques. Mais elle connait désormais le cercle de ses devoirs ; elle sait que, hors de là, il n'y aurait plus pour elle d'obligation. Cet inappréciable avantage, qu'elle doit à la nouvelle organisation administrative, doit nécessairement l'attacher avec ardeur au maintien du règlement organique et lui faire reporter, pour l'accomplissement de ses voeux, ses espérances et sa gratitude vers la Cour protectrice.

De la comparaison des intérêts de ces deux classes de la population, on arrive aisément à voir le danger qu'il y aurait, si les droits nouvellement reconnus à la plus nombreuse, venaient à être méconnus, ou bien si leur maintien n'était pas entièrement garanti. Car il est de toute évidence, que si, le cas échéant, la classe des privilégiés se trouve en position de tenter de nouvau le rétablissement des abus, et qu'elle y réussisse momentanément, la masse des habitans se soulèvera non plus comme lors des tentatives de Wladimiresko, pour demander des droits qu'elle n'avait pas, mais à pré-

sent pour revendiquer la conservation de ceux dont elle jouit.

Il y aurait la différence de l'insurrection à la simple défense, et les vengeances y seraient peut-être plus légitimes et le désordre plus prolongé.

On peut donc affirmer, en se fondant sur des faits bien connus, et sans la moindre réticence, qu'au milieu du mouvement réformateur et des améliorations administratives adopter une marche rétrograde ou des modifications quelconques, ce serait exalter les espérances de la classe privilégiée qui tend à réagir, et que toute réaction pareille amenerait immanquablement un soulèvement général des habitans intéressés au maintien du nouvel ordre de choses.

Il serait sans doute impossible que cet ordre de choses puisse concilier les suffrages du ministère Ottoman, puisqu'il le prive à jamais de son influence sur les Principautés, et des bénéfices illicites qu'il retirait du gouvernement dont il légalisait les méfaits.

L'Autriche elle-même est très éloignée d'applaudir au bienfait d'une réforme qui doit établir, chez les peuples Moldavo-Valaques soumis à sa domination, des comparaisons fort désavantageuses pour son administration. Elle ne peut et ne doit point voir avec indifférence, l émancipation commerciale et les avantages politiques d'une nation dont les relations sont si naturelles, si intimes et si suivies avec ses etats limitrophes. Elle voit que les motifs qui

obligeaient, naguère, le paysan Valaque à chercher par l'émigration un asile et du repos chez ses voisins, n'existeront plus: elle craint même qu'une plus grande somme d'avantages politiques et commerciaux n'attire en Valachie et en Moldavie une partie des habitans de la Transylvanie et de la Bucovine.

Telles nous parraissent être les principales raisons qui agissent d'une maniere défavorable sur les négociations confiées à l'Envoyé de Russie à Constantinople.

La Porte cherche à traîner en longueur la ratification des règlemens, jusqu'au moment où l'acquittement du premier million de l'indemnité de guerre lui offrira le moyen de réclamer, aux termes de la convention de S-t. Petersbourg, l'évacuation des Principautés et l'installation des hospodars. Elle espère pouvoir ensuite, si cette prétention est écoutée, se servir de la malveillance produite par le froissement des intèrêt de castes, pour rendre plus que jamais problématique la consolidation d'un régime qu'elle a tant d'intérêt de ne point désirer.

En signalant cette conduite, aussi insidieuse que peu loyale, il serait facile de prévoir que si jamais les arrières-pensées et les intentions qu'elle cache, pouvaient se réaliser, leurs conséquences seraient aussi dangereuses pour le pays, que diamétralement opposées aux motifs de l'intervention de la Cour Impériale, que nous avons expliqués plus haut.

Elles seraient dangereuses pour le pays

parce qu'après l'introduction des règlemens, au milieu du bien-être qu'ils commenceraient à produire, adopter une marche rétrograde ou modifier des dispositions dont l'utilité est généralement reconnue, cela aurait été remuer les germes de mécontentement qui existent, et donner lieu à des commotions, d'autant plus dangereuses, qu'elles seraient produites par l'anéantissement du mouvement réformateur et des améliorations, objets des voeux et des espérances de la masse des habitans.

D'un autre côté, ces mêmes conséquences seraient contraires aux motifs de l'intervention de la Russie, parce qu'indépendamment de la réaction, que de nouveaux troubles dans les Principautés pourraient exercer sur ses provinces limitrophes, elles porteraient de graves atteintes à son système politique en Orient et à l'influence qu'elle est appelée à exercer sur cette contrée, et lui feraient, en même tems, perdre le fruit et les avantages de ses transactions avec la Porte, en la ramenant à peu près au même point où elle en était avant la conclusion du Traité d'Andrianople.

Epistola secretă a lui Kisseleff cătră Butenief.

Bucarest 2 Avril 1832.

Pour assurer les bienfaits de la nouvelle organisation des Principautés de Moldavie et de Valachie, il paraît essentiellement nécessaire de faire reconnaître et garantir par les Hos-

podars, au moment de leur nomination, plusieurs mesures tant administratives que législatives, adoptées par le gouvernement provisoire et découlant, en grande partie, des stipulations d'Andrianople ou des instructions du ministère Impérial.

Il est vrai que toutes ces mesures seront explicitement ratifiées par le Hatti-Chérif de la Porte, mais, il n'en est pas moins à craindre que les Hospodars ne mettent de l'indifference, ou qu'ils n'adhèrent pas à leur maintien et à leur exécution ultérieure.

Cette considération paraît d'autant plus fondée que la totalité des candidats présentés pour la Moldavie peuvent être considérés comme ayant des dispositions assez douteuses, en faveur du nouveau régime administratif, et qu'il en est de même des deux boyars qui en Valachie, réunissent le plus de chances pour être élevés à l'hospodarat, savoir: le prince Grégoire Ghyka et le Bano Brankowano; puisque le premier n'a pu signer les codes soumis à la révision d'une assemblée, dont il ne faisait point partie, et que le dernier n'y a peut être exprimé qu'une adhésion peu sincere.

Pour obtenir, par conséquent, en faveur du maintien et du succès des réformes administratives introduites pendant l'occupation des Principautés, des assurances aussi positives que possibles, les hospodars seraient invités à garantir à la Russie les points ci-après.

1. Leur entière et sincère adhésion aux règlemens organiques, ainsi que la reconnasi-

sance de tous les développemens qui ont été apportés, ou qui seraient faits par la suite, à plus d'une disposition de ces codes, par les Assemblées générales ordinaires.

2. Des modifications essentielles et indispensables à faire dans la disposition de certains articles des règlemens, concernant les droits et devoirs des propriétaires et des laboureurs, redigés par des boyars, qui n'ont paru consulter que l'intérêt exclusif et mal entendu de la propriété, et par conséquent reconnus, dernièrement peu équitables pour les villageois. La notice ci-jointe sub *Litt. A*, offrira à cet égard les explications nécessaires.

3. L'avancement de ceux des boyars, de toutes les classes, qui ont servi avec zèle et dévoûment le gouvernement russe; ainsi que la reconnaissance formelle des promotions civiles et militaires, faites pendant l'occupation en vertu des ordres du ministère Impérial.

4. L'élévation au siège archiépiscopal de Valachie de l'évêque de Rymnick, en remplacement du métropolitain Grégoire, qui, a été et qui est encore suspendu de ses fonctions, à cause de son opposition au gouvernement russe. Pour expliquer la nécessité et l'importance de cette mesure, l'on croit devoir joindre ici une notice sub *Litt. B*, extraite de la correspondance qui a eu lieu à ce sujet.

5. La confirmation et l'exécution, pour toute la durée de l'occupation de Silistrie, des contrats passés avec les Assemblées générales et tout récemment revêtues de l'approbation

de l'Empereur pour l'entretien de la garnison de cette forteresse et des troupes de la route militaire.

6. L'obligation de maintenir, pendant quelque tems, dans leurs places, les principaux fonctionnaires, vû que les mutations fréquentes peuvent donner lieu aux mêmes abus, qui se commettaient sous l'ancien régime. Les motifs graves qui réclameraient des remplacemens seraient par conséquent communiqués d'avance au consulat général.

7. Enfin la surveillance à exercer sur la presse publique et sur l'introduction et le débit des livres et des journaux étrangers qui, à cause de la situation géographique des Principautés, pourraient devenir un princ'pe de désordre et de perturbation non seulement pour elles-mêmes, mais encore pour les provinces limitrophes.

Les dispositions qui viennent d'être énumérées et auxquelles l'expérience pourrait démontrer la nécessité d'en ajouter d'autres par la suite, se rattachent intimement à la tranquillitè des Principautés à l'avenir, ainsi qu'à la dignité du gouvernemeut russe; il est dès lors nécessaire de se pénétrer de l'importance qu'il y aurait â rendre les chefs de l'administration future des Principautés, responsables de leur exécution.

Pour atteindre ce résultat, l'on pourrait, ce me semble, mettre au choix des Hospodars, déférés pour cette fois à la Porte, la condition du consentement de la Cour Impériale, comme

une réserve exigée uniquement par les formes et les convenances,—ce qui donnerait en attendant le moyen de faire sentir aux candidats, qui seraient connus comme devant réunir les suffrages du Sultan, que leur élévation à l'hospodarat, dépendant de l'agrément du ministère, ils ne sauraient l'obtenir que dès qu'ils auraient contracté l'engagement formel de maintenir ou de donner suite aux mesures ci-dessus indiquées.

Cette marche, tout en assurant le but que l'on se propose, serait en même tems propre à augmenter l'ascendant moral de la Russie sur les nouveaux Princes, en leur prouvant que c'est à son appui et à sa protection qu'ils doivent leur nomination.

Notice Litt. A. Lors de la rédaction des articles des deux règlemens, relatifs aux droits et devoirs des propriétaires et des laboureurs, l'on s'est proposé, pour offrir aux uns et aux autres des dédommagemens, équivalens aux concessions qu'ils étaient appelés à faire, d'augmenter d'un côté les redevances seigneuriales des paysans et de réduire de l'autre les charges et les corvées de ces derniers en les remplaçant par une capitation modique et déterminée.

Cependant le comité spécial qui avait présidé à la rédaction de ces articles, composé de propriétaires fonciers, laissa glisser, par inadvertance, ou par arrière-pensée, des dispositions prêtant à l'arbitraire, onéreuses et peu équitables pour les villageois. L'Assemblée générale extraordinaire, composée également

de boyars, s'empressa, peut être par les mêmes motifs, de revêtir ces clauses de sa sanction. Mais les recherches dont elles devinrent l'objet, au moment de leur application, et la non exécution sur plus d'une partie de la Valachie, au mode même des redevances promulgué par le Hospodar Caradja, démontrèrent les graves inconvéniens de cette question.

Il devient par conséquent de toute nécessité d'adopter sous le rapport des dispositions dont il s'agit, des amendemens d'autant plus indispensables, qu'elles transmettent aux Assemblées générales ordinaires, composées d'une manière exclusive pour la classe nombreuse des laboureurs et aux Princes, dont les intérêts nobiliairs et de propriété sont identiques avec ceux des Assemblées ordinaires, les moyens d'oppression dont le gouvernement disposait sous l'ancien régime pour écraser les clases inférieures.

En effet, la fixation du prix de la journée dévolue par les deux règlemens aux propriétaires, et le droit d'exiger le payement des redevances à un taux en argent fixé par eux mêmes, peuvent être considérés comme autant de dispositions onéreuses pour les paysans.

Il en est de même d'un autre article en vertu duquel, si le terrain manquait pour les familles domiciliées sur une propriété, le seigneur donnerait les deux tiers aux villageois et se réserverait le tiers restant, tandis que ces derniers sont redevables des mêmes obligations que s'ils avaient reçu l'espace de terrain qui leur revient d'après le règlement.

Indépendamment de ces observations, qui sont applicables à l'une et à l'autre Principauté, le règlement moldave offre sur la même question certaines clauses, qui ne sont pas moins susceptibles de devenir l'objet de la plus sérieuse attention ; car tout en maintenant le nombre des journées de travail, fixé par l'ancienne législation, elles n'accordent pas aux villageois le même espace de terrain, et au lieu de déterminer, comme il est indiqué au commencement de l'art, 125, tout ce qui se trouvait de vague dans l'ancienne loi, ils laissent subsistér, pour l'évaluation du travail, des clauses évidemment onéreuses pour les villageois, et qui le deviennent encore plus, depuis que l'espace de terrain auquel ils avaient jusqu ici droit, est comparativement réduit à la moitié.

Ces dispositions rédigées à l'avantage mal pondéré de la propriété, renferment des principes de perturbation pour le pays et peuvent avoir des conséquences, dont les propriétaires, eux-mêmes finiraient par devenir les victimes. Aussi l'administration provisoire s'est-elle fait un devoir de fixer sur cet objet toute la sollicitude des autorités locales, et d'y appeler leurs plus mures délibérations.

Notice litt. B. L'opposition constante et fanatique du métropolitain de Valachie, Grégoire, aux mesures que les exigences de la campagne de 1828 et les difficultés des circonstances rendaient indispensablement nécessaires, engagèrent le conseiller privé comte

de Pahlen à demander l'éloignement de ce prélat du siège archiépiscopal.

Il fut par conséquent, provisoirement remplacé par l'évêque de Rymnick, dont la conduite sage et mesurée, les lumières et le dévoûment ont été d'une grande utilité lors de la révision, et de l'adoption du règlement organique.

L'intérêt de la réforme administrative réclamant à la tête du clergé valaque un homme qui en comprenne l'utilité, et lui soit attaché par conviction, il a été reconnu essentiel d'élever à cette dignité l'évêque de Rymnick, mais l'on pensa que cette mutation, intéressant la conscience publique, ne saurait avoir lieu qu'avec la participation du hospodar, et d'après les formes et les anciens usages du pays.

M-r le vice Chancelier, par ses dépêches en date du 27 novembre 1830 et du 5 mai 1831, apprécia l'importance de cette dernière considération, tout en convenant de la nécessité de remplacer le métropolitain de Valachie par le prélat qui en remplit actuellement les fonctions.

Toutefois, vû le désir assez géneralement partagé dans le pays, pour le retour de monseigneur Grégoire, son rappel fut décidé. Mais, comme la présence à Bucarest d'un homme dont le caractère et l'exil qu'il vient de subir auraient pu, surtout dans un moment où l'Assemblée générale ordinaire était en pleine activité, servir de pretexte aux malveillans pour se grouper autour de lui, et le faire passer

pour une victime de son patriotisme, le métropolitain fut prié de s'arrêter temporairement à Bouzéo, où il serait même essentiel, vu ses dispositions peu favorables aux améliorations administratives, qu'il prolonge son séjour, au moins jusqu'à la fin des négociations entamées à Constantinople.

D'ailleurs, cette exigence des circonstances actuelles indique assez la nécessité de pourvoir à tems à une nomination au siège archiépiscopal de Valachie, plus conforme aux véritables intérêts du pays.

Buteniev cătră Kisseleff

7 (19) Mai 1832 Bouyoukdéré.

En accusant réception à Votre Excellence des diverses dépêches qu'elle m'a fait l'honneur de m'adresser, en date du 15 avril dernier, je m'empresse de lui offrir, pour l'ensemble de ces intéressantes communications, l'hommage de ma plus juste gratitude.

Je n'ai pas manqué d'entretenir l'ambassadeur britannique, mais sans trouver encore le moment d'entrer dans les détails nécessaires, au sujet de la conduite du Bluth. M-r Canning ne saurait nullement, je l'espère, approuver ni le ton, ni les démarches de cet agent, mais je me réserve de porter ultérieurement à votre connaissance, mon général, le résultat des nouvelles explications que je me propose d'entamer à cet égard.

Aujourd'hui, je me bornerai à remercier surtout Votre Excellence des notions dont elle a bien voulu me faire part, dans la dépêche No. 34, sur les travaux de l'Assemblée ordinaire de la Valachie. Je prendrai en mûre considération le contenu de cette depêche, lorsqu'il s'agira de convenir définitivement avec la Porte de la sanction des règlemens organiques.

Les informations que j'ai transmises en dernier lieu à Votre Excellence, sur l'état de nos rélations dans ce pays, ne lui ont pas laissé ignorer que je m'attendais à obtenir sous peu de jours la conférence, que j'avais tant de fois signalée au ministère Ottoman, comme étant indispensable pour lui faire éviter les plus fâcheuses conséquences. Cette conférence a eu lieu enfin dans la journée du 27 avril; mais les résultats en ont été si peu satisfaisants qu'ils ne pourront en aucun cas répondre à la juste attente de la Cour Impériale.

Je n'entreprendrai point, mon général, de retracer ici en détail les particularités de cette séance qui s'est prolongée pendant près de six heures. Il me suffira de vous en faire connaître l'esprit général et les déterminations finales du ministère Ottoman sur les questions diverses, à l'égard desquelles je l'ai invité à se prononcer catégoriquement.

En ce qui touche le payement du million échu de l'indemnité de guerre, le Reiss-Effendi m'a annoncé que la Porte se voyait, à son regret, hors d'état de satisfaire cette année aux

engagemens que lui imposent les traités ; que la détresse de ses finances ne lui permettait d'acquitter pour le moment en numéraire que 10 m. bourses seulement, en sus des faibles à-comptes qui avaient eu lieu précédemment, et sauf à offrir encore pour une partie du restant de la dette des compensations en nature. Il se trouve donc qu'après toute une année de delai au delà du terme, la Porte n'a payé qu'environ un quart du 1-r million de ducats.

En me prêtant à accepter le payement en argent, je n'ai pû que décliner préalablement l'offre des équivalens en objets à recevoir à-compte du 1-r million, par la raison bien simple que ce mode de liquidation entrainait inévitablement une déviation des traités, puisqu'il n'était plus possible de songer à établir entre les deux Cours, dans le terme prescrit, l'accord nécessaire sur la quantité, la nature et le prix des compensations précitées. Le ministère Ottoman a été appelé à reconnaître lui-même la justesse de cette observation, et j'ai dû me borner conséquemment à prendre acte de cet aveu, ainsi que de l'inexécution de l'article 11 de la Convention de S-t. Pétersbourg, en prévenant le Reiss Effendi, que le cas de non payement de la contribution de guerre, aux termes prescrits, ayant été prévu par les Traités, la Porte devait s'attendre à ce que la Cour Impériale ferait usage du moyen coërcitif laissé entre ses mains, par ces mêmes Traités, en prolongeant l'occupation des Principautés par les troupes russes. Cet avertissement ne

produisit point sur le Reiss-Effendi l'effet qu'on aurait pû en attendre. Il répondit assez froidement que puisque les troupes russes se trouvaient déja dans les deux Provinces, la Porte était résignée â ce qu'elles y prolongeassent leur séjour. Cette réponse, et d autres indices que j'ai eu lieu d'observer précédemment, prouvent que le Itvier, dont nous avions crû pouvoir nous servir pour ramener le gouvernement Ottoman à l'exécution des Traités, n'a plus aujourd'hui que fort peu de valeur aux yeux des Turcs.

Sur le point de la sanction des codes organiques, les explications du ministère Ottoman n'ont servi qu'à décéler, je regrette d'avoir à le dire, la même mauvaise foi et les mêmes hésitations que par le pass'. Akif-Effendi s'est principalement attaché à justifier sous ce rapport les délais de la Porte, en en rejetant la cause sur l'insuffisance des renseignemens, que j'avais transmis, relativement aux réformes introduites et à défaut d'avoir reçu communication *in extenso* des règlemens mêmes. A la suite d'une discussion fort étendue, dans laquelle j'ai démontré la futilité d'une semblable défaite en rétablissant les faits, j'ai insisté à ce que le ministère ottoman prit d'abord une connaissance exacte du précis des règlemens transmis à son prédécesseur, et à ce qu'il me fit connaître ensuite les points de ce précis, qui avaient parûs obscurs, afin que je puisse les éclaircir. Au cas où ces éclaircissemens mémes ne seraient pas reconnus suf-

fisants, j'ai promis de me prêter, s'il le fallait, à la communication d'une copie *in extenso* des codes dont il s'agit. Si je suis obligé d'en venir là, j'y apporterai les retranchemens conformes à ces indications, mon général, et j'accompagnerai cette copie d'une déclaration formelle, pour me refuser d'avance à toute discussion sur le dispositif et les détails de ces actes organiques.

Avant d'en venir à ces explications touchant la sanction des codes, le Reiss-Effendi avait de lui-même abordé la question de l'élection des Princes, pour reproduire cette même demande relative au candidat du Sultan, que j'avais déja tant de fois et si péremptoirement déclinée par ordre de la Cour.

Après avoir réitéré la déclaration énoncée antérieurement, que le refus articulé à cet égard était irrévocable, j'invitai le Reis-Effendi à me faire connaître la résolution définitive de la Porte relativement au mode de nomination des Hospodars proposé par la Cour Impériale, comme adoucissement du refus mentionné, afin que, dans le cas où cette résolution ne serait point favorable, il put être donné cours à l'élection des Princes d'après le mode prescrit par les Traités. Le ministre ottoman répliqua qu'il n'avait pas d'instructions assez précises pour me donner la réponse que je réclamais, mais qu'il en référerait au Divan : que d'ailleurs, puisqu'on ne s'était pas encore entendu sur la sanction des règlemens, il n'y avait aucun

inconvénient à ajourner la question du choix des princes.

Telles ont été, mon général, les explications les plus essentielles d'une conférence vainement réclamée depuis plusieurs mois, obtenue peu de jours avant l'échéance du terme fixé pour le payement du 1-r million, et que cette double circonstance, et tant d'autres motifs encore, auraient dû contribuer à rendre fructueuse et décisive pour la solution des questions en suspens. En rendant un compte detaillé de cette séance au ministère Impérial, il m'a été impossible de dissimuler la conviction où je me trouve, qu'il est désormais impossible d'attendre le moindre succès quelconque, de la continuation de la marche suivie jusqu'à ce jour à l'égard de la Porte, et notamment de la voie d'exhortations amicales complétement méconnues, et de ces témoignages de condescendance qui ont déjà été tant de fois accordés et obtenus, sans avoir abouti à d'autre résultat qu'à faire naître des prétentions nouvelles, et à encourager de la part du gouvernement Ottoman une conduite déviatoire aux Traités.

J'ai l'honneur d'être avec une haute considération etc.

A. Bouténeff.

Kisseleff contelui Nesselrod

Bucarest, 4 Juillet 1832.

Monsieur le comte, l'ancien ordre de choses dans les principautés se trouvant déjà, de-

puis quelques mois, entièrement remplacé par les nouvelles institutions, il était devenu nécessaire de connaître avec certitude, le succès qu'elles ont obtenu et le bien qui a pu résulter de l'adoption de ces réformes.

Dans cette vue j'avais formé le projet de parcourir la plupart des districts de ce pays, de me mettre en relation directe avec les hommes de toutes les conditions, d'inspecter soigneusement les diverses branches des administrations locales, et d'acquérir ainsi, par moi-même, des notions positives sur le véritable état des choses et sur les progrès de la réforme.

Dès les premiers jours du mois dernier je me suis par conséquent transporté en petite Valachie, d'où j'ai successivement parcouru douze districts et visité leurs chefs-lieux respectifs, afin de m'assurer du dégré d'application que reçoivent diverses dispositions du Règlement Organique.

Le résultat de ces investigations m'a donné la certitude que les améliorations administratives en Valachie, ont fait des progrès au delà de mon attente.

En effet, partout les administrations locales se distinguent par une marche à la fois active et régulière. La précision des devoirs des administrés d'une part, la simplification de l'impôt et l'abolition des prestations en nature de l'autre, ont enlevé à l'arbitraire et aux abus, les moyens dont ils disposaient avec le plus de succès.

Des formes préservatrices caractérisent l'ac-

tion des tribunaux : le cours de la procédure est satisfaisant ; la prompte décision des procès annonce une activité et une régularité jusqu'ici inconnues dans le pays, et 1,900 petitions qui m'ont été présentées pendant le cours de cette inspection, n'ayant trait qu'à des procès anciens ou à des dénis de justice d'une époque reculée, témoignent suffisamment de la marche régulière des autorités et de la cessation complète du régime concessionnaire.

D'un autre côté, la police reçoit une organisation convenable et l'ordre public est maintenu partout dans la Province. Le régime municipal s'introduit déjà dans les différentes villes : le bon ordre, l'assainissement et des établissemens d'une utilité générale deviennent successivement l'objet de l'attention des diverses municipalités ; l'on remarque surtout avec satisfaction l'institution des écoles primaires, où une nombreuse jeunesse des diverses classes puise les principes de la religion et de la morale, en même tems qu'elle acquiert des connaissances usuelles.

Les prisons ont également subi des améliorations sensibles : le service des quarantaines, basé sur des règlemens précis et uniformes et soumis à une surveillance active oppose une barrière salutaire à l'invasion des maladies épidémiques. Enfin la milice, présentant une masse d'hommes régulièrement organisée, est remarquable par sa bonne tenue et promet d'offrir bientôt des garanties solides pour le maintien de l'ordre et de la tranquillité publics.

Tel est, monsieur le comte, l'état actuel de la Valachie : le peuple reconnaissant de cette province bénit le nom de l'Empereur pour tous les bienfaits qu'il doit à son Auguste protection ; maintenant la consolidation de cet ordre de choses est l'unique voeu qu'il ne cesse de former ; le besoin de stabilité se fait partout sentir, et il est impossible de se dissimuler que les appréhensions sur le maintien des réformes administratives deviennent d'autant plus vives, que les habitans de ces provinces sont éprouvés par les vicissitudes d'un régime précaire et arbitraire.

J'ai déjà eu l'honneur de soumettre confidentiellement à Votre Excellence mes idées sur cette disposition des esprits et sur les dangers de toute rétroactivité à l'égard des améliorations introduites. Les communications que vous aviez bien voulu, monsieur le comte, m'adresser depuis, ainsi que les instructions transmises à l'envoyé de Sa Majesté à Constantinople, m'offrent la certitude que rien ne saurait porter atteinte à un ordre de chose qui est à la fois la conséquence de nos traités avec la Porte et le résultat des sages directions du ministère Imperial. Aussi, je ne saurais douter que si l'administration des Hospodars, conséquente aux principes mis en vigueur, suit l'impulsion déjà donnée aux esprits et aux affaires par notre Gouvernement, l'avenir des Principautés ne soit à jamais assuré.

Au surplus l'inspection, dont j'ai l'honneur de rendre compte à Votre Excellence, et les

effets qu'elle a produits sont trop satisfaisans et trop salutaires, pour que je ne me fasse pas un devoir, dans le cas où ma santé, déjà sensiblement délabrée, me le permette, de compléter mes investigations, soit en parcourant le reste des districts de la Valachie, soit en visitant ceux de la Moldavie, où l'application tardive du Règlement organique parait aussi réclamer plus de soins et de sollicitude de la part du gouvernement provisoire.

Je ne manquerai pas d'entretenir Votre Excellence des résultats de cette dernière inspection : mais, avant de terminer, je dois ajouter ici que l'Assemblée générale ordinaire de Valachie avait, pendant sa dernière session, adopté sur quelques unes des dispositions organiques du nouveau Règlement, des modifications dont l'utilité avait été reconnue ; et que plus tard l'application progressive des différentes parties de cet acte, est venue démontrer le besoin d'admettre de nouveaux amendemens, dont le plus important est sans contredit celui qui concerne les articles du Règlement sur les droits et devoirs des propriétaires fonciers et des cultivateurs.

Cette question, du plus haut intérêt dans le pays, n'ayant été posée dans les Règlements organiques, que sur des principes généraux, il en résulte que ceux-ci deviennent d'une application assez difficile, dans certaines localités et qu'ils méritent, par cela même, des modifications propres à les mettre en rapport avec les besoins locaux Le projet d'amendement, qui

en sera par conséquent dressé, ainsi que quelques autres d'une importance secondaire, mais dont l'expérience a également démontré l'utilite, feront l'objet des travaux de la session prochaine des deux Assemblées ordinaires.

Veuillez agréer, monsieur le comte, l'assurance de la haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être etc.

Epistola lui Kisseleff către contele Nesselrod.

Bucarest, 26 Septembre 1832.

Les instructions dont Sa Majesté L'Empereur a daigné munir Son representant à Constantinople en date du 26 août dernier, ayant subordonné l'évacuation des Principautés à l'éventualité du payement de l'indemnité de guerre dûe à la Russie par la Porte Ottomane jusqu'au 1-r de mai 1832, il est essentiel d'examiner la situation dans laquelle cet événement trouverait les Principautés.

Le traité d'Andrinople a réalisé tout ce que la protection de la Russie et le dévoûment de ces pays avaient promis d'avantages aux peuples moldavo-valaques qui, depuis trois ans, jouissent, avec reconnaissance, des bienfaits d'une organisation régulière.

L'Orient vit et ne put qu'apprécier les effets de cette protection, dont le bien-être des peuples et les progrès de la civilisation sont l'unique but. La malveillance et le mécontentement se turent en présence de la prospérité

publique ; la confiance était générale dans tout ce qui se fesait au nom du Gouvernement Russe. Les abus furent bannis, le privilege, véritable plaie de l'Etat, recula devant les droits nouvellement acquis à deux millions d'hommes, naguère gémissant sous le joug de l'arbitraire ; en un mot, la réforme s'accomplit par trois ans d'efforts et de succès inattendus ; mais une réforme complète, morale et politique, garantie par des transactions solennelles. achetée au prix de la victoire, et à laquelle la sanction de la Porte ne pouvait ajouter qu'une simple formalité.

Si telle était la situation des Principautés, lorsque les intentions de la cour Impériale furent entièrement accomplies, il est facile de prévoir les inconvéniens de toute démarche qui tendrait à porter atteinte au nouvel ordre de choses.

Le président plénipotentiaire a déjà eu l'honneur d'entretenir Son Excellence, monsieur le Vice-Chancelier, par une dépêche en date du 11 septembre, des bruits que l'on fait déjà circuler en Moldavie sur le peu de stabilité des nouvelles institutions, et qui reçoivent de la consistence par l'idée, on ne sait comment répandue ici, d'une transaction financiere entre la Cour Impériale et la Porte Ottomane, qui tendrait à frustrer les Principautés des avantages qui leur sont promis par l'acte additionnel du Traité d'Andrinople.

Malheureusement les appréhensions reçoivent une apparence de probabilité dans un

moment où les troupes Impériales s'apprêtent à quitter le pays, et où l'administration Russe se hâte de terminer ses travaux. Le public craint de se trouver, sous le régime des Hospodars, entre une organisation détruite et celle qui n'aurait pas reçu la sanction du Sultan. Les meneurs, dont les Principautés ne manquent pas, recommencent leurs coupables tentatives, et ceux qui s'associèrent avec dévouement et confiance aux vues du cabinet Impérial, se croient livrés à toute l'animadversion des Turcs et au ressentiment des privilégiés. Enfin, les bruits que la malveillance s'était plû à répandre, que les consuls étrangers avaient encouragé, sur ce que les actes de l'administration Russe ne pouvaient avoir qu'une existence de fait ; ces bruits que l'absence ou le retard de la sanction de la Porte, dernier espoir des mécontens, pouvaient peut-être justifier, mais que le Gouvernement provisoire a rendu vains par l'impartiale équité, la légalité et la fermeté de ses dispositions, recommencent à agiter les esprits et ne peuvent que causer de nouveaux embarras à l'administration.

Cet état de méfiance et de préoccupation ne saurait durer, sans avoir des conséquences fâcheuses, et la Porte, secondée par ses nombreux partisans dans les Principautés, pouvait même le faire tourner à son avantage, en appuyant son refus de ratifier les Règlemens, sur les plaintes des mécontens, dont elle pourrait facilement obtenir des signatures.

Si d'ailleurs, contre toute attente, ces a-

larmes et ces espérances venaient à se réaliser, l'on ose affirmer sans crainte d'être démenti par l'évènement, que le but des efforts de la Russie, celui du bien-être et du repos de ces contrées, qu'elle doit considérer comme une base importante de ses opérations militaires et comme un point intermédiaire entre les trois empires limitrophes, que ce but, serait plus que jamais éloigné.

En effet, la réforme administrative des Principautés, toute dans l'intérêt des masses de la population écrasées jusqu'ici, par les abus et des vexations de toute espèce, a fait trop de progrès dans l'esprit du peuple pour qu'il se voie avec indifférence replacé sous l'ancien régime. Il en résulterait des désordres et des conflagrations pour ces pays, des embarras et des complications pour la Russie, qu'il serait difficile de faire cesser; car les autres puissances, et particulièrement l'Autriche, en prendraient acte pour détruire l'ordre des choses introduit par la Russie, et seconder de tous leurs efforts le rétablissement de l'ancienne administration, aussi avantageuse pour leurs intérêts commerciaux, que soutenue par leurs agens consulaires.

Si tout ce qui vient d'être exposé peut offrir la certitude, qu'il n'est point de l'intérêt de la Russie d'abandonner les Principautés dans l'état où les ont placées le Traité d'Andrinople et la nouvelle organisation, qui en a été la conséquence, il est permis de croire qu'il serait essentiel de faire marcher la négociation

relative à l'indemnité de guerre, de front avec la sanction des Règlemens présentés à la Porte, et de n'évacuer ces provinces qu'autant que les actes seront dûment ratifiés, et leur maintien prescrit aux nouveaux Hospodars, comme lois fondamentales du pays.

Cette marche, toute dans l'esprit des dernières stipulations, raffermirait la confiance des moldavo-valaques, dont les neuf dixièmes sont dévouées à la Russie, mettrait au néant les projets des antagonistes de leur bien-être, et rétablirait l'influence de la Russie sur les peuples chrétiens de l'Orient, appelés peut être bientôt, à de nouvelles destinées auxquelles la Russie ne saurait être étrangère, malgré les efforts de ceux qui, depuis quelque tems, tachent de lui aliéner les esprits.

Kisseleff către Butenef.

Jassy 30 Octobre 1832

Je suis, depuis 15 jours, à batailler avec les barbus moldaves, qui sont assurément les plus turbulents intrigailleurs de tous les hommes à barbe qui pullulent sous la calotte du ciel. Les nouvelles de Constantinople sur l'élection très prochaine des hospodars, les mettent tous en émoi, et la composition de l'Assemblée, par sa nature même, est une cause de désordre qui ne cessera de grandir et de vicier la marche du gouvernement. Vous ne sauriez vous faire une idée, mon cher ambas-

sadeur, de toutes les tribulations que j'endure. Recourir à des moyens repressifs, en dehors du Règlement, n'est pas possible ; car cela donnerait gain de cause aux détracteurs des nouvelles institutions, et ferait naître des embarras pour nos négociations ultérieures. Laisser les choses dans l'état actuel, c'est provoquer de nouveaux désordres et fausser le but de la Russie, qui est celui d'établir chez nos voisins et nos protégés un gouvernement fort et juste. Au surplus, l'Assemblée formée de boyars qui n'ont jamais fait qu'empiéter sur les droits des classes inférieures, étant constituée juge dans sa propre cause, il est tout naturel qu'elle ne cherche qu'à augmenter ses propres privilèges, aux dépens des autres qui ne sont représentés ni défendus par personne. Cela va si loin, que, par un article insidieux de la *Claqua*, ils ont attaché à la glèbe les villageois qui sont libres de droit, et que tous les jours ils tendent à en faire des esclaves, pour les opprimer encore davantage.

Je vous avais déjà entretenu au sujet de la révision indispensable de la *Claqua* qui, dans l'état actuel. pourrait produire une commotion générale dans les deux pays. Aujourd'hui, d'après ce que je vois de l'esprit de cette Assemblée moldave, je déclare qu'aucun hospodar n'en viendra à bout et que, sans réformer la composition de l'Assemblée ordinaire, l'on aura à Jassy une petite Varsovie, et cela dans deux ans au plus tard. Les deux premiers chapitres du Règlement

ont été rédigés et présentés avant moi, par mon prédécesseur, qui d'ailleurs, n'avait rien à dire, ainsi que moi, vu que le Comité s'était tenu à l'esprit de l'instruction ministérielle, qui avait perdu de vue que ces Assemblées, sous le pouvoir arbitraire des hospodars, étaient composées à leur choix et ne faisaient qu'appliquer leurs signatures à toutes les volontés hospodariales. Aujourd'hui, les membres des Assemblées sont tous élus parmi les boyars et par les boyars. Aussi, sont-ils pour la plupart des hommes tarés, partisans des anciens abus, qui cherchent à les ramener ou à faire valoir leur opposition ou leur déférence. Les Valaques sont mille fois plus tranquilles et plus maniables; néanmoins et malgré notre influence et un peu la mienne, j'ai rencontré des difficultés pour diriger l'Assemblée, qui est aussi sous l'influence de l'esprit de caste.

L'année dernière, j'en avais écrit au vice-chancelier. Je comptais le voir cet hiver pour lui en parler. Mais à présent que les circonstances me font rester ici, je vais lui en écrire et lui proposer des rectifications indispensables et qui doivent se faire d'autorité, et non d'après l'avis de ces mêmes boyars, qui, encore une fois, ne peuvent être consultés dans leurs différends avec la masse de la nation. En attendant, je vous en parle, mon cher Apollinaire Petrovici, pour vous tenir au courant de ce qui se passe chez nous et pour vous engager, s'il se peut, à retirer sous quelque pretexte, les Règlemens des mains

des Turcs, et les disposer à insérer par la suite quelques rectifications aux articles qui toucheraient à des dispositions administratives en faveur du peuple, que l'on ne saurait livrer aux empiétemens de la classe nobiliaire, sans préparer de désordres, funestes pour le pays, et des embarras pour les cours suzeraine et protectrice.

Je sais parfaitement que tous ces intrigans sont aussi lâches qu'ils sont turbulents et inquiets, qu'en exilant deux ou trois membres, les autres deviendraient parfaitement dociles; mais alors les criards de toutes les nations feraient sonner bien haut la tyrannie moscovite, et l'Internonce l'appuyerait près de la Porte, pour réagir sur les Principautés et pouvoir pêcher dans l'eau trouble, comme devant.

Je pense que les observations que le Reïs-Effendy vous transmettra probablement et les travaux des Assemblées actuelles pourraient motiver la reprise des Règlemens, afin de les soumettre à la sanction du Sultan, *avec les rectifications que les deux gouvernemens trouveraient utile d'y apporter*, et celles qui ont été portées par les Assemblées ordinaires de 1831 et 1832.

Sous ce prétexte et par déférence apparente pour le suzerain, nous pourrions faire quelques changements tant selon les voeux du ministère Ottoman, que d'après nos propres vues, et sans les soumettre davantage à l'examen de mes maudits barbus.

J'aborde la question par un office, que je vous adresse aujourd'hui, mais qui ne fait que l'effleurer. Si vous pensez mon très cher ambassadeur, qu'il est de l'honneur de notre gouvernement de ne doter les P—tés que d'institutions durables, vous trouverez certainement les moyens de donner suite aux considérations que je viens d'exposer. Si non—non.

Kisseleff contelui Orlov.

Bucarest, 27 Juillet 1833

A la suite des discussions auxquelles nous nous sommes livrés en dernier lieu sur les affaires de la Turquie en général, et sur celles des Principautés en particulier, j'aurais pû m'abstenir de revenir sur une question que V. E. possède avec pleine connaissance, et qu'elle est certainement plus que personne. à même de faire connaître au ministère Impérial sous ses différens points de vue.

Mais, en prenant connaissance des papiers que vous aviez bien voulu me confier, le jour de votre départ d'Odessa, j'ai pû remarquer que les observations, auxquelles avait donné lieu une lettre particulière adressée par moi à m-r le vice chancelier, le 19 juin dernier, offrent des conclusions qui ne sauraient découler des opinions que je me suis trouvé dans le cas d'émettre à plusieurs reprises à cet égard.

Comme un semblable malentendu et l'intervertissement de mes idées, qui en est la suite, n'ont pu avoir été probablement motivés que par la rapidité qui caractérise la rédaction d'une lettre particulière,—j'ai cru devoir rectifier les conclusions qui en sont tirées dans la pièce ci-jointe sub litt. A.

Je dois, en même tems, exposer ici succintement, mais dans leur ordre naturel, les opinions que j'ai été dans le cas d'émettre sur notre position dans les Principautés par rapport à la question orientale, ainsi que sur les affaires qui se rattachent particulièrement à ces Provinces, et dont je n'ai parlé qu'incidemment et comme pouvant se combiner avec les exigences de notre politique.

Quant à la première de ces questions bien avant la bataille de Koniah, j'ai crû devoir signaler au ministère Impérial la nécessité de maintenir notre attitude militaire sur le Danube, en ajoutant que dans cette hypothèse, il était urgent de conserver l'administration civile des Principautés, dont l'appui était indispensable, pour rendre moins onéreuse au trésor Imperial notre position militaire, et pour satisfaire au besoin d'une manière efficace, aux motifs qui réclamaient son maintien.

Pour ce qui concerne les affaires intérieures des Principautés en elles-mêmes, j'observai, d'une manière transitoire, que leur intérêt particulier pouvait s'allier parfaitement avec les exigences de notre politique, et que la présence prolongée d'un gouvernement à

la fois tutélaire et réformateur finirait par contribuer à la consolidation des nouveaux Réglemens, dont l'existence me paraissait pouvoir être menacée par les tentatives de la caste nobiliaire.

Tel est, monsieur le comte. le point de vue sous lequel j'ai envisagé et représenté la question qui précède.

Les observations sur ma lettre du 19 commencent par remarquer qu'après avoir signalé le mal, je n'ai point avisé aux moyens d'y porter remède. A cela, qu'il me soit permis de répondre que je ne me croyais pas autorisé à le faire et que si, d'une part, je me suis crû obligé d'appuyer sur l'urgence de maintenir l'occupation dans l'état actuel des choses, j'ai dû de l'autre, laisser à la sagesse du ministère Impérial de combiner les moyens d'un arrangement, si toutefois il le jugeait convenable.

D'un autre côté, en posant la question de savoir, dans *l'état actuel* des choses, quel parti faut-il prendre à l'égard des Principautés, les observations dont il s'agit, offrent un projet soumis à S. M. l'Empereur, dans le but de conserver temporairement, après l'installation des Hospodars, l'occupation des Principautés.

Les inconvéniens, qui me paraissent se rattacher à ce projet, m'ont engagé à les signaler dans la pièce ci-annexée sub litt. B. en y joignant un projet qui présente, selon moi, des avantages réciproques pour les parties intéressées.

En vous communiquant, m-r le comte,

ce projet, je dois, comme conclusion, me résumer ainsi:

J'ai dit et je soutiens encore que, vû l'état des affaires de Turquie, se dessaisir de notre position sur le Danube, ce serait commettre une faute grave, et peut-être irréparable. La maintenir c'est une nécessité; mais pour la maintenir, dans le but qui la motive, il faut conserver l'administration civile de ces pays.

Si je me suis attaché à affirmer que les Règlemens avaient été heureusement introduits et qu'ils ont même produit des résultats satistaisans, je n'ai jamais ni pensé, ni dit que dans l'espace de deux ans, et après un déplacement d'intérêts aussi général, les institutions nouvelles des Principautés seraient assez fortes pour que le pays pût être livré à ses propres moyens. Au contraire, j'ai toujours soutenu que ces institutions auraient besoin d'un gouvernement essentiellement tutélaire pour se consolider, et ne point donner lieu à une réaction de la part de l'aristocratie.

Au surplus, je puis me tromper et je désire sincèrement que l'on parvienne à une combinaison réunissant les avantages d'une occupation militaire Russe, avec une administration hospodariale. Quant à moi, n'en voyant pas la possibilité et ne voulant pas assumer la responsabilité d'un silence complaisant, je me suis vû dans le cas d'exprimer là dessus mon opinion, et je l'ai fait avec la conviction de remplir un devoir.

Veuillez, etc.

A. Remarques sur les observations motivées par ma lettre du 19 Juin 1833.

La lettre particulière, que j'ai eu l'honneur d'adresser à S. E. m-r le vice-chancelier le 19 juin dernier, a donné lieu à une serie d'observations qui commencent par poser en thèse générale la question de savoir: *quel serait, dans l'état actuel des choses, le parti qu'il faut prendre a l'égard des Principautés*, et l'examinent sous les trois points de vue: 1⁰ de leur incorporation à la Russie, 2⁰ de la prolongation de l'état actuel des choses, et 3⁰ du rétablissement du régime des hospodars.

Je n'ai rien à objecter quant aux considérations qui se rattachent à la première de ces hypothèses; j'ai toujours apprécié les motifs qui rendraient, à la longue, inadmissible la seconde. Pour ce qui concernent la 3-me et le projet qui s'y rapporte, comme il ne m'a point paru exempt d'inconvéniens, j'ai cru devoir, en les signalant dans une pièce séparée sub Litt. *B.*, offrir en même tems une combinaison qui me paraît réunir des avantages, dignes d'être pris en considération.

Je dois cependant revenir sur une partie des observations de la 2-e hypothèse, puisqu'elles me concernent personnellement et qu'elles contiennent des conclusions, qui ne me paraissent point découler de ma correspondance avec le ministère Impérial, mais qui sont plutôt l'effet d'un malentendu et de l'intervertissement de quelques idées rapidemment exposées dans ma lettre particulière.

Je vais entrer en matière.

Sous la rubrique de la seconde hypothèse des observations dont il s'agit en faisant mention des instances adressées à la Porte pour hâter la confirmation des Règlemens administratifs, l'on s'attache à m'attribuer une erreur a cet égard comme résultant de ma correspondance précédente avec le ministère Impérial. Tel serait le sens des passages ci-après:

a) „....Ici il y a erreur, le genéral Kis-„seleff devra franchement avouer avec nous, „que cette erreur n'est provenue, que de la „trop grande confiance qu'il nous a inspirée, „dans la force des institutions nouvelles.., les „Réglemens ont dû nous paraître, en effet, „comme il l'a jugé lui-même, d'une exécution „facile".

Dès le moment où je fus appelé à présider les Assemblées générales de révision et d'élection des hospodars, je ne me suis pas dissimulé, et je n'ai pas caché au ministere Impérial toutes les difficultés de cette tâche.

Prévoyant dès lors, toutes les complications que produiraient l'élection des hospodars et leur installation, si elles coïncidaient avec la révision des Règlemens, destinés à réorganiser entièrement le pays, j'ai fortement insisté, dans mes dépêches du 13 octobre, 1830, sur l'ajournement de l'élection des hospodars.

Les Règlemens organiques, rédigés d'après une instruction ministérielle qui posait les bases d'un gouvernement stable et régulier, sont assurément considérés dans leur ensemble

comme des actes dont l'exécution renferme les principes de prospérité future du pays. Sous ce rapport, leur valeur et leur utilité ne sauraient être contestées ; mais, il ne s'ensuit pas de là que l'on doive en conclure, que mes rapports au ministère Impérial, aient pû inspirer de la confiance dans la force des institutions nouvelles : l'on n'a qu'à jeter les yeux, soit sur mes dépêches précitées du 13 octobre 1830, soit sur celles du 9 février 1831 et suivantes, pour se convaincre du contraire. Déjà avant l'introduction des Règlemens, je m'étais fait un devoir d'entretenir le ministère Impérial de mes appréhensions sur la consolidation d'une réforme, qui ne pouvait avoir que des adversaires redoutables dans la classe la plus puissante, dont elle frappait les privilèges abusifs, il est vrai, mais consacrés par le tems.

Si donc tout ce qui précède n'a pu m'inspirer que de la méfiance pour la force des institutions nouvelles, et me démontrer les difficultés dont leur introduction se trouvait hérissée, comment ai-je pu inspirer de la confiance sur leur force, et pourquoi m'attribue-t-on gratuitement d'avoir jugé, que réorganiser un pays écrasé par un siècle de vexations et d'abus, fût d'une exécution facile ? C'eût été une inconséquence de ma part.

Je n'ai donc jamais ni pu, ni voulu inspirer de la confiance dans la force des institutions nouvelles, et je n'ai jamais non plus avancé, que les Règlemens étaient d'une exécution facile.

b) „...dans cette conviction, il a pensé „que le pays était déjà assez avancé pour qu'il „fût permis de hâter l'époque où il se trou„verait livré à lui même".

Ma correspondance précitée prouve suffisamment le contraire.

Si j'ai entretenu le ministère Impérial de la prospérité du pays sous l'administration provisoire, et du succès des mesures qu'elle avait adoptées pour préparer les voies à l'introduction du nouvel ordre de choses, si j'ai réussi à faire accepter par la caste nobiliaire à laquelle *seule* appartient la représentation nationale, les dispositions d'un acte contraire à ses intérêts matériels, si par suite de cette marche et de ses heureux résultats pour la masse de la population, trois millions d'hommes bénissent le nom de notre Auguste Maître, je n'ai jamais ni pensé, ni assuré que le pays était déjà assez avancé pour être livré à lui-même.

Appelé à plusieurs reprises, par les ordres du ministère Impérial, à presser la convocation des Assemblées générales extraordinaires pour la révision des Règlemens et l'élection des hospodars, et à me tenir prêt à remettre à ces derniers les rênes du gouvernement, je me suis hâté de mettre à profit le court éspace de tems qui m'était indiqué, pour me conformer. aussi exactement que possible, à ces directions, et ce n'est que dans ce sens que j'ai pu affirmer que les principales mesures qui devaient précéder l'introduction des Règlemens

étant achevées, l'administration hospodariale pouvait commencer. Néanmoins, je n'ai jamais cessé de déplorer la précipitation de cette mesure et les suites auxquelles elle pouvait donner lieu, ayant toujours considéré qu'une prolongation quelconque de l'administration provisoire ne pouvait que faire gagner aux nouvelles institutions, tant sous le rapport de leur consolidation que celui des rectifications, dont elles seraient susceptibles.

Le tems et l'expérience n'ont fait depuis que me confirmer dans cette idée; mettant en évidence, d'une côté, les heureux résultats de la réforme administrative, et de l'autre, la nécessité d'assurer, par des dispositions moins vagues et plus explicites, le sort des cultivateurs; ils ont en même tems révélé les difficultés d'y donner suite, au moyen d'Assemblées, composées uniquement de boyards, propriétaires-fonciers, dont la tendance prononcée aux mesures attentatoires, aux droits des classes inférieures, a prouvé tout ce que l'ordre et la légalité auraient toujours à redouter des tentatives de cette minorité olygarchique.

Cette tendance et les espérances qu'elle fesait naître dans les esprits des membres les plus turbulents de l'aristocratie, n'ont fait qu'augmenter en raison des troubles survenus. Sous ce rapport, je n'ai qu'à me féliciter d'avoir dernièrement encore, obtenu en faveur des paysans, des conditions incomparablement plus avantageuses que celles tracées dans les instructions ministérielles et d'avoir pu réprimer

les tentatives de la caste nobiliaire, par le seul ascendant de la raison et de la loyauté, et sans recourir à la pénible ressource des moyens coërcitifs.

Je n'ai donc pu jamais penser, ainsi que les observations le supposent, que le pays fut déjà assez avancé pour qu'il fût permis de hâter l'époque, où il se trouverait livré à lui-même.

c) „Il a donc insisté sur la nécessité de „faire sanctionner les institutions nouvelles, „sans révoquer en doute la possibilité de les „maintenir et d'en assurer l'exécution".

Oui, j'ai insisté sur la nécessité de faire sanctionner les nouvelles institutions, puisque si le payement du premier terme de l'indemnité de guerre était effectué et que la Porte voulût procéder à la nomination des hospodars avant la ratification des Règlemens, ainsi qu'elle en avait fait l'insinuation, je prévoyais que dans ce cas, elle finirait par s'entendre avec les boyars des deux pays intéressés, comme elle, au retour de l'ancien ordre de choses, pour invalider un acte qui ne serait point revêtu de sa sanction.

J'ai donc insisté sur la nécessité de faire sanctionner les institutions nouvelles, puisque j'ai révoqué en doute la possibilité de les maintenir et d'en assurer l'exécution, si elle étaitt entièrement ou en partie confiée aux nouveaux Princes, sans avoir été, au préalable, solennellement reconnue par la Porte.

d) „Il a fallu nécessairement en conclure, „que les Règlemens se trouvaient solidement

„établis, et qu'ils étaient tout à fait appropriés „aux besoins et aux intérêts du Pays".

Or, il ne fallait pas en conclure que les Règlemens se trouvaient solidement établis. Quant à la supposition qu'ils sont appropriés aux besoins et aux intérêts du Pays, c'est assurément celle qui ne saurait être révoquée en doute, en tant qu'elle conserve les intérêts des classes les plus nombreuses, et c'est dans cet esprit que j'ai soutenu, tant dans ma correspondance officielle, que dans un mémoire sur les principautés, adressé à S. E. m-r le vice-chancelier le 8 mars 1832, que les masses de la population ayant une fois pu apprécier les avantages et recueillir les fruits du nouveau régime, il y aurait à craindre des conflicts et des commotions, dans le cas où l'on tenterait à les en frustrer

De là aussi mon assertion que si, dans une telle disposition des esprits, le rétablissement des hospodars pouvait jamais amener le retour des anciens abus. ceux-ci seraient un motif puissant pour faire sympatiser les peuples moldavo-valaques avec les moindres symptômes de désordres qui se manifesteraient sur la rive droite du Danube.

Il ne fallait donc pas en conclure nécessai- „rement que les Règlemens se trouvaient solide- „ment établis, quoi qu'appropriés aux besoins et „aux intérêts des classes les plus nombreuses".

e) „Or, de deux choses l'une, — ou bien „les institutions dont le général Kisseleff a „fondé le système sont aussi fortes et utiles „qu'il nous a autorisés à le croire, en ce cas

„il ne faut pas désespérer de leur conserva-„tion, ou bien elles sont plus faibles et moins „pratiques qu'on ne l'a supposé. En ce cas, „il est à regretter que l'on se soit pressé de „les faire sanctionner par la Porte; car au „lieu d'accélérer le moment où le pays serait „appelé à se gouverner par ses propres moyens, „il eût été préférable de temporiser, en don-„nant à une administration encore fragile le „tems de se consolider".

J'ai déjà observé plus haut, que les Règlemens organiques ont été rédigés d'après une instruction ministérielle. Quant à leur *force* et à leur *utilité*, il a été également établi que ce sont deux choses différentes. La dernière ne suppose pas nécessairement l'existence de l'autre. Si, d'ailleurs, par *institutions fortes* l'on entend des institutions revêtues de toutes les conditions de stabilité requises, j'ai toujours exprimé le voeu de corroborer celles des Principautés de tous les élémens qui pourraient y contribuer. La sanction des Règlemens organiques en est un: mais elle n'a pas eu lieu, comme les observations le supposent. Au surplus, la sanction des Règlemens est une formalité qui, selon moi, aurait dû précéder la nomination des hospodars. Ce ne serait que cette dernière qui aurait pu appeler le pays à se gouverner par ses propres moyens, et tout l'espace de tems qui aurait séparé ces deux mesures, aurait en effet donné à l'administration, encore fragile, la possibilité de se consolider.

D'après les considérations qui précèdent, le dilemme sur lequel elles roulent, me paraissant défectueux dans l'une et l'autre de ces propositions, les conclusions n'en sauraient être fondées.

f) „S'il y a eu erreur, elle est commise. „Maintenant il n'est plus tems de se rétracter: „les institutions que nous avons, etc.“

Tout ce qui précède me paraît suffisamment prouver qu'il n'y a point eu erreur de mon côté; il y en aurait eu effectivement une, si j'avais pu et fait croire que dans l'espace de deux ans, l'on peut réorganiser tout un pays, extirper sans retour les abus, et le livrer ainsi avec confiance à ceux là même qui les exploitaient; il y aurait eu erreur de ma part si j'avais pu suggérer l'abandon d'une position militaire avantageuse à la Russie et compromettre en même tems l'avenir d'une nation protégée, en l'exposant à devenir de nouveau la proie de ses anciens oppresseurs.

Quant aux institutions, qu'il me soit permis de demander, comment pourait-on faire désormais l'essai, tandis qu'il a eu lieu depuis près de deux ans, qu'elles sont complètement introduites et qu'elles ont déjà produit des résultats satisfaisains.

g) „3 me hypothèse. Faut-il placer etc. „etc.... il n'est certainement pas juste de dire „que, etc.„:

En transmettant par ordre du ministère Impérial à notre Envoyé à Constantinople la liste des boyars les plus aptes à être appelés à l'hospodarat, je me suis attaché, à défaut

de personnages qui eussent pu inspirer de la confiance par la solidité de leurs principes et de leur caractère, à placer en première ligne les hommes réunissant les conditions d'un ascendant nécessaire pour réprimer la turbulente aristocratie de ce pays.

Ces hommes, désignés d'ailleurs par l'opinion publique, comme les plus propres a gouverner dans des tems ordinaires, se trouveraient, je dois l'avouer, fort au dessous de leur mission, si des circonstances difficiles venaient à surgir.

Au surplus, ayant indiqué les meilleurs d'entr'eux, je n ai cru devoir insister particulièrement sur la nomination d'aucun. Quant aux dispositions de ces candidats, quelles qu'elles puissent être à l'heure qu'il est, je pense que la condition d'une principauté à vie, en les mettant à l'abri des vicissitudes de changemens, les porteraient à se rendre accessibles à toutes les suggestions hostiles à l'état actuel des choses, dès le moment surtout où ils se verront surveillés et gênés dans leurs tentatives par une autorité appuyée sur une force armee.

B. Projet sur la question de savoir: quel serait dans l'état actuel des choses le parti, qu'il faudrait prendre à l'égard des principautés.

Les observations sur ma lettre particulière à S. E. mr. le vice chancelier, en date du 19 juin dernier, tout en reconnaissant la nécessité de prolonger l'occupation militaire des Principautés, s'arrêtent à une combinaison

qui a pour objet le rétablissement prochain de l'administration hospodariale et la prolongation temporaire du séjour de nos troupes dans le Pays.

Qu'il me soit permis d'examiner, si ce mode peut répondre suffisamment aux exigences qui le dictent.

La crise dans laquelle se trouve l'empire Ottoman et la nécessité de se ménager les moyens d'y intervenir, étant le principal but de notre attitude militaire sur le Danube, une semblable position, détachée de l'appui de l'administration provisoire, deviendrait non seulement onéreuse pour le trésor et difficile à la longue, mais, qui plus est, d'une efficacité assez douteuse pour répondre au but ci-dessus indiqué.

Pour développer cette dernière idée, je ne m'arrêterai que sur une seule considération, c'est que le conflict et la rivalité qui résulteraient nécessairement de la présence de deux autorités, dont l'une relevant de Pétersbourg, et l'autre de Constantinople, seraient propres à mettre en défaut les mesures les plus sagement combinées et à élever des entraves à leur accomplissement. De plus, une occupation militaire, privée du concours d'une administration tutélaire et essentiellement intéressée à en alléger le fardeau, finirait par devenir bientôt vexatoire et écrasante pour le pays.

La Russie, intéressée à se concilier, de plus en plus, l'affection de ces peuples, ne

pourra que se l'aliéner par ce moyen: et lors même que l'on supposerait aux Princes la meilleure volonté pour seconder nos vues, les boyars travaillés par les suggestions étrangères, autant que par le désir de ramener les anciens abus, se concerteront pour amener ce triste résultat.

Ainsi, défectueux, selon moi, sous les rapports précités, le mode dont il s'agit n'est pas moins insuffisant à l'égard de la consolidation des nouveaux Règlemens.

Mr. de Bouténeff nous a déjà signalé que des vues d'un intérêt personnel et isolé, ont pour le moins autant de part que des considérations politiques, dans l'empressement que la Porte met à la solution définitive de la question des Principautés.

Appelés au pouvoir sous de tels auspices, et obligés par conséquent de satisfaire la cupidité des ministres Ottomans, les hospodars seront, sans doute, dans la nécessité de fausser les nouvelles institutions, pour faire peser sur les peuples les anciens abus.

Quelles que puissent être d'ailleurs leurs dispositions actuelles, ces Princes n'ayant plus à craindre les vicissitudes de remplacement auxquelles étaient exposés les Hospodars temporaires, et se voyant gênés dans leurs tentatives, se porteront naturellement, pour se débarasser d'un contrôle matériel et importun, à appeler à leur secours, toutes les jalousies de la malveillance contre la Russie.

Si l'on objectait que la surveillance de

nos consulats pourrait amener les mêmes résultats, je répondrais que cette dernière, basée sur nos stipulations et consacrée par le tems, n'aurait point le caractère de celle qui s'appuyerait sur une force armée placée en déhors des Traités, et qui par sa nature pourrait servir de prétexte à une foule de récriminations.

Une autre considération, non moins importante, c'est que la combinaison dont il s'agit, ainsi que les observations elles-mêmes le remarquent, n'obvie que très imparfaitement aux inconvéniens d'une prise de possesion ou d'une prolongation indefinie de l'état actuel des choses, puisqu'elle n'épargnerait que faiblement à la Cour Impériale le reproche de vouloir, au moyen d'une pareille combinaison, préparer les voies à l'incorporation des Principautés à la Russie.

Ayant ainsi indiqué le point de vue sous lequel se présente à mes yeux le projet soumis en dernier lieu à S. M. l'Empereur concernant les Principautés, il me reste à répondre au premier paragraphe des observations, portant que j'indique le mal sans me prononcer sur les moyens d'y porter remède.

Un arrangement qui aurait pour but de terminer une partie des questions relatives aux Principautés. et tout en maintenant l'occupation militaire avec l'administration civile pendant un espace de tems déterminé, mettrait immédiatement le Sultan dans l'exercice d'une partie de ses droits de souveraineté,—serait, ce me semble, le seul mode qui répondrait aux

exigences du moment, et qui en soustrairait les fruits à toute imputation malveillante.

Cet arrangement pourrait être conclu sur les bases suivantes :

1. La confirmation des Règlemens avec leurs supplémens et dispositions additionnelles.

2. La fixation défin tive du tribut annuel, payable à la Porte par les Principautés, et la mise immédiatement en jouissance du Sultan de ce droit de souveraineté.

3. Le maintien de l'occupation militaire avec l'adminis.ration civile pendant un espace de tems déterminé: cette mesure, motivée par l'état actuel des affaires de Turquie, et par les vrais intérêts du Sultan lui même, cesserait à l'expiration du terme fixé, si des complications nouvelles n'en décidaient autrement.

Le mode que j'ai l'honneur de proposer ici, me semble réunir les avantages suivans :

a) De fixer. définitivement l'esprit des peuples Moldavo-Valaques sur la stabilité de la réforme, dont ils ont commencé à apprécier les heureux résultats, et de donner à cette dernière le tems de se consolider ;

b) De satisfaire à la promesse de l'Empereur de ne pas traiter la Moldavie et la Valachie comme des Provinces destinées à être incorporées à la Russie ;

c) De prouver, par la fixation et le payement du tribut, que la Porte commence, dès ce moment, à entrer dans l'exercice de ses droits de souveraineté, et que le maintien de l'occupation n'est qu'une mesure temporaire,

adoptée d'un commun accord avec la Porte, dans l'intérêt de la conservation de son autorité ;

d) D'assurer à la Russie le moyen de maintenir, — malgré la charge qu'apporterait au trésor des Principautés, le payement du tribut à la Porte, et avec des conditions avantageuses, —son attitude militaire sur le Danube, et d'éloigner les complications qui naitraient nécessairement des deux autorités divergentes, et les inconvéniens d'une occupation militaire, privée de l'appui de l'administration du pays: enfin

e) De maintenir la tranquillité intérieure des deux Principautés et de surveiller celle des pays avoisinants la rive droite du Danube.

Si la Porte, en adoptant cet arrangement, dicté par l'intérêt de sa propre conservation, parait faire une concession à la Russie, par le maintien de l'administration provisoire, elle trouve, d'une autre part, une compensation dans le payement du tribut, auquel elle ne pouvait avoir droit, que deux ans après l'installation des hospodars. Quant au fardeau qui en résulterait pour le pays, il serait minime en comparaison de celui qui proviendrait du rétablissement des Cours des Princes, et de la nécessité dans laquelle ils se trouveraient de subvenir aux frais de leur nomination.

De même, le retard de l'acquittement de la somme fixée en faveur du Sultan à l'époque de chaque nomination, serait insignifiant comparativement à l'avantage, dont la jouis-

sance lui est assurée d'avance par le payement du tribut.

Des modifications dans les termes du payement de l'indemnité militaire, dont on n'a pas cru devoir faire ici mention, et quí est de nature à nous donner des droits incontestables à l'occupation des Principautés, offriraient à nos négociateurs de nouvelles chances de succès pour l'adoption de l'arrangement ci dessus indiqué.

Mais si, par des raisons de haute politique, ce projet était reconnu inadmissible, je pense qu'il vaudrait mieux encore, après avoir fait sanctionner les Règlemens, et nommer les hospodars, ne conserver que Silistrie avec la route militaire, conformément à la teneur des contrats conclus à cet égard avec le pays.

Certainement notre attitude militaire sur le Danube cesserait d'être réelle; mais encore vaudrait-il mieux rentrer franchement dans cette position, que de maintenir une occupation militaire, privée du concours de l'administration civile.

Bucarest
ce 27 juillet 1833

Kisseleff.

Orlov către Kisseleff.

Bouyoukdéré, ce 25 Mai 1833.

. . . . Pour les affaires des Principautés, et la nomination des Hos-

podars, Bouténeff, comme nous en sommes convenus, traînera la chose en longueur; c'est je crois le meilleur parti à prendre dans les circonstances où nous nous trouvons; car l'occupation devient indispensable, et il faut chercher tous les prétextes possibles, pour ne pas hâter l'évacuation des Principautés.

Adieu, cher ami, je vous embrasse de tout mon coeur. Tout à vous

Orloff.

Note verbale remise par Kisselef à Orlov le 13 Juillet 1833 à Odessa.

J'ai soumis au comte Nesselrode, par mes lettres du 22 mai et du 19 juin, les divers inconvénients qu'il y aurait en ce moment de replacer les Principautés sous l'influence Turquo-Autrichienne. Si le ministère impérial tient à conserver une influence directe sur la Turquie d'Europe, si une attitude imposante sur le Danube lui paraît encore nécessaire, s'il désire éloigner de nos frontières les désordres de tout genre, qui ne manqueront point de surgir dans ces provinces, avec le retour d'un gouvernement faible, insouciant et véxatoire, il est, selon moi, essentiel de conserver encore l'administration provisoire avec un corps de troupes, dont la composition a été proposée au ministre de la guerre, par une communication confidentielle en date du 19 juin.

Je dois dire en même temps qu'il serait impossible d'attendre les résultats que l'on

se propose, en traînant en longueur les négociations à ce sujet. que les passions sont trop en jeu, pour pouvoir les maîtriser d'avantage, et qu'il serait urgent d'aborder la question avec franchise, montrer au Sultan qu'une force militaire sur le Danube, lui est personnellement nécessaire, et qu'il est dans l'intérêt du pays de ne point provoquer des conflits, entre l'autorité civile et militaire, que pour ménager ses intérêts, le tribut des Principautés pourra être pris à compte de l'indemnité de guerre, et qu'enfin cette indemnité même, dans le désir de lui offrir une nouvelle preuve de la magnanimité de l'Empereur, pourra être attermoyée selon la convenance de la Sublime Porte. Je n'ai point balancé à soumettre et soutenir mon opinion sur la question des Principautés, parce que leur conservation actuelle me parait indispensable pour la Russie, et que se trouvant par leur situation intérieure et extérieure, dans un état de crise, je prévois des résultats fâcheux dont je ne peux, ni ne veux être responsable. Si, à la suite de tout cela, le ministère croyait nécessaire d'avoir des explications plus détaillées, il me faudrait une autorisation Impériale pour me rendre à Petersbourg.

Orlov către Kisseleff.

S.-Pétersbourg, ce 26 Janvier 1834.

. . . .

. . . .

Il me reste à vous parler maintenant des in-

dividus qui seront vos hôtes pendant quelques jours. Achmet Pacha est un très brave homme à la turcque, peu de moyens, et encore moins de perspicacité, il nous a rendu et nous rendra encore de véritables services à Constantinople. mais jamais par lui-même, toujours par ceux qui le conduiront bien. La seule idée fixe qui l'occupe, c'est la nomination du hospodar au gré de son parti; vous savez autant que moi, les détails de toute sa lutte avec Vogoridi et compagnie; au moment où votre liste viendra à Constantinople, il y aura une bataille générale entre les favoris, et les confidents du Sultan. Le factotum d'Achmet Pacha est le Dragoman Logophète Aristarki, qui est avec lui; c'est un homme tout à fait à nous; il est assez délié pour les intrigues, mais très peu versé dans les affaires; je m'en suis servi utilement à Constantinople, il est comme tous les Grecs du *Phanar*; il m'a supplié de vous le recommander, sa marotte à lui est d'être nommé homme d'affaires du hospodar prochain à Constantinople; je lui ai promis de vous en écrire, mais en même temps, cela ne vous engage à rien, et vous ferez pour le mieux, comme si je ne vous ai rien écrit.

Adieu, cher ami, au plaisir, de vous revoir, je vous embrasse de tout mon coeur, tout à vous pour la vie.

A. Orloff.

Rescriptŭ adresat Contelui Palen.

D-NULUI CONSILIER INTIM CONTELE PALEN.

In urma întrăreĭ armatelor noastre în Moldova şi Valahia, s'au iscat necesitatea de a se indica modul şi felul administrăreĭ Principatelor, care vor trebui se fie puse sub înnalta ocîrmuire a comandantuluĭ şef al armatelor din acele ţări. Bazele principale ale administraţiunei sunt indicate de mine generaluluĭ Feldmareşal Conteluĭ Vitghenştein. In aceste am espus deosebitul folos de a se numi un Preşedente-plenipotenţiar al Divanuluĭ, alegerea căruia mi-am rezervat'o mie.

Luând în consideraţiune escelentele voastre serviciĭ şi prudenţa încercată, m'am decis a ve numi pe Dv. pentru a ocupa acest post, şi învestindu-vĕ cu autoritatea deplină, a încredinţa îngrijireĭ Dv. buna starea locuitorilor mencionatelor principate, strîns legate cu avantajele armateĭ noastre active.

In principatele Moldova şi Valahia, actualminte se află principiĭ Domnitorĭ, aleşĭ dintre boeriĭ locali, după dispoziţiunea Porţei Otomane. Am însărcinat pe comandantul en şef al armateĭ, chiar la intrarea în aceste provinciĭ, de a'ĭ îndeparta de la Domnie, permiţêndule se locuiască unde vor voi.—Apoĭ veţi lua însărcinarea de Ocărmuitor, sub denumirea de Presedente-plenipotenţiar al Divanelor Moldoveĭ şi Valahiei, şi vĕ veţi aşaza domiciliul în Iaşĭ, sau în Bucureştĭ, unde veţĭ găsi mai comod. Toate cele-lalte instituţiuni de administraţiune locală, trebue a

se pastra neatinse.—Cu toate aceste am impus ca obligaţiune, comandantuluĭ şef a'mi raporta mai întâi despre acele reforme, care după înprejurărĭ, sau din incomoditate probată de experienţă, se vor găsi necesar a se tolera şi a aştepta pentru asta deslegarea mea, prin urmare in această privinţă Dv. puteţi a vĕ adresa la dînsul cu propunerea chibzuirelor, care vi se vor părea utile.—Din lista instrucţiunelor date generaluluĭ Feldmareşal Vitghenştein, pe care o vĕ va comunica gerantul Ministeruluĭ de Esterne, veţi observa voinţa mea, că ambele principate ce se încredinţază administrăreĭ voastre, se fie păzite de persecuţiune; veniturile aceleaşi care esistase înnainte de intrarea armatelor noastre, să se efectueze la trebuinţele lor.

Dacă nu va fi recunoscut mai util de a se înplini de la ţarani, în loc de dare bănească, productele pămîntuluĭ, după repartiţiunea făcută de autorităţile civile, care le va cere Comandantul en şef.—Numaĭ lui i-am dat eu putere în privinţa acestor venituri, de a face reduceri sau adăogiri, conformânduse, în cazul d'întâiŭ cu starea locuitorilor, iar în al doilea cu folosul sau necesitatea estremă a armateĭ noastre. Prudenţa cere ca Dv. până nu veţi cunoaşte persoanele şi afacerile, se lasaţi orĭ şi ce funcţionar superior, sau inferior în posturile lor, păzindu-vĕ de mijlocirĭ, de însinuări şi de denunţările neîntemeiate, proprie nobleţeĭ locale, lucru cu care e foarte deprinsă, după obiceiul esistent acolo, de a schimba dese orĭ personalul pentru a da altora posturĭ, care tot-deauna

oferă posibilitatea prin mijloace neoneste de a se înbogăţi.

Este ştiut că în partea judeciară, de şi esistă nedreptăţi, însă nu în grad aşa de mare ca în perceperea dărilor, şi în poliţie.

Aceste doue din urmă branşe se află în mînele Ispravnicilor.—Dînşiĭ de multe orĭ arată într'un sat numaĭ 20 case, unde sunt 28, şi venitul de la cele 8 ascunse, îl întrebuinţază în folosul lor; dînşiĭ în locul a una mie de podvoade, ce se cer de la judeţ, scot în modul cel mai insolent două miĭ, şi la jumatate din numărul acestora, permit a se rescumpara pentru un preţ destul de mare; moşiele persoanelor care ocupă posiţiunele cele mai înnalte, le scutesc în mod arbitrar de ori şi ce imposit, şi prin aceasta întorc toată greutatea impositelor asupra altor moşiĭ.

Aceste fapte ce se referă şi la onoarea ocârmuireĭ noastre, şi la utilitatea pentru armata noastră, trebue se vĕ siliţi a le desfiinţa; nu veţi lipsi a avea cea mai neadormită privighere asupra acestor fapte, în secret, şi câte odată a face reviziĭ publice;—pedepsind aspru pe ceĭ mai convinşĭ cu tălhăriĭ, veţi reuşi dacă nu a le stîrpi cu totul, dar cel puţin a le micşura.—Ispravniciĭ se numesc în tot-deauna de Visternicul cel mare; după apreciarea Dv. depinde a pastra această regulă, sau a încredinţa Divanurilor numirea lor prin voturĭ.

Fiind că toată respunderea pentru administraţia ce se va impune, vĕ priveşte pe Dv. prin urmare dreptatea cere, a nu vĕ îngreuia cu

organisaţia eĭ, de aceea vĕ dau dreptul de a introduce tot acea regulă ce a existat în timpul resbeluluĭ din urmă cu Turciea, sub derijarea preşedenţilor aı Divanuluĭ, relativ la puterea executivă, sau a face schimbărĭ care se vor cere după opiniunea Dv. necesara în timpul present. Cu părere de rău însă trebue a mărturisi, că în ambele principate nobleţa de şi aŭ cîstigat din deasa cu noı comunicaţiune oarecare grad de civilisaţie, totuşı există încuibat în ea, viciurı ce caracterisază pe supuşiı turceştı. Nu amor catră patrie, nicı inaltă inteligenţă a virtuţeĭ, ce pasiunea spre avuţire este principala ţintă a tuturor silinţilor lor. Pe lêngă acest caracter, trebue să aibă cineva o pătrunsă bagare de samă, nu numaĭ de clasele inferioare, ci şi de clasa inaltă a boerilor, şi ale impune lor, că numaĭ conduita lor nobilă şi neinteresatá, poate să le scăpe de ră administraţia ispravnicilor de districte şi a altor funcţionarı. Având însă în videre că administraţia şi judecata depinde tot de dênşiĭ, se cuvine dar a stărui şi Dv. de a căpăta respectul, fidelitate şi increderea lor.

Intrând în administraţia principatelor, şi având în videre asigurarea armateĭ noastre de toate, dependentă de Moldavia şi Valahia, veţĭ culege fără întărziere ştiinţă despre cantitatea fânuluĭ ce se află în principate, şi veţĭ regula transportarea din acel fân, o parte în punctele ce vĕ va arata comandantul enşef, şi tot odată veţĭ culege lămurirĭ esacte de cantitatea de orĭ si ce soiŭ de pâne care se poate cumpăra,

precum şi despre numărul moşiilor si a stărei lor, aflătoare în felurite districte; de toate aceste veţĭ raporta comandantuluĭ en şef pentru ştiinţa luĭ, asupra tuturor mijloacelor, aflătoare în principate. Dacă comandantul en sef va găsi de cuviinţă să iei de la locuitori ori ce soiŭ de pâne, în schimbul biruluĭ, veţĭ face cu administraţia locală repartiţia justă, şi a întrebuinţa toate mijlocirile Dv. ca asemenea cerere se fie indeplinită esact, pe lângă aceasta veţĭ constata, de unde. câte anume, şi cu ce preţ se poate lua vitele mari şi mici cornute pentru porţiea soldaţilor, veţĭ lua tot odată măsurĭ ca în toate locurile unde vor fi dislocate egimentele, şi maĭ ales quartieriul general, se va transporta de locuitorĭ ori şi ce feliu de proviziune pentru vânḑare, şi toate aceste precum şi ce se va inpune în sarcina Dv. de comandantul en sef, nu veţĭ lasa ale îndeplini cu zel şi cu toată putinţa, dupa mijloacele atârnate de Dv.

Despre tânguirele ce le veţĭ primi în contra armateĭ noastre, le veţi aduce imediat la cunostinţa comandantuluĭ en sef, constatând probabilminte basa lor.

Pentru complectarea cancelarieĭ Dv. am ordonat gerantuluĭ Ministerului de Externe a rândui impiegaţiĭ trebuincioşĭ din numărul acelora al Legaţiuneĭ din Constantinopole şi a consulaţilor noştri, cu cunoştinţa obiceiurilor şi a limbelor, care va aduce serviciu mai folositoriŭ de cît alţiĭ.

In fine sunt dator a vĕ spune ca din causa

imprejurărilor neprevăḑute, nu este în putinţă a vĕ desemna măruntele mele poveţe, aşa dar urmaţĭ sub direcţiunea comandantuluĭ en sef conform conştiinţeĭ, reserveĭ şi prudenţeĭ Dv. avênd tot-dea-una în videre folosul armateĭ noastre şi binele locuitorilor din principate, ce vi se încredinţiază; cu îndeplinirea acestora, veţı justifica alegerea noastră şi a cîştiga dreptul la recunoştinţa mea.

S. Petresburg. **Nicolai.**
10 Fevruarie 1828..

Proectŭ de rescriptŭ către Generalul Feldmareşal Contele Witghenştein.

Principatele Moldova şi Valahia, învecinate cu Rusia, ca coreligionare şi după serviciile ce ni le-au adus la fie-care ruptură a relaţiunilor cu Poarta-Otomană, aŭ dobîndit dreptul la atenţiunea noastră, şi la o deosebită îngrijire pentru înflorirea lor.—Acest drept chiar este întărit prin tractate încheiete în diferite timpurĭ cu Imperiul Turcesc.

In aceste douĕ principate, tot-deauna. în timp de resbel, au fost asigurate atît magazinele principale ale armateĭ noastre active, cît şi spitalurile; afară de aceasta am capatat în principate şi multe alte avantage.—Equitatea şi prevederea ne silescŭ şi acuma, a uza cu folos de comodităţile ce ni le oferă ţara, avênd însă în deplin respect împrejurarea de a nu o îngreuia

prea mult, dar a ne conforma cu starea ei actuală, la care dînsa este adusă de sdruncinările din 1821, şi de guvernul asupritor survenit în urmă.—Pentru ajungerea acestui scop bine-făcĕtor, s'aŭ recunoscut necesar, a vĕ descrie aici regulele relative la aranjarea internă a mencionatelor principate.

1) Principiĭ actuali ai Moldavieĭ şi Valahieĭ sunt aleşi din boeriĭ locali, fără să fi luat parte Rusia, contrar tractatelor.—Cu toate că prin convenţiunea de Akerman, aceşti principi nu au fost respinşi de Noi, însă luând în consideraţiune pe de o parte, că terminele lor de Domnie, însemnat prin tractate, se sfîrşeşte curând, şi că unul şi altul, şi-au atras asuprăle prin purtarea lor, estrema Noastră nemulţemire, iar pe de altă parte, că tot prin aceiaşĭ convenţiune de Akerman, sunt hotărîte multe îmbunătăţirĭ pentru ambele Principate, cărora nu li s'aŭ făcut încă nicĭ un început, şi că cea mai importantă lege, care va trebui se determine modul şi regula alegerilor viitoare la Domnie, încă nu este făcută şi întărită. Noi avem dreptul a privi actuala Domnie ca provizorie, care la întrarea armatelor noastre, va trebui se înceteze.—Deci întrând în Iaşĭ şi apoĭ în Bucureşti, veţi îndeparta pe principiĭ Sturdza şi Ghica de la Domnie, lăsânduĭ să locuiască unde vor voi în Principate, şi a se folosi sub ocrotirea legilor, numaĭ de averea lor proprie, iar principatele până la terminarea resbeluluĭ, se vor administra sub comanda D-voastră principală, pe următoarea bază:

2) Deşi modul guvernăreĭ şi arangiamentul intern în Principate, nu au o întocmire solidă, cu toate aceste orı şi ce schimbare, orĭ şi câtă speranţă de îmbunătăţire ar presenta, nu trebue permisă în timp de resbel, când numaı acele dispoziţiuni pot contribui la grabnica împlinire a tuturor cererilor, cu care şi poporul şi'şefiı sunt deprinşĭ de mult.

Ast-feliŭ şi într'un principat şi în altul, după îndepărtarea numaĭ a principeluĭ, toate celelalte să se păstreze ca mai înnainte, până când esperienţa nu vĕ va presinta necesitatea de a face niscaiva schimbărı, despre care îmĭ veţi raporta prealabil. Procesele civile şi penale, se vor resolva după modul esistând acolo, precum şi toate lucrările atingĕtoare de Poliţia oraşieniască. Veniturile asigurate guvernuluĭ trebue a se percepe după obicciurile locale si regulele admise. Singură numaĭ scutirea de plată a uneĭ părţi a acestora, precum şi cerinţele estra-ordinare, depindŭ de apreciarea şi deslegarea Dv.

3) Locul şi autoritatea principeluĭ, în ultimul resbel, s'au atribuit Preşedenteluĭ ambelor Divanurĭ, ce se alege de autoritatea Imperială; şi fiind că el în tot deauna preşeda în Iaşĭ, de aceıa la Bucureşti se numia un vice-Preşedente, după alegerea şi întărirea comandantuluĭ suprem. Aceĭaşi măsură trebue întrodusă şi acum, cu o singură schimbare, că preşedentelui să i se dea numirea de preşedent-plenipotenţiar, pentru care post, am ales pe consilierul intim contele Palen, care numaĭ de cât se va presenta pentru a primi maĭ întâiu ordinele Dv.

4) Spre a nu vĕ îngreuia cu ocupaţiuni, ce se referă la administrarea principatelor, aceasta trebue lasată în deplina putere a Preşedentelui. Singura lui întărire, acolo unde aceasta se cerea de la Hospodar, este suficientă pentru a se aduce la îndeplinire ori şi ce disposiţiunĭ fără escepţiune. Numirea persoanelor, şi posturile superioare după obiceiurile ţăreĭ, deasemenea va trebui să depindă de la dînsul, precum şi îndepartarea din posturi, din cause binecuvîntate.

In toate aceste lucruri se vor da deosebite instrucţii, de pe care vi se va comunica o copie de la Ministeriul de Esterne.

5) Preşedentul este obligat a vĕ da informaţiunele cele mai sigure, despre cantitatea furajului aflator în diferitele localităţi ale provinciilor sus mencionate, şi care se poate pregăti mai cu uşurinţă şi comoditate, vara, precum şi în câtă cantitate; în caz de necesitate extraordinară, se poate căpăta proviziune în făină, sau grăunţe, şi ce mijloace există pentru măcinarea granelor: în fine ce cantitate de ovăs şi orz se poate găsi acolo, pentru aprovizionarea cavaleriei, şi pentru alte necesităţĭ.

6) De ordinar în o ţara prin care trecŭ armatele mergĕnd spre teatrul de resbel, unde se află stabilite magasinele, spitalele, reserva armateĭ şi adese orĭ quartierul-general, cea mai mare greutate care cade asupra locuitorilor este cărătura podvoadelor.—Pentru a face această sarcina pe cât se poate mai uşoara, trebue cea mai severă equitate, şi o privighere neadormită, ca să scoată acel număr de

cară, de care se va constata că este indispensabil, şi că nu cumva gradele militare, atât superioare cât şi cele inferioare, se'şi permită a le cere arbitrar.

Această parte importantă a administraţiuneĭ locale, depinde de înţeleptele Dv. dispoziţiuni, şi de măsurile de rigoare, care le veţi lua pentru apărarea locuitorilor de orĭ şi ce vecsaţiuni.—Cu deosebire se cere privigherea cea mai neadormită, că dacă există magasin stabil, se nu fie mânate podvoḑele pe malul drept al Dunăreĭ, când va trece armata acolo, şi pe lângă aceasta se nu fie reţinute sub nicĭ un pretecst, când vor aduce fânul sau altă ceva, şi îndată fără întărziere lucrurile aduse să se primiască, şi podvoḑele să se lese să plece îndărăpt.—In urma celeĭ mai mici reclamaţiunĭ, pentru o urmare contrarie, a se reprima sever culpabiliĭ, ca prin aceasta gărăntând ţaraniĭ (locuitori), ai face se'şi implinească datoriea cu zel, căcĭ în timpurile de mai înnainte, s'au vĕḑut esemple, că dînşiĭ, nevĕḑênd, în curs de mai multe zile terminarea primireĭ, şi neavênd mijloace pentru a'şi procura hrana pentru sine, cum şi boilor saŭ cailor lor, lasau totul şi scăpaŭ prin fugă; din care cauză ţara treptat se despopula, se pustia, iar noi întimpinând duble dificultăţi de transport.

7) Lunga voastră esperienţă vĕ arată că dacă pentru propriul folos al armateĭ, este necesară păzirea severeĭ discipline, chiar pe pămêntul inimiculuĭ, cu atât mai mult aceasta devine indispensabilă în ţara, pe care Noi o recunoaştem de amică şi Nouă de mult devotată.

Observarea disciplineĭ, o veţĭ pune-o pe respunderea personală a fiĕ căruĭ şef în jurisdicţiunea luĭ, pedepsind cu cea mai mare severitate pe cei care nu vor implini ordinul D-voastră.

8) Exprimând ast-feliŭ voinţa Noastră în privinţa Moldoveĭ şi Valahieĭ, în timpul ocupăreĭ lor de armatele noastre, nu găsesc de prisos a rezuma pe scurt cele espuse mai sus.

Ţara se ocîrmueşte de Divanurĭ împreună cu preşedentul-plenipotenţiar care se va afla sub ordinile imediate ale Dv. Ţara trebue să plătiască imposite ordinare şi precum aceste, aşa şi cele-lalte veniturĭ, ce intră în casieriile principatelor, vor fi întrebuinţate în folosul armateĭ pentru lucrurĭ ce veţi ordona.—Afară de veniturile ordinare băneşti, sau în schimbul acestora, în producte de ale pământuluĭ care le veţi cere, şi a căror repartiţiune se va face de autorităţile civile, Principatele vor procura fără plată fîn, si numărul necesar de podvoade la trecerea armatelor, sau pentru transportul bolnavilor.—Uşurarea impositelor le las la aprecia-rea Dv., dacă după combinaţiunele locale, veţi găsi absolut necesar. Oprirea de a se esporta peste frontieră acele din producţiunele pământuluĭ, care după înprejurare, se vor găsi necesare pentru armatele noastre, depinde de autoritatea Dv. Vĕ dau deasemenea drept a face cererĭ extra-ordinare, cât de inpovorătoare ar fi, dacă numaĭ de la aceasta va depinde reuşita planurilor voastre militare; cu toate că sunt încredinţat că prevederea voastră va găsi mijloace de a evita asemenea măsuri,

care în tot-deauna sgudui pentru un timp îndelungat gospodăria locuitorilor. In fine cu o deplină încredere, vĕ însărcinez cu stîrpirea orĭ cărora motive de abuzurı, a autoritaţilor noastre sau locale, precum şi ne înlăturata pedeapsă a culpabililor.

Pentru corespondenţa voastră politică, numesc pe lîngă Dv. pe Consilierul de Stat Actual Fonton, care servesce în Ministerul de Externe, ce se distinge prin zelul seu, şi cunoscênd bine limbele orientale.—Presenţa lui pe lângă comandanţiĭ en chef în ultimul resboiŭ turcesc, partea care aŭ luat la închierea convenţiunei de Akerman, deasemenea recentul săŭ voiaj la Constantinopol, puind pe acest demnitar în cea mai apropiată cunoscinţă a raporturilor noastre cu Poarta Otomană, îl vor face cu atât mai mult împlinitorul cel mai util al disposiţiunilor Dv. în presentele înprejurări.

Darea de samă a Generalului Adiutant Kisseleff despre administrarea Moldovei şi Valahieĭ de la 15 Noembrie 1829, până la 1 Ianuarie 1834.

Starea principatelor Moldova şi Valahia după doue campaniĭ turceşti, natural că trebuia să presinte cea mai complectă desorganizare, ca o urmare neînlăturabilă a resboiuluĭ.—Raporturile preşedenţilor-plenipotenţiari Contele Palen şi Generaluĭ Jultuhin, despre starea nenorocită a acestor ţĕri, fac de prisos repetarea detaililor;

de aceia această expunere se va mărgini numaĭ la o ochire asupra parţilor principale, care au avut vre-o relaţiune mai de aproape cu administraţia şi mijloacele noastre.—Pesta, care se înrădăcinase în Valahia de la 1812, la începutul resboiuluĭ, s'aŭ răspîndit în ambel· principate, şi în anul 1829, bântuia în ambele capitale, în 23 de oraşe şi 300 sate.

In urma unei asemenea întinderi a contagiuneĭ, era de temut întroducerea acestia în armată, care trebuia să ocupe quartierele de iarna, viind de peste Dunare; pe de altă parte necesitatea măsurilor de carantine, ţepuirea oraşelor şi satelor, înpovoraŭ mijloacele proprii ale ţěreĭ; aducerea proviziunelor încetaŭ, şi oraşele sufereau din cauza lipseĭ de hrană.

Greutatea acesteĭ stări se măria prin boala şi căderea vitelor, care s'aŭ ivit tocmai în punctele militare importante.—Numaĭ în treĭ ţinuturi într'un timp scurt, aŭ căḑut mai mult de cât 100 mii capete de vite, pe calea de etape militare, în spre Bucureştĭ şi Dunăre.

Aceste înprejurărĭ esercitaŭ o influenţă perniciоasă asupra transporturilor militare, şi din această cauză magaziele de proviziuni nu puteaŭ fi umplute cu o cantitate suficientă de producte; pentru înlăturarea lipseĭ de aprovizionare a armateĭ, s'aŭ propus a se strînge proviziunele de la locuitori.—Această requiziţie pusă în lucrare în timpul vereĭ 1829, au fost urmată de acea nemulţemire în popor, pe care o poate provoca o cerere forsată a avereĭ ţaranuluĭ, mai cu samă într'un timp când decla-

rarea păceĭ, făcea pe toţi să spere în micşurarea impositelor.

Ţăraniĭ în general se găsiaŭ într'o stare de miserie estremă.—Independent de înprejurările resbeluluĭ, proasteĭ recolte, pesteĭ, grozaveĭ peirĭ de vite, abuzurile funcţionarilor administrativi sfârşiaŭ ruina locuitorilor.—Aceşti funcţionari în înprejurări grele a acestor timpurĭ, căutaŭ mijloace pentru a'şi satisface scopurile lor, şi înpovoraŭ pe locuitori prin diferite dări.—Toate aceste abuzurĭ, spre cel mai mare prejudiciu al guvernuluĭ nostru, eraŭ acoperite cu pretestul cererilor militare, şi se înţelege că provocaŭ nemulţemire contra Ruşilor.

La aceste abuzuri s'aŭ adaus încă lipsa financiară.—Pe de o parte cheltuelele pentru necesităţile militare creşteaŭ, iar pe de alta resursele financiare scădeaŭ: numaĭ în serviciul percepereĭ, s'aŭ înpuţinat din cauza resboiuluĭ şi pesteĭ, numerul contribuabililor (liuḑilor compuşi din 5 şi mai multe familiĭ), în Valahia la 15,500, iar în Moldova din 51,111 până la 38748.

Veniturile în aniĭ 1828 şi 1829
 erau de . . . . 19,700,014 leĭ.
Cheltuelile . . . . 22,087,154 „
Datoriele intendenţeĭ şi pentru
 proviziuni după quitanţe . 7,682,052 „

Afară de lipsa banilor pentru plata acestor datoriĭ, ocîrmuirea provizorie nu avea atunci cunoştinţe suficiente pentru efectuarea plăţeĭ regulate a datorielor: fiind că compturile vistieriеĭ, şi a le comisarilor, din cauza aceşteĭ înfiin-

ţări în principate a controlului rusesc, n'au fost revizuite, şi remăsese necăutate aproape 80 miĭ quitanţe.

Dacă neplata quitanţelor dădea locuitorilor un mod just, de să plîngea contra neîndeplinireĭ obligaţiunelor noastre în ţară, cu atit mai multă consideraţiune, plîngerile comercianţilor privaţi, cariĭ încredinţându-ne capitalurile lor, ce eraŭ plasate în diferite întreprinderĭ, aceşti oameni în zadar aşteptaŭ restituirea avutuluĭ lor.

În această situaţie, când desorganizarea generală, acţiunea contagiuneĭ, căderea vitelor, şi foametea, adusă în toate clasele poporuluĭ descuragiarea generală, când mijloacele bănescĭ secaŭ cu desăvîrsire,— ocîrmuirea provizorie rusască trebue se restabilească ordinea, să asigure aprovizionarea armatelor ce staŭ în quartire în ţară, şi care treceaŭ de peste Dunăre, a plăti datoriele, şi în acelaşĭ timp, a începe facerea nouluĭ Regulament, şi întroducerea reformelor în administrarea internă.

Conform acestora, toate dispoziţiunele de la 15 Noembrie 1829, se espun aici în două părţi: I, Despre ocârmuirea ţăreĭ. II, Reformele interioare.

PARTEA ÂNTĂIA.

Dispoziţiuni pentru ocărmuirea ţăreĭ.

1). Conservarea salubrităţei publice.

a) Măsuri pentru stârpirea contagiuneĭ.

Contagiunea, ca una din cele mai mari nenorocirĭ, care au produs descuragearea generală în

popor, şi care a îngreuiat sarcina ocârmuirei. au trebuit să atragă înnainte de toate atenţiunea noastră. Aceste considerente şi mai cu samă preservarea de contagiune a armateĭ, ce sosise de peste Dunăre. cereaŭ măsuri decisive şi grabnice.

Pentru aceasta imediat s'aŭ făcut un plan pentru revizuirea şi curăţirea generală, în ambele principate, şi care s'aŭ şi pus în lucrare sub privigherea a treĭ generali, prin oficieri militari, funcţionari de carantină şi medici, cu ajutorul boerilor şi clerului local, chemaţi pentru acest scop.

Insă pentru a capăta cooperaţiunea locuitorilor, necesara pentru reuşita acestor măsuri, pentru care se cerea concursul tuturor, prin intermediul cleruluĭ au fost invitate toate clasele.

Din această cauză inspecţiunea şi curăţirea, în curs de 5 saptămâni s'au făcut în 36 oraşe, şi 5496 sate, în càt la 1 Ianuarie 1830, contagiunea a încetat; iar la 15 Aprilie nu mai rămăsase nicĭ un bolnav; toate cordoanele şi carantinele desfiinţate, şi comunicaţia restabilită în toate părţile.

Următoarele citre arată în mod comparativ mersul contagiuneĭ şi cheltuelele în cursul celor 3 ani:

		Au murit.	Intre aceştia militari.	Cheltueli lei.
Anul	1828	1.609	618	552,454.
„	1829	24,569	8854	717,816.
„	1830	133	85	332,389.

In anii 1831, 1832 şi 1833, contagiunea în principate n'aŭ esistat, de aceia nicĭ nu s'a făcut cheltuelĭ, în această privinţă.

Pentru înlăturarea isbucnireĭ din noŭ a contagiuneĭ, ambele principate au fost înparţite în circumscripţiunĭ de observare, după înfiinţarea cărora, autorităţile administrative şi rurale, eraŭ obligate a observa starea sanitară a circumscripţiunilor lor, şi în cazuri suspecte a raporta superiorilor imediat.

Formarea acestor arondiseminte, au avut aşa de folositoare resultate, încât, la ori şi ce ivire neasceptată a molipsirei, din causa lucrurilor ce se disgropaŭ din pământ, boala contenea mai de la început. Această disposiţiune rezemată pe utilitatea ei, se întemeia pretutindinea după generala convingere, în cât ca ajunsese a fi legea cea maĭ eficace contra boalei.

D) **Deosebite mĕsuri atingĕtoare de starea cèa bună a ţăreĭ.**

Imbunătăţirea ramuluĭ medical, nu poate fi nicăiurea atat de necesară şi neapărată, ca într'o ţară bîntuită necontenit de boale şi de epidemiĭ. In aceste ţeri nu era nici de cum vre-o administraţiune medicală. şi nici vre-un aşezămînt atingĕtoriŭ de medici şi spiţerii.

Pentru ajungerea la un atare scopŭ, s'au înfiinţat comitete medicale în Bucureşti şi Iaşi.

Aceste comitete funcţionează cu folos de la începutul anuluĭ 1830. Ele au facut serviciĭ însemnate: 1) In observarea feliuritelor boale din ţară; 2) în observarea diplomelor presentate de doctori şi spiţeri, cum şi în punerea farmaciilor în stare bună; 3) în căutarea zilnică a seracilor prin consultaţiĭ.

Spre acest scopŭ, Comitetele au rânduit medici atât în capitale, cât şi prin toate tîrgurile din districte, pe unde mijloacele îngăduieau astă îmbunătăţire.

Afară de inovaţiunile sus citate, s'au făcut revisiĭ medicale în ţară, cu începerea primăvereĭ anului 1830, a cărora scopŭ au fost cercetarea feliuluĭ boalelor dominante în principate, cum şi înlăturarea sporireĭ lor.

Ca consecinţiă a acestei revisiĭ au fost: 1) esaminarea feliuritelor boli locale, şi aplicarea măsurilor simple spre stărpirea lor; 2) întroducerea hultuituluĭ de vărsat; 3) ajutoruri medicale la bolnavĭ, a căror numĕr era de şesespre-zece miĭ.

c) Formarea carantinelor pe linia Dunăreĭ.

După ce s'au stĕrpit contagiunea, şi s'au înfiinţat administraţiunea medicală, trebué a garanta ţerile de a nu se întroduce în ele epidemiile de peste Dunărea, mai ales din libera comunicaţiune, şi din desele treceri a feliuriţi vagabonḑi, ce ameninţa mai tot deauna principatele cu întroducerea ciumeĭ şi a holereĭ. De aceia pe basa tractatuluĭ de Andrianopoli, s'au înfiinţat pe Dunărea, linia carantinelor care dintr'o parte se atingea cu linia austriacă, ear din alta cu linia rusască de carantine, ca prin acest mijloc să se stabileze timpurariu siguranţa Principatelor, si să se pue barieră, ca pe viitor să nu se mai întroducă contagiunea.

Pentru imediata împlinire a acestei mĕsurĭ,

este de mare necesitate şi folos de a se da linieĭ carantinelor o basă solidă în cursul administrăreĭ rusesci, ca prin aceasta locuitoriĭ locali cum şi Turciĭ, să se deprindă a respecta aşezămintele carantinelor.

In urma acestora s'au înființat carantine de doue clase, clasa întâĭea: la Galați, Brăila, Giurgiu şi Calafat, locuri principale ale comunicațiuneĭ comerciale; clasa a doua: la Kalaraşi, Zimnicea, Turnu, Izvornicŭ, şi Cernețŭ, prin care se face negoțul numaĭ cu provinciile vecine.

Fiind că în unele localități, locuitoriĭ se deprinsese a face negociŭ de schimb cu malul drept al Dunăreĭ, de aceia spre a da locuitorilor mijloace de aşi vinde productele lor, şi prin aceasta a evita comunicațiunea secretă de contrabandă, s'au înființat treĭ piețe de schimb (bazare): la Piuapetreĭ, la Oltenița şi la Beket.

Durarea edificiilor de carantine, cu toate atenanțele lor, s'au făcut prin mijloace iconomice, din rămăşițile sumelor menite pentru întreținerea carantinelor, pentru că alte sumi n'au fost din veniturile Principatelor.

Administrațiunea carantinelor au fost încredințată Inspectoruluĭ-General a toateĭ linia, cum şi din împiegațiĭ rusesci. (*)

In aşa împrejurări, cordonul carantinelor au început a funcționa în Martie 1830, şi de atuncea pe toată linia Dunăreană, n'au trecut

---

(*). Generalul Mavros, ear ca Director la carantina Țiglina lĕngă Galați J. Cozoni.

Editorul.

în principate nicĭ un contagios, de şi între emigraţiĭ bulgari, ciuma esista într'un grad însemnat, în cât ea se furişese chiar şi în carantine.

d) Disposiţiuni spre a preveni holera.

Când ţerile au fost cu totul liniştite despre Ciumă, ĭeată că holera se iveşte în guberniile noastre despre apus.

Cu apropierea acesteĭ boale epidemice, conform dorinţeĭ locuitorilor din ambele Principate, s'aŭ înfiinţat o linie de carantine pe Prut, de şi provizornica administraţie rusască, nu era de această părere, însa pentru eficacitatea şi sigurul folos s'au admis această măsură.

Spre a se lua de timpuriŭ măsuri maĭ corespundĕtoare contra holereĭ, s'aŭ făcut următoarele disposiţiuni: 1) a împărtăşi pretutindine ştiinţă despre lecuirea epidemieĭ; 2) a pregăti doctorĭ şi spitale: şi al 3) a construi barace, şi a le asigura cu alimente, pentru care scopŭ s'au publicat prin afipte măsurile generale.

Aceste măsuri, primite prealabil şi sub personala observare a presiedintelui-plenipotenţiar, puse în lucrare, în Moldova, au dat resultate foarte satisfăcĕtoare. Cea mai mare parte din locuitori scoşi în barace, durate pe locuri înnalte, cu ajutorul medical, au suferit pucin de holerà.

După stărpirea acesteĭ boale din Moldova, dorinţa generală a locuitorilor Valahieĭ, cuprinsă în o adresă, îndemnă pe Preşedintele-plenipotenţiar P. Kisseleff de a se duce la Bucureşti: aice ca şi în Iaşi cu cooperarea sa personală, au grăbit foarte mult îndeplinirea disposiţiunelor hotărîte.

Resultatul acestor măsuri, se poate cunoaşte din calculul comparativ al mersuluĭ holereı în principate şi în Ungaria, ca ţară limitrofă.— In Moldova şi Valahia din 2,871,162 locuitorĭ s'aŭ bolnăvit 33,560, au murit 20,218, adecă din 45 oameni s'au bolnăvit 1, din 142 oamenĭ ce s'aŭ bolnăvit, au murit 1.—In Ungaria din 9 milioane locuitorĭ s'aŭ bolnăvit 501,657, au murit 217,594, adică din 17 oameni s'au bolnăvit 1; din 41 oameni ce s'aŭ bolnăvit au murit 1.

Cheltuielele pentru înfiinţarea carantinelor, lefele împiegaţilor, şi medicilor, cumpărarea medicamentelor, alimentarea saracilor se suie la soma de 97,410 leĭ.

Pentru onoarea Guvernuluĭ nostru, nime nu poate tăgădui recunoştinţa generală a locuitorilor locali pentru folositoarele resultate a le măsurilor luate de administraţia rusască contra stârpireĭ holereĭ. Pe lângă raporturile, ce se primeaŭ din ţinuturĭ, boeriĭ şi alte bresle, precum de asemenea şi neguţitorimea străină din Bucureştĭ, au presentat D-lui Kiseleff, prin deputaţĭ şi cler, adresă, în care esprimaŭ cea mai vie recunoştinţă pentru disposiţiunele, cari fără a strâmtora pe persoanele private, au produs încetare, în scurt timp, a acesteı boli, şi au scapat ţara de acele nenorocirĭ, cari întovărăşaŭ holera în alte localităţĭ.

Aseminea nu se poate de a nu se da cuvenita dreptate şi locuitorilor, cari în toate disposiţiunele, conlucrau cu deplină încredere şi abnegaţiune, pentru toate mĕsurile luate de Gu-

vern, singurĭ între dânşiĭ instituiaŭ ţepurĭ, cordoane şi inspecţiunĭ, şi cu aceste făcură posibilă încetarea atât de repede a holereĭ.

2) Incetarea abuzurilor.

Dorind cât maĭ de aproape a cunoaşte nevoele şi situaţiunea ţăreĭ, plenipotenţiarul preşedinte, chiar de la început au anunţat disposiţiunea, de a primi singur în persoană, cererile de la toate clasele societăţeĭ. In scurt timp, el s'au convins din o mulţime de jalobe, că esistaŭ abuzuri enorme, care imediat trebuiaŭ stârpite. In acest scop, s'au luat măsurĭ de a se forma în toate judeţele comisiunĭ de revisuire, la a cărora compunere s'au numit boeriĭ de prima classă, care până atunci rămăsăse oare cum inerti, şi departaţĭ de afacerile comune; cu această atenţiune, către notabiliĭ din localitate, ambiţiunea lor fu dirijată spre binele comun. Intre aceste, spre maĭ mare succes in descoperirea abuzurilor presupuse, s'au numit în fie-care comisie, câte un funcţionar rus, în calitate de procuror; comisiile de revizuire, curmând acţiunea abuzurilor, au descoperit următoarele: 1) s'au găsit contribuabilĭ, despre cariĭ Guvernul n'ave nicĭ o cunoştinţă; a) 873 liuzĭ (o întrunire de cincĭ sau maĭ mulţĭ inşĭ; b) 35,471 familiĭ. 2) contribuţiĭ ilegale de pe la sătenĭ 2,209,378.

Aceştĭ banĭ, parte s'au luat înapoĭ, şi parte se înplinesc după hotărîrile judecătoreştĭ.

Acest mijloc întrebuinţat, au curmat de la sine starea de asediŭ în care se afla ţara, din

cauza jafurilor funcţionărituluĭ de pe la sate. De aicĭ în colo au început a se face înplinirea tuturor contribuţiunelor în mod regular, după cum se făcea în timp de pace. Dar odată cu încetarea abuzurilor, provenite din cauza resboiuluĭ, s'au ocupat şi de încetarea treptată a abuzurilor şi a peşchişurilor, ce s'au fost înrădăcinat prin obiceiurile şi aşezemintele ţăriĭ. Astfeliu, mulţĭ din dregătorĭ au refuzat de a maĭ primi pocloane de la funcţionarĭ pentru locurile date, voind ca prin aceasta se'ĭ lipsască de motivul ce'l avea jefuind pe locuitorĭ.

S'aŭ desfiinţat tacsa, ce se lua de pe produsele ţăriĭ, care tacsă se numea vama internă. Pe aceste aşĭ baze în urmă s'aŭ desfiinţat tacsa ispaşuluĭ vitelor rătăcinde, şi cu aceasta s'aŭ desfiinţat şi esistenţa tacsatorilor, cari au fost cauza a multor abuzurĭ.

In Moldova esista un abuz sui generis din partea orîndarilor în mare parte evreĭ.

Administraţiunea temporală rusă, sciind până la ce grad săteniĭ moldovenĭ sunt iritaţĭ, cu jafurile acestor oamenĭ, cari îşĭ făceaŭ gheşefturile sub patronajul funcţionarilor de pe la sate, au profitat de o veche anafora a Hospodariuluĭ Ipsilanti, în care se interzicea evreilor ţinerea orîndelor pe la sate, imediat au şi pus'o în lucrare, în toată întregimea eĭ.

In genere spre a înlătura abuzurile în strîngerea dărilor, s'aŭ admis de regulă, că toate dispoziţiunele administraţiuneĭ, la dărĭ şi prestaţiunĭ, să se aducă la cunoştinţa tuturor, prin mijlocul ziarilor şi a publicaţiunelor, căcĭ până acum aceasta era un secret pentru popor.

Toate aceste desființărĭ, au fost meditate, o-dată cu bazele proectuluĭ pentru compunerea regulamentelor, și în acest modŭ se pregătea țara, către reformele viitoare.

3) Asigurare pentru îndestularea armateĭ.

Înainte de întrarea adjutantuluĭ general Kiseleff, în administrarea țěriĭ, în toate localitățile productele eraŭ insuficiente pentru îndestularea armateĭ; cu deosebire Bucureștiul încunjurat de câmpiĭ, era amenințat cu foamete ;în cîteva zile prețul pâneĭ s'aŭ urcat la 16 și 20 parale de ocă (adecă aproape 7 capeĭcĭ funtul). *) Ca să se împedece continuarea urcăreĭ acestor prețurĭ, și să se asigure îndestularea poporuluĭ de prin ținuturĭ, aŭ fost trimișĭ boerĭ, cari conform instrucțiunelor primite, au reușit a îndupleca pe posesorĭ și proprietarĭ, de a împărțĭ pe la săteni, până la recolta anuluĭ viitor, toată pânea ce o aveaŭ de rezervă.

In Bucureștĭ foametea au fost evitată, de o cam dată cu eliberarea din magazinele noastre, a pâneĭ ce era de prisos, cu prețul care în urmă au adus avantaje; în același timp s'aŭ format o comisiune specială, care făcând comande suficiente de pâne în Moldova și Odesa, au c-

---

*). Aicĭ se atrage atențiunea cititorilor asupra ignoranțeĭ saŭ releĭ voințĭ a scriitoruluĭ rus, în transformarea măsurelor și a monedelor româneștĭ. în cele ruseștĭ. Este știut că funtul corespunde cu 1 litră și 33 dramurĭ, prin urmare oca noastră cuprinde 3 funturĭ ruseștĭ. Asemenea se știe că o capeică rusască cuprinde 4 parale româneștĭ, prin urmare leul nostru vechiŭ corespunde cu 10 capeĭcĭ ruseștĭ. Din cele aratate, resultă că după calculul scrii-

vitat lipsa de pâne în Bucureștĭ, și întreținea prețul pâneĭ la nivelul intre 18 și 19 parale de ocă.

Tot prin această Comisiune s'aŭ asigurat cu prețurĭ moderate, necesitatea de carne și lumînări de săŭ.

In anul 1831, făcănduse o bună recoltă în Valahia, au conlucrat la imediata scădere în prețul pâneĭ, care au ajuns la 10 parale de ocă.

Intre aceste, recolta ră în timpurile din urmă repeținduse cam deseorí, au dat impuls plenipotențiaruluí președinte, să se ocupe de introducerea magazinelor de reservă, care până în present nu erau cunoscute în țară. Introducerea regulamentuluĭ și reforma generală în Principate, au presentat mijloace pentru formarea acestor magazine (coșere de reservă).

Pe la 1 Ianuar 1833, rezerva din magazinele Valahieĭ se compunea din: 377,752 sferturĭ de chile păpușoi, 32,480 sferturĭ de chile meiŭ. In totul 410,232 sferturĭ chile.

In Moldova, din cauza rěleĭ recolte din aniĭ trecuțĭ nu s'aŭ putut începe formarea acestor rezerve de cât din anul 1833, când s'aŭ și început umplerea magazinelor în proporția prevězută prin regulament; iar la 1836, toata populația din ambele Principate, va fi asigurată

---

toriuluĭ rus, 1 funt de pâne costând 7 capeicĭ (28 parale), oca ar costa 21 de capeicĭ (adecă 2 leĭ și 4 parale). O asemenea scumpete imaginată, poate se sparie pe toțĭ creștiniĭ din toate unghiurile Rusieĭ, chiar și pe ceĭ din fașă, tăindule pofta de a mai trăi, și a gusta din pânea cea amară vêndută așa de scump de Moldovenĭ.

Traducĕtorul.

cu rezerva în proporţia anuală, şi atuncĭ rămâne la îngrijirea administraţieĭ numaĭ ca se înprospeteze rezerva, preschimbând'o cu recolta fie-căruĭ anŭ.

4). *Organizarea oraşelor.*

a). **Partea Poliţienească**

La intrare E. S. Kiseleff în administrarea Principatelor, esistaŭ prin oraşe 4 speciĭ de poliţie; una numită Agia, saŭ poliţia locală; a doua: poliţia rusască, sub conducerea Poliţmaĭstruluĭ; a treia: poliţia contra ciumeĭ, sub conducerea unuĭ deosebit Poliţmaĭstru, şi a patra: poliţia de rezbel.

Toate aceste poliţiĭ, avênd fie-care budgetul săŭ, avea influenţa asupra administrăreĭ oraşuluĭ, şi adese orĭ veneaŭ în conflict în îndeplinirea ordinilor poliţieneştĭ.

Inputernicitul Preşedinte punînd poliţia de resbel în cuvenitele limite, din cele alte treĭ, au format una singură sub conducerea şi responzabilitatea Agăi, numind pentru observare un funcţionariŭ rus, în calitate de Procuror.

Astfeliu, din diferite politiĭ, primind fie care diferite retribuţiunĭ, s'aŭ format în oraşele principale o singură poliţie, care era suficientă sub toate raporturile, pentru administrarea oraşuluĭ.

Cu întroducerea regulamentuluĭ, poliţia din ambele capitale, au primit o nouă şi o maĭ întinsă organizare, iar în oraşele de districte, unde tot mecanismul poliţienesc se concentra

în persoana ispravnicului, şi adese orî încredinţat de acesta subalternilor săĭ, s'au numit Poliţmaĭstri. Drepturile şi îndatoririle poliţieĭ, sunt prevĕzute în prescriţiunele regulamentuluĭ şi în diferite instrucţiunĭ.

In acelaş timp, au fost atrasă atenţiunea asupra organizăriĭ moduluĭ de înquartirare. Neegalarea şi abuzurile aicĭ, ca şi în toate cele lalte cazuri, produsăse indignarea contra Ruşilor, care necesita o imediată îndreptare. Comisiile formate în acest scop, au împărţit toate casele după clase, şi au constituit ordinea la înquartirare într'un mod egalizator, şi cu aceasta au nimicit inconvenientele de maĭ înainte.

b). Mĕsuri pentru organizarea, în special a oraşelor.

Desordinele în administrarea internă şi esternă a oraşelor, abuzurile în strîngerea dărilor, au motivat pe administraţia temporală rusă, a forma în Iaşĭ şi Bucureştĭ 2 comisiĭ principale, spre îndreptarea lucrurilor, care comisii inspectând casieriele oraşelor, au dat pe faţă multe capitalurĭ, şi au descoperit sorgintea veniturilor, care dădură posibilitate a efectua multe ameliorărĭ. Afară de aceste, comisiunea din Bucureştĭ în viderea privilegiilor necesare pentru prosperarea cultureĭ şi salubrităţii publice, au compus un proect dė organizarea oraşului, care au fost depus la administraţia locală, unde trebuia se rămâe, şi se servească ca tip în preocupaţiunele eĭ din viitoriŭ.

In o ţară, unde avantajele comodităţiĭ oraşelor, e atît de puţin cunoscută, s'aŭ recunoscut folositoriŭ şi chiar necesar a lasa la disposiţie un model complect de o bună organizare a oraşuluı, în toate privirile. Dreptul şi posibilitatea la aceasta o presintaŭ oraşele; Brăila şi Giurgiŭ, anecsate conform tractatuluı de la Andrianopole.

Din punctul de vedere aratat pentru cele două oraşe mencionate, s'aŭ făcut o disposiţie, după care, administraţia se diviza în două părţı: poliţienească şi de gospodărie; prima era lasată pe sama poliţieı, şi secunda pe sama magistratuluı. Pentru aranjarea sistematică a oraşelor, s'aŭ întocmit planurı, cu o regulară impărţire a stradelor, a pieţelor şi cu ficsarea locurilor pentru porturı. In fine în memoria marelor acte a ultimuluı resbel, s'aŭ transformat geamiile turceştĭ în Bisericı; cea din Giurgiu cu patronul sf. Neculai, iar cea din Brăila cu patronul sf. Arhistratig Mihail.

Această disposiţiune au fost pusă în aplicare în cursul anilor 1830 şi 1831, cu un strălucit succes, şi buna stare a oraşelor au fost primită cu o recunoştinţă, pe care poate se o imprime numaı o disposiţie încă nepomenită în ţară, care apara personalitatea şi proprietatea oraşuluı.

Esperienţa făcută cu organizarea orăşienească, au servit în urmă de model pentru toate cele alte oraşe.

Cu întroducerea regulamentuĭ, s'au orga-

nizat magistratul în toate 17 orașe ale Valahiei, iar în Moldova în 6 orașe.

In folosul orașelor s'aŭ determinat ca veniturĭ constante: a) 10% taxa din averile previligiate; b) taxa din introducerea băuturilor; și c) apaltul cărților de joc.

Cu aceste, și cu alte mijloace. cari însă nu atingeaŭ veniturile generale a țereĭ, Guvernul au reușit a face relativ la înbunătățirea orașelor, următoarele:

1). In Bucureștĭ s'aŭ pavat cu piatră 13 strade principale, iar pentru cele lalte s'aŭ făcut devise. care se vor pune în lucrare în 1834 In Iașĭ, s'aŭ început pavarea după un proect, conform căruia orașul va fi pavat în curs de 7 anĭ. In Focșanĭ, Brăila și Giurgiŭ, stradele principale s'aŭ pavat.

2). Iluminarea stradelor în Bucureștĭ s'aŭ întrodus din 1831, în Iașĭ, Focșanĭ. Craiova din 1832, iar în toate cele lalte orașe din 1833. Cișmelele din orașele principale s'au înmulțit și s'aŭ îmbunătățit.

3). In toate orașele s'aŭ introdus pompe în contra incendiuluĭ; iar pentru Bucureștĭ și Iașĭ s'aŭ comandat din St. Petersburg, pompe într'o cantitate mai mare.

4). In Bucureștĭ, Iașĭ și Craiova, în locul foastelor bordee, în cari se țineaŭ arestanțiĭ, s'au zidit frumoase penitenciare de piatră, înpărțite în secțiunĭ după genul crimelor. Pe la penitenciare s'aŭ făcut paraclise, spitale și băĭ.

Aicĭ se prevĕd rotațiunele sumelor orășieneștĭ, din timpul înființăriĭ magistratureĭ până la 1834:

	Moldova	Valahia	Total
1). Veniturile pe aniĭ 1831, 1832 şi 1833 eraŭ:	964,640.	1589,937.	2554,577.
2). Cheltuelele pe aceiaşĭ anĭ.	801,332.	972,189.	1773,521.
3). Rezerva pentru anul 1834.	163,308.	617,748.	781,056.

O asemine stare a veniturilor orăşieneştĭ, promite cele maı măgulitoare consecinţĭ; în scurt timp, oraşele vor avea capitalurĭ considerabile, cari se vor pute întrebuinţa cu profit, pentru înfiinţarea diferitelor instituţiunĭ folositoare.

5). Organizarea căilor.

Luînd în considerare organizarea căilor necesare pentru comunicările ordinare şi comerciale, Guvernul provizor rus, au confiat această afacere la doi ofiţerĭ din serviciul tecnic a căilor de comunicare, unul în Moldova şi altul în Valahia.

Sub nemărginita supraveghere a acestor doi ofiţerĭ, calea cea mare de resbel-etap, care duce din Rusia, prin Focşanĭ şi Bucureştĭ la Silistra, au fost lărgită şi adusă în stare bună, dealurile s'au nivelat, peste rîpi s'au construit podurĭ.

Pe rîurile: Argeş, Ialomiţa, Buzĕu, Siret şi Olt, s'au făcut podurĭ solide aşezate pe şeicĭ.

Prin concursul *ofiţerilor mencionaţĭ, în anul* 1830, s'au construit *conform tuturor regulilor* arteĭ tecnice, 2 podurĭ: *unul în Moldova, şi* altul în Valahia, cari în viitor trebuea se ser-

vească de model la toate construcţiunile de aseminea natură.

La întroducerea regulamentuluĭ aceste dispoziţiunĭ au servit de bază la organizarea căilor.

In acest scop s'au propus a înfiinţa în Valahia un comitet constructor, iar în Moldova, unde mijloacele sunt mai slabe, s'au numit ingineriul Principatuluĭ.

In cursul a doi anĭ, departamentul ingineresc s'au ocupat continuă cu ameliorarea căilor vechi şi construirea altor nouă, ce se crezusă necesare pentru afacerile comerciale pe Dunăre; în acelaşĭ timp, pe tot reionul căilor şi cu preferinţă pe cele rezbelo-etap, s'au construit podurĭ solide, după modelele făcute în anul 1830.

Staţiunile postale ruinate de intemperiĭ şi arse în timpul ciumeĭ, s'au reperat şi s'au construit din nou, corespunzătoare comodităţiĭ. Regulata întreţinere a căilor şi obiectelor necesare staţiuneĭ postale, erau asigurate prin condiţiunile decisive şi inspecţiunea Guvernuluĭ. Tóte aceste, adecă: îndreptarea căilor, podurilor şi a poştelor, întru atâta au uşurat comunicaţiunea, încât corespondenţiile trimise din Bucureştĭ la Iaşĭ, şi vice-versa, o departare de 22 poşte, se primeau foarte esact, după 36 de oare.

6). Paza siguranţeĭ interne.

Principatele, neîngrădite pe la fronţierĭ n'au instituţiunĭ de siguranţă, şi în năuntru ne avênd o poliţie organisată presintau o liberă întrare vagabonzilor, îngrămădiţĭ aicĭ, din diferite locurĭ

de peste Dunăre; ţiganiĭ cunoscuţĭ sub denumirea de *Netoţĭ*, find alungaţı din Austr'a pentru prădăciunı, înmulţiră gramada vagabonzilor, şi formând bande înarmate, făceaŭ prădăciunĭ în toată ţara.

Panica, produse prin necontenite prădăciunĭ, stagna orĭ ce întreprindere de industrie; boerii şi în genere persoanele cu avere, erau nevoiţĭ a se strămuta prin oraşe, şi la caz de călătorie, parcursul pe drumurı se facea cu convoiŭ bine ınarmat.

In timpul din urmă pradăciunele ajunsăse la aşa grad, în cât gospodarii eraŭ nevoiţĭ a aplica hoţilor pedepsele cele mai crîncene, precum de esemplu: tăerea mâınelor, picioarelor etc; dar această măsură nefiind susţinută de o poliţie organizată, n'aŭ putut se aducă nicĭ un rezultat folositoriŭ. Rĕul prinzênd rădăcinĭ considerabile, reclama o îndreptare generală, continuă şı constantă, care imediat s'aŭ şi pus în lucrare.

Inainte de toate s'au făcut cunoscut pretutindene înterzicerea de a purta arme. O mare parte din vagabonzĭ şi voluntarĭ bulgarĭ au fost expulsaţĭ peste frontieră, ţ'ganiĭ netoţĭ au fost supuşĭ la salahorie în oraş, după o plată determinată; iar cei rebeli au fost expulsaţı peste Dunăre.

In curînd garda teritorială, (despre formarea căriea se va vorbi în capitolul următoriu) au păşit pe la punctele ce'ĭ eraŭ determinate prin oraşe şi pe la frontari'.

Ca se nu diminueze această gardă, prin în-

trebuinţarea eı la îndeplinirea obligaţiunelor poliţieneştĭ prin districte, s'aŭ format 2 corpurĭ de *Dorobanţĭ* şi de slujitorı, în Moldova un numĕr de 1,074 oamenĭ, iar în Valahia un numer de 4,470 de oameni. Această gardă poliţienească fu împărţită pe la Isprăvniciĭ şi plăşĭ, (părţı din district) pentru paza liniştei interne. In acelaş timp, toţĭ locuitoriĭ de prin comunele rurale au fost obligaţi a garanta solidar întru nimicirea gazdelor de hoţı, cu responsabilitatea personală a obştiilor săteştı.

In timp ce în acest mod se pusăse baze solide întru asigurarea liniştei interne a Principatelor, iar pe de altă parte linia carantinelor, pusăse bază năvălireĭ noilor vagabonzı, atuncı spre a se pute da o mai mare forţă liniilor de carantine, şi a păzi în mod general inviolabilitatea frontierilor, s'aŭ format santinela cordoanelor din satele riviere, ce eraŭ în numĕr de 179, din cari cu schimbul se trimeteaŭ un numĕr determinat de oamenĭ înarmaţĭ, spre îndeplinirea serviciuluĭ de la frontariĭ, în unire cu garda teritorială.

Toate aceste instituţiĭ intocmite aŭ nimicit prădăciunele în aşa grad, în cât în cursul anuluĭ 1833, nu s'aŭ întâmplat niciĭ un caz însemnat în ambele Principate, comunicaţiunele şi industria, stingherite până în present prin pericolul prădăciunelor, se producŭ în libertate şi animează cultura paşnică a câmpurilor.

Amintinduse în acest capitol despre introducerea gardeĭ teritoriale, este necesar că în viderea însemnătăţeĭ acesteĭ instituţiunĭ, să se

trateze în special despre formarea și organisarea acestui corp de armată.

7). Formarea gardeĭ Teritoriale.

Introducerea în Principate a gardeĭ teritoriale aŭ fost dictată prin tratatul de la Andrianopole. Novisnıul acesteĭ instituțiunĭ, și maĭ alesŭ recrutarea într'o țară, desvățată de militărism încă de pe la seculul al XVII-le, presintaŭ la început mari dificultățĭ. Cu toate aceste prin mijlocul ficsăreĭ terminuluĭ de serviciŭ, (la șese ani), a consiliilor date locuitorilor, de utilitate, vor ave, formănduse acest corp de armată un protector, Guvernul au ajuns la scopul săŭ, și numaĭ într'un caz, în Moldova, necesitatea au reclamat a usa de putere pentru înfrînarea câtor-va sate, populate cu emigranți din Ungaria*).

După terminarea recrutării, imediat s'au și început instruirea gardeĭ teritoriale, spre aĭ pute da cuvenita organizare, pe timpul staționăreĭ oștirilor noastre în Principate.

Conform cu aceasta, în cursul anuluĭ 1830, s'aŭ format 3 regimente în Valahia, și unul în Moldova, fie-care din câte 2 batalioaue infanterie și 2 escadroane cavalerie. In urmă, după inprejurările locale, contingentul gardeĭ teritoriale din Moldova, s'au mărginit la 1 batalion infanterie și 1 escadron de cavalerie.

Acum armata teritorială, se compune din următoriul numĕr:

---

*). Aice se face alusiune la bătălia dé la Sabaŭanĭ, căci Unguriĭ nu voiaŭ să deie oameni de oaste, cu ocasiunea formăreĭ *Străjei pămênteşti.* Th. C.

	Stab ofiţeri	Ober ofiţeri	Grade inferioare.
In Valahia:	12	165	4,587.
In Moldova:	3	33	1,096.

Garda teritorială din Valahia este subordonată Spatariuluĭ, iar în Moldova Hatmanuluĭ.

Pentru administrarea miliţieĭ, s'aŭ compus un statut militar, în care s'aŭ expus regule de îndatorire şi responsabilitate a fiecărui grad, s'aŭ prevĕzut regule pentru solde, haine, hrană, ţinerea condicilor şi a contabilităţeĭ, justiţia militară şi instruirea oştireĭ.

Toată armata e pusă pe picior de rezbel şi echipată după modelele aprobate, cu multă comoditate şi se aprovisionéză cu haine conform statutului.

Pentru întreţinerea gardei teritoriale în regulament se prevede anual:

In Valahia:	2,765,000 lei.
In Moldova:	650,000 leĭ.
	3,415,000 leĭ.

Atitudinea gardei teritoriale, au satisfăcut pe deplin aşteptărei lor. Stab şi Ober ofiţeriĭ în genere aparţin celor mai înalte familiĭ boereştĭ, gradele de jos erau alese de obştiea satelor din cele mai bune familiĭ, şi cu garanţia pentru buna purtare. Instrucţia s'aŭ apropriat într'un timp foarte scurt, şi disciplina păzită de gardă, nu lasă nimic mai mult de dorit, de cât că starea de acum a acestui corp de armată, sĕ se mănţină şi în viitoriŭ.

8). Instituţiuni de caritate.

In Principate sub acest nume se înţălegea: a) cutia milelor pentru saracĭ; b) întreţinerea spitalelor; c) întreţinerea scoalelor.

Toate aceste instituţiunĭ, cu ocazia timpuluĭ de rezbel se aflaŭ în cea mai complectă decadenţă, căpitalurile şi veniturile nu se ştieaŭ unde se află, casele eraŭ ocupate saŭ de ospitalele militare, sau cu depositul hainelor ciumate, şi de aceia atît spitalele, cât şi scolile încetase a funcţiona.

Plenipotentul—preşedinte găsind în asemine stare una din cele mai folositoare părţĭ ale organizăriĭ sociale, imediat s'aŭ gândit la mijloace spre a o restabili.

In acest scop s'au format comisiunĭ din cei mai fruntaşi *Epitropi* saŭ îngrijitorĭ aĭ instituţiunilor care conform instituţiunelor primite, au făcut evidentă starea capitalurilor şi mijloacele de ameliorare. In acelaş timp succesul încetăreĭ contagiuneĭ, au presentat posibilitatea în eliberarea de ocupare militară, înseşĭ casele ce aparţineaŭ instituţiunilor de caritate. Cu aceasta în genere, toate instituţiunile de caritate cu începerea anuluĭ 1830, au reluat funcţionarea lor.

Din cutia milelor în aniĭ 1830—1834 s'aŭ cheltuit următoarele sumi :

	Numărul saracilor	Sumele cheltuite.
In Moldova.	2574	349,168 lei.
In Valahia	20750	411,300 lei.

Tot în cursul anilor mencionaţĭ, în spitalele civile s'aŭ întreţinut bolnavĭ:

	Intraţi	Indreptaţi	Morţi.
In Moldova:	2,858	2,515	211
In Valahia:	2,091	1,738	281.

După încetarea contagiuneĭ, întru cât repedea eliberare a caselor ocupate de spitale militare şi deposite, dădu posibilitate de ale uti-

lisa fără împedicare, îndată s'au şi luat dispoziţiuni pentru reformarea şi deschiderea scoalelor, de o cam dată în oraşele principale ca Iaşiĭ şi Bucureştĭ, iar mai pe urmă, odată cu întroducerea regulamentului şi în oraşele districtuale.

Pe la 1 Ianuar 1834 în scoli se aflaŭ:

	Scolari	Invăţătorĭ
In Moldova:	899	22
In Valahia:	2,955	42
	3,854	64

Independent de aceste scoli preparatoare, s'au însărcinat oamenĭ competinţĭ, care să se ocupe cu modul de înfiinţarea gradată a scoalelor mai înalte, ca tinerimea se aibă mijloace se capete cunoştinţele necesare în patria lor, fară a se mai espune la inconvenientele educaţiuneĭ străine. Aceste instituţiunĭ vor servi ca o nouă şi imposantă probă despre îngrijirea Guvernuluĭ nostru, în răspîndirea ştiinţeĭ, contra însinuăriĭ oamenilor malicioşi, carĭ se sforţază se ne arăte lumeĭ ca inamiciĭ instrucţiuneĭ.

9). Cercetările ştiinţifice.

Bogăţiile naturale ale ţăriĭ au fost atras atenţiunea Guvernuluĭ rus, încă din precedentele ocupaţiunĭ ale Principatelor.

Cu toate aceste pănă acum nu se procedase la nicĭ un feliŭ de cercetărĭ. Prevĕzînduse însemnatatea acestui sujet atât relativ la avantajele ţăriĭ, pe cât şi .pentru propriile noastre cunoştinţĭ despre ţara învecinată cu noi, Plenipotenţiarul Preşedinte n'aŭ neglijat a face în această parte cercetărĭ pozitive.

Funcţionariul trimes de la Departamentul Minelor, în curs de 3 anĭ, au făcut o detailată cercetare Geognostică. El cu deosebire au esplorat locul minelor de aur, a bogatelor mine de aramă, a cărbunilor de pământ, a păcureĭ negre, şi a minelor de sare drobĭ.

Medicĭ specialiştĭ şi practicĭ au esplorat calităţile apelor minerale şi au precisat utilitatea şi modul de întrebuinţare a acestora pentru vindecarea boalelor, speciale climatuluĭ local; locuitoriĭ ţăreĭ şi oameniĭ de grade inferioare militare trimeşĭ la băi, aŭ simţit efectul binefăcătoriŭ al acestor ape.

Stab-ofiţeriĭ flotileĭ Măriĭ Negre au reviduit pe toate direcţiunele munţilor şi rîurilor, din Carpaţi, în specie pădurile apte la construcţiunea corăbiilor, au aratat calitatea lor, preţul şi mijlocul de transport la admiralitatea Măriĭ Negre.

Importanţa acesteĭ descoperirĭ e nepreţuită pentru flota noastră, în videre cu cantitatea arborilor apţi spre întrebuinţare. Afară de esplorarea bogăţiilor naturale ale ţăreı, s'aŭ făcut şi alte cercetărĭ ştiinţifice:

a) Trimisul de Academia ştiinţifică rusă, doctorul Venelin au studiat tot materialul posibil întru cât se atinge de Filologie, Istorie şi Geografie, avênd oare-care însemnatate pentru Rusia. Toate aceste studiĭ s'aŭ relatat Academieĭ.

b) D-luĭ Mavros i s'ą dat însărcinare a face toate cercetările posibile relative la Arhiologie, pe care el le'aŭ făcut şi le'aŭ descris minuţios.

Ofiţerilor Stabuluĭ General topografic, s'aŭ încredinţat să se face harta specială a Principatelor; iar ofiţerilor de la Astronomie, se preciseze latitudinea şi diferenţa de longitudine *) a tuturor oraşelor principale din principate. Primiĭ au făcut o hartă satisfăcătoare, specială şi cu deosebirĭ administrative; secundiĭ au calculat înălţimea poluluĭ şi diferinţa între meridiane, s'aŭ ficsat prin observaţiunele barometrice, înălţimea oraşelor principale şi a munţilor în raport cu nivelul Măriĭ Negre.

10). Demarcaţiunea Dunărei.

Demarcaţiunea limitelor Dunăreĭ presintă o importantă preocupaţiune, atât în privirea ficsăriĭ fruntariilor, prin care se asigură principatelor o însemnată întindere de apă şi teren, pre cât şi pentru liberul comerţ pe Dunăre. Mulţămită viguroaseĭ insistenţĭ a Plenipotenţiaruluĭ preşedinte şi conlucrarea representanteluĭ nostru, s'aŭ obţinut ca Poarta se trimeată funcţionarĭ pentru proectata delimitare, care se lucreze în unire cu o comisiune din boerĭ, numită din partea ţăriĭ. Guvernul provisoriŭ prevĕzând dificultăţile şi supleţa ce va întrebuinţa Guvernul Turcieĭ, în terminarea definitivă a acestui act, au numit în această comisiune pe un esperient şi activ stab ofiţer din Stabul General, ca cu o acţiune espeditivă şi decisivă, se eviteze orĭ ce dificultăţĭ, cari ar pute împedeca mersul lucrărilor sub orĭ care preteste. Această măsură au avut unŭ succes strălucit, căci în cursul uneĭ verĭ s'aŭ făcut delimitare pe toată

*). Vezi pagina 487 din acest volumŭ al Uricaruluĭ. **Th. C.**

întinderea Dunăreĭ, de la posesiunele Austriace până în Basarabia, frontariile s'aŭ indicat prin semne convenabile confirmate de Poartă. *)

Terminânduse această delimitare, Principatele aŭ câştigat: apele canaluluĭ principal al Dunăreĭ cu afluenţii săĭ, pe o întindere de 600 verste (NB. o poştă are 26-28 verste); 88 de insule, din care 6 sunt populate cu 400 familiĭ si pământuri locuite ce aparţineaŭ mai înainte foastelor raele turceşti, şi se compuneaŭ din 445,648 pogoane de Valahia saŭ 202,112 desiatine ruseştĭ.

In timp pe când se pertracta confirmarea frontierilor, aŭ fost numită comisiunea care se cerceteze drepturile posesorilor particulari, ca pe cât timp va ţine Guvernul provizor rus, să se precieze întinderea care va aparţine posesorilor, şi acea care va face parte din proprietăţile Statuluĭ. Această comisiune terminându'şĭ lucrările sale, aŭ admis că detenţiunea posesorilor era de 186,925 pogoane saŭ 85,229 desiatine. După aceia 258,723 pogoane sau 117,428 desiatine, înpreună cu apele şi insulile canaluluĭ principal al Dunăreĭ, în urma întărireĭ Divanurilor Obşteşti, s'aŭ desemnat ca proprietate a Statuluĭ, si care de o-camdată aduce venit de 488,099 lei, esceptând darea personală.

* O parte din această hartă, cuprinḑênd frontiera Moldovei de la revĕrsarea Sĭretuluĭ, in Dunărea, la Vĕdeni, până la aceia a Prutuluĭ aproape de Reni, s'au trimes guvernului Moldovei, sub iscaliturile membrilor Sfatuluĭ Administrativ al Munteniеĭ. Această hartă, fiind in posesiunea mea, am donato Academieĭ Române; în ea se vede lămurit talvegul Dunăreĭ româneşti.
Th. C.

Această aquisiţiune în urma respirireĭ de către gospodarĭ a tuturor averilor Obşteştı, compune în present unica proprietate a Statuluĭ. Posiţiunea avantajoasă a pămênturilor din noŭ anecsate, în scurt timp trebue să aducă pentru principate foloase considerabile, nu numaĭ faţă cu comerţul, dar şi pentru colonizarea streinilor. Cazurĭ de aceste s'aŭ presentat chiar în timpul resbeluluı trecut, cu emigrarea Bulgarilor de peste Dunăre.

De şi pe atuncĭ din cauza lipseĭ de pamênturĭ comune, Guvernul n'aŭ putut se ofere acestor oamenĭ toate comodităţile dorite pentru a lor aşezare; cu toate aceste, fiind că cea mai mare parte din bulgarĭ au remas în principate, se simte necesitatea ca se arătăm măsurile luate în această privire.

11). Aşezarea Bulgarilor.

In anul 1830, odată cu întoarcerea oştirilor din Rumelia şi Bulgaria, au trecut în principate 6283 de familiĭ bulgare.

Era natural de a prevede, că aceşti oamenĭ deprinşi a cultiva pămênturı comunale, nu vor voi se rămână în principate, unde vor trebui se fie în oare care dependinţă faţă cu posesoriı.

Şi în adevăr, o asemine dorinţă s'aŭ şi manifestat între toţĭ emigraţiĭ bulgarĭ, mai cu deosebire, când din partea Porţiĭ s'aŭ făcut cunoscut diferite promisiunĭ, susţinute prin considerabile ajutoare băneştĭ, ce se dădea de agenţiĭ turceşti trimeşĭ anume aicĭ.

Convingânduse de utilitatea ce ar ave ţara,

păstrând pe cât este posibil pe aceşti cultivatorĭ activĭ, Guvernul provizoriŭ le-aŭ oferit următoarele scutirĭ.

1) Scutire timp de 3 anĭ de orĭ ce dare a Statuluĭ. 2) Reducerea la jumatate a dărilor în ceĭ 7 anĭ următorĭ.

Emigranţilor meseriaşĭ li s'aŭ oferit a se aşeza în oraşele din noŭ anecsate, unde eĭ puteaŭ fi cu deosebire folositorĭ, şi pentru sine şi pentru societate, faţă cu comerţul.

In urma acestor disposiţiĭ din numărul de 6,238 familiĭ, 2,042 s'aŭ întors înapoi, iar restul de 4,241 s'au aşezat în Principate.

12). Comerţul intern şi estern.

Intre toate disposiţiunele de întroducerea şi ameliorarea ordineĭ necesară în administraţiunea internă, industria era în primul loc, care atrăgea atenţiunea Guvernuluĭ provisoriŭ încarcat de datoriĭ şi obligat a întroduce multe instituţiunĭ noue, ce necesitaŭ marĭ cheltuelĭ, nu putea compta pe mijloacele sleite ale ţăriĭ, şi de aceia era necesar mai înainte de toate a regula prosperitatea poporuluĭ. In această hipoteză, afară de alte multe ameliorărĭ în administraţie, trebuea cu deosebire a atrage atenţiunea spre industrie şi comerţ, fiind principalele isvoare ale bogăţieĭ poporuluĭ.

Vama internă (NB. se crede că ar fi barierile şi biurourile percepţieĭ comunale), care aducea venit până la 800 leĭ, zugruma aicĭ industria, căcĭ drepturile perceptorilor se întindeaŭ fără escepţie, asupra tuturor obiectelor de proveni-

enţă a oraşelor saŭ a satelor, şi evident că era un obstacol la prosperitatea industrieĭ.

Plenipotenţiarul-preşedinte pe deplin convins că faţă cu prosperitatea publică, Administraţia poate găsi mijloacele necesare, n'aŭ hesitat a desfiinţa această vamă, numaĭ ca prin aceasta să se dee o liberă desvoltare munceĭ. Afară de aceste, în Principate mai esista o taxă ce se percepea de pe toate productele săteştĭ, la întrarea lor în oraş spre vânzare. Guvernul provizoriŭ au desfiinţat şi această taxă.

Vânzarea săreĭ era împedecată prin marĭ restricţiunĭ. La o distanţă de 6 ciasurĭ de la Dunăre, esista înterḑicerea liberuluĭ comerţ cu sare. Această înterḑicere au fost aseminea desfiinţată, şi s'aŭ întrodus liberul comerţ cu sare în toate localităţile.

Mai rămănea încă două împrejurărĭ ce strămtora pe ţaranĭ: requisiţia pentru armată, şi strângerea fără nicĭ o plată a productelor în folosul funcţionarilor comunalĭ, sub denumire de: *conachi*.(?)

Plenipotenţiarul-Preşedinte a Divanurilor au găsit mijloace de a înlocui requisiţia cu antreprisa aprovizionăriĭ cu grâne, avantajos pentru stat, [1]) iar darea numită *conachi*, ca una ce nu ave baze legale, s'aŭ desfiinţat.

Pe timpul acesta s'aŭ pus în aplicare importanta disposiţiune a regulamentuluĭ, care preciza obligaţiunele ţeranilor, faţă atât cu viste-

---

[1]). Furajul de grâne cu requisiţie se presta cu 12 lei pe loc. Libera antrepriză pentru 50,000 merţe păpuşoi s'au efectuat cu adusul la magazine cu 13 lei, 10 parale.

ria, cât şi în raporturile lor cu posesoriĭ. Această disposiţiune despre care se va vorbi detailat în partea a II a a acesteĭ dărĭ de samă, şi care desfiinţând toate impositele laterale şi abuzive ce esistaŭ până în acest timp, au micşurat pe jumătate contribuţiunele plătite de ţaranĭ mai înainte, după cum se poate vedea aceasta în partea a II-a.

Aceste măsurĭ, asigurând avutul ţeranuluĭ şi nimicind strâmtorările industrieĭ interne, în modŭ naturalŭ, trebuia se aducă încurajarea munceĭ şi prisosul producţiuneĭ.

De aicĭ s'aŭ presentat posibilitatea esportuluĭ peste frontieră, a grânelor, vitelor etc.

Dar regulamentând comerţul cu strainatatea, până în present puţin cunoscut în Principate, trebuea pe de o parte a înlătura influenţa străinilor, cariĭ bucurânduse de marĭ prerogative după tractate, puteaŭ se'şĭ creeze monopoale, plătind o vamă neînsemnată de 3%, iar pe de alta a evita un asemine abuz şi din partea speculanţilor localĭ.

In cât priveşte cazul întâiŭ, era pus ca regulă, că esportul peste frontieră să se permită în folosul cultivatorilor ţereĭ, iar pentru a evita influenţa monopoliştilor internĭ, dreptul de esport, s'aŭ făcut comun pentru toţĭ industriaşiĭ, fără nicĭ o restricţiune, cu condiţiune numaĭ ca vama prevĕzută, se fie aquitată la timp.

Pentru comoditatea comerţuluĭ cu străinătatea s'aŭ construit porturĭ şi magazine în Galaţĭ, Brăila şi Giurgiŭ, iar pentru a evita vecsaţiu nea corăbiilor sosite cu marfă, s'aŭ desemnat

între debarcaderă şi compartimentul vamal, locurĭ pentru deposite, unde mărfurile, până la întroducerea lor în interiorul Principatelor, nu sunt supuse la nicĭ o măsură vamală.

Tratarea proceselor comerciale s'aŭ facilitat cu înfiinţarea de tribunale espres comerciale în Bucureştĭ, Craiova şi Galaţĭ,

Pentru a se pune la disposiţia industriaşilor mai multă comoditate în cazurile, când aceştia au necesitate de ajutoriul poliţieĭ teritoriale, o mare parte de Ispravnicĭ s'aŭ transferat din interiorul Principatelor pe la punctele frontiereĭ Dunăreĭ, unde presenţa puteriĭ poliţieneştĭ se părea indispensabilă, faţă cu nuoile împrejurărĭ.

Toate aceste instituţiunĭ, în folosul industrieĭ şi a comerţuluĭ, au fost justificate pe deplin în timpurile de pe urmă, după cum se poate vide aceasta din espunerea bilansuluĭ comercial şi din situaţia financiară a Principatelor. Comerţul Principatelor presintă următoarele resultate :

Aniĭ	1831	1832	1833
Import leĭ	21,721,700 [1])	49,665,847	47,716,097
Esport lei	32,955,671	60.813,585	70,987,933
Bilansul în	11,234,971	11,147,738 [2])	23,271,836

profitul Principatelor.

Spre a se vide repegiunea în resultatele propăgăriĭ comerciuluĭ, aici se pune la disposiţie

[1]). Pe anul 1833 se presintă lămurirĭ numaĭ pentru Valahia, cât priveşte Moldova lămuririle pe acest an nu sunt positive, spre a le pute espune ca resultate adevărate.

[2]). Bilansul comercíal pe anul 1832, mai că se egaliaze cu bilansul Valahieĭ pe 1831, din causă că lipsa de roadă din acest an, n'aŭ permis a se face esporturĭ marĭ.

estracte despre importul şi esportul ce era la nou înfiinţatul port al Brăileĭ.

Aniĭ	1831	1832	1833
Import de:	570,000	880,000	1,935,007 leĭ.
Esport de:	995,747	6,814,984	9,678,937 leĭ.

Independent de aceste avantaje, măsurile pentru libera industrie au produs aici o deosebită utilitate în raportul moral. Numeroase bresle a funcţionarilor inferiorĭ, cari în zadar umpleaŭ toate instanţiile administrative şi trăiaŭ din diferite dărĭ stoarse cu viclenie de pe la locuitorĭ, 'şĭ au găsit o sigură şi onestă esistenţă în avantajele comerciuluĭ, şi tot odată dînd prilej locuitorilor la desfacerea producţiunelor. In ast-feliŭ de mod, oameniĭ până în present periculoşĭ pentru societate, au fortificat clasa de mijloc, atât de folositoare desvoltăreĭ industrieĭ.

13). Finansele

Finansele Principatelor în aniĭ 1828 şi 1829 au fost în starea următoare:

Veniturile pe aceştĭ doi anĭ atingea suma de:	19,700,014 leĭ	—	Aspri.
Cheltuelile . .	22,087,154 leĭ	16	Aspri.
Pentru acoperirea deficitilor s'aŭ făcut împrumuturĭ de:	3,760,631 „	—	„
Afară de aceasta trebuia a se plăti productele luate pe quitanţe:	3,920,420 „	—	„
In consecĭnţă Guvernul provisor Rus ave asupra sa datorie:	7,681,052 lei	—	„

Cu astfeliŭ de stare financiară, cu o datorie atât de mare, era necesar a se căuta sporirea veniturilor în acele ameliorărĭ, care continuŭ fusăse întroduse în toate ramurile administrațieĭ. Dispozițiile despre nimicirea abuzurilor și a dăriror ilegale față cu clasa agricultorilor, libertatea industrieĭ, înființarea de porturĭ, organizarea și siguranța comunicațiunelor interne, fără îndoială, trebuiaŭ se conlucreze la acest scop.

Ne mărgininduse înse numaĭ cu aceste dispozițiĭ relative la finanse, Guvernul provisoriŭ au observat că e necesar a ameliora însuși sistemul perceperiĭ dărilor. După ramul administrațiuneĭ, și după calitatea morală a persoanelor, ce trebuia a fi întrebuințațĭ în corpul administrațieĭ, era necesar pe de o parte a evita orĭ ce complicație în perceperea dărilor, iar pe de alta a organiza ordinea în arendărĭ, ca prin aceasta să se evite ocasiunea spre abuzurĭ. Pentru acest scop eraŭ necesare următoarele regule principale, care le avea în videre necontenit Plenipotențiarul-Președinte, și la facerea nouluĭ Regulament: 1) Ficsarea contribuțiuneĭ personale, în modul cel mai esact de pe familiĭ după clase [1]). 2) Desființarea impositilor laterale, cari aici au servit de bază tuturor abu-

---

[1]) Impositul anterior era clasificat după *Liudiĭ*, din câteva familiĭ, după combinațiunele ispravnicilor, cariĭ după cupiditatea lor, pe uniĭ *Liudiĭ* se compuneaŭ din familiile cele mai avute, iar pe alțiĭ Liudii, din familiile cele mai sarace, și cu acest mod saraciĭ se ruinaŭ, plătind dări ecsagerate, iar bogațiĭ asemine suforeaŭ de prestațiunele nemăsurată în folosuĭ Ispravnicilor.

zurilor. 3) Infiinţarea regulilor pozitive pentru darea în arendă şi organizarea licitaţiunelor. 4) Incasarea veniturilor în monedă europeană, după un curs ficsat odată.

(Inkierea va urma în Volumul al X-lea).

Fiind că această Dare-de-Samă este prea lungă, am credut că ar fi bine, ca partea a II-a atingĕtoare de Reforma Interioară a Principatelor, să o reproducŭ în volumul al X-le de Uricariŭ.

Th, C,

Suret de ispisocul vekiu pe Sirbie de la IEREMIEA MOVILĂ V. V. DOMNU ŢĔREI MOLDOVEI.

Scris în Iaşĭ de Nebojacĭko dicacŭ din leat 7109 (1601) Dekemvrie 12

Precum viind înaintea noastră, şi înaintea tuturor boierilor noştri aĭ Moldoveĭ, credincioasele slugile noastre: Lupul Balşe sulger, şi fraţiĭ lui Grigorie păharnic, şi Gheorghie Părcălab de Orheiŭ, şi surorile lor, Fădora şi Antimia, fiiĭ lui Kărstea Balş biv vornic; şi nepoata lor Tudosca fiĭca lui Măteiaşĭ Kontea, toţĭ nepoţĭ şi strenepoţĭ aĭ luĭ Bulhac, şi a luĭ Ilie Musteaţiă biv postl.,—ni s'aŭ jăluit cu mare jalobă împreună cu mulţĭ boierĭ, cu ostaşĭ din Curtea Domnieĭ mele, şi cu megieşiĭ de prin prejur ḑicênd: că ispisoacele ce le-au avut de baştină de la bătrînul Stefăn V.V. şi de la Bogdan V.V. cel de mai înainte, şi de întăritură de la Alesandru V.V. şi de la Ioan V.V. pe

satele anume: Albeştiĭ pe Jijie în ţinutul Hĕrlăuluĭ, şi jumătate de sat Fedeştiĭ pe Prut în ţinutul Iaşĭ, şi pe jumătate de sat Ciupeştiĭ pe Siret, şi cu vad de morĭ în Siret . . . . din a . . . a treiea partea . . . cu viĭ . . . . Sĕrbăneştiĭ jumătatea partea cea din sus despre . . . şi satul Ionăşeniĭ pe Jijia, şi cu locurĭ de iazurĭ şi cu morĭ în Jijia, şi cu hotar pe de amîndoue părţile Jijieĭ ce sînt în ţinutul Harlĕuluĭ.—In vremea oştiriĭ luĭ Mihaĭ V.V. sub cetatea Hotinuluĭ s'aŭ prăpădit; când şi însumĭ Domnia mea împreună cu boieriĭ şi cu arhiereiĭ am fost închisŭ tot acole în cetate, unde şi aceştĭ de mai sus numiţĭ boierĭ Bălşeştĭ, împreună cu noĭ încă au fost închişĭ în cetate, şi atuncea toate averile noastre s'aŭ prăpădit, că le-au luat în pradă oştile luı, şi multe sfinte mănăstirĭ şi bisericĭ le-au prădat şi le-au pustiit, precum şi pe maĭ sus numita nepoata lor Tudosca încă o au robit cătanele cele păgâne, şi pe alţi mulţĭ din boieriĭ Domnieĭ mele, şi alte multe averĭ, şi bucate li s'aŭ prăpădit împreună şi cu ispisoacele, precum însumi Domnia mea, şi cu sfatul nostru, am vĕḑut pagubile lor.—Deci Domnia mea vĕḑênd atâtea mărturiĭ, şi al doilea şi însuşĭ scim, precum că le sînt drepte ocinile lor, şi moşiĭ de baştină. Drept aceia, şi de la noi aşijderea am dat şi am întărit tuturor acestor de mai sus numiţilor boierĭ, toate acelea de mai sus arătatele sate anume: Albeştiĭ de pe Jijia, şi jumătate de sat Fedeştiĭ pe Prut, şi jumătate de sat Ciupeştiĭ pe Siret, şi cu vadurĭ de morĭ

în Siret, şi dintr'o a treia parte, o a treia partea despre . . . . neani şi Albeştiĭ ceĭ vekĭ cu morĭ în Jijia şi cu viĭ, şi jumătatea de sat Şĕrbăneştiĭ pe Jijia . . . şi Ionăşeniĭ şi cu morĭ . . şi cu hotar pe de amândoue părţile Jijieĭ,— pentru ca să le fie lor, şi de la noĭ, ocini şi moşiĭ şi uricŭ şi întăritură, cu tot venitul, nestrămutate niciĭ odinioară în vecĭ, şi altul să nu se amestice.

Domnul au zis.

L. P. Gospod.

Stroici, Vel Logofĕt, au iscălit.

De pe Sîrbie pe limba moldovinească am tălmăcit la anul 1814 Aprilie 7.

Clucerul **Toader Dobrovici.**

Tălmăcirea acestui Suret mi s'aŭ împărtăşit de fiiul Căĭmăcamuluĭ Moldoveĭ N. Konaki-Vogoridi, pe care l'am învaţat romănesce la anul 1844, când am scris *o călĕtorie la Constantinopoli.* Mulţămescŭ Prinçuluĭ Em. Vogoridi pentru buna sa voinţă. **Th. C.**

Io Iliaş Alexandru Voevoda, bojiio milostiio gospodar zemli Moldavscoi.

Datam cartea domnieĭ mele slugiĭ noastre cestui aprod, spre aceia să fie tare şi puternic cu cartea domnieĭ mele, să ia de la niştesaate anume Hilişeaniĭ şi Avereştiĭ şi Dumbrăveaniĭ

şi Borşeaniĭ şi Ungureaniĭ, şi Bănestiĭ şi Străceaniĭ şi Roşcaniĭ, ca să plinească preţ de cincĭ-zecĭ de leĭ luĭ Gheorghie cĭ aŭ fost logofĕt al doilea, cari banĭ aŭ dat Gheorghie logofĕtul pentru **o moarte de om**, ce au făcut la Sălişte, la Mărişeanĭ, şi aceştĭ banĭ au dat logofĕtul Gheorghie pentru acea moarte de om, la dumnealuĭ credinciosŭ boiarinul nostru Miron Costin marele vornic, pentru cât au fost chizaş de aceste saate, şi au daat aceşti banĭ, şi au fost maĭ venit cu altă carte a Domnieĭ mele, la aciĭ oamenĭ dintr'acele saate, şi eĭ s'aŭ apucat că vor plăti aceĭ banĭ, şi tot nu i-aŭ maĭ plătit. Pentru aceia să aibă sluga noastră aprodul, a împlinĭ de pre acele saate cari le sunt scrise maĭ sus preţ de aciĭ 50 de leĭ, iar pentru accia nime să nu cuteze a ţinea saŭ a opri înaintea cărţeĭ Domnieĭ mele.

u Iaşĭ veleat 7176 (1668) Avgust 26.

Saam Gospodin uret (L. P.).

Tiron.

Acest Suret să află în păstrarea mea. **Th. C.**

Documente de la Ali Paşia Magearoglu

d:n anul 1613.

I) Scrişu în fecurul Uguruluĭ, Ali paşa, multă sănătate la Braşov, la boiarĭ la toţĭ. Să ştiţĭ caţĭ trimias pria Adriiaşu cu cărţilia până la mine, ci miia miaŭ părut hvorte binia dĭ voi.

Îpăratul pîtru voi maŭ mînat. Acestia cuvinte sîntu adăvaratia să par de miia, dă Dumniazeŭ cuvîtîle miîle dă plin. Batîr Înuş să lu triămiateţĭ cu uom lăngă îl, la noĭ să viiî, să grăim cu ialu cuvinte, să legămu pace trun kip. să viia curund.

L. S. **Ali Paşa.“**

2) Cu voia luĭ Dumnezeŭ şi cu norocul cinstituluĭ îpărat Eu Ali paşa Magearoglu. Scriim şi poroncim căpitanu la Branuluĭ sănătate. Atăt am înţeles cum va să vie sultanul să treaacă pre acile pre urma noastră. Decĭ să cauţiĭ de va veniĭ pre aciĭa să triaacă, să înkizĭ porţile şi să daĭ cu tunurĭ î trănşiĭ, să nuĭ laşiĭ să triaacă nicĭ întrun kip; că deĭ vetĭ lăsa să triaacă pre aciĭ, se trice ţara îpăratuluĭ, bine să ştiĭ că voĭu skriĭ arzu la portă pre voĭ. Decĭ nicĭ un bine nu va fi voo. Aceasta vă skriem, ca să te vesestĭ.

L. S. **Ali Paşa**

3) Cu voia luĭ Dumnezeŭ şi cu norocul cinstituluĭ îpărat. Eŭ Ali Paşa Magearoglu, skriemu credincosuluĭ şi priiatinuluĭ nostru jupanul Drut Hanîş judeţul Braşovuluĭ şi tuturor sveatnicilor cetăţiĭ Braşovuluĭ multă sănătate trimeatem Dumniivostră. Alt, mulţimescu Dumniivostră de ştire ce miaţii făcut Dumnievostră pentru Batăr Gabur cum aŭ murit. Alt, miaţĭ făcut î ştire Dumnievostră cum vine sultanul să treaacă pre urma noastră. Dereptu, aceaia să

cautaţiĭ Dumnievostră să daţĭ veste la Bran să dc cu tunurile î trunşiĭ să nuĭ lase să treaacă nicĭ întrun kip, că deĭ veţiĭ lăsa să treaacă pre aicia, bine să ştiţĭ, că voĭu scrie arzŭ la poartă pentru voĭ de voĭu vesti pentru acel lucru, ce să le daţĭ niscarı dorăbanţĭ, săĭ petreacă pre urmă ce aŭ venit. Foarte să nevoiţĭ să nu treaacă'pre aiceá pre la Bran, că nu va fi voo apoĭ nicĭ un bine. Aceasta vă scriem şi vă dăm în ştire Dumniivostră. Veseliţĭ.

L. S. Ali Paşa

4) Cu voia lui Dumnezeŭ şi cu norocul puternicului împărat. Cinstitul Paşa scriem judeţuluĭ i 12 prăgarĭ şi a tot svatul şi cetăţenilor micĭ i marĭ Braşovgraduluĭ. Multă sănătate trimit Dumniilorvoastră. Către aceasta daŭ în ştire Dumniilorvóstră. de care lucru sănteţĭ înkinaţĭ puterniculuĭ împărat, şi aţĭ fost trimes omul vostru aicea la noĭ de neaţi dat î ştire. Derept aceaia noĭ cum sau căzut datam î ştire puterniculuĭ împărat şi preacinstitul veziruluĭ cel mare, decănd aŭ fost aicĭ. Venitaŭ şi oamenii voştriĭ d' acolo cariĭ aţĭ fost trimes şi iam trimes la Dumniĭavoastră, cu voie bună şi cu făgăduinţă care saŭ jurat puternicul înpărat pre legea înpărăţieĭ luĭ şi pre toată credinţa înpărăţieĭ luĭ cum pre voia voastră va fi, şi Batră Gabru, crai Ardealuluĭ nu va maĭ fi, că atâta iaste voia puterniculuĭ împărat şi voia noastră, cum să nu aibă ţara Domniilorvoastre stricăciune cât e mult un puĭu de găină, căcĭ nu va face silă măcar

de un puĭu de găină. Ducel se va capul cum de nu veţĭ avea a crede pre noĭ. Îtrebaţĭ oameniĭ voştriĭ cariĭ aŭ fost trimeşĭ la cinstita poartă, că vă vor spune de tóte. Alt porunciţĭ şi la priatenul nostru la Usein Ceauş sănătate şiĭ spuneţĭ că iacătă că venim şi noĭ. Şi la Segişivar poroncim foarte sănătate şi voie bună, şi să nu să lase de poala puterniculuĭ îpărat, ci săşĭ lege brăul pre doao locure. Aceasta dăm in ştire Dumniilorvoastre, să fiţĭ sănătoşĭ Anul 1613, 4 August. Pis uteljen.

L. S. **Ali Paşa**

5) Scriş Eŭ Ali Paşa Magearoglu, care sănt pus de cinstitul îpărat paşă aicea pre marginĭ şi sărdariu pre oştĭ, aceasta a noastră carte pănă la aĭ noştriĭ bunĭ priiatinĭ jupănul Drut Hanăş judeţul Braşovuluĭ şi la toţĭ sveatniciĭ cetăţiĭ Braşovuluĭ multă sănătate trimitem Domnieavoastră. Alta, dăm ştire Domniavoastră pentru plănsore şi cărţı ce aţĭ trimis de anu pănă acum la cinstitul îpărat pentru Batăr Gabor. Cinstitul îpărat văzănd greutatea şi nevoia voastră, alesaŭ pre noĭ şi neau trimis, că ce ştim rǎndul marginilor şi din coace şi despre Dv. Deci am socotit şam trimis omul nostru aciĭ, pre Husein Ceauş, ca să respundeţĭ îtru un kip către dinsul şi să vie să ne spue de ce vă ţineţĭ. Iar noĭ vedem că căţĭ oamenĭ au venit cu el aci, pre toţĭ iaţĭ slobozit, iar pre dinsul vedem că nul sloboziţĭ, nicĭ vine să ne aducă respuns. Decĭ în vreme ce veţĭ

vede cartea noastră, iară voi să slobozițı soliĭ noștriĭ să vie aicia la noĭ cu respuns, că știțĭ că soliĭ nicĭ odată nau opreală. Îcă pohtim să trimitețĭ 3 părgarĭ din ceĭ 12, oamenĭ de credință, să fie pre lăngă noı, că ce pre noĭ nu neau trimis cinstitul îpărat pre vreo răutate a Dv. saŭ a țărei Dv., ci neau trimis precum ca să scoatem pre Batăr Gabor din țeară și să punem domn care va fi pre pohta și pre voia Dv. ș'a țereĭ. Decı să vețĭ pohti și vețĭ primi pohta cinstituluĭ îpărat, Dv. să ne scrieţĭ pre Husein Ceauș și pre oameniĭ Dv., cariĭ vor veni aicea. Alta, ațĭ fost trimis Dv. pre Horvat Ghiorghi și pre Marcu cu cărțile Dv. la noı, ci saŭ fost greșit, cu Husein Ceauș nu saŭ timpinat, că aŭ fostu mersu pre altă cale. Decĭ acmu iar trimitem pre Marcu cu cărțile noastre. și Horvat Ghĭorghi rămăne aicea. Decĭ cum mai curăndu să ne trimitețĭ respunsu, iar să nu ne vețĭ trimite respunsu. ce să va face, apoĭ departe de sufletele noastre. Aceasta vă dăm știre Dv. și Dzeŭ să vă veselească.

L. S. **Alí Pașa.**

6) Acelor cărțĭ pariol, care au scris Șea Mahamet pașa, vezirul de la Buda la 3 limbĭ țărăĭ Ardeluluĭ la anul 1660 î 6 din Iun. Noı dăm știre voao cariĭ ascultațı lege luĭ Xs., care sănteţĭ 3 ținuturĭ, marilor și micilor, domnilor celor marí, șpanilor, judeților, marilor și micilor, cu un cuvănt care ascultațı porănca cinstituluĭ îpărat și a cinstituluĭ crai al Ardeluluĭ

Barcai Iacoş, cum cinstitul îpărat voao au porăncit, care sănteţĭ prepuşĭ sărdarĭ acestor oştĭ cu care să bateţĭ pre vrăjmaşul cinstituluĭ îpărat pre Racoţ. Noĭ pre porănca cinstituluĭ îpărat cu oaste a luı cea luminată sositam, şi pre cetăţĭ pre care au biruită vrăjmaşul îpăratŭluĭ Racoţ le am arsu şi oaste luĭ oam tăiată, după aceia am venit la Cluj. Fostam tăiată şi pre Racoţ cu căteva tăieturĭ; apoĭ alta. dăm nainte, cine nu va asculta de cinstitul crai al Ardeluluĭ Barcai Iacoş, şi cine nu va pleca capul luĭ la Măriia sa, noĭ pentru aceaia am venit să robim pre dinşiĭ şi să pustiim orăsagurile lor şi să stringem pre dinşiĭ din pămănt şi pre femeile lor să le robim cu totul, cariĭ nu vor asculta pre Măriia sa craiul Barcai Iacoş; pentru aceasta porăncim şi vă dăm ştire şi învăţătură bună, ascultaţĭ porănca cinstituluĭ îpărat şi vă arătaţĭ şi înkinaţivă la cinstitul craĭ Barcaĭ Iacoş, şi cunoaşteţĭ pre Măriia sa că vă iaste craĭ, şi vă lipiţĭ de Măriia sa; şi de veţĭ asculta îvăţătura aceasta a noastră, să ştiţĭ cu bună samă, şi ne jurăm pre marele Dzeŭ, carele aŭ făcut cerul şi pămăntul şi pre profita al nostru cel mare Mahamet, cum acelora, care vor asculta porănca cinstitului îpărat şi vor asculta pre cinstitul craĭ Barcaĭ Iacoş, acelora nu va fi nicĭ o băntuială nicĭ în bucatele lor, nicĭ femeile lor, nicĭ nu să vor robi, nicĭ nu să vor arde, nicĭ nu veţĭ avea nicĭ o băntuială. Ci ştiţĭ, pănă nu vă veţĭ lipi la poalele Măriieĭ Sale luĭ craĭ Barcai Iacoş care laŭ rădicat cinstitul îpărat, noĭ din ţara Ardeluluĭ nu vom

eşi nicĭ nu ne vom duce. Iară care vor fi dintru voĭ neascultatorĭ poräncăĭ a cinstituluĭ împărat, să şciţĭ cu bună samă, că vă vom arde şi vă vom arunca prin sabie, precum iaste poränca cinstitului împărat, şi vă vom prăda şi vă vom robĭ Aceasta să ştiţĭ de nu veţĭ asculta poränca cinstituluĭ împărat, aşa veţĭ şi păţi. Să fiţĭ cu Dzeŭ. Am scris eŭ Mahamet Paşa la tabăra care am pus la Klujă.

In Foaia pentru Minte No. 21 din 24 Maiŭ 1848, găsımŭ şese documente, aflate în arhiva din Braşov. In decopiarea acestor acte, s'au păstrat şi ortografia vechia pe cât s'au putut; le-am reprodusŭ în colecţiunea noastră spre a servi la istoria Românilor din Transilvania

Th. C.

IO VASILIE VOEVOD, BOJIO MILOSTIO GOSPODAR ZEMLI MOLDAVSCOI.

Scriem Domnia mea la sluga Domnici mele la Tomiţa din Şătrăreni; dămu'ĭ ştire că s'au pîrîtu de faţiă inaintea Domnieĭ mele Dumitru Peaĭcul din Albeştĭ cu Simion Zubăĭ şi cu Vasilie Negrul şi cu Nekifor, pentru un pomăt ce'l ţine Bejan Balşe, şi Bejan Balşe au ḑis că i l'au vîndut Dumitru Peaicul; aşia au ḑis ĕnaintea Domnieĭ meale Simion şi Vasilie şi Nekifor, că acel pomăt iaste de moşie a lor, de la moşia sa Albeştilor; Dumitru Peaĭcul au ḑis că ĭaste a lui de moşie de la moşu seŭ. Pentru aceia dacă vei vedea cartea Domnieĭ mele, ĭar tu să strângĭ oamenĭ buni de sat şi megieaşĭ de prin prejur, şi să socotiţi, de va fi acel pomăt de moşie a luĭ Dumitru Peaicul de la moşul seŭ, să fie pomătul a luĭ Dumitru; ear de va fi de moşiea acelora oameni, ce scriu maĭ sus, de la moaşa

sa, să fie pomătul acelor oameni; şi foarte să socotesci căt va fi maĭ cu dereptul, nemăruia fățărie se nu faci, ce numaĭ pe dereptate. Aceasta scriem Domnia mea, într'alt kipŭ să nu faci.

Saam Gospodin Veleal.

Vleat 7150 (1642) Genarie 29.

| L. P. Gospod |

Ion.

Această carte originală este scrisă pe hârtie, de pe care o am tipărit. **Th. C.**

Epitre de Mr le consul Giers.

Monsieur le Rédacteur,

Vous n'ignorez pas que par un élan de charité, digne des plus grandes éloges, plusieurs personnes de la haute société, ont résolu de jouer quelques pièces de théâtre au profit des pauvres. Ces personnes ont bien voulu me choisir pour membre du comité qui sera chargé de la répartition des aumônes, et me confier en même temps la distribution des billets pour la première représentation.

M'étant acquitté de cette charge avec un succès que je dois à la générosité d'un grand nombre de personnes qui ont payé leurs billets au-de-là du prix ordinaire, maintenu pour ces représentations, je crois de mon devoir de les signaler à la reconnaissance du public.

C'est dans cette intention que je vous prie Monsieur, de bien-vouloir placer dans les colonnes de votre journal le régistre ci-joint, dans lequel se trouvent indiqués les noms de

ces honorables personnes, ainsi que le montant de leurs dons.

Le caissier du théâtre a présenté de même dans les comptes un excédent de près de 400 piastres, sur la vente des billets que m'étaient restés, et que je lui avais transmis le jour même de la représentation; cet excédant est également dû à la charité de quelques personnes dont les noms n'ont pu être inscrits à cause de l'empressement des demandes.

Veuillez en même temps, Monsieur, porter à la connaissance du public, que Mr. Jean de Silion a bien-voulu se charger de la distribution des billets pour la seconde représentation, qui aura lieu incessamment.

Recevez, Monsieur, l'assurance de la considération très distinguée de votre très humble serviteur.

Iassi le 26 Janvier 1848. *Giers.*

LISTA

Inălţimea Sa Prinţul Stapănitoriŭ au bine voitŭ a da pentru lojie 20 galbeni, care peste preţul fixŭ facŭ 497 leĭ. Prinţul Grigorie Sturza au trimes comitetuluĭ 355. Prinţesa Elena Cantacuzino 142. D. N. Roseti Roznovanu aŭ plătitu 20 galbeni, care peste preţŭ facŭ 284. D. K. Moruz, loja rangŭ I, 6 galbenĭ 142. D. Ioan Ghica, lojă I r. 6 galbeni 142. D-na Ecaterina Asaki, lojă I r. 5 galbeni 106, 20. Prinţul Jorj Cantacuzino, loja I r. 5 gal. 106, 20. D. Donicĭ, loja I r. 5 gal. 106, 20. D nŭ Docan lojă I r. 10 irmilicĭ 69. D. Las-

car Cantacuzino, loja de avan-scenă I r. 6 gal. 71. D. Nicolai Millo, loja I r. 4 gal. 71. D-eĭ Catinca Balş o loja I r. şi una II r. 5 galb. 71. D-ei Agripina Sturza loja I r. 108 lei 37. D. Iacovachi Paladi, loja I r. 3 gal. 35 20. D. Teodor Balş, loja I r. ş'un stalŭ 3 gal. 23. D. Balianov 2 lojiĭ I r. şi doue stale 7 galb. 70, 20. D. Colonel Crupenschi o loja I r. 3 gal. 35, 20. D. Cost. Sturza loja benuar avanscenă 10 gal. 248, 20. D. Consulul Rosieĭ o benioară 127 leĭ 74. D. Protomedicu Cuciuranu o benioara ş'un stalu 6 galbenĭ 147, 20. Prinţul Nicolaĭ Suţu benioară 5 gal. 124. D. Ioan Cantacuzino o benioara 4 galbenĭ 88, 20. D. C. Rola, o benioară 10 Irmilicĭ 86, 20. D. Dimitrie Mavrocordatu o benioară 10 irmilicĭ 86, 80. D. Danu o benioară 3 gal. 53. D-neĭ Cazimir o benioara 3 gal. 53. D. Nicolaĭ Greceanu o benioara 3 gal. 53. D. C. Negruţi o benioară 5 irmilicĭ 17. D. Dimitrie Mano o benioară 2 gal. 17, 20. D. Consulul Grecieĭ o benioara 2 gal. 17, 20. D. Post. G. Asachi o benioară 5 gal. 122. D. doctorul Stejie o benioară 2 gal. 17, 20. D. Cogalniceanu o benioară 2 gal. 17, 20. D. T. Ghica o loja II r. 42 leĭ 6, 20. D. Dimitrie Corne o loja II r. 2 gal. turceştĭ 34, 20. D. Gatino o lojă II r. 2 gal. 35, 20. D. Carpu o loja II r. 42 leĭ 6, 20. D. Buiucli o loja II r. 42 leĭ 6, 20 D. Ianovŭ un stalu 26 leĭ 14. D. Docanu un stalŭ 1 gal. 23, 20. D. Roseti Bălanescu un stalŭ 2 gal. 59. D. Lipinschi un stalu 26 leĭ 14. D. C. Sologub un stalu 28 leĭ 16. D. Jora

Mihail un stalu 2 gal. 59. D. Crupenschi un stalŭ 1 gal. 23, 20. D. A. Mavrocordatu un stalu 2 gal. 59. D. Ranetu un stalu doue ruble 12. D. Vecsel un stalu 1 rubla şi 3 gal. din partea magaziei englezĕ 106, 20. D. Pecoldu un stalu şi trei foteile 50 lei 8. D. Dimitrii un stalŭ 1/2 galban 5, 30. D. Sihleanu trei stale 52 lei 16. D. Al. Catargiu un stalu 2 gal. 59. D. C. Prăjescu un stalu 1/2 galban 5, 30 D. Duca un stalu 1 gal. 23, 20. D. Grigoriu două stale 1 gal. 11, 20. D. Dimitrescu un stalu 14 lei 2. D. Greceanu doue stale 1 gal. 11, 20. D. N. Catargiu doue stale 28 lei 8. D. Seimur Şifŭ un stalŭ 16 lei 4. D. Silionu treĭ stale 2 gal. 35. D. Alecsandri un stalu 1 galban 23, 20. D. Henigu un stalu 14 lei 2. D. Alec. Catargiu un foteilu 62 lei 52. D. Tavel un foteilu 14 leĭ 4. D. Nicolaidi patru foteile 42 leĭ 2.

Totalul peste preţul hotărît 4338.

In ḑiarul *Albina Românească* No. 9 anul 1848 din 29 Ianuarie aflăm epistola de sus. Să esplicăm cuprinsul eĭ. In ĭearna anuluĭ 1848, gerul era foarte aspru, termometrul arăta de la 5 – 7 grade; troianul era foarte mare şi scumpetea nespusa. Societatea aleasă, din Iaşi, voind a veni in ajutorul nevoieşilor din localitate, s'au decis a se alege un comitet care se reguleze a se da trei representaţiunĭ de cătră societatea de amatorĭ. In fruntea acestuĭ Comitetu era Domnul Giers, consulul Rusieĭ, Aceste trei representaţiunĭ au avut un deplin succes Domnul Giers ca cumnat al Knejilor Cantacuzinĭ de la Bălţiătescĭ, folosindu-să de înalta sa positiune, au dat un avĕnt puternicŭ acesteĭ fapte filantropice Trebuie să spunemŭ Romanilor că Consulul Giers de la 1848, este astă-ḑĭ Cancelarul puterniculuĭ Imperiŭ al Rusieĭ.—Maĭ arătăm că consulul din Iaşi Kotzebue aŭ fost ajuns Guvernator al Polonieĭ. Th. C.

Douĕ scrisorĭ Impărăteştĭ.

La 28 Iunie 1812 a întrat Napoleon în Vilna, de unde tocmaĭ în acea dimineaţă eşiseră Ruşiĭ. Cu doue zile înainte de aceasta, scrisă Impăratul Aleosandru din acest oraş luĭ Napoleon, prin adiotantul generalul Balahof, care era însărcinat a aduce şi respunsul. Aceste doue scrisorĭ sînt cu mult mai interesante, de cât să le putem trece cu vederea. In ele, în duhul, în care sînt scrise, zace poate toată taĭna pricinelor aceluĭ resboiŭ.

Scrisoarea împăratuluĭ Aleosandru sună aşa:

„Domnul mieŭ frate! Am inţeles eri, că cu toată credinţa, cu care am implinit eŭ toate îndatoririle către Maiestatea voastră, trupele voastre au trecut in hotarăle ruseşti; şi în minutul acesta capăt o notă de la contele Lauriston de la Petersburg, în care pricina resboiuluĭ se spune, că ar fi cererea pasportului de către prinţul Curakin, şi că d-ta de atuncĭ te socoteştĭ a fi in resboiŭ cu mine. Pricinele din care prinţul Bassano a tăgăduit Pasporturile, nu mĕ putură indupleca a crede, că păşirea aceasta este un pretest de răsboiŭ. Solul meŭ, precum a spus însuşĭ n'a fost împuternicit de către mine spre a'şĭ cere pasporturile; şi eŭ cum am luat veste despre aceasta, 'ĭ am arătat neplăcerea, poruncindu'ĭ ca să rămâe la postul săŭ. Dacă Maiestatea voastră, nu vreĭ să verşĭ sânge pentru o neînţelegere, din potrivă îţĭ vei întoarce trupele înapoĭ, din hotarăle ruseştĭ, eŭ cele întâmplate le voiŭ socoti ca neîntămplate, şi atuncĭ maĭ rămâne între noĭ mijloc de vre-o învoire. La dinpotrivă, voiŭ fi silit a privi în Maiestatea voastră un vrăjmaş, pe care eŭ nicĭ de cum nu l'am întărtat. De tot de la Maiestatea voastră atârnă, a împiedeca pentru omenire rălele unuĭ răsboiŭ noŭ." Sînt ş. c. l.

Această arătare a luĭ Alexandru, este până acum nepomenită chiar şi de către scriitoriĭ, cari ţin partea luĭ Alexandru. Trimiterea generaluluĭ Balahof, era cunoscută de toţĭ, dar scopul eĭ nu se ştiea. Nicĭ ceĭ maĭ cunoscătorĭ dintre francezĭ nu ştieaŭ nimic. Insuşĭ Fain care poate a scris răspunsul la această scrisoare, după dictarea luĭ Napoleon, n'a cunoscut scopul trimiterei, pentru că el zice, că Balahof a îmbiiat din partea Rusieĭ întrarea la sistema

continentală; însă așa departe n'a mers propunerea, precum se vede din scrisoare. Cu toate aceste Napoleon priimi bine pe generalul lui Alexandru, și'și arătă părerea de rĕŭ apriat, că politica rusască merse la cele maĭ de pe urmă mijloace. Puntul în care s'a ințepat Napoleon a fost, ca Alexandru îĭ zisă să se tragă înapoĭ peste Niemen. „Să facem învoirea pe loc aci în Vilna—zice Napoleon către adiutant—„și când prin pace vor fi toate așezate, atuncĭ eŭ mă întorc peste Niemen“.—Solul rusesc, care n'avea nicĭ o înputernicire la o astfel de învoire nu putea să tracteze decât să se ție de cele cuprinse în scrisoarea luĭ Alexandru.

Napoleon a dat următorul rĕspuns:

„Domnul mieŭ frate! Am priimit scrisoarea Maiestatea voastre. Răsboiul între staturile noastre s'a isprăvit cu tractatul de la Tilsit. Eŭ la adunarea de la Niemen am venit cu hotărîrea de a nu face pace până ce nu voiŭ căștiga acele foloase ce mi le făgăduieam de la împrejurărĭ. De aceea m'am și împotrivit a vedea pe regele Prusieĭ. Maiestatea voastră mi-aĭ zis: „Eŭ te voiŭ ajuta împotriva Engliterei.“ Cuvintele aceste aŭ schimbat toate; tractatul de la Tilsit este urmare de aci. De atuncĭ încoace Maiestatea voastră aĭ vrut să se facă modificațiĭ în tractat.

Domniata aĭ vrut să capeți Moldova și Țara Românească, și să'ți întinzĭ hotarăle până la Dunăre.

Această însemnătóre schimbare în tractat pentru domniata așa folositoare era resultatul adunăreĭ de la Erfurt. Pe la mijlocul anuluĭ 1810 te vedeaĭ Majestatea voastră a pofti noue modificațiĭ în tractatul de la Tilsit. Prin doue drumurĭ puteaĭ să dobândeștĭ aceasta: prin învoire, saŭ prin răsboiŭ. Prin învoire te-aĭ mulțumit la Erfurt: pentru ce acum alt mijloc?—Domniata aĭ făcut întrarmărĭ marĭ, te fereaĭ de drumul tractațiilor, și te vedeaĭ a voi să faci modificații în tractatul de la Tilsit, cu ajutorul numeroaselor Dumitale armiĭ. Legătura care între amîndoue puterile, abia după multe întâmplărĭ și vărsărĭ de sânge s'a înființat, s'a rupt. Răsboiul amenința. Și eŭ am apucat armele, însă cu 6 lunĭ maĭ tărzin decât făcușĭ Domnia ta aceasta. Eŭ n'am ridicat nicĭ un batalion, n'am luat nicĭ un milion din

visterie pentru c' eltuiele estraordinare, fără a da de ştire Majestăţei voastre, şi soluluĭ Dumitale n'am lăsat nicĭ un prilej de a da deslușirĭ: Dumneata aĭ dat o protestaţie înaintea toateĭ Europeĭ, ea care nu se dă decât în minut de răsboiŭ, când nu maĭ e nădejde de tractaţiĭ. Eŭ n'am răspuns nimic. Maiestatea voastră aĭ adunat maĭ întâĭ oştele şi aĭ amenințat hotarăle mele. Majestatea voastră aĭ plecat maĭ întâiŭ la lagăr. Maiestatea voastră maĭ întâiŭ, după ce 18 lunĭ n'aĭ vrut să daĭ deslușirĭ, m'aĭ po titprin ministrul Domnitale să esŭ din Prusia, fără a se fi putut începe vre-o tractaţie. Cu puţine zile după aceasta, acest ministru îşĭ ceru pasportul, şi poftori această cerere de treĭ orĭ. Din minutul acesta mě aflu eŭ în răsboiŭ cu Domnieta. Eŭ cu toate aceste. nădăjduieam, că prinţul Curakin nu ş'a înţeles instrucţiile, şi nu este împuternicit la o astfel de poftire ca să nu maĭ asculte de nimic, dacă nu voiu eşi din Prusia, care însemnează a mě arunca pe mine între răsboiŭ şi ruşine, un lucru nepotrivit pe care nu desvinovăţesc, nicĭ întâmplările trecute, nicĭ puterile amîndurór staturilor, şi însfârşit nici aducerea aminte din partea Domnieĭ tale, că eŭ în împrejurărĭ maĭ critice am cinstit pe Maiestatea Voastră şi pe naţia rusească şi m'am ferit de a'ţĭ propune ceva, prin care s'ar vătăma delicateţa şi cinstea. De aceea am însărcinat pe contele Lauriston să vie la Maiestatea voastră, şi la ministrul Maiestăţei voastre pentru trebile din afară, şi spuind toate împrejurările, să vază dacă nu maĭ e vre-un mijloc de vre-o tractaţie: pentru că socotita şi nepotrivita poftire a luĭ prinţ Curakin o socotieam ca ne întâmplată. De loc am înţeles că pasportul acesta şi în Petersburg era cunoscut, şi de către cei înţelepţĭ neaprobat. Din gazetele englizeştĭ am văzut, că şi acolo este cunoscut. După aceste, prinţul Curakin n'a făcut altcevaşi, de cât a urmat instrucţiilor sale." Sînt ş. c. l.

In Foaiea pentru Minte din Braşov, la No. 22 din 29 Maiŭ, anul 1844, găsimŭ douĕ epistole publicate de istoricul francez *Bignon*, in gazeta Constituţionalul din anul 1839. Pentru interesul istoriei am admis in colecţiunea noastră aceste epistole, din 1812, impreună cu descrierea imprejurărilor, spre deplina inţelegere a cititorilor Uricaruluĭ, ca să vadă cum de uşor era Impăratuluĭ Napoleon I să sacrifice pe Românĭ. Nu tot aşia au lucrat si Napoleon al III-le pentru Românĭ. El au fost providenţia noastră. **Th. C.**

CONTRACT

După hotărîrea obşteşteĭ Anaforale întru a se vinde moşiile Sfîntuluĭ Mormînt pe treĭ anĭ, începătorĭ de la Sfîntul Gheorghie 1828, şi până la anul 1831, Aprilie 23, strigânduse în mezat venitul moşieĭ Zeneştiĭ, a monastireĭ Tazlĕŭ, de la ţinutul Neamţuluĭ, şi preţul cel mai de pe urmă de 5000 lei, adecă: cinci miĭ leĭ, dândul dumnealuĭ Spat. Costaki Lipan, s'aŭ făcut hareciŭ asupra dumisale, cu preţul însămnat, şi cu ponturile mai jos arătate:

1. Fie-care moşie se va stăpîni în acelea hotare, în care astăzĭ se află în fiinţă, însă de se va întâmpla în curgerea acestor treĭ ani a se călca de megieşi, saŭ a se lua de istov prin judecată vre-o bucată de loc din trupul vre uneĭ moşiĭ, cumpărătoriĭ se nu poată deschide pretenţiĭ pentru acel loc, nicĭ a lepada moşiile pentru această pricină, ci să se învoiască cu monastirea, să'ĭ scadă din bani atàta precât se va socoti paguba, fără asuprire la vre-o parte. Şi iarăşi dacă monastirea va cîştiga vre-o bucată de loc de mai înnainte împresurat, aseminea să se învoiască prin bună tocmeală cumpărătoriĭ cu monastirea a plăti osăbit preţ, cît se va socoti pe dreptate.

2. Baniĭ cîştiurilor pe tot anul, se vor plăti pe jumatate la Sfîntul Gheorghie, şi pe jumatate la Sfîntul Dimitrie, iar cîştiul acest din tăiŭ se va respunde deplin acum la luarea contracturilor.

3. Cumpărătoriĭ luînd venitul din toate după

cuprinderea ponturilor gospod, se nu asupriască pe locuitori întru nimică peste hotărîrea acestor ponturi, sau peste osebitele poronci Domneşti ce pot avea unele din sate date de mai înainte. Nicĭ să'i însărcineze cu datoriĭ mai mult de cât 20 lei pe fruntaşi, 12 lei pe mijlocaşi, şi 8 lei pe codaşi. Că dându-le mai mult, vor rămânea păgubaşi.

4. Tiganiĭ locuitori pe aceste moşiĭ monastireşti, câţi vor fi, afară de aceĭ lăsaţi pentru slujba monastireĭ, vor plăti dajdia lor la monastire, şi cumpărătorilor vor lucra zilele boerescului, şi vor da dijmă din toate, precum şi lăcuitoriĭ săteni. Şi cumpărătoriĭ le vor da loc de hrană şi de fânaţ, întocmai ca şi celorlalţi lăcuitori, neasuprindui cât de puţin mai mult. Iar ţiganilor ce se vor lasa în slujba monastireĭ, dândule locuri de hrană, şi de fânaţĭ, să nu'ĭ supere nici de zile, nici de dijmă, nici cu cea mai mică angărie, ca să nu se stinghirească din slujbele monastireĭ.

5. Cumpărătoriĭ vor fi datori a da cele de trebuinţă spre săvârşirea Sfintelor slujbe la bisericile cele de Mir din sate, adecă unt de lemn, luminări, vin, tămâe, prescurĭ, şi altele, ca se nu lipsiască slujbele Oltariuluĭ din lipsa acestora.

6. Slujitorilor bisericeşti, Preoţi, Diaconi, Dascali, şi paraclisiarhĭ, să se dea locuri de hrană, şi de fânaţ ca fruntaşilor, fără a fi supăraţi de zile, şi de dijmă. Şi la satele cele cu mulţi lăcuitori, se va socoti la cinci-zeci gospodari un preut, iar unde vor fi numai până la cinci-zeci, sau şase-zeci gospodari, se fie

primiţi duoi preoţi, înpreună cu ceialalţi slujitori pomeniţi mai sus.

7. Pădurile ce vor fi pe moşii să se păziască cu pădurari de către cumpărători, luànd atât cumpărătoriĭ, cum şi lăcuitoriĭ lemnul trebuincios pentru casele lor, după ponturile visterieĭ. Iar a vinde, sau a dărui măcar un lemn nu sunt volnici. Bez acele moşiĭ de munte, pe care se vor afla herestea, căci acolo se va urma, precum au fost până la anul 1821, numaĭ la cheresteaua de brad, ear nu şi de stejar, de teiŭ, şi de frasin. Si de vor fi apărături şi acolo la munte, vor rămănea păzite şi apărate şi de acum înnainte. Deosebit, când se vor da volniciĭ a deregătorilor de ţinuturi, sau poronci a stăpânireĭ, ca se tae lemne de foc, sau de alte feliuri, sate, sau feţe străine, cumpărătoriĭ înştiinţând îndată la nacialnicul monastireĭ ca o datorie neaparată, monastirea se va sili, sau a întimpina sau a se învoi pentru plată, şi acea plată va fi numai în folosul monastireĭ, fără a pretenderisi cumpărătoriĭ cât de puţină înpărtăşire. De vreme ce pădurele sînt cu totul oprite despre dînşiĭ.

2. Iazurile să nu se tae, ci să se păscuiască din plin, de către cumpărători, lăsând în destulă sămânţă de peşte, şi de raci în trânsele.

9. Despre jidovi cu totul se opreşte cumpărarea moşielor monastireşti.

10. Acareturile, binalele, şi alte lucrurĭ ce se vor afla pe aceste moşiĭ monastireştĭ, primindule acum cumpărătoriĭ cu izvodul anume, datori se fie a le păzi să nu se strice, şi a le meremetisi după putinţă, şi a le da la înpli-

nirea contracturilor în bună stare. Şi ori ce acaret, sau lucru vor face cumpărătoriĭ pe moşiĭ de la sine, se rămâe la monastire, fără a cere măcar un ban supt cuvînt de cheltuială.

11. Ori ce întâmplare a vremilor ar fi, monastirea întru nimică să nu se supere, ci toate să se socotiască în norocul cumpărătorilor, afară numaĭ când li se vor lua cu totul moşiile din stăpânire, despre vre-o înprejurare. Dar şi atunce se nu poată pretenderisi alte pagube, de cât numaĭ a stăpîni moşia după liniştirea înprejurăreĭ cu preţul banilor contractuluĭ.

12. Cumpărătoriĭ datori să fie a da chizăşi respunzători, nu numaĭ pentru baniĭ câştiurilor, dar şi pentru paza contractuluĭ, şi pentru ori ce alte pagube ar urma din pricina lor.

13. Dacă vre uniĭ din cumpărătoriĭ mezatuluĭ căindusă sau acum la început, sau mai în urmă, ar lăsa moşiile, monastirea vânzind acele moşiĭ la alţi muşteriĭ ce va găsi, baniĭ ce nu se vor ajunge pănă la suma mezatuluĭ, datori se fie înpreună cu chezaşiĭ ai respunde pănă la înplinirea contractuluĭ, precum aceasta este hotărâtă în condica politicească în ponturile mezaturilor, în întâmplare de lepădare a atârdisitorilor.

14. Cumpărătoriĭ nu vor fi volnici a opri vre un ban din câştiuri supt cuvînt de datorie la lăcuitori, nici cumpărând zapise de datoriĭ mănăstireşti, sau a Sfîntuluĭ Mormînt, nici sub pricină că personaliceşte ar ave a lua de la vre-o monastire, sau de la Sfîntul Mormînt, nici sub ori ce alte pretenţiĭ.

Spre siguranţia, şi nestramutata pază a ponturilor de mai sus, s'au făcut doue aseminea contracturi, şi unul iscălit de prea Sfinţitul Ecsarh Kir Kesarie Mitropolitul Kesarieĭ lui Filip, şi de dumnealor boeriĭ Nazîri, şi de rînduiţii epitropi, s'au dat numitului cumpărătoriŭ. Iar altul iscălit de cumpărătoriul, s'aŭ dat monastireĭ.

(Subscrişĭ), **Exarh al Filipopului**, *Kesarie, deplin împuternicit . . . urmaşŭ . . . .*

Grigorie Sturza Logofăt; Iordache Roset Visternic; Alecu Ghica Hatman.

1828, Martie 1.

Cu ocasiunea venireĭ Domnitorilor români, la putere, Voevodul Ioniţă Sturza Seuceanul, alcs de Poarta Otomană, de Domn al Moldovei, fără consimţimîntul Rusieĭ, luă o hotărire curmătoare. Această imprejurare au resultat numai din protecţiunea ce au dat impăratul Alesandru I lui Ipsilante, sufletul Eterieĭ din Moldova. Tot clerul şi poporul ţereĭ, sătuĭ de nenorocirile revĕrsate asupra românilor, de către Greci, s'au sfătuit ca să ĭae toate Monastirile inchinate Locurilor din jos pe comptul ţărei, măsură tolerată de Poartă. Sultanul Mahmud voia să'şi resbune pe Greci, cari eraŭ ajutaţi cu baniĭ din veniturile mănăstırelor stăpănite de Egumenĭ.

Dovadă la cele maĭ sus atinse, esistă Anaforaoa luĭ Veniamin mitropolitul Moldovei, Gherasim episcop Romanuluĭ şi Meletie episcop Huşuluĭ, cuprinsă in vol. II pagina 376 a Uricaruluĭ, insocită de resoluţia Domniască. In anul 1828, armata rusască ocupând Moldova, Guvernul provis rŭ revocă făţişŭ toate disposiţiile atingĕtoare de foastele monastirĭ greceşti, şi reinstălă pe Igumeniĭ greci pe la locurile lor. Iată obârsia contractuluĭ publicat maĭ sus.

Th. C.

Actes relatifs aux Principautés-Unies.

I.

Protocole No. XXII.

(Séance du 6 Septembre 1859)

Présens : les plénipotentiaires de l'Autriche, de la France, de la Grande-Bretagne, de la Prusse, de la Russie, de la Sardaigne et de la Turquie.

M. le prince de Metternich dépose ses pleins pouvoirs, qui sont trouvés en bonne et due forme.

Le plénipotentiaire de la Turquie annonce qu'il a porté à la connaissance de sa cour, la résolution présentée par les plénipotentiaires de la France, de la Grande Bretagne, de la Prusse, de la Russie, et de la Sardaigne, et insérée au protocole du 13 avril, et qu'il est autorisé à faire, au nom de son gouvernement, la réponse suivante :

La Sublime-Porte, prenant en considération la recommandation faite par cinq des puissances garantes, confère exceptionnellement et pour cette fois l'investiture au colonel Couza, comme hospodar de Moldavie et de Valachie, bien entendu que, pour toute élection et investiture futures des hospodars, il y sera procédé d'une manière rigoureusement conforme aux principes posés dans la convention de 19 août. En conséquence, et pour maintenir le principe de séparation administrative sur lequel repose la susdite convention, la Sublime-Porte délivrera au colonel Couza deux firmans, dont l'un conférant l'investiture pour la Moldavie, et l'autre pour la Valachie; et le nouvel hospodar pour les deux principautés, après avoir reçu ses firmans d'investiture, se

rendra à Constantinople, à l'exemple de ses prédécesseurs et comme par le passé, dès que les soins qu'il doit à l'administration des deux principautés lui permettront de s'absenter. Le prince, exceptionnellement appelé pour cette fois à l'hospodarat de Moldavie et de Valachie, maintiendra dans chacune des deux principautès une administration separée et distincte l'une de l'autre, sauf les cas prévus par la convention.

Comme les puissances signataires de la convention du 10 août ont résolu de ne souffrir aucune infraction aux clauses de cette convention, la Sublime-Porte, dans le cas d'une violation de cet acte dans les principautés, après avoir fait des démarches et demandé les informations nécessaires auprès de l'administration hospodarale, portera cette circonstance à la connaissance des représentans des puissances garantes à Constantinople, et, une fois le fait de l'infraction constaté, d'un commun accord avec eux, la cour suzeraine enverra dans les principautés un commissaire *ad hoc*, chargé de requérir que la mesure qui a donné lieu à l'infraction soit rapportée; le commissaire de la Sublime-Porte sera accompagné par les délégués des représentans à Constantinople, avec lesquels il procédera de concert et d'un commun accord. S'il n'est pas fait droit à cette réquisition, le commissaire de la Sublime-Porte et les délégués signifieront à l'hospodar que, vu le refus d'y obtempérer, il sera avisé aux moyens coercitifs à employer. En ce cas, la Sublime-Porte se concertera sans délai avec les représentants des puissances garantes à Constantinople sur les mesures qu'il y aura lieu d'arrêter.

Le plénipotentiaire de l'Autriche adhère à la declaration du plénipotentiaire de la Turquie.

La conférence prend acte de la réponse du gouvernement ottoman, et, la trouvant conforme de tout point à la résolution insérée au protocole du 13 avril, décide que la déclaration conditionnelle mentionnée dans ladite résolution doit, dès lors, être considérée comme acquise et recevoir, le cas échéant, sa pleine exécution.

Les plénipotentiaires de la Russie et de la Turquie rappellent que la conférence, dans la séance du 30 Juillet 1858, a décidé qu'il serait accordé un délai d'un an aux parties intéressées, pour s'entendre sur le conflit touchant les biens conventuels ; ils font remarquer que, dans l'état d'incertitude où l'on s'est trouvé jurqu'à ce moment dans les principautés, il n'a pas été permis de s'occuper de cette question ; ils proposent, en conséquence, de décider que le délai d'un an, dont il est fait mention dans le dernier paragraphe du protocole n° XIII, commencera seulement à courir un mois après le jour où M. le colonel Couza recevra l'investiture, comme hospodar de Moldavie et de Valachie.

Cette proposition est adoptée.

Le plénipotentiaire de la Russie rappelle l'engagement contracté par les plénipotentiaires de l'Autriche et de la Turquie, dans la séance du 18 août 1858, de transmettre à leurs gouvernemens respectifs les observations que les plénipotentiaires de la France, de la Grande-Bretagne, de la Prusse et de la Sardaigne ont faites conjointement avec lui, au sujet de règlement de la navigation du Danube, élaboré par les puissances riveraines, et il exprime l'espoir que la con'erence sera bientôt

mise à même de connaître la décision à laquelle ces puissances se seront arrêtées.

Les plénipotentiaires de la France, de la Grande Bretagne, de la Prusse et de la Sardaigne s'unissent à l'espoir exprimé par le plénipontentiaire de la Russie.

Le plénipotentiaire de l'Autriche fait remarquer que, ses pouvoirs étant limités à ce qui concerne la double élection du colonel Couza, et que ses instructions ne l'autorisant pas à délibérer sur une autre question, il doit se borner à porter à la connaissance de son gouvernement les observations des plénipotentiaires.

Le plénipotentiaire de la Turquie en référera également à son gouvernement.

(Suivent les signatures).

II.

Note Oficielle adressée aux représentans des puissances garantes, à Constantinople.

Je soussigné, ministre *ad interim* des affaires étrangères de la Sublime-Porte, ai l'honneur de communiquer d'ordre de sa majesté impériale le sultan, à M... copie du firman impérial contenant les nouvelles dispositions adoptées d'un commun accord avec les grandes puissances garantes, et pour la vie durant du prince Couza, sur l'organisation administrative et législative, des Principautés-Unies de Moldavie et de Valachie.

La Sublime-Porte se flatte que les Moldo-Valaques, sauront apprécier l'importance de la modification qui vient de leur être accordée, qu'ils s'efforceront de ne pas en dépasser les limites légitimes, et qu'ils ne chercheront pas à y attribuer un caractère autre que celui qui est spécifié dans le susdit firman impérial.

Il demeure également entendu qu'à la première vacance dans la dignité hospodarale, la Sublime-Porte enverra dans les principautés un commissaire qui, conjointement avec les délégués désignés par les hautes puissances garantes, aura à veiller à l'exécution des stipulations de la convention du 19 août 1858, qui, bien entendu, doit alors rentrer en vigueur dans toutes ses parties.

En cas d'une infraction aux stipulations dont il s'agit, la commission ci-dessus désignée sera chargée d'employer les moyens prescrits par le protocole signé à Paris le 6 septembre 1859.

Signé : *Mehemmed Djemil.*

III.

Firman sur l'organisation administrative et législative des Principautes-Unies de Moldavie et de Valachie.

Dans un mémoire dernièrement soumis à notre Sublime-Porte, le prince Couza, hospodar des Principautés-Unies de Moldavie et de Valachie, expliquait les grandes difficultés que son administration rencontrait dans le régime de deux assemblées générales et de deux ministères séparés, et les entraves qui en résulteraient pour le progrès de ces deux pays par suite de la réunion de l'hospodarat en sa personne.

Le développement et le progrès de la prospérité de ces pays et de leurs habitans, étant l'objet de notre plus grande sollicitude, ledit mémoire a été examiné par notre conseil des ministres avec toute l'attention qu'il méritait.

En effet, le système de l'administration de chacune de ces principautés par un hospodar séparé formant la

base de l'organisation actuelle de la Moldavie et de la Valachie, la réunion exceptionnelle des deux hospodarats dans la personne du prince Couza, a été naturellement considérée comme devant nécessiter certaines modifications d'une nature également exceptionnelle.

Mais, comme la réunion des deux hospodarats dans une même personne a été reconnue d'une manière exceptionnelle, il devient dès lors évident que les modifications à apporter à la convention conclue à Paris, le 19 août 1858, doivent être conformes à la nature exceptionnelle et temporaire de cette reconnaissance. En conséquence, notre gouvernement, ainsi que les grandes puissances garantes, nos augustes alliées et signataires de ladite convention, après s'être concertées à ce sujet, sont tombés d'accord sur la nécessité d'appliquer les dispositions suivantes:

Art. 1-er. Tant que les deux hospodarats resteront réunis dans sa personne, le prince Couza gouvernera les principautés avec le concours d'un seul ministère qui réunira les fonctions exercées jusqu'à présent par les ministères de Moldavie et de Valachie.

Art. 2. Les assemblées électives de Moldavie et de Valachie seront réunies dans une seule. Les dispositions renfermées dans les articles 16 et 25 de la convention du 19 août 1858 restent applicables à cette assemblée, en tant qu'elles ne sont pas modifiées par le présent reglèment. La présidence de l'assemblée appartiendra alternativement au métropolitain de la Moldavie et à celui de la Valachie.

Art. 3. La commission centrale de Fokschani ayant été créée dans le but d'assurer l'unité necessaire dans

l'action des deux ministères et des deux assemblées des principautés, ses attributions seront naturellement suspendues pendant toute la durée de l'union de ces ministères et de ces assemblées.

Si toutefois le gouvernement des principautés, d'accord avec l'assemblée élective, trouve qu'une haute assemblée, sous le nom de sénat, ou sous toute autre dénomination, pourrait avantageusement être ajoutée à la constitution pour suppléer à la commission centrale ainsi suspendue, la Sublime-Porte prendra en considération toute proposition dans ce genre, qui pourrait être soumise à son appréciation.

Art. 4. Les changemens qui pourraient être effectués dans la division administrative des principautés laisseront intacte la frontière qui les a séparées jusqu'ici.

Art. 5. Il y aura dans chaque principauté un conseil provincial régulièrement convoqué, conseil qui doit être consulté sur toutes les lois et règlemens d'un intérêt spécial à cette principauté. Ces conseils seront en outre chargés du contrôle de l'administration des fonds provinciaux. Leur composition et les autres attributions dont ils doivent être investis seront déterminées d'un commun accord entre l'hospodar et l'assemblée élective.

Art. 6. A la première vacance de l'hospodarat, les dispositions ainsi modifiées temporairement, de ladite convention du 19 août, reprendront de droit leur force suspendue.

L'administration sera dévolue au conseil des ministres, qui l'exercera dans les limites prescrites dans l'article 11 de la convention du 19 août.

Si l'assemblée élective est réunie, ses fonctions seront immédiatiment suspendues.

Le conseil des ministres procédera sans délai à reconstituer, par de nouvelles élections faites conformément à la loi électorale qui sera alors en vigueur, l'assemblée élective de Moldavie et celle de Valachie. Les élections devront être terminées, dans le delai de quatre semaines, et les deux assemblées seront réunies chacune séparément à Iassy et à Bucharest, dans le délai de dix jours. Dans les huit jours qui suivront leur réunion, elles devront avoir procédé à l'élection d'un hospodar pour la principauté qu'elles représentent. La présence de trois quarts du nombre des membres inscrits sera exigée pour qu'il soit procédé à l'élection. Dans le cas où pendant les huit jours l'élection n'aurait pas eu lieu, le neuvième jour, à midi, l'assemblée procédera à l'élection, quel que soit le nombre des membres présents.

Art. 7. Il est entendu que toutes les dispositions de la convention du 19 août, excepté celles qui sont temporairement modifiées, restent en pleine vigueur. Le protocole signé dans les conférences de Paris, le 6 sepembre 1859, reste égalcment en pleine vigueur pour les cas qui y sont prévus.

Ainsi qu'il a été clairement établi dans le préambule, les changemens introduits par ce firman dans la convention du 19 août, d'accord avec les grandes puissances garantes, ne sont en vigueur que pendant la réunion des deux hospodarats, dans la personne du prince Couza. En cas de vacance dans l'hospodarat, on procédera conformément aux dispositions ci-dessus énoncées.

En foi de quoi, ce firman, revêtu de notre hatt impérial a été émané. Que le Très-Haut daigne, dans sa bonté

infinie, rendre cette décision féconde en heureux résultats, pour la prospérité des habitans des dites principautés.

IV.

Réserves de la France.

Le soussigné a reçu la note qui accompagne la communication du firman promulguant les dispositions arrêtées par la Sublime-Porte, de concert avec les représentans des puissances signataires du traité de Paris de 1856, et de la convention du 19 août 1858, relativement à l'organisation administrative et législative des Principautés-Unies de Moldavie et de Valachie. Le soussigné a cru remarquer que, dans la note aussi bien que dans le firman, son altesse Aali-Pacha semblait se référer purement et simplement au protocole du 6 septembre 1859 comme applicable indistinctement à toute situation qui pourrait se produire après le règne du prince Couza, aussi bien que pendant la durée de son administration.

Le soussigné, ayant pris bonne note des explications données par son altesse Aali-Pacha, est persuadé que telle n'est pas sa pensée.

Tout en constatant que les changemens contenus dans le firman ne sauraient avoir d'autre portée que celle qui leur est attribuée dans cet acte, le soussigné a la conviction, partagée par son gouvernement, que si les changemens qui viennent d'être décrétés, amenaient les heureux résultats que la Sublime-Porte, dans sa haute et généreuse sollicitude pour le bien-être des populations, désire leur assurer, le gouvernement de sa majesté le

sultan s'empresserait d'examiner de concert avec les puissances garantes, les conséquences naturelles qui découleraient d'une pareille situation.

C'est dans ce sens que le soussigné n'hésite pas á déclarer que le gouvernement de l'empereur prêtera, le cas échéant, à la Sublime-Porte, dans la mesure des traités, l'appui nécessaire pour se livrer avec sécurité à cet examen.

Il est entendu, du reste, que, dans le cas où une infraction aux conventions et traités intervenus entre les puissances serait signalée par la Sublime-Porte aux-dites puissances, le gouvernement de l'empereur ne manquerait pas de participer avec les autres cours à la constatation de cette infraction et à la nomination de leurs délégués respectifs. Le gouvernement de l'empereur se concerterait également sur les mesures qui, d'un comun accord, pourraient être jugées opportunes, suivant les formes indiquées par le protocole du 6 septembre 1859, mais pour les cas seulement qui y sont expressément prévus.

Moustier.

V.

Réserves de la Russie.

Le soussigné a pris connaissance de la note que son altesse Aali-Pacha lui a fait l'honneur de lui adresser sous la date du 2 décembre. Il partage la confiance du gouvernement ottoman dans la sagesse des populations moldo-valaques et ne doute pas qu'elles ne sachent apprécier à leur juste valeur les bienfaits que la Sublime-Porte vient de leur accorder dans sa sollicitude

constante pour la prospérité des deux principautés et de leurs habitans.

Le cabinet impérial a la conviction que cette sollicitude ne se démentira pas, et il espère que les dispositions ultérieures de la Sublime-Porte se régleront sur l'expérience que les puissances, ainsi que les populations moldo-valaques, auront faite des avantages de la nouvelle organisation.

A ce point de vue, le soussigné ne saurait pour sa part adhérer aux conclusions de la note du 2 décembre qui semble dès á présent préjuger cette question.

L'opinion du gouvernement impérial à cet égard est suffisamment connue de la Sublime-Porte : la franchise et la précision qu'il n'a cessé d'imprimer à son langage, imposent au soussigné le devoir de s'expliquer avec la même netteté dans le sens de la dépêche de son excellence le prince Gortchakof, en date du 19 septembre 1861, dont copie a été remise aux ministres de sa majesté impériale le sultan.

C'est en s'inspirant des intentions invariables de son gouvernement que le soussigné croit devoir reserver à une entente préalable entre la Sublime-Porte et les représentans des puissances garantes, l'examen de la situation qui se produirait dans les principautés, à la vacance de l'hospodarat, ainsi que l'application éventuelle des mesures prévues par le protocole du 6 septembre 1859.

Le soussigné manquerait à ses obligations, s'il laissait ignorer à son altesse Aali-Pacha, que son adhésion au firman annexé à la note du 2 décembre, est entièrement subordonée aux réserves qu'il vient de formuler.

Labanov.

VI.

Réserves de la Grande-Bretagne.

Altesse,

J'ai eu l'honneur de recevoir la copie du firman relatif à l'union des principautés que votre altesse m'a communiquée avec votre note officielle datée du 2 courant.

Votre altesse s'apercevra, d'après mon accusé de réception de cet acte, que j'ai la satisfaction de pouvoir déclarer que ce firman ne contient rien qui me paraisse différer des principes déjà énoncés par la Sublime-Porte, principes qui ont été reconnus par le gouvernement de sa majesté comme justes et raisonnables.

En faisant cette communication officielle à votre altesse, je n'ai pas jugé nécessaire d'entrer minutieusement dans les détails ni de rappeler à votre esprit les conversations qui se sont passées entre nous au sujet des éventualités futures; mais j'ai informé le gouvernement de sa majesté de la sagesse avec laquelle votre altesse s'est constamment exprimée, et de l'assurance qu'en communauté avec mes collègues, j'ai reçu à diverses fois de votre altesse, spécialement que si une vacance dans l'hospodarat rouvrait la question de l'union des deux principautés, la Sublime-Porte, après avoir constaté séparément les vues de chacune des assemblées de ces deux principautés, en ce qui concerne le choix de leur gouverneur ou de leurs gouvernemens, prendrait en considération toutes les circonstances tenant alors à la situation des affaires, et ne serait pas disposée à établir par la force la séparation législative

et administrative des deux principautés, si une telle séparation était contraire aux désirs de la population, et si l'union maintenant établie temporairement avait produit des résultats satisfaisans.

J'ai à peine besoin de faire observer qu'il est clairement entendu entre nous que, sans un concert ultérieur entre les puissances, le protocole du 6 septembre 1859 est seulement applicable aux cas qui sont prévus dans ce document.

H. L. Bulwer.

VII.

Réserves de la Prusse.

Monsieur le ministre,

Par la note officielle que j'ai eu l'honneur d'adresser aujourd'hui à votre altesse, relativement à la communication qu'elle avait bien voulu me faire du firman impérial renfermant les changemens introduits, pour la vie durant du prince Couza, dans l'organisation des Principautés-Unies de Moldavie et de Valachie, j'ai exprimé l'assentiment de mon gouvernement à ces modifications. Il me reste maintenant encore à constater en réponse à la note de votre altesse, en date du 2 de ce mois, que, dans la pensée du gouvernement et de sa majesté le roi, mon auguste maître, ces changemens ainsi qu'il est dit dans le firman, ne sauraient avoir d'autre portée que celle qui leur est attribuée dans cet acte. Toutefois le gouvernement du roi espère, et les explications données par votre altesse dans les pourparlers qui ont eu lieu au sujet de cette question, m'autorisent à croire que, si ces changemens amenaient les

heureux résultats que la Sublime-Porte, dans sa haute et généreuse sollicitude pour le bien-être des populations moldo-valaques, désire leur assurer, le gouvernement de sa majesté impériale le sultan ne se refuserait pas à examiner, de concert avec les puissances garantes, les conséquences naturelles qui découleraient d'une pareille situation.

Cest dans ce sens que je n'hésite pas à déclarer que le gouvernement du roi prêtera, le cas échéant, à la Sublime-Porte l'appui prévu dans le traité de Paris et le protocole du 6 septembre 1859, et qu'il nommera à cet effet, sur l'invitation de sa majesté le sultan, un délégué qui sera chargé de se livrer, conjointement avec le commissaire impérial et avec les délégués des autres puissances garantes, à l'examen sus indiqué, et de veiller à l'observation des actes internationaux qui règlent la situation des principautés.

Goltz.

VIII.

Réserves de l'Italie.

Monsieur le ministre,

Je crois n'être que l'interprète des intentions du gouvernement italien, en vous soumettant quelques considérations sur la portée de l'article 6 du firman, article qui prévoit le cas d'une vacance de l'hospodarat, et qui établit les mesures à prendre dans une telle circonstance. Il est difficile de juger d'une manière absolue les éventualités, et le gouvernement de la Sublime-Porte pourrait lui-même se trouver gêné, par des engagemens qu'il aurait pris sur une situation qu'on ju-

gerait d'avance par des appréciations qui ne lui seraient pas contemporaines. Je me flatte donc que, en cas de vacance de l'hospodarat, la Sublime-Porte saura apprécier les résultats d'un premier essai, et, s'ils étaient satisfaisans, elle jugerait peut-être que les mêmes considérations qui l'ont amenée à consentir à une union temporaire, l'engageraient à ne pas détruire une oeuvre qui aurait acquis, la double sanction du temps et des habitudes nationales.

Je me ferai aussi un devoir de signaler à mon gouvernement les dispositions bienveillantes du cabinet impérial, contenues à l'article 7, qui, tout en rappelant le protocole du 6 septembre 1859, en restreint l'application éventuelle aux seuls *cas qui y sont prévus.*

Cerruti.

Aceste acte diplomatice le-am reprodus de la pagina 454 până aice, din *„Annuaire des Deux Mondes“ pe anul 1861, sub titlul “Turquie“* pagina 814—818. **Th. C.**

Lettre du grand Vizir de la Sublime-Porte, envoyée à S. A. S. le Prince Régnant.

Mon Prince,

„J'ai eu l'honneur de faire connaître télégraphiquement à V. A. avec quel regret nous avions appris les derniers événements de Bucarest.

„Les détails qui nous sont parvenus ultérieurement n'ont pas été malheureusement de nature à dissiper toute notre inquiètude. Selon ces détails, le mouvement populaire qui vient de désoler la capitale des Principautés, ne serait que l'expression brutale d'un mécontentement général dont nous ignorons les vrais motifs. Si ces informations sont tant soit peu fondées,

si réellement des causes de légitimes plaintes existent, V. A. ne saurait trop se hâter de prendre les mesures nécessaires pour satisfaire, dans les limites de la légalité et de l'équité, les griefs de la nation Moldo-Valaque, en ce qu'ils peuvent avoir de raisonnable et de juste.

„V. A. est trop éclairée pour que j'ai besoin de lui faire observer que le monde civilisé a les yeux fixés sur ses actes. Ni S. M. I. le Sultan, ni Ses Augustes Alliés ne peuvent voir avec indifférence, que la force matérielle devienne le seul moyen d'apaisement.

„Nous sommes persuadés, Mon Prince, qu'à Son retour à Bucarest, V. A. aura agi dans cet ordre d'idées et que, tout en infligeant aux perturbateurs de l'ordre public la punition qu'ils ont méritée, Elle n'aura, certes, pas manqué de rendre les efforts séditieux de ces perturbateurs, désormais infructueux auprès des populations, par l'adoption des mesures propres à extirper, tout germe de désaffection publique.

„Je soumets ces appréciations franches et loyales à l'appréciation de V. A. Je suis convaincu d'avance, Mon Prince, que vous les prendrez comme venant de la part d'un Gouvernement, dont le plus grand intérêt est de voir régner dans les Principautés-Unies, une profonde tranquillité et de pouvoir constater le progrès de leur prospérité morale et matérielle, sous la sage administration de Votre Altesse.

(signé) **Fuad.**

Réponse de S. A. S. le Prince Régnant au Grand Vizir.

Altesse,

„J'ai reçu avec une surprise que je ne puis dissi-

muler la lettre que Vous m'avez adressée au sujet des événements du $^3/_{15}$ Août dernier.

„Votre Altesse a cru devoir me rappeler, tout d'abord, un télégramme qu'Elle m'a envoyé à Ems et que j'ai reçu à Vienne, c'est-à-dire lorsque je retournais déjà dans les Principautés-Unies. Quel que fût le but de V. A. en remémorant cette dépêche, je m'attendais à trouver dans sa lettre une de ces communications intimes, un de ces échanges d'idées que j'ai toujours acceptés, comme indispensables à nos bons rapports, et qui doivent toujours être inspirés par ces sentiments de franchise et de loyauté, que V. A. invoque en cette circonstance. Malheureusement, Altesse, le caractère de vos communications a été compromis par la publicité donnée à Votre lettre, avant même qu'elle ne fût parvenue dans mes mains; et c'est là un fait qui ne pourrait s'expliquer par une indiscrétion, puisque ce document vient d'être reproduit par le *Journal de Constantinople*, organe officiel de la S. Porte. Je ne puis que déplorer cette publicité, au moins inopportune.

Toutefois, je viens répondre à V. A. et je l'aurais certainement fait plutôt, si l'état de ma santé me l'eût permis. Je me propose d'examiner avec vous, Altesse, s'il y avait lieu de m'adresser cette lettre qui nous occupe, et si cette démarche était de nature à atteindre le seul but que la S. Porte ait pu se proposer, c'est-à-dire à soutenir l'action d'un Gouvernement régulier et à maintenir intacts les principes d'autorité dont le respect n'importe pas moins, à la sécurité de l'Empire Ottoman qu'à la tranquillité de la Roumanie.

„V. A. a été l'un des signataires de l'acte international du 19 Août 1858 ; elle a joué un rôle considérable et très actif dans la conférence de Paris, et elle a toujours veillé strictement au respect d'une oeuvre qui est, en grande partie, la sienne, et dont les stipulations doivent toujours être présentes à sa mémoire. Je me vois cependant forcé de rappeler ici que les Principautés-Unies, aux termes formels de la Convention s'administrent librement et en dehors de toute ingérence de la S. Porte ; et que, si l'Auguste Cour Suzeraine a le droit de provoquer des mesures d'ordre public en Roumanie, il faut d'abord que l'ordre ait été compromis, et, en second lieu, qu'il y ait eu entente de la S. Porte avec les Cours Garantes. Or, d'une part, si l'on veut voir les choses telles qu'elles sont, les juger d'un oeil sérieux et impartial, personne ne peut dire que l'ordre public ait été compromis par une échauffourée, qui a eu pour prétexte des mesures d'hygiène analogues à celles qui ont été prises à Constantinople lors de l'apparition du choléra, et, d'autre part, il n'est pas à ma connaissance qu'une entente internationale se soit établie sur cette question.

„Ceci posé, je cherche en vain quels doivent être le motif et le but de la lettre de V. A.

„Que les événements du $^{3}/_{15}$ Août aient inspiré de vives inquiètudes au Gouvernement Impérial, je m'en étonne ; je pourrais peut-être le comprendre si la dépêche qui a fait connaître à Constantinople les actes de quelques séditieux, n'avait annoncé, en même temps, la repression complète de cette tentative de désordre. Mais ce que je ne puis m'expliquer, c'est que les in-

quiètudes de V. A. ne lui aient inspiré qu'un blâme pour mon Gouvernement, et pour les mesures rigoureuses qui ont sauvegardé la tranquillité publique.

„A coup sûr, Altesse, votre perspicacité si éprouvée a été mise, cette fois, en défaut. Imparfaitement renseigné sur les faits, privé de tout moyen direct d'information, vous avez tenu, de bonne foi, je n'en puis pas douter, un langage qui engendrerait, si je n'y veillais, des difficultés que vous n'avez pas soupçonnées; car votre lettre pourrait certainement être interprétée par les intéressés comme un véritable encouragement. Et en effet, on serait porté à croire, d'après les dires de V. A., que les événements du $^{8}/_{15}$ Août ont eu une importance politique réelle; ce n'est plus, à ses yeux, une échauffourée; c'est une révolution, c'est toute la Roumanie soulevée contre mon Gouvernement, c'est „l'expression brutale d'un mécontentement général!" Je ne saurais admettre qu'on pût tirer d'aussi fâcheuses conséquences d'un incident local qui se produit partout, qui se produisait récemment, par des causes aussi futiles à Munich, à Barcelonne, ce qui ne prouve absolument rien contre les Gouvernements de Bavière et d'Espagne. Je conteste donc formellement que les désordres du $^{8}/_{15}$ Août aient eu le caractère général que V. A. croit devoir leur attribuer. L'attitude des habitants de la capitale, pendant cette journée, les témoignages recueillis sur tous les points du territoire, attestent, au contraire, que le peuple roumain repousse avec indignation et énergie toute tentative contre les institutions du Pays. Ces manifestations éclatantes seront ac-

cueillies avec satisfaction par V. A., je n'en doute pas; car elles dissiperont ses inquiètudes et elles combleront ses voeux, en lui portant l'assurance qu'aucun „germe de désaffection publique" n'existe dans l'esprit de nos intelligentes populations.

„Ce n'est pas sans regret que je me vois ainsi forcé de démontrer à V. A. qu'elle a été trompée sur le caractère et la gravité des évènements du $^{3}/_{15}$ Août, et qu'elle a accepté de trop bonne foi, des erreurs dont il lui eût été facile de se defendre. A quelles sources V. A. s'est-elle inspirée? je l'ignore; mais il est certain qu'elle n'a demandée aucune information à mon Gouvernement, qu'elle a été mal renseignée sur le principe de la sédition, et qu'elle a complètement ignoré que cet incident allait être exploité, si l'autorité avait faibli, par tout ce qui est hostile à l'ordre de choses, que la Convention a institué. Je ne saurais m'expliquer autrement que V. A. ait été amenée à juger, avec une si grande précipitation, des événements qu'elle ne pouvait apprécier, puisque, de son propre aveu, elle n'en connaissait point les causes, et à jeter sans un plus ample examen, la désapprobation sur un Gouvernement, dont la S. Porte a souvent et hautement loué les efforts, les tendances et le progrès.

„N'ai-je donc pas le droit de m'étonner que V. A. n'ait eu que des paroles sévères pour les autorités qui ont su maintenir l'ordre public? J'aurais mieux compris que V. A. se félicitât d'un acte de vigueur, dont les Puissances garantes, et surtout la S. Porte, peuvent apprécier les heureuses conséquences, au point de vue du

maintien de la tranquillité générale en Orient. D'ailleurs, Altesse, vous n'aurez certainement pas oublié que dans ces dernières années, la sollicitude du Gouvernement Impérial s'est toujours exercée dans une voie complètement opposée à celle que vous semblez vouloir suivre aujourd'hui. Combien de fois la S. Porte, sur les craintes les plus légères, pour un discours imprudent de tel ou tel député, par exemple, ne s'est-elle pas plainte, et par l'organe de V. A. elle-même, que mon Gouvernement tolérât les turbulentes agitations de l'ancienne Chambre, et les intrigues de certains hommes qui obéissaient à des influences pernicieuses? Et quand des idées subversives étaient hautement prêchées, comme une excitation aux désordres qui éclataient le lendemain, V. A. s'étonne que mon Gouvernement ait réprimé, par la force, de si dangereuses tentatives!

„Fallait-il donc, ce jour là, laisser le champ libre aux émeutiers? Et, à supposer que mon Gouvernement n'eut pas fait son devoir, qui se serait chargé de rétablir l'ordre, alors vraiment compromis? La S. Porte, sans doute, de concert avec les Puissances Garantes? Dieu garde la S. Porte, Altesse, de subir cette nécessité, et de se laisser entraîner dans des complications, dont les conséquences échappent à toute prévision humaine.

„Je veux à cette occasion, me faire un devoir de rappeler à V. A. ce que j'ai eu le plaisir de dire à tous les hauts fonctionnaires Ottomans, lors de mes deux voyages à Constantinople, sur la nécessité d'une entente intime et sincère entre la S. Porte et mon Gouvernement: „Voyez d'un oeil satisfait, leur disais-je, les évènements et les actes qui peuvent augmenter la pros-

périté de la Roumanie. Relever les Roumains, consolider leurs institutions, encourager leur développement de leurs forces, diriger leurs aspirations, maintenir leurs privilèges, leurs immunités, faire respecter leurs droits pour qu'ils sachent mieux respecter les droits des autres, c'est travailler aussi bien dans l'intérêt de l'Empire Ottoman, que dans l'intérêt de la Roumanie elle-même; c'est donner, tout à la fois, à la Roumanie, des garanties sérieuses pour son repos et sa prospérité, et à l'Empire Ottoman, des garanties non moins sérieuses, pour sa sécurité et sa puissance. Avec des princes dont la S. Porte ne savait pas toujours ménager les droits ni la dignité, Bucarest et Iassy devaient fatalement chercher leur appui dans des influences extérieures, il n'est pas besoin de rappeler quels ont été pendant longtemps les résultats de cette politique. Mais avec un prince qui entend que la Roumanie jouisse complètement des droits d'autonomie et d'indépendance intérieure, acquis ab antiquo au pays, droits reconnus et consacrés par le Traité de Paris et par la Convention, et qui veut respecter, comme il l'a proclamé, et prouvé en toute circonstance, des liens également profitables à l'Empire Ottoman et aux Principautés-Unies ; avec un prince qui sera certain de trouver à Constantinople, les égards dûs au pays qu'il représente, et aussi les égards dûs à sa position personnelle, la S. Porte pourra toujours compter sur la Roumanie, et jamais aucun danger ne lui viendra du côté des Roumains. Telle a été jadis, disais-je encore, la politique traditionnelle du Divan. Que le Gouvernement Impérial veuille bien porter ses regards dans le passé, et se rappeler quelles furent les relations de la

S. Porte avec les premiers princes Roumains qui ont recherché la garantie de sa suzeraineté: il puisera de grands enseignements dans la sage et clairvoyante politique des glorieux Sultans de XV-e et XVI-e siècles; il comprendra combien alors l'existence de la Moldavie et de la Valachie, comme Etats, était jugée précieuse pour l'Empire Ottoman, et pourquoi les Sultans Bajazet I, Mohammed II, Sélim I et Suleyman II, loin d'assimiler les Principautés à leurs autres possessions, loin d'étouffer une nationalité qui était à la discrétion de leurs armes puissantes, ont voulu, au contraire, s'en faire un rempart, respecter leur indépendance intérieure, et assurer fortement l'autonomie et les privilèges du peuple Roumain.

„Aujourd'hui, Altesse, je vous tiendrai absolument le même langage. La situation réciproque de l'Empire Ottoman et des Principautés-Unies n'a pas changé : leur situation commune vis-à-vis de l'extérieur est la même, leurs intérêts sont aussi intimement unis que dans le passé. Selon moi, tout désordre qui menace la tranquillité publique en Roumanie, tout danger qui menacerait notre sol et notre autonomie, sont également des menaces pour l'Empire Ottoman. Et c'est pourquoi je n'aurai jamais la faiblesse condamnable de laisser à la S. Porte le soin de prendre, en pareil cas, les mesures concertées que la Convention lui impose. Je comprends plus hautement et plus dignement mes devoirs.

„Et, pour parler une dernière fois de la triste journée du 3/15 Août, félicitons nous donc esemble de ce que le désordre ait été promptement réprimé. Je gémis,

autant que personne, des rigueurs qu'il a fallu d ployer, et m'élevant, avec V. A. vers les domaines de la philosophie, je souhaite, moi aussi, que la force ne devienne pas le seul moyen d'apaisement dans ce monde : et cependant, je n'hésite pas à vous déclarer que, toutes les fois qu'un fait se posera devant moi, comme se sont posés les évènements du $^3/_{15}$ Août, c'est-à-dire, toutes les fois que des menées subversives mettront en péril les institutions du pays, je saurai repondre à la confiance du peuple roumain et à ses désirs, en maintenant énergiquement l'ordre public; toutes les fois que la tranquillité de la Roumanie sera compromise, de quelque part que vienne le danger, je ne consulterai que mon devoir, mes droits et nos intérêts communs. J'aime trop mon pays, je comprends trop bien la valeur de nos liens avec la S. Porte et ses légitimes préoccupations, pour jamais les sacrifier à la crainte d'une responsabilité que je saurai toujours accepter, si lourde qu'elle puisse être. V. A. elle-même a pu se convaincre plus d'une fois, dans sa longue carriere, que la raison politique a des exigences terribles, et qu'il est des heures où le devoir s'impose inexorablement aux esprits les plus portés à la mansuétude.

„En terminant, Altesse, je vous exprime mes regrets très-profonds d'un incident qui n'altérera point, je l'espère, des rapports personnels, à la conservation desquels j'ai mis tous mes soins. Votre Altesse reviendra bientôt, je n'en doute pas, à des appréciations plus exactes sur la situation des Principautés-Unies : j'en ai pour garants sa haute intelligence et la sollicitude dont tout loyal

exécuteur des volontés de S. M. I. doit être animé envers les Roumains.

„Quant à moi, Altesse, les intérêts de mon Pays ont toujours été et seront toujours les seuls mobiles de mes actes, et ces intérêts sont, à mes yeux, inséparables de ceux de l'Empire Ottoman. C'est vous dire que, pénétré de mes devoirs, comme Prince et comme Roumain, je ferai tous mes efforts pour entretenir, avec la S. Porte, ces relations intimes dont les avantages reciproques frappaient si vivement l'an dernier l'esprit éclairé de V. A. Puissent ces heures de confiance revenir! Le Gouvernement de la S. Porte me trouvera toujours animé des mêmes sentiments, qui m'ont valu des témoignages si éclatants de la bienveillance particulière de S. M. I. le Sultan, Notre Auguste Suzerain, et de Sa vive sollicitude pour la Roumanie.

„Recevez, Altesse, l'assurance de ma très haute considération.

(Signé) ALEXANDRE JEAN.

Aceste acte le-am inserat dintr'o broşurică imprimată în tipografia Monitorului Oficial, anul 1865.

Th. C

Firman d'investiture du Prince Charles de Hohenzollern comme Prince des Principautés-Unies, en date de Constantinople, le 23 Octobre 1866.

Au prince Charles de Hohenzollern, qui vient d'être investi de la dignité de prince des Principautés-Unies de Moldavie et de Valachie.

N'ayant rien de plus à coeur que de faire cesser les

perturbations qui ont depuis quelque tems éprouvé les Principautés-Unies, de Moldavie et de Valachie, partie importante de mon empire, et de voir se développer leur prospérité, le bonheur et le bien-être de leurs habitans, et ce but ne pouvant être atteint que par l'établissement d'un ordre de choses solide et stable ;

Connaissant d'autre part la sagesse, la haute intelligence et les capacités qui te distinguent, je te confère le rang et les prérogatives de prince des Principautés-Unies, aux conditions suivantes, énoncées dans la lettre vizirielle qui t'a été adressée en date du 19 octobre de l'année courante, et que tu as acceptée par ta réponse, datée du 20 du même mois, et par lesquelles :

Tu t'engages, en ton nom et au nom de tes successeurs,

1° A respecter dans leur intégrité mes droits de suzeraineté sur les Principautés-Unies qui font partie intégrante de mon empire, dans les limites fixées par les stipulations des anciennes conventions; et par le traité de Paris de 1856;

2° A ne pas dépasser, dans quelque forme que ce soit, sans une entente préalable avec mon gouvernement, le chiffre de 30,000 hommes, auquel la force armée de toute espèce des Principautés-Unies pourra être élevée ;

3° L'autorisation ayant été donnée de notre part aux Principautés-Unies d'avoir une monnaie spéciale, portant un signe de notre gouvernement, qui sera ultérieurement décidé entre notre Sublime-Porte et toi, à considérer cette autorisation sans effet, tant que cette décision n'aura pas été prise ;

4° A considérer, comme par le passé, obligatoires pour les Principautés-Unies tous les traités et conventions

existant entre ma Sublime-Porte et les autres puissances, en tant qu'ils ne porteraient pas atteinte aux droits des Principautés-Unies établis et reconnus par les actes qui les concernent ; à maintenir et respecter également le principe, qu'aucun traité ou convention ne pourrait être conclu directement, par les Principautés-Unies avec les puissances étrangères. Toutefois, mon gouvernement impérial ne manquera pas à l'avenir, de consulter les Principautés-Unies sur les dispositions de tout traité ou convention qui pourrait toucher à leurs lois et règlemens commerciaux.

Les arrangemens d'un intérêt local entre les deux administrations limitrophes, et n'ayant pas la forme de traité officiel, ni de caractère politique, continueront à rester en dehors de ces restrictions ;

5° A t'abstenir de créer aucun ordre ou décoration destiné à être conféré au nom des Principautés-Unies ;

6° A respecter constamment mes droits de suzeraineté sur les Principautés-Unies, qui font partie intégrante de mon empire, et de maintenir toujours avec soin les liens séculaires qui les unissent à la Turquie ;

7° A augmenter le tribut payé à mon gouvernement par les Principautés-Unies, dans la mesure qui sera ultérieurement fixée de concert avec toi ;

8° A ne pas permettre que le territoire des Principautés-Unies serve de point de réunion à des fauteurs de troubles, de nature à porter atteinte à la tranquillité, soit des autres parties de mon empire, soit des Etats voisins ;

9° A t'entendre ultérieurement avec mon gouvernement impérial, sur l'adoption de mesures pratiques neces-

saires pour rendre encore plus efficaces l'aide et la protection dues à ceux de nos sujets qui, des autres parties de mon empire, se rendront dans les Principautés-Unies dans le but d'y exercer le commerce ;

Vu les conditions ci-dessus énoncées et les engagemens contenus dans la réponse précitée à la lettre de mon grand-vizir, le rang et les prérogatives de prince des Principautés-Unies, te sont conférés à titre héréditaire, à toi et à tes descendans en ligne directe, sous la réserve que, en cas de vacance, ce rang sera conféré à l'aîné de tes descendans par un firman impérial.

En conséquence tu veilleras à ce qu'aucun acte contraire aux conditions qui précèdent et aux dispositions fondamentales des traités et conventions conclus entre les puissances amies et alliés de mon empire, relativement aux Principautés-Unies, ne soit permis ; et tu consacreras tes soins à perfectionner et à assurer la bonne administration des Principautés-Unies et à développer le bien-être et la prospérité de leurs habitans, conformément á mon désir impérial.

Le 14 djemazi-ul-Ahir 1283.
(23 octobre 1866).

Acest Firman s'au reprodus textual, din „*Annuaire des Deux Mondes*“ pe anul 1867. Th. C.

Le billet de dix mille ducats que j'ai donné à Monsieur Adossidès, secretaire intime de S. A. Aali-Pacha, et que mon cousin le Vornik Theodoritza Balsche confirme, que cette somme sera valable et payée; je m'engage à ne la réclamer de mon cousin, que dans le cas où mon cousin sera nommé Prince de Moldavie par les

soins de Monsieur Adossidès. En foi de quoi, j'ai donné ce papier à mon cousin, contre la lettre qu'il écrira à S. E. l'évêque de Nicomédie.

1855 Mars 15, Iassy. **P. Balsch.**

Acest document diplomaticŭ, autenticŭ, fiind în posesiunea mea, l'am oferit Domnuluĭ D. A. Sturdza, spre al depune în Bibliotheca Academieĭ Române. **Th. C.**

Sublime Porte
Ministère des Affaires Etrangères.

Monsieur le Caïmacam,

Je m'empresse de vous informer que par décret Impérial en date du 2 de Moharrem 1273, Sa Majesté Impériale le Sultan vient de décider que la somme qui était mensuellement payée comme liste civile au Prince Ghyka, exhospodar de Moldavie, vous serait également allouée, pour faire face aux dépenses que les hautes fonctions auxquelles vous a appelé la confiance du Gouvernement Impérial, doivent naturellement vous imposer.

Votre Excellence voudra donc bien se considérer autorisé par la présente ci, à toucher mensuellement la somme susmentionnée de la Vestiarie Moldave.

Agréez, Monsieur le Caïmacam, les assurances de ma haute considération.

Constantinople le 8 Septembre 1856. **Fuad.**

A Son Excellence

Le Grand Vornik Théodore Balsche, Caïmacam de Moldavie á Iassy.

Originalul se află în păstrarea mea. **Th. C.**

CĂÎMACAMIA
PRINCIPATULUI MOLDOVEI.

Mult iubiteĭ mele soții D-sale k.k Ecaterina Balș.

Intre cele maĭ sânte îndatorirĭ, care le reclamă îngrijirea Guvernuluĭ este și creșterca fiicelor patrieĭ, ce sînt menite după a lor posiție a conlucra la întemeierea fericireĭ familiilor, prin practicarea principiilor de religie, a îndatoririlor și a cunoștințelor pozitive, pe care se razimă edificiul societățeĭ.

După ce cu progresul timpuluí și educația fetelor, au cerut o desvoltare mai mare, apoĭ s'au fondat și la noi un așezămînt public pentru a lor creștere, care s'au îndănuit cu mijloacele neapărate de a putea produce succesul dorit. Dar realizarea acestuĭ scop mîntuitoriŭ, nu atîrnă numaĭ de la' organizarea sistematică a așezămîntuluĭ, ce încă și de la esacta punere în lucrare a disposițiilor, și a lor cu sfințenie păzire, după regulile statornicite.

De și acest așezămînt este, după a sa organizare supus Departamentuluĭ de cult și de instrucție publică, însărcinat cu mănținerea dispozițiilor privitoare de creștere si de studiĭ, totușĭ internatul, compus din un numĕr însemnătoriŭ de fete, este lipsit de privigherea ochiuluĭ de mamă, carele cu duioșie se pătrundă toate nevoile acestor fragide ființĭ.

Dorind a complecta o asemine mĕsură și prețuind a D-voastră simpatie pentru buna creș-

tere şi moralul a fiicelor de cetăţenĭ, am socotit de cuviinţă a vĕ încredinţa patronajul institutelor publice şi private de învăţătura fetelor, ca pe temeiul aşezămîntuluĭ se privigheţĭ şi se depliniţĭ toate măsurile ţintitoare la înbunătăţirea acesteĭ fapte plăcute lui D-zeu, pentru folosul societăţeĭ şi a Voastră proprie mulţămire.

Th. Balş.

Contra-semnat D.D. *G Asaki*

Şeful secţieĭ, Spat. *Luponi.*

SECŢIA 1.
din
Departamentul cultuluĭ şi al instrucţieĭ publice.
No. 3570.
Anul 1856, Iuliu in 27 zile.
Iaşĭ.

Originalul se află în păstrarea mea. **Th. C.**

Monsieur,

C'est avec un sentiment de sincère et profonde reconnaissance que j'ai appris, par la communication verbale, que vous m'avez faite, les dispositions généreuses que l'autorité ecclésiastique de Russie vient de prendre dès aprésent pour la remise à l'autorité ecclésiastique de Moldavie, des églises situées dans les

A Monsieur de Popoff, Gérant du Consulat Impérial de Russie en Moldavie & &

districts de la Bessarabie, qui seront annexés à cette principauté, ainsi que de tous les objets du Culte et de toutes les valeurs, dont ces églises sont en possession.

Quant aux désirs du haut Clergé de l'Empire à l'égard des institutions religieuses dans la portion du territoire en question, et particulièrement des églises de St. Thérapon et d'Ismaïl, désirs dont vous vous êtes rendu l'interprête, je me suis empressé de m'entendre à ce sujet avec S. Em.ce le Métropolitain de Moldavie, et je me fais un devoir agréable de vous déclarer, Monsieur, ce qui suit:

1° Le Gouvernement de la principauté prendra à tâche non seulement d'assurer aux habitans des districts susmentionnés l'exercice de leur culte national dans toute son étendue, mais aussi de faciliter par tous les moyens en son pouvoir, le développement de ce Culte et de toutes les institutions qui s'y rattachent.

2° Sans parler des droits réservés aux habitans de ces districts par l'art. XXI du traité du $^{18}/_{30}$ mars, et indépendamment des mesures sur lesquelles le Gouvernement Moldave aurait à s'entendre en temps et lieu avec le Commissaire Impérial pour la réorganisation des principautés, ce Gouvernement se fera un devoir de veiller au maintien de l'ordre et de la tranquillité, ainsi qu'à la conservation de tous les bienfaits qu'a valus aux habitans de ces districts, le régime paternel de la Russie. Il fera, en un mot de leur bien-être, de leur progrès et de leur prospérité l'objet de sa sollicitude particulière.

3° En ce qui regarde l'Eglise de St. Thérapon, fon-

dée en 1829 par feu l'Empereur Nicolas, et entretenue aux frais du Gouvernement Impérial, le Gouvernement de la principauté, loin de voir le moindre obstacle à ce que la dite église continue même sous le régime de la Principauté à jouir de ce privilège dû à la glorieuse memoire de son auguste fondateur, et à relever du siège épiscopal de Kherson, consentira volontiers quant à lui et en tant que la question est de sa compétence, à la réalisation du desir formé à cet égard par le haut clergé de l'Empire.

4° Il serait presque superflu de dire que comme pays orthodoxe, la Moldavie respectera la pieuse destination des cloches de l'Eglise d'Ismaïl; le Gouvernement Moldave tient pourtant à en donner l'assurance, et s'engage à ne jamais les détourner de leur destination actuelle.

Telles sont, Monsieur, les dispositions que, de concert avec Son Eminence, j'ai résolu de faire, pour aller au devant des voeux de l'autorité ecclésiastique de Russie, dispositions que, pour ma part, je ne considère que comme un faible témoignage de mon zèle et de mon empressement à être agréable á la Cour Impériale.

Je vous prie d'être, auprès du Ministère Impérial, ainsi qu'auprès du Représentant de S. M. l'Empereur à Constantinople, l'interprète des sentiments qui m'animent et que je viens d'exprimer.

Je profite de cette occasion, pour vous offrir, Monsieur, l'assurance de ma considération très distinguée.

Iassy 18 Novembre 1856. **Th. Balsche.**

Minuta acestei note, corectată de Caimacamul Balșŭ, este in păstrarea mea. Th. C.

No. 1. Iassy, le 1 Février 1857.

Excellence,

Les travaux pour la détermination des longitudes entrepris en Russie dès 1816 par l'Etat Major et l'Académie Impériale des Sciences viennent d'être achevés. On est parvenu á déterminer l'arc du méridien qui, parti de Fuglencs, sur l'océan glacial, aboutit à un point situé dans les environs d'Ismaïl pr`s du village Staraïa Necrasovka, sur une colline de la hauteur de 20 sagénes au dessus du niveau du Danube. Il y a entre les deux points 2700 verstes en ligne droite.

Ce travail surpasse, par son étendue, ainsi que par son exactitude, tous les travaux de ce genre exécutés jusqu'aujourd'hui.

Pour l'indication du point qui termine l'arc du méridien, le departement de l'Etat-Major a soumis à Sa Majesté l'Empereur le projet d'ériger une pyramide en fer de fonte, avec une inscription en russe et en latin, pyramide dont le centre serait un cylindre de cuivre, qui servirait à indiquer le point. Sa Majesté ayant daigné agréer le projet, la pyramide vient d'être complètement achevée. Mais l'endroit où elle a été destinée à être placée se trouve dans la partie de la Bessarabie qui sera annexée à la Principauté. Or, comme il serait regrettable, qu'un résultat aussi important de la science, dû surtout aux travaux du savant

A S. E-ce. Mr. de Balsche, Caimacam de Moldavie etc. etc.

académicien Struve, qui ne l'a obtenu qu'au bout de huit années employées sans relâche à des calculs astronomiques, fût perdu à cause d'un changement de frontière, le gouvernement Impérial serait tout disposé même après la remise du territoire susmentionnné, à l'autorité moldave, à réaliser l'idée une fois conçue. Il s'agit seulement d'une entente préalable avec le gouvernement de la Principauté, et c'est ce dont je viens d'être chargé par le Ministère.

En communiquant à Votre Excellence ce qui précède, j'ai tout lieu d'espérer qu'Elle voudra bien donner son consentiment au projet en question, et ordonner dans la suite toutes les mesures qu'Elle jugera convenables, pour la conservation du monument scientifique après qu'il aura été érigé.

J'ai l'honneur d'être avec une haute considération, de Votre Excellence,

Le très obéissant serviteur
(Signé) **S. Popoff.**

Originalul se află în Biblioteca Academiei Române.
Th. C.

Sublima Poartă.

Domnule Ambasadore

Am onoare a vĕ trimite alăturat aci copiea unui raport datŭ, este cât-va timpŭ, Sublimeĭ Porţi, din partea prinţului Cuza, ospodarul Moldo-Românieĭ. Acest document cu-

prinde o esposiţiune prea lamurita a greutăţilor pe care administraţiunea Principatelor intîlneşte in fapt, din posiţiunea pe care constituţiunea actuală le-a creat, şi caută a dovedi urgenţa de a se introduce modificaţii, de natura a consolida ordinea, şi a desvolta prosperitatea in această ţară.

Organisaţiunea ce'ĭ de reformat, este opera unei impreună inţalegeri, prin urmare modificarea ei trebue sa fie obiectul unei alte nuoi inţelegerĭ intre puterile semnătoare ale convenţiunei din Parisu din 19 August 1858.

Sublima Poartă, ca putere suzerana, este in dreptul seu de a trage băgarea de samă a marelor puterí garante, asupra acestei afaceri şi de ale esprima, in acelaşi timp, puntul de vedere subt care ea îl priveşte.

Reformele pe care principele Cuza, doreşte a le vedea adoptate, atingu de aproape cele trei punturĭ principale ale constituţiunei Pricipatelor-Unite, adeca: legea electorala, unirea ambelor ministere şi ale Adunarilor.

Toata lumea ştie care au fost la inceput sentimentul guvernului imperialu, in privinţa unirei ambelor provincii. Noi am combatut totdeauna acest principiu, fiind că îlu credeam plin de dificultăţi, şi incă de atunci nu amu lipsit a prevedea, aceia ce se intîmplă astazi. din minutul care s'a intămplat indoita alegere a ospodarului actualu. Noi credem astazi, impreună cu principele Cuza, ca, odată indoita alegere recunoscută şi primita, mecanismul administraţiunei, ast-feliu cum au fost aşezat de

32.

zisa Convențiune, nu poate a mai funcționa intr'unu mod placut, și ca va trebui sa se caute a se modifica conform cu circumstanțele intamplate.

In cat pentru feliul reformelor de adoptat, credem ca reunirea Adunarilor și ministerilor, și, prin urmare, abolițiunea comitetului central de la Focșani, ar fi cele din tăi punturi de regulat.

Cu toate acestea, posițiunea ospodaruluĭ fiind escepționala și numaı pe vieața, această depărtare de principiul fundamental, cată aseminea să aiba același caracter, adeca, in actul prin care s'ar consfinți, va trebui să fie curat și deslușit stipulat pastrarea acestuı principiu de care este vorba, și a declara astă schimbare dată in favoarea unireı ambelor ospodarate numai în persoana prințuluĭ Cuza. Aceasta este condițiunea sine qua non a primirei noastre.

Incat pentru a ceia ce se atinge despre modificarea legei electorale, acestu puntŭ ni se pare a cere multa ințelepciune și găndire. Educațiunea constituțională ale acestor provinciı nu este incă savîrșită. Dacă, cu unu elementu conservator din care Adunările se află compuse, nu se poate introduce cu nici unŭ prețŭ liniștea și neinteresul, fără care aseminea instituțiĭ nu pot să aducă, de cat turburarea și anarchia; dacă acest element, care este privit pretutindine, in altă parte, ca acel alŭ ordineĭ și alŭ conservațiuneĭ, pune în Moldo-Romănia piedici mersuluĭ afacerilor și imbunătățireĭ stă-

rei sociale a populaţiunelor, ce se va intîmpla cănd se va deschide porţile Adunarilor la o partidă a căreia principii politice nu tindu la nimic mai puţin, de catu a resturna tot ce este dreptu, şi a pune în locu'ı revoluţiunea? Aseminea esemple am avut cu prisos în Divanele Ad-hoc, care ne aducem aminte, că s'au ocupat de toate lucrurile, afara de acelea pentru care erau chiemate. Pe de alta parte inconvenientele însemnate în memoriul in chestiune, ni se pare ca merita cea maı serioasa bagare de samă, şi am fi de parere de a cere de la principe, acele modificaţii ce ar fi judecate neaparate, a fi presentate la aprobaţiea Sublimeı Porţı şi Puterilor garante, recomandandu'ı, în acela'şi timpu, să se sileasca cătŭ se va putea, a se departa de stancile ce am însemnatu.

Fie bine înţelesu ca daca, de o parte, Sublima Poartă se arăta atat de bine dispusă a pune pe guvernul local din nauntrul Principatelor în stare de a respunde la trebuinţele intereselor locuitorilor eı, se crede, de alta parte în dreptŭ să aştepte din partea guvernuluı Principatelor, în toate chestiunile esterioare, o purtare conforma cu politica generală a imperiuluĭ, din care Moldo-Valahia facu parte integrantă, precum şi respectul religiosu pentru posiţiunea pe care tratatele în fiinţă s'au insemnatŭ.

Ni se pare de o potrivă urgentu a hotarî intr'un mod categoric şi curat, mijloacele de a aduçe pe zisul guvern pe caile datorielor sale, dacă vre-o-dată ar voi a nu le recunoaşte.

Din ordinul Maiestăţeĭ Şale Imperiale, te învitu a comunica aceasta depeşa D-lui ministru al Maestaţeĭ Sale Imperiale, şi a'ı declara că suntem gata a ne inţelege asupra baselor sus însemnate cu DD. representanţi a'ı înaltelor guverne garante, îndata ce vor fi autorisaţı de curţele lor.

(Subt-semnat:) ***Aali Paşa.***

Această circulară Otomană s'au reprodus maĭ intâiŭ în diarul *Unirea*, şi apoĭ în *Tribuna Română* dın Iaşĭ, in No 129 din 21 Iulie anul 1861.

In volumul al X-le, voiŭ căuta să inserezŭ şi raportul Domnitoruluĭ Românieĭ Alexandru Cuza, despre care face menţiune această circulară.

Tot odată credŭ că voiŭ publica şi respunsul Domnitoruluĭ Carol I din 20 Octomvrie 1866, de care se vorbesce în Frmanul inserat la pagina 479.—M'au asigurat că acel documentŭ s'ar fi aflând in Diarul francez „la Gazette des Etrangers," care apărea la Viena. El s ar fi reprodusŭ in *Sĕmĕnătorulŭ* No. 43 din 5 Noem. 1872. **Th. C.**

Societatea Academică Română.

„Convorbirile Literare" in No. 15 Anul I, din 1 Octomvrie, 1867, publică următoarele:

Sunt membri titularĭ:

D. Alexandri Vasilie.—D. Babeşu Vincentiu (Banatu).—D. Bariţu George (Transilvania).—D. Caragiani Ioan (Macedonia).—D. Cipariu Timoteu (Transilvania).—D. Eliade Rădulescu.—D. Hodoşu (Transilvania).—D. Hurmuzachi Alexandru (Bucovina).—D. Ionescu Nicolae.—D. Laurianu A. T.—D. Maiorescu Titu.—D. Maximu I.—D. Mocioni de Foen (Banatu).—D. Munteanu Gavril (Transilvania).—D. Roman Alexandru (Banatu).—D. Sbiera Ioan (Bucovina).—D. Străjescu

Ioan (Besarabia).—D. Ureche-Alexandrescu Vasilie.

La aceştia se adaugă DD. Hajdeu (tatăl) şi Gonata din partea Besarabiei, şi Casacovici din partea Macedoniei, fără ca participarea d-lor să fie asigurată. DD. Hajdeu şi Gonata fiind opriţi de guvernul rusesc, ear D. Casacovici impedecat prin starea sănătăţei sale. D. Constantin Negruzzi a declinat onoarea de a face parte din causa sănătăţei.

Observămŭ că Gh. Asaki, Poeţiĭ Grigore Alicsandrescu, D. Bolintineanu şi publicistul Cesar Boliac nu se văd facênd parte din membriĭ Academieĭ. Th. C.

ZAPIS

Adecă Alba femee luĭ Pecurin scriŭ şi mărturisescŭ cu ceastă scrisurĭ anumită, cum am vîndut dumisale luĭ Ursachie visternicul celuĭ mari, gĭumătate de jirebie din Lipoeştĭ cu tot vinitul ce va fi pe acea jirebie, cu ficioriĭ meĭ de preut anume Andreĭ şi Gligore, şi meaŭ facut din mâna luĭ plata deplin, denaintea luĭ Cuşţă din Lipoeştĭ, şi denaintea luĭ Vasilie, şi denaintea dumisale luĭ Pătraşcu ot Opră̆şenĭ, şi denaintea a mulţĭ oamenĭ bunĭ megieşĭ, şi luĭ pentru credinţă ne am pus şi degetele, şi să aĭbă dumnealuĭ al face şidere, dat pentru această scrisurĭ de la noĭ se ştie.

vleat 7141 (1633) April 10.

(isc.) *Vasilie Delipoeşti.*

A Pătraşcu capitanul.

Afrangulie Stolniceasa.

Acest zapis scris pe hărtie, in original se păstrează de mine.

Th. C.

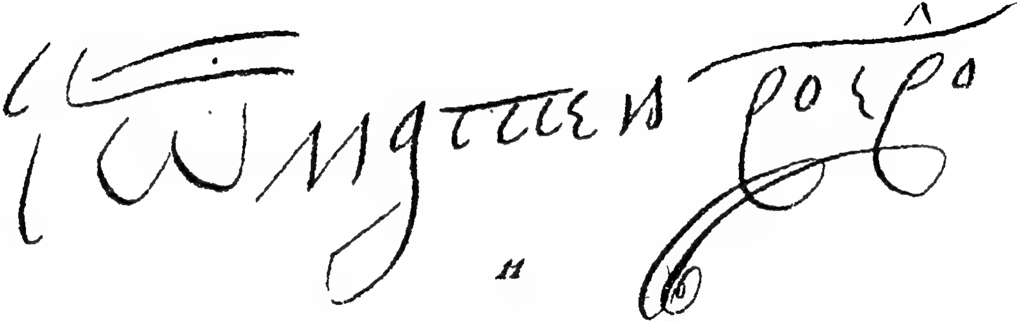
FINE VOLUM. IX.

TABLA MATERIILOR
VOLUMULUI AL IX lo DIN URICARIU

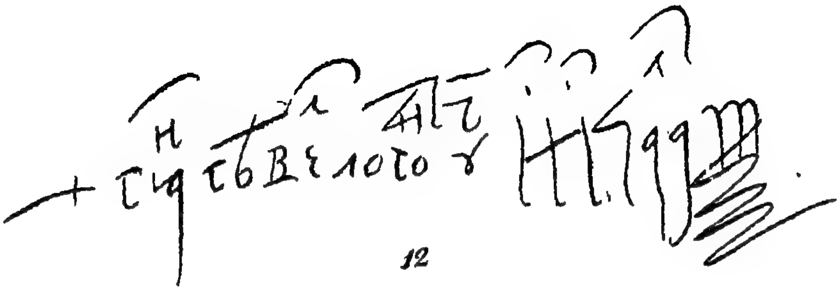
Anul *Pagina*

Anul *Pag.*

Doue-ḑeci și nouě subscriiturĭ in facsimile, litografiate, de la Domnitorĭ, Mitropolițĭ și alte persoane istorice, pe opt pagine, cuprinḑênd in dosul lor și ceva lămurirĭ.

11

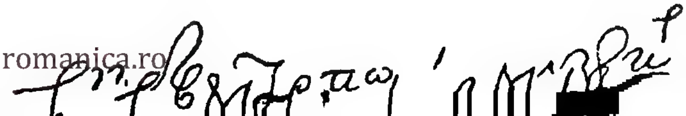

12

13

11) Mateiŭ Vodă Domnitorul Munteniei contimpuran cu Vasilie Vodă.

12) Ghenghea Vel Logofăt, pe la 1633.

13) Alisandru Donici, Fabulist moldovanŭ.

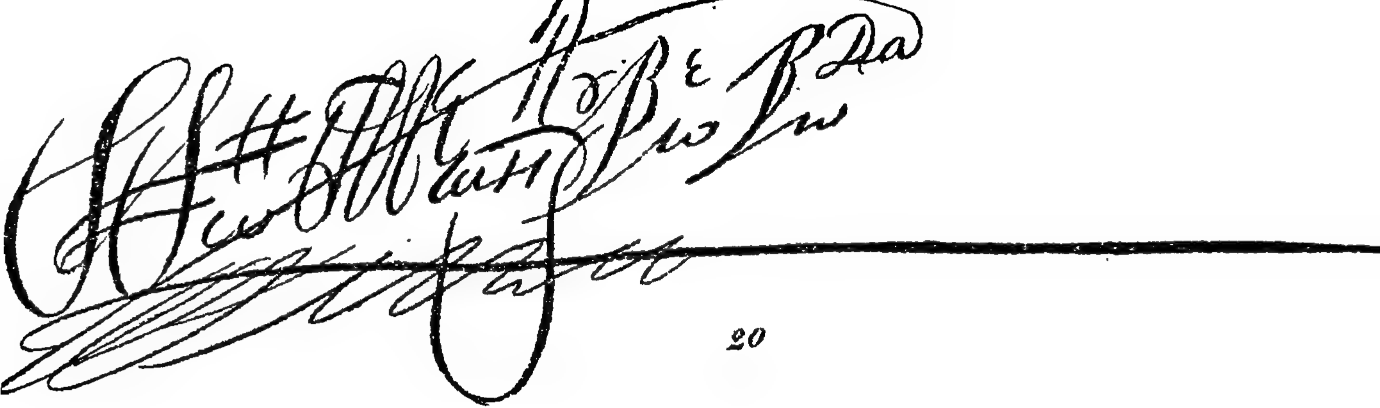
14) Amfilohie, episcop Hotinuluĭ pe la 1785, autorul maĭ multor scrierĭ: Aritmetica, Geografiea după Bouffier, şi Gramatica Theologicească.

15) Iacob Stamati Mitropolit Moldoveĭ pe la 1792, unul din ceĭ maĭ curagioşĭ şi maĭ bunĭ iconomĭ aĭ Bisericeĭ.

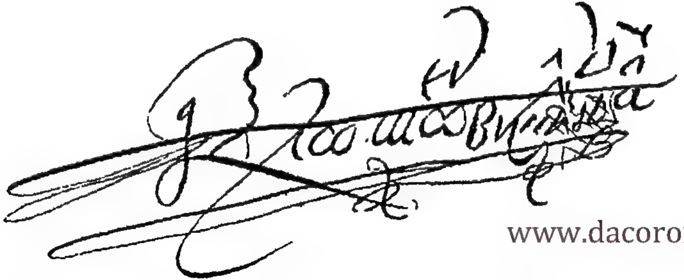
20) Alesandru Constantin, Domnitor Moldoveĭ.

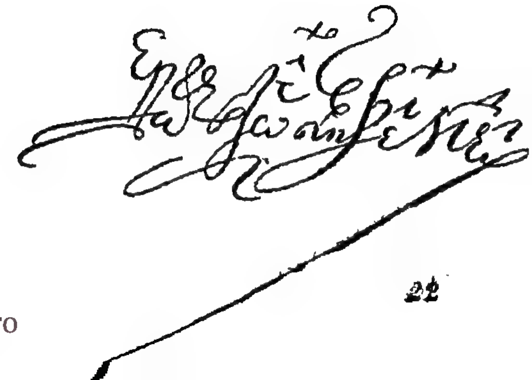
21) Solomon Bîrlădeanu, vel Visternicŭ pe la 1657.

22) Enaki Kogălniceanu, biv vel Medelnicer, pe la 1783, au scris cronica sa.

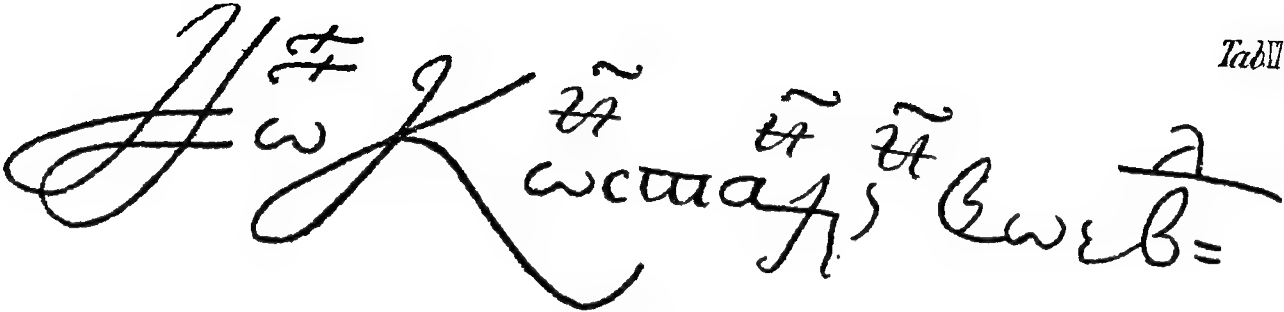

20

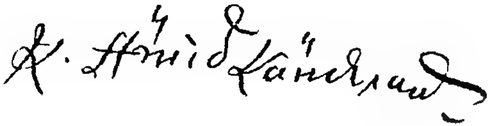

22

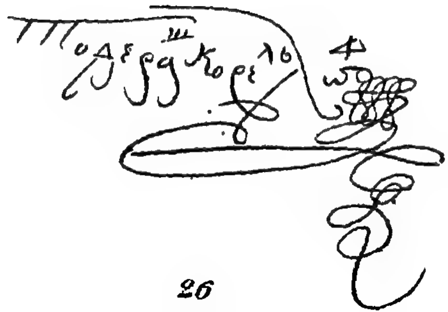
23

24

25

26

23) Io Constantin Cehan-Racoviţiă Voevod.

24) K. Antioh Kantemir, satiricu rusescŭ.

25) Petru Moghilă, Arhiepiscop Kievuluĭ, fiiŭ de Domn moldovanŭ.

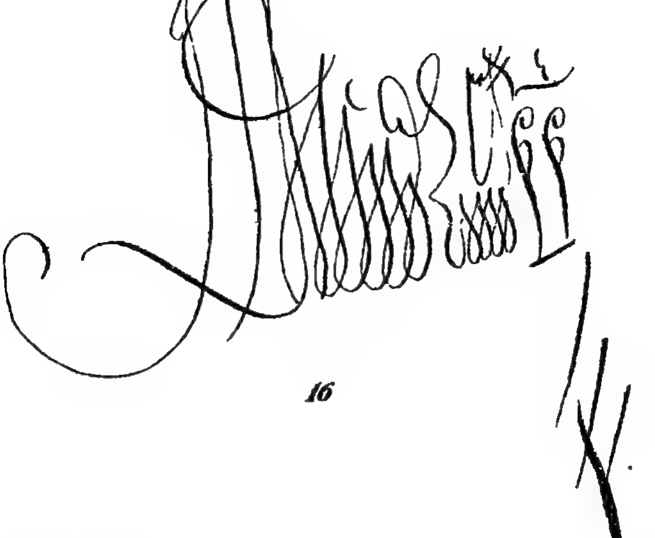
26) Toderaşcŭ Petreceĭco vel Logofetŭ.

16) Mihaiu Sturza Voevodu, Domnitorul Moldoveĭ de la 1834—1849.

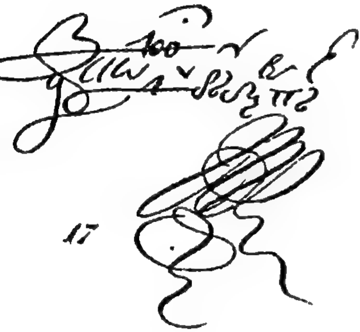
— 17) Tudosie Dubău, Cronicar moldovanu.

18) Ioan Buhuşu vel Logofĕt, pe la 1701.

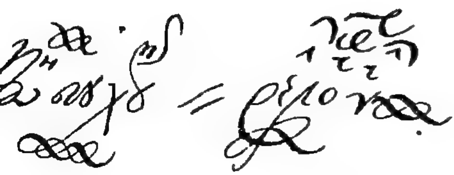
19) Paisie (velicio)vski stareţu, Manastirilor Niamţu şi Secul.

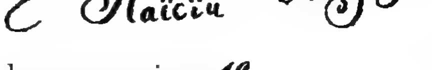
16

17

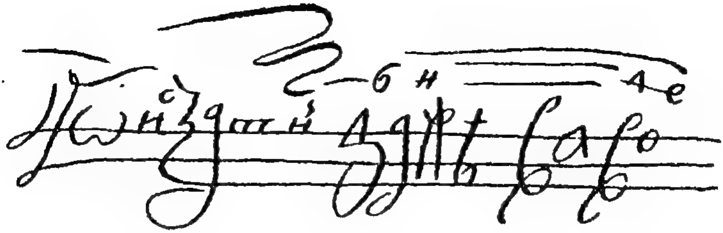

18

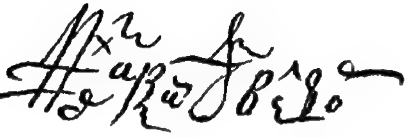

19

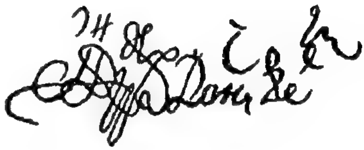
Tab IV

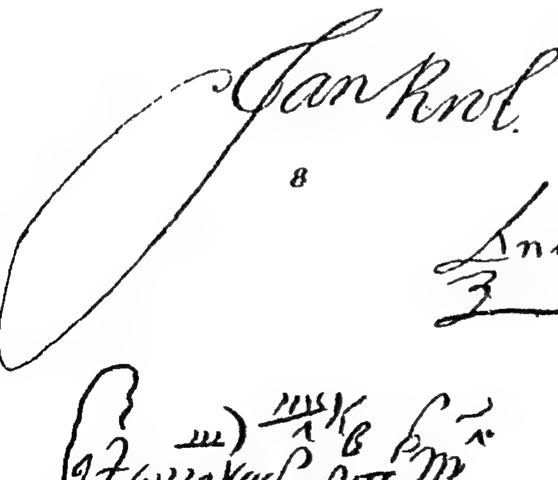
5

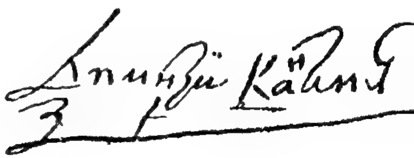
6

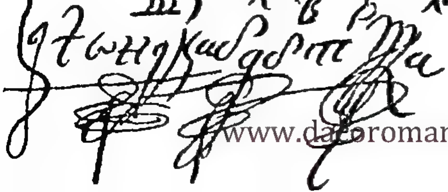
7

8

10

5) Io Istratie Dabija Vodă.

6) Iordaki Canta(cuzino), vel vornicŭ, compilatorul Cronicului moldovenescu.

7) Andronaki Donici Vornic, legist al Moldovei.

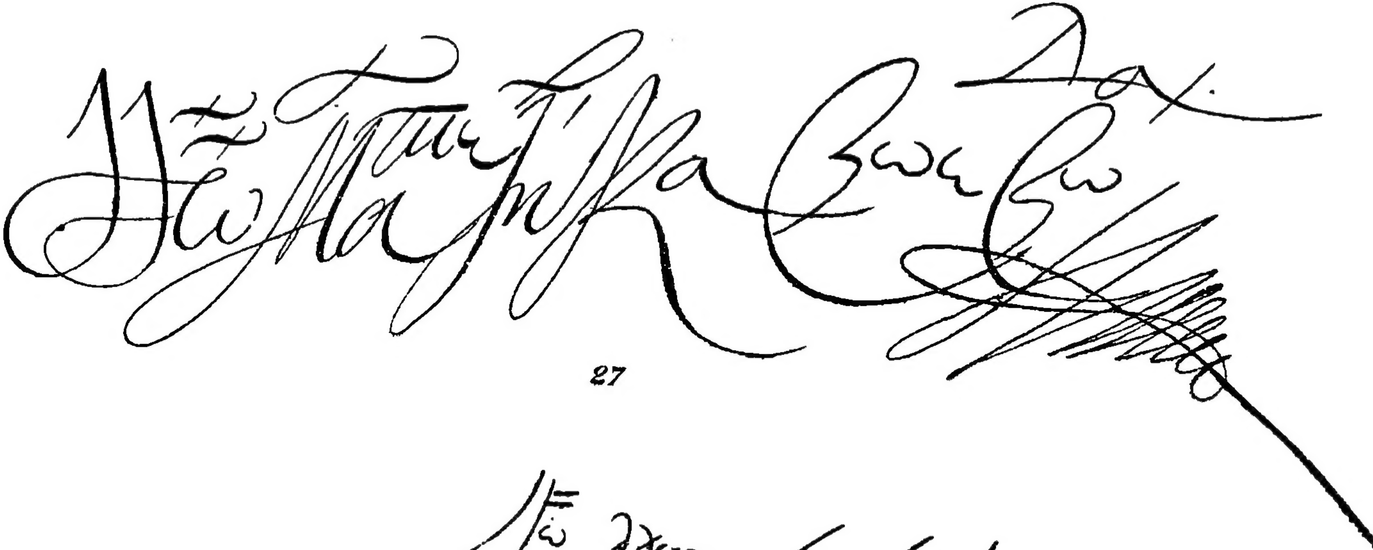
8) Ioan Sobieski, rege al Poloniei, învingetoru la Hotin, mântuitorul Vieneĭ.

9) Ionaşcu Balşu.

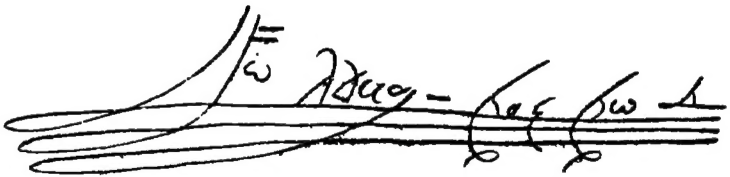
10) Dimitrie Kantemir, Domnitorul Moldoveĭ şi Cronicarul ei.

29) Io Mihaĭ Racoviţiă Voevod, la anul 1717.—Această iscălitură am reprodus'o din facsimile, ce este litografiată în Calendarul Albineĭ Românescĭ pe 1852.

27

28

27) Io Mateĭ Ghica Vodă la anul 1755.

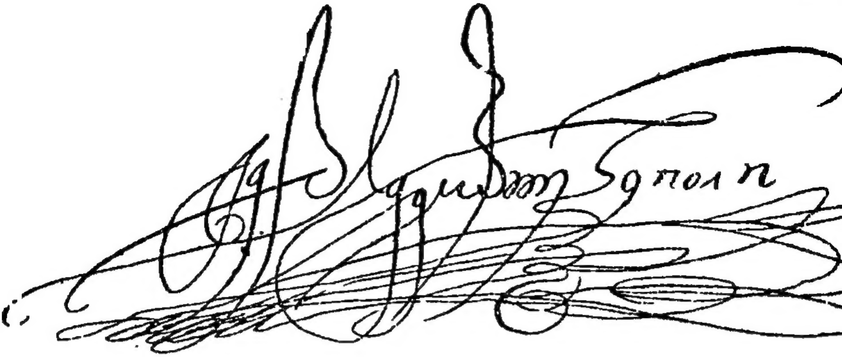
28) Io Duca Voevod, la 1670 (la pagina 316 unde este reprodusă cartea domniască, trebuĭe a se citi *Io* Duca W. ĭar nu Noĭ.)

1) Varlaam Mitropolit Moldovei de la 1631—1654. Sub dînsul s'au ţinut sinodul de Iaşı în 1642, în contra protestanţilor; el au archipastorit de a doua oară la 1663.

2) Acsinte Uricaru, chronograf moldovanu, pe la anii 1717.

3) Io Stefan Petri(ceıcu), Domn Moldovei la anul 1672, urmatu după Duca Voda.

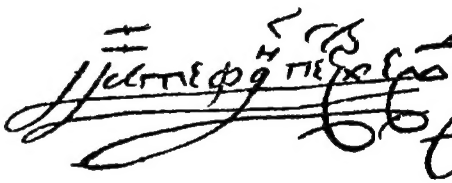
4) Grigorie Ureche cronicar moldovanŭ.

1

2

3

4